Ex 148
52

C.25
C.3

Ed — 148
N° — 52

i19752751

EX AELIANI HISTORIA PER PETRVM GYLLIVM LATINI FACTI,

itemq; ex Porphyrio, Heliodoro, Oppiano, tum eodem Gyllio luculentis accessionibus aucti libri XVI. De ui & natura animalium.

Eiusdem Gyllij Liber unus, De Gallicis & Latinis nominibus piscium.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM, M. D. XXXIII.

Cum Priuilegio, quod in calce libri reperies.

Del colegio de S. Hermenegildo

LIBRERIA DEL COLEGIO D S. H. IHS

GALLIARVM

REGI FRANCISCO, NON MODO NOMINE PRIMO FRANcorum regum, ſed humanitate, cæteriſq; regijs uirtutibus longè omnium gentium memoriæ noſtræ principi, Petrus Gyllius S.

CVM ex ſermone omnium præclare intelligerem, magnanime Rex, te & preſtanti animi ingenio, & ſingulari omnium magnarũ rerum ſcientia tantopere excellere, ut non mediocres modò, ſed & uaria, & multiplici ingenuarum artium doctrina inſtructi, tuum iudicium grauiſsimum ſubire uereantur: primo quidem me ſubpudebat beſtiolarum exilitate tam eruditum principem audere appellare. Pòſt autem cum omnem fere animaliũ hiſtoriam penitus perſpicerem, uel à regibus ſtudioſe animaduerſam, uel ab ijs qui hanc ipſam conſcripſiſsent, ijſdem religioſe dicatam, & conſecratam eſſe: (Nam ut omittam alios nobiliſsimos reges, non optimos ſolum, & diligentiſsimos pecuarios habitos, uerum etiam curioſos in exquirendis animalium naturis fuiſſe: Iuba, Hieron, Attalus, Philometer, Archelaus reges de ui naturáq; animaliũ

diligenter perſcripſerũt) Tum ſanè totam beſtiarum tractationẽ regiæ religioni habendam arbitrabar. Ac nimirum metuebam me profanam facturum eſſe, niſi hanc hiſtoriæ confectionem quantumlibet noſtro peradoleſcenti ſtilo inconditã, tuo quaſi numini conſecrarem: Verum quidem cum tanquam de integro iterum & ſæpius te non ex imperij amplitudine, id quod pleriq; faciunt, ſed ex animi tui uiribus expenderem: & diligentius conſiderarem acrem, & præſentem, & acutam, & limatam uel uerborum maieſtate, uel ſententiarum, ingenij tui perſpicaciam, qua potes omnium otioſorũ, qui ſinguli omnem ætatem ſeparatim in aliquam artem conſumpſerunt, ſcientiam facile uincere. Tum certe (etſi enim planè tuum nomen mihi ſemper ſanctum fuit) non in hanc tantam, quam modò dixi, regiam religionem ueniſſem, huiuſce noſtræ induſtriæ ut tenuitatem ſub acumen ingenij tui limatiſsimum ſubijcere auſus eſſem, niſi partim Georgius Armeignacus, quem Rutenorum ſacris præfeciſti, dum omnem mentem in cogitatione obſeruantiæ, qua ſumma te colit, uehemẽtius defigit, quàm ullam meæ mediocritatis memoriam recordari potuerit, ad hoc facinus tacito quodã rogatu, quę eſt hominis ſingularis modeſtia, me impuliſſet: Cum tamen uel iure, uel autoritate potuiſſet: ſiue quòd ad eius liberalitatem ſtudia noſtra adniterentur, ſiue quia eiuſdem hortatu in aſperitatibus ſaxetorum Rutenenſium, néue animi languore, néue laboris inertia omnino lapidei

effice

efficeremur, hoc quantũ est cunctis operis conati esse-
mus. Partim etiam nisi alio nullo neq; labore, neque
periculo illius præclari facti fidem tibi facere possem,
cuius te admonere iampridem cupio, quàm si quod
tibi, si minus eruditũ specimen ederem, attamen non
abhorrens ab eo conatu, quem (quoniam hic est ani-
mi atq; ingenij tui, quoniam etiam in isto honor tuus
amplissimus agitur) abs te solo exhauriẽdũ existimo.
Te profecto è regia dignitate non præstãtius quicquã
efficere posse, quàm si quibusdam neq; indoctis, neq;
segnibus id dederis negotij, cũ ut totius naturalis hi-
storiæ nouam periclitationẽ, tum uel maxime bestia-
rum Galliæ aquatilium, terrenarum, uolatilium, no-
mina, mores, & figuras scriptis persequãtur: neq; am-
plius tam ualde peregrina animalia ex nouo orbe de-
portata admiremur, ut nostrorũ uim contemnamus.
Enimuero quot egregij pisces in littoribus tuis errãt,
non in uulgus solum ignoti, sed ne scriptorũ quidem
ulla notatione animaduersi? Quot item aues, quorũ
nomina in summa omnium ignoratione uersantur,
in conspectu nostro lapsus exercent? Quot etiam ter-
restres bestiæ, quarum spisse atq; uix domesticarum
nomina tenemus? Neq; idcirco ab ista laudis gloria
retardari debes, maxime Rex, quòd Aristoteles, &
Plinius, & post eos alij pleriq; Græci homines, quo-
rum omnia ferè quæ extant, non à nobis modò con-
uersa, uerum nostro etiam & iudicio, & ordine distin-
cta, iam nunc tibi repræsentamus, forsitã tibi optime

A 3 prædica

prædicabuntur omnem animalium naturam scriptis comprehendisse, à quibus sic longe uehementissime dissentio, ut ab eis præclarè inchoatam multam animalium uim, non planè perfectam, audeam dicere. Cur enim tot, tantisq; religiosissimis autoribus de ui & natura animalium extinctis, non amplum locum hominibus minime inertibus ad nouam commendationem relictum esse arbitremur? Cum sexcentis apium scriptoribus nondum perditis, Aristarchum Solensem constet duodequadraginta annos nihil aliud egisse, quàm earum mores tum obseruasse, tum scriptis mandasse. Equidem si uel ingenium, uel fortuna uoluntati par esset, non in unius solum apis explicanda ui ætatem contererem, neque solius Galliæ regionibus, sed solis quoque terrarum ultimis animalium studium circumscriberem. Ac si inter religionis hostes tutò uersari liceret, iam omnes Græcas gentes peragrassem, ut coràm, tanquam in rem præsentem ueniens, pisces recognoscerem: quorum nomina ab ijsdem Græcis, siue piscatoriam, siue nauicularium, siue pyraticam facientibus Venetijs, Ianuæ, & Massiliæ curiosè percunctatus essem. Atque immanem Africam, si fidum commercium ullum cum tam perfida Barbaria esse posset, pedibus & mari obijssem. At enim ut hęc magna & difficilia priuatus quispiam me longe præstantior audeat conari, certe conata potest efficere solus Rex excellens, cuiusmodi es, cuiusmodi Alexander fuit: qui cum animalium studeret naturas

naturas cognoſcere, aliquot uenatorum, aucupum, piſcatorum milia, itemq́ omnium qui uiuaria, armenta, aluearia, piſcinas, auiaria haberent, in omnibus Aſiæ Græciæq́ regionibus Ariſtoteli ad hanc de animalibus commentationẽ obedire iuſsit. Tu magnanime Rex, cum largitate, beneficentia, animi magnitudine, doctrinarum ſtudio nulli priſcorum regum inferior: dignitate uero, & robore animi contra fortunæ tela etiam ſuperior, ad omnia ſumma natus ſis: Quemadmodum Gallos non tantummodo Barbaria, quod leuius fuiſſet, infuſcatos: ſed longo ſanè interuallo inſcitiæ tenebris, ut omnino deplorati uiderentur, excæcatos ad manſuetiores literas reſtituiſti: Sic etiam debes feras beſtias ad manſuetudinem, & quaſi ad humanitatem quandam, hoc eſt, ad hominum cognitionem traducere. Cum non ſolo nomine, quod tibi, poſteritatiq́ tuæ felix & ſempiternum ſit, ſed re & ueritate primus ſis è regibus Galliæ, qui omnium artium humanarum liberales diſciplinas dignas principibus, dignas regibus, toto pectore amplexus ſis: uel quòd ipſas amares, uel ut alios ad eaſdem incitares, easq́ omnibus nobilibus ab ingenuitate ſua deteſtantibus abiectas obſcuras è tenebris in lucem extuliſti, & in honorem quendam adduxiſti. Quas cæteri reges in tam ualde infimam humilitatem depreſſerant, ut nunquam humo ſe excitaſſent, niſi ualentem dexteram tuam porrexiſſes. Primus ex inſcitia grauiter laborantem nobilitatem, & peruerſe

abutentem otio, in recta atque honesta literarum studia non edictis, sed tuo exemplo reuocasti. Primus, & solus es ille uerus Hercules Gallicus, ad eloquentiæ effigiem à Gallis olim fictus, & præsignificatus, qui cum solo nutu possis, sermonis tamen humanitate, & dicendi ui mauis homines ducere, & plenissime omnibus respondere, contra morem Barbarorum regum, qui solo imperioso silentio intelligi uolunt: quo nihil à regia dignitate alienius uidetur. Quid magis regium, quàm sermonis uis? sine qua reges nunquam satis instructi haberi debent. Enimuero ut longa seruiendi consuetudine suos regere queant, sine hac certe ad externos frigent, & ridiculi uidentur. Hæc enim quos nullum neque ferrum, neque aurum liberare potest, expedite exsoluit: ut si fortuna (quæ in bellis maxima gerit imperia, & suo iure uictorias sibi attribuit: & quæcunque in pugnis accidunt prospera, ea omnia ducit sua) euenisset, ut uel Alexāder, uel Pompeius, uel Cæsar, uel alij plerique reges, quibus charior fuit laudis gloria, quàm possessiones suæ, te hac benè dicendi prudentia, cæterisque regijs uirtutibus non minus, quàm regnandi amplitudine præstantem cepissent, non tantum extulissent iacentem, sed pristinam etiam dignitatem auxissent. Tumque ex horum illustrium uirorum uel iudicio, uel reuerentia, aduersus istam tuam uim, non indotatam, neque incomitatam cæteris omnibus magnis uirtutibus, fructum esses amplissimum consecutus tui summi & periculi

riculi

riculi & humanitatis; simul & periclitatus esses dicendi peritiam, omnium rerum reginam, non regibus solum potentissimis imperare, sed etiam acerbas uictorias uincere posse. Ac tum quidem honesti uis, cuius hæc ætas sensum nullum percipit, radiato sole clarius ad aspectum omnium uel cæcorum non minus fulsisset, quàm in tantis inscitiæ tenebris Galliæ ad omnem perpetuitatẽ lætissimus illuces, orbarũ quasi tutor literarũ, quarum te perstudiosum esse, quantas Galliæ commoditates afferat, nihil est necesse declarare: cũ omnes ex ista imperij tui mansuetudine quotidie iucundissime sentiamus, tum maxime insidiatores tui insigni ad moderationis tuæ gloriam periclitatione sua perceperunt. Horum enim insidijs sæpe attentatus, contrà quàm natura fieri soleat, te istis perniciem uitæ tuæ molictibus manifestò, & manu deprehensis, æquiorem quàm tibi metipsi præbuisti. Ad quam tantam sensus moderationẽ, etsi præstanti singularíq; naturę bonitate excellis, e quibus gradibus descendere potuisses: nisi optimis à pueritia disciplinis uiam ad humanitatem muniuisses? Ecquo modo, etiam si magnitudine excelsi animi sis incredibili, contra fortunæ acerbitatẽ tantopere obduruisses? ut nõ modo animum tuum periculi magnitudo non fregerit, sed & confirmauerit, & renouauerit, nisi literarum moderatione fatale malum cõsolatus esses, nisi sapientum pręceptione, exemplorum uetustate pectus non minus quàm ualentissimam manum ad excipiẽdam

B tempe

tempestatē armasses? Non igitur neq; fortunæ neq; hominum fidei,quę nulla fuit,sed proprio tuo animi robori ad omnium magnarū rerum cognitionē informato acceptum referre debemus,quòd te incolumem habeamus,quòd non rursus exuta humanitate de spe literarū conatuq; depulsi, in pristinam barbariem reuoluti simus.Neq; enim,nisi te saluo,spes ulla ostendebatur sapientiæ, nedum sanitatis: neq; quorundam quasi feritatem ad literarum mansuetudinē traduci posse, neq; unquam afflatus ullus, nisi planè uel diuinus,uel tuus nobilitatem non iam labentem, & inclinantem, sed perpetua seculorum infinitate in summam omnium literarum ignorationē demersam erexisset.Quę antequā rex esses,non aliud quicquam scientius imitari sciebat, quàm regum uel uestitum, uel literarum inscientiā, præ qua omnem rectam artium doctrinam ab insignibus suis aspernabatur: fractos & minutos mores curiose sectabatur, antiquos præclarè contemnebat.Sed fuit tum quod huic forsitan ignosci posset,cum non quicquam esset tam ualde nobile,tam planè regiū, quàm nihil sapere. Nunc autem(ut natura comparatum est,quicunq; mores in principibus elucent, eosdem in populo eminere) tuo exemplo adducti elaborāt,non solum bene ut equis, & armis,sed optime ut literis utantur,& tuam uiuendi formam imitantes,eruditis collocutionibus musarum,fastidia condiant, aulæq; molestias temperent: Cuius languorem olim sexcēta ludorum genera minuere

nuere non poterant,nunc leues libelli leuant,& sæpe tollunt. Atq; etiam magistratus tam sacri,quàm prosani,commentitijs cõmentarijs reiectis,ex oscitatione & dormitatione nugatoriorũ uoluminũ experrecti, tanquã ex glandibus ad bonam frugem se recipiunt, ut nusquam unquam frequentius gymnasiũ & literarum studiosis,& eruditis, quàm aulam tuam uiderim. Quod quidẽ tuum præclarũ facinus non omnibus modo triumphis longe antepono,sed etiam cum heroum donis (ex quibus tamen à sapiẽtissimis Græciæ, & Romanis Dij constituti sunt) exæquo, atque adeo antefero. Quòd sanè eorum dona suis tantum largitoribus ascensum in cœlum compararunt: Tua autem non modò ad memoriæ æternitatẽ, & tuum nomen cõsecrabunt,& uirtutẽ tuam Christiana diuinitate afficient,uerum etiam quotquot istis tuis do nis utentur,diuini efficientur. Illorum item fragilia & caduca munera animos hominũ efferarunt,atq; in omnia scelera impulerunt,calamitates mortalibus auxerunt,clades magnas attulerũt: Tua contrà immortalia beneficia à uitijs animos uindicant, & corroborant,eorumq; corruptelã sanant,feritatẽ depellunt,libidinem arcent,humanam fragilitatẽ ab errore sustinent. Non ergo ad dei numen propius accedere,non diuinius de nomine ac dignitate Galliæ mereri possis, quàm literarum tuitione. Hac enim iudiciorũ ruinæ instaurabuntur: perculsi, atq; prostrati omniũ statuũ mores erigentur. Nobiles exempla suorum studiorũ

ex similitudine tuorum capientes, in suam plebem eo magis mitigabuntur (quòd nulla gens sit tam immanis atq; barbara, quin literarū mãsuetudine mansuefiat) atq; ad laudis gloriam ardentius inflammabuntur: fidelius pro te labores excipient: ac si sit necesse, uitam ponent. Ac ut omittã alias infinitas utilitates, quas ex ista tua in literas benignitate percipiemus, per te desinemus barbari & esse & haberi: ut si Cicero ab inferis excitatus, ad naturalem Gallorum facilitatem, simplicem, & syncerã perspiceret literarū humanitatem accessisse, non amplius tam aspere hos immanes appellaret: neq;, id quod aliquando fecit, infimū ciuem Romanū amplissimo cuiq; Galliæ anteferret. Sed nimirum te ob perfectam benè dicendi commendationem, & summã in liberali motu dignitatem, non tantum Pompeio, quem immortaliter laudauit, uerū Cæsari, quem omnis memoriæ clarissimū lumen dixit, & egregia indole uirtutis ac continētiæ Octauio, quem partum aureum nominauit, rectissime compararet: simul & exclamaret, O tempora, ò mores hominum, qui te perfidia omniū scelestorū usi decipere conati sunt, tuos Catilinas æternis notis inureret: te uerissimis ac iustissimis laudibus in cœlum efferret: daret tibi fasces: appellaret te imperatorem: decerneret in suo regno (hoc est, in foro) statuam: & siquid aliud esset, quod dari posset, adderet: Ac tandem peroraret, Gallos omnes noctes diesq; de salute tua & debere cogitare, & casus humanos, & incertos euentus ua

tus ualetudinis, & naturæ communis fragilitatem ex=
timescere. Idemq; grauiter doleret salutem Galliæ, in
tua unius mortalis anima positam esse. Sed quid mor
tui hominis lamentabili oratione utor, cum similes
non solius Galliæ, sed omnium eruditorum, qui ubi-
que sunt, uoces exaudierim. At quis non exaudiuit
luctum omnium, siue tuorum, siue alienorum, qui
cum musis ullum habent commertium? cum siue ho
minum iniquitate, siue fato quodam acerbiorem ca-
sum subisses, quam summa ista tua uirtus merebatur.
Quis tum, cui sit aliquis sensus literarum fuit, quin pe
riculum commune omnium studiorum agi arbitra=
retur? Quis ex his non pro tua salute uota fecit? non
post tuam reuersionem Musis litauit? non tacitus
optauit omnia tibi prosperius euentura esse? non
omnium dirarum obnuntiationem imprecatus fuit
eis, qui tibi istam offensionem struxissent? Quis por=
rò tam agrestis ac durus, tamq; uirtuti infestus, qui-
buscunq; ille fuerit in terris, modò tuam uirtutem co
gnitam habeat, non istam longe pluris æstimauit,
quam eorum omnium qui tibi cladem afferre conati
essent? Quis autem tum non iudicauit te honestius
decubuisse, & maiori cum dignitate cecidisse, quàm
hostes usos siue simulatione religionis, siue proditio-
ne amicitiarum, siue omnium perfida machinatione
seu stantes, seu potius iacentes, uirtutis insignia sine
uirtute reportasse? Sed inuitus in isto fato meus lite=
rarum sermo uersatur, ut & singularem de te bono=

rum existimationem, & amicissimum eruditorum in te studium cognoscas, ut tecum reputes quas hominum admirationes excitabis, quae nominis tui testimonia aeterna à summis ingenijs cōsequêris, si quem te non modo armatum, uerum etiam in afflicta fortuna, senserunt musas adiuuisse, iam eundem te potentissimis & maximis nationibus florentem, uideāt non desistere eas benigne & studiose colere, sed dignitatem ipsarum indies amplificare. Quae tum tui nominis celebratio? quae laudis posteritas? cum non in sola Parisiorum gymnasia, quod tamen ipsum & maximum est, & cum omni aeternitate adaequandū, sed in omneis principes urbes, in omneis magistratus, in omnem nobilitatem, in ipsam denique plebem intelligent te literarum humanitatem sparsisse, ac disseminasse, istaque tanta literarum usurpatione omnia excitasse, quae infinitis seculis non iacebant, quod alicuius spei, sed funditus extinguebantur, quod desperationis erat, superiorum inscitia regum, quos, quanuis maximi animi ac uirtutis uiros, uix sciremus natos esse, non modò regnasse, nisi forte exesa tabellionum scripta, uel rudes corporum statuae nos admonuissent. Tui uero animi effigiem nulla obscurabit posteritas, sed quò magis inueterascet, eo politius antiquo excellentium scriptorum artificio exprimetur, ac illustrabitur. Quare summe Rex (ut pro omnibus, quorum industria in scientia & cognitione consistit, loquar) & per omnium bonorum de te praeclarum iudicium,

dicium,& per posteritatem, quam immortalem ex literarum defensione habiturus es, oro, obtestorq; te, neu defatigeris in tuendis literarũ studijs: neu omittas perficere sepe abs te deliberata, uerum bellis interpellata: sed efficias, ut quemadmodum cætera quæ constituis, exequi soles, sic disciplinarum negotium abs te iam prope affectum, uere & regie conficias. At enim me tibi longe pluribus communem studiorum causam commendare cupientem, obtrectatores interpellant, quos iam sero admodum cogito, huius meæ historiæ non fidem modo apud te eleuare (quod faciat quispiam me facile pati posse, honeste uero quo modo)? Verum etiam funditus tollere quod acerbissime ferrem, conaturos esse. Quorum hominum iniquitatem ualde timerem, si eodem quo pleriq; reges ingenio affectus esses, qui cum de historia quippiam agitur, ad alios (quod ipsum miserabile uidetur) magna securitate reijciunt: Ac si quid admittunt, id ipsum quasi sortitione facta, non iudicio probant. At enim cum sis historiæ peritissimus, & prudens ingeniorum existimator, facile patior apud ipsum te exoriri huiusmodi obtrectatores, præsertim cum ex Athenęo plane sciam non defuisse qui dixerint: A quo nam Proteo & Nereo, qui ex profundo emersissent, Aristoteles didicerit quid pisces agant? Eiusmodi enim scribit, ut imperitis miracula uideri queãt. Veruntamen isto tuo iudicio præditus Alexander, nõ has obtrectationes tantum improbauit, sed inusi-

tata liberalitate illius hiſtoriam proſecutus fuit. Neqꝫ item tale quicquam auſi ſunt reprehendere Eubolides, & Cephiſodorus, quanquam contra Stagyritem uolumina conſcripſerunt. Neque uel nobiliſsimi philoſophi ab Ariſtotelis inſtituto diſſentientes, huius hiſtoriam ſolertia animalium non ſolum ſpoliarunt, ſed ipſi quoque ſeparatim certos libros de propria quadam beſtiarum ratione, & quaſi ſermone, diligenter perſcripſerunt. Bene Vale.

DE BESTIARVM PRAESTANTIA, caput generale, inſtar præfationis huic operi præpoſitum.

PHILON Iudæus non rationis modò beſtias, uerum cuiuſdam etiam ſiue ſermonis, ſiue locutionis Porphyrius tradit participes eſſe: quam ſi minus intelligimus, non mirum uideri debet, neqꝫ enim Indorum Græci, neque uel Britannorum, uel Germanorum Galli aſſequuntur: ſed nimirum ut horum ſonus nobis, ſic his noſter gruum clangori ſimilis eſſe uidetur: etſi eis ſuus literatus, & nobis quoqꝫ noſter uidetur. Simul & quemadmodum beſtiarum ſonum auribus, non intelligentia capimus, ſic Britanni colloquentes anſerum clangorem fundere, atque ſtrepitu tantum aut longiori aut breuiori nobis uti uidentur: ipſis uero ſua collocutio intelligitur. Sed & beſtiæ ſimiliter ſuam intelligunt: contrà nos

earum

earum tantummodo significationis expertem auditione, non intelligentia comprehendimus. Quoniam quidem ad ipsarum uoces peritus nemo quid significent, nos docuerit: tametsi huiuscemodi rerum fidem antiquis habemus. Earum intelligentes dicũtur fuisse cum alij pleriq;, tum Melãpus Tiresias, Apollonius: ac nonnullę quidem nationes quorundã animalium uoces percipiunt. Etenim uarius & multiplex earum sonus diuersam significationem ostendit. Alium sanè sonum edunt cum sunt in metu, alium cum ad cibum inuitant, aliam mittunt uocem, cum ad pugnam prouocant. Canini enim latratus uarietatẽ uenator intelligit: nimirũ hũc modò leporem uestigare, modò inuenire, modò ab eo aberrare. Et bubulcus ex boum mugitu noscit, uel cum is esurit, & sitit, uel cum uitulum quærit. Et rugiens leo, minas significat: & lupus ululans, perniciem illaturũ se declarat; neq; balantes oues quibus egeant pastorẽ latent. Næ multis, tanta in ijs uarietas est: ut uel hominibus ipsis qui totã ætatem in hanc rem consumpserunt, difficile sit earũ infinitatem obseruare. Cum enim Augures in coruis & cornicibus aliquot uocum differentias notassent, reliquas humano ingenio incomprehensibiles omiserũt. Iam porrò psitaci, corui, picæ humanum sermonem imitantur, & memoriã eorum quæ audiuerunt retinent, & docentibus ad discendum studiose obediunt, sæpeq; numero permulta domesticorũ peccata indicant. Hyena autem, quam Indi Crocutam nominãt,

nullo docente expressa hominis uoce utitur, ut quem captu facilẽ obseruauerit, scientißime appellare sciat. At enim dices nõ omnes bestię nostratia imitari sciũt. Quid tum? neq; omnes homines non ad animalium solum uoces, sed ne ad latinum quidem sermonẽ dociles existunt. Neq; uero minus alienũ uidetur solam hominis uocem, quòd à nobis intelligatur, sermonẽ appellare: quàm si corui solam suam dignitatẽ habere, nos autem, quòd humanã linguam non assequantur, sermonis expertes existiment: quàm si Attici solã Atticam sermonem dicant, alios huius imperitos sermone carere arbitrẽtur. Neq; tamen bestiæ ignorant hominũ sermonem irascentiũ, aut iucunde excipientium, aut uocantium, aut insectantiũ. Quid dicam de ratione ipsarũ? etenim cantibus moderatiores fiunt, & ex feris mansuetæ redduntur. Quid canes ratiocinantes? quid luscinias pullos suos cantare docentes? quid quantum memoria ualeant, quanto eorum quę procreauerint studio teneantur? Quid quòd neque male neq; bene factorum memoriam obliuiscuntur? Pietatem aduersus parentes obseruant, disciplinã tenent, necessaria inquirere nouerunt, communitatem seruant, societatemq; coëunt, temperantia utuntur, animi magnitudine uigent, utilia appetunt, à perniciosis refugiunt. Non hic commemorabo sensibus quanto nobis præstent, quanto exploratius salubritatem, & pestilentiã, reliquumq; cœli statum præsentiant. Nam succorum discrimina sic exacte tenent, ut

melius

melius quàm medici à perniciosis salutaria interno-
scant. Earum nullæ neq; ualētes, neq; imbecillæ suas
uires ignorant: imo præclarè quo membro præstent,
cognoscunt. Pardales dentibus, unguibus leo, ungu-
lis & etiam dentibus equus, cornubus bos, unguibus
Gallinaceus, aculeo scorpius utitur. Tum Aegyptiæ
aspides, Ptyades nuncupatæ, suorum insectatorum
oculos sputo excæcant. Deniq; ad sui tuitionē singu-
læ quippiā possident, quo utantur, locosq; pro tem-
porum uicissitudine ad suam commoditatē mutant:
& similiter atq; homines inuidia atq; malitia, tamen
leuiore quàm homines, laborant. Neq; item ut ho-
mines ueneris libidine intemperanter abutuntur, sed
etiam plurimæ earum ut fœminam grauiditate affece
runt, hanc non attingunt. Præterea quidem mares
parturientium fœminarum dolorem cognoscunt, eis-
demq; commouentur, ut gallinacei: atq; etiam non-
nullæ incubādo fœminas adiuuant, ad excludendos
ex ouis pullos, ut columbi: uicinisq; ad pariendum,
locū ubi pariāt, prouident. In quibus simulacra cum
omnium uirtutū reperiamus, nónne naturam ipsam
sentimus nobis clarissima uoce indicare, non incredi-
bilia uideri debere ea, quæ de ui & natura animalium
decem & septem libris complexi sumus? Nam si o-
mnia etiam atq; etiam diligenter obserues, singula ui
deas ordinē tenere, & sui officij rationem colere: &, ut
omittam alia infinita, suis altoribus cum blandicijs
obuiam proficiscuntur, dominum agnoscunt, atque

adeo longo temporum interuallo recognoſcunt: ſæpeq; eidem poſitas inſidias indicant: ſuis gregalibus periclitãtibus auxiliantur, gloriæ cupiditate mouentur. Taceo iuſtitiam, cuius obſeruantes ſunt: prætermitto eas quæ poſteaquã cum pari ſuo tanquã cum uxore quadam coniunctę ſunt, non aliam attingunt, neque ad fidem tuendam egent ſponſalium tabulis. Neq; temerè, & ſua ſponte in homines efferantur: nam ſi ijs ipſis ad uſum cibus copioſe ſuppeditaretur, non inter ſe modo, ſed ne hominibus quidem infeſtæ eſſent. Quod ipſum & propter cibi inopiam, & propter anguſtas ſedes ſuarum commorationũ ſæpe facere coguntur. Quòd ſi in tantas uel cibariorũ uel locorum anguſtias homines compellerẽtur, feris ipſis longe immaniores eſſent: id quod in difficilimis belli & famis temporibus facile perſpicitur, cũ enim ſanè inter ſe exedunt, & conficiunt, ac nimirum ſine bello & fame domeſticas & familiares animantes edunt & conſumunt. Contrà uero beſtiæ nec ſuo generi, nec alieno, quo cum domeſtico uſu coniunguntur, quicquam nocent: ſimul &, tametſi ex inuidiæ odio & riualitate laborent, non tamen eis malicia uſq; eò procedit, ſibi ut benigne & liberaliter facientibus inſidias moliãtur: imò uero firmiſsima eos beneuolentia proſequuntur, ut quacq; uerſus beneficos in ſe ſequãtur, neq; quo minus id obeant, ullis periculis deterrẽtur. Homines autem nullis officijs tam fideles conciliari poſſunt, pro ſuo nutricio ut mori uelint. Iam uero ea

beſtia

beſtiarum ſolertia nomine propius accedit ad homi-
nis ingenium, quòd humanas artes imitatione conſe-
quantur: nam diſcunt & ſaltare, & aurigæ officio uti,
& in fune ambulare; tum ſcribere, ac legere, lyræq;
& citharæ fidiculas pulſare: tum ſagittas mittere, &
equitare: quinetiam ſignorum differentias ratione
percipiunt, non modò humanam uocem præclare
intelligunt. Neque præterea eſt cur quidam eas ideo
tantopere contemnant, id quod ſæpe faciunt, quia
humanum officium non faciant, quòd conciones nõ
habeant, conſilia non ineant: cum uel ipſi homines
hoc idem haudquaquam ſeruent: cum pleriq; priuſ-
quam conſuluerint, rem ipſam exequantur, quod
quidem ipſum beſtiæ non faciunt. Neque ſi urbes
non habent, idcirco deſpiciendæ ſunt: nam id ipſum
commune habent cum Scythis, cum Amaxobijs.
Nonnulli calumniantur eas exleges eſſe: ſed quid
aliud tandiu erant homines, quoad Apis primus le-
ges, quibus carere non poterant, Græcis dedit. Neq;
unquam ſi tantopere contemnendæ eſſent, quàm ple
riſq; uidentur, ueteres tam egregie eas nobilitaſſent,
ut qui ab ijs nutriti eſſent: non tam ualde patres quã
nutrices beſtias iactauerint: alius lupam, alius cer-
uam, alius apem, Semiramis columbas, Cyrus ca-
nem: quinimo nemo iam paulo nobilior haberi po-
teſt, niſi eius ingenuitas effigie cuiuſpiam beſtiæ in-
ſigniatur. Alij eaſdem in odium inuidiæ adducunt,
& propter quarundam uenenum, & propter reli-

quum ipſarum maleficium, quod utrunq; inferunt, ut & cibo utantur, & laceſsitæ, iniurias ulciſcantur: Id'q; faciunt uel dolore ſtimulatæ, uel pabuli anguſtia compulſæ. Homines autem nullo impulſu, ſed ſæpe ſua ſponte per ludum longe plurimas interficiunt. Ex quo intelligitur, hominis naturam immanem, & feram, & planè immiſericordem eſſe. Sed rectorum omnium ſtudiorum obtrectatores in me de ingenio animalium longe plura commentari uolentem, uideo iam tranſuerſos incurrere, quorum ut uim naturam'q; animalium palatus erudite ſapiat, cor ſanè ignorationis caligine oppletum, nihil de mea hiſtoria probabit, præter ſuauem uſum animalium, & cæteras commoditates quas ex ijs uulgo homines percipere ſolemus. Erunt alij & ij quidem non iuſtiores, qui religioſum ſuum, ne dicam ſceleratū, & impium, à nullo neque aliorum ſacroſancto labore, neq; meo profano iudicium ſuſtinentes. Primum ut quiddam uel tenue, in magno uolumine non ſatis ueriſimile inſpexerint, ſtatim totum opus reijciendum eſſe cenſebunt. Ac ſanè quidem ualde timeo, ne dum tantum ingenij, ſapientiæ, & quaſi humanitatis, & locutionis in beſtijs eſſe conſcripſi, peruerſo quodam iudicio has innocenteis prudentia ſpolient, cæteraq; animi ſolertia mulctent, ſeu acerbe ferentes ſe non ingenio & iudicio Elephantis, quibus longe ſuperantur, ſed & prudentia & ſapientia ignobilibus beſtiolis inferiores eſſe; ſeu nō facile patientes geometriam

ſibi

ſibi præripi ab araneis, arithmeticam à thunnis, dialecticam à canibus, aſtrologiam à formicis. Cur enim beſtias ſapere ſuſtineant, cum non deſint qui omnem humanam ſapientiam improbent? Cur cum utrãq linguam cuius ſuaui ſono etiam feræ permulcentur non ſatis probent, eaſdem loqui patiantur? Cur non pugnabunt cum meis beſtijs, non luctatione & pugillatione? O ſi id accideret iucundum ſpectaculum ſed & lubrica & periculoſa ſoritarum argumentatione meas aceruales formicas, cum ipſas ne grano quidem ſapientię uincere poterunt, obruere conabuntur. Sed quid mihi cupienti ludos facere, non cauea circoq diuiſos, ſed decem & ſeptem libris diſtinctos deſideratius euenire poſſet, quàm doctis ſpectantibus, huiuſcemodi obtrectatores deſcendere ad pugnandum, non cum Elephantis de ſapientia, nam ijs ipſis etiam magnæ nationes ingenio inferiores ſunt, ſed cum formicis, cum apibus, quarum tamen alterarum prudentia conuincerentur ſtultitiæ, alterarum aculeis, ſi non ſapientiæ, attamen doloris ſenſum perciperent. Ac ſi cum crabronibus pugnare uellẽt, experirentur quidem, ut ſint irritatione ſuperiores, certe aculeis ſe longe inferiores eſſe: ac tandem, quod nollem, in puſillam cicadarum nationem impetum conuertentes, uniuerſam ſilentij condemnabunt: nec eas excipient, quæ ab Aeliano mutæ eſſe dicuntur: imo uero, ſi eiſdem perſeueremus ſtomachum mouere, has media hyeme cantaſſe cauillabuntur. Quidli-

 bet,

bet, modò ne configendis stilo muscis Domitianum crudelitate superent, modò ne me bestiarium aspere appellent, modò ne etiam me ad meas bestias remittant: quorum alterum me profiteor, alterum Gallicum prouerbiū esse agnosco. Sed ad quas primum? ad boués ne? at cum his errare mallem, quàm cum non parua hominum natione sapere. An potius ad Elephantos? at hi suspiciosi sunt, querentur se quidem antea felices & latentes suo bono uti potuisse, nunc uero inuidioso nomine sapientiæ, quam certi homines propriam sibi uendicant, in odium hominū à me adductos esse. An ne me ad cicadas reijcient? At hæ ut aliâs sæpe me suo cantu delectarunt, sic timeo, ne non iam iccirco earum omnium stridorem ferre queam, quia de uocalitate inuidiosius à me laudatæ, silentij damnatæ sunt, id quod eis à nullo unquam tyranno acciderat. Ad asinos igitur me remittent: sed quid magis exoptem, quàm si uel per horum obtrectandi magiam, uel Pythagoreorum disciplinam asinus fieri possem? nam sub huius pelle etiam doctissimi impune philosophati sunt. At enim si asinos sapere arbitrentur, potius annonæ charitatem in macello ac pistrina omnia cessare faciēt, quàm non confestim asinum cogant efferre, non o micron, nam id ne uerberibus quidem unquam ab eo extorquebunt, sed sanè o mega, si non clara, attamen contentissima uoce, pronuntiare: ac quàm mox redarguāt eum omni corporis caudæq́ꝫ asseueratione affirmare

mare

mare hanc uocalem tantum longam esse: aut quòd hæc asinina litera rotunda sit, eundem asinum concludere, omnes Euclidis figuras orbiculatas esse. Etiámne contra huiuscemodi hominum feritatem, humanitas ferarum mihi imploranda erit? etenim nulla tam fera, tam immanis est, quæ non beneficij accepti memoriã retincat. Ego autem non forte peius quàm plerique, quorum partim delphini exceperunt, partim leones seruarunt, meritus sim. Atque etiam hic ibidem in primo aditu uestibuloque reprehendent, quòd tragœdias comedijs misceam. Sed quid aliud malim, quàm ut cum omnium bestiarum ludos facere studeo, etiam quemadmodum olim Romæ fiebat ad earum spectaculum sales & iocos attulissem. Et ne diutius te in nugis teneam, fac hos prauitate iudicij potius, quàm ex æquo omnia æstimãtes, primum nonnulla in hac historia leuitatis, deinde etiam mendacij, iure & uere condemnare posse: omnia uero quo modo? Fateor enim tecum, atque etiam præ me fero, ne hanc historiam ab omni lapsu uendicare uidear, nonnulla leuicula esse, sed tamen non multa, & cum alijs infinitis grauibus & doctis compensantur: ac tanquam neui in articulo pueri delectabunt Alcæos, hoc est, non stultos alieni operis æstimatores: quos si priusquam spinosos authores, unde hæc sumpsimus, legerint, non dubito hanc nostram industriam grato animo interpretaturos esse: quam ex Aeliano, Oppiano de uenatione, Athenęo, Heliodoro, Por-

 phyrio,

phyrio, ac cæteris omnibus qui scripserunt de natura animalium post Aristotelem, non modo latinam fecimus, quod facilimū fuisset, sed Dionysium etiam Casium, qui Magonem conuertit, imitati, ordinem & iudicium adhibuimus: atq; Aeliani historiæ, uel potius labyrintho lucem attulimus. Quid enim eius historia implicatius? ut certe non existimem quenquā si hæc minutatim concidisset, deindē tanquam sortes in urnam coniecisset, magis conturbare potuisse. Sileo eiusdem, cætera quidem docti uiri, sed in hac re paulo minus diligentis, ineptias: quibus me moderari oportuit, aut omnem laboris existimationem abijcere. Veruntamen hæc omnia eruditorum magis, quàm nostro iudicio fecimus, quorum consilio nondum pœnitet me paruisse. Potius doleo, non præcisius Græculam leuitatem compresisse. Omnia quæ non inscribuntur Accessionis nomine, ex Aeliano sunt: nam Accesiones confecimus partim ex omnibus Græcis autoribus, nondum conuersis, qui post Aristotelem scripserunt: partim nō pauca ipsi experti sumus, quæ omnia adiunximus.

HISTORIA DE VI ET NATVRA ANIMALIVM,

per Petrum Gillium tum ex Aeliano conuersa, tum ex Porphyrio, Athenæo, Heliodoro, Oppiano, tum eiusdem Gillij marte luculentis accessionibus aucta.

LIBER PRIMVS.

De natura Elephantorum. CAP. I.

ELEPHANTO duos dicunt prominere exertos, quos alij dentes, alij cornua uocant: singulis pedibus numero quinque digitos indiuisos, leuiterque discretos, ex quo fit, animal sit minime ad natandum habile: & anteriora crura multo posterioribus lõgiora habet. Huic sub armis papillæ existunt: Atque ita promuscide tanquam manu utitur: Lingua etiam ei bene exigua est: Fel autem non ad iecur, sed ad pectus situm habere dicitur. Biennium gerere uterum audio. Alij non tam diu, sed sesquiannũ tantum uentrem ferre aiunt. Anniculo quidem uitulo æqualem pullum edit: is statim ut natus est, ore sugit, non promuscide. Cum libidinis furore ardet, incursu parietes euertit, & similiter atque aries frontis ui atque impressione palmas prosternit. Aquam nitidam nõ bibit, sed postque aquam conturbarit.

turbarit, turbida potione delectatur. Idcirco somnũ erecto corpore capit, quia ei esset operosum decumbere, simul & deinde à cubitu exurgere graue. Eius ætatis flos est sexagesimus annus. Hyemis & frigoris impatiens est. Ad ducentesimum uitam producit.

GILLII ACCESSIO. CAP. II.

QVemadmodum duobus dentibus Apri, sic Elephanti armantur, sed situ contrario: illis enim in sublime feruntur, his deorsum retorquẽtur. Non homini, nisi lacessiti, quicq̃ nocent: tum enim promuscide tanquam manu comprehensum, eũ ad teli iactum iaculantur: ut sæpe antequam terram cõtigerit moriatur: neq; uelocitate quisquam tanta est, quem nõ uel suo tardo gradu assequantur. Cum sunt in catulorum metu, infestissimi sunt. Eorum promuscis intus concaua, suilli labri speciem, similitudinemq́; quandam gerit: mobilis est, ut modo relaxetur, modo contrahatur. Eorum qui sunt confirmata ætate, ea magnitudine dentes existunt, uicem ut postium præstent, & pro palis Nigritæ ad sepimenta utantur: sæpe enim ad longitudinẽ decem pedum augescunt. Eorũ pilos ex nouo orbe terræ deportatos uidi, qui ad duorum palmorum longitudinem procederent. Similiter rotondis pedibus, ut equi, sunt: sed amplioribus, ut plãta quoquouersum ad binos dodrantes accedat. Quinq; ungues habent, & pedẽ multipliciter scissum, ne si quando in humido solo constiterint, altius pedem imprimant. Iam quod in sermonem hominũ uenit, uanum est

est, elephãtos crura sine nodis articulisq́ꝫ habere: imò uero habent flexiones, & ut aliæ bestiæ, quum libet crura flectũt, & erigunt, in ima enim propemodũ cruris parte iunctiones et flexus habẽt. Breuioribus sunt auribus atqꝫ oculis quàm pro corporis portione. Pelle quidem robusta, sed turpi, teguntur, eam ferrum peracutum nõ incidere potest. Peruagatum est, sicut Oppianus ait, elephantos inter se loqui, sed eorũ collocutionem nõ omnibus quidem, sed solis domitoribus notam esse: Itemq́ꝫ cum uicini sunt ad moriendũ, præscire fatalem necessitatem. Nõ ergo soli cygni extremum luctum canentes mortem prænoscunt, uerũ elephanti etiam quando proximi sunt ut moriantur, animo præsentiunt. Cum eos ad bellum Indi armãt, in clitellas, geminis ex ferro catenis infra aluum cinctas, utrinqꝫ tanqꝫ caueam ligneam imponunt, atqꝫ ad collum alligãt, singulas caueas terni milites ingrediuntur, in utriusqꝫ medio auriga sedet, qui beluam patrio sermone alloquitur, & cum progrediendum, aut regrediendum est, ostendit: Ferias, inquit, hunc: ab illo abstine manum. Itemq́ꝫ: In hos inuade, ab ijs te cõtine. Atqꝫ ea magnitudine tanqꝫ castellum aliquando dorso constituunt, ut uel quindecim ex eo armati homines pugnent, quod cum pugnam committere moliuntur, asseribus superintegũt: ad promuscidẽ lorica circũmunitã districtus gladius longitudine duorum cubitorum, crassitudine humanę palmæ alligatur. Neqꝫ modò fœminæ maribus ferociores, sed ad

onerum uectiones etiam fortiores existimãtur. Furoris tentatione eos aliquando laborare manifestum est, ex cursu furijs incitato. Mares fœminis excelsiores sunt. Eorum uaria est proceritas: nam alij ad duodecimum, alij ad decimumtertium dodrantem excelsitate procedũt, alij ad decimumquartum. Insueti insidendi in eis, nõ aliter quàm ij qui in mari nauigant in nauseolam incidunt, neq; insistere possunt. Non item in adolescentium elephãtorum sessione fit negotium, imò ex illorum molli gradu sessor tãtopere oblectatur, ut si mula ueheret. Cum in elephãtum ascenditur, is in terram abijcit genua, & conscensionis gradum scandenti facit: neq; porrò frenum eorum cuiq; inijcitur, neq; funis ad ceruicem ullus adstringit, sed soluti ad insulam Zamzibaram gradiuntur: potionẽ qua ipsi pro uino utuntur, ideo ipsis largiũtur, ut ad prælium audaciores efficiantur.

GILLII ACCESSIO.

De elephantorum cornibus. CAP. III.

Non paucis Philostratus probare conat, ea quæ ex maxillis elephantorum extra os eminẽt, dentes debere appellari: mihi potius cornua uident. Cum enim Halcas, bestias Celticas, ac Aethiopicos tauros ex Pausania cõsidero, illas quidẽ in supercilijs cornua, hos uero in naso gerere, facile adducor cornua esse. Preterea accidit etiam, ut uertẽtibus annis, ceruis elephantisq; cornua decidãt, rursusq; recentia exoriantur. Dentes non item cõfirmata ætate animalibus renascunt

nascuntur: neq; etiam igni cedit dentium natura, imò expolientibus pertinaciter resistit: ac si cogātur, rumpuntur. Contrà, boum & elephantorum cornua eriguntur, & flectuntur, ac nimirum in quasuis figuras contorquentur, & se ut fabris libet, artificio attentari patiuntur. Neq; enim hominum ullam debet habere admirationem, quòd elephātina cornua ab alijs discrepent, cum cætera huiusmodi animalium forma & magnitudo sit ab alijs bestijs diuersa.

De elephantorum obedientia, docilitate, & musicæ studio. CAP. IIII.

SEquitur, ut elephantorum deinceps dicam de arte numerorum, & obtemperatione, eorumq; acutissimis sensibus, ac facilitate ad eas disciplinas assequendas, quę ad discendum difficiles sunt uel homini ipsi, nedum tam ingenti feræ, & quæ aliâs tantopere animo agresti esset, duroq; aduersus omnē pertractationem. Enimuero ad numerum saltare, tibiæ auditione demulceri, cursum tardare ad soni tarditatem, seq; remittere ad remisionē tibiæ: rursus cum acute sonans impellit, festinare, discere assequi perfecte elephantus solitus est. Neq; uero natura modò illum summa ex omnibus animalibus magnitudine ornauit, sed & disciplina mansuetum, & tractabilem edidit. Elephanto ad morum mansuetudinē & facilitatem erudito, nihil mitius, nihil ad id quod uolumus obtemperātius est. Cum Tiberij Cæsaris nepos Germanicus gladiatorū spectaculum edidit, plures iam grādes utriusq; sexus

elephanti Romæ erant, è quibus alij pleriq; generati extiterunt, quorum artus interea dum cōmittebant, & confirmabant, & membra infirma conglutinaban tur, peritus uir ad pertrectandos eorum sensus, animosq́;, nunc eos disciplina mansuetiori, nūc terroris & mirificæ uerberationis plena excipiens, erudiebat. Primū enim eos maxima lenitudine & mollitudine, cibos nimirū illecebris, & uarietate suauiū inuitamen torum refertos indulgens, ad disciplinā informabat, ut si quid esset agreste, expelleret, ex feritate ad mansuetudinem, & quasi ad humanitatē quandam transformaret: sicq; eis moderabatur, ut feritate expulsa, disciplinis & musicę studio operam darent, tympano rum sono nihil exterrerentur, pedum ingredientium strepitum, cantumq́; miscellaneum ferrent, eos præterea exercebat ad non formidandam hominū multitudinē. Illa uero uirilis disciplina, non ad grauem pla garum ictum excādescere, coactos membrū aliquod ad saltandum flectere, non rabiose (cum essent maxi mo robore prędití) incitari. Cum magister elephanto rum spectaculum edidit, ij tempore suo specimen dederūt, se recte institutos esse, illumq́; in seipsis erudien dis non operam perdidisse ostenderunt: nam duodecim numero theatrū ingressi, composito gradu incedebant, ac toto corpore diffluebant, tanto ornatu, nimirum stolis saltatorijs induti, solaq; magistri significatione uocis ordinatim instructi, ut ferūt, gradieban tur. Ac uero rursus, si illis hoc imperaretur, in orbem

saltab

ſaltabant,eundemq́ orbem ad imperantis uocem repetebant,atq; nunc flores pauimẽtum ornabant ſpargentes,nunc modeſte pedibus terram pulſantes muſica moderatã ſaltationem una conſenſione obibant. Damonem igitur,& Epentharum, & Ariſtoxenum, & Xenophilũ, ac alios pleroſq; pulcherrime muſica eruditos ĩter paucos huius peritos exiſtimatos fuiſſe, mirificũ quidem, at nõ certe incredibile, neq; ratione alienũ fuit,cum homines eſſent rationis participes,ualuiſſe ui intelligendi,ac ratiocinãdi:at uero animal rationis expers numerum & cantum percipere, formã & ornatum tenere, non à ſaltandi moderata elegantia aberrare,quæ didicerit repetere poſſe,hoc naturæ donum eſt,ſimulq́ uis quædam admodum ſingularis.Illa uero uel ad ridiculæ inſaniẽdum ſpectatorem inducere poſſint,in theatri harena humiles lectos ſpectare,uario ſtragulo textili & magnificis operibus picto ornatos: lauta item pocula,& argenteas crateras, aureasq́,permulta aqua repletas,menſasq́ magnificas, tanto pane & carnibus extructas, ut uel edaciſſimorum animaliũ uentrem implere potuiſſent:omnibus ita recte apparatis , conuiuæ intromiſsi ſunt elephanti,mares ſex,uirili ueſte induti,totidemq́ fœminæ,ſtola muliebri ornatæ, decorè epulis accubuere, ac in menſam promuſcides tanq̃ manus porrexerũt, ſummaq́; cũ modeſtia epulati ſunt:neq; ex ipſis quiſpiam uiſus eſt uorax, neq; maioris partis rapax. Cũ eſſet bibendum,unicuiq; cratera exhibebat̃,& hi quidem

dem promuscidibus potionem haurientes, moderate bibebant: deinde circunstantes leuiter & festiue, sine contumelia aspergebant. Non pauca eiusmodi de ingenio & natura propria horum animalium admirabilia alij scripserunt. Ego recte & ordine in tabula quadam latinas literas uidi elephantum scribere: uerunta men docentis manus subijciebatur ad litcrarum figuram & lineamentũ instituens animal: cumq́ꝫ elephantus scriberet, eius oculos immotos, & deiectos esse perspexi, ut grammaticum quendam dixisses.

GILLII ACCESSIO. CAP. V.

TAnta huic beluæ cum genere humano societas, tamq́ꝫ prope accedit ad hominis ingenium, ut Cicero non uereatur affirmare, non paruam nationem hominũ sensu ac ingenio esse multo inferiorem. Vbi semel ad hominem adsuescit, ab eo omnia patitur, ex eoq́ꝫ morum similitudinem in se transfert, neqꝫ aliter ꝙ perparuuli catelli ex hominis manu gaudet cibum sumere, atqꝫ ad se accedentem promuscide complectitur, eumq́ꝫ caput intra fauces immittere facile tandiu patitur, quoad homini libitum fuerit. Noctu autẽ suã seruiendi conditionẽ deplorare dicitur, nõ contento barritu, quo sæpe aliâs utitur, sed luctuosa uocis suppressione miserabiliter murmurat. Quòd si quis ita occulte gementi & lamentanti interuenit, uerecundia quadam motus, querelis suis moderatur, & gemitus facere desistit.

De uenatione elephantorum. CAP. VI.

Qui

QVi uenandi elephantos scientiam tenent, nobis testantur, hos insectatione uenatorum pressos, cum robore immenso, tum impetu effrenato atque præcipiti, & quem sustinere posſit nemo, sic quidem per maximas arbores, tanquã per segetes excurrere, easq; tanquam spicarum calamos, ubi cursum ramorum proceritate retardari uidẽt, perfringere: ubi uero ipsi ex arboribus eminent, & proceriores existunt, tum omni neruorum contentione currere, tum uiam insequentibus præcidere: nec mirum, locorum enim consuetudinem tenent. Cum autem se ex insectatorum suorum conspectu eripuerint, eosq; maximis processibus itineris longe & retro positos senserint, tum ex fuga recipiunt animum simul, & tanquã periculo libertati, insistunt: ibiq;, dum metus solicitudine expulsa, ex immenso labore requiescunt: his interea ad cibi cogitationem memoria excitatur, iuncos & hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascũtur, atq; palmarum tenera cacumina, & aliarum plantarum adolescẽtiores truncos. Quòd si rursus insectatores ad eos propius adsint, hi etiam iterũ sese in fugam impellunt: Cumq; ab his multam uiam absunt, sese ex fuga colligẽtes, requietem curarum ex itineris labore habent. Insequentes autem præcipitãte sole debilitati, syluam incendunt, & uiam ipsis obstruunt: quod ipsum sentientes elephanti, se sustinent à progrediendo. Ignem non minus quàm leones extimescunt.

GILLII ACCESSIO.

De uenatione elephantorum. CAP. VII.

Elephantorũ aliј paluſtres, aliј montani, aliј campeſtres. Paludibus capti, dementes, leuesq; ſunt: Montani, praui, atq; inſidioſi, & niſi cum pabuli inopia premuntur, nihil tutum ab eis expectandum: Campeſtres, manſueti, & lenes. Iam quemadmodum capiantur, adiungam. Venatores quatuor aut quinq; ſtadiorum locum planum, & minime impeditum, foſſa latitudine quinque, ſimul & altitudine quatuor cubitorũ, cingunt, itemq; ante foſſam terram, ut murorum uicem præſtet, exaggerant: in aggere ſubterranea latibula efficiũt, in quibus foramina relinquũt, per quæ lucem admittant, unde accedentes feras intueri poſsint, tum ponte multo ceſpite conſtrato, ne feræ inſidias poſitas ſentiant, foſſę tranſitus iungitur: ac nimirum ad maiorem ferarum illecebrã tres quatuórue ex manſuetioribus fœminas elephantos in clauſtrum concludunt: uenatores in aggeris latibula abſtruſi manent in inſidijs. Iam uero eiuſmodi beluæ loca culta interdiu non adeuntes, ſed noctu tantum gregatim errantes, ad foſſam appropinquantes, cum incluſarum auditionem acceperunt, eò confeſtim accedere properant, & circum aggeres tam diu concurſant, quoad pontem nacti, intra munitiones ingrediuntur: Ii autem qui poſiti ſunt in inſidijs, pontem celeriter detorquent, aliј magna celeritate uicinis proximis uicis elephantos incluſos denunciant: quo intellecto,

tellecto, ij in fortissimos quosque cicures elephantos ascendentes, accedere contendunt: neq; tamen statim ut cò accesserunt, cum feris pugnam committunt, sed eas primum aliquandiu fame & siti frangunt, deinde cum iam ijs infirmioribus & afflictis certamen instituunt, ac feros siti fameq; confectos cicures expugnant, ac homines ex elephantis desilientes, primo compedibus defatigatos deuinciunt, post uero cicures incitant, ut feros usque uerberent dum in terram procubuerint: tum ipsis laqueos ad terram abiectis in collum inserunt, in eosq; humi stratos ascendunt, & ne sessores excutiant, eorum collum acuto ense in orbem incidunt, & ad secturam funem alligant, ut ob doloris sensum uinculis concedant, & ex feritate conquiescāt: eorum autem qui sunt ætate uel infirma, uel exacta dimittūt, reliquos in stabula abducunt, eosq; primum pedibus colligatis, & collo ad columnā adstricto fame domant, deinde aut herba, aut frondescenti harundine pascunt. Hi molestia afflicti, pabula recusant sumere: at enim cantibus & tympanis eos demulcent, & deliniunt, atque ex immanitate ad tantam humanitatem transferunt, ut sessores suos excussos contra uim hostium tutati sint, & sese pro illis in mortem obiecerint. Si quem, iracūdia permoti, ex suis procuratoribus occiderint, tam ualde illum desiderāt, ut mœrore conficiātur, interdumq; inedia cōsumantur. Iam porrò ad hanc rationem cum elephantis Aethiopes pugnant: Ex procerissimis arboribus

elephantorum introitus atque exitus obſeruant, non in multos uno eodemq́ꝫ tempore inuadunt, ſed in ſingulos tantum magno robore animi inſiliunt: nimirũ ſpeculator caudam beluæ appropinquantis ad arborem, in quam abditus is latet, deſiliens, manibus comprehendit, pedesq́ꝫ ad dextrum femur obijciens, ſecuri, quæ ex humero pendet, expedita & acuta, dextri poplitis neruos ſuccidit: in quo certamine utriuſqꝫ ſalus periclitatur. Interdum elephantus inciſis neruis in ſauciam partem procumbens, Aethiopem ſecum in terram abijcit, atqꝫ interficit: Interdum ſuo pondere hominem ad arborem aut ſaxum allidens, occidit: ac nimirum nonnulli elephanti dolore preſsi, quando inſidias facienti nocere non queunt, ſeſe tandiu in fugam impellunt, dum crebro ſecuris ictu decumbunt: tum ad terram ſtratorum poſteriores partes incolæ uicini comedunt. Si elephantus feritate effertur, ſtatim ad arietis conſpectum manſueſcit. Qui ad elephãtos adeunt, ſplendidã ueſtem idcirco non ferunt, neqꝫ puniceam qui ad tauros appropinquant, quòd ſanè huiuſmodi animalia conſtet ijs coloribus efferari.

De elephanto Albo Indico. CAP. VIII.

CVm Indus quiſpiam elephanti album pullum offendiſſet, atqꝫ hunc etiam nunc tenerum aluiſſet, & paulatim mãſuefeciſſet, eoq́ꝫ deinde ueheretur, & beluam amaret, & uiciſsim redamaretur ipſe, ac ſimul ſuam elephantus educationem, cum maximis amicitiæ officijs, huic Indo compenſaret: Indorum rex

rex id intelligens, muneri popoſcit ſibi elephantum mitti. Is ut uehementi riualitate flagrans, amatoriè do lebat, ſi hunc alius quàm ipſe eſſet habiturus. Itaque negans ſe daturum, unà cum elephanto in deſertiſſimam regionem perfugit. Rex autem id ægrè ferens, ad eum inſequendum miſit, qui Indo auferrent, ſimul & illum comprehenſum ad pœnam reducerēt. Cum eò ueniſſent, ubi erant transfugæ, comprehendereq́ aggreſsi fuiſſent: ex ſuperiori loco lapidibus eos homo appetebat, pariterq́ elephantus, ut iniuria inſigni accepta, illorum impetum repellebat. Vbi Indus lapidatione facta percuſſus, de loco, unde ſe defendebat, præceps deiectus fuiſſet, elephantus hominum more acerrimè ſe tuentium, pro ſuo nutricio cum propugnauit, tum uero ex inuadētibus partim occidit, partim in fugam impulit: tum altorem ſuum promuſcide circumplexus, ad ſtabula inuexit, ac tanquàm amicus permanſit fidelis amico, beneuolentiã oſtendens, qua admirabili ſuum educatorem proſequebatur. O ſceleratos homines, grande illud ſophos inter pocula iactantes, uirtutemq́ crebro ſermone paſsim inculcantes, nomenq́ amicitiæ, plenum uerborum, inane rerum temere anhelantes, in periculis autem amicorum deſertores.

Quid agant elephanti creſcente luna. CAP. IX.

AB interlunio recreſcente luna, elephantos intelligo quadam naturæ recondita notione, ex ſylua

primum,ubi pafcuntur,ramos decerpere,eosq́ deinde fublimes ferre,tum uero ipfos ad lunam fufpicere, ac leuiter ramos mouere, tanquam fupplicationem quandam lunæ prætẽdentes,eis ipfa ut propitia exiftere uelit.

Quales elephantos Indi capiant. CAP. X.

INdi homines, licet permulti & magna machinati, nõ elephantos iam ætate procedente cõfirmatos facile comprehẽdere queũt. Quare ad loca fluminibus proxima,uenatores profecti,eorum catulos tantũ capiunt. Elephantorum enim naturæ proprium eft, rofcida loca & paluftria amare, & amnes amplecti, ubi uerfari maxime ftudent. Vnde etfi fluuiatiles non funt,tamen riparios dicere poffumus. Cum igitur eorum catulos,adhuc ætate infirmos, & teneros inde ceperunt,ciborum blanditijs & affentationibus eos ad parendum informant, ac inftituunt, blandiloquentiaq́ manfuefaciunt: Hominum enim indigenarum linguam elephanti intelligunt. Breuiter perinde illos quafi infantes pueros alunt,partim cibaria eis largiẽtes, partim difciplinas tradentes: quæ res efficit, ipfi ut ad obediendi facilitatem transferantur,& exuta feritate,humanitatem induant.

Quẽadmodũ arbores euertunt elephanti. CAP. XI.

CVm ab Indis hominibus arborem elephanti radicitus extrahere coguntur, nõ prius ad eam extirpandam aggrediuntur,quàm quatefecerint,ac tremefecerint arborem: fic periclitantes, euerti ne poffit, an omnino

an omnino inuictam ab impetu sit se prestatura.

De elephantorum sapientia. CAP. XII.

SI elephanti sapienter factum praeterirem, me quis, cum sit auditu dignum, inscitiae condemnare merito possit. Cum is qui hordeum huic admetiēdi procurationem habebat, hordei partem subtraxisset: illiusq; in locum lapidibus suppositis, ipsi debitā tamē mensuram cumulate seruasset, ut dominum utriusq;, si quando uidisset, falleret: Elephantus uidēs eum qui sibi debitum fraudabat, polenta coquere: primū promuscide sabulū collegit, deinde in ollam infudit, sicq; solerter iniurijs, iniurias sibi illatas ultus est.

GILLII ACCESSIO. CAP. XIII.

PLutarchus narrat, ex permultis elephantis, qui Romae erudiebantur, unum ad discendū tardissimum, cum saepe uerberaretur, uisum fuisse ad lunam noctu, id ad quod docebat̄, secū reputare, & exercere. Idemq; affert, Romae etiā elephantum ex pueris, qui promuscidem stilis pupugissent, unū sublimem corripuisse, ut statim eum in sublime, quantū maxime posset, iacularet̄. At enim sublato eorū qui aderāt clamore, sensim & moderate rursus humi deposuisse, existimantē tāto metu iniecto, satis illū poenarū pependisse.

De Libycorum expeditione contra elephantos. CAP. XIIII.

LIbyci homines bellum finitimis de finibus propagandis, non modo inferunt, sed cum elephantis etiam de horum dentibus assequēdis, suscipiūt. Hanc

enim causam cur petantur elephanti, prænoscentes, ex sese qui dente inutili sunt, ante cæteros reliquos, in prima acie constituũt, ad primum hostium impetum sine magna iactura excipiendum: reliqui qui in subsidijs manent, dentium robore integri, auxilium fessis ferunt: cum dentiũ altero, quem acutũ ad propulsandas iniurias seruant, tanq; armis utũtur, tum uero altero radices effodiunt, tum arbores extirpant.

De reuerentia elephantorum aduersus senes elephantos. CAP. XV.

EX omnibus legibus humanissimam iudico, qua Lycurgus præcipit, natu grãdibus minores, cum uel de sedibus, uel de uia decedere debere, tum uero eisdem reuerentia aduersus ætatem, quam ut assequantur omnes expetunt, assurgere oportere. Elephantorum genus à principio hoc idem solo naturæ ductu, sine Lycurgi, aut Solonis, aut Zaleuci Charondæue præceptione, sanctissime obseruant. Aetate affectis nimirum iuniores de legitimo cibo cedunt, eosdemq; summa & obseruantia colunt, & à periculis seruant. In fossam delapsos, iniectis fruticum fascibus subtrahunt, quibus tanquã scalis senectute graues ascendentes, liberantur.

De amore elephantorum erga filios suos. CAP. XVI.

ELephantorum flumen transmittentium minores natu sese traijciunt primi: hi uero qui sunt confirmata ætate iam grandes, fluctibus obruuntur, duntaxat pro

xat promuſcidibus extra aquam eminentes, teneros uero pullos dentium proiectorum eminentia matres ferunt, ac ſimul tanquam uinculo promuſcide illos complectentes, tranſuehunt: tum iuniores, uel labores, uel pericula ſuſcipiunt, & antecedentibus ætate, de cibo & potione concedunt, propter obſeruantiam per quam cultu quodam, & honore natu maiores dignandos exiſtimant. Nunquam enim neque ex ſenectute infirmũ, neq; eum qui morbo teneatur, ſui gregales deſerunt: ſed & fidiſsimi ei permanent, eiusq; cum cæteris in rebus ſtudent incolumitati, tum uero etiamſi ipſi inſectatione urgeantur, pro eo propugnant, & ſaucios, & feſſos curant, ac integri, à uulneribus haſtas, & iacula è corpore ſauciorum, tanquam chirurgi periti extrahunt, ut ne homines quidem ſcientius. Pullos ſuos, adhuc à partu recentes, nunquam deſerunt: at ſanè in illis à periculo tuendis conſtantiſsime permanent, priusq; animam amittunt, quàm ſuos catulos deſerant. Nobis pueris uetula, cui Lænilla nomen erat, non ſolum nobilis mulier, ſed etiam nota apud omnes erat, deq; ea fabulam ex ſenibus audiui tum peruagari, illam cum ſeruo, quem ardentiſsime adamaret, ſtupri conſuetudinẽ habuiſſe, & ſuorum flagitiorum maculis liberos ſuos affeciſſe: hi enim ex ordine ſenatorio erant, & iam inde à patre, atq; maioribus ſtirpem generis patritij trahebãt. Itaq; dolore ex maternis ſtupris tabeſcentes, eam cum leniſsime ſubmonuiſſent, ac maxime clam facinoris tur

pitudinem ostendissent: hæc porrò libidine flagrans, simul & ex ea tantū efferata, ut liberis proprijs amorem suum anteferret: filiorum nomina apud principem detulit, ab eis insidias sibi factas dicens. Is autem suspitiosus & timidus, qui tum imperator erat, calumnijs aures facile patefacere solitus, eiusmodi scelus ab ingenuorum hominum cogitatione alienum facile credidit. Ita factum est, ut filij qui nefarium facinus nullum admisissent, indignissime necarentur: mater hanc ex delatione mercedem assequeretur, ut cum seruo licentius stuprum facere posset. Quid igitur aut Medæam, aut Procnen Atticam hic commemorem necesse est, cum memoriæ nostre exempla immanitatis proferre queamus.

De amore elephantorum erga dominos suos. CAP. XVII.

CVm Porus Indorum rex, in prælio, quod cum Alexandro commiserat, multis telis confixus esset: elephantus quo uehebatur, etsi sanè multis etiā ipse sagittis uulneratus erat, defixa tamen in corpore Pori tela, leniter & caute promuscide extrahere non prius destitit, quàm dominum intellexisset, ex redundanti sanguinis profusione, debilitari, & euanescere. Itaq; leniter et sensim se inflexit, ut ne ex alto decidēs, Pori corpus graui casu affligeretur magis. Cum autē Pyrrhus Epyrotaurum rex ad Argos occubuisset, in eo conflictu elephantus fuit, qui sessorem suum tantopere amaret, ut non prius, quanuis auriga iam cecidisset,

cidiſſet, currere omiſerit, quàm ſuum nutritiũ ex hoſtibus & ſeruaſſet, & intra fines amicos reportaſſet.

De elephanto mulieris amatore. CAP. XVIII.

IN Antiochia Syriæ urbe audio cicurẽ elephãtum fuiſſe, huncq́ʒ dum ad paſtiones iret, mulierem corollas uendentem eum quàm ſuauiſsime adſpexiſſe, tum uero etiam quàm libentiſsime in illius cõſpectu acquieuiſſe, atque huius faciem promuſcide terſiſſe, ſuauiterq́ʒ contrectando illi blanditum fuiſſe: Mulierem uiciſsim ex ſuo artificio illecebras amatorias, corollas uidelicet ad tempus ita cõtexuiſſe, ut cotidie illi quidem ſumere operæpretium, huic uero etiam opus largiri eſſet. Poſtea autem quàm mulier exceſsit è uita, elephantus nec priſtinæ conſuetudinis cõpos, nec quam amaret amplius mulierem uidens, tanquã amans qui amaſiam amiſerit, ſic eam deſiderabat, animoq́ʒ incitabatur, ac qui antè mãſuctus fuiſſet, humanitate expulſa, feritatem inducbat, tanquamq́ʒ homines ex triſtitia, ac mœrore laborãtes de poteſtate animi exeunt, ſic is furẽs ferebatur. Mulieris forma hoc animal capitur, atqʒ hebeſcens ad eius pulchritudinẽ, remittit furorẽ animi ſui. Riualem uero fuiſſe in urbe Alexandria elephantum ferunt Ariſtophanis Byzantini, de quadã muliere coronas texente. Omnia bene olentia amat, unguentorꝝ & florũ odore permulcet.

De religione elephantorum. CAP. XIX.

EX orientem ſolem elephanti uenerantur, promuſcidem, tanquam manum aduerſus ſolis radios

alleuātes. Itaq; hos ei charos esse & egregie diligi phi-
lopator Ptolemæus testis est nobis locuples. Is sanè
post partam uictoriam eius belli quod cum Antio-
cho gessisset, cum quàm gratissimus aduersus solem,
quem deum existimabat, esse uellet, proq; uictoria ei
gratias persolueret, tum alia magnifica sacrificia fe-
cit, tum uero quatuor elephantos, bene magnitu-
dine grandes, existimans se sic deum religiose colere,
primum immolauit: deinde cum in somnijs minis dei
perculsus fuisset, ob inuisam numini talem hostiam,
religionis metu permotus, pro immolatis ex ære
quatuor elephantes in honorem solis excitauit: hoc
ut supplici facto hunc sibi placatum efficeret. Er-
góne deum elephanti uenerantur? homines autem
rationis participes, sitne deus necne sit, dubitant:
tum si sit, humanásne res curatione, & administra-
tione dignetur.

Quemadmodum contra insidias elephanti se
gerunt. CAP. XX.

INsidiæ quas elephantis uenatores instruxerint,
non eos facile latent. Nam cum ad foueam, quam
contra ipsos suffodere uenatores solent, proximi ac-
cesserunt, seu naturali quadā intelligentia, seu retrusa
& abdita præsensione, & scientia rerum futurarū, à
ꝓgrediēdo ulterius se sustinēt: ac quàm mox itinere
cōuerso, in uenatores inuadunt, uiq; & impressione,
sese in medios insidiatores incitant, simul & eos euer
tere conanť, fuga ut salutē contra insidias superiores
facti

facti adipiſcantur. Id igitur temporis cum atrox pugna, tum uero uel hominum, uel elephantorum cædes, & occiſio fit multiplex. Huius pugnæ ratio talis eſt: Homines quidem eminus haſtas & iacula intorquentes, ac collimantes, ictu directo eos feriunt. Contrà elephãti, ex hominibus ſi quem cecidiſſe animaduerterint, ſtatim uiolenter illum & corripiunt, & ad terram à ſe abiectum, proterunt, & conculcant: ſimul & cornibus (ſic enim eorum dentes appellantur) tandiu profligant, quoad miſerabili, & referta acerrimis doloribus morte, hunc proiectum affecerint. Cum autem huiuſcemodi animalia inuadunt, tanquam uela ex animi incitatione quàm contentisſime aures, quas habent patulas, intendunt, & pandunt more magnarum ſtruthionum, quæ uel dum fugiunt, uel dum inuadunt explicatis alis feruntur. Itemq; promuſcidibus, ſub cornua redactis, & contractis, quemadmodum roſtra nauium plenisſimis uelis propulſa, ſic elephanti uehementi impresſione irruentes, multos mortales funditus euertunt. Tumq; perinde ut tuba belli claſſicum ſonans, clamores uaſtisſimos edunt. Humi porrò proſtratorum, & genibus cõtritorũ, & oſſium obtritorum, tantus eſt ſtrepitus, ut uel illinc longisſime exaudiatur: nec non ſæpe eliſis oculis, naribus diſtractis, fronte diſrupta, facieíq; forma amiſſa, non uel à proximis cognatione ſibi noſcuntur. Iam ex ijs nõnulli ad hunc modum inopinatò ſeruãtur. Quanuis enim ſanè uenatorẽ beluæ curſus celeritate cõprehen

derit: præ tamen uehementi impetu, hunc trascurrẽs, genibus in terram præcipitibus actis, cornua aut in radicem, aut in quippiam aliud tale compingit: ex quo retinetur, ac uix dum se retraxit, cum uenator elapsus iam salutem fuga est consecutus. In hac igitur pugna, elephanti sæpe uincunt, sæpe item uarijs terroribus iniectis uincuntur. Tubarum enim clangor uastum clamorem efficit, ipsiq; homines armis concrepantes, clypeos uidelicet hastis cõtundentes, & ululatum tollentes, strepitu undiq; omnia circumsonare faciunt: tum uero partim in terra ignem incendentes, partim in sublime tollentes, ac tanquam funda eum contorquentes, partim ignitos torres iaculantes, atque etiam longas faces in ferarum oculos magna ui inferentes, & intrudentes, eis hæc omnia ægre intuentibus, timorem afferunt. Vnde adeo impelluntur, exterrẽturq;, ut interdum in foueam, quam antè declinabant, detrudantur, & compingantur.

Quemadmodum elephanti fossas transeunt. CAP. XXI.

CVm elephanti fossam transilire non queunt, de his unus aliquis in hanc sese demittit, & transuersus fossæ stans, partim uacuitatẽ occupat, partim pontis se uicarium præstat. Cæteri supra hunc gradientes transmittunt, & euadunt, simul & eum, qui pontis loco erat, hoc modo ex fossa conseruãt. Superiore enim ex loco quispiam porrigit pedem, quem is qui infra est promuscide circumplicat, reliqui autem uirgultorum

rum

rum fasces deijeiũt,ad quos ille,cum fortissime, tum cautissime pedibus adnitens,celeri ascensu subtrahitur. Apud Indos tractus est, cui nomen est Phalacrus,quasi latine caluus: eoq; ita appellatur, quòd qui herbam in eo nascentem gustauerit, & pilos & cornua amittit. Itaque elephanti, nisi cogantur, non accedunt ad locum illum, imò uerò prope cum accesserint,perinde atque homines prudentissimi, ab omni illius loci germine refugientes,pedem referũt.

De castitate & probitate elephantorum. CAP. XXII.

Quemadmodum moderate elephanti libidines contineant, explicare cõuenit. Ii igitur ab omni immoderata libidine castissimi sunt. Nũquam enim, neque ut constupratores,neque ut item ualde lasciui societatem ueneris cum fœmina faciũt, sed tanquam generis successione carentes, liberis procreãdis dant operam:sic hi,eorum stirps ut ne deficiat, complexu uenereo iunguntur: Neque id sanè plusquam semel in uita,& eo duntaxat tempore,eum se iniri fœminæ patiuntur. Vt autem eorum quisq; uxorem impleuerit,non eam amplius attingit. Aperte porrò ac palam in aliorum oculis non eoũt,sed secedentes,aut sese in arbores densas,& frequentes occultant,aut in concauum locum,& profundum ad occultãdos eos facultatem habentem, se abdunt. Iam quemadmodum malos aduersentur,& sceleratos detestentur, si cui est otiũ,attendat animum ad ea quæ cõsequuntur.

Cum autem cicuris elephanti moderator, coniugem non illam quidem amabilem, ſed ſanè diuitem haberet, amoris oculos primum ad alteram aliam adiecit: deinde eam uxorem ducere ſtudẽs, alteram priorem ſtrãgulauit, ac prope ab elephãti pręſepi homo præcipiti conſilio non defodit modò, ſed alteram quam amaret, in matrimonium duxit. Elephantus autem cum tanti facinoris conſcientia incitatus, tum uero ſuapte natura à malis abhorrens, nouam uxorem eò perduxit, ubi humata altera iaceret, cadauerq; dentibus refodiens & denudans quæ dicere nequiret, ex ipſis operibus hæc mulieri oſtẽdere conabatur: eam edocens, quibus eſſet moribus prædítus is, cui ipſa nupſiſſet.

De partu elephantorum. CAP. XXIII.

ELephãti partus in caput procedit ad lucem. Partus magnitudo eſt inſtar integræ ætatis, & iuſtæ magnitudinis porci. Necuero ſi quis hunc à partu recentem contigerit, matres indignãtur. Plane enim noſcunt non animo quidem lædendi contrectari, ſed ad ludicram delectationem, & blanditias ſuſcipi, eſſeq; hominis naturam ea excelſitate animi, ſuo ut partui adhuc tantillo incõmodare nollet. Poſtea autem quàm in foueam inciderunt, & ſe iam teneri ſentiunt, animaduertentes exitus locum nullum eis relictum eſſe, cum eos priſtini animi, tum libertatis capit obliuio: tum uero facile cibos ex largientibus ſumunt; tum ſi quis præbeat, libenter bibunt, atque uinum

uinum si in promuscides effundas, sine recusatione admittunt.

De charitate, & pietate elephantorum. CAP. XXIIII.

CVm alia pleraque naturali quodã amoris habitu elephantos cum filijs suis conciliatos esse ostendunt, tum uero maxime illa, quæ consequitur naturæ commendatio ad amorem uehemens declarat, quanta eorum quæ procrearint charitate teneantur. Horum uenatores caueas instruunt, in quas cum animalia incidunt, ex his partim capiuntur, partim tolluntur. Huius uero fossæ faciendæ quæ sit ratio, aliâs dicam. Nunc pergo explicare, quàm in genere elephantorum matres charos pullos suos habeant. Cum enim in foueam pullum suum incidisse mater perspexisset, ne minimam quidem moram interposuit, nec eius cursum ulla ad pullum consequendum segnitia tardauit, quin uehementi dolore affecta, quanto maximo posset incitato incursu, in delapsum filium præceps ageretur, amboque eodem casu morte occumberent: hæc quidem materno pondere pressus contereretur: illa sanè præcipitata, caput diffringeret. Risu igitur obruendi, qui utrum naturalis sit, nec ne, amor parentum in filios, dubitant.

De eorum intellectu, & quòd pericula sua intelligunt. CAP. XXV.

d Anni

ANni æstiui tempore cum calor à sole intenditur,& æstus ingrauescit, tum elephanti ad calorem frangendum inter se crasso persundũtur cœno, quo partim uim caloris depellant, partim uel umbrosis speluncis, uel arboribus quæ ramorum frequentia eos opacare possint, refrigerentur, tum etiam sagacissime odorantur, tum acerrimis sensibus existunt, tum uero ex his, partim antegredientes, partim subsequentes, ordinatim eunt, atque horum primus narium sagacitate, herbam ante pedes suos positam sentiens humanis uestigijs esse transitam, eam euellit, & ei, qui à tergo proximus est, odorandam tradit: is rursus alteri, qui post eum stat: ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter cõtrectatur, quoad ad illum ipsum qui extremum agmen ducit peruentum fuerit: is simulac olfecerit, barritum uastum edens, quasi signum ad fugam dat. Hi tunc in conualles profundas, aut in loca concaua & palustria, uel si minus id concedatur, in nemorosa campestria, ab eo loco iter auertunt, prorsusq; se totos auertunt ab his locis, quacunque frequentes homines iter facere solent: quòd ab hominibus ut animalibus sibi infestissimis, timeant. Cum eos cætera pabula defecerint, radices effodiunt, quibus pascuntur. E quibus primus qui aliquam prædam repererit, regreditur, ut & suos gregales aduocet, & in prædæ communionem deducat.

De amore elephantorum. CAP. XXVI.

Elephantum quanuis raro amare ferunt, quoniã, ut antè dictum est, libidinum moderatione tempe ratus sit: tamen ipse illud admirabile, amore plenum audiui, quod consequitur: Vir uenandi elephantos haud imperitus, scribit se, cum ab Imperatore Romano cum potestate in Mauritaniam ad uenandos elephantos allegatus esset, ex elephantino genere adolescentem formosam uidisse, coeuntem cum elephanto, & adolescente, & pulchro: alterum uero seniorem, quia huius siue amator siue maritus esset, ut se spretum, ignominiæ loco hoc tulisse: quare acriter animo incitatũ impetũ fecisse, ut nihil proprius factum fuerit, quàm nos, inquit, omnes perderet, sicq; incurrisse in illum formosum riualẽ suum, pugnamq; edidisse tanquam eum, qui de amica sibi erepta, doloribus acerrimis premitur: adeoq; infestis animis utrunque cum altero pugnam commisisse, ut ex impetu cornibus ambo mutilarentur. Neutrum ideo non uicisse, quòd multa uerberatione eos uenatores distraxerint. Postea autem quàm amissis armis in posterum inutiles ad conferendam quasi manum inter se facti essent, riualitatem amantium conquieuisse.

Quemadmodum mansuefiant elephanti. CAP. XXVII.

Quid elephantis, postquàm capti sunt faciant, ut mansuescant, dicendum est. Primo in syluam non ita longo interuallo ab ea fossa, ubi compre-

hensi fuerint, distantem, sic eos strictè constrictos funibus trahunt, ut ne permittant quidem, néue hi præcurrant, néue rursus retrahantur: deinde certo & dimenso spatio horum quenque ad maximam arborem alligantes, ut neu in anteriorem partem insilire, neu rursus admodum in posteriorem resilire queant, néue ipsis ex funis laxitate facultas sit ad inferendum iniuriam, uictus tenuitate & fame, horum robur frangunt. Postea uero quàm eorum domitores duritiam animi tandiu paulatim molliuerunt, quoad pristinæ inexpugnabilis feritatis eos ceperit obliuio, de manu cibum sumendum dant. Hi necessitate pressi, cum non malitiose iam, tum uero hilarioribus oculis, & mansuetioribus, quàm essent soliti, intuentur. Horum autem, qui sunt ætate robusti, uinculis ruptis, cum dentium robore, tum uero promuscide arbores reuellunt, & frangunt, uixq; sero admodum, partim fame, partim ciborum illecebris, partim uerberibus mansuefiunt. Vt uero cicures euaserunt, panibus maximis, hordeo, caricis, uuis, cæpis, allijs, iunco, palma, hederaceis folijs, uescuntur.

Quemadmodum amant consuetam terram elephanti. CAP. XXVIII.

ABstracti à suis elephanti sedibus patrijs, quãuis uinculis primum & fame, deinde uarijs cibariorum

riorum blandimentis mansuefacti sint, tanta tamen naturalis soli illecebra tenentur, ut patriæ memoria eis obscurari & euanescere nequeat. Quare cum horum pleriq; grauissimo mœrore suscepto conficiunt: tum uero quidam ex his, uberrime flentes, tantam lachrymarum uim profundunt, ut oculorum sensibus capiantur. In naueis autẽ immittuntur, ponte utrinq; ramis frondescentibus adumbrato, ad fallẽda huiuscemodi animalia, hoc enim ipsum cum uident, se per terram, quia eis hæc mare uidendi facultatem adimãt, etiam nunc iter facere arbitrantur.

Quemadmodum elephantorum uulnera Indi sanant. CAP. XXIX.

EOrum quos ceperint Indi elephantorum uulneribus ad hunc modum medicinã afferunt. Aqua primum tepida hæc alluunt. Deinde si hæc ipsa luculenter sint alta, butyro ungunt, postea inflammationem leniunt, suillam carnem recenti sanguine madentem & calidam admouentes. Oculorum morbos ad hanc rationem sanant, ut Bubulum lac tepefactum infundant, quo hi remedio oculos aperiũt, & magno cum uoluptatis sensu sicut homines, uim medicinæ agnoscunt. Cæteris quibus tentantur morbis, uinum nigrum medetur. Quòd si hac medicina ex morbo non liberantur, insanabiles sunt.

Differentia cibi elephantorum gregariorum, & certamini destinatorum. CAP. XXX.

Elephantus quidem gregarius assuefactus, aquæ utitur potione. Ei uero qui ad bellum certat, non modo ex uitibus confecti, sed etiam ex oryza factitij uini usus indulgetur: simul & flores eis dantur, atque in prata ad legendos flores, quia suauitatem odorum amplexentur, aguntur: ipso enim odoratu flores internoscentes colligunt, atque etiam hos lectos in calathum inferunt, quem eorum rector sustinet. Postquã hunc floribus compleuerint, tanquam uindemia facta, lauatione similiter atque homines lauti delectantur: Vt uero ea usi reuerterint, eò ubi quasillũ floribus plenũ reliquerint, expetunt. Quod si rector afferre tardauerit, barritum edunt, neque prius cibum sumunt, quàm eis quispiã quos collegerint flores attulerit, eos allatos de quasillo tollentes sui pręsepis labra ornant. Hanc nimirum cibo suauitatem ex his bene olentibus comparãtes, stabulum ubi diuersantur, floribus permultis sternunt.

De magnitudine elephantorum. CAP. XXXI.

Indici elephanti nouem cubitorum altitudine, latitudine uero quinq; habẽtur. Maximi illic qui Prasij appellantur. Secundi uero ab his existimantur Taxilæ nuncupati. Militaris elephantus dorso suo uel nudo tres bellatores fert, alterum dextra, alterum sinistra pugnantem, tertium retro uersus bellantem: ac simul quartum, manibus moderamina tenentẽ. Sicq; illis beluam dirigentem, tanquam nauem clauo naui cularium, reiq; nauticæ peritum.

De astantibus

De astantibus elephantis Indorum regi.
CAP. XXXII.

Elephantus Indorum regem ad forum euntem, primus adorat. Huic præest rector, qui illū huius instituti commonefacit, ipsiꝗ memoriam disciplinæ instrumēti quo illum moderatur pulsu, atꝗ uoce Indorum propria renouat, cuius natura quadam admirabili recondita elephanti intelligētes sunt: tum etiam motus quosdam bellicos edit, uelut ostendens, quòd hanc etiam disciplinam seruat. Viginti quatuor elephanti huic regi permanēt custodes alternis uigilijs, alij alijs in statione succedētes tanquā cæteri custodes homines. Sapientia item quadam Indica ad uigiliarū disciplinam erudiuntur, ne inter custodias somnum capiant. Hi igitur ad uigilias agendas præstantissimi excubitores, & à somno inuictissimi, & secundum homines fidissimi illic sunt.

De elephantorum cum suibus dissidio.
CAP. XXXIII.

Elephantum à suillo pecore timere mox dicam, nunc explicare placet quod ad Megaram accidit: Cum ab Antipatro Megarenses circumsederentur, acerrimeꝗ Macedones incumberent, primo in sues pice oblitos incendium Megarei excitarunt, deinde sic incensos in hostes immiserunt. Ii itaꝗ furore inflāmati, cum in elephantorum agmina incurrerūt, tum clamantes, nempe igni flagrantes, quasi quibusdam furijs elephantos incitarunt, & grauiter perturbarūt:

 hi enim

hi enim nullum neque ordinem tenebant, neq; amplius, quanuis à primo ætatis tempore domiti fuissent, mansuefacti erant: siue quòd sua quadam recondita natura à suillo pecore longe abhorreant, grauiq; in id odio sint: siue etiam quia horum absonum uocis acumen perhorreant. Cuius rei non ignari educatores generis elephãtini, unà cum suibus pullos alunt, ex consuetudine eos ut minus horreant. Sic Romanos (quoniam non cornua modò arietis, sed etiam suilli pecoris grunnitum oderunt) Pyrrhi Epirotarũ regis elephantos in fugam uertisse homines dicunt, uictoriamq; amplam ex eo bello retulisse.

De fortitudine elephantorum. CAP. XXXIIII.

INdorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum triginta milia elephantorum antecedunt: tum uero maximorum & fortissimorum tria milia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu euertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt. Idq; se audiuisse Ctesias scribit: idemq; Babylone se uidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum uiolentissimo impetu extirpatas.

De memoria & fide elephantorum. CAP. XXXV.

VAriam & multiplicem elephantorum naturam antè dixi. Nũc quàm memoria sint bona quãq; diligenter præceptum officij aduersus præcipientes teneant, quàm simul eorum qui quippiam eis committunt, uel expectationem uel fidem nõ fallant, explicãdum est. Cum Antigonus Megarensem urbem obsideret,

obſideret, mulier ſimul cum uno de elephantis bellatoribus uerſabatur: hæc enim illius qui elephantum alcret uxor, infantẽ puerum pepererat, quem huic elephanto, lingua utens Indica, quam elephanti intelligunt, credidit. Vt uero is primum ſibi creditus eſt, illum diligebat, & cuſtodiebat, ex eoq; proxime adiacenti magnam uoluptatem capiebat: cum ploraret, oculos tum auertebat, tum uero ab eo dormiente muſcas abigebat: Arundines ei pro pabulo obijciebantur, quas, & omnem cibum, niſi puer adeſſet reijciebat. Nutrix igitur neceſſe habebat poſtea quàm eum lacte compleuiſſet, elephãto curatori apponere, uel omnino elephantus non parum iracũdia incitabatur, ac nonnunquam in uerbera erumpebat. Interdũ etiam cum uagiret infans, cunas ubi iaceret mouebat: ſicq; eidem ipſi ex hoc motu oblectamenta & ſolatia, ſicut nutrix, afferri ſtudebat.

De odio elephanti in adulteros. CA. XXXVI.

OBtrectationem ac riualitatem uehementem diuerſorum animalium porphyrionis, canis, & ciconiæ diximus ſuis locis. Nunc mihi exponendum uidetur elephanti odium in eos qui cum alienis uxoribus ſtuprum faciant: Nam cum uxorem ſui domitoris & altoris ſtuprari manifeſtò deprehendiſſet, ambos, & eum qui ſtuprum inferebat, & eam qua cum id faciebat cornibus transfigens, interfecit, ac in ſtragulis conſtupratis, & lecto adulterato iacentes reliquit. Vt uerò primum elephãti rector ueniſſet, & ma-

e nifeſtò

nifeſtò nefarium facinus, & huius uindicem cognouit. Hoc quidem factum, ab India huc ad nos manauit. At Romæ aliud ſimile eueniſſe audio: prætcrquã quòd addunt, ibi elephantum non utrunque modò occidiſſe, ſed & ſtragula ueſte eos texiſſe, & nutritio aduenienti ſtragulam reieciſſe, & retexiſſe, & proxime inter ſe iacentes demonſtraſſe. Ita ille tum facile iniuriam illatam ſibi fuiſſe intellexit, tum etiam maxime facinus ei liquebat, ubi cornu quo ipſos confixiſſet, cruentum perſpexit.

De fuga elephantorum, atq; ut ſint leonibus formidabiles. CAP. XXXVII.

CVm à uenatoribus elephanti, tanquam milites in bello, funduntur & fugantur, non alij ab alijs ſeparatim, ſed omnes ſimul & communiter in fugam ſe dant, ac ſimul inter ſe prementes ad gregales ſuos adhæreſcunt. Horum autem qui iam ſunt firmata & integra ætate, reliquos ſic circuncludunt, tanquam pugnaciſsimi propugnatores totum agmen circummuniunt: qui uero longius ſunt ætate prouecti, atque matres ſub ſe quæq; ſuos pullos ita occultantes, perraro hi paruuli ut uideantur, ſub termedium obtinent locum. Quòd ſi hos ipſos ſic frequentes coactos leones perſpiciant, alij aliò in fugam tanquam hinnuli, ab elephantis ſibi incredibiliter timentes, ſeſe in fugam conijciunt: & tametſi antea formidabiles, maximos terrores adferebant, & uel ſolo conſpectu denuntiabant, ex horum tamen aſpectione exterrentur.

Nunquam

Nunquam uero elephantus ab reliquorum agmine secernitur, nisi aut filiorum suorum aut ægrotantium causa: pro his nimirum nihil non moliens inexpugnabilis manet. Contra omnium ferarum uenena remedium est elephanti adeps, quo si quis inungatur & nudus cõtra efferatissimas bestias procedat, illesus discedet. Arietis autẽ cornua & suis grunnitũ horrescit.

De humatione elephantorum. CAP. XXXVIII.

VT Aethiopum sermonibus, græcanico fastu carentibus peruagatum est, elephantus, cum alterum perspexerit mortuum, non præterit, quin humum promuscide haustam, uelut sanctam & mysticã inijciat, communem naturam miseratus mortuo parentans, ut ne aliquid impie committat: nam hoc quidem ipsum nõ agere, execrabile ducit. Quare ad hoc nefarium scelus uitandum, satis est ei uel ramum inijcere, quo facto, abit, communem omnium finem non aspernatus. Tum etiam ad nos is sermo permanauit, Elephantos cum ex uulnere, siue id in bello, siue in uenatione acceperint, uicini sunt ad moriẽdum, aut obuiam herbam, aut fortuito obiectum puluerem alleuantes, in cœlum suspicere, eumq; puluerem, herbámue iacere, & simul uoce sua propria lamentari, & miserabiliter supplicare, tanquã deum ob ea quæ iniuste, & indigne sustinent, obtestantes.

Quæ pars elephanti esui apta. CAP. XXXIX.

IN elephanto tametsi maxima corporis moles esse uidetur, ex eo tamen nihil esculentum est, nisi pro-

muſcis, & labra, & cornuum medulla. Eius animalis adeps, contra uenenata ualet. Nam ſi quis eo inungatur, eiúsue ſuffimento expietur, hęc ab illo aufugiunt longiſsime. Duplici tum corde, tum ſenſu animi elephantus eſſe dicitur, & altero quidem ira incẽdi, altero mitigari & leniri Maurorum ſermonibus peruagatum eſt.

De Indiæ elephantis. CAP. XL.

SI Indicus elephantus robore ætatis confirmatus capiatur, ex feritate ægre traducitur ad manſuetudinem: & quod deſiderio libertatis teneatur ideo cædes facit; ac ſi uinculis deuinciatur & conſtringatur, magis incitatur animo, neque ullam ſeruitutem perpetitur. At enim Indi uarijs & multiplicibus cibariorum illecebris eum delinire ſtudent; illi tamen nihil de acerbitate ſua remittentes, nihilq; ab ijs blanditijs miteſcens, ijs præclare contemptis, pergit ijſdem infeſtus eſſe. Quid igitur ij comminiſcuntur & machinantur? Inſtrumento quodam muſico uernaculam cantiunculã ei canunt, is animum attendit, auremq; ad audiendum erigit, & ſuauitate illius demulcetur: animi incitatio comprimitur. Tum paulatim in obiectum cibum reſpicit, & tametſi omnibus uinculis exoluitur, tamen cantu deuinctus, non amplius ad priſtinos mores à manſuetudine deficit.

Vtra maris an fœminæ cornua in genere elephantorum pretioſiora ſint. CAP. XLI.

Ex ele

EX elephãtino genere cornua fœminæ maius precium,quàm maris habere,ab huiuſcemodi rerum ſcientia inſtructi, & prædicant, & illa nos docent, nimirum in Mauritania quemadmodũ quotannis ceruis,ſic decimo quoq; anno cornua elephantis excidere ſolere.Itaq; hi in cornua incumbentes, uſq; adeo ea impellunt & defigunt in terram expoſitam in planiciem,quo ad illa ipſa occultauerint. Nam præ cæteris camporum patentium æquora & paluſtria amant. Deinde locum in quem abſtruſerunt & repoſuerunt eiuſmodi theſaurum pedibus exæquant & complanant. Terra autem quod ſit feraciſſima, poſt paulum herbam proferens, abditorum cornuum aſpectum, uiatoribus adumbrat. Eorum perueſtigatores qui ſane ad illorum inſidias, & aſtus prudẽtes ſunt, in eum locum in quem cornua defoſſa ſuſpicantur, utribus aquam deportant, & uero alium aliò ex utribus diſpertiunt & diſponunt,atque ibi commorãtur. Alius quidam dormiens, alius potans, alius cantiunculam canens,ſuos amores meditatur. Quod ſi cornua ſint alicubi propè defoſſa, quadam mirabili illecebra ex utribus ſic aquam eliciunt, ut uaſa exiccent & exinaniant. Ii autem qui cornua exquirunt, ſtatim ſine canibus ſagaciſſime prædam odorati, locum illũ perfodiunt,& optatum conſequuntur: ſi uero utres permanſerint pleni, eos inde transferentes, aliò ſe conferunt.

De elephanti Taprobanæ inſulæ. CAP. XLII.

IN magni maris insula Taprobanæ, palmita in ordinem sic mirifice plantantur, quemadmodum in elaboratis hortis opacantes arbores serũtur. Itemq; permultorum & ualde grandium elephantorum pastiones in ea insula uigent. Ac nimirum hi insulani elephãti, animi robore, & uirtutis indole, & corporis magnitudine, eis qui in continenti degunt, præstãtiores existimantur, eos magnis nauibus in cõtinentẽ transportantes Calingarum regi uendunt.

De inimicitijs elephantorum cum draconibus. CAP. XLIII.

APud Indos, sicut audio, graueis inter se gerunt inimicitias draco & elephantus. Quare dracones haud inscij imperitiç, ex arboribus elephantos ramos decerpere in pastus suos solere: in has ipsas arbores primo serpunt, postea eam sui corporis partem dimidiam quæ ad caudam pertinet, arborum folijs circuntegunt, alteram partem anteriorem funiculi instar appensam demittunt: eò cum accesit elephantus ad arboris cacumina colligẽda, draco in huius ipsius oculos insiliens effodit, & constrictum tenens, inusitato & nouo quodam laqueo strangulat.

De potione elephantorum. CAP. XLIIII.

CLaræ aquæ potio elephanto inimicissima est, turbulentam & sordidam suauissime bibit. Ac si ad flumen, aut ad lacum accesserit, nõ priusquã cœnum pedibus perturbarit, & pulchritudinem aquæ desformarit, ad hauriendam aquam incumbit. Sine potione

tione octo dies fert. Elephanti nouem ordei modios Macedonicos exedunt, & metretas Lacedæmonicas quatuordecim bibere possunt, & rursus ad eiusdem diei uesperam octo. Ducentos autem atque trecentos annos uiuunt.

Quemadmodum telis confixi elephanti liberantur. CAP. XLV.

ARs & doctrina curandi uulnera apud Homerum per manus, uel ad tertiam usque ætatem traditur, Patroclum Menetij filium Achilles Pelei filius medicinam docet, Achillem uero Chiron erudit, disciplinas nimirum heroes tantum, & deorū filij exercebant, & radicum succos, uarietates herbarū, usum pharmacorum, temperationem, cantiones tum inflammationibus, tum reprimendo sanguini propitias nouerant, multaque inuenerūt, quibus quàm natura parum egeat, elephantus docet, cum enim uel hasta uel sagitta ictus est, oleæ flore uel oleo ipso, defixa tela expellit, atque huiusmodi ratione ad incolumitatem restituitur.

FINIS LIBRI I.

LIBER SECVNDVS, DE NATVRA ANIMALIVM.

De leonibus. CAP. I.

LEONVM uaria eſt & multiplex natio: nam alij ad Iſtri oſtia, alij robore Iſtrianis inferiores, in Armenia & Parthia naſcuntur, craſſo collo, & capite magno, oculis lucidis, ſupercilijs excelſis, & ualde ex naſo eminentibus, collo & mento multo pilo luxuriantibus. Alios Arabia felix alit, collo & armis piloſis, & magno oculorum fulgore. Multos item nutrit Libya eximios, eorũ horribilis tanquam facies eſt & omnia membra, excepto rubro ore, nigris floribus, cyaneo colore diſtinctis ornantur: non multo pilo ueſtiuntur, inter omnes robore immenſo præſtant. Leonum genus nunquam cibo iccirco caret, quòd ad illius inquiſitionem haud quaquam ſegnis ſit. Non ſomnum in altis cauernis capit, ſed ubi intempeſtæ noctis interuentu deprehenditur, ibi animi fiducia palàm dormit.

De leonum natura. CAP. II.

LEonis ceruix non multis uertebris, ſed unius dũtaxat rigida oſſis perpetuitate conſtat. Si quis leonis oſſa concutiat, ignis ueluti ſilicum attritu ex his elicitur. Oſſa medullis carent, neq; enim fiſtularum modo

modo caua sunt, neq; ullo anni tempore à coitu absti net, quinquies parit. Primo catulos quinq; edit: Secundo partu quatuor: deinde treis, sicq; deinceps unum numerum decoquit, unoq; minus parit. Postremò unum omnium præstantissimum leonum regem edit. Catuli à partu recentes exigui sunt. Duobus post partum mensibus ingredi incipiunt. Iam quod in sermonem hominũ uenit, fabula est, eos uul uam dilacerare. Cum fame tenetur, summo cum periculo ei occurritur. Postea uero quàm cibo completus est, mãsuescit, & simul lusionibus delectari fertur: Nunquam terga uertit in fugiendo, sed sensim pedetentimq; se recipit, cum fremitu contrà intuens. Vt uero ætate processit, ad stabula & pastorum subterraneas casas proficiscitur, quòd iam ad montanas prædas persequendas infirmus sit. Ignem exhorrescit. Ex his quicunq; crispior iuba est, ignauior & imbecillior est: qui uero pilo recto & simplici, generosior, & maiori robore animi præditus: & iam leonũ genus adeo auide cibos helluatur, ut solida membra exsorbere ferat. Expletus uel triduo, uel quoad primi cibi concocti sint, nihil sæpe edit: modica autem potione utitur.

Quemadmodum nascitur leo. CAP. III.

DE animalibus oculis apertis solum leonem nasci Democritus ait: statim à partu strenuũ quiddam edentem alij obseruarunt eum cum dormit cau dam mouere, ut ostendat se non omnino dormire, ut

cætera animalia, quod ipſum Egyptij ſe obſeruaſſe gloriantur, leonem uidelicet à ſomno inuictum eſſe, nempe qui ſemper uigilet, idcirco hunc ſoli eos comparare exiſtimo, quòd ſol laborioſiſsimus ad nullum temporis punctum uerſari intermittens circum orbem terræ, ab inſtituto curſu nunquam conquieſcit: cui rei Homerum teſtem afferunt, cum ſolem, inquit, operum & laborum requietem nullam habere. Cum autem inſidias bubus molitur, ſuo robore prudenter utitur: nam noctu proficiſcens ad ſtabula, fortitudine ſua omnes quidem exterret, unum ut arripiat. Vt uero exſaturatus eſt, in poſterum quidem reliquias ſeruare cupit, ſed pudor certe eum prohibet in cuſtodia reliquiarum permanere, tanquam ab inopia cibi famem metuẽtem. Itaque maxime hians, graui ſpiritu ſuo afflat, teterrimam aſpirationem exhalans: ſicq; eiuſmodi aſpirationi tetræ cuſtodia permiſſa diſcedit. Cætera autem animalia quanuis eò accedunt & ſentiant ubi illius reliquiæ iacent, non attingere audent, metuentia uideri prædari, & deripere aliquid de rege ſuo uoluiſſe. Quòd ſi ei feliciter ceciderit uenatus, illum relicti primi cibi capit obliuio, huncq; ut euaneſcentem & exoletum aſpernatus, relinquit. Ac ſi ex uenatu nihil acciderit prede, ad primum tanquam penariã cellam regreditur. Cum ſuprà quàm ferre queat cibo ſe compleuit, aut quiete & inedia ſe exhaurit, aut ſimiam nactus uorat, illiuſq; adeſis carnibus uentrem mollitum extenuat. Iam porrò iuſtus eſt leo,

est leo, & uirum qui se lacessiuerit, ulciscendi modum tenet: nam primum caudam uibrans, & per latera contorquens, se ipsum incitat, & tanquam stimulis admotis, exacuit, deinde inuadenti resistit, & eũ qui se appetiuerit, sed ab ictu aberrauerit, ut pariter ulciscatur, exterret quidem, at nõ lædit. A prima ætate cicur factus, cum mansuetissimus est, tum uero eius occursatio facilima & iucunda: lusionibus delectatur: quiduis, modò id suo altori gratum esse sentiat, libenter sustinet. Hanno Carthaginensis leonem, quo ad uectiones sarcinarum utebatur, habuit, unaq́ꝫ cum Berenice mansuefactus leo uiuebat, linguaq́ꝫ eius faciei blandiebatur, leniter abstergens, ac complanans rugas, demulcebat, cum caq́ꝫ in mensa conuiuebat, humaniter & apte comedens. Onomarchus Catanæ tyrannus etiam leones habuit conuictores.

Leo iniurias sibi illatas ulciscitur.
CAP. IIII.

EVm à quo iniuriam acceperit leo, probe nouit ulcisci, & quanuis ex eo ipso non statim ultionem ceperit, tanto tamen post iram retinet, quoad pœnas pro maleficio sibi illato sumpserit: cui rei testimonio est Iuba Maurus, pater illius ipsius qui in triumphum Romam admodum puer ductus est. Is cum aliquando iter per desertam regionem faceret, ut gentem quæ ab se defecisset sub iugum rursus mitteret, è suo comitatu quispiam, cum præstanti nobilitate,

tum egregia pulchritudiue adolescens rei uenatoriæ non imperitus, leonem casu secundum uiam animad uersum sagitta appetens, non ab ictu directo aberrauit, quin ei uulnus, non tamen mortem, intulit: Vulnere is accepto, statim se subduxit: tum ille qui uulnus ei inflixisset, unà cum cæteris discessit. Anno uertente interposito, Iuba rebus, ad quas cum exercitu profectus fuisset, præclare gestis, eadem uia regressus est ad eum locum ubi anno antè leo uulnus excepisset. Is sanè etsi in magna hominum multitudine erat adolescens, ab inuadendis tamen cæteris suum impetum sustentauit: illum duntaxat qui se anno antè læsisset corripuit, & furorem acerbissimum, quem tandiu quàm dixi, seruasset, in illum ipsum hominem peradolescentem, quem ab alijs internosset, effudit, ac simul dilacerauit, nec illum quispiam ab hac potuit calamitate uindicare. At grauissima leonis ira perterrefacti, quâ potuerunt, fugam quæsiuerunt.

Quemadmodum beneuole affectus est in bene de se meritos leo. CAP. V.

PRobitatem quæ beneficium agnoscat animalibus rationis expertibus inesse sine ulla ingenuarum artium doctrina & sapiētia, quam circulatores philosophię quidā se excogitasse gloriantur, illa quæ mox dicā, argumēto sunt: Cum enim à senatore Romano seruus, cui nomen Androcles erat, aufugisset, quia facinus

cinus quodpiam nefarium (id uero qualc fuerit igno ro) admisisset, & uero in Aphricam uenisset: relictis urbibus in desertissimam processit regionem, ibiq; cū ardore solis torreretur, speluncam subiens, ab æstu requiescebat: hæc autem spelunca leonis erat cubile. Postea autem quàm ex uenatu leo summo cum dolore quo laborabat ex pede transfixo stirpe à summo præacuta reuertisset, atque in iuuenem qui intra specum abdebatur, incidisset, ipsum leniter aspexit, ac blādiri cœpit, pedemq; porrexit, & quoad poterat sibi stirpem extrahi rogabat. Ille primo, etsi mors illi necessaria erat, ab eo pertimuit, deinde postquam mansuetam uidisset beluam, & pedis morbum cognouisset, tum id quod pedem uexaret, euellit, tum uero dolore liberauit. Qua curatione leo delectatus, illum hospitaliter & amice tractando, & quæ uenaretur cum illo communicando, præmium salutis persoluit. Is quidem incoctis, ut leonum mos fert, pascebatur: ille uero assis uescebatur, communiq; utriusq; mensa secundum suam quisque uiuendi rationem utebatur. Itaq; totum triennium ibi Androcles ætatem duxit. Cum eiusmodi habitationis illum tæderet, iamq; solitudinibus eius animus expleretur, à leone discedēs, uagari cœpit. Cumq;, ubi esset, intellectum fuisset, cō prehenderunt eum, uinctumq; Romam ad dominū miserunt. Hunc dominus tum de his quæ admisisset facinoribus reum facit: ita factum est, ut is sic capite damnaretur, ut distrahendus bestijs daretur. Tum

uero ille Libycus leo fortè captus fuit, & in theatrum immissus, simul & eò ad pereundum coniectus est homo leonis aliquando hospes, & conuictor. Primũ quidem seruatorem suum non recognouit: leo cõtrà statim hominẽ diuersorem suum agnouit, suauiterq́ꝫ blanditus est, & totius corporis inclinatione ad pedes hominis se abiecit. Androcles tandem suum hospitem recognouit, & leonem tanquam peregrè uenientem amplexatur. Interea pardalis Androclem cum inuadere aggrederetur, leo illum, qui uidelicet ei aliquando salutem attulisset, ab huius laniatu seruauit, illamq́ꝫ lacerauit. Spectatores, ut par erat, incredibili tenebantur admiratione: qui autẽ spectacula præbebat, Androclem accersiuit, ab eoq́ꝫ totã rem cognouit. Inde primo rumor in multitudinem affluxit, deinde re cognita, populus clamorem sustulit, cunctusq́ꝫ consessus multiplicem plausum dedit, homini ipsi, & leoni esse largiendam libertatem.

De leonibus senibus. CAP. VI.

LEo cum ætate processerit, & iam grauis factus fuerit, tum ad uenandum infirmus, aut in specubus, aut nemorosis tractibus libenter requiescit, neqꝫ tum uel cum infirmissimis animalibus, ætatis suæ infirmitati diffidens uersari fidenter audet: sed considerans corporis sui imbecillitatem, semper timide & diffidenter cum ijs agit. Ex hoc procreati & robustæ & uigẽtis ætatis fiducia nitentes, longe procedũt ad uenandum:

dum: ac patrem iam senem secum adducũt, cum impellentes: deinde in media uia, quam ingressi fuerint, illum relinquentes, toto animo ipsi in prædæ curam incumbunt, ac tantundem prædæ consecuti, quantum uel sibi uel genitori satis ad prandium sit, generoso quodam & contentissimo rugitu edito, parẽtem suum secum, is ut conuiuium ineat, tanquam conuictores ad prandium conuiuam inuitant. Senex tum sensim & pedetentim uelut reptans, eò accedens, primo filios amplexaĩ, deinde lingua eis suauiter, uelut horum laudans felicem uenationem, blanditur: pòst & prandio dat operam, & cum his epulatur. Tametsi Solon qui lege sanxiuit filijs parentes alendos esse, hæc eos facere non iussit: sed natura humanis legibus nihil egens, ipsa immobilis lex ad hoc officij munus docuit.

De gressu leonis. CAP. VII.

CVm leo ingreditur, nec rectà iter facit, nec simplex ponit uestigium, sed uarium imprimit, & multiplex: modo enim progreditur, modo regreditur, tum rursus procedit, idemq́ue uicissim retro commeat, nunc quasi sursum uersus, nunc permistim facit uestigium, deinde partim præcidit uiam, partim obliterat, ut ne uenatores eius uestigijs insistentes, lustrum, ubi cũ suis catulis habitat, reperire possint: qđ diuino munere proprium naturæ leonũ donatũ est.

De naturali affinitate leonis cum delphino. CAP. VIII.

IN media natura quædam communitas retrusa leoni est, & affinitas cum delphino: non ex ea parte solum quòd uterque imperat, ille quidē terrenis bestijs, hic uero aquatilibus: sed quòd senectute ambo tabescunt, & cum sunt in ægritudine, illi terrestris simia medetur, huic marina quoque simia remedio est. Nam ut in terra, sic etiam in mari aliquod est simiarum genus, quod similiter huic, ut illi, medicinam illa ipsa morbi affert.

De leonibus Indiæ. CAP. IX.

LEones in India nasci maximos, ne tenuissima quidem dubitatio est: terra enim India mater optima aliorum animalium in causa est. Hi immanissimi dicuntur, eorum pelles aspectu nigræ sunt, & horridæ & formidolosæ. Si capiantur, mansuescunt quidē, modò ne maximi sint: tum uero adeo assuefiunt loro, ut facilè similiter atque canes ad uenandos ceruos, apros, tauros, & asinos syluestres duci queant: sagacissime enim, sicut audio, odorantur.

Leo comedit carnes cameli. CAP. X.

CAmeli carnes à leonibus comedi solere, testimonio est Herodotus, cum in Xerxis camelos, qui cōmeatum portarent, dicit leones inuasisse, & ex alijs animalibus nulla, neque iumenta, neque homines attigisse.

De leonibus Aegyptijs in deos relatis, & de Sphynge. CAP. XI.

Leonibus

Leonibus in Aegypto religiosus cultus non modò tribuitur, sed etiam ex ijs urbs nomen traxit: quorum sanè uim ac naturam exponere non alienũ uidetur. Templa habent sibi consecrata, & sedes ad commorandum amplas, & ad exercendum spatia & curricula laxa, tum eis bubulæ carnes quotidie præbentur, quas distractas atque ab ossibus nudas cum interea exedunt, & conficiunt, ab Aegyptijs incantantur Aegyptia uoce. Cantionis argumentum huiusmodi est, ne ex aspicientibus quenquam fascinent. Neq; uero eorum modò permulti diuinitatem & religionem apud ipsos habent: uerum etiam sedes eis dedicatæ, è regione contrarios auersosq; aspectus habent: quarum fenestræ, tam quæ ad solis exortum pertinent, tam etiam quæ ad occasum spectant, apertæ suauiorem uiuendi rationem eis & iucundius habitandi domicilium efficiunt, tum eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam ualetudinem, tum propinquæ palæstræ. Eos ideo Vulcano Aegyptij consecrarunt, quòd sint natura uehementer ignita, atque adeo exteriorem ignem ob copiam interioris egerrime intuentur, & fugiunt: tum ipsos idcirco solis domicilia constituunt, quod ignei sint: simul & solem, cum est æstiuo tempore calidissimus, accedere ad leonem cœlestem dicunt: & ij quidem qui magnam Heliopolim incolunt, in templi uestibulis eos diuinæ cuiusdam sortis, ut Aegyptij dicunt, participes alunt. Nam ijs, quibus ꝓpitius est deus somnio-

g rum

rum significationibus secundũ quietem, futura non solum ostendunt, sed etiam à periurissimis, quòd iusiurandum non conseruent, & fidem uiolent, non longo interuallo, atque adeo euestigio, deo eis iustum impetum afflante, pœnas illorum fraudi debitas, repetunt. Empedocles inquit, si post excessum è uita homo de semetipso in bestiarum naturam demigrat, multo præstantissimam commutationem esse, quæ fit ex homine in leonem. Sin homines è natura sua in plantas commutantur, optimam esse conuersionem, & demigrationem ex humano genere in laurum. Quòd si Aegyptiorũ, qui in notione naturæ uersantur, rationem æstimatione dignandam ducimus, hæc etiam non leui momento æstimare oportet, cum attribuũt igni huius animalis anteriora, aquæ uero posteriora. Sphingen Aegyptij qui scalpturã exercent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biformem nobis conantur repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis cum grauitate, & compositione architectantes. Sed hæc in fabellas reijcienda: nos leonum uim explicemus.

De leonibus cicuribus in templo Adonidis. CAP. XII.

IN Aelymæa regione templũ est Adonidis, ubi leones tantopere cicures sunt, ut eos, qui intra templũ ingrediuntur, amplexentur, & adulentur. Atque etiam si quis edens appellet, ij tanquam inuitati conuiuæ, accedunt, & acceptis quæ eis præbuerit, mode-

ratè

ratè diſcedunt.

De leone ulciſcente canem contubernalem ſuum. CAP. XIII.

QVod de leone Eudemus dicit, non paruam admirationē habet: hoc ipſum eiuſmodi eſt: Iuueni ferarū cicuratori, canem nimirum, urſam & leonem fuiſſe, eosq́ primum, & pacem inter ſe ſeruaſſe, & amicitiam recte coluiſſe. Deinde cum canis aliquando & urſa inter ſe colluderent, & ludicris morſiunculis conflictarentur, urſam repentè ad feros mores reuertiſſe, & canem ſimul inuaſiſſe, & uentrem miſero unguibus indigniſsime diſtraxiſſe, cuius atrocitatem facti leonem indignatum, perfidiæ urſinæ odio, quod & fœdus fregiſſet, & amicitiam inſtitutam uiolaſſet, inflammatum, iuſta & merita iracundia contra urſam & exarſiſſe, & ab ea pares pœnas, quibus illa prius canem affeciſſet, repetiſſe.

De maurorum leonibus. CAP. XIIII.

CVm homine Mauro & aliarum rerum communitatem quandā habet, & aquam de eodem fonte bibit. Hunc audio, cum uenandi ratione falſus, fame premitur, Maurorum domos adire, ibi ſi uir adſit, illum ab ingreſſu ꝓhibere: uiq́ procul arcere: ſin domo is abſuerit, & ſola mulier ad domum tuendā relicta fuerit, hanc obiurgatorio ſermone, illum ut ne ulterius pergat, inhibere, illiq́ ita moderari, ut is contineat ſeſe à progrediendo, & minime famis immanitate efferueſcat. Intelligit ſanè leo uocem Mauryſiam.

ſiam. Verborum quibus mulier leonem increpat, huiuſmodi ſenſus perhibetur: Non te pudet, cum ſis leo omnium animaliũ rex, ad meum tuguriolum, uti pabulum tibi concilies, mulieri ſupplicatum uenire, uiceq́ hominis corpore male affecti in muliebres manus reſpicere, ut muliebri miſericordia dignatus, quæ tibi opus ſunt, aſſequaris, quem potius in montibus ad captandos ceruos, aliaq́ animalia, quæ ad leonis paſtum pertinent, exerceri: non autem more caniculi infelicis uictum quæritare oporteret. His quaſi cantionibus mulieris leo excãtatus, afflicto animo & uerecundiæ pleno, ſenſim oculos in terram deijciens, iuſtis rationibus uictus, diſcedit. Neque uero cum equos & canes ob conuictus communitatem minaces hominum ſermones intelligere, & timere uideamus, mirum uideri debet, ſi leones Mauros homines intelligant, & uereãtur. Cui rei teſtimonio ſunt pueri eorum infantes, quos ſimili atque catulos leonum æqualiq́ uictus ratione uno eodemq́ tecto alunt. Quamobrem leones Mauryſias uoces intelligere poſſe, nec incredibile, nec præter opinionem exiſtimandum eſt.

De leone, urſa, & fabro materiario.

CAP. XV.

IN Pangio Thracio monte, Eudemus ait, urſam quæ leonis luſtrum non ignorabat, à defenſoribus uacuum eſſe: huius catulos, qui per ætatem ſe nondũ tueri quirent intereміſſe, mox parentes cum alicũde

ex uenatu reuertissent,& cum etiam lconculorum cædem factam uidissent, acerrimo, ut par erat, dolore pressos, ursam insecutos fuisse. Hãc uero summo cum metu quantum potuit itineris contendentem, in primam quancp arborem conscendisse, ibicp ut ab illorum insidijs declinaret consedisse: eam autem illi cum se uiderent ulcisci nequire, lænam quidem continẽter summa diligentia ad arboris truncum insidias moliẽtem excubasse, sursumcp uersus intentis oculis sanguinariam aspexisse. Leonem uero similiter atcp hominem ex liberorum morte mœrentem, longe latecp summo cum dolore totis montibus errasse, dum materiarium fabrum offendisset, cuius è manibus magnopere exterriti securim ubi is excidisse perspexisset, sese attollens, illum blande & suauiter amplexabatur, linguacp illi faciem abstergebat. Quam benignitatem homo sentiẽs, suis rebus fidere cœpit: leo hunc cauda amplexatus ducebat: necp securim, quæ huius è manibus effluxerat, illum relinquere permittebat, sed pede suo securim tollendam esse ostendebat, cum eius significationem homo non intelligeret, securim leo ore accepit, mordicuscp tenens, illi porrexit, ac denicp illum ad lustrum suum, ubi constrati catuli iacebant, perduxit: id quod leæna uidens, ipsa quocp ad eos profecta, homini significabat, cladem miserabilem respiceret: atque postea sua significatione hunc impellebat, suspiceret ursam. Vnde homo coniectura assecutus aliquam hos ex hac grauem iniuriam accepisse,

omnes neruos ad excindendam arborem contendit, quam cum euertiſſet, urſam præcipitem in terram delapſam feræ diſtraxerunt. Hominem illæſum leo reduxit in locum, ubi prius ei occurriſſet, atque materiæ quam à principio cędebat, illũ inuiolatũ reddidit.

Leo non naſcitur in Peloponneſo CAP. XVI.

LEones nõ gignit Pelopõneſus, quod doctiſſimus Homerus non ignoraſſe uidetur, cum aiebat, Dianam in Tageto, & Erymãtho Peloponneſi montibus delectatam fuiſſe in uenandis apris, & ceruis: leonum autem non meminit, & recte quidem, quòd hi ab ijs uacui eſſent.

Leones non unà cum leænis eunt. CAP. XVII.

NOn ad uenationem, nec ad pugnam eadem uia leo & leæna proficiſcuntur: cauſam periti ad notionem animalium afferunt, eorum robur corporis eſſe, ſuis enim eatenus uiribus confidunt, ut uterq; nõ egeat alterius.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones manſueſiant.

CAP. XVIII.

VT manſueſcant leones, non uerberibus cædendi ſunt, nam ſic acerbiores fiunt: nec rurſus blandiţijs ualde leniendi, ne ſuperbiant: ſed blanditijs minacibus facilius ex feritate ad manſuetudinem traducuntur.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum leones capiuntur. CAP. XIX.

Vbi

VBi leonis ex spelunca ad aquam proficiscentis tritam uiam Libyci uenatores obseruarunt, rotundam scrobem latam, & altam faciunt: in eius medio columnam excitant, de hac agnum suspendunt, fossam maceria cingunt, ne cum appropinquat fera, dolosum barathrum uideat: Agnus sublime fixus esuriens, illius cor balatu incitat, ad quem, primum ut is exaudiuit, animo prompto & læto celeriter accedit, & circum maceriam acerrima fames diu uersari eum non patitur: statim enim transilit, inopinata autem fouea ipsum excipit. Vbi uero se in profundo interclusum intelligit, in omnes partes sese uersans, non cessat sursum uersus impetum facere. Qui autem accolunt Euphratem, ad hanc rationem eos uenantur: ut ex uenatoribus, partim in equis uelocibus & fortibus sedeant, partim pedites retia tendant: tres in insidijs collocati ad retia maneant, ex ijs unus in medio, alij singuli in utroque retium cornu cõsistant, ut is qui in medio est utrinque extremos alios audire possit: alij more bellico circumsedentes, piceas faces ardentes in dextra, in sinistra clypeos habeant: nam ijs concrepantes, & incredibilem facium obiectarum metum feris iniiciunt. Omnes simul equites circunfusi, inuadunt, & pedites cum strepitu sequuntur. Leones cum sic uociferatione uenatorum obstrepuntur, resistere non audẽtes, cædunt, tum ignis metu, tum uirorum, in retia incurrunt, ac comprehenduntur. Aethiopes minori negotio eos capiũt, magno robore uiri (quod

ipsum magnam admirationem habet) scutati, atque omni ex parte contra huiusmodi feras armati, flagellorum uibratione leoni in spelunca iacenti obstrepunt: Is hanc indignitatem nō ferens, ore hianti atq; imminenti, inflammatáq; oculorum flagrantia, magno eum rugitu erumpit, & tanquam procella & turbo in eos celeriter irruit: illi firmo constantiq; animo eam tempestatem excipiunt: Atque interea cum is unguibus & dentibus eorū quempiam appetit, alius retro lacessens leonem percutit, & sublato clamore uexat. Tum idem confestim relicto priore, quem iam ore ceperat, ad posteriorem os retorquet. Alij aliunde irritant: at is martium robur spirans, huc & illuc irruit: hunc quidem relinquit, alium uero sublimem corripit. Tandem longo labore fractus, & spumam in ore agens, decumbit, ac nimirum humi stratum, & iam ualde quietum, uinculis constringunt, & tanquā arietem à terra tollunt. Neq; hoc prætereundum, leo in folijs ilicis ut fecit uestigiū, torpore tenetur: itemq; si conculcat, uel si modo appropinquant folijs scillæ herbæ torpore capitur: hæc uulpes in luporum cubilia non sine causa inijciunt, insidiosæ nimirum non ignorant quæ eis infestissima sunt.

GILLII ACCESSIO.

De pardale siue panthera. CAP. XX.

PArdalis anterioribus pedibus quinq; digitos habet, posterioribus quatuor. Huius generis fœmina maiore quàm mas robore prædita est. Ea si uenenatam

natam herbam à gentili angore suo appellatam imprudens comederit, confestim exquirit hominis stercus eoque inuento, ex ueneno seruatur, atque, sicut Cicero ait, auditum est, pantheras quæ in Barbaria uenenata carne caperentur, remedium quoddam habere, quo ut essent usæ, non morerentur.

GILLII ACCESSIO.

De pardalibus & lyncibus. CAP. XXI.

PArdalium duplex genus est, aliæ maiores, & dorso ampliores, & pinguiores: aliæ quidem minores, sed robore non inferiores. Eandem coloris uarij, & figuræ corporis speciem, similitudinemque ambæ præter caudam gerunt: nam maioribus minor est cauda, minoribus uero maior. Velocissimè currunt, & recta uia feruntur: diceres sagittam neruo expulsam: Vino delectantur. Pardaliũ præterea duplex est genus, aliæ enim lynces nũcupatæ, paruæ quidẽ, contra lepores comparantur: aliæ maiores in ceruos, atque oryges facile insiliunt: eiusmodi ambo corporis figura similes sunt: & similiter utrisque oculi suauiter fulgent. Facies utrisque alacris perlucet: paruum utriusque caput. Solus color dissimilis. Minores quidem rubra pelle, maiores uero croceo sulfureoque flore distinguuntur. Mirifice amant suam prolem: cum enim catulos à partu recentes uenatores clam furati fuerint, eæ autem uacuum cubile uiderint, in maximos luctus incidunt. Pardales ante pullos procedunt, & cum uenatoribus pugnant, neque hastatos ho-

mines quicquam timent, neq; magnam iaculatorum multitudinem exhorrescunt. Imò uero suum partum acerrime propugnãtes, micans ferrum & sagittarum missionem, & saxis factam lapidationem egregie contemnunt: ac sanè festinant uel antè mori, uel suos ab impetu uenatorum prohibere. Lyciæ & Cariæ pardalis, nec animosa est, neq; ualde ualet saltu, nisi cum est uulnerata: tum spiculis resistit, neque ferro facile cedit.

De pardalis suauiolentia. CAP. XXII.

ADmirabilem quandam odoris suauitatem olet pardalis, quam bene olendi præstantiam diuino munere donatam, cum sibi propriã planè tenet, tum uero cætera animalia hanc eius uim præclare sentiũt. Hæc autem hoc modo uenationẽ capit, cum horum quæ ad uictum opus sunt eget, sese uel in loca arboribus consita, uel folijs uestita, ita occultat, ut inuentu difficilis tantum respiret: hinnuli, dorcades, capræ syluestres, atq; alia eiusmodi animalia quadam suauis odoris illecebra attrahuntur, & proximè accedunt. Illa tum quàm mox de latebra exiliens, ad prædam se rumpit, atq; eam comprehendit.

Quemadmodum pardales simias capiunt. CAP. XXIII.

QVamobrem in Mauritania pardales cum robore sint & uiribus præstantes, non cursu quo maxime ualent, simias persequi aggrediuntur, causa est, quoniã

quoniam non longe ante hanc excurrentes ſeſe tradunt, ſed & ut mox eam uiderunt, in fugam ſe conferentes, in arbores altas aſcendunt, & illius impetum declinantes, illic conſident. Veruntamen pardalis ad hanc rationem ſimia doloſior, inſidias molitur, & dolos nectit. Vbi enim ſimiarum multitudo manet, eò profecta, ad terram ſe ſub arbore abijcit, & uentre proiecto humi, ſic iacet, tibias ut admodum remiſſe porrigat, oculos claudat, ſpiritu compreſſo ſeſe ab anhelando contineat, & uero mortua uideatur. Illæ uero hoſtem ex alto deſpicientes, mortuam ſuſpicantur, & facilime credunt id quod uehementer optant, nondum tamen deſcendere audent. At experimenti cauſa unam ex ipſis, quam audaciorem putant, ad examinandum pardalis affectum præmittunt: hæc quidem non omnino ſibi præfidens deſcendit, ſed timide & pedetentim primo decurrit, pòſt metu repreſſa reuertitur. Tum uero iterum deſcendit, & cum proxime ad pardalim acceſsit, regreditur rurſus. Tum tertio deſcendit, & illius oculos ſpeculatur, ſpiritum ducat nécne periclitatur. Illa autem immotam ſe fortiſsime præſtans, paulatim huic animos addit, & iam cum hanc permanere conſtanter ſine damno circum illam ſublimiores ex ſuperiori loco ſimiæ ſpeculātur, fiduciam, & ſpiritum colligentes, ex arboribus frequentiſsimæ decurrunt, & circum eam concurſantes, ſaltant, ſimul & ſupra ipſam gradientes inſultant, & in illius contumeliam ſaltationem ſi-

h 2 micam

micam saltantes, multifariam ei illudunt, & gaudium quod de hac ipsa tanquam mortua immortaliter per-gaudent, testantur. Illa autem omnia sustinens, simul ac illa ipsas insultando, & illudendo defatigatas esse intelligit, ex inopinato exsiliens, earum partem unguibus lacerat, partem dentibus distrahit, atque opimum, & adipale ex hostibus prandium sibi abunde comparat, & tanquam Vlysses ancillarum contumelias & procorum, sic diu multumq́ harum insultationes perpetitur, ut hostes ulcisci queat.

Quemadmodum pardalis parcit suis familiaribus. CAP. XXIIII.

Ratione carentia, ab his quibus cum consuetudo eis quotidiana intercedit, magna amicitiæ religione adducta abstinere, & parcere sæpe solent. Pardalim enim audio, cum eam à paruula cum hominibus uenator uersari adsuefecisset, atque adeo mansuefecisset, eamq́ sanè tanquam amasiam adamaret, & magna cura aleret, ob eamq́ rem hœdum huic, quẽ simul cum ipsa aluisset, eam hœdi esu oblectare cupiens, comedendum dedisset: edere illum, etsi occisus erat, recusasse. Cum enim primo die is ad pastum obiectus semel fuisset, ab eo ipso edẽdo se sustinuisse, quia propter cibi expletionẽ inedia uti necesse haberet. Secũdo iterũ die hœdus huic allatus est, ab eo similiter, quoniã adhuc fame nõ p̃meret̃, se cõtinuisse. Tertio die q̃uis esuriret quidem, & solito signo cibũ requi

requireret, nõ hœdũ tamẽ ſuũ cõtubernalẽ attingere uoluiſſe, ſed illo relicto, alterum ſumpſiſſe. Homines autem ſuos intimos & perneceſſarios nõ modo produnt, ſed ſæpe etiam in fratres & parentes multa perfidioſe faciunt & improbe & malitioſe.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum pardales capiuntur.

CAP. XXV.

VBi proficiſcentis ad aquam ex ſpelunca pardalis, uenatores tritam uiam obſeruarunt, ibidem rotundam & altam & latam ſcrobem faciunt, in eius medio lignum defigunt, ex eo catellum ſuſpendunt, cuius teſticulos tenuibus uinculis conſtringunt. Is uinculorum dolore preſſus gemit, & latrans ſuo ſono pardalim ad ſe commouet. Hæc non mediocri uoluptate geſtiens, illuc ſe magnis ſaltibus incitat, & nullum dolum eſſe exiſtimans, in poſitas inſidias incidit. Simul & uino capitur: Vbi primũ in Libya paruum fontem animaduerterunt, nõ magno ſonitu, ſed ęgerrime ſcaturientem, & conſiſtentem, & ſub arenam ſubeuntem, unde pardales prima luce bibere ſoleant, eò uenatores noctu amphoras permultas dulcis uini plenas afferunt, quod iam decem annos in dolijs bene conditum conſtitit. Ac nimirum poſteaquam hoc idem in fontem infuderunt, inde procul ſedent ſtragulis tecti, nam nulla alia re ſe occultare poſſunt, neq; enim ſane lapidum, neque arborum tegmenta inueniuntur: ibi enim ſola terrarum ab arboribus nuda

ex omni parte ad uidendum patent; eæ autem arden ter sitientes & grauem sitim depellere cupientes, ad nigrum iam fontem accedunt, & simul ut uini, cuius studiosæ sunt, potione sitim expleuerunt, statim primo saltatione ludunt, deinde sensim obdormientes humi sternuntur. Itaq; arctè & grauiter dormitātes, nullo negotio comprehenduntur.

Quemadmodum pardales uenantur Mauri.
CAP. XXVI.

PArdales cum Mauri uenantur, eiusmodi insidias collocāt, ut intra ædificatiunculā lapidibus quam primo struxerint, putrescentis iam carnis frustum ex longiore funiculo appendant: deinde ex arundinibus ianuam rara structura imponant, per eas ut fœtidæ carnis odor emanet, & longe lateq; uagetur. Hūc inclusum fœtorem feræ bestiæ sentiunt, nam quodā modo tetris odoribus delectantur. Itaq; huius cibi appetitione, huc illuc circunferuntur, & tanquam quadam amatoria illecebra attractæ, & incidunt in laqueos, & infelici esca constrictæ tenentur, & uero illaqueatæ, pœnas dant liguritionis & helluationis importunæ.

FINIS LIBRI II.

LIBER TERTIVS
DE NATVRA ANIMALIVM.

De canibus. CAP. I.

CANIS calua nulla ossea commissura constat, sed ossis perpetuitate continetur. Cum se plurimum in currendo exercuit, multo effusiorem ad res venereas existere ferũt. Cumq́ multum ætate processit, ei dentes hebescunt, nigriq́ redduntur. Tanta narium existit sagacitate, ut nunquam caninam carnem, nedum etiam uarietate condimentorum fallacissima temperatam gustet. Tribus morbis laborare solet, angina, rabie, podagra, cum homo interea sexcentis morbis sit opportunus. Quodcunq́ autem à rabioso cane morsum fuerit, perimitur. Postquam podagra tenetur, perraro ex ea conualescit. Ad decimum quartum annum uita ei producitur.

GILLII ACCESSIO.

De uarietate canum. CAP. II.

TOtidem canum genera sunt, quot equorum. Qui excellunt, sunt, Pæones, Ausonij, Cares, Thraces, Arcades, Argiui, Lacedæmonij, Sauromatæ, Cretenses, Magnetes, Amorgi, Galli, Aegyptij, Hispani. Quòd si ex uarijs nationibus canem temperare cupis, Arcades Heliensibus misce, Cretenses

Pæonibus, Cares Thracibus, Thyrrenos Laconicis, Sarmaticos Hispanis. Ex iam commemoratis maxime præstat qui hac forma constat. Longo & robusto corpore, capite leni, oculis acribus & cæsijs, dentibus exertis, ore largo, paruis auribus, tenui cute præditis, collo longo, pectore forti, anterioribus pedibus breuioribus, cruribus longis, scapulis latis, lateribus inflexis, clunibus non pinguibus, sed multa carne plenis, densa & longa cauda. Huiusmodi enim longis cursibus comparentur contra ceruos, & lepores. Alij rursus sunt bellicosi, qui non modo in generosos tauros inuadunt, & apros occidunt, sed neque leones suos reges timent. Vasto corpore existunt, simo rostro, fronte horribili, oculis igneis, quorum pupillæ cęsiæ sunt, pelle tota hirsuta, robusto corpore, dorso lato: Hi non ueloces, sed magno robore, & animi & corporis, & acerrima audacia præditi sunt. Huiusce- modi contra feras armentur. Colore albi aut nigri, non boni, neque enim solis ardorem, neque hiberni temporis acerbitatem ferre possunt. Præstantes sunt, lupis, uulpibus, aut pardalibus similes. Vel qui frumentacei coloris speciem, similitudinemq́ue gerunt. Quod si catellos recte educare studes, caue caprarũ, ouium, aut domesticarum canum mammas sugant, nam segnes & debiles efficiuntur, sed uel ceruas uel cicurem leænam, uel damas, uel lupam lacteant. Sic enim & robustos & ueloces efficies, cum enim recordabuntur se ab huiusmodi animalibus nutritos, pu-

debit

debit eos non robustos existere. Cum uias ad uidendum difficiles oculis & intelligentia homines, narium ucro sagacitate canes assequūtur. Homines hyberno tempore nullo labore omnia oculis cernunt: nam & niuibus descripta omnia uidentur, & luto impressa uestigia pedis plantæ manent similia. Ver autem inimicum canibus: contra amicum autumni tempus: nam cum terra & multiplices, & uarias producat herbas, & floribus uarie olentibus, uerno tempore abundet, prataq́ sua sponte purpurescant, omnes uiæ inuestigandi canibus sagacibus debilitantur. At enim in frugifero & dulciū uuarum parenti autumno, herbis fruticibus, floribus senescentibus, solus ferarum sensus canibus remanet. Quòd si quis canum sagacitatem experiri uult, cum lepore, aut uiuo, aut mortuo longe lateq́ errat, primū recta, deinde obliqua, tum sinistra, tum dextra uia proficiscitur. Ac nimirū cum longe ab urbe aberrarit, facta scrobe leporē defodit; Vbi uero pòst ad urbem reuerterit, eandem uiam cū cane repetit, is leporis odoratione statim affectus, incitatur ad persequenda uestigia, ac post longam inquisitionem ad metam peruenit.

GILLII ACCESSIO.

De canis disciplina & imitatione.

CAP. III.

Plutarchus scribit, se non debere præterire eam canis disciplinā, quam ipse Romæ spectasset. Mimi docentis nimirū fabulam, in qua uaria & multiplex

persona agebatur, non modo apposité canis alios subiectos affectus imitatione cōsecutus est: sed etiam cum ueneni, quod quidem tanquam mortiferū poëmati subiectum esset, ueruntamen tum duntaxat uim conciliandi somni haberet, in eo ipso cane periculum fieret: is panem, ad quem uenenum admistum esset, sumpsit, & deuorauit, ac quàm mox præ se tremoris & ebrietate oppressi, animoq́ deficientis similitudinem speciemq́ gessit, ac nimirum se tandem ad terram abijciens, tanquam mortuus, humi stratus iacuit, seq́ huc & illuc, ut fabulę ratio ferebat, trahendū permisit, atq; etiā cum ex dictis & actis intellexit tempus esse excitandi, sese sensim primum tanquā ex arctissimo somno experrectus mouit, & alleuato capite aspexit, deinde illinc surrexit, simul & ad eum quem oportebat, & necesse erat cum gaudio profectus est, ut omnium sanè spectatorum, & ipsius Cæsaris (nam aderat Vespasianus senex in Marcelli theatro) admirationem & assensionem commouerit. Canum, sicut ait Cicero, tam fida custodia, tanque amans dominorum adulatio, tantumq́ odium in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominum commoditates esse generatos.

De canibus & Otide aue. CAP. IIII.

Lepus & uulpes canum metu exhorrescunt, atque interdum uel sola canis latrantis denunciatione ex loco

ex loco undique septo, uepribus & dumetis uestito excitantur. Tum uero leonem in fugam compellunt, Ceruos item insequuntur. Verum auis nulla non canem paruifacit. Vnam autem Otidem excipio, quae propter corporis sui grauitatem, & tarditatem canem perhorrescit. Eam enim põderosa corporis mole constrictam alae non facile alleuant: iccircoq; demisso atq; humili uolatu utitur, quia pondere deprimitur. Ex eo fit, ut nonnunquam à canibus capiatur: itaq; conscientia suae humilitatis perculsa, simulac canes latrantes audiuerit, in dumeta, aut paludes excursione se impellit, quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur.

De canibus cynocephalis, deq; memoria animalium. CAP. V.

Bene sanè animalia discere ita percepi. Regnantibus Ptolomaeis Cynocephalos Aegyptij literas legere, & saltare, & ad tibiam canere, & pulsare citharam docebant. Tum uero unusquispiam Cynocephalorum mercedem horum nomine sic scitè tanquam periti pecuniarum coactores exigebat, & id quod dabatur in marsypium, quod ferebat appensum, congerebat. Sybaritas saltationem equos docuisse iam pridem peruagatum est. Elephantorum ad disciplinas docilitatem antè dixi. Dominorum usui canes seruire, & res domesticas his planè sciunt administrare: & pauperi satis ad famulatum est, unum possidere ca-

nem. Probè autem animalia eorum quæ agunt, memoriam tenent, nec ad memoriã Simonidis arte, nec Hippiæ, nec Theodecti, nec alterius cuiuspiam de memoria præceptionibus egent. Nam uacca cò proficisci nouit, ubi ab eius uberibus ad macellum uitulus abstractus fuerit. Boum sub iugum mittẽdorum natio, libenter paret. Equus cum freni crepitum, & strata, & cætera ornamenta uidet, tum fremit, & exultans, ungularum supplosione obstrepit, & ex eorum conspectu, afflatu quasi furoris ad iter incenditur: uoce equisonis excitatur, & aures crigit, & naribus inflatis, celerem festinationem anhelat, quodam incredibili cursus studio ad currendi memoriam rediens.

De canum beneuolentia erga nutritios suos. CAP. VI.

IPhidis filiam poëtæ ita decantant, ut eorũ uocibus theatra personent, heroinam illam laudantiũ, siue quòd longe multumq; alias mulieres corporis castimonia superasset, siue etiam quia propriæ uitæ coniugem suum antetulisset. Verũ bestiæ quoq; exuperantia amoris flagrant, cuius rei testimonio sunt huiuscemodi, quæ insequũtur. Herigonæ canis suæ dominæ sepultura affectæ immortuus est. Ille uero Gelonis tyranni, nõ à sepulchro domini sui, nec ui, nec ullis blandimentis abscesit. Dario q extremus regnauit apud Persas, in ea pugna quam cõtra Alexandrũ suscepit, & cõmisit, cum à Besso & Nabarzane multis uulneribus confossus esset, & iaceret stratus: omnibus mor-

tuum

tuum relinquentibus, canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumq́; tametsi non amplius suum altorem, sicut tamen adhuc uiuentem seruauit. Lysimachi regis canis eum se seruare quiret, non inuitus eadẽ qua suus morte dominus defungi uoluit.

De canibus Aegyptijs. CAP. VII.

ALij quidẽ canes feras, tum inuestigare, tum etiã capere probe norunt: at uero Aegyptij fugacissimi sunt. Nam cum ea quæ in Nilo degunt timeant, ab his admodum fugitiui sunt, neque quanuis illuc sitis ad bibendum eos attrahat, ferarum Niliearũ metus quiete illos potione se complere permittit. Ideo ne quid eorum, quæ infra aquam degunt emineat foras, ipsosq́; obtorta gula de ripa in altitudinem abripiat, non inclinatione corporis abiecta incumbunt ad bibendum, sed ut primum ad ripam accesserunt, festinãter, & in transcursu lingua lambentes, rapiunt, ac certe, ut ita dicam, potionem furantur.

De canum sapientia. CAP. VIII.

RAtiocinationem, & dialecticam, ac sane partitionem canem intelligere uero proximum est, cum naturam omnium rerum habeat matrem inuictam. Mihi uero quispiam cum dialecticis imbutus, tum uenandi studio deditus, huiuscemodi dicebat. Venatica quæ aderat canicula, aiebat ille, cum leporis, qui nusquam uidebatur, uestigijs insisteret, cumq́; ea perscrutans, peruenisset ad fossam, dubitabat utrum hoc dextrum an læuum iter ad insequendum lepo-

rem susciperet. Vt uero primū sibi uisa est, tanquam differendi perita, satis rem perpendisse, e uestigio fossam rectà iter faciens transiliuit: is autem qui eam ipsam rationem differendi tenere mihi dicebat, sic colligens supra dicta demonstrare conabatur. Arguta canis, inquiebat ille, primum secum considerate reputabat, uel hâc, uel istâc, uel illâc, lepus in fugā se conijcit. Deinde ratiocinabatur, non profecto hâc, nec istâc: ergo illâc fugit. Neque fallacibus conclusiunculis mihi errare uidebatur, nam nō perceptis in ipsa fossa uestigijs relinquebatur leporem fossam transiliuisse: recte igitur canis fossam transiuit, ea enim inuestigatrix diligens erat, & sagacissime odorabatur.

De amore canum erga dominos. CAP. IX.

AMantes dominorum esse canes, cum illa quæ antè dixi argumenta sunt, tum sanè illud ipsum quod infrà scribam. Gelon Syracusanus cum arctissime dormiret, se ictum è cœlo cogitabat: Hoc quod ei uidebatur, insomnium erat. Is etsi dormiebat, inter somnium tamen contentissima uoce clamabat. Canis igitur quem ipse alebat, simulatq; altoris amici sui uocem audisset, tanquam quodpiam Geloni periculum crearetur, insidiæq; compararentur, & in lectum maximo impetu prosiliuit, & circum dominum conuersans, uehemētissime latrabat, uelut insidiatorem ulcisci cupiens. Gelon cum rei funestæ metu, tum canis clamore somno quanuis arctissimo teneretur, solutus est.

De

De amore canum erga altores suos. CAP. X.

Firmissimæ beneuolentiæ quam canes erga altores suos habent, illud certe magnam habet declarationem. Romæ bello quodam ciuili Caluus Romanus cum necatus esset, huius uiri caput ex hostibus nemo abscindere poterat, cum tamen summa contentione sexcenti certarent, & facinus istud consciscere pulchrũ ducerent, priusquã canem quẽ is aluisset, interfecissent, ci assidentem, & beneuolẽtiam erga illum ipsum fidissime & amantissime seruantem, procꝫ eodem humi strato, & qui iam extremum spiritum effudisset, sic propugnantem, tanquam uirum commilitonem, & contubernalem bonum, & ad extremum amicitiæ obseruantem. Iam fortiter & præclare factum quod non uir, sed profecto canis cum bonitate eximia, tum robore animi septus fecit, merito narrandum est: Pyrrhus Epirota cum iter faceret, fortuitò incidit in canem, cadaueri domini sui adiacentem, & illud ipsum cum summa diligentia custodientem, ne quis post mortem uiolaret, atque imminueret. Is autem iam triduum ferens inediam, diligenti custodia assiduus illud seruabat. Hoc simulatcꝫ Pyrrhus intellexisset, hunc quidem miseratus, sepultura affici iussit: cani uero plenum cibum ad se amandum allicientem dedit, paulatimcꝫ illum allectans abduxit, atque adeo attraxit. Sed hæc quidem hactenus. Post paulum cum exercitus lustraret Pyrrhus, militescꝫ recenseret, & uero canis adesset: is non mansuetus so-

lum,uerum cætera quàm tacitus erat. Vt uero in recensione militum interfectores domini animaduertisset,tum non se continuit, quin uasto latratu, in eos se rumperet, atque unguibus laniaret, simul & se ad Pyrrhum conuertens quoad poterat, testem in hanc rem citabat, quod homicidas teneret, latratum religioni habuit Pyrrhus,eiq́ in suspitionem, & circumstantibus hi uenerunt de uiri morte. Itaque quæstione adhibita, ea quorum accusarentur confessi sunt. Non ita homines amicitiarũ cultores, qui omni soda litatũ sanctitate spreta, amicos suos, cum uiuos, tum mortuos produnt. Quid commemorem, qualia facinora contra amicos de retinendo lucro admittant, quot insidias faciant,quas proditiones moliantur, ut profecto uehementer doleam,hominibus,fideliorem & amantiorem canem inueniri.

De laboris patientia canum. CAP. XI.

ELate ampleq́ nunc sentiant Pæoniæ mulieres, illaq́ præclara facinora facientes magnos sibi spiritus sumant,quòd uno tempore, partim capite urnã aquæ plenam ferant, ita ceruicem erigentes, ut ipsis ingredientibus,immota urna permanens, nulla inclinatione propendeat,partim infantem puerum è sinu suo appensum lactent, simul & habena in brachium inserta mariti equum ad aquam ducant, simul & manibus linum neant. Darius magna admiratione affectus est,cum ei ius dicenti suam sororem, cum procera statura,tum forma præstantem Pæones eam quomodo

modo antè dixi exornantes adduxissent, ut ex eius cõspectu Darius sub iugum suum mittere Pæoniam aggrederetur, studio adductus, tam operosæ nationis. Verum natura ad gressum quantò præstantior canicula, cum enim uenaretur, quanuis uentrem ferret, leporem cepit, caq; iam capta præda, statim domino cedens secesit, atq; quàm mox nouem catulos peperit, quos aluit posteà. Quod si Aegyptij eò magnificẽtius sentiant, quòd eorum uxores à partu statim è lecto surgunt, ad obeũda domestica munia antè dictæ canis factum audientes, remittant spiritus inflatos, animiq; tumorem comprimant.

De canum uigilantia. CAP. XII.

DE mulo supra ætatem suam laborioso, simul & de cibo publico ei ab Atheniensibus decreto, cũ Aristoteles meminit, tum uero nos quodam loco commeminimus. Quod canis uigilanter quoque & fortiter, non modo piè & humaniter Athenis fecit, non alienum est cõsuetudine nostra, institutoq; operæ declarare. Sacrilegus primum obseruato tempore intempesto, cum dormientes arctissimus somnus complexus esset, de multa nocte intra Aesculapij templum ingressus est: deinde ut permulta donaria ex æde surripuisset, re iam, ut putabat, confecta, discessum parabat. Excubitor canis intus aduigilans ad templi custodiam, æditimis qui noctu ad sacras ædes uigilias agebant, multo uigilantior expilatorem, di-

reptoremq́ insequebatur, quàm maxime posset expilationem direptionemq́ horribili fremitu suo prædicans. Fur primum saxis lapidatione facta, canem appetebat: deinde ubi is latrare non desisteret, illum allicere conabatur, panes & offas canum illecebras obijciens: uerum custos incorruptus canis, uel fur cum euasisset in domum suam, uel cum inde exiret, se illi implacabilem, inexpiabilemq́ præbens, furem latrare non desinebat. Tandem intellectum est ubi canis esset, ac simul animaduersum quæ ornamenta deessent: Is ex hac canis uociferatione esse, qui tale fur tum fecisset, in Atheniensium suspicionem adductus est: atque ut uerberibus & tormentis in eum quæsiuissent, totam rem cognouerunt. Itaque ex lege hic capite damnatus, extremum dedit supplicium. Cani uero cibus publice præbitus, & publicæ curæ, ut fidus custos habitus est: nempe qui æditimorum nulli inferior uigilantia fuisset, fide etiam superior.

De canum odio in adulteros. CAP. XIII.

QVemadmodum adulteris obtrectet, & inuideat Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non modo moderatissimum, alibi si bona memoria sum, me dicere memini. Iam uero caniculum Siculum adulteris infestissimum fuisse auditione accepi. Cum adultera mulier coniugem suum peregre redire audisset, illum qui cum ea stupri consuetudinem haberet in latebras bene penitus, ut ipsa putabat, occultauit, uerum etsi ex seruis non lautissimi modò, sed &

ianitores

ianitores pecunia corrupti, cum dominam ad occultationem adulterij iuuabant, tum adultero confidentiam ad inferendum stuprum afferebant. Tantum tamen huic mulieri hæc astutia absuit ad præcauendū, ut certe perparuus canis partim locum illum, quo adulter abdebatur latraret, partim pedibus fores con stupratoris, receptatrices eousq; conuellere adoriretur, domino ut non mediocris terror inijceretur, ex eoq; suspicaretur ibi malum aliquod latere. Quare fores effregit, adulterum comprehendit, qui eo animo cinctus gladio noctem expectabat, ut primo dominum domus interficeret, deinde uero, quam antè dixi, uxorem duceret.

De amore canum in nutricios suos.
CAP. XIIII.

Canum beneuolentiæ proprium in altores suos illud de uiro Colophonio testatur: Is ad nundinas proficiscens, uti quædam ibi emeret, nam eius in mercaturis faciendis uersabatur industria: pecuniã, seruum, & canem secum accepit. Ac quidem seruus, qui eam ipsam pecuniam ferebat, cum uiæ aliquantum processissent, ad deijciendam aluum ex instituto itinere diuertit, quem secutus est canis, is postquam necessitati dedisset operam, è terra marsypium tollere oblitus, discessit. At uero canis ibi remansit marsypio incubans; deinde simul ut ad emporium, dominus & seruus uenissent, re infecta, cum nummi eis abessent ad emendum, eadem uia qua profecti fuissent, reuerterunt;

terunt: atque cum eò uenissent, unde prius ille diuertisset, de recta uia ab itinere suscepto deflexerunt, eodem ubi sanè nummos seruus reliquisset. Vbi canem marsypio incubantem, præ fame uix spirantem offendunt, qui uix dum dominum & conseruum suum uiderat, cum à marsypio se remouens uno & eodē tempore, & custodia & uita excessit.

De Indicis canibus. CAP. XV.

EX Indicarum rerum scriptis, de his quæ subsequuntur docemur, canes fœminas multò generosissimas, tum ad inuestigādas feras narium sagacitate præstantissimas, tum uero ad cursum uelocissimas in loca ubi tigridibus est habitādi cōsuetudo, uenādi rationibus eruditi, perductas ut primū ad arborē alligarunt, aleamq; ut uulgò dicitur, iecerūt, discedunt. In has autem tigres incurrentes uenationis inopia, ex fame laborantes lacerant, si autem ad libidinem inflammati, & cibo completi sint, cum canibus complexu uenereo iunguntur: nanque illi quoque cum sunt exsaturati, uenerem meminerunt. Ex hac quidem tigridum consuetudine cum canibus, tigris quidem non generatur, sed semen ad deteriorem delapsum, maternum genus referens, canis efficitur. Ii canes tigride patre nati, ut uel cerui, uel apri uenatum præclare spernunt, sic cum in leones incurrunt, gaudio uehementi exiliunt. Summa Indus nobilitate homo Alexandro Philippi regis filio, horum

rum roboris canum, sic periculum fecit, ut primo ceruum emitteret, canis ex eo loco, ubi quiescebat, eum despicatissimum habens, nihil se commouit, deinde ad aprum dimissum, quemadmodum affectus fuerat, in ceruum immotus permansit: tum uero ubi ursus immissus fuisset, æque hunc, atque alios despicatui ducens, ab eo inuadendo se tenuit, ad extremum hic leonem quem protulissent in medium, ut uidit, cum ira exarsit, ac profecto tanquam iustus hostis in certamen descendisset, sine mora intrepidus inuasit, atque acerrima comprehensione, leonem constrictum tenens, illius fauces premebat, & suffocabat. Tum Indus, qui hoc spectaculum regi præbebat, quicq; probe sciebat eius robur animi & constantiam, primum huic caudam abscindi iussit, is præ ipso leone, quem mordicus tenebat, sibi caudam facile abscindi patiebatur: deinde etiam crus unum suffringi imperauit. Is uero æque ut à principio urgebat, & perinde nihil remittebat, quasi alienũ crus, & ad se nihil pertinens suffringeretur. Post alterũ, unde quocq; is nihil commotus arcte tenebat, tum tertium incidi præcepit, is similiter ut antè nihil se relaxauit à retinendo leone: tum etiam quartum crus abscindi uoluit, is nihilo remissior factus, nihilocq; minus leonis retinens maximo robore ad eius perniciem incumbebat. Denicq; etsi caput à reliquo corpore abscissum erat, illius tamen dentes, ex illa leonis parte, in quam primum defixi fuissent, pendebant simul, & quamuis is

k 3 qui

qui eos in initio defixisset, iam mortuus esset, eius tamen ipsius etiã nunc ex leone appensum caput sublime ferebatur. Hic cum Alexander non mediocri dolore afficeretur, ipsius admiratione uirtutis obstupefactus, quòd is qui tale uirtutis experimentum dedisset è uita, quàm ex robore animi cedere maluisset. Quare Indus uidens Alexandrum ex huius casu dolorem non mediocrem cepisse, quatuor canes huic similimos illius donauit: ille cum grato & iucundo animo eos munere accepit: tum uero eum ipsum qui dedisset tanto precio, quanto par esset præstantissimum regem, remuneratus est. Itaq; horum quatuor munere Alexander ex memoria dolorem quem ex primo suscepisset, deposuit.

De fide quam canes uenatoribus in uenando seruant. CAP. XVI.

OMnis canis uenaticus ex eo quòd ceperit feram, non mediocri uoluptate afficitur, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, sic ea capta utitur. Si quidem non conceditur, bestiam seruat, quoad uenator aduentarit, de totaq; captura pro suo arbitratu statuerit. Quòd si mortuo uel apro uel ceruo inciderit, non attingit quidem, nec enim alienis se laboribus adscribit, nec quæ ad se non pertineant, sibi assumit: ex quo apparet ęmulationũ uirtutis natura eum non expertem esse. Nec enim carnes quærere, sed uictoriam amare uidetur. Nec iam alienum est explicare, quid usu uenãdi peritus canis agat, in eo ipso temporis

poris articulo,cum uenatur longo uenatoris uinculo alligatus. Antecedit,& filẽtio odoratur simul,& quãdiu nulla ei præda occurrit,ante uenatorem præcurrit,quia suo sensu narium acerrimo ad sensum uenationis percipiendum habilior existat, atque alacribus & promptis ad inuestigandum naribus mangnos uenandi processus efficiens, uenatorem ad pergendum ire ulterius attrahit, & allicit. Si uero uestigia deprehẽderit,et quodã bestiæ sensu afficiatur, hic se subitò retinens,sistit pedem, & quod uenationis prouentus prope sit,gaudio perfusus uenatori blanditur. Eò ille cum proxime accessit,eius osculatione pedum, & cõplexu inuitat ad prædam. Ac simul ad institutam uenationem incumbere perseuerat, & pedetentim usq; eò procedit,quoad ad cubilis locũ peruenerit, quem ultrà non progreditur. Quo animaduerso canis dux, propria uenatorum significatione prædã adesse, his qui retia ferunt denuntiat, hi autẽ retia circumijciũt, canis intelligens uoce opus esse,ad excitandam ferã, latrat,ut ex fuga in casses incidens comprehendatur. Ex hac porro capta,canes quemadmodum uiri, qui ex pugna uictoriam retulerint,sic exultat lætitia,triũphat gaudio,& quasi uitulatur. Hæc de captis apris, & ceruis agunt canes.

De canum rursus amore in dominos singulari. CAP. XVII.

CVm Hircanis & Magnesijs canes quasi societatem bellorum gerendorum inire solebant,hisq;

maximo ad bella inferenda, adiumento erant. In pugna ad Marathonem commiſſa cuiuſpiam Atheniēſis canis, ſumma contentione illi tulit auxilium, ac ſimul ex ea actione uterq; in uarijs ſcriptionibus honoris memoriam conſecutus eſt. Hoc ſanè admirabilis canum amoris exuperantiam declarat. Cum Polus, cuius dum uiueret munus erat tragœdias agere, animam quoq; egiſſet, & antiquo more cremaretur, canis eius alumnus in medios rogos ſeſe immittens, uiuus unà cum altore ſuo exuſtus eſt. Rogo etiam eodem in quem Mentor impoſitus fuiſſet, huius canes uoluntariam mortem ſibi conſciuerunt. Vt uero Teododorum ſaltatorem ſui propinqui, in ſepulchrum impoſuiſſent, eius Melitenſis catellus, ultro ſeipſum in cadaueris tumulum inijciens, pariter cum domino humatione & ſepultura affici uoluit. Natio Aethiopum eſt quæ canem, & habet regem ſuum, & illius etiam appetitui paret, ſi adulatur, eum nō iratum eſſe credunt: ſi latrat, iram agnoſcunt: tū etiam uellicationes, ululatus, diſcurſus coniectantes, ei obtemperant.

Qua ratione ſe curant, & ſanant. CAP. XVIII.

CVm redundantia canis uexatur, herbam in macerijs naſcētem nouit, qua comeſa, omne id, quo affligitur, cum multa pituita & bile euomit, ſibiq; hęc uomitio ſalutem affert, ſine ullius medici opera, quo ad expellendam bilem nihil ei opus eſt: rabiem hæc niſi tollatur, facit. Lumbricis uexatos Ariſtoteles ait herbam edere. Si uulnus acceperint, cum uulnerum obliga

obligationibus,tum pharmacorum temperationibus multam salutem dicentes lingua, hinc medicinam faciunt,atq; ad salutem plagam reducunt. Nec uero canem illa fallunt, quod etsi fraxini fructus ad pinguitudinem perducit sues, sibi tamen dolorem uertebræ coxarum contrahit. Itaq; uidens suillum pecus illius fructu exsaturatum,ab his recedit: contra autem homines ratione prædití, recte admonentibus non obtemperantes, perniciosis sæpe rebus immoderate abutuntur.

Quemadmodũ ius primigenium maximo natu suo catulo canis largitur. CAP. XIX.

CAnis etsi permultos ex sese parit catulos, horum tamen è numero primus prodiens in lucem patrem refert,omninoq; similitudinem,speciemq; illius gerit: cæteri ut casus tulerit, nascuntur. Quod studio & prouidentia naturæ fieri uidetur,cum matri antecerentis patrem,tum cæteris catulis primigenium longe anteponentis.

De cane Eupolidis comici. CAP. XX.

EVpolidi poëtæ comico Augeas Eleusinius munere donauit canem, non modo genere moloticum,sed etiam forma præstantem, quem eodem nomine Eupolis, quo Augeas erat, appellauit. Canis iam nomine Augeas, cum longa consuetudine, tum uero ciborum illecebris allectus,& blanditijs, diligebat dominum, ut præclare ostendit, cum aliquando seruus nomine Ephialtes dramata quædam Eupoli-

dis domini sui surriperet. Tum non latuit eanem fu-rax seruus. Is itaque acerrimo impetu, crudelique incur-rit in hunc direptorem, mordicusque comprehendens interfecit. Post autem aliquanto in Aegina Eupolis excessit è uita, ibique eius corpus ad sepultura datum fuit. Huius uero canis morti illius ingemiscens, non tantum ululatu primo illius excessum è uita luxit, sed deinde mœrore inediaque extabuit, in odiumque uitæ adductus ex altoris sui morte, extinctus est. Ex eo lo-cus hic, ad huius casus memoriam conseruandam, ca nis luctus appellatur.

De natura canis, & quare ipsum uenerantur Aegyptij. CAP. XXI.

HAec etiam de natura canum accepi: catulos na-sci cæcos, à partuque tredecim primis diebus ita oculis affectos esse. Postea tamen acerrimo oculorum sensu esse. Eum ipsum Aegyptij uenerãtur, ex eoque le-gem quampiã uocitarũt: cur id faciant, duplicem cau sam afferunt: Alteram, quòd cùm Isis usquequaque Osyrim quæreret, canes præcurrẽtes, partim unà cũ ipsa puerũ inuestigare conarentur, partim feras repri merent. Alterã, quòd cùm stella canis (quem Orionis fuisse fama celebratũ est) exoritur, tum cum ipso pari-ter Nilus sese attollẽs irrigationẽ in terram Aegyptũ inuehit, in agrosque redũdat. Quamobrẽ canem ut fer tilis aquæ conciliatorem Aegyptij uenerantur.

Quemadmodum ex Democrito Sus & Canis animalia multipara. CAP. XXII.

Cur

CVr Sus & Canis sint tam fœcundæ, & multiparæ, Democritus causam affert, quòd multiplicē uuluam, & feminis sellas receptatrices multas habeant: eas omnes semen non uno initu explet, sed iterum & sæpius eæ proseminantur, ut frequentia seminis receptacula impleantur. Mulas idem non parere ait, nec enim similes alijs uuluas animalibus habere, itemq; ex diuersis animalibus procreatas minime cōcipere quire: nec enim mulas esse naturæ opus, sed humanæ machinationis, ut ita dicam, adulterinum inuentum, & furtum mihi uidentur: quod fecit Medus asinus, cum uim æquæ inferens, fortuitò grauidam reddidisset, homines postea huius uiolentiæ discipulos factos, in consuetudinem procreandi adduxisse. Libycorum asini maximi non equas comatas superueniunt, sed duntaxat tonsas, nec enim has cum ornamento superbientes harum rerum periti aiunt eiusmodi maritos pati.

Vt sint ducendi Canes. CAP. XXIII.

XEnophon de canibus hæc ait, per montes eos agitari oportere, sic enim minus libidine incenduntur: limites transuersos cultorum locorum, & in liras digestorū eis negotium exhibere, pedumq; offensiones inferre. Multo enim idē præstare ait, per aspera canes agitare, robustioribus enim fieri pedibus, & ad cursum præstantiores, corpora exercentes: tum uero ad meridiem hos æstiuo tempore agitandos

esse: hyeme per totum diem, autumno post meridie, uere autem ad uesperam: Itemq; leporis uestigia multum hyemis tempore procedere, propter longiores noctes, parum autem æstate, quia sint tum noctes contractiores.

De amore Canis in dominos. CAP. XXIIII.

PRæter ea equidem quæ suprà dixi, Xanthippi canes domini perstudiosos fuisse eo tempore, cum ingenti bello Persarum in Græciam exardescente Athenienses ex oraculis instinctu diuino afflatuq; editis, relicta patria, in classem demigrarunt: tum huiusce, quem modo nominaui canes unà cum domino transmittenti, se ipsi ex Attica in Salamina traiecerunt.

De canibus Cynamolgorum Indiæ populorum. CAP. XXV.

IN his libris, quos Cnidius Ctesias de rebus Indicis conscripsit Cynamolgorum gentem, ait canes permultos, magnitudine Hircanis canibus pares, alere solere. Quamobrem sit hæc natio tam canum studiosa, causam idem affert. Cùm ab æstiuo solstitio ad mediam hyemem, tanquam apium examina, quæ ad alucos frequentes uersantur, sic armenta numero ampliora boum ferorum eos cornibus uehementer incitata appetant & noceant, hi non aliter hæc retundere ualentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boues debellent, & interimunt. Deinde antè commemorati homines,

homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterq́ꝫ communicant. Reliquo anni tempore cum non amplius cò boues accedunt, ad uenandas alias feras secum ducunt. Iccircoq́ꝫ Cynamolgi appellantur, quòd à canibus lac exprimunt mulctra, tum uero sic idipsum quemadmodum nos uel ouillũ uel caprinum bibũt.

De canibus. CAP. XXVI.

CAnibus contra morbos, quibus tentantur, herbam natura præstantem dedit, nam segetem herbescentem, si lumbricis uexantur, depasti eosdem expellunt. Cum autem utrunqꝫ uentrem exhaurire habent necesse, herbam dicuntur quandam comesse, cuius ui partim euomendo, partim deijcienda aluo superfluentes cibos eijciunt. Vnde Aegyptios aluos purgare didicisse ferunt.

De canum libidine. CAP. XXVII.

CAnes etiam cum mulieribus ueneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterij accusata à marito fuisse dicitur: Adulter in iudicio canis esse prædicabatur. Inter canes cibi nulla est societas, ut persæpe de osse inter se sic lacerent & distrahant, quemadmodum de Helena Paris & Menelaus. Solos uero Memphiticos canes in medium auditione accepi rapinas proponere, & cõmuniter uiuere. Maxime omnium animalium canes defixis oculis deorum simulacra intuentur.

De canis studio erga homines. CAP. XXVIII.

GLaucam citharœdam à cane amatam fuisse audio: alij dicunt non à cane, sed ariete: alij ab ansere. Atque apud solos Ciliciæ populos puerum, cui nomen esset Xenophon, canis amauit, aliumq́ adolescentem in Sparta ob speciem gracculus amauit. Canem maxime omnium animalium hominis amantissimum dicunt. Cum homini occurrit, eum declinat, reuerentia quadam & pudore ductus, cum uero iniuria affectum hominem ab alia fera perspexerit, tum ei auxiliatur. Ac Nicias quispiam ex uenatoribus, cum de improuiso in carbonariam fornacem lapsus fuisset, canes qui cum eo erant hoc intuentes, non illinc discesserunt, sed primo circa caminum ingemiscentes, & ululantes commorabantur: tandem prætereuntes leuiter, & sensim morsu uestium attrahebant ad id quod accidisset, tanq̃ auxiliatores domino suo implorantes homines. Vnus igitur uidens hoc idem, suspicatus est id quod erat, & secutus est canes, inuenitq́ Niciam in fornace deflagratum, ex reliquis coniectauit rem ipsam.

GILLII ACCESSIO.

De canibus Scytharum. CAP. XXIX.

IN Scythia canes cum asinis, in magnitudinis comparatione coniunguntur, quibus ad uehicula rotis carentia mercatores utuntur, ac duo homines in uno uehi possunt: quod ipsum ad lutulenta conficienda itinera inuentum est. Sex igitur canes ad uehiculum ordine

ordine ligantur, ij quocunq; ab auriga, qui unà cum mercatore, in uehiculo sedet, dirigũtur, cò plaustrum euehunt, & lutum trãsmittunt. Vnum iam diem amplius laborem ferre non possunt. Itaque his lassis recentes atque integri canes succedunt, neq; tamen magna onera imponuntur, sed duntaxat negotiatorem, & aurigam & pellium fasciculum uehunt. Ergo unoquoq; die negotiator habet tandiu necesse commutare canes & aurigas, quoad ad montes, ubi emat pelles, peruenerit. Præterea hæc mihi de canibus dicere nunc uenit in mentẽ. Cretica canis expeditissima, saltuq; maxime ualet, ut Cretenses testantur, & fama peruagatur. Ex canibus maximi animi est Molossus, quia acriter animosi sunt Molossi uiri. Carmanius uir, & canis eiusdem nationis, animo agresti atque adeo duro, immansueti ac feri existimantur, ut natura mansuefie ri nõ queant.

FINIS LIBRI III.

LIBER QVARTVS DE NATVRA ANIMALIVM.

GILLII ACCESSIO.

De equis. CAP. I.

CVM equorum totidem genera sint quot hominum, dicam qui sint præstantissimi. Tyrrheni, Siculi, Achæi, Cappadoces, Mauri, Scythæ, Magnetes, Epeæi, Iones, Armenij, Thraces, Erembi. Ex omnibus maxime egregium equum periti scientiæ equestris dicũt, qui hoc habitu sit: Paruum & excelsum caput attollat, eius mentum ad collum annuat, lata sit & alacris frons, ex uertice ad frontem crebri pili concutiãtur, ac oculis acutis & igneis præditus sit, latis naribus, exiguis auribus, collo incuruo, amplo pectore, longo corpore, lato dorso, duplici spina, clunibus pinguibus, excurrat à tergo prolixa cauda, fœminibus bene compactis & musculosis, cruribus rectis, longis, & perinde ut ceruorum gracilibus, talus flectatur in orbem, unguibus rotundis sit & à terra altis, multo cornu, crassis, duris: huiuscemodi mihi sit equus ad bellum destinatus. Tyrrheni tales sunt, & Armenij. Magnam autem admirationem habet, quod animaduertitur in equis Cappadocibus, iuuenes corpore infirmo esse, cõtrà fortiores & ueloces

ciores quanto magis ſeneſcunt:illos tum in atrox bel
lum compara,& cõtra feras bellicoſas.Iam quis non
miretur equorum robur, qui conſtantiſsime intucã
tur exercitus militum, & fulgentia arma non exhor
reſcant. Quid quòd noſcant quando conſiſtendum
ſit,quando rurſus irruendum: ac nimirum præclare
intelligũt militare ſignum, mirificoq́; quodam ſenſu
hoſtem inſtantem,uel longinquo interuallo præſen
tiunt.Solertis enim naturæ munere,cauto & prudẽti
animo affecti ſunt,ſuum ſeſſorem cognoſcunt, & ad
eius conſpectum hinniunt, illiusq́; caſum in bello
grauiſsime dolent.Iam quanto ardore ſint in pugnã
do Tiberij equus declarat,qui in pugna orc flammas
interdum emittere cernebatur. Inſtituti in theatris ſe
inclinant & erigunt,& ſaltatorios motus,uel homini
ipſi difficiles, memoriter imitãtur. Omnium ueloci
ſimi Siculi, & Libyci: Siculis ueloclores, Armenij &
Parthi:Parthis autem pedum celeritate Hiſpani præ
ſtant,at exiguo robore ſunt, & corporis, & animi: &
paucis ſtadijs eorum uires deprehenduntur.Egregia
tamen ſunt formæ pulchritudine. Maurorum equi
maxime omnium excellunt, ad longum curſum con
ficiendum, & graueis labores tolerandos. Poſt hos
Libyci longo curſu ualent, & ad ſolis ardores & me
ridianam ſitim ſuſtinendam præſtant. Equi commo
di, alij ad alias feras inſectandas uarijs pedibus: &
cæſijs oculis contra ceruos accommodati ſunt, contra
urſos glauci, contra pardaleis ruffi, contra apros ni

m gri,

gri, contra leones cęsijs oculis ornati. Inter omneis pulchritudine maxime illustris est Nissensis equus, exiguo capite, & densa iuba: eo propter mollem sessionem, & parendi facilitatem, reges utuntur.

De Lycospadibus equis. CAP. II.

Equi Lycospades nuncupati, Græcorum hominum cum studiosi esse dicuntur, tum de huiusce modi hominum genere mirificam notionem habere, ut naturali quodam sensu ad eos amandos afficiantur: neque enim palpantibus se offenduntur, neque resiliunt, sed tanquam constricti tenerentur, totum diem cum ijs traducunt, atque somnum prope eosdem capiunt. Sin ad ipsos barbarus accedit, quemadmodum ex uestigijs sagaciter odorantes canes feras percipiunt, sic eos equi cognoscunt, & clamorem tollunt, & tanquam sanè feram bestiam extimescentes, dant se in fugam. Iam porro ijs ad quos assueuerunt, & pabulum obijcientibus mirifice oblectantur, maxime aurigis formosi uideri student, quod quidem ipsum cum natant ostendunt: tum enim in aquam bene penitus procedunt, ut & nitidum os efficiant, & ne sordidum quippiam ex præsepi, aut de uia illi tum deformet speciosum nitorem, ac odorati unguenti suauitatem. Homeri & Simonidis testimonio, in amore, & delitijs habere existimantur.

GIL

GILLII ACCESSIO.

Cur Lycospades equi animosi dicuntur.

CAP. III.

Lycospadas alij ideo dicunt à frenis lupatis appellari, quòd his effrenationem eorum præcipitem sessores moderentur. Plutarchus ex parentis sui sententia existimat hos optimos & uelocissimos esse, qui à lupo appetiti, ex eius faucibus euaserint: quod ipsum dubitationem habet, cur ij quos lupus morsicus presserit acriter animosi efficiantur, cum feræ bestię morsus, terrorem potius, quàm animum facere uideatur: & timidi effecti, quemadmodum feræ tendiculis attentatæ magis insidiarum metuentes sunt, ita hi à currendi celeritate sese sustinent: Quamobrem dicimus huiuscemodi equos non ex eo magis ad currendum præstare, quòd cum pulli essent ex lupis euaserunt, sed quia animosi, & ueloces natura essent, propterea effugisse. Neque enim Vlysses iccirco prudens factus fuit, quòd ex Cyclope effugisset, sed quòd prudens esset, ideo ex Cyclope elapsum fuisse.

Quemadmodum equi carent palpebris inferioribus. CAP. IIII.

Quia palpebris Equi in gena inferiore carent, propterea Apelli Ephesio qui equum quempiã pinxisset, reprehensionem attulisse ferunt. Alij non Apelli hoc accidisse, sed Niconi aiunt, cum tamẽ scien

tiſsime reliquas cæteras equi partes pinxiſſet: hanc partem illi uitio uerſam fuiſſe.

De Equorum lauatione. CAP. V.

EX ijs qui equinæ tractationis periti ſunt audiui equum delectari lauatione & unguentis. Simonides in Iambis dicit Perſas poſt Cyri pugnam in Lydia camelos ſimul cum equis alere, equorum metum, ex camelis conuictu conantes expellere.

Equi Indici ad domandum difficiles.
CAP. VI.

INdicum equum exultantem, & immoderatius excurrentem continere & coërcere, habenas adducere, uel remittere non eſt cuiuſuis, ſed hominum qui à primis temporibus ætatis ad rerum equeſtrium ſcientiam inſtituti ſint: hi freno ipſos ſuſtinere aſſueuerunt, ſimul & refractarium lupatis refringere, quos quidem equinæ tractationis bene periti, ex indomita effrenatione in exiguum gyrum compellũt: Verumtamen ad hunc gyrum agendum, atque ad conficiendum orbem manuum robore opus eſt, & ſumma rei equeſtris ſcientia. Qui huius diſciplinæ ſunt experientiſsimi, & callidiſsimi agitatores, currum uerſare in orbem plane norunt: cuius certamen non eſt contemnendum, præſertim cum duos milites pugnantes ferre queat.

De equis Libycis. CAP. VII.

De

DE Libycis equis hæc ex hominibus eiusdem gentis audiui: equorum uelocissimos esse, nullo laboris sensu affici, ex habitus gracilitate & tenuitate macilentos esse, totosq; ex sese aptos existere ad fortissime sustinendam dominorum negligentiam, pabulum enim dominos eis nec largiri, nec eos cum laborauerint strigile perfricare, nec eis cubilia substernere, nec ungulas expurgare, sed simulatq; iter institutum cõfecerunt ex equis desilientes, hos ad pastiones dimittere, atque ita homines Libycos grandi macie cõfectos, & squalore sordidos huiuscemodi equis uehi. Medos contra homines habitu corporis opimo, & luxu similiter atque illorum equos diffluentes adeo nitescere, ut pariter cum dominis equos, & magnitudine corporis & pulchritudine, atque adeo lauto extra corpus cultu delectari, & magnitudinem & pulchritudinem suam sentire uideantur.

Quemadmodum equi rabie incitantur bibentes ex Cossinito flumine, & fonte Potniæ. CAP. VIII.

EQuos efferari & rabie inflammari ferunt, bibentes ex Cossinito flumine Thraciæ, qui defluit in Bistonicũ stagnum, ubi Diomedis Thracis, qui immanes equos habebat, quos Hercules expugnauit, regia olim fuit. Ex eodem morbo laborare dicunt equos bibentes de fonte Potniæ, qui non longe ab urbe Thebis abest. Itemq; Horotas & Gedrusios fama est tanquam fœnum pisces equis edendos obijcere. Celtas audio, boues & equos piscibus alere. Et nõ

nulli quoq; testantur, Macedones & Lydos piscibus equos suos pascere, ac nimirum oues Lydiæ & Macedonicæ ex eisdem pinguescere dicuntur. Apud Mysos cum equinum genus coit, quidam uelut Hymenæum quendam nuptijs præcinunt, & cantus suauitate permulsæ, equæ grauidæ fiunt, & formæ pulchritudine, eximios pullos ex sese pariũt: iam uero equos ætate affectos aiunt pullos cum cæteris in rebus debiles, tum pedibus infirmos procreare solere, si casu equus lupi uestigium conculcet torpore comprehenditur: si item lupi calcaneum equi quadrigam trahentes conculcent, sistentur tanquam ij cum quadriga conglaciassent.

Quemadmodum per se equos audaces & bellicosos efficiunt. CAP. IX.

NE armorum fremitum, & gladiorum ad clypeos resonantium crepitum equi extimescant, eos ad strepitum & sonitum assuescere cogunt, armataq; cadauerum simulachra sub ipsum fœnum subijciunt, ut cæsorum conspectum in bello ferre consuescant, ut ne rerum terribilium metu affecti, ad rem militarem inutiles sint. Quod quidẽ ipsum Homerus haud sane ignorauit, cum Diomedem quidem in Iliade scripsit Thraces iugulare: Vlyssem uero interfectos pedibus subtrahere, ne in cadauera incurrentes Thraces equi formidine perterrerentur: atque ad hæc ipsa insueti, ut per formidolosa quædam ingrediẽtes præcipiti effrenatione efferrentur. Ii etiam ad discendum dociles

dociles sunt, neque rerum memoriam, quas percepe-runt, ulla obliuio delet.

De Scythico equo coacto coire cum matre. CAP. X.

SCytharum regem, cuius nomẽ, quod nihil ad rem pertinet, sciens prætereo, equam habuisse audio, omni uirtute, quæ ab equo præstari queat ornatam, tum huius quoq; habuisse pullum, cæteris equis uirtute præstantem. Cum igitur equum alium non reperiret, dignum qui huic ipsi equæ admitteretur, nisi eiusdem pullum, ambos in eundem locum coëgisse. Veruntamen eos cæteris quidem in rebus inter se amanter gessisse, & libenter uersatos simul fuisse, non tamen ad coitum peruenisse, quoad per insidias admissarij uestimẽtis adumbrati fuissent, tum incæstum stuprum admisisse, quod quidem factum primum ut ambo intellexerunt, tam impium flagitium morte dissoluere conati sunt: sese enim præcipites agentes, mortem sibi consciuerunt.

De Indicorum Psyllorum equis. CAP. XI.

APud Indos Psyllos (nam sunt etiam alteri Africi) arietibus non maiores equi gignũtur. Itemq; oues non magnitudine agnos nostros superant. Asini tantuli nascuntur & similiter muli, boues, & quod illic eunq; bestiarum perparuulum est.

De equis unum cornu habentibus. CAP. XII.

TErram Indiam equos uno cornu preditos procreare ferunt, quorum è cornibus pocula conficiuntur, in quæ uenenum mortiferum coniectum, si

quis biberit, nihil graue, quòd cornu repellat malum ipsum perpetietur.

De beneuolentia equorum erga nutricios suos. CAP. XIII.

Si accurate & liberaliter tractetur equus, cum beneuolentia erga eum qui sibi benefecit, cumq; amicitia acceptum beneficium compensat. Iam quod longe lateq; peruagatum est, qualis in Alexandrum Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi iucunditatis ad narrandum habere uidetur. Antiochi item equum prætereo, qui ut dominum suum ulcisceretur, Gallo nomine Centoarati, qui Antiochum in pugna interfecerat, necem intulit. Socles formæ pulchritudine egregius Atheniensis, quem mihi permulti ignorare uidentur, equum emit pulchrum, & tam uehementi in se amore incensum, ut cum adesse sentiret dominum, exultaret & gestiret, cum ascendere pararet, se ad conscensum præstaret obedientem, cum ante oculos consisteret, ille suauiter & amatorie in eum intuetur. Quæ omnia eatenus amatoria & iucunda uisa sunt, quoad petulantiam in adolescentem attentare conatus est, simul & fama turpitudinis de ambobus dissipata extitit, tum eam infamiam Socles sibi conflari non passus, ut in amatorem flagitiosum, & petulantem, odio incensus equum uendidit. Is non ferens ab adamato suo se distractum abesse, acerrima inedia uoluntariam sibi consciuit mortem.

Gillij

GILLII ACCESSIO.

De Bucephalo equo. CAP. XIIII.

EQuus Bucephalus quem Demarathus Corynthius Alexandro donauerat, cum ex omnibus ornamentis nudus erat, equisonem etiam sibi insidere patiebatur: Cum autem ephippiatus & cæteris regijs ornamentis instructus, nullum alium sessorem quàm Alexandrum admittebat, cui sua sponte, & nullo impulsu astabat, & ut facilior conscensio esset, ei ascendenti sese corpore demittebat. Quo usus est ad omnia Asiatica bella Alexander.

GILLII ACCESSIO.

De Feris equis. CAP. XV.

IN Aethiopum terris ultimis & deuijs ferorũ atq; agrestium equorum non parua natio, duobus dentibus acutis, & uenenatis prædita uersatur: quibus non perpetua pedum ungula, sed similiter ut ceruorum bifsida est, iuba per mediam spinam ad extremã usque caudam pertinet: Ac si quando eos positis laqueorum insidijs Indi comprehensos in seruitutẽ redigere uelint, abstinent se propterea cibo & potione, quòd seruiendi indignitatem acerbissimè ferant.

De amore equæ in suos pullos. CAP. XVI.

EQua mater optima summa charitate, & fide pullum suum amat, cuius sanè modi amoris Darius ætate inferior non imperitus, equas à partu recentes relictis domi pullis, ad pugnas ducebat. Pulli sic alieno lacte à matribus orbi, quemadmodum homines

parentibus amissis aluntur. Darius cum inelinata iam acie in eo prælio quod ad Iassum commiserat, Persarum res premi cœpissent, cum'que uictus fuga salutem adipisci necesse haberet, in equam ascēdit, quæ quòd relicti memoriam pulli recordaretur, quanto maximo potuit studio, & celeritate eum ipsum prædicatur ex periculis eripuisse.

De Equarum libidine. CAP. XVII.

SOlas de bestijs equas, etiam si uentrem ferunt, sciniri sustinere audio. Incendi enim eas libidine ex fœminis maxime. Itaque libidinosas mulieres equas uocari solere ab eis, qui grauius ijs conuitium facere student; unde ipsum equire ab hoc uno animali trahitur, maledictum in libidinosas mulieres.

De equa amata ab Equisone. CAP. XVIII.

EQuam Eudemus ait adolescentē, ac armenti præstantissimam, tanquam omnium formosissimam puellam ab Equisone adamatam fuisse, primum'que sui amoris hunc flagrantiæ moderatum fuisse. Deinde libidine inflammatum, usque eò processisse cum equa, ut uenereo complexu iungeretur, rem'que tandē perficeret turpem. Vbi uero equæ pullus incæsto stupro matrem contaminari perspexisset, eam sic à domino tyrannicè tractari acerrime tulisse. Itaque impetu facto, uirum interemisse, atque cum obseruasset, ubi huma

humaretur, eò profectum refodisse, omnibusq́ue suppliciis cadauer iam nullum sensum ex mœrore percipiens uexantis, afflixisse.

Quemadmodum asini equas ineant.
CAP. XIX.

INter cæteras animantes equus magno elatoq́ue animo est. Enimuero magnitudo & celeritas ipsa ceruicisq́ue eminentia, & crurum facilis contractio, facilisq́ue porrectio, & ungularum crepitus inducunt, cum ut audacius is exultet & gestiat, insolentiusq́ue efferatur: tum maxime comata equa mollitie, & insolentia diffluens superbiat, eamq́ue ob rem ab asinis se iniri indignissime ferat, ut maximo uicissim gaudio compleatur, cum equo tanquam nuptiis sociata sit, ob idq́ue ipsum se plurimi esse arbitretur: cuiusmodi affectus gnari, qui sibi mulos gigni uolunt, equæ iubam temere, & sine artificio tondent. Posteaq́ue asinos admittũt, ea uero tum mariti ignobilitatem cuius prius pudebat, & contra quẽ antè resistebat, facilime patitur, atq́ue eius rei Sophocles meminisse uidetur.

Quemadmodum equa capitur musica.
CAP. XX.

TIbiæ cantu usq́ue eò capiuntur Libycæ equæ, ut huius blandimentis ad homines mansuescant, & insultare desinant: quocunq́ue eas cantiuncularum blandiciæ inuitauerint, eò pastorẽ consequũtur: cum ille insistit, hæ etiam à progrediendo se sustinent, ac si cantum contentiorem ad tibiam canat, ex eo tanta uo

luptate afficiuntur, ut lachrymas tenere non possint. Harum pastores ex Rhododaphne arbore pastoritiã fistulam excauant, cuius sonoro inflatu armentũ antegredientes demulcent. Euripides dicit, pastores hymenæos ad fistulam cantantes, ad uenerem equas incitare, atque etiam equos ad ineundas fœminas incendere. Ad hunc igitur modum equinæ nuptiæ initiantur, ut nuptiale carmen fistula præcinat.

De Hippomane. CAP. XXI.

CAruncu lam unà cum pullo enatam, alij in fronte insitã esse, alij ad lumbos, alij ad genitalia adhærescere aiunt, eam sane nuncupatam hippomanes, primum ut ex sese equa peperit, continuo deuorat, & dei benignitate misericordi in equinam stirpem occultat, ne si, ut ferunt, idipsum usque ad extremum uitæ diem pullus semper insitum in se perseueraret, habere, ad effrenationem impotentis ueneris, tam mas quàm fœmina rueret, & libidinis rabie equinum genus funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum pastores habent, ac si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem ueneris inflamment, diligenter obseruant quando equa uentrem ferens pariat, atque statim à partu pullium à pullo abscindunt, & in equæ ungulam inijciunt. Nam in hanc abditum & conditum optime seruatur, simul & pullum quòd ipsum postea non lactaret mater illa, insigni

insigni & propria beneuolentiæ nota carentem, ex-orienti soli immolant: nam ideo pullum uehementer amare ingreditur, quòd illam deuorarit carunculam. Iam quicunque per insidias carnem illam gustauerit, proiecta & præcipite amatoria libidine cōstrictus tenetur, furit & perbacchatur & uociferatur atque effrenatus ad omnem muliebris sexus ætatem, cupiditatis adijcit oculos, ac morbum testans obuijs omnibus quemadmodum conflagret amoris flamma, exponit. Tum ex eo illius corpus diffluit & extabescit, quòd ueneris insania animus exagitetur. Equam Olympiæ ex ære excitatam esse accepi, ad cuius conspectum equi amatores adhinnirent, ac amoris furore incitati cum ea gestirent uenereo complexu implicari, quòd abstrusa quadam artificijs machinatione Hippomanes recōditum intra æream statuam equos alliceret: neque enim erat tam diligens fabrica, ut ex ea equi eatenus fallerentur & inducerentur, ut tantopere ad illius conspectum in uenerem stimulari deberent.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXII.

OLympię Phormis Arcas, sicut Pausanias tradit, ex ære equum posuit, in eundemque, quemadmodum in sermonem Eliensium uenit, Hippomanes inclusit: in hunc et si abscissa cauda turpior est, equi tamen ruptis uinculis libidinis furore feruntur, ac si de manibus ductorum effugerint, in eum ipsum ardentius multo, quàm in pulcherrimam equam, & uiuam,

& se iniri sustinentem insiliunt: neque enim quod ungulæ cum ad æream statuam adhęrescere cupiunt, lubrico lapsu eludantur, idcirco coitum desperant, imo uero magis magisq́ ore hiante atque imminenti adhinniunt, & uiolentius inuadunt: neque, priusquã flagris & magno robore equisonis abstrahuntur, ab æreo simulacro depelli possunt.

DE BOBVS.

Bos iniuriæ non immemor. CAP. XXIII.

BOuem licet mansuetum, non facile tamen illius qui sibi stimulos admouet obliuio capit: at iniuriam animo ac memoria uel longissimo interuallo cõtinens, pœnas pro maleficio sibi illato sumit. Nam cum est sub iugum missus, lorisq́ constrictus, quodammodo similis est homini in uincula coniecto, & se quidem trahi quò impellitur, quiescit. Vt uero solutus est, aliâs ad bubulcum uersus pedem suum laxans, aliquod illius membrum contriuit, aliâs sæpe in cornua incitatus, in cursu illum interfecit: Cum tamen in cæteros subito mansuetus existat, ac quietus in stabulum ingrediatur: neque enim ferus in eos existit, qui iram sibi non mouent.

De bobus cornu carentibus. CAP. XXIIII.

IN Nomadibus, qui ad Mœoticas paludes hyemant, & dies æstiuos in camporum æquoribus uiuunt, ex bobus partim sine cornibus nascuntur, partim serrula ideo exsecãtur, quòd hæc pars uim frigoris sufferre non queat. Apud Mysios, boues cornuum

nuum expertes ſunt, non item in Scythia, ubi minime cornibus boues mutili ſunt. Nec mihi moleſtus quiſpiam eſſe debebit, quòd contrà ſcribam atque Herodotus, cum ait bubulo generi non eſſe in Scythia cornua. Iccirco'q; cornibus mutilum eſt, quòd uniuerſum caluariæ os nullas commiſſuras habeat, nihil'q; humorum confluentium propter duritiem reſiſtentem capiat, & uero uenæ per hoc ipſum os pertinentes, propterea graciliores & debiliores, quia minus alantur: Item'q; eorundem qui à cornibus nudi ſunt, eò ſicciorem ceruicem, ac minus fortem eſſe neceſſe eſt, quòd ipſorum pertenues uenæ ſint. Vaccæ Arabicæ propter alentium humorum confluxum, qui permultum generoſæ propagationis nutrimentum cornibus præſtat, eiſdem excellunt: quæ uero cornibus carent, os humorem capere ſolitum, ſolidius habent, & haud quaquam hunc ipſum ſibi humorem recipere poteſt. Quare incrementi cauſa cornibus exiſtit influentia, quam ſanè plurimæ & craſſiſſimæ uenæ humore quantum ferre poſſunt, grauidatæ infundunt.

GILLII ACCESSIO.

De gibboſis bobus Scytharum. CAP. XXV.

SCythici in quorum dorſo gibber eſt, & proceriſſimi, & ex omni parte albi, perparuis cornibus ſunt, & minime acutis: ſimiliter'q; ut cameli eminenti dorſo exiſtunt, ſimul & cum dorſo clitellæ imponũtur, perinde ut cameli genu flectunt, rurſum'q; ſuſce-

pto onere surgunt, quod ipsum hominum, qui ijs ad grauissimorum onerum uectiones utuntur, disciplina facere solent.

De bobus Phœniciæ & Lyciæ. CAP. XXVI.

PHœnicum libri testantur, indigenas uaccas ea esse magnitudine, ut uel procerissimi pastores cũ mulgent stare, atque adeo in scabellum ascendere habeãt necesse, ubera ut possint pertingere. In Libya Indis finitima retrouersus pascentium boum esse armenta auditione accepi. Causa cur sic pascantur est, quòd ante oculos cornua habent, & quæ ante pedes sunt, uidere non queant. Ex quo fit ut ingressionem ad caudam retorquentes, herbam depascantur. Aristoteles ait Leuctricorum boum cornua atque aures, ex una stirpe cognata & simul contexta esse.

De Libycis bobus. CAP. XXVII.

LIbycorum boum tanta est innumerabilitas, tanta item celeritas, ut unum insequentes uenatores interdum fallantur, quòd nimirum in alios feros incidant, & ille interim sub dumeta, saltusúe subiens se subducat, alij autem similes exoriantur, & uenatorum oculos fallant: quorum quempiam si quis ingrediatur, insequi ne equo quidem, sed fessum longinquitate temporis comprehendet. Quòd si quis uitulum adhuc tenerum ceperit, & non statim occiderit, ex eo duplici commodo afficietur: Nam præterquàm quòd & ipse commoditatem affert, matrem suam in captiuitatem inducit. Postea enim quàm uenator ui-

tulum

tulum fune alligauit, ab eo fecedit: illa filij defiderio inflammata, tanquam afilo ftimulata fertur, cupiens diffoluta refte eum abducere: ac nimirũ cornua compingit, ut uinculum laxet & diftrahat: At enim cornibus in funis complicationem infertis, unà cum uitulo conftricta tenetur: Cuius uenator cum iecur detraxit, & ubera excidit, & pellem exemit, carnes relinquit auibus & feris.

De abftinentia boum in area. CAP. XXVIII.

NE boues in area ad trituram accommodata fpicas interim edant, dum proculcant, eorum bubulo fimo nares illinendæ funt: Quæ aftuta machinatio perficit, ab illarum ut fefe efu abftineãt. Hoc nimirum animal huiufmodi tetri odoris afperfione deterritum, nihil, ne fi fame quidem acerrima premeretur, unquam ederet.

De obedientia domiti bouis. CAP. XXIX.

EST Natura etiam bouis eft, cum ex feritate ad manfuetudinem traductus eft, ut ad parendum facilis fit. Enimuero ad feretrum portandũ fub iugum miffus quietus manet, fiue uelis eum erecto capite quiefcere, fiue ad terram inclinato abijci, tum in ceruice & dorfo pucrum puellámue geftari patitur. Equidem ipfe uidi, qui fupra nihil fe commouẽtes tauros faltarent. Item boues inftituti fefe in theatris inclinant, & erigunt, & motus uel homini ipfi difficiles faltant.

GILLII ACCESSIO.

QVid, inquit Cicero, de bobus loquar? quorum ipsa terga declarant non esse ad onus accipiendum figurata: ceruices autem natæ ad iugum, tum uires humerorum & latitudines ad aratra extrahenda, quibus, quum terrę subigerentur fissione glebarum, ab illo aureo genere, ut poëtæ loquuntur, uis nulla unquam afferebatur, Ferrea tum proles exorta repentè est, Ausaq; funestum prima fabricarier ensem, Et gustare manu uinctum domitumq; iuuencum. Tanta putabatur utilitas percipi ex bobus, ut eorum uisceribus uesci scelus haberetur.

De cornu bouis Indici. CAP. XXX.

PTolemæo secundo ex India cornu allatum ferunt, quod tres amphoras caperet. Vnde conijcere possumus, bouem illum, à quo eiusmodi tantum cornu extitisset, maximum fuisse.

GILLII ACCESSIO.

Quodnam uestium genus boues reformidant. CAP. XXXI.

QVi ad boues accedunt, rubram uestem iccirco non ferunt, neque item splendidam qui ad elephantos appropinquãt: quòd certe eiusmodi colore eas bestias constet efferari.

De Bubus Erythreis. CAP. XXXII.

TAuris omnibus rigida & minime flexibilia existunt cornua: eamq; ob rem cornibus perinde armati

mati furibunde appetũt, atq; ut homines armis tecti, in pugnam descendunt: Erythrei autem boues mobilia similiter cornua ut aures habent.

De certamine Indicorum boum, qui cursu ualent. CAP. XXXIII.

IN bubulo pecore, quod incitato cursu ualet, curam Indi ponunt: & simul de eorum uelocitate rex & permulti principes decertant, neque turpe ducunt pro huiuscemodi animalium genere auro argentóue sponsionem facere. Currendi meta bobus hæc constituitur, ut inter se nexi & iugati triginta stadia currant. Aequales & pares boues equis currunt, neque uelocitate boues ab equis internoscas: Ac si quando rex de suis bobus cum quopiam sponsionem fecerit, in tantum contentionis studium procedit, ut is ipse in curru sequatur, atque adeo aurigam incitet. Is sanè quidem equos stimulis cruentat, à bubus uero manus abstinet, siquidem ij nullis admotis stimulis incitatissimo cursu feruntur: Ac nimirum tam ambitiosa est bubuli certaminis contentio, ut non diuites modò, sed inferioris status homines in eiusmodi concertaminibus permultum uersentur. Sunt item apud Indos alij boues, qui maximos hircos magnitudine non superare uidentur: Ii uel coniugati uelocissime currunt, nec minus strennue quàm Getici equi cursum conficiunt.

De genere bubulo castrato & non castrato. CAP. XXXIIII.

BVbulo pecori castrato Democritus ait tortuosa, gracilia, longa nasci cornua. Contrà testibus prædito enasci secundum radicem, crassa, recta, multóque minus prolixa, eosdémque latiori, quàm alteros fronte esse: Nam hic ibidem cum multæ uenæ sunt, ab iis ossa dilatantur, simul & cornuum eruptio quoniam crassior existat, frontem huic in latitudinem proferunt. Castrato uero quòd sedes cornuum & initium enascendi perparuum habeat circulum, minus dilatantur.

De Api boue. CAP. XXXV.

APis apud Aegyptios efficacissimus deus creditur, ex uacca quæ fulgure afflata conceperit nascitur, Epaphum Græci uocant. Atque huius generis antiquã stirpem repetẽtes, Io Argiuam Inachi filiam illius matrem fuisse testantur. Sed hunc sermonem Aegyptii ut mendacem reiiciunt, temporis longinquitatem testem citantes. Epaphum enim multis pòst sæculis extitisse ferunt. Primum uero Apim per multis annorum milibus in homines uenisse. Insignes eius notas Herodotus, atque & Aristigoras explicant. Quibus Aegyptii non assentiuntur, nouem enim & uiginti eas huic sacro boui aptas, & consentaneas esse dicunt. Quænam sint, tum quemadmodum per corpus sparsæ, tum ut ipsis quasi

floribus insignitus sit, aliunde intelligendum. Cuius nam autem ex sideribus naturam unumquodque insigne per notas designet, Aegyptij satis superque declarant. Etenim Nili ascensum, unum insigne significare aiunt: aliaque insignia aliarum rerum significationes esse, haud profecto prophanis, & diuinæ historię intellectu facilia. Cum autem fama emanauit, Aegyptiorum deum exortum esse, ex scribis & sacerdotibus quidam ut documentum procreationi à patre traditum insignium notarum indicium accurate exquirant, eò ubi diua uacca partum ex sese ediderit, accedunt, atque ibidem domum ad orientem solem, ubi sanè alatur, quatuor menses, excitant. Postea autem quàm ibi nutritus est exoriente luna, scribæ, sacerdotes, & prophetę eòdem proficiscuntur, & simul nauem huic sacram instruunt, eaque ipsum Memphim transportant, ubi sedes huic sunt & commorationes suaues: tum curricula, puluerationes, exercitationes, & uaccarum formæ præstantia insignium ędes, tanquam thalami in quos ingreditur, quum quam amat superuenire appetit: Itemque est puteus, & fons aquæ potabilis, nam eiusmodi huic semper conducere ministri & sacerdotes asserunt: Non item ex Nili potione, ne propter dulcedinem in immensam molem pinguescat. Iam uero quas pompas, quæ sacrificia Aegyptij conficiant, cum nouæ alluuionis aduentum, tum dei exortum celebrantes, quas etiam saltationes tum agant, quos conuentus habeant, tum quemadmo

dum omnes urbes & uiri immortaliter gaudeant, longum esset explicare. Is autem ex cuius armento hæc diuina bestia exorta fuerit, beatus habetur, summâq; Aegyptiorum admirationem habet. Is bos præsensione ualet: Nec sanè uel puellas, uel aniculas ad tripodem sessitantes habet, neque sacra potione implet, sed pueri diuino afflatu concitati extra ludentes, atq; inter se ad numerum saltantes, consulentibus futura prædicunt.

De acuto sensu Canum, & Boum, & aliorum animalium. CAP. XXXVI.

CAnes, boues, sues, capræ, serpentes, & bestiæ aliæ cum impendentem pestem, tum uero terræ motum, & cœli salubritatem & frugum fertilitatem præsentiunt: Neque, tametsi ratione carent, ab eorum quæ sibi aut salutem, aut perniciem afferre queunt, intelligentia aberrant.

GILLII ACCESSIO.

De pugna & natura Taurorum. CAP. XXXVII.

SEquitur, ut dicam, quemadmodũ pro uaccis, taurorum maxime riualis & perpugnax natio, acerrime inter se certet, unus præstantissimus in minorum taurorum & uaccarum armentum dominatur. Hunc magnum regem perhorret grex armentorum cornibus armatum, uaccæ hunc maritum suum impotenti ferocitate exultantem, eo maxime tempore timent, cum diuersorum armentorum tauri alij in alios

alios mugiunt,& ab reliquis ſeperati,ceruicem iactantes inter ſe minitantur. Tum ſane utrinq; uehemens inſtat pugna. Primum infeſto obtutu inter ſe intuentur,atque agreſti iracundia ardentes, ignem naribus ſpirant,& terram pedibus ſpargunt, & puluerulenta iactatione,& martiali ſpiritu contentiſſime uociferans uterque prouocat alterum: Ac poſteaquàm tuba ſignum dederunt,ad pugnam acerbam effreni impetu ruētes,inter ſe mutuis uulneribus cædunt, & quēadmodum in pugna nauali duæ præſtantes naues permultis militibus armatis fulgentes, & uehementi uento & remis propulſæ contrarijs, proris roſtra inter ſe mutua allidunt,& concrepant armis,& ſtrepitu uirorum: ſic taurorum in cœlum tandiu clamor fertur concurrentium,dum eorum alteruter ex certamine uictoriam retulerit. Victus cum dolens de pugna à ſe male pugnata,tum uerecūdans in armento comparere,in ſyluam proficiſcitur,& ſeparatim à cæteris paſcitur,ac in montibus aliquādiu ſe tanquam athleta quiſpiā exercet,dum collegerit uires, quibus cum ſe confirmatum ſentit,ſtatim uociferatur,adeo,ut ſylua ad eius mugitus uehementer reſonet: ac poſteaquam ſe exercuit in paſtionibus, remotus ab omni uenere uirium eneruatrice robori confidere incipit, & ad bellum deſcendens,facile ante uictorem,uincit. Taurorum multa ſunt genera,& uarij mores: Aegyptij qui accolunt Nilum,& colore niuei ſunt, & magnitudine omnium præſtantiſsimi, Veruntamen mi-

tes, & ad hominum genus mansueti, facile imperio audientes sunt: Phrygij rubro colore & flammeo, altaq; & torosa ceruice præstant. Eorum ab alijs cornua longe diuersa sunt: neque enim consistunt, sed flexibilia huc illuc flectuntur. Aoniorum uarijs coloribus distinctorum perpetuę indiuisęq; ungulę sunt, eorundemq; unicum cornu, quod ex media fronte existit. Armenijs duplex cornu sic erraticis flexionibus tanquam hedera retorquetur: Ac si mucrone appetitur, ob corneam duritatem, non sine damno ferrum retunditur. Syrij bellicosi, magno robore, & lata fronte, cornibus robustis, aspectu truculento, nõ obeso corpore, neque rursus macilento, ad cursum & pugnã præstant. Bistones ad faciendas cædes prompti, horribili ceruice & pingui, rubro pilo, & oculis terribilibus, cornuum mucronibus aduncis, & hamatis non inter se reflexis, sed sursum uersus surgentibus. Eos cum impegerunt uel in hominem uel feram, in sublime tollunt. Eorum lingua quidem angusta, sed asperrima, tanquam ferrum limare potest, ut cum lingit, sanguinem eliciat.

GILLII ACCESSIO.

De ardore libidinis tauri. CAP. XXXVIII.

TAurus tanto ardore genitalem neruum contendit ad uaccam adiunctus, ut sine motu ullo semen emittat: ac si à muliebri genitali neruus in aliam corporis partem aberrauerit, uaccam rigidissima intentione uulnerat: Neque tamen omni anni tempore

ueneris

ueneris libidine flagrat, sed decurso breuiter lasciui ardoris spatio. Aliàs semper tanquã ratione quadam & modo seà coëundo sustentat. Plutarchus ait, ferocem taurum, si is ad ficum alligatur, mansuescere.

Quàm acer & acutus in audiendo taurus sit.
CAP. XXXIX.

VAcca cum appetit coitum (appetit autem non diutius quàm tres horas) tum quàm maximum potest, mugitum edit. Ac nisi hoc trium horarum spatio taurus accurrerit, in aliud certum tempus, quod perraro accidit, naturam claudit. Taurus autem uel longo loci interuallo, ex clamore illius appetitionem auribus concipiens, celerrime ad coitum accurrere festinat.

Quemadmodum Taurus, Equus, Ceruus, Mithridatem amauerunt. CAP. XL.

MIthridates Ponticus cum somnum caperet, sui corporis custodiam non modo armis & satellitibus excubitoribus cõmittebat, sed & tauro & equo & ceruo, quos mansuefactos habebat: hi enim ad custodiã eius dormientis aduigilantes, si quis accederet, illius sensum ex ipsa respiratione quàm mox percipiebant, atq; ille mugitu, alter hinnitu, alius sua propria uoce, eum è somno excitabant.

Quemadmodum taurus animo incitatus placatur. CAP. XLI.

TAurus animo incitatus, eo impetu cornibus appetit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil

ut eum, neq; bubulcus, neq; metus ullus reprimere queat. Atqui eũ quidẽ ipsum homo sistit, atq; ab impetu continet, si dextrũ ipsius genu fascia deligauerit.

De Cornigeris apud Indos certantibus bestijs.
CAP. XLII.

MAgnus Indorum Rex quotannis diem unum proponit hominũ cursibus & pugillationibus, tum luctationibus bestiarum, quæ sane inter se cornibus appetentes, mirabili natura quadã eatenus strenue decertant, quoad aduersarium funditus uicerint: Sicq; omni neruorum contentione, quemadmodum athletæ, ut aut maximo afficiantur præmio, aut gloriam capiant certaminis, nituntur. Rationis quidem expertes sunt feri tauri, arietes mansueti, asini uno armati cornu, hyenæ postremi in certamen ueniunt elephanti, ij inter se uulnerant, & alter sæpe alterum uincit, atq; adeo interimit: sæpe etiam uterq; uulneribus confectus, simul decumbit.

De tauris Aethiopicis, & quemadmodum uenantur. CAP. XLIII.

FEri tauri Aethiopici si cum Græcorũ bobus conferantur, duplam habent magnitudinem, ac uelocitate corporis summè excellunt: tum rufis pilis uestiuntur, tum cæsijs oculis ornantur: & aliàs quemadmodum aures, sic cornua mobilia habent. At enim in pugna ita animi feruore contendunt & erigunt, pugna ut nulla flecti queant: Eius enim tergora tanto robore sunt, ut nullis neq; spiculis, neq; telis penetrari possint

posint. In equorũ & boum armenta & feras omneis inuadũt. Itaq; pastores ad tuendũ suum pecus, occultas foueas in magnam altitudinem depressas, machinantes, moliuntur eis insidias. Hi cum deciderũt, acerbe ferunt, & atroci animi excandescentia suffocãtur.

GILLII ACCESSIO.

De Bisonte tauro. CAP. XLIIII.

Bison cerui speciem similitudinemq́; gerit: cuius à media fronte inter aures unum cornu in excelsitatem magis dirigitur, quàm ea quę nobis nota sunt, cornua. Ab eius summo sicut palmæ, sic rami late diffunduntur. Eadem natura fœmina, qua mas, prædita est; eadem etiam forma, eademq́; magnitudine cornuum. Tauros bisontes nuncupatos, ex omnibus animalibus maxime ad capiendum Pausanias tradit difficiles esse, neque retibus ullis retineri posse. Iam quemadmodum capiantur, adscribam. Locum decliuem ac deuexum sepimentis primum uenatores circunclaudunt, deinde totam decliuitatẽ, & id quod ad radices in planiciem explicatur pellibus recentibus detractis consternũt, ac si recentibus carent, sicca coria ut lubrica efficiantur, oleo madefaciunt: pòst uero qui maxime ad sedendum in equis periti sunt, eiusmodi tauros in loci illius angustias undique compellunt: Ii autem ad primas pelles delabuntur, atque per accliuitatem usq; eò præcipites aguntur, quoad in planiciem delati fuerint: quo abiecti primò non curantur; Deinde quarto aut quinto post

die, cum iam fames & labor eorum præcipuũ animi robur fregerit, homines qui ad mãsuefaciẽdas beluas præstant, ijs adhuc humi stratis, pineos nucleos edendos obijciũt, ac denique uinculis constrictos abducũt.

GILLII ACCESSIO.

De fero Tauro. CAP. XLV.

ATque, sicut Opianus ait, omnium animalium maxime ferus taurus carnibus uescitur, & domesticis tauris maior est, ac cum equo in uelocitatis comparatione coniungitur. Oris rictus ad aures usque pertinet: tum rubro colore nitescit, & oculorum candore noctu fulget, similiterque ut aures, cornua aliàs mobilia habet. In pugna uero cõstanter firmat, pili cõtra naturam aliarum bestiarũ ad caput uersus spectant, inuicto robore cũ alijs animalibus belligeratur, quæ postquã deuicit, exedit & conficit, egregieque pastorũ uires & canum multitudinẽ contemnit: eius pellis ab ictibus esse dicitur inuicta: Non ui comprehẽditur, ac si in foueam incidit, aliáue dolosa machinatione capitur, pristinę libertatis retinẽtissimus, sibi mortem consciscit. Troglodytæ, apud quos huiuscemodi belua nascitur, præstantissimã iudicant, cui insit leonis uis, equi celeritas, tauri robur, & quod magnam admirationem habet, ferro non concedit.

De Vacca. CAP. XLVI.

APud Aegyptios & Phœnices, sicut Porphyrius scribit, humanis carnibus potius usi fuissent, quàm uaccã comedissent: & quãuis tauris haudquaquam abstine

abstinerent, tamen uaccarum usus non modo mensarum consuetudini, uerum etiam sacrificationi interdictus fuit.

Cur uaecas ueneri consecrant Aegyptij.
CAP. XLVII.

IN Aegypti uico Sehussa nuncupato, non magno quidem, sed certe eleganti, qui in Hermopolitæ præfecturam censetur, Venerem religiose & sanctissime colunt, quam Vraniam appellant: Atque uaccam etiam ideo uenerantur, quia affinitatem & conuenientiam cum dea ipsa habere existimetur. Etenim huiuscemodi bestia tãtopere ad uenerem incitata est, ut cum maris mugitum audit, ad coitum uehementissime exardescat. Atque adeo sicut harum rerum experientes confirmant, taurum à triginta stadijs ipso mugitu amatoriam significationem, quasi tesseram ueneris dantem, exaudiat. Itemq; Isim bubulis cornibus Aegyptij & fingunt, & pingunt.

De bobus Susorum. CAP. XLVIII.

SVsias boues numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centũ cados ad irrigandos hortos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quòd sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumq; in eo se exercuerint, promptissime obeunt: Nullam enim earum ad opus remolescere uideres, neque ad alterum supra quàm diximus eadum exhauriendum, nec uerberibus, nec blanditijs inducere posses.

De Bupreſtide. CAP. XLIX.

SI bupreſtidem beſtiam bubulum pecus deuorauerit, tantopere inflammationibus torquetur, ut & rumpatur, & non ita multò poſt efflet halitum extremum. Eiuſmodi beſtia uim cantharidis habet, cuius ſimilitudinem gerit.

FINIS LIBRI IIII.

LIBER QVINTVS
DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

GILLII ACCESSIO.

De quinque generibus luporum. CAP. I.

VIRI ad uim naturamq; animalium periti, quinq; luporũ genera animaduerterunt. Primus, quem uocant ſagittarium, rufo colore eſt, & permagno capite, tum uelocibus pedibus, tum eius plurimis maculis albis uenter diſtinguitur: Horribilem ululatum edit, incitatiſsimo impetu fertur, aſsidua concuſsione caput mouet, igneis oculis intuetur. Alter autem trunco corporis longo ex omnibus maximus & uelociſsimus habetur. Hunc homines circũ & raptorem appellare ſolent: magno impetu ad prædam incitatur, eius cauda & latera argenteo colore ornantur: mõtes incolit, quibus alta niue tectis proxime ad urbes fame ſtimulatus, tandiu cautè pedetentimq; acceſſum facit, dum latenter præda potitur. Eſt qui Taurum montem incolat & Cilices uicos, & montis Amani uertices: Inter feras eximia formæ pulchritudine aureo comæ fulgore eniteſcit, non lupus, ſed lupi ſimilimus, eoq; dentium robore præditus, ut ſæpe durum ſaxum & ferrum perforet. Syrium canem cognoſcit & quod exorientem extimeſcit, ſtatim ideo

tandiu in ſubterraneam latebram abſtruditur, quoad pernicioſa canicula deſiſtat ardere. Sunt prętereа alia duo genera cædis auida breui collo, latis humeris, hirſutis cruribus, roſtro & pedibus minoribus, paruis oculis: ex ijs eum qui dorſo & uentre exalbeſcit, & ſummis talis niger eſt, nonnulli miluum uocant. Alter niger, minor quidem eo quem modo dixi, ſed certe robore non inferior: Lepores uenatur, omnibus pilis inhorreſcit. Sępe etiam lupi cum pardalibus cõplexu uenereo implicantur: Vnde naſcuntur thoes: ac pellis quidem uarietate matris, aſpectu autem patris ſpeciem ſimilitudinemq́; gerunt. Iam porrò tympanum quod lupina pelle conſtat, ſi inter alia tympana, ſicut Oppianus ait, ouillis pellibus inſtructa pulſetur, ipſum ſolum grauiter reſonat, alia obmuteſcũt, nimirum oues etiam mortuæ lupos mortuos perhorreſcunt.

De Lupis. CAP. II.

LVpi collum in eas breuitatis anguſtias compulſum atque uehementer compreſſum eſt, ut contorqueri retroq́; uerſari nõ queat: & ſi retro uelit aſpicere, totum corporis truncum retorqueat, neceſſe eſt. Acerrimis atq; acutiſsimis præditus eſt oculis. Enim uero intempeſta nocte, uel luna ipſa ſilente, lucis uſura perfruitur: Et tametſi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur: Hinc lycophos id temporis appellatur, cum lucem is ſolus naturæ munere oculis perceptam habet. Et uero Homerus mihi

uocare

uocare uidetur id tempus,cum iam tunc cernens lupus se in uiam dat ἀμφιλύκην νύκτα. Iam porrò lycobanta iccirco annum nominari existimant,quòd erga lupum solamorem habeat;tum eo Apollinẽ delectari aiunt,quia hic ex Latona in lupæ speciem similitudinemq́ȝ cõuersa,editus in lucem, & susceptus fuisse fe-ratur: Cuius sanè rei Homerus meminit,cum Apollinem nominat lycegenem: Eamq́ȝ ob rem lupi simulacrum in Delphico templo, ad designãdum partum Latonæ, ex ære excitatum esse arbitror. Alij non id propterea ibidem positum esse dicunt,sed donaria ex templo cum expilata direptaq́ȝ fuissent,eademq́ȝ à sacrilegis defossa, lupus indicauit, cum intra templum ingressus, prophetarum quempiam (sacram illius uestem mordicus compræhendens) traxit ad locum usq́ȝ in quem donaria occultata fuissent: Deinde anterioribus pedibus eum ipsum locum effodit.

De Luporum saturitate. CAP. III.

EXaturatus lupus longum temporis interuallum inediam fert, atque ei quidem uenter late proijcitur, lingua tumescit,os obstruitur,& simul ut famem multo cibo depulit, similiter occurrentibus atque agnus mansuetus existit. Neque uero unquam tum, nec homini, nec bestijs ullis, ne si quidem per mediũ agmen ingreditur, insidias molitur. Postea uero ei paulatim lingua extenuatur,ac in antiquam figuram redit,iterumq́ȝ lupus existit.

De immanitate luporum. CAP. IIII.

LVpi natura immanes & crudeles ideo existimandi sunt, quòd inter se uorant ad hunc modum. Mutuas sibi molientes insidias, eos enim ferunt primò in orbem circumagi, deinde excurrere, cum ex uertigine currendi & caligine eorum aliquis lapsus sit, in eum humi stratum cæteri omnes facto impetu ipsum laniant. Hoc quidem facere solent, cum uenationis facultate deficiuntur: Ita enim præ fame omnia nugas putant, quemadmodum scelerati homines nihil non præ pecunia præclare contemnunt.

De pugna Lupi contra Taurum. CAP. V.

COntra Taurum lupus ire, & simul eum à fronte ideo adoriri non audet, quòd & cornua extimescat, & eorum robur mucronatum declinare studeat. Quamobrem primum uelut recta uia contra eum pugnaturus esset, præ se gerit minas, & illius oculis sese crebro inculcat; deinde se retorquēs in dorsum insilit, & uerò acerrime ad eius perniciē incumbit, atq; cum naturæ astutia suam infirmitatem compensans, ipsum expugnat.

Quemadmodum delapsos boues in lacum Lupi capiunt. CAP. VI.

SI boui qui in profundam inciderit paludem, lupi interuenerint, extrinsecus terrorem ei iaciūt, eundemq; periculi denunciatione agitant, non extra paludem eum permittētes egredi. Quem diu multumq; post

postquàm in paludis angustias compulsum, & in luto uolutatum suffocari coëgerunt, maxime omnium illorum strennuus in aquam insiliens, & mordicus bubulam caudam tenens, extra paludem in terram ipsum trahere aggreditur: Simul & huius alter caudam apprehendens, ipsum trahit, & secundum tertius, & hunc ipsum quartus: hoc idem usque ad postremum qui extra aquam consistit, faciunt. Atque ad hunc modum extracto in aridum boue, lupi explentur & satiantur. Iam uero bouis errantem uitulum per insidias inuadunt, & arreptis naribus trahunt. Is contrà sese retrahit: & permulta interim pugna editur dum illi hunc ui expugnare, hic resistere conatur. Cum autem hunc tam pugnaciter contra se repugnare perspiciunt, eum obnitentem remittunt. Is ex ui retrahendi se, & contra eos tergiuersandi, retro uersus in dorsum suum recidit. Lupi facto impetu, eius uentrem lacerant, & distractum exedunt, & conficiunt.

De Lupo. CAP. VII.

ANimalium uim & naturam ne dij quidem à sua cognitione scientiaque aspernantur. Siquidem Euristenem & Proclem audio cum in matrimonium fœminas ducere constitutum haberent, profectos ad Delphicum oraculum, deum consuluisse, quò cum Græcorum Barbarorúmue affinitate deuincti pulchre & prudenter nuptijs allegati uiderentur, ijs

deum respondisse, quâ uenissent, in Lacedæmoniam reuerterentur. Vbicunque porrò terrarum summe ferum animal ferens mitisimum eis occurreret, inde ducendas uxores esse, sic enim feliciter ipsis & prospere processurum esse. Cui oraculo obtemperantes, cum in Cleoneorum regionem uenissent, ipsis occurrit lupus, agnum quem alicunde diripuerat portans: Ex eo illi coniecerunt Apollinem de ijs animalibus oraculo significationem dedisse: proinde ipsos Thesandri Cleonymi probi uiri filias uxores duxisse. Ergo si probe Dij tenent quodnam animal sit mansuetissimum, quodque immanitate efferatissimũ, non est nobis horum scientia negligenda. Pythocharis tibicen, cum ad tibiam magna contentione incitatos numeros caneret, luporum impetum repressisse fertur.

De lupis Mæotidis. CAP. VIII.

SEcundum Mæotidis paludis Conopium nuncupatum, lupi quos non à domesticis canibus differre dicas, cũ piscatoribus studiose uersantur: Quòd si maritimæ prædæ partem fuerint assecuti, cum his uiris rem maritimam tractantibus, & pacem habent, & tanquam fœdere deuinciuntur: sin nihil consequuntur, eorum retia lacerant, & distrahunt, & pro eo quòd nihil dederunt, damnum retribuunt.

De Lu

De lupis flumen traijcientibus. CAP. IX.

LVpi fluuios transmittentes, ne ui fluctuum atque impresione funditus euertantur, stabilitatem ac firmitudinem sibi è natura sua constituentes, ex undarum tempestatibus se seruant, & flumina quæ transiri non possunt, ad traijciendum facilia, hac machinatione efficiunt: Caudas nimirum inter se mordicus tenentes, resistunt ad perferendos fluctus, nulloq; negotio tutissime transnant.

Quemadmodum lupus conuellitur à lycoctono herba. CAP. X.

PRoxime Nilum herba nascitur, quæ non sine causa lycoctonos appellatur, quòd eam lupus calcans, conuulsionibus moritur. Propterea Aegyptij in terras suas eiusmodi herbam importari prohibent, quòd hoc animal uenerentur.

GILLII ACCESSIO.

De Vrsis. CAP. XI.

VRsorum genus astutum, cædis auidum, turpe, pernitiosum, dentibus exertis armatum, os longum habet, eorum pedes hominum speciem similitudinemq; gerunt, horribilis item ipsorum atque infestus rugitus, simul & perfidum & fraudulentum cor, ueneris libidine flagrat, & fœminæ noctes diesq; ad coitum inflammatissimæ maritos appetunt. Et tametsi feræ bestiæ, præter lyncem, & leporem, uentrem ferentes à coitu abhorrent, eæ tamen nō modo

nulla grauiditate intermittunt coire, uerum etiam impotentis libidinis effrenatione acerrime dolent, quando marium facultas deest, ac priusquam certum pariendi tempus uenerit, uentrem elidunt, partumq́ꝫ uiolant, dum ad coitũ exardescentes, assidue subigi gaudent, uno eodemq́ꝫ tempore & alendæ proli, & explendæ libidini dant operam. Nam à partu recentes statim coitus appetitione ardent.

Quemadmodum fingant suos catulos ursæ.
CAP. XII.

VRsarum pariendi ratio permira uidetur, nam nemo à partu uidens tam informem tamq́ꝫ rudem fœtum ursam edidisse uitalem, partum iudicaret: simul enim ac in lucem hæc edidit, statim carnem illam nulla uitalis figuræ uestigia, nullamq́ꝫ animalis effigiem retinentem, amore complectitur, catulum agnoscit suum, ac eum in sinu gremioq́ꝫ fouet, & lingua fingit sua, & paulatim in confirmationem quandam sic effingit, ut aspicienti iam catulus ursæ hic esse uideat.

Quando ursa parit. CAP. XIII.

QVemadmodum ursa primo carnem informem pariat, deinde lingua conformet antè dixi: iam quod nondum narraui, dicam: Hyberno tempore parit, cum peperit, latibulis se tegit, nam frigoris uim reformidat, & ueris aduentum manet, nec ante treis menses catulos in lucem profert. Cum autem se habitu corporis opimo sentit, hoc enim ipsum morbi loco ducit, latibulum, quod Græci φωλεὸν appellant, expetit

expetit (Vnde affectus quo latēdi tenetur φωλία Græcè nominatur) in antrum non recto motu sui corporis, sed supino ingreditur, & dorsi sui tractu repit, uenatoribus ut uestigia sua obliteret: Ibíq; postquam est ingressa, se quieti dans, habitum corporis extenuat per quadraginta dies, è quibus quidem quatuordecim immobilis manet, reliquis alijs mouetur: tantum solo lingendo dextero pede se sustentat, eíq; intestinum eatenus adducitur, ut propemodum cohęreat. Quod quidem ipsum ea sentiens, Aron herbam agrestem edit, cuius natura uentosa intestinum diducit, & dilatat, eidemq; facultatem receptandi cibi affert. Cum autem cibis sese rursus refecerit, formicas exedens, facile exinanitur, neque quemadmodum hominibus ad deiectiones illi uel medici uel libri opus sunt.

De Vrsis. CAP. XIIII.

VRsa si insequētibus urgetur, eatenus suos quoad potest catulos propellit: Cum autem se iam intelligit lassitudine deficere, & ut comprehendatur uicinam esse, tum alterum dorso, alterum ore gestans, in arborem ascendit, eorum alter unguibus ad dorsum Vrsæ adhærescit, alter dentibus eiusdē retinetur. Vbi uero ex fame laborans taurum inuadit, non aperto marte pugnam committit, sed obliquo impetu palearia appetens, prosternit. Hic quidem oppressus mugit, & denique succumbit: illa autem deuorando expletur.

De Vrsis. CAP. XV.

VRsæ posteaquàm uenatores, qui non humi mo-do se sternunt, sed & os ad terram abijciunt, & spiritum continent, odorati fuerint, tanquam mortuos relinquunt, eiusmodi enim animalium genus existimatur mortuos odisse: mures etiam oderunt eos, qui in suis sedibus & cauernis moriuntur: itemq; hirundines, & apes suas gregales extinctas eijciunt. Formicis etiam natura tributum est, ut sui generis defunctas ex cauernis efferant, ut mundius habitent.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum ursi etiam puellas amant.
CAP. XVI.

DE Philippo Cosseo Constantiensium sacris præfecto, ingenuarum artium perstudioso, qui hoc ipsum se ex bono authore cognitum habere, mihi ualde affirmauit, ursum accepi ex montibus Allobrogum puellam in speluncam rapuisse, eandemq; uenereo complexu & osculatione prosecutum fuisse, atque ex pomis agrestibus, quæ permulta quotidie in spelũcam inferret maturiora, studiose delegisse, eidemq; edenda amatoriè dedisse, ac nimirum cum ad cibi inquisitionem proficisceretur, ingenti saxo speluncam, ne puella exire posset, occlusisse. Cum autem post longam inquisitionem parentes ursinum latibulum præterirent, suam peradolescentem animaduertisse, saxoq; ægre depulso, eam recepisse.

Gillij

GILLII ACCESSIO.

Vrsi dentibus retia non lacerant. CAP. XVII.

VRsus idcirco dentibus retia non lacerat, quòd ijs bene penitus reconditis, ea ipsa propter laborũ crassitudinem assequi non possit. Et ualet magis manibus quibus retia facile disrumpit: nam non modo anterioribus pedibus ad ingressum utitur, sed etiam cum quippiam accipit, aut se tuetur, ijs tanquã manibus utitur: ideoq; suauioris cibi eæ habentur, quòd plurimo motu exerceantur.

Quemadmodum asinum & orygem Aegyptij oderunt. CAP. XVIII.

BVsiritæ, Abydus, Lycopolis idcirco tubæ sonitũ ab auditione sua detestantur, atque execrantur, quòd ab asino rudente eius clangor dissimilitudinẽ non habet, & simul eis qui Serapidis religionem obseruant, odio est asinus, atq; acerbitati. Cuius rei non ignarus Ochus Perses, Apim quidem interfecit, asinum autem & consecrauit, & sanctissima religione coli iussit Aegyptios ut molestia afficeret. Sed is sanè tanti sceleris sacro boui persoluit pœnas, nec iniustas, neq; minus graueis, quàm Cambyses dedisset, qui primus bello sacrilego religionibus indicto eiusmodi impietatem commiserat. Et uero etiam quos modo commemoraui Serapidis colentes, ex eo Orygem male oderunt, quòd ad solis exortum conuersus, sicut Aegyptij ferunt, aluum deijciat. Et Pythago-

rei de animalibus solum asinum afferunt ad harmoniam non factum esse, proinde absurdam bestiam, nullo sensu ad lyræ sonum affici. Geminos asinam ex sese peperisse non facile quenquam meminisse ferunt.

De asinis Mauritaniæ. CAP. XIX.

MAurusij asini primum ut se in uiam dederunt, incredibiliter incitata celeritate iter conficiunt, ut euolare, non excurrere uideantur: Deinde eos cito fessos de uia, & pedes & spiritus deficiunt, ac pedum tarditate ad currendum constricti insistunt, & acerrimas profundunt lachrymas, non tantopere, meo iudicio, ob futuram mortem, quàm ob pedum infirmitatem, quare ut captiui ad equos alligati trahuntur.

De propria ui & natura quorundam animalium, & de Asino. CAP. XX.

HAnc etiam uim & naturam quorundam animalium non alienum est explanare: Ouis & asinus ineptissimis sunt moribus, & degeneribus animis. Hinnuli, cerui, capræ syluestres, lepores timidi existimantur. Tum ex uolucribus passeres, ex aquatilibus mugiles: libidinosus est perdix, clàm enim & silentio fœminas dicitur inire. Muscæ & canes impudentes atque importuni.

De asini cornibus Stygis aquam continentibus. CAP. XXI.

In Scy

IN Scythia asini cornibus præditi nascuntur, quorum cornua Arcadiæ fluminis Stygis aquam continent, quæ transmittit uasa omnia, etiam si sint ex ferro. Hæc cornua à Sopatro apportata fuisse aiunt Alexandro Macedoni, & illum admiratum misisse Delphos, ut dedicarentur Pythiæ.

De Indicis asinis. CAP. XXII.

SYluestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosq́; reliquo corpore albos, capite uero purpureo, oculisq́; nigris esse, cornuq́; in fronte gerere, cuius superius puniceum, inferius autem album, medium uero nigrum sit: atq; non omnes quidem Indos, sed potentiores cum tanquam armillis quibusdam brachia sic cornua auro certis spatijs ornarunt ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum conuulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque uenenis ullis ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumq́; ad sanitatem redire. Cum autem cæteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quàm syluestres, tum solipeda animalia, non talos habeant, asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, ijsq́; nigris, præditos esse. Deinde si quis eos confregerit, interiora quoq; nigra deprehensurum esse: neque modo corporis uelocitate longe multumq́; cæteros asinos superare,

perare, ſed & uelocitate eadem multo equis & elephantis præſtare. Cum autem in uiam ſe dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem ut ſequi operoſum ſit. Eorum uero curſum tranſcurrere nulli concedatur. Poſtea autem quàm fœminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes ſumma cuſtodia uerſantur, eorúmque commorationes locis Indiæ deſertiſsimis ſunt. Cum à uenatoribus Indis inuaduntur, pullos ſuos adhuc ætate infirmos à tergo ſuo paſcentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent uenire, eoſq; ferire. Tanto ſanè hi robore exiſtunt, nihil eis ut obſiſtere queat, quin ſtatim & concidat, & perdatur, equorumq; incurſu latera diſcerpunt, ac lacerant, & uiſcera diſrumpunt: ex quo fit, ut ad eos equi appropinquare ualde metuant, appropinquatio enim capitalem utriſq; mulctam miſerabiliter infert. Ex eo nanque conflictu non equi modò, ſed & aſini pereunt: pergrauiter calcibus pugnant, eorum morſus eatenus acerbiores exiſtunt, ut quicquid comprehenderint, funditus diripiant: ex his uero qui ſunt confirmata ætate incompræhenſibiles ſunt. Carnes eorũ quod amariſsimæ ſint, haudquaquam eſculentæ.

GILLII ACCESSIO.

De Onagro. CAP. XXIII.

Onagro

ONagrorum genus uelox ut procella fertur, robustis unguibus armatur, immanem gerit animum, eorum corpus satis amplum enitescit, tum argenteo colore, tum longis auribus spectatur, nigra uitta in utroque extremo niuea corona ornata per medium dorsum decurrit, pastu aluntur herbarum, quas abunde fundit terra, fortibus feris opima præda sæpe fiunt, magna uxorum multitudine gaudent, quoquò maritus ducit, fœminæ sequuntur, siue is ad pastiones, siue ad fontes proficiscitur, atque ad uesperam unà cum ipso ad domesticam sedem redeunt: ac nimirum ex obtrectatione, & riualitate tantopere laborat, ut sui pulli de matre sint ei suspecti. Itaque fœminæ parienti proximus assidens, partum expectat, ac si fœmina editur, amat partum, & lingens ipsum lingua conformat: Sin autem editum marem uidet, tum sanè animo incitatur, & ex ægritudine laborare incipit, quòd alter mas natus sit, qui matre aliquando potiri possit, quamobrem furenti animo & prompto pullorum testiculos aggreditur abscindere: Mater etsi pariendi doloribus debilitata, suo tamen infelici filio contra patrem auxiliari molitur, & quemadmodum in uastatione urbis, cum hostes filio interfecto matrem trahunt, quæ gnatum adhuc cæde palpitantem plangit, & magno gemitu plorat, genas lacerans, & mamillas filij sanguine madentes uexat: Sic onagra uidens filium uicinum ad moriendum, miserabiliter lamentatur, & lugenti persimilis est. Diceres

miseram suum partũ circueuntem suaui & supplici-locutione dicere: Marite, cur tuus aspectus tam truculentus? Cur oculi tui, qui ante lucidi essent, sanguinei apparent? An ne Medusæ faciem uides, quæ homines in saxa conuertit? an ne leænam plangentem arreptos catulos? O me miseram quæ partum edidi infelicem ob scœlus paternum: O filium hoc miseriorem, quòd non unguibus leonum, sed plusquàm hostilibus patris dentibus ob riualem inuidiam castraris: O quàm ualde acerbum est obtrectationis uirus. Naturæ enim (à qua prima commendatio proficiscitur, ut filios diligamus) uim longe superat, non enim eorum quæ procreauerit mouetur: non socios, non parentes, non fratres agnoscit.

De Onocentauro. CAP. XXIIII.

ONocentaurum quisquis uidit, non incredibile ducet, quod fama peruagatum est, Centauros fuisse, neque fictores atque pictores in eorum descriptione errasse. Verum siue reuera fuerint, siue omni cera flexibilior, & ad fingendum habilior, fama illos finxerit, prætereo. De onocentauro quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione, & fama accepi. Eum ipsum homini ore, & promissa barba similem esse, simul & collum, & pectus humanam speciem, similitudinemq; gerere: mammas distantes ex pectore pendêre: humeros, brachia humanam figuram habere: dorsum, uentrem, posteriores pedes, asino persimiles esse: & quemadmodum asinum, sic cinereo

cinereo colore esse: imum uentrem leuiter exalbesce-re: duplicem usum ei manus præstare, nam celeritate ubi sit opus, eæ manus præcurrunt ante posteriores pedes: Ex quo fit, ut non cæterorum quadrupedum cursu superetur: ac ubi rursus habet necesse uel cibum capere, uel aliud quiddam tollere, qui antea pedes essent, manus efficiuntur: tumq; non graditur, sed in sessione quiescit: Animal est graui animi acerbitate, nam si capiatur, non ferens seruitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mortem consciscit. Hæc de onocentauro Pythagoram narrare testatur Crates ex Mysio pergamo profectus.

De mulo Atheniensi. CAP. XXV.

Atheniensis mulus iam uetulus, quanuis immunitate uecturarum donatus esset, non laborum tamen, qui per affectam ætatem obiri queunt, studio exsolutus esse uoluit. Nam cum Vestalium templum Athenienses ædificarent, is nulla re onustus, nullius imperio, sed sua sponte adolescentibus mulis, tanquam ad iter faciendum dux anteibat: & quemadmodum quispiam senex artifex, per exactam ætatem quidem iam opere dimissus, ueruntamen experientia, & senili doctrina iuuenes ad laborem exacuens: Sic is ultrò citroq; commeans, ad opus iumenta incitabat. Quod quidem ipsum ut Atheniensis populus intellexit, per præconem declarari iussit, ut ne à frumentis prohiberetur, sed & expleri, & satiari permit-

teretur: & in prytaneo uictus huic, ſicut athletæ iam ætate confecto, præberetur à populo.

De muli aſtutia. CAP. XXVI.

MAlitioſe factum muli Thales Mileſius manifeſtò deprehenſum, ingenioſe admodum ultus eſt: Cum enim ille ſale onuſtus fluuium aliquando tranſmitteret, uſu forte euenit, ut & caderet, & ſarcina euerteretur, ſal autem aqua perfuſus liquefieret: Is ex eo quòd iam ab onere ſolutus, & liber factus eſſet, magnam lætitiam, uoluptatemq́ cepit, & ſimul ut quantum inter laborem & otium intereſſet cognouiſſet, in reliquum tempus fortunam ſibi iam magiſtram ſtatuens, quam primo labem & caſum inuitus feciſſet, deinde ſumma cum uoluptate prudens & ſciens admittebat. Hoc quidem ipſum Thales ubi intellexiſſet, ſapientia ulciſcendam illius malitiam arbitratus, pro ſale eum ſpongijs & lana onerari præcepit: Mulus inſtructarum ſibi inſidiarum ignarus, ex ueteri conſuetudine cecidit. Cum autem aqua completum onus eſſe grauius ſenſiſſet, atque aſtutiam in detrimentum ſibi uerſam percepiſſet, ex eo tempore ſine fraude & moleſtia flumina tranſiens, ab omni lapſu tibias ſuſtinebat, & ſalem ab eo incommodo integrum conſeruabat.

De ruffis mulis Indiæ. CAP. XXVII.

IN India equarum & aſinorum greges ſunt, & aſinos equæ facilime admittunt, & rubros mulos pariunt, ad currendum præſtantiſsimos, quos compe-

dibus captos ad Prasiorũ regem adducunt, ex ijs qui bimi comprehendunť domari possunt: Contrà uetuli ab immanissimis, & carniuoris feris nihil differunt.

GILLII ACCESSIO.

De Tigride. CAP. XXVIII.

Tigride nihil ex omnibus feris ad spectandum iucundius naturæ solertia finxit. Nam formę pulchritudine tam ualde inter feras eximia est, quàm longe cæteris auibus pauo excellit: Leænæ omnino similis uidetur, præter solam pellem, quam uariam maculæ purpurescẽtes, & efflorentes exornant. Ad cursum omnibus feris præstat. Vana quædam fama ex eo uenit in sermonem hominum, huius generis nullum marem esse, quòd fœminã sæpe uideas, marem non item: hic enim relictis pullis, primum ut uenatorem sensit, statim incitato cursu se in fugam conijcit. Illa autem captiuos filios consequens, sua sponte in casses incidit, ac si nauigaturi sunt, ad naues usq; proficiscitur, illisq; recuperatis, incredibili lętitia abit: quòd si iam nauẽ, in qua capti pulli sunt, soluisse uideat, mœrore gemituq; sese in littore conficit, sæpeq; ex eo acerrimo dolore perit. Tigrem dicunt si tympanorum sono obstrepitur, insanire, atque furere, seseq; discerpere, & lacerare. Megasthenes scriptis mandauit, in Prasijs tigres gigni leonibus duplo ferè maiores, eo robore, ut si de mansuctis unus à quatuor hominibus ductus, muli posteriorem pedem comprehenderit, ad se trahat.

GILLII ACCESSIO.

Quemadmodum amat Tigris suos familiares.
CAP. XIX.

PLutarchus scribit hœdum, quo cum tigridi uiuẽdi consuetudo esset, cum deuorandum huic quidam obiecissent, eiusmodi feram, quãuis alterius cibi nulla facultas esset, ab eo edendo non modò se sustentasse, uerũ ut etiã ne hœdo, sed alio cibo famẽ depelleret, caueã qna contineretur, distraxisse, & dirupisse.

De Camelis. CAP. XX.

HErodotus scribit, Camelum in posterioribus cruribus gerere quatuor fœmora, & totidẽ genua, & ueretrum inter posteriora crura caudam uersus spectare. Cum Camelos quinquaginta annos uiuere percepi, tum bactrianos ad centesimum annum: tum mares ut pugnatiores sint à Bactris populis castrari, ita petulantia excissa maiori robore esse. Camelis etiam fœminis uuluas ferro exulcerari, ut partibus illis quæ ad furorem libidinis incitant adustis, ad bellum aptiores existant.

De uerecundo coitu Camelorum. CAP. XXI.

MAssagetæ, ut Herodotus inquit, suspensa ad plaustrum pharetra, cum uxoribus in aperto & propatulo loco concumbunt, & concubitum licet omnes aspiciant, præclare contemnunt. At contrà nunquam Cameli coëundam ueneris palàm societatem inter se ducunt. Quod quidem ipsum factũ ne uerecundia,

recundia, an admirabili naturæ munere faciant, Democrito, aliisq́ue disputandum relinquo. Cum autem inter eos coniunctionis appetitum pastor exoriri sentit, aliquò concedit, & tanquam sponso decedit ingredienti thalamum cum sponsa.

De Camelorum pietate aduersus matrem.
CAP. XXII.

TRagœdi fabulas erroris plenas animis offundũt de Laij filio & Thelepho, qui simul recumbens, tametsi cum matre complexu uenereo non iunctus fuerit, incæstum tamen stuprum cum ipsa cõfecisset, nisi eos diuino ductu draco diremisset. Animalibus enim rationis expertibus eiusmodi cõcubitus ex corporis contactu natura cognoscendos dedit, neq; ad eos coitus percipiẽdos notionibus ullis egent. Etenim Camelus cum matre nunquam concumbit: Cuius rei exemplo est pastor quispiam, is cum fœminã quoad eius fieri poterat, exceptis genitalibus obtexisset, deindeq́ue filium matri sic opertæ admisisset: hic ex latebris coitus appetitione falsus, matrem imprudens superuenit suam, quod ubi intellexisset, Camelarium scelerati coitus admissarium & mordicus premens, & ad terram abiectum genibus affligens, cum summis doloribus interfecit, atque seipsum præcipitem agens, uoluntariam mortem sibi consciuit.

GILLII ACCESSIO.
De Camelo Pardali. CAP. XXIII.

EX cameli & pardalis natura Camelopardalis constat, & eius tergum similiter ut pardalium maculosa pelle tegitur: præterea cum camelo communitatem habet. Collo est sanè longo, auribus paruis, longis cruribus, iisq; non æqualibus: nam priora maiora, posteriora multo minora: ex media fronte geminum quiddam tanquam cornu existit: os ut ceruorum non durum: Tenues, & candidi dentes: splendidi oculi: cauda quemadmodum ceruorum, sic parua, & nigris summis pilis hirsuta. Decimo Aethiopicôn libro Heliodorus ait, Camelopardalim non modo ad cameli proceritatem accedere, sed & camelino capite, & colore tanquam efflorescentibus maculis, uario pātheræ similem esse: eidemq; imas uentris partes humi sic subsidere, ut in leonibus uidemus, simul & humeros & priores pedes, & ipsum pectus supra cæterorum membrorum portionem procera existere: tum tenui ceruice esse, collumq; olorini colli similitudinem & figuram gerere. Idemq; affert, propemodum ipsam duplo maiorem, quàm Libycā struthum uideri, & uelut pictos oculos habere, ac illius gradum à cæteris animantibus maximam dissimilitudinem habere: neq; enim gradiendi uicissitudinem crura simul efficiūt, sed dextra pariter, deinceps sinistra utraque mouet, tractationeq; tam facili motuq; est, ut eam quolibet tenui capistro, ad uerticē alligato magister ducere possit. Dion Prusensis tertio & quadragesimo Romanæ historiæ libro, Cæsarem

comme

commemorat, hanc primo populo Romano spectandam dedisse: Tum etiam dicit, ex cæteris quidem partibus Camelum uideri, sed certe crura disparia habere, nam posteriora prioribus breuiora sunt, ut à clunibus quasi conscensionis gradus eius excelsitas leuiter attollatur, corpusq́ reliquum excelsum prioribus cruribus sustineatur: Colore similiter maculoso ut panthera distinguitur.

De rhinocerote, & quemadmodum pugnant contra elephantum. CAP. XXIIII.

Rhinocerotis figuram nimis ualde frigidum esset describere, quum permulti ex Græcis & Romanis, qui illum uiderunt, eius formam planè sciant: at enim uim & illius naturam actionum non alienum est exponere: Quòd in summa nare cornu gerit, cuius mucro acutus existit, ex eo nomen traxit, neque ipsum illud de robore concedit ferro: quod quidem ipsum, cum est contra Elephantum pugnaturus, saxis exacuit, & limat: cætera non eiparia cum Elephanto, nam hic & procerissimus est, & fortissimus. Cornu igitur cuspidato Elephanti crura subiens, aluum discerpit, & lacerat: isq́ effuso sanguine decumbit. Pugna eorum est de pastionibus, pro ijsq́ tuendis multi mori dicuntur: ac si aluum non præoccuparit rhinoceros, sed in aliam Elephanti partem aberrarit, Elephantinis dẽtibus distrahitur: ac tametsi eius pellis ea existat firmitate, ut ægre iaculo penetrari queat, tamen tam uiolentus est Elephanti impetus,

ut eam traijciat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXV.

RHinoceros non multo Oryge maior est, ex eius summo naso paruum cornu acutum nimirum adeo infestus gladius eminet, eo ferrum ut perforet, & impetu facto saxum discindat: eius frons leuiter rufa est, & dorsum maculis purpureis distinguitur. Huius generis fœminæ nunquam apparent, quod ipsum Oppiano poëticæ commentationis de eorum partu causam dedit.

GILLII ACCESSIO.
De Hyena. CAP. XXVI.

MEdium Hyenæ dorsum incuruescit, ac eius corpus fuscis uittis utrinque distinguitur, & permulto pilo circumuestitur, dorsum, & cauda stricta & longa: eius item pellis canum dentibus infestissima est, ac si eius pelle sis calceatus, tantopere canibus formidolosus ac horribilis existes, ut non te quicquam ij latrare audeant.

De Hyena. CAP. XXVII.

HYena dextra in manu uim sopiendi habet, & suo tactu somnum conciliandi, sæpequenumero in stabula ingressa cum dormientem aliquem deprehenderit, & pedetentim ad illum progressa fuerit, soporiferam, ut ita dicam, manum eius naribus admouet, sicque eas opprimit, hic ut sine sensu esse uideatur, ac tantum terræ suffodit, quantum sit ad eum ipsum obruendum satis: guttur uero & supinum & nudum relinquit,

relinquit, in quod incumbens, somno oppressum suffocat, posteaq; in latibulum abstrahit. Iam cum lunæ orbis plenus est, retro posito lunæ fulgore suam canibus umbram inijcit, quos statim mutos reddit, & tanquam ueneficio quodam eorum sensus perstringit: Deinde & elingues abducit, & optatis fruit. Itemq; ad stabula noctu profecta, humanum uomitum assimulat, eam ut canes exaudierunt, sic ad illam ipsam, tanquam ad hominem adeunt, ea uero comprehensos uorat.

GILLII ACCESSIO. CAP. XXVIII.

HYena homini can'ue dormiēti suum corpus admouet, ac si seipsam maiorem dormiente sentit, naturaliter sua magnitudine sensibus eum priuat, ac ipsius manus non resistentis exedit, & conficit: sin se breuiorem animaduertit, statim properat fugere. Quod si in te incurrerit, caue iam à dextera ipsam excipias, quoniam sic obtorpesceres, ut nullo modo te posses tueri: sin autem ex sinistra in eam inuaseris, ipsam occides. Eius linguam si quis manu teneat, contra canum impetum maximam cautionem habebit. Si huius & pardalis pelles admiscentur, pardalina pilos amittit, Hyena non item.

GILLII ACCESSIO.

De Crocutis. CAP. XXIX.

BEluarum, quas Ethiopes crocutas appellant, natura ex Cane & Lupo ut temperata sit. Certe his ambobus robore dentium superiores existimantur,

quum enim omnia ossa conquassat, & corrumpit, tum exedit & conficit. Porphyrius in eo opere quod inscripsit de abstinentia ab usu carnium, Hyenam dicit ab Indis appellari Crocutam.

De Crocutæ calliditate. CAP. XXX.

CAllida item Crocuta, primum enim sese in densas syluas occultans, materiarios fabros nominatim inter se appellãtes auscultat, illorumq́ꝫ cuiuspiam nomen addiscit: Deinde summa humani sermonis assimulatione comparans insidias, quod audiuit nomen humana uoce appellat, ad eam accedit appellatus, retro uero illa cedens rursum appellat, idem iterum sæpiusq́ꝫ ad humanam uocem accedit, ubi autem eum à socijs seduxit, & iam ab auxiliatoribus nudum constituit, correptum interimit, ex eoq́ꝫ quem uoce pellexit, sibi instruit & conficit cibum.

FINIS LIBRI V.

LIBER SEXTVS
DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

Quemadmodum Suillum pecus uoracissimum: Item de ciconia, uulpansere, & upupa. CAP. I.

SVILLVM pecus tantopere explendo abdomini deditum est, ut ne proprijs quidē suis fœtibus parcat, necq; helluationem suam ab humano corpore abstineat. Quæ causa est, cur huiusmodi animal ut impurum, detestabile, & uoracissimum apud Aegyptios in summo odio habeat͂. Contrà autem mitiores bestiæ naturæ & misericordis & piæ participes præcipuo quodam honore à prudentibus uiris solitæ sunt affici. Ciconiæ enim apud Aegyptios eò uenerationem habent, quòd senectute affectos parentes alunt, ijdemq; ipsi idcirco uulpanseribus & upupis honorem habent, quia illi quidem sunt pullorum suorum amantes, hæ autem aduersus parentes existimātur piæ. Manethonem porro Aegyptium summa sapientia uirum accepi dicere, eum qui suillo lacte uescatur, uitiliginibus & lepra oppletum iri, quos quidem morbos Asiani omnes pessime oderunt. Aegyptij uero, quibus persuasissimum est, sues soli & lunæ inimicissimos esse, semel tantum cum festos dies agitant, eos lunæ singulis annis, aliàs uero

nunquam, nec huic ipsi, nec cuipiam alij deorum sacrificant: idq; propterea faciunt, quia execrandos & detestabiles ducunt. Tum Athenienses in mysterijs iure optimo sues immolant, propter perniciem quam segetibus moliuntur. Nam ex spicis sæpe alias exinaniunt, alias quæ nondum ad maturitatē peruenerunt uastant, alias effodiunt. Eudoxus ideo inquit, Aegyptios ab immolandis suibus se sustinere, quòd post eaquam sementem fecerunt, eorum greges ad proterendam & conculcandam frumentorū sationem atq; depellendam in altiorem terram & humidiorē inducere soleant, ut hac quasi occatione terra obducta ne ab auibus semina exhauriantur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. II.

SVs, inquit Cicero, quid habet præter escam: cui quidem ne putrescret, animam ipsam pro sale datam dicit esse Chrisippus: qua pecude, quòd erat ad uescendum hominibus apta, nihil genuit natura fœcundius.

Quemadmodum Suillum pecus altoris suarij uocem intelligit. CAP. III.

POrculatoris uocem suillum pecus sic agnoscit, ut etiam si ab eo procul seductum fuerit, appellantem intelligat, cui quidam rei testimonio est id quod proxime sequitur. Cum maris prædones ad Tyrrhenam terram pyraticam nauem appulissent, ex hara

permultos

permultos ſues furto abactos impoſuerunt in na-
uim, quam ſoluentes ad nauigandum incubuerunt.
Subulci præſentibus pyratis ſilentiũ tenebant,ſuesq́;
eatenus abduci quieſcebant, quoad ex portu latro-
nes ſe eripuiſſent,& à terra ſoluiſſent. Tum uoce ſui-
bus audiri ſolita ſuarij quàm maxime poterant excla
mantes,eos retro uerſus ad ſe reuocabant.Porci pri-
mum ut ſublatum clamorem paſtorum exaudierũt,
ſtatim ſe in alterũ nauis latus compellentes, eam euer
terunt:malefici pyratæ naufragio quàm mox fundi-
tus perierunt,ſues ad ſuos enatarunt.

De Sue & Salamandra. CAP. IIII.

SVem ſuauiores carnes habere iandudum credi-
tum eſt,ac ſi quando ſalamãdram comederit, ipſe
extra periculum eſt: eos autem qui ſuis carnibus ue-
ſcantur,interimit.

Vt ſalix nihil beſtijs nocet,& de Suillo pe-
core. CAP. V.

SI quis tritum ſalicis ſemen beſtijs dederit bibere,
eis non modo quippiam non nocet,ſed etiam alit:
Sin homo idipſum biberit,facultatem liberos gignen
di ei adimit, & ſemen genitale perdit. Quare Home-
rus abſtrũſa naturæ perſcrutatus, mihi,cum ſalices
frugiperdas ſuis uerſibus dixit, earum uim adum-
braté oſtendiſſe uidetur. Cum autem cicutam homo
biberit,ei ſanguis quaſi conglaciat,& eatenus concre
tione ſpiſſus fit, ut inde moriatur. Suillum uero pe-

cus,huius ſaturitate ſe licet compleuerit, tantũ abeſt eius ueneno tollatur,hac ut maxime pingueſcat.

Suillum pecus non naſcitur in India. CAP. VI.

APud Indos nullum ſuem neq; ferum neq; cicurem naſci Cteſias Cnydius ait, & ſuilli generis uſum Indos à ſe deteſtari,& tantopere ab eo uefcẽdo, quàm ab humanis carnibus, abhorrere. In Macedonia ſues muti eſſe dicuntur.

De Sue alato. CAP. VII.

SVem alatum Clazomenis exortum fuiſſe auditũ eſt,qui Clazomenios agros uaſtaret. Quod quidẽ ipſum in Clazomeniorum finibus Artemon confirmauit accidiſſe:unde illic locus decãtatus, Sus alatus nominatur. Id quod ſi cuipiam fabula uideatur, & ego hoc idem non ignorem, tamen de animali dictũ facile patior. Agatharſides ait ſues in Aethiopia cornua habere.

De ſuis medicina. CAP. VIII.

SVnt ſues medicæ curationis non imperiti, nam cum imprudentes Hyoſciamum comederint, etſi egerrime afficiuntur, tamen reptantes ſeſe ad aquas trahunt:quo profecti,cancros legunt, & deuorãt,eorumq; cibo ad incolumitatem reſtituuntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Apro. CAP. IX.

APer longè multumq; præſtat inter feras, in deſertiſsima ſolitudine & receſſu locorũ præcipitũ & deuio

& deuiorum uersari solet, ad ueneris libidinem inflammatissimus est, ceruicis setis sic inhorrescit, ut cristæ galearum esse uideantur, spumas agit in ore, magno stridore dentium concrepat, efferuescentem spiritum anhelat, coëundi furore ardet, ac si fœmina eum sic libidine furentem patienter manet, omnem illius bilem extinxit, & libidinem sedauit: Sin autem coitum refugit, is confestim doloris stimulis incitatus, aut ipsam ui expugnatam init, aut mortuam in terram dentibus abijcit. Oppianus lib. III. de uenatione ait: Cum ad terram procubuit, canibus & multis hastis debellatus, dentem illius inflammato anhelitu tantopere ignescere, ut si quis de ceruice setam detractam ad eiusdem etiam inspirantis dentem admouerit, candens in orbem contrahitur ac aduratur, ac si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita uestigia pelli ipsorum imprimantur.

Quemadmodum Aper dentes acuit. CAP. X.

APrum priusquam in aliquem inuadit, dentes exacuere ferunt: Cui rei testimonio est Homerus, cum ait, Album acuens dentem. Atque etiam intelligo Suillum pecus sese in luto uolutãs, ac turbidã aquam bibens, cum pingue euadere, tum cibis qui uehemẽter inflent & expleãt, delectari: tum etiam quietem & suille tenebris oppletum appetere. Non ignorans præterea Homerus, ut sus uidens fœminam, sese extenuet, & carnes atterat, facit mares separatim à fœminis cubare. In Salamine si sus segetem herbescẽ-

tem fuerit depastus, eius dentes lege Salaminensium exteruntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Ceruis. CAP. XI.

CEruí ueloces, picti, æmuli, excelsis cornibus & magnis oculis, debili collo, exigua cauda, gracilimis cruribus, dorso pingui, quaternis naribus, hebetibus cornuum mucronibus, atque corde pusillanimo præditi sunt. Nunquam enim capite pugnarent, neque cum fortibus feris, neque cum acribus canibus. Vehementi amoris libidine flagrant, ut tanquam gallinacei totos dies ad uenerem non cessent incumbere. Cornuũ ramosi mucrones, lanugine uestiuntur. Non similiter atque aliæ fære bestiæ ueneris coitione utuntur, sed insolentia coniunctionis implicantur: Neque enim stantes, neque inclinati complexu ucnereo iunguntur, sed magna celeritate currentes ineunt fœminas, simul & tametsi properantes fugere uxores pedibus amplectuntur, non earum tamen cursum retardare possunt, sed inexorabiles ad consistendum, maritos ferunt, & fugere perseuerant, ij autem duobus pedibus innitentes, non eas antè relinquunt, quàm coitum absoluerint. Formæ pulchritudine, & magnitudine cornuum, & uarietate ramorum ex omnibus feris maxime efferuntur. Elapsa cornua, ne quis eis potiatur, in terram occultant, ab ijsdemq; inopes in densa arbusta ideo se abstrudunt, quòd uereantur à suis ornamentis nuda capita feris ostendere: more

classis

classis nauium mare transnant: unus cæteros antegraditur, dux ad transmittendum: hunc alter capite innitens tergo, insequitur, & similiter cęteri deinceps subsequuntur. Cum autem primus antecedere defatigatur, ad extremum agmen recurrit, & caput in alterum, inclinans paulum à labore recreatur. Secundus recens, defatigato succedens anteit, atq; alij omnes in aliorum uicem succedentes, duces efficiuntur: pedibus tanquam remis utũtur, cornua excelsa tanquam uela uentis permittunt. Mutuo inter se odio omne serpentium ceruorumq; genus flagrat inexpiabili, serpentem ceruus longe lateq; inquirens, tandem in illius uestigia, longis flexionibus apparentia, iucundè peruenit, naribusq; ad cauernam admotis, ad pugnã pugnare nolentem ipsum, profert. Serpens extracta, in altum tollit collum, & crepitu dentium horribilis est, & acerba sibila anhelat: Contrà ceruus ridenti similis e uestigio inaniter pugnantem, & cerui collum & crura circumplicantem, in sexcenta frusta lacerat. In Libycis finibus magna uis serpentum, ceruum (cum solus humi stratus iacet) undiq; inuadit, & in eius pellem dentes configit, neque cerui ulla pars est, quæ non serpentibus circunfusa sit, aliæ caput mordicus premunt, aliæ collum & pectus, uentremq; distrahunt, aliæ item utrinq; circum latera uersantes instant, nonnullæ crura, aliæ dorsum depascuntur, aliæ ex inguinibus pendent hostiliter infixæ. Hic omnibus doloribus refertus, primum fugere tentat, & rugit, &

git,& quoquouersum se uersat, sed magna turba circumsessus, non potest elabi, sed tamen ore dilaniat infinitam & bellicosam gentem, & cornibus insequitur. Illæ uero nihil remittunt, uel ceruinis dentibus decerptæ, audacter incumbunt: Is alias dentibus dissecat, alias pedibus perdit, ac serpentum per terram permultus sanguis diffluit, earumq́ʒ membra semicomesta ad terram abiecta palpitant, aliæ laceratæ in latera magno dentium robore inhærescunt, & sola capita à reliquo corpore abscissa cerui pellem adhuc pertinaciter retinēt. Quum autem ceruus se ita affectum sentit, diuino quodam naturæ munere fluuium inquirit, unde cancellos corripiens, medicinam sibi facit, confestimq́ʒ ferarum reliquiæ ex eius pelle excidunt, cicatrices autem obducuntur.

De Ceruorum cum serpentibus dissidio.
CAP. XII.

MIrifico quodam munere naturæ ceruus serpentem funditus uincit, neque enim ipsum, tametsi hostis in latebrā abditus effugere potest. Etenim ille naribus suis in serpentis cauernam incumbens, uehemētissime inspirat, & spiritu suo quasi amatorio quodam alliciens extrahit, inuitumq́ʒ profert, ac nimirum procumbentem illam mādere ingreditur. Quod hyeme facere maxime solet. Si quis autem cerui cornua in pulueres excidat, posteaq́ʒ excisos in ignē pulueres conijciat, fumus inde nascens undiq́ʒ serpentes ne illius quidem nidorem sustinentes, fugat.

Quid

Quid agant Cerui amißis cornibus.
CAP. XIII.

IN latebras amißis cornibus sese cerui abdunt, hoc diligentius ab hostibus sibi cauentes, quòd à cornibus iam inopes cum à pristino robore, tum ab armis se nudos existiment. Cauere etiam dicuntur, nequando in uulnera, quæ acceperint recentia, solis radius incumbens priusquam abducantur, carnem putrefaciat.

Quo in loco cerua parit. CAP. XIIII.

SEcundum uias cerua parere solet, quod quidem ipsum sapienter facere uidetur, uel quòd hinnulis suis insidias à feris timeat fieri, uel quia celeritatis fiducia homines egregie contemnat. Non enim, tametsi infirmior, dubitat eos effugere posse: postea autem quàm se opimo corporis habitu affectam sentit, non amplius iuxta uias partum edit, quod iam se minus accommodatam ad currendum intelligit: at enim uel in saltibus uel conuallibus parit.

De Ceruorum moderatione. CAP. XV.

CEruus ad uiuendum præsentibus contentus est, nec plura desiderat, imò uero hominibus temperantius multò & uentri moderatur, & cupiditates cõtinet. Nam in Hellesponto collis est, ubi cerui quorum altera diffissa est auris, sic pascuntur, illius extra fines ut nunquam progrediantur, nec enim alias pastiones desiderant, nec prata alia bonitate præstan-

tiora concupiſcunt: & uero ſatis habent omni ann tempore præſentibus ueſci. Quid ad hæc homines? quos ſanè nunquam ne orbis quidem terræ explere queat.

De Syrorum ceruis. CAP. XVI.

IN Amano, Libano, & Carmelo Syriæ montibus, cerui naſcuntur, qui cum in Cyprum tranſmittere uolunt, gregatim ad littora perueniunt, ibiq́ tandiu ſecundos uentos præſtolantur, dum per placatiſsimam quietem belle ſibi flare ſenſerint, tum fidenti animo ſeſe traijcere mare ingreſsi, & ordine natant, & uero in antecedentium tergo ſubſequentes capita, reponunt, ac nimirum dux idcirco retrocedit, quia non habet ubi nitatur, & poſt omnes clunibus proximi antegredientis, nitens ex labore quieti ſeſe dat, ſimul & extremum agmen ducit. In Cyprum ideo tranſnant, quòd paſtionum, quæ illic ampliſsimæ eſſe dicuntur, deſiderio tenentur, & profectò adeo feracem Cypri ſe incolere regionem teſtantur, de agrorum ut bonitate Aegyptijs non concedant. Eodem modo Epirotici cerui in Corcyram, quæ contra Epirum eſt mare, tranſeunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cerua. CAP. XVII.

CIcero dicit ceruas paulo ante partum perpurgare ſe quadam herbula quæ ſeſelis dicitur.

Cur cer

Cur ceruorum cornua renascuntur.
CAP. XVIII.

CAusam ceruis cur cornua renascuntur Democritus eam dicit, uentrem ijs calidissimum esse, & eorum uenas per uniuersum corpus pertinentes esse rarissimas, & os quod cerebrum amplectitur, membranæ instar tenuissimum & perrarum esse, indeq; ad summum capitis uerticem crassissimas atque opimas uenas exoriri: itaq; cibum & huius nutrimen tum minime concoctum, à natiuo calore in totum corpus eiusq; parteis distrahi. Idemq; ait eis pinguitudinem extrinsecus circunfundi, simul & cibi uim per uenas in caput retorqueri, & reflecti, ex eo cornua permulto humore irrigata enasci. Continenter enim uicinis ad cadendum succrescentia & influentia summouent, atque expellunt priora, ac sanè exortus humor extra corpus durescit ab aëre eum ipsum consolidante, & in corneam duritatem confirmante. Humor autem qui etiam nunc intra cutem subest mollis, & tener, partim ab exteriore refrigeratione durescit, partim ab interiore tepore tener manet. Quocirca recens cornu enascens, & intrinsecus premens, uetus tanquam alienum expellit, & sanè humor concrescens, ad depellendum antiquum infirmus est, at durescens, priora extrudere potest, quorum pleraq; interno robore extrahuntur: nonnulla arborum ramis circumplicata & feram ad cursum incitatã ui impedientia abrumpuntur: Eo pacto ue-

tera excidunt, recentia ad erumpendum parata, naturæ munere proferuntur.

De Cerui cornu, & lapide serpentes fugante.
CAP. XIX.

CEruini cornu suffimento serpentes fugari manifestum est. Fluuius est, nomine Pontus in quo lapis inuenitur, cuius suffitu serpentes pelluntur, ac si quis aqua perfuderit, incendio conflagrat: sin ardentem flabello incendere uelis, restinguitur, atque eius suffimentum odorem sulfure tetriorem emittit, in quod quidem ipsum, etiam Nicander consentit.

Quemadmodum Apri & Cerui musica capiuntur. CAP. XX.

TYrrhenorum sermone peruagatum est, apros, & ceruos apud eos cum retibus & canibus, ut uenandi sanè usus ferre solet, tum multo maxime musicæ adiumento capi, quod quidem ipsum quemadmodum fiat, iam porro dicam: Circumiectis retibus, & cæteris instrumentis accommodatis ad faciendas bestijs insidias, collocatis, homo ad tibiam canendi bene peritus, quoad eius fieri potest, omnem cantus contentionem remittit, & relaxat, & quidlibet ad canendũ suaue prҿclare usurpat, & sensim pedetẽtimq́; progrediẽs in montium uertices & conualles, atq; ut breui explicem, in omnia lustra ferarũ, & cubilia, tibię

cantu

cantu influit, ac nimirũ primo in eorum aures influentis soni insolẽtia ipsos exterret: deinde cum impotenti uoluptate aures tenentur, tum nullo negotio comprehenduntur, cantusq; suauitate permulsi, & deliniti, in eorum quæ procreauerint & domesticarum sedium obliuionem ueniunt: Etiam si feræ bestiæ non à locis ubi uersari assueuerunt, aberrare solent. Sic igitur Tyrrhenæ bestiæ paulatim tanquam suadæ illecebra ducuntur & quasi cantu præstrictæ, in laqueos sese inserunt, quibus illaqueatæ comprehenduntur. In Scythia natio quædam ferorum hominum est, qui ex feritate ceruos in eam mansuetudinem traduxit, ut in cicuribus illis tanquam equis insidcat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Phalangium ceruis perniciosum. CAP. XXI.

PHalangium non minus ceruis quàm hominibus ipsis perniciosum existit, & celeriter pereunt, nisi syluestrem hederam comedant: neque ea adesa, phalangij acerbitas eis quippiam nocet. Cretenses iaculandi periti, feras captas in uerticibus montium pascentes percutiunt: eæ accepto uulnere, statim Dictamum herbam comedunt, & euestigio iacula excidũt.

De hinnulo intelligente Græcum sermonem. CAP. XXII.

PTolemæus secũdus, quem etiam Philadelphum appellant, cerui hinnulum munere accepit, qui cum aleretur, sic ad Græcum sermonẽ assuefecerat,

ut loquentes intelligeret, cum tamẽ ante hunc ipsum creditum esset, solam Indorum linguam ceruos percipere.

GYLLII ACCESSIO.

De Bubalis. CAP. XXIII.

VT magnitudine inferior bubalus est quã ceruus, lato capite præditus, similiter dama longe inferior est, tum splendidis oculis, suaui colore, alacri aspectu est: tum recti à capite cornuum rami exoriuntur, quorum mucrones retro ad tergum uersus retorquẽtur. Domesticam sedem mirifice amplectitur, nam si ipsum uinculis astrictum uenatores in alienum locum longinquum abduxerint, ac ibidem in pastionibus liberum & solutum reliquerint, non obliuiscitur ad consueta loca redire, neque diu patitur apud exter nos ut hospes erret, neque enim solis hominibus ami ca patria est, sed eius desiderio etiã feræ bestiæ tenent.

De feris Capris. CAP. XXIIII.

CApræ feræ ad summos Libycorum montiũ uertices commorantur, ad boum magnitudinem accedunt, ipsarum armi & crura luxuriosis pilis diffluunt, tibijs paruis, frontibus rotundis, oculis raris, & concauis, non ualde proiectis sunt. Cornibus post primum exortum utrisq; ab alteris longe auersis, & aberrantibus, & incuruis, non enim similiter atque aliarum caprarum recta existunt, sed eatenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longe ma xima ad saliendum habilitate sunt; nam ex cacumine in aliud

in aliud longe distans cacumen transiliunt,& tametsi sæpe earum quæpiam, dum ex uno uertice in alterum saltare contendit, ob nimiam interuallorum distantiam per prærupta saxa præceps agitur, nihil tamen læditur, sic est aduersus saxorum duritiem membrorum resistenti firmitate, ut nec cornua frangat, nec caput diminuat. In summis montibus plurimas, solertia quadam captandi caprarij generis, nimirum uel iaculis, uel retibus, uel laqueis à doctrina artis uenaticæ instructi comprehendunt. Iam in patentium camporum æquoribus quilibet uel tardus pedibus eas, quòd ibidem non ualent ad fugiendum, capere queat. Earum pelles & cornua aliquot commoditates habent, nam in frigidis tempestatibus ad uim frigorum atque hyemē excipiendam pastoribus & fabris materiarijs pelles mirifice prosunt. Cornua ad hauriendam de præterfluentium riuorum confluentibus, aut è fontibus potionem, ad depellendam sitim, non minori usui habentur, quàm uel calices ipsi: tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit necesse. Ab homine expoliendi bene perito cornu politum tres mensuras capere potest. In Copto Aegyptia urbe & magna conficiendorum aliorum sacrorum religione Isim Aegyptij colunt, & uero eodem cultu hanc ipsam uenerantur, quo aut cōiuges aut liberi à lugentibus afficiuntur: Vbi Isis hanc religionem possidet, ibi acerrimi ad pestiferum uulnus inferendum scorpij maximi uersantur, qui ut percus-

ferunt, ſtatim interficiunt; ad quorum uitationem omne cautionis genus Aegyptij adhibent, ſexcentaq; machinamenta moliuntur, ueruntamen lugentes ad Iſidis fanum capræ feræ ex omnibus tegumentis nudæ inter ſcorpios humi iacentes ab horum acerbitate integrę incolumesq; permanent, ex quo fit, ut Coptitę eius caprini generis fœminas ad diuinitatem & religionem conſecrent, & religioſiſsime colant, eaſdemq; Iſidi in amore & delitijs eſſe exiſtiment; contrà autem mares immolant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXV.

FEræ capræ, ſicut Oppianus inquit, noſtris domeſticis haud multo maiores, ſed ad currendum uelociores ſunt, ac ſi quis cornibus ipſarum ceram infundit, uitæ uiam, & ſpiritus meatū intercludit, quòd tenuis ſpiritus per media cornua ad cor ipſum proficiſcitur. In hoc genere mater ſuos pullos etiam atque etiam diligenter curat. Quam quidē maternam educationem filij cum pari ſtudio compenſant, & quemadmodum homines parētem ætate affecta infirmum alunt & laborioſe patris educationi ſatisfaciunt, ſic caprarum pulli, charos parentes ſenectute confectos tractant, pabulum nimirum ſuo ore collectum eis porrigunt, & ex fluuio hauſtam aquam ad potionem afferunt, ac nimirum eorum corpus horridum lingentes, nitidum reddunt. Quòd ſi ſolam matrem cōprehenderis, continuò etiam ſuam capies teneram prolem, eam ſanè exiſtimares tanquam uerbis filios

impellere

impellere ad fugam, procul talibus gemitibus orantem: fugite filij infestos uenatores, ne me miseram capti materno nomine priuate. Eos contra circum matrem errantes, diceres primum luctuosum cantum occinere, deinde humana & supplici uoce loqui: Per Iouem uenator te rogamus, per Dianam ipsam, charam matrem, libera, & nos infelices præmium suscipe: flecte tuum durum cor, uerere deorum iura, & genitoris tui senectutem. At enim cum uenatoris inexorabilem animum sentiunt, sua sponte in uincula incidunt, & cum matre capiuntur. Cicero dicit capras in Creta feras, cũ essent confixæ uenenatis sagittis, herbam quærere, quæ dictamus uocaretur, quam cum gustassent, sagittas excidere è corpore dicunt.

De Dorcadibus & Cemadibus. CAP. XXVI.

DE Libycis dorcadibus, & cemadibus animus est mihi nunc dicere. Dorcades quanquam uelocitate sunt mirabili, tamen inferiores sunt in currendo equis Libycis: earum aluus nigris uittis distinguitur, reliqui corporis color rubet, & pedes quidem eis longi sunt, cornibus caput ornatur, oculi nigri, longissimæ aures habentur, κεμὰς à poëtis nuncupata, turbinis instar celerrime fertur, flauis pilis spectatur, cauda est tum pilosissima, tum exalbenti, eius oculi cyaneo colore tincti uidentur, aures peraltis pilis refertæ, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluuij confluentem inciderit, ungulis pedum remigans, fluctus perrumpit, & uero in

lacubus natare gaudet, unde sibi pastum comparat: uirides iuncos & cyperum depascitur.

De naturali medicina, quam capræ sua sponte nouerunt. CAP. XXVII.

CAliginem oculorum caprinum pecus probe curare scit: Cum enim conturbatum oculum, & non probe affectum ad uidendum sentit, cum ad rubi spinam & admouet, & reserandum permittit: hæc ut pupugit, pituita statim euocatur, nullaq; pupillæ læsione facta, uidendi usum recuperat. Neque sane hominum sapientia ad faciendam sibi medicinam eget, ac potius huiuscemodi curationem homines ab ea didicisse existimantur. Anhelandi aliud quiddam plusculum habet à cæteris animalibus: Pecuarij sermones, & pastoritij eam ex auribus & naribus respirare testantur, sensuq; audiēdi, ex omnibus ungula bipartita præditis animalibus, acerrimo esse. Causam quare id fiat, ignoro.

Quemadmodum capræ uitant hominis saliuā ualentem interficere Scolopendras marinas. CAP. XXVIII.

CApræ saliuam humanam perniciosam esse noscunt, itaq; uitant, quemadmodum nos conamur quæ homini sunt perniciosa, effugere: ueruntamen sæpe imprudens sibi noxia homo haurit, at non item capras saliua hominis latet, quæ marinas scolopendras potest interficere, postea uero quàm capra

proxima

proxima est ut iuguletur, non amplius cibum attingit. Ac nimirum indignum putans se in extremo ouili pecoris agmine incedere, gregem quidem antegreditur, at ipsam hircus barbæ fiducia antecedit.

De Capris Lyciæ. CAP. XXIX.

CAllisthenes Olynthius, capras scribit in Lycia densissimo & prolixissimo hirsutas esse pilo, ut muliebres crines esse uideantur, & passim tanquam oues tondere, ex eisdemq; nauium fabros rudentes contexere. Libycorum capræ ex pectore ubera appensa habent. Sardiniam pecudum optimam esse parentem, Nymphodorus scribit, caprasq; procreare, quarum pellibus pro uestimentis indigenæ utantur, tamq; mirifica ui esse, ut hyberno tempore calefaciant, æstiuo refrigerēt, simulq; in ijs ipsis pellibus cubiti magnitudine pilos innasci, atq; ei qui ijs indutus fuerit, si commodum uideatur cum est frigida tempestas, pilos ad corpus conuertit, ut ab ijs calescat: cum autem est estas, inuertit, ne calore uexetur. Non silentio prætereo Orthagorā, is in libris, quos conscripsit de rebus Indicis, inquit, in Coytha uico sic nuncupato ab indigenis pisces capris comedēdos obijci.

Alexāder Myndius ait: Capras in Gimanti natas sex menses non bibere, sed tantum in mare intueri, & ore hiante illinc auras excipere. Idemq; affert Illyricas capras ungues quidem habere, sed non bifidos. Mirifica quædam etiam Theophrastus narrat, pisces Babylonæ ex fluuio egressos in arido pasci.

Quemadmodum ex Eryngio herba cursum Capræ sistunt. CAP. XXX.

SI ex caprarum grege quæpiam eryngium herbam ore sumpserit, Plutarchus eam dicit primum, ac deinceps reliquum caprarum gregem tandiu à progrediendo sustinere, quoad de eius ore herbam pastor detraxerit.

De Capris Aegyptijs. CAP. XXXI.

CApræ Syriæ quantum aliæ nullæ lac habere dicuntur. At Aegyptias quinque parere ferũt. Causam huius rei esse Nilum, cuius aquæ fœcundissimæ sunt. Itaque pastores, quibus curæ est de augendo pecore, aquam ex Nilo lactis inopibus pecudibus & infœcundis dare solent. Caspiæ Capræ & albissimæ sunt, & cornibus mutilæ, & ad maximorũ equorum magnitudinẽ accedũt. Earum uilli adeo molles, cũ Milesijs lanis ut mollitudine cõparari possint, ex ijsque sacerdotes & Caspiorum ditissimi uestes cõficiant.

De Capra adamata à caprario. CAP. XXXII.

IN urbe Sybari homo peradolescens, nomine Crathis, cuius opera in tuendi caprini pecoris munere uersabatur, cum cupiditate libidinis flagraret, in eam amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando venereis rebus uti haberet necesse, cum omnium caprarum formosissima uenereo cõplexu iungeretur, eamque ipsam in amasiæ numero locoque duceret, donaque non à capræ desiderio abhorrẽtia daret, hæderã nimirũ, & iuncũ edendũ eidẽ obijceret, os illi reddens ad oscu

ad osculationẽ suaueolẽtius, sed & molles,& teneras, ut nympha mollius dormiret, herbas substerneret: quod quidẽ ipsum ut hircus gregis dux perspexit,riualitate laborare, atq; interea suum occultare animũ coepit, quoad aliquãdo tandem eum somnum capere deprehẽdisset, tum enim omnibus reuocatis uiribus, facto in eum impetu, cerebrum diminuit. Cum eiusmodi factum ad indigenas permanasset, non modo ei tumulum magnificum excitarunt, sed ex eo etiam fluuium Crathim nominarunt, infantem autem puerum ex eius cum capra consuetudine susceptum, caprina habentem crura,& faciem humanam, in deos repositum,deorumq; honore affectum fuisse, & Syluanum deum esse in sermonem hominum uenit. In beluis igitur obtrectationem & riualitatem inesse hircus docet. Septimo post die,quàm in lucem editus hircus est,coire incipit,& quanuis sterile semen emittit,omnium tamen maturissime quadrupedum ingreditur coire.

Quemadmodum utrunq; æquinoctium significat arietis cubitus. CAP. XXXIII.

ARies sex hybernos menses in leuum latus iacẽs, quietem capit: Contraq; ab æquinoctio uerno in dextrum incumbens somnum accipit, ad utrunq; igitur æquinoctium ipsam aries mutat cubandi rationem.

GYLLII ACCESSIO.

De arietibus Scytharum. CAP. XXXIIII.

IN Scythia arietes asinis magnitudine non inferiores, & cauda tam sanè longa, & lata, ut ad triginta libras accedat: eximia formæ pulchritudine, & ad uescendum optimi sunt. Coraxorum lana tanta erat coloris pulchritudine, ut emissarius aries talento uenderetur.

De ouibus. CAP. XXXV.

OMnium maxime animalium oues ad parendum faciles sunt: Etenim ad uerba pastoribus obediunt, & canibus obtemperant, & capras sequuntur, simul & inter se amant. Luporum insidijs minus idcirco patent, quòd non ita separatim à reliquis errant, quemadmodum singulæ capræ à gregalibus suis segregantur. Arabes dicunt, ouium greges apud se musica plus sanè quàm cibo pinguescere: sale delectantur, quòd eiusmodi cibus potionis desiderium mouet. Neque etiam ignorant, ut boreas & auster maximo ad conceptionem adiumento sint: atque ut boreas concipiendis maribus sit idoneus, sic fœminis auster, præclare tenent: perindeq; ut uel hac uel illa prole sit opus dum ineuntur, aut in hunc aut in illum uentum spectant. Achilles ad comburendum socium in rogis iacentem prece obsecrationeq; humili & supplice uti, tum ut Iris ei uentos imploraret, & ipse quoq; aduenientibus sacrificium tanquam præmium polliceretur, necesse habuit. Neoclis filius uentos facta sacrificatione placare Atheniensem populum docuit; oues nō item; at uero uentos administros conceptuum

conceptuum sua sponte & non appellatos & promptos habent, ad quos periti pastores eas dirigunt: Cum enim auster flat, tunc ut fœmineæ prolis numerus augeatur, ouibus arietes admittunt.

De ouibus sine felle. CAP. XXXVI.

OVes in Ponto sine felle esse dicuntur: Contrà in Naxo insula duplici felle prædítas esse. Aristotelis filius Nicomachus in Budianorum regione ait, albam ouem nullam nasci, sed nigras omnes esse. Oppianus libro secundo de uenatione, tradit, in Gortynide & rufas, & quadricornes oues esse. Ad Garamantas ouillum pecus carne & lacte alitur: Aegyptus tam abunde herbida est, ut bis anno oues ex sese pariant, bisq; tondeantur. Ctesias ait, apud Indos ouillæ caudæ latitudinem cubitalem esse. Alexander Myndius dicit in Ponto amarissimo absinthio pingues fieri. Qui ouillam lanam pexerit, atque ex ea uestem confecerit, scabiem, ut ferunt, procreabit ei, qui ea uestietur.

In gelidis locis oues fellis expertes sunt.
CAP. XXXVII.

IN regionibus perfrigidis cum niue & hyeme uehementi anni tempus infestum est, fellis expers est ouillum pecus: Intra enim ouilia compulsum, nouo pabulo non utitur. Deinde ineunte uere, cum ad pastiones proficiscitur, felle impletur, quod ipsum Scythicis ouibus usu maxime euenire solere aiunt.

De Indicis ouibus. CAP. XXXVIII.

OVes Indiæ & capras ad maximorum magnitudinem asinorum audio accedere. Quatuor fœtus cum plerunq; pariunt, tres uero cum minimum: Nunquam enim ibi neque ouillum pecus, neque caprinum tribus minus edit. Caudæ ouillæ longitudo ad pedes usque pertinet, Caprinæ uero in eam procedit longitudinem, ut terram contingat: Idcirco eas pastores ouibus matricibus abscindunt, quòd tum sic facilius ineantur. Tum ex earum adipe oleum exprimatur. Arietum quoq; dissecant caudas, atque adipem extrahunt. Eatenusq; deinde sectio coniunctissime committitur, cicatricis ut ne tenue quidem uestigium appareat.

De potione fluuij Crathis, quo pecora albescunt. CAP. XXXIX.

COnfluentem candidi coloris efficientem Crathis fluuius emittit. Nam ouillum, & bubulum pecus & omnis grex quadrupes, sicut Theophrastus ait, ex eo bibens, de nigro rufóue albus fit, boues quoq; in Eubœa ferè omnes albi nascuntur. Poëtæ Eubœam boum principatum tenere testantur.

De colore quem animalia ex uarietate fluminum mutant. CAP. XL.

AD diuersam potionem colorum mutationem oues faciunt, quod quidem ipsum ex ui & natura amnium usu eis euenire eo anni tempore, cum ineuntur, solet: Itaque ex albis commutatio in nigras fit, contráq; ex nigris in albas conuertuntur. Hæc

autem

autem cum ad Antandrum amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluuium, cuius nomen Thraces accolæ tibi dicent, tum uero ad Troiam Scamāder ex aqua sua potantes oues fuluas efficit, ex eo factum est, ut huic qui initio Scamander nominaretur, deinde aliud nomen aduētitius ouium color Xanthum imposuerit.

De Arabicis ouibus. CAP. XLI.

PRæditas esse oues Arabiæ caudis insolitis & diuersis Herodotus scribit: earum sanè duo genera ponit, unum dicit caudas maxima magnitudine habere, ut dimetienti non tribus breuiores sint cubitis, quæ si trahantur, omnino ad terram atteruntur, & exulcerantur. At pastores ad fabrilem artem instituti, plostella fabricantur, ad quæ quidem ipsa alligatæ caudæ nituntur & sustinentur, quo fit, ut à uulneratione defendantur. Alterum caudarum genus dicit esse cubitali latitudine.

Quemadmodum ad amplificandam prolem animalia excitantur. CAP. XLII.

EX animalibus, sibi quo plus prolis nascatur, harum rerum curatores, & pastores ouium, caprarum, & equarum, genitalia tempore coitus, delibutis multo sale & nitro manibus, perfricant: unde ijs uehementior coitus appetitio exoritur. Alij ea pipere, alij nitro perungunt, alij urticæ fructu, sunt etiam qui myrrha & nitro eadem inungant: ex ea sanè fricatione fœminæ & libidinosiores euadunt, & mares sustinent.

GYLLII ACCESSIO.

De feris ouibus. CAP. XLIII.

OVes feræ non multo quidem nostris ouibus domesticis maiores, sed certè ad currendum velociores, & ad pugnandum fortiores, tum retortis cornibus, tum infestis & robustis frontibus armatæ. Sæpe in syluis suillum pecus ad terram abijciũt, & prosternunt: Interdum impetu facto inter se pugnant. Neq; ubi semel pugna commissa est, fas putant fugere, imo frontibus consertis, alterutram est necesse aut uictoriam referre, aut stratam iacere mortuam.

De Agnis. CAP. XLIIII.

SEro admodum suos parentes homo cognoscere incipit, cum tamen intueri in patrem, complecti matrem, uersari cum domesticis doceatur, atque eius etiam oculis, ac animo nomen paternum crebro inculcetur, & decantatum habeat. Agni uero simul ut sunt in lucem suscepti, circum matres statim erratico saltu concursare, & domesticum incipiunt ab alieno internoscere, neq; tamen ad huius rei notionẽ præcipientium opera habet uti necesse.

GYLLII ACCESSIO.

De Oryge. CAP. XLV.

ORyx in syluis uersatur, feris infestissimus, colore est lacteo, excepto ore nigro: cornibus excelsis, acutis, nigris, ferrei mucronis similitudinem gerentibus armatur: tum immani est animo, & superbo: neq; enim

enim canis latratum timet, neq; apri efferuescentem feritatem, neque tauri mugitum refugit, neque Pantherarum tristem uocem, neq; ipsius leonis uehementem rugitum horret, neq; item hominum robore mouetur, ac sæpe robustum uenatorem occidit. Cum autem eiusmodi fera aut aprum, aut leonem, aut ursum uidet, statim inclinatis cornibus, in terram caput confirmat, ac inuadentis impetum manet, atq; interficit. Etenim in eius pectore facile ferarum cornua cluduntur, & celeriter suum sanguinem manantem lingua exsorbet. Interdum inter se pugnant, neq; ubi semel pugna commissa est, fas putant fugere: alterutrum necesse est uincere, aut mortuum iacere, eamq; ob causam mutuis cędibus ambo pereunt, & agrestiũ quispiam, aut bubulcus, aut arator in mortuos incurrẽs, ad pedes stratam prædam summa cum admiratione nullo negotio consequitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Oryge. CAP. XLVI.

ORyx cum luna exoritur, eam obtutu infesto suspiciens, clamorem tollit, idq; illius odio, non amore, eam facere ex eo liquet, quòd prioribus pedibus terrã effodit, & caput occultat, quòd ægre illius exortum ferens, eam intueri abhorreat. Hoc idem in orientem solem facit, ac postquã ex fonte bibit, aquã puluere lutóue immisso, perturbat, ut alȷs animalibus fiat inutilis, eundemq; Aegyptȷ dicunt eo die quum astrum oritur quod ipsi Sothen, nos Canem,

ſeu Syrium appellamus, uocem mittere.

GYLLII ACCESSIO.

De Hiſtrice. CAP. XLVII.

NOn in opacis ſyluis quicquam horribiliore aſpectu, neque infeſtiore exiſtit, quàm hiſtrix. Lupo eſt magnitudine paulo minor, aſperis, & denſis ſimiliter ſetis, atq; uarium erinaceorum genus horret. Vnguium robore, & dentium ad diſſecandum præſtantia confidentes ſunt lupi, urſi, pardi, leones: Hiſtrix non item, ueruntamen non à natura armis ad ſe tuendum deſtituitur.

De Cynocephalis. CAP. XLVIII.

POſt uaſtam Aegypti ſolitudinem, quam omnem ſeptem diebus tranſiri ferunt, ſecundũ uiam quæ ad Aethiopiam pertinet, Cynoproſopi homines habitantes, ex uenatu Dorcadum & bubalorũ uiuunt, nigro aſpectu, capite & dẽtibus caninis præditi ſunt, quæ eorũ ſimilitudo cum canibus effecit, ut hic ipſorum mentionẽ interpoſuerim. Vocis quidẽ expertes ſunt, ſed ſtrident acute: infra barbã mentũ poſsident, ſic promiſſum, ut ſerpentium ſimile id eſſe uideatur: eorum manus robuſtis unguibus, & acutis armãtur, ſimiliterq; toto pectore, ut capite ipſo hirſuti habentur, atque etiam pedum celeritate & ualent, & captu difficilia non ignorant, loca ea eſſe ubi aquæ exiſtant.

De Cynocephalorum uictu. CAP. XLIX.

CYnocephali ex eo nomen trahunt, quòd canino præditi ſunt capite, cætera membra humana habent:

bent: ferarum pellibus induuntur, & iustitiæ retinentes, lędunt neminem: Cumq; Indici sermonis intelligentes sint, tamen nihil loquuntur, sed ululant: ferina uescuntur, quam quidem quia uelocissimi sint, ideo facile comprehendunt, & captas bestias interficiunt, non tamen eas igne, sed ad assatulum solem mẽbratim concisas coquunt. Alunt etiam ouillum & caprinum pecus, atque lac bibunt. Libidinosi Cynocephali, & hirci ad res uenereas ardent, hos enim cum mulieribus uenereo complexu iungi ferunt: illos libidinis furore in uirgines insanire, & uim inferre. De Cynocephalis mihi etiam illa ueniunt in mentem explicare, si esculenta testaceis inuolucris circunuestita reperiant, cuiusmodi sunt amigdala, glandes, nuces, excernunt præclare, intelligentes intima quidem esculenta esse, extima uero reijci oportere: uini item potione uti non recusant: atque etiam carnibus uel elixis uel assis exsaturantur, & his quidem recte & suauiter apparatis, magna delectatione afficiuntur: Contrà ex non accurate elixis ualde offenduntur: ueste indui mirifice gaudent, ac si eorum catulos etiam nũc perparuulos ad mulieris ubera admoueas, tanquam pueruli lac exsugunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cynocephalo. CAP. L.

AD lunæ rationem huiusmodi animal uarie afficitur: Cum enim luna est in coitu, mas necq; uidet, neque comedit, sed ex multo mœrore laborat,

atque ſic oculos in terram deijcit, ut lunæ uicem do-lere uideatur. Fœmina etiam cum ſimiliter nõ uidet, atque eodem affectu tentatur, tum eius genitale ſanguine fluit, eamq; ob cauſam Aegyptiorum ſacerdotes eos alebant, ex ijs ut lunæ ratio perſpicua eſſet. Maxime omnium animalium eiuſmodi beſtiæ natura iracundæ ſunt. Iam eum eſt æquinoctium, nõ modò cotidie in ſingulas horas duodecies meiunt, quod ipſum etiam toties noctu factitant, uerum etiam ſimiliter in ſingulas horas duodecies latrant.

De Indicis animalibus ſatyrorum ſimilibus.

CAP. LI.

Finitimos Indiæ montes tranſmittenti, ad intimum latus denſiſsimas conualles uideri aiunt, & Corudam locum nominari, ubi beſtiæ ſatyrorum ſimilitudinem formamq; gerentes, & toto corpore hirſutæ, uerſantur: atque equina cauda præditæ dicuntur. Eæ cum non à uenatoribus agitantur, in opacis & ſpiſsis ſyluis ſolent uiuere. Cum autem uenantium ſtrepitũ ſentiunt, & canum latratus exaudiunt, in montium uertices incredibili celeritate recurrũt: Nam per montes iter conficere aſſuetæ ſunt. Contra eos qui ſe inſequuntur pugnant, de ſummis montibus ſaxa deuoluentes. Ex ijs nonnullæ, ſed ægerrime tandem, aut ægrotantes, aut grauidæ comprehendũtur. Illæ quidem propter morbum; hæ uero ob grauiditatem.

FINIS LIBRI VI.

LIBER SEPTIMVS
DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Catobleponte, apud Libycos. CAP. I.

CVM multiplices & uarias Africa procreat bestias, tum Catoblepontem sic nuncupatum parere existimatur: tauro similis spectatur, truculentus, terribilisq́ꝫ aspectu: alta ei & densa sunt supercilia, oculi non perinde quidem magni ut bubuli subijciuntur, sanguine suffusi: non directè, sed ad terram uersus intuetur: à uertice incipiens iuba, equinæ similis, per eius frontem promittitur, quæ si usque ad faciem pertinet, formidabiliorem eum reddit: mortiferas depascitur herbas, ac simul ut taurino aspectu conspexit, statim horret, & iubam erigit, ea autem in excelsum excitata, atq́ꝫ apertis labris per guttur quiddam uehementer acutum & horrendum emittit, ut aër supra caput obducatur, & inficiatur: animalia autem appropinquantia, quæ hoc cœlum hauriant, grauiter affligantur, & uocis usum amittant, in letalesq́ꝫ conuulsiones incidant.

De Indico Manticora. CAP. II.

APud Indos nascitur immenso robore præditum animal, cui Indorum lingua Manticoræ nomen est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum, canis

modo uillosum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici utrinque ordine mucrone acutissimorum, caninis maiorum: auribus hominis similibus, nisi quòd hæ & grandiores, & uillosiores sunt, oculis cæsijs, & his non dissimilibus hominis: pedibus & unguibus eisdem qui leonis: summa cauda illi Scorpionis modo terreni, aculeo plusquam cubitali armata, reliquum caudæ, utrinque aculeis cuspidatum est, quos tanquam tela, si quis insequatur, eminus iaculatur: Aculei si quem attigerint, letales emissiones habent. Cum in anteriorem partem uersus aculeos iaculatur, caudam intorquet: sin retrouersus, aculeos emittit, tum extentissime caudam porrigit. Aculei quos iaculatur, pedali magnitudine & funis crassitudine sunt. Ctesias Indos sibi affirmasse ait, locis emissorum aculeorum alios succrescere, ut sit huius pestis perpetua successio. Humanis, ut idem affert, carnibus maxime delectatur, quocirca complureis homines interficit, nec duntaxat in singulos homines inuadit, sed plureis collectos, uel ipse solus interimit. Reliqua item animalia uincere potest. Quòd autem humanis carnibus sese complere ei suaue sit, eius nomen ostendit. Indicè enim ideo Mantichora appellatur, quòd bestia hominum conficientissima sit, ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua pernicissimi cerui corporis uelocitate eius pullos aculeatis nondum caudis armatos uenantur, caudasque eorum ad saxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt

gunt, ut aculeos ne postca producere queant. Vocem edunt proxime accedentem ad fistulæ sonum, tubæq; concentum. Ctesias apud Persas hoc animal se uidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum.

De Monocerote, ab Indis nuncupato Cartazono. CAP. III.

MOntes esse dicuntur in intimis regionibus Indiæ, ad quos difficulter eatur, ubi quæ apud nos bestiæ domesticæ sunt, feras aiunt esse, ut oues, capras, boues, & per se, & sua sponte errare: & canes feros, ab omni cura pastoritia exsolutos esse: earũ quidem ferarum innumerabilitatem infinitatemq; & historicorum & Indorum sermones testantur: inter quos Brachmanes numerãdi, qui hoc idem sentiunt: in ijs Monocerotem, quem uocant Cartazonon, numerant: eumq; magnitudine ad confirmatæ ætatis equum accedere dicunt, iubaq; & pilis fuluum esse: pedum bonitate, & totius corporis celeritate excellere, atque similiter ut elephantos pedum digitis indiuisis esse: apri caudam habere, inter supercilia cornu uno, eodemq; nigro, non leui quidem, sed uersuras quasdam naturales habenti, atq; in acutissimum mucronem desinente ornatum existere: omniumq; maxime animalium obsonam uocem & contentam mittere: & ad alias quidem bestias ad se accedentes mansuescere, cum uero gregalibus suis pugnare. Neque modò cum maribus naturali quadam contentione

dissidere, sed cõtra etiam fœminas certare, pugnamq; usq; ad mortem ingrauescere. Nam & maximo robore præditus, & inexpugnabili cornu armatus est: desertissimas regiones persequitur, simul & solitarius errat. Coitus tempore ad fœminã mansuetè assuescit, & gregalis fit: Cum hoc tempus trãsierit, & uentrem fœmina ferre cœperit, rursus efferatur, & solus uagatur. Prasiorũ regi illius pullos etiã nunc teneros aiunt deportari, eosdemq; festis diebus ad pugnã cõmitti, ad robur ostendendum: Nam integræ ætatis & perfectæ nullum unquã quisquã meminit captum fuisse.

De Chamæleonte. CAP. IIII.

CHamæleon Indiæ animal, non uno atq; eodem colore spectatur, sed & sese furtim subducit, & uidentiũ oculos ueluti perstringit: Nam nigro colore si eum offendis, mutat se ipse, & aliud coloris genus instituit, ac se cito in uiriditatem inuertit, & quasi mutatione uestium facta, alius rursus uisus album colorem, tanquam aliam personam histrio, sic induit, naturam ementitam: sed etsi non ueneficijs, ueluti Medæa quædam, aut Circe illitus est: tamen præstigijs potens, uidentium oculis eludere solet. Alexander Myndius dolore & molestia cibi inopia, à Chamæleonte ad hunc modum serpentem affici ait: Mordicus scilicet illum bene latam festucam & ualidam tenentem, sub eaq; perinde se ut sub clypeo uersantem contra hostem serpentẽ uenire: Serpentem uero quia festucæ latitudinem circumplecti non possit, Chamæleontem

leontem dentibus configere non posse: itaq; hunc ab ipsa confici, excidiq; nequire: membra enim ut illius reliqua serpens mordeat, non tamē ea in ipsius carnē penetrare potest, tanta nimirum pellis firmitate & robore existit, nihil ut prorsus serpentis morsus sentiat.

De Tharando. CAP. V.

RVborem, pallorem, liuorem, homini & bestijs cutem mollem habētibus, & minime uillosis, accidere, nihil mirum: Tharando uero animali, cui est tergus impenetrabile, & uillus ursorū magnitudine, admirabile uideri debet: seipsum enim cum uillis suis hic uertit, milleq; colorum species cum summo uidentiū stupore reddit. Scythicum animal est, dorso & magnitudine tauro simile, eius coriū ne spiculo quidem penetrari potest.

GYLLII ACCESSIO.

De Vris. CAP. VI.

VRi, magnitudine paulò elephātis inferiores, taurorum speciem similitudinemq; gerunt, magno robore, & magna uelocitate sunt, ut nullum animal, neq; hominem, neq; feram non assequantur. Hos studiose foueis captos interficiunt. Assuescere ad homines, & mansuefieri, ne paruuli quidē excepti possunt. Amplitudo cornuū & figura (sicut Cæsar ait) & species multum à nostrorū boum cornibus differt. Hæc studiose conquisita argento Germani olim circuncludebant, atq; in amplissimis epulis pro poculis utebantur. Hoc se labore durabant adolescentes, atque

 hoc

hoc genere uenationis exercebant. Et qui plurimos ex his interfecissent, relatis in publicũ cornibus, quæ essent testimonio, magnam laudem ferebant.

GYLLII ACCESSIO.

De Halce Celtica bestia. CAP. VII.

HAlcæ eadem sunt figura qua capræ, eadem uarietate pellium, sed magnitudine paulo antecedunt, mutilos cornibus Cæsar esse dicit. Pausanias in superciliis cornua habere mares testatur, fœminas contrà omnino carere. Harũ crura nodis articulisq; carent, neq; cũ dant se quieti procumbũt, neq; si quo afflictæ casu conciderunt, erigere sese, aut subleuare possunt. Arboribus ꝓ cubilibus utũtur, ad eas enim reclinatæ somnũ capiũt, quas impressione uestigiorũ cum uenatores animaduerterũt quo se recipere solitę fuerint, omnes aut à radicibus subruũt, aut succidunt arbores tantum ut summa species earum stantiũ relinquatur, huc cũ se cõsuetudine inclinauerũt, infirmas arbores pondere affligunt, atq; unà ipsæ concidunt. Pausanias item scribit, cerui, & cameli mediã speciem similitudinemq; gerere, & solã ex omnibus feris inuestigari & uideri ideo non posse, quòd quàm sagacissime hominẽ uel longinquo interuallo, odorari feraĩ, atq; in cauernas & speluncas in magnã altitudinẽ depressas abdatur: itaq; uenatores locum mille stadiorũ circũcludunt & cõprehendunt, quòd si intra ambitũ illũ nõ delitescat, nulla alia machina cõprehendi põt.

De Monope Pæonico. CAP. VIII.

Pæoni

PAconicum animal, quod Monopem Pæones nominant, piloso tauro magnitudine simile. Cum ab insequētibus urgetur, præ uexatione acre & igneū reddit stercus, quod quidem ipsum si in uenatorum quempiam inciderit, mortem affert.

De Pœphagis animalibus Indiæ pulcherrimam caudam habentibus. CAP. IX.

INdicum animal Pœphagus, duplo quàm equus maior, spississima cauda, & nigerrima præditus est: humani pili subtilitatem eius setæ uincunt. Permagni eas idcirco Indiæ mulieres æstimāt, quòd eis ipsis crines suos pulcherrime implicent & deuinciant. Ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt: ex una radice triginta simul exoriūtur. Omniū animalium timidissimus est, nam si à quopiam se inspectum sentit, e uestigio quanta potest maxima celeritate sese in fugam properat conijcere, in quam magis studiose quàm celeriter se impellit, ac si cum insequentibus canibus & equis ad currendum promptissimis urgetur, intelligat se appropinquare ut comprehendatur, prius occultata cauda contra stans, uenatores intuetur, simul & ex magno timore colligit se, & quadam fiducia nititur, neque enim iam cauda abdita se ullius precij putat amplius uisum iri, quòd praeclare scit in causa caudam esse quamobrem tantopere appetatur. Veruntamen interea quispiam præstanti telo illum ferit, & ab occiso caudam præmium prædæ abscindit, & pelle, quæ utilis est, ex toto corpore

detracta, cadauer abijcit, quòd ciusmodi carnium usum nullum Indi habent.

De animali Cepo nuncupato. CAP. X.

TErrenum quoddam animal Pythagoras scribit secundū mare rubrum procreari, & Cepum, hoc est hortum, apposité iccirco nominari, quòd tanquā hortus uarijs coloribus distinguatur. Cum est confirmata ætate, pari magnitudine est cum Erythriensibus canibus. Iam porro huius colorum uarietatem, sicut ille scribit, animus nobis est explicare. Eius caput & posticæ partes ad caudam usque prorsus ualde igneo colore sunt, tum aurei quidam pili dissemi nati spectantur, tum album rostrum, inde ad collum aureæ uittæ pertinent: Colli inferiores partes ad pectus, & anteriores pedes omnino albi: mammæ duæ manum implentes cæruleo colore uisuntur: uenter candidus: pedes posteriores nigri sunt, rostri forma Cynocephalo recte comparari potest.

De feris animalibus Samijs. CAP. XI.

EVphorion in commentarijs scriptum reliquit, Samum cum olim desertissimam fuisse, tum in ea bestias feras, maxima magnitudine, nomine Neades *fuisse, quarum sola uoce terra discederet*: Indéq; pro*fectum esse id prouerbium*, quod uulgò Samij dicūt, *Maius in* Neadum. Idemq; affert, earum ossa maxima uel sua ætate extitisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Subo. CAP. XII.

Subus

SVbus ruffo colore, & robuſtis cornibus geminis armatus, in utraq; ſede uiuit. Cum in mari natat, eum permultus piſcium grex conſequens oſculatur, quòd ex illius cōſpectu ſumma uoluptate afficiatur: ſed præcipuo quodam ſtudio circum ipſum uerſantur Pagri, Oculatæ, Acus, Mulli, Aſtaci. Id autem habet admirationem, quòd feræ beſtiæ alieni generis amore teneantur. Attagenes enim ceruorum, & Perdices damarum, Otides equorum, Pſitaci luporũ ſtudio flagrant. O uehemens amoris numen, quāta uis tua, quantum cogitas, quantum imperas, ſola terrarum tuis ſagittis commouentur extra fines. Longè lateq; mare uagabatur, at tuo nutu ac ditione ſuo alueo ſe continet: aſcēdiſti in cœlum, nouit te magnus olympus. Timent te omnia cœleſtia & terrena, & miſeræ gentes mortuorum: quæ etſi (ſicut poëtæ perhibent) Lethei hauſta aqua omnem dolorem fugarunt, te tamen adhuc horrent: tibi Sol, & Iouis fulmina cedunt, & diuerſæ feræ coniunguntur. Attagenes in ceruorum dorſo ſaliunt, in damarum item Perdices alas explicantes ſe refrigerant, Otides circum pedes equorum cōcurſant, Sargi ad conſpectum caprarum accedunt, circum Subum omne piſcium genus errare gaudet, atque ordine iter faciens, à tergo dextra & ſiniſtra eidem comitatur: ſed ſceleſtus ille externam amicitiam contemnens, marinos ſocios exedit & conficit. Hi uero tametſi ob oculos uerſantem mortem uident, tamen interfectorem ſuum neque oderunt,

neque relinquunt. Sed scelerate Sube & fraudulente, non impune innocenteis pisces occideris, nam ipsi tibi perniciem piscatores molientur.

De Sphinge. CAP. XIII.

SPhingem alatũ tum pingunt, tum fingunt omnes qui in ea arte quæ actionem manuum habet cum actione coniunctam operam ponunt. Sphingem Aegyptij qui scalpturam excreent, & Thebanæ fabulæ duplici natura conformantes, biformem conantur nobis repræsentare, ipsum ex corpore uirginis & leonis eum grauitate & compositione architectantes. Sed hæc in fabulas reijcienda, nos animalium naturas persequamur.

Quemadmodum Ichneumo utriusq; sexus est particeps & aspidi & crocodilo hostis. CAP. XIIII.

ICHneumoni utriusq; sexus participi à natura tributum est, ut & suo semine grauiditatem & partũ alijs afferat, & ipse quoq; uentrem ferat, & ex sese pariat, qui in pugna quam inter se pugnant uicti fuerint, ea bellicæ offensionis nota inuruntur, ut & in uiliorem sexum censeantur, & muliebria patiantur. Contrà, ij qui ex bello superiores euaserunt, uictos subigunt, & simul suo semine implent: at uicti ex ea male à se pugnata pugna, hoc præmio afficiuntur, ut & partus dolores sufferant, & ex patribus qui iam ante fuissent, matres reddantur. Cum homini infestissimis bestijs aspide & crocodilo inimicitias gerunt. Latonæ & Lucinæ sacri esse existimantur, Apud Aegyptios Heracleopolitas

cleopolitas uenerationem & religionem posſidere fe=
runtur.

GYLLII ACCESSIO.

De Ichneumone. CAP. XV.

ICHneumo ut paruus ſit, cum certe magnis pruden-
tia & robore animi beſtijs conferendus eſt: nam ſo=
lerti machinatione duas beſtias maxime feras aſpi=
dem & crocodilum interficit. Cum enim hic humi
iacet ſtratus, illius autem immenſo rictu os patulum
eſt, tum is doloſa conſilia de illius pernicie iniens, li=
mis oculis tandiu eum obſeruat, quoad arcto op=
preſſum ſomno intuetur: tum confeſtim ſingulari ani
mi fiducia mortis portam intrat, & per latum guttur
in aluum delabitur: Crocodilus uero inexpectatum
malum in uentre ſentiens, ſomno ſoluitur, & incitato
curſu furibundus & conſilij inops, longe lateq; ua=
gatur, modò in imam fluuij ſedem ſe demergit, mo=
dò magnum acerbitatis uirus anhelans, ſeſe ad ter=
ram abijcit: at non ideo Ichneumo quicquam lædi=
tur, ſed magis ad uiſcera inhæreſcens, ſuaui expletur
cibo, ac nimirū exſaturatus, iam exinanito crocodili
uentre, exſilit foras. O incredibili robore animi ſe=
ptum Ichneumonem, quid te, qui tam immane &
mortiferū hiatum ſubire audeas, audacius dicemus?
Iam porrò aſpidem ijs artibus expugnat, totus præ=
ter oculos & caudam arena obrutus, aſpidem expe=
ctat, ac cum hanc ignem ſpirantem animaduertit, ſta
tim caudæ girum agens, immanem feram prouocat:

ea autem capite elato & exerto dente, frustra pugnare aggreditur: nam Ichneumonem nihil metus tardat ad excipiendam pugnam, imo uero ipsam mordicus premens utrinque se in orbem contrahentem lacerat, & mortiferum uenenum ore eijcientem conficit, & occidit. Hunc alij caniculo dicunt similem esse, alij mustellæ. Ideoque hac ætate quod murinam speciem similitudinemque gerit, uulgò murem Indicum uocant.

De Ichneumone & Aspide. CAP. XVI.

Aegyptiarum pugna ferarum eiusmodi est Aspidis & Ichneumonis: Hic non inconsultè ac temerè in bellum descendit, neque illa trepidantius timidiusque certamen init. Ille tanquam uir omnibus armis septus in luto uolutatur, ac agglutinati luti operimento obducitur, sicque postea iustis armis se tectum arbitratus, in certamen uenit: si lutum desit, aqua se alluens, seque in altum madidumque sabulum abijciẽs, ex improuisis rebus ac fortuitis, arma ad tuitionem sui ingeniose comparat, continuoque cum capitali aduersario depugnat: summas autem nares suas, teneras, ac ualde aspidis morsui opportunas, suæ caudæ flexu septus, tuetur: si eas aspis assequi posit, hostem debellauit: sin minus assecutus fuerit, frustra dentes contra lutum exercet. Contra autem Ichneumo illi anteuertens, si ex inopinato fauces comprehenderit, illam strangulat. Quocirca tota uictoria cum sit posita

ſita in anticipatione, uictor exiſtit, qui morſibus alterum præuerterit. Crocodilorum fœcunditati ſalutariter natura obſiſtit, nam oua quæ ex ſeſe Crocodili ſecundum flumina parere ſolent, inquirit Ichneumo, ac perdit, & quod magnam admirationem habet, nec oua comedit, nec ad ſuam, ſed ad hominũ utilitatem naturæ inſtinctu conterit.

De Simia. CAP. XVII.

Simia actuoſum animal, & ad omnia imitanda habile: Omne quod corpore agitur, ſi doceatur, præclare diſcit, & idipſum actione repræſentat: ac ſi ſaltare doceatur, ſaltationem aſſequitur: Si ad tibiam canere, canit. Ego aurigæ munus obire uidi, habenas nimirum uel abducendi, uel remittendi, & flagello ſimul utendi: breui ſi quis ad alia quæpiam inſtituat, non fallit docentem: adeo uarium natura animal eſt, & multiplex, ut ad omnem actionem ſeſe uerſet. Cum cæteris in rebus omnium beſtiarum ſimia peruerſiſsima eſt, tum peruerſior in iis, in quibus hominem imitari conatur: Cum enim nutricem ex eminenti loco perſpexiſſet puerum infantem in pelui lauare, & faſcias in orbem contrahere, & in arctum ad aquæ expreſsionem contorquere, atque quo reliquiſſet loco puerum obſeruaſſet, ſimul & circa eum ipſum à cuſtodibus magnam introſpexiſſet ſolitudinem, feneſtella quæ tum pateret in domum intrauit ad puerum, quem ſimiliter ut factitari à nu-

A 2 trice

trice uiderat, ex lecto sublatum integumentis nudauit, & aquam, succensis carbonibus, calescentem, in miserum infantem infudit, atq; interfecit.

De Simia & Fele. CAP. XVIII.

CVm Feles simiam in Aegypto insequerentur, hæc autem omni neruulorum contentione in fugam se impellens, rectà conscendisset in arborem, atque illi ad eandem arborem ascendissent, (ad eorticem enim inhærentes sursum correpere sciunt) hæc sanè ut sola à pluribus circumuenta ex arboris trunco ad ramorum cacumina se uertens diu multumq; ex ijs extremis pependit: Illi tum quòd eò accedere non quirent, ad aliam se conuerterunt uenationem. Hæc autem ipsa studiose & diligenter se ex periculo seruauit, nec cuipiam alij, quàm sibimetipsi, salutis præmium debuit.

De Simijs Prasiorum Indiæ. CAP. XIX.

IN Prasijs Indijs simiarum genus esse ferunt, humanis sensibus, & magnitudine Hircanorum canum: tum earum comam etsi naturalem, artificio tamen ueritatis imperito elaboratam uideri, tum barbam ipsarum speciem satyricæ similitudinemq; gerere, caudamq; leoninæ similem spectari: reliquo corpore albas, capite & extrema cauda flauas esse. Neq; uero quòd uiuendi ratione & genere ipso syluestres sint (montanis enim rebus & agrestibus pascuntur)

propterea

propterea feras esse, imo natura cicures, ad suburbiū Latagis urbis frequentes proficiscuntur, quibus coctam oryzam rex comedendam obijcit, ac quotidie cibaria eis proijciuntur: expletæ in domesticas sedes cum magna moderatione redire, neq; obuium quicquam lædere dicuntur.

De Prasianis Simijs. CAP. XX.

IN Prasiana Indorum regione Megasthenes simias scribit, maximis canibus non inferiores esse magnitudine, quinq; cubitorum caudam habere, tum ex earum fronte comas propendere, easdemq; barbam promittere: tum facie alba esse, & uero corpus nigrum spectari, neque malitia cæteris simijs ingenita, sed mansuetudine & humanitate imbutas esse.

De Simijs Indicis. CAP. XXI.

IN India, Clitarchus tradit, simiarū genus uarium & multiplex oriri, tantamq; earum in montibus multitudinem esse, ut uel Alexādrum magnis copijs septum eæ frequentes perterrefecerint, quòd arbitrarentur se sibi insidiantem exercitum uidere. Nam cum Alexandro se ostenderunt casu, excelso & recto corpore erant, non capiuntur retibus, neque sagacium canum uenandi solertia præditorum: sed cum sit animal saltationis auidum, saltare cupit: si item quempiam uiderit calceos induentem, imitatur: & si quem uiderit oculos pingentem, aut lauantem, hoc idem facere studet: itaque pro his ex plumbo factos graues calceos proponunt, & laqueos subijciunt, ut pes qui-

dem ingredi posſit,& interim firmo uinculo retineri. Itemq́ue uiſco decipiuntur, nam illis uidentibus Indus pelues aqua plenas in earum cõſpectu ponit, ex eaq́ue oculos oblinit, ac mox uiſcum pro aqua reponit: illæ aſpicientes (ut ſunt ad omnia imitanda aptæ) continuò deſcendunt, oculosq́ue & ora ipſi ſimiliter uiſco oblinunt, itaque poſtea facilime capiuntur.

De Simijs. CAP. XXII.

TYgres domitos, cicures pantheras, oryges quadricornes, columbas, quas negant manſuefieri poſſe, ad ſuum regem Indi afferunt: tum generoſos canes, de quibus ſuprà ſcripſi: tum ſimias nonnullas albas, alias nigras, nam rufas ideo in urbes non adducunt, quòd ueneris libidine inflãmatæ, in muliebrem ſexum furentes ſint: ac ſi quando deprehendunt, eas tanquam adulteros odio perſequentes, interficiunt.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXIII.

VT Elephantus uini potione obliuiſcitur fortitudinis, ſic Simia hauſto uino, fraudis immemor, non eſt ad capiendum difficilis. Cum ex ſeſe binos fœtus parere ſoleat, non æqualem tamen utriſq́ue impartitur amorem: ſed alterum amat, alterum odit. Prætermitto plura dicere de tam turpi beſtia, quis enim non doleat, quum uidet tam turpiter aſſimulatam hominis faciem, triſtem, fraudulentam?

GYLLII ACCESSIO.

De Cercopithecis. CAP. XXIIII.

De

DE bonis uiris nostræ ætatis accepi, Cercopithecos magnum detrimentum agricolis Calecuthēsibus afferre, quòd in arbores conscendentes, liquorum ex quo uinum illi conficiunt, effundant, uasáq;, quibus liquor excipitur, euertant. Cercopitheci crocodilos intueri tantopere perhorrent, ut ne longinquum quidem crocodilinæ pellis conspectum ferre possint: ac nimirum potius per ignes & aquas effugiant. Quod quidem ipsum cum experirer, & ex altissima fenestella conditum crocodilum his longo interuallo distantibus ostenderem, cum clamore, & alui deiectione, & tremore, & si uinculis constricti tenebātur, per obiectos ignes & aquas euadere furenter conabantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Simiuulpa. CAP. XXV.

II qui nostra memoria Payram regionem lustrarūt, bestiam dicunt se uidisse quadrupedem, ex anteriore parte uulpem, ex posteriore simiam: præterquàm quòd humanis pedibus sit, & noctuæ auribus, & subter communem uentrem, instar marsupij alium uentrem gerat, in quem tam diu eius catuli occultantur, dum tutò exire, & sine parentis tuitione cibaria inquirere possunt, ac nimirum non ex eo receptaculo prodeunt, nisi cum lac sugunt.

De Vulpe & Vespa. CAP. XXVI.

VVlpes in exuperantiam infinitæ tum malitiæ, tum fraudis progreditur, nihil ut nō & malitio-

se,& dolose agat: Cum enim uesparium refertum esse animaduerterit, retrorsum eò accedit, atque tota à uespecto auersa, ab aculeorum sanè uulneribus declinãs in cellas uesparias immissa, hirsuta cauda, eademq́ bene prolixa, uespas concutit. Cum autem uesparum circumuestitam spissis pilis caudam impetentium referta est, tum eam ipsam uel ad arborem, uel ad parietem ad maceriémue allidit: Itaque multa caudæ attritione his extinctis, in reliquas inuadit, perindeq́ eas ut primas interimit: Iamq́ reliquas cæteras ab aculeis intelligens inopes esse, os in uesparium abijciens, idipsum uorat.

De Vulpis insidijs. CAP. XXVII.

VVlpem bestiam improbam poëtæ & fraudulentam appellare solent. Sedet improbus Erinaceus terrestris & insidiosus, nam ut uulpem is uel audiuerit, uel uiderit, os contrahit, pedesq́ comprimit, & se totum in globosam formam concludit: Illa autem cũ hunc sic in arctum constrictum comprehendere non quit, in eius os urinam reddit: hic uel ex contractione, uel ex uulpis fraude spiritu intercluso suffocatur.

Quemadmodum uulpes insidias parat Erinaceis, Otidibus, & piscibus. CAP. XXVIII.

VVlpes fraudulentum animal, insidias hoc pacto in Erinaceos terrenos molitur, ut cũ eos rectos, quòd à morsu uulpinum impetum spinis prohibent, expugnare non queat, ipsos summa cautione oris leniter & caute primum euertens, supinos constituat, deinde

deinde & laceret, & qui antea essent formidabiles, excedat, conficiatq;. In ponto sic Otidas uenatur, ut & sese auertens, & in terram abijciens, tanquam auis collum, sic caudam extendat: eæ autem hac insidiarum instructione seductæ, ad illam, tanquam ad suam gregalem accedunt, illa uero se uertens nullo negotio capiat. Tum uero secundum fluuiorum ripas gradiens, paruulos pisciculos callide exceptat, nam caudam in aquam deijcit, in quam ij innantes densis pilis comprehenduntur, quod quidem ipsum uulpes sentiens, caudam ex aqua remouet, & repente se in aridum subducens eam excutit, pisciculi excidunt, atq; ab ea deuorantur. Thraces quando conglaciantes fluuij periculose transeuntur, uulpis indicio, & periclitatione percipiunt: nam si glaciem resistentem, & nihil cedentem transmiserit, eius uestigia fidenter persequuntur. Ad hunc modum transmissionem non esse periculosam hæc experitur, ut ad glaciem aurem admoueat, ac si intra non subsonare atq; subterlabi fluctus sentit, libenter se consistenti glaciei credens, prima transmittit: sin aliter, nequaquam transit.

Quemadmodum à uulpibus lepores captantur. CAP. XXIX.

LEpores interdum à uulpibus non tantum cursu, sed etiam magis arte comprehenduntur. Captiose enim circumuenire, inducere uulpes probe nouit: Cum enim noctu in leporis uestigium inciderit, & sensum ex eo perceperit, animam continens, spiritumq;

comprimens, sensim & pedetentim usq; eo uestigijs leporis insistit, quoad in ipso cubili eum deprehendens, tanquam de insidijs securum animi & insperantem capere aggreditur. At enim non hic dissoluto & ignauiter remisso animo, sed suspenso & sollicito somnum capit, simul ac primum uulpem aduentantem sensu comprehenderit, de cubili exsilit, properans fugam capere, & cursum ad summam celeritatem facit: uulpes item uestigijs eum insequens ingreditur currere: uerum longam uiam ubi hic confecerit, ut qui iam longinquo abscessu contra uulpem superior factus sit, sub dumeta, aliáue fruteta densiora subiens, ex longo cursu, libēti animo & prolixo se quieti dat: at uulpes e uestigio insequēs, ei non concedit ex fuga ut consistat, & laboris requietem habeat, sed ad alterū cursum ex quiete eum excitat, & agitat: postea uero quàm incitato cursu is permultū uiæ procedens, itineranon minora quàm prius fugerit, rursus uehemēter quietem cupit capere: Illa uero frutetum quo se is cōiecerit urget, ac radicitus excutiēs, ab assiduo cursu non finit conquiescere: itaque is iterum excurrit, illa quoq; non se ad insequendū tardans, currere insistit, cum autem continenter ex alio alius cursus hunc uigilijs diu multumq; fatigatum exceperit, currendo fessus, & laboribus succumbit, & longius procedere desistit: ipsa uero consecuta, eum ipsum non sanè cursu, sed longinquitate temporis, & captiosa inuestigatione comprehēdit. Iam porro fœtus suos quum in plu-

reis

reis locos lepus dispergit, hoc pacto arbitrans à rapinis tutiores esse, tum summo in eos amore flagrat, neq; à uenaticis modò insidijs de se timet, uerũ etiam uulpium incursiones perhorrescit, nec minus auium impetus extimescit, sed & coruorum, & aquilarum uocem multo maxime metuit, atque horret: & sanè quidem cum his auibus nulla pace coniungitur, sed sese abstrudit in dumeta, in aliáue fruteta, aut cespites, aut cum necessitate urgetur, in quoduis aliud latibulum se occultat.

De uulpibus Caspijs. CAP. XXX.

AMyntas in mansionibus, quas sic inscripsit, eam ait Caspiarum uulpium esse multitudinem, ut non modò agrestia stabula adeant, sed urbes quoq; ingrediantur: nihil tamen nocẽtes, neq; rapientes, sed ita cicures Caspijs tanquàm caniculæ adulantur.

GYLLII ACCESSIO.

De Vulpis fraude. CAP. XXXI.

INtimas cauernas, quæ multos habeãt exitus, procul inter se distãtes incolit, ne circum exitum unum positis uenatorum insidijs comprehendatur. In omnes hostes suos infestissima est: neq; modò contra canes, sed & cum feris robustioribus, & cum uenatoribus molitur pugnare. Neq; solis bestijs terrenis, sed etiam aquatilibus, & uolatilibus mille insidias comparat. Cum auium greges subuolãtes uidet, humi strata iacet, simul & oculos claudit, & animam continet, & prorsus extinctæ speciem similitudinemq;

 gerit.

gerit. Cum autem eam ſic ad terram abiectam aues deſpiciunt, mortuam arbitrantes, gregatim delabuntur, in eaq́ʒ ſeſsitantes ludunt: at uulpes eas ad roſtrum appropinquantes ore hiante atq́ʒ imminente, deuorat.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum glaciei indicem Thraces habent uulpem. CAP. XXXII.

THraces congelatum flumen molientes tranſmittere, uulpem, Plutarchi teſtimonio, præmittunt, glaciei indicem, quantum firmitatis habeat: ea enim pedetentim & moderate gradiens, aurem admouet: ac ſi ex ſtrepitu confluentem non multo infra ferri ſentit, ſtatim cõiectura aſſequitur, frigoribus fluuium non bene penitus conglaciaſſe, ſed tenuem & infirmam glaciem exiſtere, itaq́ʒ regreditur: ſin ſubterlabens aqua non admurmurationem facit, confidenter tranſit. Quod quidem ipſum non acrem beſtiæ ſenſum dicimus eſſe: ſed ex ſenſu ratiocinationem. Sic enim uulpes colligit, ipſum ſtrepere motu præditum eſt, quòd autem motum habet non gelu conſtringitur. Itemq́ʒ: Quod aquæ non glaciat liquidum eſt, quod autem liquidum, facile concedit.

De Lepore. CAP. XXXIII.

DE Lepore mihi hæc in mentem hoc loco ueniũt explicare. Non eum ſanè prius ſub ſolitum cubile ſubire, & ſuccedere, quàm modò ingrediens, modò

modò egrediens sua conturbarit uestigia: ut ne ea struentibus sibi insidias appareant, naturali quadam sagacitate homines astute decipiẽs. Quædam propria ci à natura ingenerata sunt: Palpebris patentibus somnum capit, eius annos indicant foramina quædam, nam quot sunt illi corporis cauernæ, totidem annos ætatis agit: uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert, quædam parturit, quædam modò peperit.

Quemadmodum mas Lepus parit.
CAP. XXXIIII.

DE uiro rei uenatoriæ bene perito, & cætera quã bono, & à mẽdacijs alieno, auditione accepi, mares Lepores uno eodemq; tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, nempe qui sint utriusq; sexus participes. Idemq; testabatur aliquando duos, aliquando tres parere. Huc etiam addebat, marem semimortuum captum fuisse, ipsum autem prægnantem fuisse, atq; in dissecti utero tres lepusculos repertos fuisse, eos primum extractos immobiles fuisse, deinde à sole intepescentes, reuixisse, & eorum quendam postea respexisse, celeriterq; & linguã porrexisse, & cibi desiderio os aperuisse: itaq; lac ei admotum fuisse, & paulatim alitum fuisse.

Tempora & uentos Lepus cognoscit.
CAP. XXXV.

RAtionem tum uentorum, tum temporum lepus planè scit. Hyeme apricis locis cubilia idcirco in-

format,atque imprimit,quòd apricationem uehemẽter appetit: frigus hostilem in modum declinat,æstate uero,altioris sedis studio captus ad aquilonem cubitat. Temporum commutationes nares ei indicant. Non oculos claudit cum somnum capit, imo uero cum reliqua membra somnum accipiunt, interea tamen oculi uident. In pastionibus tum nocturnis tum longinquis pabulũ inquirit,siue quòd fortè peregrini cibi desiderio tenetur,siue etiam quãtum equidem intelligo,ut se exerceat, & pedum celeritatem firmet. Viam retrouersus pertinentem cupide amplexatur, consuetam sedem omnibus locis antefert, eoq; non parum sæpe capitur,quòd assuctum cubile relinquere non possit.

De Leporum uelocitate montanorum & campestrium. CAP. XXXVI.

Lepus quem canes & equi insectantur, si campestris sit,celeriore & concitatiore cursu,quam montanus uiam conficit,propter corporis exiguitatem,& tenuitatem. Cum enim gracili habitu sit, ipsum celeritate præstare uero proximum est. Primum igitur ex terra exsiliens saltu fertur, & per dumeta aliaue densiora uirgulta expeditus perlabitur. Tum uero sicubi herbæ sint altæ & frequentes, ex eis facile sese explicat,atque elabitur: ac quemadmodum leonibus caudæ ad excitandas uires magno adiumento esse dicuntur,sic huic aures roboris numina, & uexilla, & cursus incitamenta existunt: fugiens eas ad tergum retorquet

torquet, ſicq́; ipſis tanquam ſtimulis torporē & ignauiam, ne à currendo retardetur, concitat. Iam porro curſum nec unum, nec rectà tenet, ſed & huc illuc ſe uerſat, & uero de recto curſu deflectit, ut exterreat canes, & circūueniat ad id quidem diuerticulum, quo uult iter conuertere: de auribus alterutrā intorquet, atque inflectit, eaq́; quaſi moderatrice curſum dirigit. Neque uero improuide uno eodemq́; tempore omnes ſuarum uirium neruulos contendit, ſed & impetum inſequentis obſeruat, & ſi ad inſequendum tardus & ſegnis ſit, non omnem ſuam celeritatem profundit: Sed duntaxat canes antegredi maturans, ſeſe integrum ſeruat, & uiribus ſuis moderatur, nc omnē ſuam currendi facultatem urgens, ex incitato curſu uiribus deficiat. Penitus enim cognoſcit ſe ad curſum longe multumq́; antecellere, & uidet impenſius laborare non eſſe neceſſe. Quòd ſi pedum celeritate canis ad conficiendum interpollet, tum omnibus reuocatis uiribus lepus quanto maximo poteſt curſu fertur. Cum autem longe multumq́; canibus antecucurrerit, & longo ſanè interuallo uenatores atque equos reliquerit, tum ſanè in aliquem tumulum aſcēdit, & in poſteriores pedes ſeſe erigens, tanquam ex aliqua ſpecula, & inſectantium certamen proſpicit, & quantum equidem exiſtimo, eos ut debiliores ridet. Poſt ex eo loco intuens, ſe omnia ſuperiora habere, is nimirum quietem & tranquillitatem adeptus, ex laſſitudine grate & libenter dormit. Montium incolæ nō

tam ueloces, quàm qui in planicie uersantur, nisi quã do sub montem subiectos habent tractus in planiciem explicatos, quò ex montibus decurrant: unde fit, ut tametsi montes incolant, tamen in campis exerceantur, unde sæpe campani homines eos excitant, atque insequuntur. Cum autem proximi sunt ut capiantur, campestris uiæ breuitatem declinantes, in altiores locos & montosos se conuertunt, in suas nimirum sedes festinantes, idcircoq; euadunt, & insperatam salutẽ assequuntur, quòd canibus & equis montium itinera infesta atque inimica, pedes obterunt & debilitant, sed eo acerbius canes uexantur, quod carneos pedes & minime ad perpetienda saxa resistẽtes, & quemadmodum equi ungulas habent. Contrà, lepus conuestitos pilis pedes habet, & duritatis & asperitatis patientes. Iam ex leporibus qui in crebris dumetorum frequentia locis commorãtur, laboris inertia segnes, non ad cursum uelocitate ualẽt, ex pedum tarditate ad fugiendum laborantes. Nam huiuscemodi opimo habitu, & cessatione torpentes, currendi insueti sunt, & ad proficiscendum longissime perimbecilles. Ipsorum ratio uenandorum talis est. Primũ per frutices perparuulos & minime continenti crebritate densos permeant: densiores uero, qui transiri non possunt, transiliunt: ueruntamen ubi fruticetum aliud ex alio nexum latissime continuatur, ibi hoc ipsum facere coacti cum sint, corporis grauitate ad saltum parum ualentes, sanè quàm cito laborant

& succum

& ſuccumbunt. Canes uero ab eis ipſis primum aberrant quòd non eos propter minutarum arbuſcularum frequentiam uident, & uero per frutices ſaliunt odoris ſenſu illecti, deinde tandem aliquando uiſos, inſequuntur, de cõtentione currendi nil remittentes: illi autem ipſi ex continuatione ſaliendi ad capiẽdam fugam longiorẽ remolleſcunt, & uiribus deſecti comprehenduntur: atq; etiam ut facile ſurſum uerſus feruntur quòd poſteriora membra longiora habẽt: ſic ſane deorſum uerſus egre ideo decurrunt, quia anteriora cum ſint breuiora, eos affligent.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXXVII.

HEgeſander Delphus in commentarijs memoriæ tradidit, Antigono Gonata regnante, in Aſtipalæa maximam leporum multitudinem extitiſſe, ut Pythiam Aſtypalenſes de eis cõſulere habuerint neceſſe: eam reſpondiſſe canes alendos eſſe: quo facto uno anno plus quàm ſex milia cepiſſe. Ex eo enim tam ingens leporum numerus procreatus fuerat, quòd Anaphæus quiſpiam in eam inſulam duos lepores inieciſſet, quemadmodum etiam Aſtypalenſis quidam in Anaphen duos perdices antè dimiſiſſet, unde tanta perdicum uis in Anaphe exorta fuerat, ut ſedibus incolæ pellerentur. A principio lepores non habebat Aſtypalæa. Xenophon & Herodotus maxime fœcũdum animal genus leporaceum teſtantur. Nam etſi comprehenditur à feris auibus, atque

C homi

hominibus, tamen adhuc redundat, fœtuum enim alius in uentre pilosus, alius à pilis nudus, alius in uulua recens fingitur, alius in lucem profertur. Xenophon leporem ait clausis oculis uigilare, apertis dormire. Apud Bizaltas lepores bina iecora habere Theophrastus dicit. Lepores ut sint omnes sanè longis & pilosis auribus, tibijs neque magnis, neque æqualibus: certe diuersos inter se colores habent, alij cyanei, alij in solis terrarum nigris fusci, alij in rubris terris rutili, nonnulli omni ex parte albi.

GYLLII ACCESSIO.

De leporis astutia in tuenda sua procreatione. CAP. XXXVIII.

EX suis lepusculis alium alibi lepores ponunt, ut iugeris sæpe interuallo distent inter se, ne si uel homo uel canis interuenerit, omnes simul periclitentur, ipsi autem lepores ad cubile redeuntes, postea quàm uarium & multiplex posuerunt uestigium, ab alijs longe remotum, extremum saltum saltant, ne nimirum uestigiorum perpetuitate somnum capientes deprehendantur.

De Cuniculis. CAP. XXXIX.

ALiud est etiam genus leporum, natura perparuum, nec tamen augetur unquam, ei cuniculus nomen est: quod quidem ipsum nouatum à me non est, at etiam in conscribenda historia Græci quidam usi sunt, quod à principio Hispani imposuissent.

Caudam

Caudam cæteris breuiorem habet, cætera reliquis leporibus consimilis est, præterquam quòd magnitudo capitis quippiam differt, quia exilius sit, & minima carne præditum, eius uniuersum corpus candidius quam reliquorum leporum.

De Fele. CAP. XL.

QVemadmodum ex felibus mas est libidinosissimus, sic amantissima catulorum fœmina: quæ uenercam idcirco maris consuetudinē refugit, quòd is calidissimum, ignisq́ simile semen emittat, genitale ut fœminæ comburat. Eiusce quidē rei mas non ignarus, communes catulos suos interimit. Hæc autem nouorum catulorum desiderio permota, eius libidini morem gerit. Quòd autem ab omni tetro odore feles abhorrere dicantur, eò excrementa sua prius fossa facta, in terram occultant.

GYLLII ACCESSIO.

De Fele. CAP. XLI.

FElem marem Aegyptij dicunt pupillas ad solis rationem uariare, cum enim exoritur sol, tum longæ fiunt, in meridie rotundæ uidentur, ad uesperam autem obscurantur: eum odore unguentorum Plutarchus scribit grauiter uexari.

GYLLII ACCESSIO.

De Talpa. CAP. XLII.

CVm ad comprehendendas talpas fictile uas angustis faucibus in scrobem de industria factum

demisissem, earumq́ꝫ una in hoc ipsum incidisset, & exitus non ei pateret, quòd sursum uersus propter decliuitatem adrepere non posset, altera ei opem & salutem tulit, terramq́ꝫ effossam in uas tandiu coniecit, quoad exaggeratione facta, altera exire potuerit. Sed quis ille sensus sine oculis concipere alterius casum, & liberandi ratione͂ percipere, quam haud scio an cæcus homo sine uocis indicio assequi queat.

FINIS LIBRI VII.

LIBER OCTAVVS

DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Muribus. CAP. I.

MVRES cum sua sponte fœcunda animalia crebros partus ex sese edũt, tum multo supra consuetudinem accedente salis usu fœcundiores. In Paro insula ferrum exedere & conficere dicuntur. Amyntas in Teredone Babylonica scribit, eodem cibo uti.

De Murium iecore. CAP. II.

A Coitu recrescente luna, muris iecusculum mirabilem in modum sibi fibram quotidie quandam progignit, usque ad plenam lunam. Deinde luna decrescente fibræ pariter decrescunt, ac in unum corpus extenuatæ paulatim euanescunt. In Thebaide cum grandine pluit, mures in terra apparere audio, qui partim etiam nunc cœnum limosum, partim iam caro existunt.

De Aegyptijs Muribus ex pluuia nascentibus. CAP. III.

PRimum ut in Aegypto pluit, perparuulis guttis Mures nasci solent, qui longe lateq; totis aruis uagantes, maxima calamitate ex spicarum circumrosione & succisione segetes afficiunt, & manipulorum

C 3 aceruos

aceruos uastantes, magnum Aegyptijs negotium exhibent: eo fit, ut ij insidias eis conentur muscipulis tendere, & sepimentis repellere, & fossis ac incensionibus arcere: sed mures ut minime ad muscipulas accedunt, sic cum sint ad saliendum apti, & sepes transcendunt, & fossas transiliunt. Aegyptij uero de spe & conatu depulsi, omni machinatione insidiarum, tanquam parum efficaci relicta, se ad supplicitèr deprecandam à Deo calamitatem uertunt. Mures diuinæ iræ metu, in montem quempiã aciei instructione ordinem quadrangulum conseruantes discedunt: horum omnium natu minimi primo in ordine consistunt, maximi uero extremum agmen ducunt, eos qui lassitudine deficiũt, urgent, ac seipsos sequi cogũt. Quòd si ex itinere minimi natu laborantes subsistãt, omnes quoq; consequentes, ut est in more belli institutoq; positum, insistunt, & interquiescunt: Simulq; se, ut primi mouere cœperunt, cæteri continuo omnes subsequuntur. Hoc idem qui Pontum incolunt mures illic agere dicunt. Ex omni autem domo cuius ruinæ impendeant qua primum datur, celeriter demigrare creduntur. Cum autem uocem felis aut uiperæ sibilum exaudiuerunt, è nido musculos in locum alium transferunt.

De Muribus insulæ Heracleæ. CAP. IIII.

QVantum est cunq; murium in Heraclea, quæ in Ponto insula est, deum & religiose colet, & quod deo cunq; dedicatum est, non attingit. Itaque cum uitis

tis,quæ ibi deo frondescit,& soli eidem ad religionem consecrata est,cuiusq; racemos dei administri ad sacra seruant, uuæ assecutæ fuerint maturitatem, tum de insula mures decedunt, ut ne si remanerent, per imprudentiam eas contingant, quas tangi fas non sit: post uero ubi id anni tempus præterierit,ad domesticam sedem reuertuntur. Atque hæc quidem Ponticorum murium est probitas. Contrà Hippon, Diagoras, Herostratus,reliquiq; dei hostes,quomodo uel à racemis,uel alijs rebus consecratis cupiditatem manusq; abstinuissent,qui ne ab ea quidem insania suã assensionem sustinuerint,quominus & nomina deorum, & opera quomodocunq; tollere conati fuerint.

De Muribus. CAP. V.

CVm mures in aquatile uas delapsi ascendere non queunt,mutuas inter se caudas mordicus tenentes,sese subtrahunt, secundum quidem primus, tertium secundus: sic enim eos mutuas inter se operas sapientissima natura ponere docuit.

De Muribus terræ Caspiæ. CAP. VI.

AMyntas in Mansionibus, quas sic inscripsit, in Caspiam dicit infinitam murium multitudinem accedere,eosdemq; in perennibus fluuijs rapide præcipitãtibus intrepidè innatare,& caudas inter se mordicus tenentes,firmamentum habere,eoq; firmo uinculo fluuios transmittere. Cum autem in arationes transierint,segetes succidunt, & in arbores ascendentes fructus edunt,& ramos frangunt: Quibus Caspij

ubi resistere non queunt, hoc modo infestas eorum incursiones moliuntur ulcisci, ut non habẽtibus uncinatos ungues auibus quippiam noceant, quæ quidem ipsæ tantis gregibus ut nubes esse uideantur eò aduolantes, mures sedibus pellunt, & suo proprio quodam naturæ munere à Caspijs famem depellũt, neque magnitudine inferiores quã Aegyptij Ichneumones: Item'q; agrestes sunt & acerbi, & robore dentium non aliter dissecare ac deuorare possunt, quàm mures ferrum in Teredone Babyloniæ, quorum pelles molles institores ad Persas uehunt, quibus uestes consuuntur, & corpus optime fouetur.

Quemadmodum Mures domum collapsuram prænoscunt. CAP. VII.

QVod uicinam domum ad edendas ruinas mures & mustellæ præsentiunt, idcirco eius casum & prolapsionem præuertẽtes, ex ipsa emigrãt, quod quidem ipsum in Helice oppido usu euenisse dicitur. Cum enim Helicenses impium facinus in se aduersus Iones admisissent, eos nimirum in altaribus mactantes, tum sanè his propinqua ruina ex ostentis portenta fuit. Nam quinq; antè diebus quam Helice funditus euerteretur, qui in ea essent mures, mustellæ, serpẽtes, & uerticillæ, cæteraq; eiusmodi ex eo loco exierunt: quod quidem facinus Helicensibus id ipsum intuentibus, summam quidem admirationem mouebat: ueruntamen quam ob rem discederent, causam conijcere non poterant, postea uerò quàm ex urbe

hæc

hæc animalia exceſſere, ex terræ motu tantæ labes domorum noctu factæ ſunt, ut non modò ex hoc caſu deſederit urbs,& conciderit, atque ex permultæ tempeſtatis alluuione funditus deleta fuerit: uerum etiam cum forte decem naues Lacedæmoniorum in urbis portu ſtationeq; eſſent, ex marinorum æſtuum tempeſtate perierunt. Diuina enim iuſtitia, ſatellitibus atq; adminiſtris beſtijs, ad ulciſcẽdos impios homines utitur. Cui rei etiã teſtimonio eſt Pauclas Lacedæmonius, qui cũ fabros Dionyſianos iter facere ad Citheria per Spartã prohibuiſſet, poſt in ſeſſione Ephororum à canibus laceratus fuit,& diſtractus.

Quemadmodum ſua ſponte mures cum moriuntur, eorum partes non generatim, ſed ſigillatim extinguntur. CAP. VIII.

MVres qui non ex inſidijs, ſed ſua ſponte moriũtur, defluentibus membris, è uita paulatim excedunt: unde profectum id quod eſt in prouerbio, Iuxta muris interitum. Cuius Menander meminit in Thaide. Flagrãti autem libidine dicunt mures eſſe, teſtem'q; Cratinum afferunt, dicentẽ in poëmate inſcripto, Fugitiuis: Age nunc tibi ex æthere murinã laſciuiam Xenophontis fulmine percutiam. Atq; fœminam quoque murem maiore Veneris rabie flagrare dicunt. Et rurſus apud Epicratẽ in poëmate quod inſcribitur Chorus: Poſtremò ſubijt deteſtabilis lena, deierans per Dianã eſſe uitulam, eſſe uirginẽ, eſſe pullã indomitã; At illa murina erat. Superiectione ſalaciſsimã

cissimam eam dicere uoluit, quum prorsus murinam uocauit.

De Muribus bipedibus. CAP. IX.

IN Cyrene diuersa tum colore, tum forma murium genera nasci ferunt, ac quosdam ipsorum quemadmodum feles, ita lata facie esse; alios uiperæ speciem similitudinemq́; gerentes, acutas spinas habere, quos indigenæ echenatas uocant. In Aegypto audio bipedes mures maxima magnitudine esse, & prioribus pedibus tanq̃ manibus uti, eosdemq́; rectos duobus pedibus nitentes gradi: cum autem insequẽtibus urgentur, salire. Hæc Theophrastus. Ex panibus multis & uarijs simul positis optimum quenq; seligens circumrodit: quare optimi panis iudicium in muribus existimatur esse.

De Murium religione. CAP. X.

MVres item adorant ij, qui Troadis Amaxitum incolunt: unde Apollinẽ, qui apud eos maxima religione est, Smynthium appellant: Murem enim Smynthiũ Aeoles & Troiani nominant: sicut Aeschylus in Sisypho testatur, cum ait: Sed agrestis quis est Smynthius. Tũ uero apud Smynthios circures aluntur mures, eisq́; uictus publicè præbetur, atque infra altare ubi degunt, latibula habent. Apud etiam tripodem Apollinis mus manet, de cuius religione hanc accepi fabellam, Permulta murium millia cum Aeolium & Troianorum segetes inuasissent, atque immaturas succidissent, & simul eis qui earum semẽtẽ fecissent

cissent, infructuosas reddidissent: cumq́ Delphicus deus de hac re consultus esset, respondisse: Oportere sacrificare Smynthio Apollini. Eos quibus datũ esset oraculum respõsum secutos, ab hoc murium impetu liberatos fuisse, & frumentũ eis ad solitas messes peruenisse. Huc etiã addunt, Cretenses in coloniã domo missos, Pythium rogasse, quempiã sibi locum ad habitandum appositũ ostenderet: Illum oraculũ edidisse, ubi terra geniti bellum eis inferrent, ibi considendũ, atq; urbem excitandã esse: ita eos profectos ad Amaxitum castra posuisse, ut illic quiescerent: muriũ uerò incredibilem multitudinẽ erupisse, & clypeorum lora derosisse, & arcuum neruos excidisse: ex quo coniecturam duxerunt, illos esse terrigenas: proinde ad armorum inopiam redactos, hunc locum incoluisse, atque Smynthio Apollini templum excitasse.

De Mustella, quam Thebani in Bœotia adorant.
CAP. XI.

Aegyptij quòd diuersa animaliũ genera in deos referant, & sacra religione colant, multiplex & uarius risus eos consequitur. At Thebani, natione quidem Græci, risu obruẽdi, qui mustellam religiose uenerentur, & dicant, Cum Herculem Alcmena parturiret, & parere non posset, hanc accurrisse, & parturiendi uincula dissoluisse, eoq; esse factum, in lucem ut Hercules expeditius exiret.

De Mustella, & serpente, & earum pugna.
CAP. XII.

PErniciosa belua mustella est, perniciosa etiam serpens. Nam mustella cum serpente pugnatura, primum quidem rutam edit, deinde fidenti animo ad pugnam tanquam armis tecta procedit; Causa est rutæ odor, serpentibus infestus.

GYLLII ACCESSIO.

De Sciuris. CAP. XIII.

SCiurus ea est solertia, ut in maximis solis feruoribus ad frangendū calorem erecta cauda & patula sese ita opacet, quemadmodū pauones, ut uehementē æstatis ardorē defendāt, se excitata cauda adūbrant.

De Herinaceorum terrestrium & Lyncis inuidia. CAP. XIIII.

TErrestris Herinaceus inter animalia inuida censetur, statim ut capit̄, urina sua reddita, tergus suū conspergit, cuius ui perfusum corrumpitur, & quod futurum erat ad multa utile, reddit inutile. Et Lynx etiam urinā suam in terrā occultat, quæ ubi concreuerit ac congelarit, lapis efficitur, ad sculpendū accōmodatus, & simul ad muliebrem mundum expetitus.

De Herinaceorum prudentia. CAP. XV.

HErinaceus eorum quæ ad uitæ usum pertinent, natura sua nec imprudens creditur, nec imperitus comparandorū & condendorum in hyemem fructuum: Planè enim nouit, non omni tempore percipiendorum tempestiuitatem fructuum datam esse, quare cū hirsutus spinis tam sit, seipsum in locis, ubi pomorum acerui constructi sunt, uolutans, suis acu-

leis

leis transfixa portat non pauca in thesaurum cauernarum, in quas abdita atq; condita seruantur: unde promere queat, cum nulla ex parte extrinsecus fructus colligi queunt. Terreni Herinacei nunc ueteratoriam explicabo: Cum enim is uicinus est ut capiatur, contortissime seipsum concludit, & tantoperè contrahit, ut comprehendi non queat, simul & animam continet, spiritumq; comprimit, & ab omni motu conquiescens, mortui speciem præ se fert.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinacei, & serpentis pugna. CAP. XVI.

Serpens & Herinaceus mutuo inter se odio flagrāt: Cum hic illam ad pugnam descendere sentit, callidus spinis totum se contrahit in orbem, & imam partem ab aculeis inopem ad terram firmiter abijcit. Ea uero inania uulnera infert, quòd aculeis prohibeatur dentes infigere: & tametsi aculeis affligitur serpens, tamen non tam diu omittit eum oppugnare, dum aut pari casu moriatur uterq;, aut ex mortua Herinaccus prudens elabitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Herinaceorum solertia. CAP. XVII.

Mirificam procurationem Herinaceus habet: cum uuæ maturescere incipiunt: sub uites subit, & pedibus ex racemo uuas ad terram deijcit, seq; huc & illuc uersans, spinis eas colligit, ut illius aliquādo aculeos cum transfixis uuis plenos intueremur, serpere racemum, & ambulare opinaremur. Deinde in lates-

bram ingressus,excedẽdas catulis suis easdem obijcit. Duo uero foramina eius cubile habet,alterum ad austrum,alterum ad boream pertinet: ac pro temporis ratione, tanquam uelum gubernatores nauis, sic id quod ad uentum spectat, obstruit,alterum autem aperit: quod ipsum cum quispiam animaduertisset, eam gloriam assecutus est,ut ex eo uentos futuros prædiceret.

De Testudine & Vipera. CAP. XVIII.

TErrena Testudo cum Origanum comederit, Viperam præclare contemnit. Quòd si eius facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem armatur. Iam si utriusq; facultate caruerit, à serpente exeditur,planeq; conficitur. Cum testudini serpentẽ comesse contigerit,cunila adesa statim illa extra periculum ueneni est, quod aliter confestim ab usu hanc funditus sublaturum fuerat.

De libidine Testudinum. CAP. XIX.

EX terrenis Testudinibus mas ad uenerem inflammatissimus est. Demostratus fœminam humi ad coitum stratam ait supinã iacere, deinde expleto coitu, propter testæ magnitudinem cum se conuertere nõ queat,escam paratam à marito relinqui eum alijs animalibus,tũ aquilæ: unde fit,ut mares eas ad coitũ ideo illicere non possint, quòd fœminę magna moderatione libidines contineant,& salutem uoluptati anteponant. At enim mares mirabili quadam natura illecebram amatoriam,& omnis metus obliuionẽ afferentem

rentem fœminis iniiciunt: neque tamen huiuſcemodi illecebræ ſunt cantiunculæ, quales Theocritus, paſtoritiæ luſionis compoſitor, nugatur: ſed occulta herba, cuius neque ille nomen ſe ſcire dicit, neque aliũ cognoſcere confitetur: itaque mares eam ore continentes, ad libidinem fœminas alliciunt: & quæ antea fugiebant, nunc exardeſcunt ad coitum, & nullo de ſe timore afficiuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum humi latet. CAP. XX.

OMne hybernum tempus teſtudo intra terram abdita manet immobilis: cuius naturam non ignorantes homines, eam ineunte hyeme terræ operimento obducunt: poſt uero hyemem ibi locatam ac ſitam, ubi terra obruerunt, reperiunt, ſine cibo totam hyemem traduxiſſe. Oua non modo incubare ſolo aſpectu dicitur, ſed etiam ad excluſionem perducere.

De Rubeta rana. CAP. XXI.

EST rubetarum genus, cuius facta non modo perniciosa, ſed illius aſpectus aſpicientibus infeſtiſſimus exiſtit: Nam ſi quis ex iis, qui malas artes ingenioſe factitare ſciunt, eam primo contriuerit, deinde eius ſanguinem ſiue ad uinum, ſiue ad aliam potionem admiſtum, cuipiam per inſidias bibendum dederit, is ſanè ſine mora perit. Eius aſpectus hanc improbitatem habet, ut eam aduerſam ſi quis acriter intuicatur, & illa contra improbo obtutu ſuo reſpiciat, ac ſuam aſpirationem humano colori hoſtilem anhela-

uerit, hominem eo pallore afficit, ut ægrotanti similis esse uideatur: ac pallor per aliquot dies manet, deinde euanescit. Tymeus, & Neocles medicus ruberas dicunt duo iecora habere: & alterum quidem occidere, alterum alteri aduersantem salutem afferre.

De Cochleis. CAP. XXII.

PErdices & Erodios idcirco defugiunt Cochleæ, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces ibi serpere, ubi illi ipsi uersentur: eos tamen naturali quadam astutia Cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt: Siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues autem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: ut uero nihil inuenerint, eas ut sibi inutiles abijciunt, atque discedunt. Illæ uerò singulæ exsaturatæ pastu, atque ex aberratione qua hostes fefellerunt seruatæ, ita in testas tanquàm suam propriam domum reuertuntur.

Pilularius Scarabeus caret fœmina.
CAP. XXIII.

IN suo genere Scarabeorum natio fœminei sexus quòd sit expers, ideo in fimi pilam semen emittit, quam octo & uiginti dierum spatio & uolutat, & concalefacit, deinde fœtum procreat. Aegyptiorum porro bellatores Scarabeum in digitis insculptum habere solebant, ex eo adumbrante nimirum legislatore, solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quòd sane scarabeus caret fœmina. Scarabeum perdis

perdis, si rosas in eum inijcias.

GYLLII ACCESSIO.

De Scarabeis. CAP. XXIIII.

SCarabeus ex bubulo stercore pilulam rotundam ad coeli similitudinem conficit, quam ab ortu ad occasum uersus tandiu ipse uersat, dum ad mundi figuram perduxerit: postea autem quàm eãdem defoderit, duo de triginta dies terra obrutam esse sinit, quot enim dierum spatio luna duodecim coeli signa percurrit, totidem scarabeorũ genus animatur. Nono & uicesimo pòst die eam refossam in aquã deijcit, idemq; triginta tanquam digitulis praeditus est, solis ardore solet excaecatus perire.

De Formicis. CAP. XXV.

FActis messibus, circum arcas uersantes Formicae ad trituram conueniunt aut singulae, aut binae, aut ternae: domicilia sua & consueta tecta relinquentes, triticum legunt, eadem semita iter faciunt: aliae ad legenda grana eunt, aliae onus portantes redeunt, ac summo cum honore & modestia aliae alijs de uia decedunt, & multo magis expeditae onus gerentibus, in cauernis granorum aceruos sibi construunt, ac singula semina exterebrant, quod excidit, in suum prandium conuertunt, reliquum uero quod circũrosum remanet, sterile est. Ergo ista generosissimę oeconomę & custodes formicae intra cauernam machinãtur, ne imbrium fluxionibus integra semina rursus in fruges è terra exeant, unde in cibi inopiam & famem incurrant,

currant, unde illis labor & ſedulitas pereat. Hæc igitur, ſicut alia pleraq; , natura formicis largita eſt.

Rerum cœleſtium notionem habere, curſum ſyderum tenere, atq; uim intelligere, ſapereq́; Babylonios & Chaldeos teſtantur hiſtorici. Formicæ uero neque cœlum ſuſpiciunt, neq; digitis menſis dies numerare ſciunt: hoc tamen eis natura donauit admirabile, ut menſis nono quoq; die, non pedem ex cauerna egredientes, admodum quiete tecto ſe teneant.

De ingenio Formicæ. CAP. XXVI.

Cleantem hæc de formica hiſtoria coëgit & inuitum & fortiſsime contradicentem beſtias concedere rationis non expertes eſſe. Nam eum aliquando otioſa ſeſsione fruentem, ferunt formicas, quæ complures ad eius pedes eſſent, animo cœpiſſe uacuo & ſoluto contemplari, alteras nimirũ uidiſſe alicunde mortuam in alienarum domiciliũ & ſuarum minime contubernalium portantes, in formicariæ cauernæ faucibus conſiſtere, atque inde continuo alteras perſpexiſſe prodire, & cum externis uelut quiddam conferentes, iterum & ſæpius ultro citroq́; cõmeare, deniq; lumbricum tanquam redemptionis pretium attuliſſe, eumq́; alteras accepiſſe, & ſimul quàm ferrent mortuam dimiſiſſe: alteras cum gaudio & libenter ſimiliter atq; uel fratrẽ uel filium recepiſſe. Quid ad hæc dicet Heſiodus, qui ſcripſerit Iouem naturas diſtinxiſſe, beſtijsq́; terrenis, aquatilibus, uolucribus dediſſe, ut & inter ſe conficerent, & minime quidem mutua

mutua inter se iustitia uterentur: hominibus autem iustitiæ munus largitum fuisse. Atqui non hæc dicet Priamus, siquidem is ipse homo ab homine, & heroë, & ex Iouis stirpe oriũdo, ipse quoq; Iouis progenies, multa Hectorem pecunia redemit.

De Formicarum sedulitate. CAP. XXVII.

FOrmicæ in primis sedula atq; operosa animalia, tanto laborãdi studio tenentur, ut ne noctes quidem in suo opere cessent, modò sit plena luna: nec uero, quemadmodum homines inertiæ, fugæq; laborandi excusationes prætẽdunt: Quid enim inertium dierum multitudinẽ commemorẽ, necesse est? Indicta sunt Dionysia, Lenæa, Saturnalia: alia Spartam sunt translata, alia Thebas recepta: quin singulis etiam urbibus, mille dierũ inertissimæ segnitiæ nõ apud barbaros solum, sed etiã apud Græcos indictæ sunt.

De terræ fossionibus, quas faciunt formicæ. CAP. XXVIII.

AEgyptias fossas & Creticos labyrinthos historici literarum memoria celebrãt, & poëtarum natio uersibus decantat: uerum fossionum quas formicæ efficiunt, uaria diuerticula, flexiones, anfractus nondũ sciunt: enimuero eæ mirabili sapientia subterraneas ædificatiuneulas tortuosissimè construunt, ut uel difficilem inuentu aditum, uel omnino inuium insidias sibi molientibus efficiant: terram enim quam effodiunt, pro foraminibus aggerant, & tanquã muros quosdam, & propugnacula circumijciunt, & ne

ex cœlo aqua pluuia defluens seipsas funditus alluuione perdat. Intermedia item sepimenta, cauernas alias ab alijs secernentia, solertissime machinantur, atq; ut de splendidis hominum ædibus fieri solet, domum suam triplici regione formaq; circũscribunt: alterum enim in ea locum Andronem, in quo mares habitent, ædificant: alterum Gynecium nuncupatũ, ubi fœminæ pariant, moliuntur: tertium granorum aceruis destinant: cum tamen ab Ischomacho & Socrate rei œconomicæ peritis nihil tale didicerint. Quum autem tanquam ad pabulandum proficiscuntur, natu grandiores similiter eas, atq; exercitus duces, ducũt: ut ad segetes perueniunt adolescentiores sub stipula stant, duces uero ascendũt, & spicas abscissas inferioribus deijciunt: hæ uero circumstantes, aristas distrahunt, simul & ex earũ uallo & uaginis grana indusa explicant: neque ad excutiendum ullo instrumento egent, necq; ad uentilandum uiris, necq; uentis ad purganda à sordibus grana, ex frumentis, quæ homines exarant, cibos sibi conficientes, humanis laboribus fruuntur. Illud etiam auditum habeo prudenter factum, eas humatione mortuas afficere solere.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis. CAP. XXIX.

Formicarum domestica dispensatio & prouidentia explanari non potest, necq; enim ullam formicarum industria eminentiorẽ uirtutis effigiem natura finxit. In ijs inest amicitia, communitate iunguntur,

in ijs

in ijs fortitudinis imago elucet, & laborãdi ſtudium: inſuper inſunt, multa moderationis & frugalitatis ſemina, multa prudentiæ & iuſtitiæ. Cum quippiã quod eſculentum ſit ferre non queunt, derodunt & diuidunt, ut à pluribus commodius portari poſsit: Cumq; ſemina ſitu corrumpi ſentiunt, ut reficiantur, extra cauernam eijciunt. Introitus non rectus, ſed diuerticulis, flexionibusq; interceptus, in tres cauernas deſinit, quarum una commune ipſis domicilium eſt, altera ciborum receptaculum, in tertiã mortuas efferunt. Si earum aliquas uras, reliquas fugabis. Eas auditione accepi ſenſum diuinationis habere, cum futura eſt annonæ caritas, & fames, tum enim maxime ad recondenda frumenta, & reliqua ſemina ſuo uſui apta, operoſiores exiſtere.

De Formicarum prudentia. CAP. XXX.

SVa ſponte, prudentia, non aliena inſtitutione ualent etiam apud nos animalia, non totidem tamen quot ſunt in India: Illic enim eiuſmodi ſunt, Elephantus, Pſitacus, Sphinges, & nũcupati Satyri. Noſtrates formicæ cauernas quidem & latibula quædam effodiunt, ſub terra habitantes: at Indicæ ſingulari ſapientia præditæ domunculas commodas in excelſis locis conſtruunt, non in deuexis & planis, qui facile inundari queant. In eis ambitus, &, ut ita dicam, foſſas Aegyptias, & Creticos labyrinthos magna ſapientia effodientes, domeſticas ſedes conſtituunt: non rectas quidem, & peruias, aut in quas quippiam in-

fluere poſsit, ſed ſinuoſis foraminibus obliquas, in quarum ſuperficie foramen unum relinquunt, per quod quidem ipſum ingrediãtur ipſæ, & ſemina quæ colligunt, in ſuos theſauros inferant. In excelſis quidem locis latibula machinantur, ut fluminum alluuiones effugiant.

GYLLII ACCESSIO.

De Formicis Indicis. CAP. XXXI.

ONeſicritus Formicarum Indiæ ſcribit ſe uidiſſe pelles, pantherarum ſimiles. Megaſthenes in Derdis Indis montanis ad orientem pertinentibus, dicit collem eſſe, cuius circuitus ter mille ſtadiorum ſit, ubi auri ſecturas Formicæ, uulpibus non inferiores magnitudine, excauent, & terram perfodiant, & hyberno tempore, quemadmodum talpæ, ſic ad cauernæ fauces terram exaggerẽt, & ſimul aurũ eijciãt, quod ipſum uicini latenter diripiant, aperte enim non poſſunt obſiſtentibus formicis, quæ non modo eos in furto præſenti deprenſos impugnant, atq; interficiunt, ſed & longiſsime in fugam impulſos inſequuntur. Verum ut eæ à longinqua inſectatione retardentur, ferarum carnes diſtractas in plurima loca ſpargunt, quas interea cum ipſæ comedunt, cum auro elabuntur.

De Formica Laërte nuncupata, & eiuſdem nominis Veſpis. CAP. XXXII.

MOrtiferum genus quoddã formicarum eſſe dicitur, quæ Laërtæ nũcupantur. Eodem nomine Veſpas

Vespas quasdam appellarũt. Hæc ait Telephus Cretensis ex Mysio pergamo profectus.

De Campe uermiculo. CAP. XXXIII.

CAmpe & olera exedunt, & celeriter cõficiunt: eis mulier, si per media olera peruaserit, ex mẽsibus laborans, perniciem affert.

GYLLII ACCESSIO.

De Bufonibus. CAP. XXXIIII.

SVbterraneæ bestiæ, quas uulgò Bufones uocant, totam hyemem oculis clausis manẽt in terram abstrusi, somno sepulti, miseri, sine cibo, sine luce, neque in suis cauernis quicquam præter somnum habent: hyemali morte affecti, terra tandiu humati iacẽt, dum uernum tempus incalescit: tum tanquã reuiuiscunt, & ex humatione excitati, cibum iandudum sumere obliti, quasi reminiscuntur.

De Aranei textrina. CAP. XXXV.

TExtrinam & lanificia deam nomine Erganẽ inuenisse fama hominum celebratum est: Araneus uerò ad textrinum opus sua sponte naturaq; natus est: non enim textili artificio studet, neque aliunde filum assumit, sed ex suo uentre stamina deducit, celeritate pedum uenabula contexit, atque in retis specie diffundit: tum filis quæ ad texendum de uentre suo detrahit, ijsdem uentrem suum studiosissime alit. Mulieres autẽ quæ maxime ad nendi artificiũ digitorum argutijs ualent, filumq; elaboratissimũ conficere præclare sciunt, non cum eo subtilitate operis sunt

conferendæ: huius nimirũ filũ, tenuitate pilũ uincit.

De geometria Araneorum. CAP. XXXVI.

NOn modo texendi solertiam Aranei preclare tenent, ac similiter ut Minerua, Erganæ, Pinyte dex terci manuum ministerio & tenui ualent, sed & natura etiam sunt ad geometriam eruditi, nam & centrum seruant, & quasi circino circunducunt, & circũscriptionem exacte sciunt. Necp tamen Euclide cgẽt, geometricis rationibus erudito. Ad mediũ centri sedentes, insidias prædæ suæ tendunt. Necp modo texendi rationem norunt, uerumetiam sarciendi artificio excellunt. Nam si ex eorum quippiam solerti ope re ruperis, statim à ruptura tanquam sartum tectum, integrumćp præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Araneorum solertia. CAP. XXXVII.

ARanci opus cum mulierum textrina cõmunitatẽ habet, & hominibus utendi retibus scientiã attulit. Sed quid non ex illius opere maximã admirationẽ habet? Tela nõ ex stamine cõstat, sed tenuis membranulæ perpetuitatẽ habet: necp glutinatur perspicuo quopiã glutine: simul & eius color licet aërius sit, ad delitescendum tamẽ superficiem obscurat. Iam porro quanta illius solertia in gubernanda machina. Primũ enim ut quippiã comprehenderit, statim reticulum cõ trahit, quod ipsum nisi fieret in conspectu nostro, fidẽ nõ haberet, & fabula planè uideretur. Est etiã mihi admiratio summa in Araneo, quãta celeritate sese huc illuc

illuc iaculetur, uel cum telã texit, uel cum prædã comprehendere conatur, ultro, citroq́ sursum, deorsum ad punctum temporis commeans. Neq; modo culices muscasq́ capit, sed & asilos & fucos. Quis uenator scientius retibus utitur? musca laqueis irretita effugio pennarum elabi studet, & fremitu resonat, pedibusq́ reticulum conuellere conatur, sed exitus nullus patet: nanq; araneus celeriter huc illucq́ sese uersans, eam in angustias compulsam, acutis pedibus urget, & occidit.

De Phalangijs Zacynthi. CAP. XXXVIII.

IN Zacyntho Phalangiorum morsu percussis, bene perire dicunt, non ea modo accidere, quæ alibi ictis usu euenire solent: sed eadem ipsa etiam omnia acerbiora fieri. Primum enim, ut quis morsus sit, totum eius corpus obtorpescere, & debilitari: post tremore affici, & frigidissimum esse, & uomitum cum conuulsione subsequi. Iam porro quod audientibus terrorem inijcit, & uidentibus admirationem mouet, exponã: Cum ab eorum morsu quidam integri atq; intacti balneas, quarum lauatione phalangio uulnerati fuissent usi, subijssent & pedes abluissent, omnibus doloribus, quibus torquentur morsu pressi, exarserunt. Phalangij genus esse dicũt, qui Rhox appellatur, quoniam acino nigro similis sit: nascitur in Libya, longis pedibus præditus, os habet in media aluo, celeriter perimere potest.

De Mure araneo. CAP. XXXIX.

F Mus.

MVs araneus si in orbitam inciderit, tanquã uinculis capitur, ac moritur: ei qui ab eo fit morsus remedio est, terra ex orbitarũ transitu sumpta, eaq; simul ut uulnus aspersum sit, statim sanatur.

De Scorpijs. CAP. XL.

MAres Scorpij infestissimi habentur, fœminæ multo remissiores: non enim tantum uirus acerbitatis habẽt. Eorum nouem esse genera accepi, albũ, fuluum, fumosum, nigrũ, uiride, uentricosum: aliud cancri simile, infestissimũ, hoc flammeum appellant: aliud etiam ferunt alatum esse, & duplici aculeo armatum: aliud quod septem haberet internodia. Non oua scorpij, sed fœtus animantes pariunt.

Quemadmodum Libyci Scorpij dormientibus insidiantur. CAP. XLI.

FRaudulenti etiam natura Scorpij, & dolosi existunt: etenim Libyci ab eorũ multitudine metuentes, ad uitandos ipsos omnia machinamenta moliuntur: soccos ferunt in lectis cum longe à pariete remotis, tum in excelsum collocatis, tum fulcrorum pedibus in hydrias aquæ plenas impositis, sublimes somnum capiunt, qua machinationis molitione facta, sese quieto, & tuto somno usuros arbitrantur: atqui Scorpius si quid, unde semetipsum in tecto suspẽdat, nanciscatur, ibi fortissime pedibus inhærescit, simul & exerit aculeum, & dejcit: secundus igitur ex tecto descendens per primum serpit, atq; suis fragellis ad illius aculeum adhęrescit, & sublimem sinit suum aculeum:

lcum: item à secundo tenetur tertius, à tertio quartus: quintus similem ordinem conseruat, itemq́ue cæteri omnes. Deinceps per primos decurrunt, postremus dormientem ferit, & per superiores recurrit: Similiter ab illo secũdus, tum uero ab ultimo tertius, reliquiq́ue sese subducunt, quoad uelut sanè catenam soluentes, inter se omnes subtraxerunt. In Cariæ Latmo dicuntur esse Scorpij, qui indigenas mortifera percussione interimant: externos uero leniter mordeant. In mari rubro duorum, & sæpe trium cubitorum scorpij nascũtur. Scorpij alati mira magnitudine in India procreantur. In Aethiopia Scorpios lacertis audio expleri, & aspidibus, uerticillis, omniq́ue serpentium genere: quorum excrementa conculcantes, exulcerari auditione accepi.

Quemadmodum Scorpium necat herba Thelyphonus. CAP. XLII.

THelyphonum herbam Theophrastus narrat, si eam ad Scorpij dorsum admoueas, hunc statim perire. Idemq́ue affert, eundem ad integritatem ualetudinis restitui, si eum candida helleboro oblinas: atque equidem Thelyphonum probo, non item helleborũ: quòd sanè ita homines egregie diligam, ut acerbe & penitus scorpios oderim. Callimachus etiam canit in terra Trachimia arborem nomine Smilum nasci, ad quam appropinquantes, & eam contingentes serpentes, pereunt.

De Scorpijs qui nascuntur inter Mediam & Susiden. CAP. XLIII.

IN itinere secundi diei eorum qui à Persicis Susis in Mediam proficiscũtur, quod permagna Scorpiorum multitudo nasci dicitur. Idcirco Persarum Rex quum eò suscepit iter, triduo antè omnibus imperat ut eos uenentur, & ei qui plurimos confecerit donat munera: nisi hoc fit, locus transiri non potest: nam subter omnem lapidem & cespitem abditus scorpius manet. Megasthenes in India Scorpiones dicit maximos procreari, & similiter aculeis atque Europeos pungere. Pammenes in eo opere quod de uenenatis scripsit, alatos tradit scorpiones in Aegypto nasci duplici aculeo armatos, & id quidem ipsum ait se auditione accepisse, sed ex sese hanc historiam profiteri.

FINIS LIBRI VIII.

LIBER NONVS
DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De gula Serpentum. CAP. I.

CVM uoracissimæ Serpentes sint, & longam & tenuem habeãt gulam, sese humo excitant, seq́ꝫ celsas & erectas constituunt, extrema cauda nitentes, ut in aluum procliuior delabatur cibus: pedibus carent, serpunt uelocissime, earũ quædam similiter atque iacula semetipsas iaculantur, ex eoq́ꝫ quod agunt nomen trahunt, nam Iaculi nominantur.

Quemadmodum oculorum hebetudinem sanat Serpens. CAP. II.

INeunte uere, cum senectutem serpens exuerit, tum etiam uisus hebetudinem, tanquam oculorum senectutem, abijcit: quo ex morbo, admotis ad marathrum oculis, liberatur: nam ex eius hyberna in latibulis obscuris mansione, oculos hebetes & præstrictos frigoribus calefaciens marathrum purgat, atqꝫ acres & acutos efficit. Hæc etiam uis & natura ad serpentium nationem pertinet, cor quidem ut in gutture habeant, fel autem ad intestina, testiculos ad caudam possideant: longula sanè oua & mollia pariãt, in dentibus uenenum gerant. Tum serpenti, cum

exuta senectute rursus noua pelle exultat, neue occurreris: neue item in eam incideris, cum ex latebris cerui anhelitu extracta, se in fugam impellit.

De Serpentis ortu. CAP. III.

HOminis mortui spinæ medullam putrescentem in serpentem conuerti aiunt, exoririq́; feram, & serpere animantem immanissimum ex mansuetissimo. Atque bonorum honestorumq́; hominum reliquias requiescentes non modò quietem pro pręmio, sed etiam eorum animas bona, quæ toties attestata sunt, à sapientibus habere. Malorum uero hominum spinas post è uita excessum talia monstra parere. At id aut est totum fabulosum, aut si adhibenda ei fides sit, præmium meo iudicio dignum suis moribus malus retulerit, qui serpentis pater efficitur mortuus.

De Serpentibus Indiæ. CAP. IIII.

MVltas & diuersas terra India serpentes profert, quæ non solum hominibus, uerum etiam alijs animantibus perniciosè incommodant: eademq́; herbas, defendentes à uenenatorum morsuum pernicie, gignit: ad quarum usum & scientiam tantopere periti sunt indigenæ, ut quodnam medicamẽtum cuiq́; serpentium aduersetur, probe teneant: simul & ne acerrima ueneni uis celerrime per corpus manet, néue id ipsum conficiat, præsens sibi mutuò ferunt auxilium, quod necessarium regio ipsa abunde subministrat. Iam porrò serpentem quæ hominem interfecerit, Indi (permultis in hanc rem testibus Libycis & Aegy

& Aegyptijs Thebarum incolis utentes) dicũt, idcirco subterraneam latebram (quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, atque quasi gremio suo in exilium eijciat) ingredi nequire: Sed postea errare, uagari, & pluribus iactatam miserijs, æstiuo & hyberno sub dio ærumnosum omne ætatis tempus degere: neque amplius à coniugibus adiri, neque ab ijs quos ex se procreauerit, parentem agnosci. Ergo pœnas, diuina prouidẽtia uindice, etiam rationis expertia, ob cędes hominum factas, dependunt. Quod quidem ipsum à me commemoratur, uir prudens ut ex earum supplicio documentum, ne ipse humanam occisionem efficiat, capere possit.

De Serpente Thessalo, qui Aleuam pastorem Thessalum amauit. CAP. V.

EGemon in Dardanicis uersibus cũ alia de Aleua Thessalo conscribit, tum in eius amorem inusitata magnitudine serpentem cum ad Thessalicum fontẽ, nomine Hæmonium, boues pasceret, uenisse, sensimq; adrepere ad adamatum solitum fuisse, & comam, quam ille auream haberet, osculatione prosecutum fuisse, & faciem linxisse: etenim si Glaucæ citharœdæ, quã Ptolomæus etiam amaret, amore aries incensus fuerit, & in Iasso urbe puerum delphinus amauerit, quid uetat serpentem amore in forma præstantem pastorem flagrasse, & cum oculos acres atq; acutos haberet, bonum eximiæ pulchritudinis iudicem fuisse. E natura igitur bestiarum est, nõ modò sui ge-

neris,sed etiã alieni animalia,modò formosa,amare.

De Serpentibus Euphratem accolentibus. CAP. VI.

EVphrates,qui inter Parthos, & Syros intermedius fluit, quàm longe cæteris fluminibus præstet,aliàs dicam: Iam nunc de eo ipso, quod Parthi, & Syri non ignorant,quodq; ab hoc instituto sermone non abhorret, ponam. Ad primos ortus huius fluminis quædam serpentes nascuntur hominibus externis,non item indigenis,inimicissimæ,atque usq; eo infestæ,ut eos morte mulctent. Trogloditarum genus hominum, quod ex habitandi & uiuendi ratione nomen duxit, serpentibus idcirco formidabile est, quòd eas huiusmodi hominum natio exest, ac conficit. Teterrimum odorem serpentes inter se mistæ emittunt.

Quemadmodum Serpentes Agnos & Nepeta persequitur. CAP. VII.

PErmultam serpentium fugam Nepeta & Agnos faciunt & longe lateq; expellunt,in Atheniẽsium Thesmophoris Atticæ mulieres Agni folijs cubilia substernunt,quòd serpentibus sit infesta,& quòd existimetur ab appetitione ueneris prohibere, unde nomen traxisse uidetur. Herba etiam Libanotis nuncupata serpentibus formidabilis est.

De Serpentibus bicipitibus. CAP. VIII.

BIcipites serpentes,binis pedibus ad caudam præditas esse in flumine nomine Arcade, quod ad Persicam

Persicam Psitacen est, Ctesias inquit: easdemq́ꝫ capite albas, reliquo corpore nigras: quatuor cubitorum magnitudinem habere, & quos percusserint interimere. Interdiu eas haudquaquam natare solere, sed noctu uel aquantibus, uel linthea lauantibus perniciem inferre. Aegyptios sua propria quadam magica ratione, accepi cum de cœlo aues deducere, tum serpentes primum præstringere, deinde ex latibulis facilime extrahere.

De magnitudine Serpentium. CAP. IX.

IN nauigatione maris rubri Alexander dicit se serpentes uidisse longitudine quadraginta cubitorũ, & crassitudine pro recta lõgitudinis portione. Clitarchus item, in India serpentem sexdecim cubitorũ gigni, atque etiam aliud serpentium genus non speciem similitudinemq́ꝫ aliorum gerere, sed magnitudine multo inferiores esse, & tanquàm pigmentis distinctos, sic uersicolores spectari: uittas enim à capite ad caudam pertinentes habere, alias æreas, alias argenteas, nonnullas rubras, alias aureas, easdemq́ꝫ pestifero morsu celerrime interimere posse. Aethiopia dracones ad longitudinem triginta passuum progredientes generat, & nomen proprium non habent, sed duntaxat elephantorum interfectores ipsos nominant, & proueniunt ad summam senectutem. In Phrygia autem dracones ad magnitudinem quadragenûm pedum procedentes nasci ferunt, qui quoti-

die media æstate hora cum forum hominum conuentu plenum esse solet, & iam prandendum est, ex cauernis procedere, & ad nuncupatum in ponto amnem Rhyndacum cauda ad terram adniti, reliquo erecto corpore toto gutture eminente, & paulatim laxato ore hiante, uolucres superuolantes, tametsi sublime & perniciter ferantur, sua aspiratione tanquam amatorio quodam ad se attrahere, ac allicere: eas autem ex horum spiritus ductibus detractas in illorum uentrem decidere, atque illabi: & hæc quidem sibi maxime propria ad occidentem solem agere, ac seipsos postea occultantes, gregibus ex pastione ad stabula redeuntibus insidiari, multamq; perniciem inferre, atque inde prandium sibi abunde comparare.

GYLLII ACCESSIO.

De magnitudine Serpentium. CAP. X.

SEcundus Ptolemæus, cum uim & naturam animalium, quæ suo conspectu & robore mouerent hominum admirationem, studeret cognoscere, propositis præmijs, ad eorum inquisitionem nõ paucos excitauit: quod ipsum in causa fuit, cur de uario & multiplici genere animalium, antea ignotorũ, Græci notionem habuerint. Nam non modò elephantos, atq; alias feras, quarum aspectus magnam admirationem faceret, uenatores in conspectum regi dederunt,

runt, uerum etiam regia munerum magnificentia incitati, communiter constituerunt uiuam quampiam ingentem serpentem Alexandriam ad Ptolemæum in conspectum adducere: quorum consilium etsi multis difficultatibus affici uidebatur, tamen bene atque feliciter euenit: serpens enim longitudine triginta cubitorum secundum aquam stabulabatur, quæ cum aliàs in orbem complicata & humi strata iaceret immobilis, in alias tamen animantes ad aquam uenientes repentino impetu inuadebat, atq; ore ad cædem imminente nonnullas comprehendebat, alias cauda circumplicatas exsorbebat. Cum autem eam longinquam uenatores spectassent, & laqueis, & catenis capi posse arbitrati essent: primum firmo animo, & magna confidentia perrexerunt ad eam ire, deinde cum ad ipsam appropinquantes inspexerunt, igneum oculorum fulgorem, squammarũ asperitatem, strepitum quem faciebat dum mouebatur ingentem, dentes ex ore eminentes, horridum & trucem aspectum, exalbuerũt timore, simul & timide & pedetentim in illius caudam iniecerunt uincula, ad quorum contactum fera bestia magnis editis sibilis sese retorquens, eum qui sibi propinquior esset unum deuorauit, alium fugientem, & iam longinquum cauda exceptum, interfecit: cæteri metu perculsi, fuga salutem adepti sunt. Veruntamen haud quaquam omiserunt inire nouam aliam huiuscemodi bestiæ capiendæ rationem: quòd sanè commodi spes, quæ ex illius compre-

hensione ostendebatur, metum uinceret. Cum itaque non ui, sed dolosa machinatione eam attentandam censuissent: Primo robustis funibus rete beluæ capax confecerunt, pòst uero obseruato serpentis cubili, atque egressu, regressuq; notato, simul & capto tempore, cum soleret exire, ut permulta animalium cæde facta sese expleret, cauernæ aditum terra & lapidibus exaggeratis obstruxerunt: Deinde bestiæ à faciendis rapinis reuertēti iaculatores & funditores, tum equitum magnus numerus, tum tubicines, ut clamore tubarum ea obstreperetur, omnes sese quidem ostenderūt, sed certe aliorum exemplo ad cauendum periti, nulli accedere propius ausi fuerūt. Vbi uero se hac tanta multitudine circunfusam uidit, excelso capite, & horribili sibilo ingentem terrorem minitabatur: at enim & coniectione telorum eminus, & equorum conspectu, & latrantium canum multitudine, tum tubarū sono perterrita, ad soliti latibuli aditum sese impulit: quem posteaquam obstructum inuenit, non tantopere sæua extitit, imò uero consilij inops, armorum equorumq; strepitu, & tubarum sono obstupefacta, in rete incidit: ac ubi se irretitam sensit, non modò horribilē sibilum edebat, sed etiā dentibus rete lacerabat. Verum cū eius robur multa uerberatione fregissent, & dentes cōtriuissent, iam ad resistendū remollescentem, & illaqueatā, Alexādriā ad regem adduxerūt. Hæc enim paulatim subducto cibo ita de uiribus remiserat, ut ex immani feritate ad mãsuetudinē traducta

traducta, singulari admiratione spectatores afficeret. Ptolemæus uenatoribus persoluto præmio, & dimẽ- so alens cibo serpentem, externis ad se uenientibus, mirificum spectaculum præbebat. Neque hoc cer te à ueritate remotum iudicabit, qui memoria nostra in nouo orbe terræ, Senegæ nuncupatæ, ea uastitate serpentes uiderit, solidas ut capras nulla earum lace- ratione deuorent. In Hispana itẽ insula inusitata ma- gnitudine excellunt, sed tantopere innocentes, ut omnino haud noceant quicquam. In Ecuba usus ser- pentum suauissimus existimatur, ijs ut soli reges ue- scantur. Ad Calechutum in tantam amplitudinem procedunt, ut maximorum suum similes efficiantur, excepto capite, quod uastius existit, ac nimirũ quòd earum usus omnibus interdictus sit, ideo earundem tanta est uis. Errore enim implicatus Calechuti rex, adeo acri interdictione eas tuetur, ut eum qui serpen- tem confecerit, non minus acerba, quàm si hominem interfecisset, morte mulctetur. Simul & curat mapa- lia ad ipsarum tuitionem contra pluuias aquas ædifi- cari. Causam autem cur eas tanti æstimet, afferunt, quòd ipsas de cœlo delapsas, diuina esse numina arbi tretur: quod quidem ipsum ex uulnere quod infli- gunt colligit, nam eo solo subitam mortem inferunt.

In Macra loco sic nuncupato Possidonius scribit, mortuam spectatam fuisse serpentem iugeri longitu- dine, tanta crassitudine, ut ex utraq; parte astantes equites inter se intueri non possent, tamq; largo rictu

imminuisse, insidentem ut equo hominem exhauriret, ac singulas squammas clypeo maiores fuisse.

Ex Paulo Veneto accepi in regione, quã Caraiam ipse uocat, quam se pedibus obiuisse testatur, serpentes longitudine decem passuum, & crassitudine decem pedum nasci, prioribus pedibus quidem carentes, sed eorũ loco ungues habere leonis similes, tum grandi capite, tum oculis quoquouersus pedẽ unum amplis tamq́ oris rictu largo imminere, ut hominem deuorent: Nullumq́ esse neq; hominem, neq; aliud animal, quod non eas horreat intueri. Ad hanc rationem capiuntur: interdiu intra subterraneas cauernas abduntur, noctu uero longè lateq́ uagantes, cibum inquirunt: nullam animalium nationem extimescũt, imo leones & ursos exedunt, & conficiunt: postea uero quàm sese cibo expleuerunt, ad domesticam latebrarum sedem redeunt. Cum gradiuntur, tam alte uestigia imprimunt, ut sui corporis pondere in ea terra sabulosa mirabilem foueam efficiant, ut dolium quodpiam uini plenum circum sabulum uersatum dicas. Iam uero uenatores huiusmodi feris insidias molientes, permultos, & robustos palos ex supremo capite acuto ferro munitos in sabulo uicino cauernæ ubi latitare solẽt, interdiu defigunt, eosdemq́ sabulo obruunt, ne ex ijs quæpiam uideri possint. Cum autem, ut solet, noctu ad cibi inquisitionem prodiens, magna sui corporis mole ad arenam adrepit, sæpe latenti ferro transfixa, perit, aut graui accepto uulnere,

sauciam

sauciam uenatores, qui in insidijs collocati sunt, impetu facto interimunt.

De Dracone puellæ amatore apud Idumæos. CAP. XI.

Apud Idumæos, seu Iudæos, cum Herodes rerũ potiretur, eximia magnitudine Draconi perpulchram admodum adolescentem fœminam in amore fuisse indigenæ prædicant, ad quam ille quidem uentitaret, & simul cum ea amanter dormiret. Hæc uero etiam si amator quoad poterat leniter & mansuetè ad ipsam adreperet, eius tamen metu perterrita, & sese subduxit, ut ex amicæ absentia eum amoris obliuio caperet, menstruum spatium abfuit: at ei sanè quàm absentis desiderium augebatur, indiesq; amatorius affectus eatenus ingrauescebat, ut noctes & dies ad eum locũ, ubi cum adolescentula uersari solitus erat, frequens accederet. Cum uero eam quam amabat nõ inueniret, tanquàm amator, cui amor optatis non respondet, acerrimo dolore affligebatur. Postea autem quàm puella reuertisset, ab eo confestim est abdita: atque is ualde amatorie, plenus suspicionum, tanquã spretus, ob eamq; rem amantissima ira incitatus, reliquum per adulescentis corpus circumplicas eius crura parcè & molliter uerberabat. Non ergo expertia rationis animalia optimus ac maximus negligit: sed ex his & alijs quemadmodum & erga ea affectus sit, & singula curet, ostenditur.

GYLLII ACCESSIO.

De Dracone Aetolidis amatore. CAP. XII.

DRaco Aetolidis amator, ſicut Plutarchus ſcribit, ad eam noctu uentitabat, neque tamen ad puellæ corpus ſubiens, quicquam nocebat: ſed prima luce ſenſim, atque moderate diſcedebat: quod ipſum cum diu multumq; feciſſet, eam genere proximi longè ſummouerunt: quam cum draco non inueniſſet, huc & illuc errare ad huius inquiſitionem cœpit: tandem eam nactus, non leniter, ut ante ſolebat, ſed aſperè cum ſpiris illius manus alligabat, tum extrema cauda ſic tibias multa uerberatione uexabat, ut leuem quandam & plenam amoris iram exercere uideretur.

De Dracone & eius adamato puero.
CAP. XIII.

CVm paruulus draco, Arcadiæ indigena, ſimul cum puero infante, natione etiam Arcade, educaretur: & puer ætatis progreſſu iam adoleſcens eſſet, & Draco etiam permagnus euaſiſſet, & mutuo inter ſe amore flagrarent: Proximi aduleſcentulo cognatione illius, magnitudinem perhorrentes, nam is aſpectu horribilis, perpauculis diebus ad corporis magnitudinem inuſitatas progreſsiones effecerat, illum unà cum puero in eodem lecto dormientem, quàm longiſsime gentium exportant: Puer autem reuertit: ille ſyluam ibi nactus, in ea remanſit. Temporis interuallo hic ad integram ætatem & perfectam proceſsit, ille Draconis amans & amatus etiam, ad confirmatam

progreſſus

progressus, cum per desertam sui amantis regionem aliquando iter faceret, in latrones incurrens, strictis gladijs appetitus fuit, & percussus quidem, siue quòd doleret, siue quia opem imploraret, auxilium, ut par erat, exclamauit. Draco autem bestia, & ad audiendum acerrima, & ad uidendum acutissima, postquã puerũ, quo cum amoris consuetudinẽ habuerat, exaudiuit, edito sibilo, tanquàm iræ suæ denunciatione formidinũ terrorem illis iniecit: cuius metu trepidantes scelerati, alij aliò disperguntur: quosdam deprehensos acerbissima morte affecit, atq; ut eum comitatus fuisset, postea ad eum locum reuertit, quo expositus fuerat: neq; tamẽ ei ex eo iratior factus est, quòd in solitudines abiectus fuisset, neq; ut peruersi homines antiquum amicum in periculo deseruit.

Quemadmodum Dracones gratiam referre nouerunt. CAP. XIIII.

Lycaoni Emathyæ regi, nomine Macedo, filius fuit, ex quo postea, antiquo nomine obsoleto, nominata regio est; ex hoc quoque Pindus, id enim ei nomen erat, filius procreatus, cum robore animi atq; uirtutis indole præditus fuit, tum forma etiam excellens: ex illo etiam alij liberi nati improbo animo affecti, & corpore minus strenui. Cum Pindo & uirtutem & cæteras illius dotes inuiderent, non modo eum oppresserunt, uerumetiam pœnas tanti maleficij pendentes, seipsos funditus perdiderunt. Pindus

ſentiens ſe fratrum inuidia ardere, atq; ab iis inſidias ſibi comparari: regno, quod à patre acceperat, relicto, cum robuſtus eſſet, & ad uenandi ſtudium propenſus, non ſolum quidem uertit, ſed certe illic ibidē æuum in uenando agitans, cum ſemel hinnulos inſequeretur, & ſumma uirium contentione equum incitaſſet, ab eis qui ſecum uenabantur, ſe longiſsime abduxit: hinnuli uero altiſsimam cauernam ſubeuntes, ex inſectantis conſpectu ſe eripuerunt, atq; ex periculo ſe ſeruarunt: is ex equo deſiliens, cum hunc ad proximam arborem alligaſſet, cumq; ut diligentiſsime potuit, latebram illam manibus perſcrutans, hinnulos exquireret, ſibi denunciantem uocem exaudiuit, ne hinnulos tangeret: quare ubi diu multumq; circumſpexiſſet, nec quicquam uideret, uocem ut ex maiore quadam cauſa redditam extimuit, & ſimul in equum aſcendens, ex eo loco diſceſsit. Poſtero autem die ad eundem locum reuertit: non eò tamen, quo illi ſe abdidiſſent, ingreditur, uocis memoria, quam auribus acceperat, deterritus. Cum igitur dubitaret quiſnam pridie ſe ab inſectāda præda auertiſſet, ac, ut par erat, circumſpectaret montanos paſtores, aut uenatores: interea ei inuſitata magnitudine draco apparet, ex magna parte corporis adrepēs, collumq; & caput paululum attollens, & ad ſe uelut intendens. Collum autē cum capite erat ea proceritate, ut uel cum proceriſsimo homine exæquari potuiſſet. Verū ut eius conſpectus Pindum exterruerit, certe non in fugā impulit: at

lit:at enim is ſeſe ex maximo terrore colligens,ſapienter beſtiã mitigauit: nam ex auibus quas immolaret, ei cibum edendum obijcit,& tanquã hoſpitalem menſam & redemptionis ſuæ præmium appoſuit. Is ſanè uelut donis delinitus,& captionibus,ut ita dicã,præſtrictus,ex eo loco exceſsit: quod quidẽ ipſum ita iucundũ Pindo fuit,ut ea quæ uel ex uenationibus mõtanis,uel ex aucupio capere poſſet, ut draconi nõ ingratus adeptæ ſalutis mercedem afferret. Necq; tamen ſine fructu has ei donationes ex præda conſtituit, nã fortuna ei proſpere ire cœpit, omnium enim quæ uenaretur,ſecunda uenatione fungebatur, ſiue terrena, ſiue uolucria perſequeretur: quare gloria magna apud omnes erat, quòd contra feras congrederetur, & eas expedite caperet:iam uero ea erat proceritate, ut corporis mole perterreſaceret: tum uero firma corporis conſtitutione,tum pulcherrimo oris habitu,fœminas ad ſe amandũ ut uehemẽter inflammaret,& ſanè cœlibes omnes quaſi furentes atq; bacchãtes ad eius uenationes proficiſcerentur, & nuptijs alligatæ à maritorum cuſtodijs aſſeruatę, mallent cum illo concumbere,quàm in numerũ dearũ referri: plericq; hominũ eum,quod ipſius uirtus & forma ſuam omniũ admirationẽ excitaret,diligebant:ſoli fratres infenſo atque inimico animo in illum erant. Quamobrẽ eum ipſum aliquando ſolum uenantẽ ex inſidijs aggrediuntur, atq; in propinqui fluminis anguſtias compulſum, auxilioćq; deſtitutum, ſtrictis gladijs appetũt, atq; adeo

trucidant: hunc exclamantē cum draco ipsius amicus exaudisset, (etenim est animal sensu audiendi cū acerrimo, tum uidendi acutissimo) suo ex cubili prodijt, & simul impios circumplicās, suffocauit, & uero cæsum summa diligentia tam diu custodire non destitit, dum cognatione defuncto proximi desiderio permoti ad illum humi iacentem uenissent. Hi propius facti etsi iusto in luctu & squalore essent, sepultura tamē & iustis exequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur: ueruntamen hic recondita quadā ac mirabili natura, intelligens se illos arcere de præsidio stationeq; cadaueris discessit, quò commodius nulla interpellatione supremam gratiam à propinquis assequeretur: magnifice igitur & splendide honore sepulturæ ornatus fuit, atque etiam fluuius factæ occisioni proximus, ex mortuo nomen traxit. Bestiarum igitur uis est, eis à quibus beneficium acceperint gratiam referre.

De Dracone quem in India inuenit Alexander Macedo. CAP. XV.

ALexāder cum alia pleraq; animalia apud Indos inuenit, tum draconē, quem quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, & summa religione colerent, idcirco precibus Alexandrum obsecrarunt, ne in illum ipsum inuaderet, quod quidem ipsum ille annuit. At enim draco cum exercitus strepitum sensit, (quòd sit animal tum audiendi, tum uidendi acerrimo, atq; acutissimo sensu præditū) maximo sibilo, & summo

& summo afflatu edito, omnes exterruit, & perturbauit. Septuaginta cubita longus esse existimabatur: nō eis totus apparuit, sed illius solum caput ex antro eminuit: eius oculi ad magni clypei Macedonici magnitudinem accessisse dicuntur.

De diuersorum locorum Draconibus & Aspidibus. CAP. XVI.

ONesicritus Astypaleus duos in India scribit dracones fuisse, alterum sex & quadraginta, alterum octaginta cubitorum, eosdemq́ Alexandrum ardenter uidere expetiuisse. Regnante Philadelpho, duos item ex Aethiopia Dracones in Alexandriam deportatos fuisse, apud Aegyptios peruagatum est, alterum magnitudine quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiā fuisse, unum nouem, alterum septem cubitorum, tertium magna cura in Esculapij templo nutritum fuisse: atque etiam Aspides quatuor cubitorum Aegyptij apparuisse afferunt. Iam qui de Chiorū rebus historiam conscripserunt, ad quandam Pellæi montis uallem, proceris arboribus frequentem atque opacam, maxima magnitudine Draconem inquiunt procreatum fuisse, cuius sibilum Chij uehementer perhorrescerent, cuius magnitudinem nulli neque agricolæ, neque pastores accedendo propius considerare auderent, sed ex solo sibilo ingentem quandam & formidolosam feram bestiam esse suspicarentur, eius tamen magnitudinem tandem mirabili quadam ma-

chinatione atque solertia cognitam fuisse: uento nimirum uehementissimo uallis arbores concussas, & uiolenter collisos ramos ignem concepisse, & simul inde ingens incendium excitatum, locum omnem cõprehendisse, & feram circũdedisse, atque interceptam, cum elabi non posset, ardore flammæ conflagrasse, Itaque nudato loco omnia conspicua facta fuisse: & uero Chios metu liberatos cum spectatum uenissent, inusitata magnitudine ossa, & immane caput offendisse ut ex ijs quantus uiuus ille fuisset, conijci posset.

Cum poma Dracones comesuri sunt, syluestris lactucæ succum idcirco exsorbẽt, quòd hæc illis ne inflatione impleant, magnum adiumentũ affert. Cum homini aut feræ cuipiam insidias facturi sunt, mortiferas radices edunt.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XVII.

Draco cum colore nigro est, tum uentre subuiridi, tum eximia formæ pulchritudine, tum dentium triplici serie armatur: Pinguis caro eminens ex inferiori mento barbæ speciem præbet: ad infligendum uulnus, etsi ualde irascitur, parum efficax existit, neque ideo ut aliæ serpentes, eius plaga doloris sensum habet, quòd exigua est & similis ei, quam facit mus: atqui ut infesto animo contra eum aquila cum alijs de causis pugnat, sic Draco ex fruticibus prodiens, facile aut ouem aut leporẽ eximit ex unguis aquilæ. Nam is interea cum aquila pugnat, lepus sese in fugam dat, ueruntamen frustra Draco obtutum

tum oculorum in aquilam retorquens, eam persequitur, quòd in sublime elatam attingere non possit.

De Basilisco. CAP. XVIII.

EX Aspidis quidem uulnere longo tempore quispiam sanus fieri possit, uel exsectionem membri, uel exustionem ignis fortiter patiendo, uel accommodatis medicamentis malum sistendo, ne serpat longius: Basiliscus uero etsi magnitudine palmi sit, tamen uel serpentum maxima illius aspectu non longo interuallo, sed quam statim exspirationis appulsu exsiccatur. Et si baculum quem quispiam teneat momorderit, baculi dominus necatur.

De sibilo Basilisci. CAP. XIX.

IN Africa mulos uel equos, uel siti animo deficientes, Archelaus ait, plerosque mortuos humi iacere proiectos, sæpeque magnam serpentium uim influere ad eorum cadauera depascenda, easque Basilisci exaudito sibilo, se statim in cauernas, infráue harenas abdere: illum uerò eò profectum, in tranquilla permultæ pacis libertate prandere. Postea uero quàm pransus sit, sibilo repetito, latitantibus serpentibus significare, se iam pransum ex cadaueribus abire.

De Aspide. CAP. XX.

ASpides in diadematibus pictas Aegyptiorum reges gerunt, ex eius bestiæ forma regni firmitatem adumbrate significantes: earum quædam ad longitudinem quinque cubitorum accedunt: nonnullæ rutilo, plurimæ nigro, cinereóue colore perspiciuntur.

Amplius quatuor horas quos momorderint, uiuere non queunt: eos conuulsio, & uisus obscuratio consequitur. Ichneumo autem Aspidis oua disperdit, & tanquam catulis suis futuram hostilē perniciem summouet. Libycam aspidem sua aspiratione oculorum usum aduersus se respicientes eripere: alias non excecare quidem, sed tamen celeriter interficere.

Qualia sint Aspidis morsus uestigia. CAP. XXI.

MOrsuum uestigia tam perparū apparentia aspis imprimit, ut indicia uix acri oculorum acie deprehendantur. Cur uero sint tam obscura, ignotaq́; causam hanc esse audio: Ipsius uenenum ad trāsmittendum peracutum, mirabiliq́; celeritate ad intima transitionem faciens. Cum enim hæc ipsa morsum effecit, uenenum non eminet & apparet, sed sub cutem subiens, intra meatus bene penitus subest, atq; sic ad intima delabitur, ut nihil extet atq; emineat. Quare ab Octauianis Cleopatræ mors non facile oculis comprehensa est, nisi tandem sero admodū ex duobus punctis difficilibus ad uidendum animaduersis, mortis obscura significatio deprehensa est. Cum tamen secus Aspidis morsus uestigia manifesto appareant his qui historiam horum animalium tenent.

De morsu Aspidis. CAP. XXII.

VIperæ, & aliarum serpentium morsus non carēt remedio, ex hisq́; fieri potiones atque unguenta percipio, cantionesq́; quorundam illitum uenenum mitigauerunt; solū aspidis morsum non curari posse, esseq́;

esseq; omni medicina robustiorem. Dignum hoc animal odio ob redundantiam mali: at fera scelestior, & quæ minus uitari posit, fœmina ueneſica, qualem fuiſſe Medeam, & Circen audimus: nam aſpidum uenena & morſus opera ſunt: illarum autem uenena uel ſolo tactu necare feruntur. Cum Pompeius Rufus Romæ ædilitium munus obiret quinquatrijs, ut ſolet in Romano foro fieri, circulator alijs permultis, qui eandem quā is ipſe artem factitarent, circumſtantibus, ad ſuam ipſius oſtentandam ſapientiam, ſimulq; ex artificio ſuo ſpecimen dandum, aſpidem ad brachium admouit, & ex impreſſo morſu malum exſugit. Cum poſtea non aquam quam ſibi præparauerat exorbuiſſet, quòd ea eſſet ſubducta, ex inſidijs nimirum uas fuerat euerſum, ueneno non exhauſto atq; eiecto, ſecundo pòſt die ſine doloris ſenſu cum ſenſim & pedetentim pernicie ueneni illapſa, eius os cætera'q; membra extabuiſſent, uita priuatus eſt.

De morſu Aſpidis. CAP. XXIII.

Aſpidis morſum Cleopatra leniſsimum eſſe periclitatione percepit. Cum enim, aduentante Auguſto, quænam ſine acerbo doloris ſenſu mors eſſet in conuiuio de circumſtantibus exquireret, eam quæ gladio inferretur, doloribus refertam eſſe, ex ijs qui aliquod uulnus accepiſſent, reperiebat; acerbam autem ex uenenis, & laborioſam: conuulſionem enim facere, & ſtomacho, & cordi dolorem inurere. Eam uero quæ aſpidis ictu afferretur, plenam lenitudinis

esse,ut uel solo tactu interdum interimat.

De Aspidibus prope Nilum habitantibus.
CAP. XXIIII.

IN utraque Nili ripa aspides latibulis se tegunt, & tanquam aedes suas homines, sic hoc flumen omni alio tempore iucundè & suauiter accolunt. Cum autem in agros Nilus redundat, tum enim triginta circiter antè diebus, longius ab eo fluuio in loca eminentiora unà cum fœtibus suis demigrãt; quod quidem munus à natura acceperunt, tanti ut fluminis, tamque operosi quotannis accesionem & decesionẽ non modo non ignorent,sed ab eius etiam damno cauere sciant: atque etiam testudines, & cancri, & crocodili in ea loca Nilo inaccessa id temporis oua transferant,unde ij qui oua eorum offendunt,quãdo Nilus sit agros irrigaturus, facile colligunt.

De Aspidis amore. CAP. XXV.

QVod Aegyptij de aspide dicunt, id libenter sapientiae studiosi audiunt. In quadam Aegyptiorum pastione, nomen ab Hercule trahente, formosum puerum anserum custodem, ab aspide tam mirifice adamatum fuisse, ut is cum obdormisset, è somno ad declinandas insidias, quas aspidis coniux riualitate commotus ei moliretur,ab ea excitatus fuerit,& sibi cauerit.

De Aspide quam Aegyptij Thermotin nominant. CAP. XXVI.

Thermotin

THermotin Aegyptij aspidem appellantes, & sacram esse aiunt, & summa religione colunt: Itaque ea Isidis simulachra tanquam regio quodam diademate coronãt. Eandem etiam ferunt non in perniciem proborum hominum natam esse, enimuero comminiscuntur eam se ab ijs abstinere. Contrà autem improbis necem afferre: ijdemq; inquiũt sexdecim ætates uiuere, atque in sacris ædibus ad unumquenque angulum subterranea sacella exædificant, ubi sanè aspidi habitanti bubulum adipem edendum interuallis quibusdam obijciunt.

Quemadmodum Aspides ab Aegyptijs mansuefiunt. CAP. XXVII.

PHilarchus libro duodecimo in uulgus edidit, aspides ab Aegyptijs uehementer coli, easdemq; ex eo cultu mansuescere, ciboq; cicures fieri: neque simul cum pueris infantibus uiuẽtes, eis quippiã nocere, & uero appellatas ex caueis prodire, atque ad appellantẽ accedere: digitorum autem crepitu uocantur. Aegyptij in aspidum nationem hospitalissimi: Primum ut pransi sunt, statim temperatas uino & melle farinas in mensam, in qua pransi sunt, exponunt: postea plausu dato, eas tanquàm conuiuas ad prandium uocant: Illæ uero uelut ad condictam cœnam inuitatæ, aliæ aliunde erumpentes, accedunt, & mensam circumstant, ac reliqua omni spira in solo terræ relicta, caput alleuantes circumlãbunt, sensimq; atque moderate explentur. Cum autem Aegyptij de nocte ha-

bent necesse surgere, ne ipsas in tenebris conculcent, iterum percussione digitorum utuntur, eis ut de uia decedant, signum dantes: Illæ sanè sonitus discrimen intelligentes, confestim in latibula abstruduntur: itaque is qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit.

GYLLII ACCESSIO.

De Aspide. CAP. XXVIII.

Aspis omnium uenenatorum pestilentissima, aridis squammis rubet, simul & omnino formidolosa & horribilis est, tardis tractibus serpit, somniculosis oculis assidue innuit, ac nimirũ primum ut uel strepitum uel uocem auribus percepit, segnicie ac somno excusso, in orbem contrahitur, atque ex medijs spiris terribile caput alleuat: ex eius fronte geminę caruncula callo similes eminent: oculis est ualde rubentibus, ceruix squallet & tumet, cum sibilum edit, aut in obuios uiatores acerbam aspirationem anhelat, ex tunica quæ quatuor maxillæ dentes contegit, uirus euomit.

De Vipera.

περὶ ἔχεως καὶ ἐχίδνης. CAP. XXIX.

Ἔχιν ἀπὸ τῆς ἐχίδνης genere, non natura nonnulli differre aiunt: illum marem esse, hanc fœminã. Alij etiam natura differre existimant. Et sunt quidem qui dicant, ὑπὸ τοῦ ἔχεως percussum cõuulsione affici, non item ἀπὸ ἐχίδνης. Alij dicunt ἐχίδνης album morsum esse,

esse ἔχεως non eiusmodi,sed liuidum. Nicander dicit, cum morsum inflixit ἔχις, duorum dentium uestigia apparere: Cum autem ἔχιδνα leserit,pluriũ uideri.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XXX.

Vipera modò magnum, modò paruum gyrum agit: duris squammis horret,segni tractu serpit, irritata oculis ualde rubet,& geminam linguã iactat, simul & caudam contorquet. Ex Viperis fœmina cum obuijs infestior, & morsu acerbior, & corpore pinguior existit: tum ne illi occurreris, cum in coitu maritum momordit: sola animal, reliquæ serpentes ex sese oua pariunt: si fagi contingit ramulo,sistitur.

De Viperæ coitu & partu. CAP. XXXI.

Vipera sua circumplicatus fœmina cum ea coit, hæc uero sine molestia iniri se patitur: postquã ad coeundi finem peruenerunt, uxor pro coitus consuetudine mala significatione amoris, maritum excipit: nam ei ad collum inhærens,morsu abscindit caput: itaque ex uiperino coitu hic perit, illa uero prægnans efficitur. Non autem oua parit, sed animantes partus edit,iamiam idoneos ad perniciem inferendũ. In ipso enim partu matris aluum distrahunt, & lacerant,perq; disruptum uentrem erumpunt, ulciscẽtes patrem in hunc modum:Heus mi Tragœde,quid ad hæc Orestæ Alcimones?

Quid Theophrastus sentit de partu Viperarum. CAP. XXXII.

VIperæ catulos Theophrastus scribit parentis ute rum non exedere, atque conficere: neque sanè ut quiddam ludens dicam, foribus effractis obstructum exitum perrumpere: at enim fœminã uteri angustijs compulsam non parere, sed disrumpi. Cuius sententia ita rem habere mihi ad ueritatem planè persuadet: Siquidem marinæ Acus, quia tenues sunt, & haudquaquam sinuosam & capacem aluum habeãt, icirco similiter à suis fœtibus afficiũtur, etsi iam ante fabulosè earum partus descripsi: tamen ne mihi Herodotus succenseat, quales ipse conscripsit.

Quemadmodum Viperæ saliua hominis perniciem infert. CAP. XXXIII.

SErpentium uenenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius. Contrà, quæ nemo salutaria præsidia facile inueniat, etiam si adleuationis aliquid afferendum doloribus, atque adeo ad liberandum ab illis ipsis doloribus acerrimis sapientissimus sit, uenenatis serpentibus incredibiliter perniciosum uenenum in homine ad hanc rationem deprehenditur: Si uiperæ collum summa cautione contineas, in osq; illius diductum expuas, sputum in eius uẽtrem delapsum, tanta ei pernicie existit, inde ex tabe ut uipera putrescat. Huc accedit, hominis morsum uel homini ipsi esse perniciosum, nulliusq; animalis morsui de acerbitate concedere. Nymphes librorum quos conscripsit de Ptolemæis nono, Viperas dicit in Troglodityde, si cum alijs conferantur, ingenti nasci magnitudine

gnitudine: decem enim & septẽ cubitorum existere.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ex escarum usu Viperæ magis uenenatæ sunt. CAP. XXXIIII.

VEneni uim ex pastionibus corroborari, cum alij pleriq; scripserũt, tum maxime Pausanias de homine Phœnice dicit se audiuisse, in montibus Phœniciæ ex usu radicum Viperas magis efferari. Idemq; Phœnix Pausaniæ narrabat se hominem uidisse, ut Viperæ impetum effugeret, in arborem ascendere: simul & Viperam insequentem postea quam ille ascendisset, uenisse, & grauem aspirationem & pestilentem in arborem afflasse, hominemq; ex eo statim perijsse. Contrà, Viperas quæ in balsamis Arabiæ arboribus habitant, acerbitatis uirus nõ habere, quòd balsamorum non modò suauissimo succo utantur, uerum etiã umbra oblectentur. Cum autem colligendi opobalsami tempus uenit, pro se quisq; perticis arbusculas concutit, ut Viperas in fugam impellat: neque enim eas, quòd balsamis consecratas existiment, occidere audent: ac si quis ictus sit à Viperis, uulnus non est perniciosius, quàm si ferro impositũ fuisset, omnisq; ueneni metus abest: quòd sane odoratissimũ pabulum ueneni pestilentiam temperet, & mitiget.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Viperarum & alicuius generis Araneorum morsus curantur musica.

CAP. XXXV.

I 4 Quod

QVoddam Araneorum genus olim in Italia non uisum, nunc in Apulia frequens, quod uulgò Tarantulam nuncupant, aliô anni tempore ad nocendum non magnam uim habet: in maximis uero solis ardoribus acerbitatis uirus pestiferum infligit: huius perniciei una hæc salutaris inuenta est medicina, ut ictus uario & multiplici cantu tibicinum, aut citharistarū, aliorúmue musicorū permulceatur. Is tametsi sermonis & oculorum usum amiserit, ac omnis sensus expers sit, tamen confestim ut tibiæ auditionem acceperit, tanquàm è graui experrectus somno, oculos paulatim alleuat, ac recepto animo se humo tollit, & ad musicæ rationem saltare ingreditur, neque à saliendi conuenientia aberrat: imo uero etiam à saltatorijs musis antea auersi scire saltare tum uisuntur. Itaque si Apuliam obeas, circumspicies alios uicos tympanis, alios fistulis, alios tibijs ad eiusmodi depellendū malum undiq; circūsonare: ac si tibicen, aut lyricen, aut tympanistes pulsare desistat, is qui iam recreatus uidebatur, & conuenienter ad sonum saltabat, statim animo deficitur, & omnium sensuum stupore afficitur: ac sanè rursus repetito cantu colligitur, & acrius saltare cōtendit. In sermonem hominum uenit, quod mihi alienum non uidetur, huius ueneni uim harmonia & uocum concentu per totum corpus manare, ex eodem'q; occulto quodam naturæ munere dilabi, & euanescere: enimuero qui ex hoc morbo laborarunt, si quid resideat, quod bene curatum non fuerit, si quando

quando musicam auribus conceperint, maxime animo commouentur,& manibus,pedibusq; tandiu gestire non desinunt, quoad illa uis funditus uicta sit. Theophrastus scribit, quosdam uiperarum morsus uel tibiarum, uel fidicularum, uel aliorum organorum cantu adhibito sanari. Ismeneas Thebanus dicitur plures Bœotiorum coxendicum dolore laborantes tibiæ sono ad incolumitatem restituisse.

GYLLII ACCESSIO.

De Cenchryne. CAP. XXXVI.

CEnchryne & maxima magnitudine est, & leonẽ uocant,siue quòd eius squammæ uarijs maculis distinctæ sunt,siue quòd cauda erecta se ad pugnam incitat,siue etiam quia leonum more humanum sanguinem exsorbet. In maximis caloribus insidias pecori molitur. Caue quantumlibet magno animi robore sis,néue occurras,néue contra hanc pugnes: ac potius ne rectà fugias,sed diuerticulis, flexionibusq; bestiæ cursum retardes. Nam serpentum genus cum rectà iter facit uelocissimum est,cum autem uiam flectit,tardius serpit.

De Cerastis serpentibus. CAP. XXXVII.

CErastes serpens ferum animal, colore album, gemina supra frontem gerit cornua Cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atque illius tenera. Longe alia ratione in cæteros Libycos homines, ac erga nuncupatos Psyllos cerastæ afficiuntur. Illis enim infesti sunt,cum his fœdere deuinciuntur,

tur, pacemq́ʒ seruāt. Enimuero Syllorum gens ab eis si mordetur, non modò non sentit morsum, sed eos etiam qui in id mali inciderint, facillime sanat, si priusquam totum ueneno corpus imbutum sit, ex ipsis quispiam uel accersitus, uel sua sponte ueniens, os aqua colluerit, illiusq́ʒ manus, qui morsus sit abluerit, ex ueneno statim tum conualescit, tum ab omni malo liberatur. Libyci autem homines aiunt, uirum cui sua uxor uenerit in suspicionem adulterij, quiq́ʒ ex ea susceptos liberos adulterino sanguine natos suspicetur, experimēti causa in dolium cerastarū plenū infantem puerum conijcere, sicq́ʒ abijciendo, tanquā artificem aurum igni, ingenuitatem pueruli experiri. Cerastas protinus insultare, acerbosq́ʒ fieri, innatum malum puero minitantes, eos ut puer attigit remollescere, unde Libycus ille se legittimum patrem agnoscit. Cum serpentium, tum phalangiorum hostes cerastæ habentur. Hæc uero si Afri cōminiscūtur, non me, sed semetipsos fallunt.

De Psyllis Africis, & de Cerastis.
CAP. XXXVIII.

Agatharcides dicit, in Africa Psyllorum gentem esse, & nihil quidem ad uiuendi rationem à reliquis hominibus differre, ueruntamē cum alijs nationibus peregrinum eorum corpus comparatum admirationem habere: non enim uenenatas eis bestias quippiam nocere posse, neq́ʒ phalangiorum mortiferis uulneribus ut cæteros homines affici, neque scorpionum

pionum

pionum aculeis lædi solere. Cum enim uenenatum quiddam ad eos accesserit, & uel eorum corpus attigerit, uel aliquem odorem exhauserit, ueluti soporiferam bibisset potionem, sopitur: & tandiu debilitatur, quo ad ab eo Psyllus recesserit. Callias libro decimo historiæ quam cõscripsit de Syracusano Agathocle, Cerastas inquit pestiferũ morsum infligere solere, & bestias ratione carentes, & homines interficere: nisi Libycus uir natione Psyllus, ad curandum accesserit. Hic sanè siue euocatus, siue fortuitò aduenerit, & plagam adhuc terribiliter dolentem uiderit, sola saliua dolorem mitigat, & perstringit: Sin percussum offenderit, ægerrime dolentẽ, intra dentes permultã aquã haurit, & os suum primo ex ea colluit, post uero eam in poculum iniectam uulnerato exsorbendã tradit. Quod si ueneni acerbitas acrius inualescit, hic ægrotanti nudo nudus accumbit, & proprio suo corpore morbi uim frangit, & malo hominem liberat.

GYLLII ACCESSIO.

De Cerastis. CAP. XXXIX.

LOca mediterranea Libyæ arenosa cerastis abundant, quorum color arenæ similis: Ideo non paucos decipit, quòd eos ab arena non internoscãt: Itaque coloris errore falsi, pedibus illos cõculcantes, uitæ periculum subeunt. Cerastes fraudulẽta uiperæ non ualde dissimilis, interdũ quatuor, interdũ duobus cornibus esse uidetur: squãmis horret, eius color exalbescit: secundũ uias ut prætereũtibus moliatur insidias,

K 2 iacet.

iacet. Et uipera quidem recta celeriter obuios appetit: Contrà Cerastes diuerticulis, serpendiq́ flexionibus cum sonitu gradum faciens, impetum facit.

De Dipsade. CAP. XL.

DIpsas, cuius uim & naturam eius nomen nobis declarat, inferior quidē est magnitudine, quàm uipera, sed tamen in occidēdo quàm celerrime superior: eius morsu confixi, etsi assiduam potionem hauriunt, ad sitim tamen exardescunt, & ad bibendum eatenus inflammantur, quoad celerrime rumpūtur. Eam Sostratus cum albam esse ait, tum duas in cauda lineas nigras habere, & sicut audio, uario & multiplici nomine nuncupatur. Quidam Præsterem uocant, alij Causonem, nonnulli Centrida, alij Annobaten, à quibusdā Melanurus appellari fertur: Cum in Africa tum magis in Arabia nascitur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XLI.

DIpsas paruæ uiperæ speciem similitudinemq́ gerit, sed celerior est: ijs quos percussit mortem infert: ab ea uulneratus acerrima siti ardet, & tanquā taurus ore hiante, atque imminente ad flumina procumbit, tantaq́ potione, dum uenter disrumpitur, sese explet.

GYLLII ACCESSIO.

De Dryina seu Chelydro. CAP. XLII.

HViusmodi serpēs, quam alij Dryinam, alij Chelydrum appellant, in cōcauæ quercus fagíue latebras abstrusa uiuit: nonnulli etiam Hydrum appellant:

lant: ea relictis paludibus domesticis sedibus in pratis ranunculos uenatur. Quòd si à crabronibus inuaditur, statim in concauam quercum bene penitus perfugit: non acuto capite est, sed lato, & plano: ex eius corpore teter odor manat: ab eo percussus, teterrimum odorem olet, & angor mentem tenebris oppletã tenet, caligo oculis offunditur: ab eodemq; alij icti caprarum aut ouium modo balant.

De Hæmorrhoo genere Viperarum.
CAP. XLIII.

HAemorrhous è genere Viperarum, in saxorum cauernis domesticam sedem habet, pedẽ unum tum longus est, tum à capite in tenuitatem eius corporis habitus procedit: Colore est partim flammeo, partim nigro: eius caput tanquam cornibus quibusdam inhæresceit: sensim & pigrè serpit, uẽtris squammis terram premens: tortuosa non recta uia progreditur, gradiendo leuiter substrepit, unde eius segnicies ostenditur: primum ut momordit, statim punctus cyanei coloris exoritur: percussus: stomachi doloribus affligitur, uenter celeriter exhauritur, caligine offunditur, sanguis per nares & aures cum bilioso ueneno mittitur, uesica sanguineam urinam reddit: Cicatrices si quæ sint in percussi corpore, etiam si consenuerunt, tamen recrudescunt.

De Amphisbena. CAP. XLIIII.

HYdram Lerneam, Herculis certamen, decantent poëtæ, & ueterum fabularum opifices, quorum

è numero est Ecatæus historicus. Chimeræ naturam tricipitis canat Homerus, res profectò sic in fabulis numerandas, ut uerum est Amphisbenam sanè serpentem duo habere capita, alterum in anteriori parte, alterum in posteriori: cum enim aliquò necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite utitur: tum rursus si ei retro sit opus cedere, capitibus contra quàm prius utitur.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XLV.

AMphisbena parua est, & semper oculos tenebris oppletos habet: cum terreno colore est, tum pellis uarijs maculis distinguitur, ex oleastro bacillus amphisbenæ pelle inuolutus, ex frigore laborantes calefacit.

De Colubro. CAP. XLVI.

COlubro percussum dicunt statim odorem teterrimum reddere, ex eoq; quòd tam male oleat, ei neminem appropinquare posse. Idem quoq; ait, eundem percussum cum obliuione circũfundi, eiq; oculis multam caliginem offundi, tum rabiem & summũ tremorem eidem exoriri, tertioq; die perire.

GYLLII ACCESSIO.

De Colubro siue Natrice. CAP. XLVII.

QVam latini Natricẽ, & Dioscorides Hydrũ uocat, Nicander Chersidrum appellare uidetur. Is in locis parum aquæ habentibus, aut paludibus uersans, ranis infestissimus existit. Cum palus solis ardoribus exsiccata est, tum in arido uiuens, mortiferam

ram plagam infligit.

De Hydris Corcyrensibus,& Typhlope,quam Cæciliam uertere possemus. CAP. XLVIII.

IN Corcyra serpentes procreantur, quæ se retrouersus ad insequentes retorquent, & spiritum malum anhelantes, ab impetu suos insectatores reprimunt, ab seq; auertunt. Typhlopa, quam etiam Typhlenam nominant,& Cophiam, murenæ caput habere simile in sermonem hominum uenit,tum perparuulis oculis esse. Ex his duobus nominibus alterum ex eo traxit quòd non sint ei oculi probe affecti ad uidendum. Cophiæ nomen idcirco habet, quòd hebetes eidem aures sint: adeo item dura est pelle uix ut tandem secari queat.

De Iaculo. CAP. XLIX.

IAculus serpens omni animantium generi insidias molitur: huius cautio in faciendis insidijs eiusmodi est,ut secundum uias abditè lateat, persæpe etiam correpens, in arborem ascendat: ibiq; sese contorte concludens, & in orbem coarctans, caputq; in spiram occultans, ut prætereuntes tacitus ex occulto perspexerit,in id ipsum quod præterit,siue fuerit bestia,siue homo, se iaculetur. Nam ualet saltu, ut uiginti cubitorum spatium transilire queat, protinusq; ad ea quæ saltu appetit,inhærescat.

De Hyena serpente. CAP. L.

HYenam si uideas nunc quidem marem, nunc quàm mox uidebis fœminam: Si uero nunc

fœminam, postea marem: utriusq; enim sexus particeps est: eundem marem cui ante nupserat, uxorem ducit: quotannis autem genitalia immutat. Cæneum igitur, & Tyresiam non ostentatione uerborum, sed rebus ipsis exprimit, & declarat hoc animal.

De Præstere serpente. CAP. LI.

PRimum ut morsum Præster è genere serpentium effecit, statim stuporem infert, & immobilem reddit: pòst menti obliuio & tenebræ offunduntur, ut neque notionem habeat, neque respirare, neque meiere queat: simul & percussum à pilis nudũ iam morsu factum suffocatio sequitur, cum conuulsionibus & morte acerrimis doloribus referta.

GYLLII ACCESSIO.

De Scythale. CAP. LII.

SCytale forma cum Amphisbena non dissimilitudinem habet, præterquàm quòd cauda est tum pinguiore, tum crassiore. Scytale eadem est latitudine qua manubrium ligonis, & longitudine lombrici. Cum uerno tempore ex cauernis saxorum prodit, fœniculi ramos exedit.

De Sepedone serpente. CAP. LIII.

INest in Sepedone serpente immanis pernicies, & præterquàm quòd celerius graditur, Hæmorroi speciem similitudinemq;, sicut ait Nicander, gerit: & eodem modo gyros & flexiones persequens, non rectà progreditur: quod quidem ipsum causa est, quãobrem inspectantes nesciant de eius magnitudine iudicare

dicare. Vulnus quod infert acerbitatis plurimum habet, & bene penitus intrat, & putrefacit; qua ex ui nomen traxit. Inexpiabili celeritate ipsius uenenum in uniuersum corpus transitionem facit: Capillus putrescit & funditus interit, tum superciliorum & palpebrarũ pili defluunt, oculi offusi tenebris obscurantur, & marcescunt.

Qua ui & natura sit prædictus Seps serpens.
CAP. LIIII.

SEps è genere serpentum, ex eo magnam admirationem excitat, quòd colorem in eorum quæ contingit similitudinẽ immutat: eius imos quatuor dẽtes tuniculæ quædam occultant, ex ĳs uenenũ emittens, celeriter & putrefacit, & interimit.

GYLLII ACCESSIO.

De Serpente quam aliĳ Sepa, aliĳ Chalcida uocant. CAP. LV.

SEps ideo etiam Chalcis appellatur, quòd quibusdam lineis, æris speciem, similitudinemq́ue gerentibus, eius dorsum distinguatur: Itemq́ue ad octo palmorum longitudinem accedit, tum in Syria, & Libya, & Cypro nascitur, in saxis domesticam sedem solet habere.

De Paria serpente. CAP. LVI.

PArias, seu Paruas (sic enim uult Apollodorus) igneo colore est, & acerrimo oculorum sensu, & largo ore, nihil mordendo nocet, sed mitis cum sit, deorum humanissimo Aesculapio ipsum consecrarunt,

runt, & eius ministerio dedicarunt.

De Porphyro Serpente Indica. CAP. LVII.

TErram Indiam historici permulta ferre uenena, & plantas dicũt, è quibus partim salutaria sunt contra morsus serpentum, partim mortifera. Cuiusmodi ui est Porphyrus serpens, palmi magnitudine, colore accedente ad purpuræ similitudinem, capite plus quàm niueo, & lacte multo candidiore, locis Indiæ calidissimis reperitur: ei mordendi idcirco potestas est nulla, quòd dentium expers sit: ergo hac ex parte eum quasi mansuetum dicere possumus. Non item ex omnibus partibus, nam eius uomitio si quod uel hominis, uel alterius animalis attigerit membrum, totum tabescat necesse est: Idcirco eum captum à cauda ex arbore suspendunt, ut illi caput ad terram uersus propendeat: tum sub eius os uas subijciũt æneũ, in quod ex eius ore guttæ redduntur, quæ primum ut deciderunt, continuò concrescunt, aspicienti ut amigdalinæ lachrymæ speciem præbeant: ab eo extincto uas remouetur, in cuius locum alterum etiam uas æneum supponitur, in quod saniosus liquor, aquæ similitudinem speciemq; gerens, ex iam mortui ore serpentis defluit: Similiterq; hic concrescit, atque condensatur: horum tamen uterq; colore differt ab altero: hic niger est, illæ primæ guttæ electri similes sunt: è quibus si cui magnitudine sisami in cibo potione ue detur, acerrima primum conuulsione percellitur, deinde ei oculi peruertuntur, cerebrum per na

per nares expressum delabitur, sicq; ille miserabiliter quidē moritur, sed tamē celeriter: sin quis si samo minus ex illis sumpserit, non continuò is quidem moritur: sed certe ex hoc malo non euadit, sed denique cum mora extinguitur. Quòd si ex eo ipso nigro qui ex mortuo iam serpente defluit, si sami quoq; magnitudine quis comederit, extabescit, anniq; interuallo consumitur. Pleriq; eorum in biennium processerūt, paulatim morientes.

De Lacertorum dissectione. CAP. LVIII.

SI quis seu fortuitò Lacertum, seu consultò in caluaria percutiat, & uirga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum utraq; graditur, & duobus pedibus adrepens uiuit. Deinde si coitio utriusq; cum altera fiat, consensione quadam tacita, & naturali colligatione uelut conseruntur, contexunturq; : atq; ex separatis duabus partibus unus atque idem rursus efficitur lacertus; & tametsi loci prius affecti uestigium cicatrix indicat, tamē & uitam pristinam retinet, & ei cætera persimilis est, qui talia nunquam perpessus sit.

De Lacerto. CAP. LIX.

NOn hic antiquorum testimonio mihi erit opus, quæ ipse uidi explicabo Cum uir quispiam Lacertum magnum & opimum comprehendisset, atq; æreo stilo excæcauisset, eundemq; in fictilem ollam,

L 2 recen

recentem utrinque eatenus exiguis foraminibus pertusam, ut neque spirare fera prohiberetur, neque tamen exitum haberet, conclusisset: & simul terram roscidam, & herbam, cuius nomen non explicauit, imposuisset: ac deinde ferreo annulo, cui inesset gagates lapis, in quo lacertus incisus erat, nouem signa impressisset, quorum quotidie unum deleret: post ubi nono signo sublato ollam reclusisset, lacertum uidi, oculorum usu recuperato, clarius quàm ante excæcationem aspicere.

De Lacertis Indiæ. CAP. LX.

POlycletus maximos ait lacertos in India, tũ ualde uario colore, nasci: ut pellis floridis quibusdã picturis maxime distincta, & ad tactum mollis, & tenera sit. In Arabia Lacerti ad duorum cubitorum magnitudinem accedunt.

De Salamandra. CAP. LXI.

EX animalibus tametsi Salamãdra non est quæ ex igni nascuntur, quales sunt Pyrigoni: contra tamen hunc ire audet, contraque illius flammam ueniẽs, tanquàm aduersus hostem quendam, sic eam expugnare aggreditur. Cuius rei testimonium fabri, quorum opera atque artificium igne nititur, afferunt: nam quandiu eis ex flammæ splendore ignis flagrare eorumque artem fabrilem adiuuare uidetur, huiusmodi animal magna securitate ipsi negligunt. Cum autem ignis euanescit, ac restinguitur, frustraque folles flant, hoc sibi

hoc sibi tum animal aduersari præclare intelligunt. Quare hoc ipsum peruestigant, atque inuestigatum ulciscuntur: ignis autem postea iterum succensus fabrile opus modo ut ante erat solitus alatur, iuuare perseuerat.

GYLLII ACCESSIO.

De Salamandra. CAP. LXII.

SAlamandra animal quadrupes, lacertæ simile cauda breui præditum est: nonnulli dicunt eam cute, & squammis carere: neque modo lacerti magnitudine esse, uerum etiam Crocodili terreni speciem similitudinemq; gerere, morsuq; infestissimo esse.

FINIS LIBRI IX.

L 3

LIBER DECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM AQVATILIVM.

De Balena. CAP. I.

BALENA quemadmodum Delphinus, lac habet, colore quanquàm nigro non est, maxime tamen Cyaneo, qui medium inter nigrum & uiridem locum tenet, conspicitur: non brachijs, sed fistula (sic enim huius respirandi uiam appellant) spiritum ducit. Sedes & commoratio huic est pelagus, in siccũ egreditur, ubi à solis radijs calescit.

De maximis Cetis. CAP. II.

AD littora, aut minime profunda loca, aut breuia ex cetaceo genere nullum appropinquat: sed in alto, & profundo uersatur. Eximia autem magnitudine existimantur, Leo, Libella, Pardalis, Physiter, Pristes, Maltha belua inexpugnabilis, Aries uel ipso aspectu infestissimus, & periculosissimus, procul enim licet compareat, maris procellas & tempestates ciet & agitat. Libella cum sit aspectu infausto, infelicicq;, non est prospera nauigantibus. In Lacedæmonico mari accepi ingentia cete gigni: eamq; ob causam quidam Cretenses Homerum dicũt Lacedæmonem

nem cetosam appellasse. Circa Cytheram insulam cete prædicant maiori granditate generari, eorumq; neruos accommodatos esse ad conficiendas, non solum Psalteriorum, & musicorum aliorum organorum fidiculas, sed ad bellica etiam instrumenta, atque ex his confectæ arcuum chordæ censentur optimæ. Theocles libro quarto, ad Syrtim ait cete procreari triremibus maiora. Circa Gedrosiã Indiæ regionem, non ignobilis Onesicritus atque Orthagoras scripserunt, cete longitudine dimidiati stadij, & latitudine pro rata longitudinis portione nasci, tantoq; robore septa esse, ut sæpe cum naribus respirarint, tantopere in sublime marinos fluctus iactent, ut hæc imperitis maximæ maris tempestates esse uideantur.

De Cetis & uarijs piscibus Taprobanæ insulæ.
CAP. III.

TAprobanæ insulæ mediterranei, mare incognitum habent, maritimi uero Elephantorum uenationem nisi auditione & fama haudquaquam acceperunt, omne studium atque operam ad piscationẽ conferunt: Id mare magnum eam insulam ambiens, infinitos pisces procreare ferunt, habentes capita leonum, pantherarum, & arietum, aliorumq; animaliũ, & quod magnam admirationem habet satyrorũ speciem similitudinemq; pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisq; pro crinibus spinas esse, quorum genera tam monstrosa exacte explicare non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraq; sede uiue-

re audio, & nocte segetes & herbas depasci, quodq; palmarum fructu iam maturescenti gaudeant: idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uiolento impetu, exedere, & cõficere, easdemq; cum iam incipit dilucescere in mare abdi, tum etiam permultas Balenas Delphinis insidiãtes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorum genera illic nasci, alterum ferum & inexpiabili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atq; obiectum cibum libenter sumere.

De Cetaceo genere Gangis. CAP. IIII.

GAnges Indiæ fluuius, initium ducens à fontibus, cum per se fluit, & nõdum ad alios admistus est, altitudine est uiginti passuum, latitudine uero octaginta stadiorum: cum autem alij in eum influxerunt, altus sexagenos passus profluit, dilatatur & diffunditur in quadraginta stadia. Insulas Lesbo Cyrnóue maiores efficit. Cete procreat, è quorum adipe farinæ conficiuntur. In eo etiam testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit, quàm dolium capax uiginti amphorarum.

GYLLII ACCESSIO.

De Britannici Ceti magnitudine. CAP. V.

DE bonis autoribus accepi, superiore anno beluã in Britannicum littus expulsam, atque eiectam fuisse, longitudine nonagenum pedum, proceritate uiginti septem. Cuius oris rictus ad duodeuiginti, mandibula

mandibula ad uiginti duorum palmorum magnitudinem & triginta. Costæ ferè omnes ad longitudinẽ XXI. pedum, atq; ad crassitudinem sesquipedalem accederent: Itemq; duas pinnas habuisse, quarum singulæ essent quindecim pedum longitudine, earumq; alteram decem boues uix abstrahere potuisse: linguã uiginti pedes latam fuisse, oculos inter se quinq; ulnis distantes possedisse, eosq; pro corporis portione perparuulos, nimirum bubulis non maiores extitisse: & dentibus caruisse, tantum tanquam aliquot laminas carneas loco dentium apparuisse.

De duce cetacei generis. CAP. VI.

OMne ferè cetaceum genus duce ad sibi moderandum eget, illiusq; oculis ducibus ad uidendum utitur. Is autem dux est, quemadmodũ harum rerum periti testãtur, longus piscis, colore albo, capite prælongo, angusta cauda. Húncne ducem unicuiq; cetaceo natura dederit, an amicitia quadam is adductus, cetum ultro antegrediatur, haud scio planè, sed id tamen factum naturæ impulsu arbitrarer, nam hic separatim nunquam ab illo nauigat, sed ante huius caput antecedens, ipsius dux existit: etenim cuncta illi & prouidet, & præsentit, caudaq; præmonstrat singula, tum horribilia formidolosaq; inhibet, tum cibaria conciliat, insidiasq; à piscatoribus positas signo quodam ostendit, atq; quem locum propter magnitudinem ipsum adire non oporteat, præsignificat:

nequādo nimirum cetaceum genus irretitum funditus pereat. Quod mirum uideri debet, minimam bestiam maximo animali uitę causam afferre, cum enim belua huiusmodi ad pinguitudinē peruenit, amplius nec uidere nec audire potest: Carnium enim moles, & uidendi & audiendi uiam intercludit, & tanquam illius luminibus obstruit, quare eius oculus improbe afficitur ad uidendū: quòd si is pisciculus, quo ad necessaria utitur, perit: illi quoq; pereundum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Physeteribus. CAP. VII.

QVi in mari rubro nauigant, ut contra cete, quæ illic ingentia errant, se defendant, tyntinabula à prora & puppi suspendunt, quorum sonitu deterrita, ad naues non appropinquant. Nearchi clasśi in Arabicum sinum nauiganti maximū terrorem Physiteres iniecerunt, quòd eiusmodi nimbos anhelarēt, ut quæ posita ante pedes essent, uideri non possent. Cum autem ad nauigandum duces illis timentibus indicassent beluas esse, quæ facile ex tubarum sonitu perterrentur, Nearchus naues in nimborum inflatos fluctus propelli ac beluas tubarum clamore obstrepi iusśit, eæ autem concitādis fluctibus contra puppim speciem præ se pugnæ ferebant: ueruntamen quàm mox tempestates cōmouere desistentes, in imam maris sedem se abstruserunt. Iam ut uiuæ ad terrā haud quaquam solent appropinquare, sic mortuorū ossa in littus expellūtur, atq; eijciuntur, quibus Ichthyophagi

phagi tecta conficiunt, qui diuitiores sunt, eorũ grandioribus ossibus pro materia utuntur, & ex crassioribus portas conficiũt: à bonis inopes ex spinis eorundem domos ædificant.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum capiuntur cete. CAP. VIII.

Cete in alto uersantur, & semper inexplebili cibi helluatione flagrant. Quisnam cibus tantus erit, ut ad illorum gurgitem ac uoraginem explendam satis esse possit? Omnia cetacea exceptis canibus, tarda in natando sunt, neque sine pisciculo duce quoquam progrediuntur. Hic singula illis ostendit, siue prçda capienda sit, siue quodpiam periculum instet, siue propinqua uada uitanda: huic ad solam caudæ motionem illa parent, per hunc audiunt & uident, neq; tantopere uastis beluis uires prosunt, quàm astutia paruuli pisciculi. Quamobrem astutus piscator ut huiusmodi beluas capere possit, uaria & multiplici escarum illecebra, hunc primum capit, deinde nullo labore monstra comprehendit: neq; enim à duce orba amplius maris uias uident, non propinquum periculum sentiunt, sed tanquam pondera quædam temere uagãtur, ignara quò nam fluctibus deferantur. Nam quòd duce priuata sint, & carnea mole in oculos eminente, eorum aspectus tenebris circunfundatur; Ideo ad scopulos & littora offensionem accipiunt. Tum robusti piscatores ex eiusmodi beluis quampiam in-

ſidr̃js attentare deliberant, ſed primo illius magnitudinem pondusq́ꝫ coniecturis aſſequuntur. Hæc autem ſigna ſunt magnitudinis ſi illius uertex extra aquam paululum eminet, nõ obſcura ſignificatio eſt, beluam ingentem eſſe: quòd ſi dorſum bene emineat extra ſummam aquam, non tanta eſt: nam minores quia leuiores ſint, idcirco altius eminent. Piſcatores huic robuſtiſsimum hamum ad catenam ferream alligatum proĳciunt: hæc ut eſcam uidet, nulla cunctatione interpoſita, effreni auiditate eam appetit, atque ſtatim ferro eius guttur transfigitur, cuius dolore incitata, catenam exedere & conficere conatur: quod ipſum poſtquam diu multumq́ꝫ conata eſt, acerrimis doloribus affecta, in pelagi profundum demergitur, atque omnem funem, huic relaxant, quòd nullis uiribus humanis retrahi poſsit, & facili exagitata fera nauem cum remigibus in profundum retraheret: ſimul & amplos utres uenti plenos ex funibus appenſos beluæ mare ſubeunti obĳciunt: Illa uulneris dolore ſtimulata, non utres contemnit, imò uel maxime reluctantes & ſummam aquam ſemper appetentes, in altitudinem maris deprimere conatur. Cum autem peruenit ad imam maris ſedem defatigata quieſcit, ingentes fluctus anhelans: at enim quieſcere cupientem utres non permittunt: ſeſe in ſublime efferentes: Itaque contra hos renouat atque inſtaurat pugnam, & iterum ac ſepius fruſtra utres detrahit, nam hi ſurſum uerſus ſubuolant. Illa uero

uero grauiter dolens, rursus profundum petit, & modò alieno impulsu, modò sua sponte trahitur, & tantopere furit, ut existimes sub fluctibus Boream stabulari: tandem in summo mari fluitantem, alij hastis, alij tridentibus, alij securibus cædunt, & multa uerberatione expugnatam, in littus expellunt, atq; eijciūt.

De Tritonibus. CAP. IX.

ET si non admodum explicatam rationem ad demonstrandam Tritonum formā piscatores afferre posse dicuntur, magna tamen fama est in sermone hominum sanè multorum, cete quædam à capite ad medium corporis humanā speciem, similitudinemq; gerentia in mari nasci. Demostratus in libris quos de piscatu conscripsit, conditum Tritonem in oppido Tanagra spectatum fuisse, cætera quidem, sicut idem ait, fictis & pictis similem: eius uero caput, quòd uetustate obscuratum esset, & euanuisset, non facile intelligentia comprehendi & percipi potuisse: sed ad solam tactionem illius squammas asperas & duras dilapsas fuisse. Idemq; affert, quempiam ex magistratibus Græciæ, qui sortitione facta annuum magistratum gerunt, cum eius naturam exquirere expeririq; uellet, paulum quiddam de corio detraxisse, atque in succensum ignem iniecisse, idq; ambustum in circumstantium nares teterrimum odorem immisisse: Neq; uero, quemadmodum inquit, terrenum ne an marinum esset animal coniectura assequi poteramus.

GYLLII ACCESSIO.

De Tritonibus. CAP. X.

PAusanias scribit se Tritonem Romæ uidisse, cuius capitis coma eiusmodi esset, qualis ranarum palustrium, pilos non alios ab alijs distinxisses. Reliquum corpus squammis tenuibus inhorresceret, brāchiæ sub aures subijcerentur, nasus ab humano dissimilitudinem non haberet. Præterea adiungit, cum ore ampliore, & dentibus ferinis, & oculis glaucis fuisse, tum manuum digitos unguibus cochleæ testarum similibus instructos habuisse: eidemq́ue caudam sub aluo pro pedibus, ut Delphinis, fuisse. Cum Venetijs essem, quidam Dalmatæ, spectata fide uiri, mihi religiose testati sunt, se ad oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, uidisse marinum hominem, qui se spectantibus summum terrorem iniecisset. Cum se in terram incitauisset, ut mulierem, quæ circum littus fortè tum uersabatur, corriperet: uerum ubi eam fugere prospexisset, statim ad mare regressus, imam maris sedem petiuit. Eundem mihi descripserunt, hominis omnino speciem similitudinemq́ue gerere. Itemq́ue magna fide homines, qui ad mare rubrum permultum temporis uersati essent, sanctissima asseueratione mihi affirmarunt, illic marinos homines sæpe capi solere, quorum durissimis pellibus calceamenta tam robusta conficiant, ut ad quindecim annos durent.

Non igitur quod de Tritonibus, & Nereidibus, hominibusq́ue marinis iam usque ab heroicis temporibus

ribus in ſermonem hominum uenit, uanum eſſe conſtat. Cum ex Plinio, tum ex hominibus, & patrum & memoriæ noſtræ: nam ut præteream ueteranos piſcatores, qui mihi teſtati ſunt, cum mare uicinum eſt ad pariendas tempeſtates, ſe ex alto humanos gemitus ſæpe exaudiuiſſe. De bonis item autoribus accepi Theodorū Gazam cum in Peloponneſo eſſet, inter plures beluas, tempeſtatibus in littus expulſas, Nereidem uiuam ſpectauiſſe, facie & humana, & pulchra, corpore ſquammis umbilico tenus obducto, cætera locuſtarum caudæ ſimilem fuiſſe, & permulta multitudine, quæ ex omni uicinitate ad huius ſpectaculum concurrerat, circunfuſam, humanos gemitus, & lamentationes edidiſſe: ac deniq; magnam uim lachrymarum profudiſſe: quod ipſum cernens Theodorus, natura ad miſericordiam procliuus, effecit, ut populi corona ei de uia decederet. Hæc ſentiens ſibi reditum patere, ſenſim brachijs & cauda ut maxime poterat, adrepſit ad mare: Cumq; magno impetu ſeſe præcipitem egiſſet, ad punctum temporis ex hominum cōſpectu ſeſe in maris altitudinem eripuit. Item ex ijs qui conſuetudinem habuerunt cum Georgio Trapezuntio accepi, cum hic ad quempiam maritimum fontem inambularet, eximia formæ pulchritudine puellam uidiſſe, extra aquam pubetenus eminētem, & tanquam laſciuia geſtientem, modò in imam ſeſe abdere, modò ad ſummam aquam frequenter. tandiu efferre, quoad conſpectam ſe ſentiens, nuſquā

poſtea comparuit. Cum nuper Maſsiliæ eſſem, piſcator & ſenex, & probus mihi narrabat, ſe puerum de parente ſuo audiuiſſe regi Renato à piſcatoribus captum muneri miſſum fuiſſe marinum hominem. Et ſimiliter Alexander Neapolitanus ait, Draconettum Bonifacium ciuem ſuum ſibi narraſſe, dum in Hiſpania militaret, non diſsimilem hominem marinum ex Mauritaniæ oceano ad regulos ſuos, ſub quibus ſtipendia faceret, allatum fuiſſe: ſenili facie, capillo & barba horrida, colore cæruleo, & maiore proceritate quàm humana, tum pinnis membranula interlucente intertextis. Idemq́; affert, Tritonem in Epiro mulieres quæ de iugi quodam fonte maritimo ad hauriendam aquam proficiſcerentur, ex occulto obſeruare ſolitum fuiſſe, ac ſi ſolam haurientem aut ſpaciantem in littore animaduerteret, ipſum ex latebris pedetentim ad eam acceſſiſſe, & ui compreſſiſſe, & arreptã concubitus cauſa ſub undas ſubijcere ſolitum fuiſſe. Cuius quidem facinoris fama cum ad accolas emanaſſet, etiam atque etiam diligenter obſeruare cœperunt, & laqueorũ inſidijs poſitis, paucis diebus eum comprehenderunt: ueruntamen cibum ſumere recuſantem, inedia & tædio extabuiſſe, & diu uiuere extra aquam non potuiſſe. Peruagatum eſt eos ueneris libidine in mulieres flagrare: itaq; Epiroticos qui fontem illum accolunt edixiſſe, ne poſtea niſi in uirorum comitatu mulieres locũ illũ obirent. Et hæc è multis quæ mihi de ijs decantata ſunt, præſtrinxiſſe ſatis ſit.

De

De Cetis quæ & Rotæ appellantur. CAP. XI.

CEte immensa corporis mole exaggerata, in altitudine maris uersantur, & uero fuscinis feriuntur. Inter huiuscemodi beluas numerantur, quæ Rotæ appellantur: Hæc gregatim natant maxime prope Athonem montem. Eas non fortes esse ferunt, earum uertices apparent, & adeo longis sunt hirsutæ spinis, ut hæ extra mare emineant. Cum remigationis strepitum perceperunt, tum circumuersantur, & circũuoluuntur, ut quàm altissime sese in profundum detrudant, rursusq; ex imo gurgite ad summum sese efferentes, reuersiones in orbem faciunt, unde nomen traxerunt.

De marinis Arietibus. CAP. XII.

MArini arietes, quorum quidem nomen apud multos peruagatum est, sed non tamen historia omnino explicata, nisi ex ea parte, quatenus à pictoribus & fictoribus ostenditur. Circa Corsicum & Sardoum fretum hybernant, atque ex summa aqua eminentes spectantur: Simul & maximi delphini circum eos natant. Mas aries frontem alba uitta redimitam habet, ut uel hanc Lysimachi, uel Antigoni uel alterius cuiuspiam regum Macedoniæ diadema dicas. Aries uero fœmina quemadmodum barbæ appendiculas gallinacei quasdam possident, sic ipsa cirros ex imo collo pendentes habet: neq; modò eorum utrq; mortua, sed & uiua corpora exest, & con

ficit: in natando magnos fluctus facit: tempestate quã ex sua agitatione ciet, naues funditus euertit, ac eos qui secundum mare uersantur, rapit. Iam porrò qui Corsicam incolunt, dicunt, uirum qui ex tempestate naufragium fecisset, natandi bene peritum, ubi permultum maris natando transmisisset, circa Corsicam crepitudinem quandam assecutum ascendisse, ibiq; constitisse: post uero quàm aries eum oculis comprehendisset: posteriore sui parte plurimum mare concitasse, deinde ab intumescente æstu elatum instar procellæ & turbinis hominem corripuisse. Itemq; tanto narium robore prædita est huiusmodi belua, spiritum ut uehementer & permultum anhelet, & immensum aëra respiratione ad se attrahat, eaq; aspiratione marinos uitulos ad hanc rationem comprehendat. Cum enim arietem nouerunt uicinum esse, ad moliendas sibi ipsis insidias, in terram celerrime enatantes, in subterranea saxa conduntur: is cognita fuga, insequitur, & contra antrum stans, ex corporis odore prædam intus esse percipit, & narium illecebra quadam acri inter se & uitulos aërem intermedium attrahit. Hi tanquam uel sagittam, uel spiculum, sic sanè illius appulsum declinant, & refugiunt. Tandem tamen uiolẽtissimo anhelitus ductu inuiti, & tanquam loris quibusdam, aut funibus constricti, ex latebra extrahuntur, & ab ariete deuorantur. Ex earum naribus enatos pilos harum rerum periti magnos usus afferre testantur.

De Del

De Delphini amore erga suam procrea-
tionem. CAP. XIII.

MVlierum in filios studium magnam quidem hominum admiratione͂ habet. Veruntamen perspicio filijs qui è uita excesserunt superesse matres, nec ex eorum casu more delphinorum perire, sed tristitia mitigata, in doloris obliuionem uenire. Delphinus autem fœmina, omnium maxime animalium corũ quæ procreauerit, studio tenetur. Ex sese geminos parere solet. Cum autẽ piscator aut tridente eius procreationem uulnerauit, aut hamo cæpit, enim uero longi hami ex parte superiori ad quam funis alligatur perforati, cuspides uncinatæ defixæ in Delphini corpore eum retinent, is quandiu in omnes partes resiliendo uersans aliquod robur habet: Piscator funem relaxat, ne ui abrumpatur, eiusq́ culpa cum ferro delphinus discedens ex captiuitate euadat. Cum autem ex uulnere delphinum labori succumbere atque aliquantum de contentione insultandi remittere piscator animaduertit, sensim ad nauim subducit, prædaq́ potitur. Iam uero mater nec casuli sui casum perhorrescit, nec metu reprimitur, sed incredibili desiderio filium insequitur, & quòd filium in media cæde uersantem sibi deserendum non existimat, nullis terroribus ab insequendo deterretur, atq́ adeo eam filio uenientem subsidio percutere manu facile est, ut collibuerit uolenti cędere: unà cum filio capitur, cui sese ex periculis seruare & discedere

integrum erat. Ac si adsint ei ambo catuli, intelligatq; alterum læsum esse, atq;, ut diximus, captiuum abduci, integrū alterum caudæ uerberatione persequitur, ac mordicus premens ablegat, atq; aspirationē occultam mittit, tanquàm tesseram, ut fuga salutem adipiscatur. Cuius admonitu discedit ille, ipsa uero remanet, ut capiatur, atq; simul cum filio altero moriatur.

Quemadmodum Delphinus semper mouetur. CAP. XIIII.

DElphinum perpetuo motu præditum esse ferūt, nec quoad uiuit, ne dormiens quidem à motione conquiescit: Cum enim necesse habet dormire ex alto ad summam aquam elatus, ut totus uideatur, dormit: non enim somni expers est: atq; ita dormiēs, in profundū tandiu depellitur, quoad imam sedem maris contingat: ad quam postquam funditus delapsus est, terræ pulsu è somno excitatur, deinde ex alto emergit, ac repetito somno similiter atque prius ad maris fundum appulsus, expergiscitur, tum rursus eminet extra aquam, & hoc ipsum sæpe facit, eamq; ob causam inter quietem ac actionem agens, nunquā omnino à motu quiescit.

Defunctos sui generis Delphini sepeliunt. CAP. XV.

MOrtuorum etiam memoriam delphini tenent, & suos gregales extinctos non produnt, imò uero defunctos in imum delabētes, cum ex altitudine ad

ne ad summam aquam alleuant, tum ad cōtinentem uelut funere illos efferentes, hominibus ipsos sepeliēdos tradunt: post uero sequitur magna Delphinorum multitudo, tanquàm funeri operam dantium, atque in extinctos honorem cōferentium, saneq́; eos ab impetu aliarum beluarum ne deuorentur defendentium. Itaque homines rei musicæ intelligentes reuerentia studij in Delphinorum musicam adducti, humatione eos afficiunt. Vos uero inscitiæ ueniam agrestibus hominibus qui à musis auersi sunt, Delphini tribuite, quandoquidem uel ipsi Athenienses Phocionem probum uirum inhumatum proiecerūt: tum Olympias, quæ filium Iouis peperisset, ut ipsa gloriabatur, & ille profitebatur, insepulta iacuit. Pompeius Magnus cum tot tantasq́; res præclaras gessisset, summis uictorijs partis, de triplici orbis parte triumphasset, interfectoris sui patrem seruasset, & in regnū restituisset, Aegyptij non modo interfecerunt, sed capite mulctatum, proiectum ad littus reliquerunt.

Omnium uelocissimi sunt Delphini. CAP. XVI.

NOn modo aquatilium bestiarum, sed etiam terrenarum omnium Delphinus uelocissimus, & ad saliendum præstantissimus est, nauium enim, sicut Aristoteles ait, malos transilit, & causam conatur afferre eiusmodi. Quemadmodum enim urinatores animam continent, sic ille primo spiritum comprimit, deinde corpus sicut sagittam neruo expulsam iaculatur, nam spiritus intus compressus, & illum urina-

tores impellit, & iaculatur.

De amore Delphinorum in suum genus.

CAP. XVII.

VRbs Thraciæ, cui nomen est Aenos, præclarum dat testimonium Delphini amoris, quem erga suam nationem habet. Cum forte euenisset, Delphinus ut uulnere accepto, non mortifero quidem, sed sanguinem mittenti, caperetur: reliqui non comprehensi, id ipsum ut senserunt, maximis saltibus ad portum gregatim profecti, probe studium suum captiuo nauarunt. Paruuli Delphini cum ijs qui sunt confirmata ætate ideo natare solent, quia nondum ex ætatis infirmitate soli audent. Hi igitur adolescentes de suis periculis pertimescentes, captiuum deseruerunt. Natu maiores, tanquàm socium quendam homines genere se contingentem, sic ij tristes pergebant illum comitari, & magno studio subleuare: Cum uel homines ipsi cum intimis & necessarijs infelicibus suis studium & curam perraro communicare soliti sint.

De Delphino oppidi Iassi. CAP. XVIII.

AD Iassum urbem Delphini amores iandudum decantati erga formosum puerum, nō sine mea commemoratione, & literarum memoria mihi relinquendi uidentur: Itaque cum Iassium gymnasium, ubi pubes Iassia exerceri solita esset, mari adiaceret, unde pueri, qui nondum ex ephebis excessisent, post exercitationes in curriculo ad mare peruenientes, antiquo more lauarentur, ex ijs natantibus ad unum

aliquem

aliquem formæ pulchritudine præstantem Delphinus quem ardentissime amaret, proxime profectus, primò exterruit puerum, pòst uero consuetudine uterque in alterius amorem se insinuans, beneuolentia coniuncti fuerunt, atque inter se firmam amicitiam fecerunt: ac iam inuicem ludere cœperunt, modò adnantes inter se certabant, modò puer tanquam pullum equiso, sic in Delphinum subnatantem ascendēs & audacius exultans, in amasio sedebat: quod quidem facinus summam Iassensium & hospitum admirationem habebat. Enimuero Delphinus puerū amores ac delitias suas uehens longissimè in mari procedebat, atque adeo tam longe, quàm puero insedenti placeret, progrediebatur: Deinde ex alto reuertens, eundem illum littori reddebat, atque mutua dimissione uterque ab altero, hic quidem in maris altitudinem, ille uero domum suam discedebat. Iam porrò ad tempus cum gymnasia dimittebantur, ad excipiendum puerum Delphinus præsto erat: Puer autem cum ex amasij expectatione, & eius collusione uoluptate afficiebatur, tum supra humanam conditionem formosus circumspiciebatur, qui sanè non modò hominibus, sed beluis quoque ratione carentibus formosissimus, & si non certe diu, uideretur: siquidem fato quodam succubuit. Cum enim permultum se exercuisset, & currendo defatigatus esset, supra dorsum Delphini seipsum temerè iniecit, non animaduertens aculeatam spinam dorsi erectam esse, atque horren-

tem,cuius acuminibus eius umbilicus quia exulceratus esset, ex eo factum est,ut & uenæ quædã abrumperentur, & permultus sanguis efflueret, ibiq; puer extremum spiritum effunderet. Id Delphinus partim ex pondere sentiens, non enim iam ut consueuerat tam leuis & expeditus insidebat, nempe qui spiritibus sese non subleuaret,partim sanguine imbutum mare cernens, id quod res erat ut intellexit, amasio suo superstes uiuere noluit. Quamobrem multo robore quemadmodum nauis remigatione & plenis uelis propulsa,sic simul cum defuncto in littus se expulit,atque eiicit,amboq; hic iam quidem mortuus,ille uero animi defectione exspirans, humi strati iacuerunt. Laius ô bone Euripides non tale facinus propter Chrysippum cõsciuit,quamuis, sicut tu ipse ais, & fama docet Græcorum,primus pueros amare cœperit. Iassenses ciues, ut illorum uehementem amorem cum honoris gloria compensarent,sepulchri monumentum commune utriusq; & formosi pueri & Delphini amatoris constituerunt,& statuam quæ forma eximia puerum in Delphini dorso sedentem haberet,excitarunt,atque etiam numismata ex argento atque ære fecerunt,& eorum imaginibus signauerũt, ad demonstrandum utriusq; miserabilem casum, ac nimirum tantum facinus memoriæ tradiderunt, ut dei amicum honorarent. In urbe Alexandria Ptolemæo secundo regnante,simili amore Delphinum flagrasse audio,quæ si Herodotus nouisset, minus sicut mihi

mihi uidetur, ea quæ de Arione Methymneo dicuntur, miratus fuisset.

Parem gratiam Delphini bene de se meritis referunt. CAP. XIX.

AD referendam gratiam delphini hominibus iustiores sunt, cum tamen lege Persarum quã laudibus tollit Xenophon minime teneãtur. Cœranus sic nuncupatus, natione Parius, à piscatoribus delphinos ad Byzantium captos argento redemit, & liberos dimisit: ex ea libertatis largitione hanc collegit gratiam, ut naue quam uiris (sicut in sermonẽ hominum uenit) Milesijs uectoribus plenam duceret, in medijs angustijs Parij maris funditus euersa, & uectoribus naufragio perditis, illum ipsum delphini ex hoc periculo seruarunt, eiq; ad parem gratiam cum beneficio quod priores ab ipso accepissent, persoluẽdam satisfecerunt: quod quidem ipsum saxum nomine Cœranium, quo ipsum exposuerunt, facile ostendit. Itaque postea Cœranum mortuum secundum mare illud cognatione ei proximi sepultura affecerunt: quod quidem ipsum, ut delphini senserunt, frequentes tanquam ad iusta funeri persoluenda ad littus conuenerunt, & quoad pyra arderet, tandiu sicut amicis fidi amici permanserunt: Deinde restincto rogo discesserunt. Non item certe homines ac potius uiuos colunt, & eos quidem diuitijs diffluentes & opibus. Contrà uero ab ijs defunctis & si iustis exequiarum carent, se totos auertunt, ut ne gra-

tiam pro beneficijs, quibus ab eis dum uiuerẽt, affecti fuerunt, persoluant.

De amore & musicæ studio Delphinorum. CAP. XX.

QVanto Delphinis in studio musica sit, ex Arione Methymneo Aegyptij & Lesbij testantur, quãtoq; ijdem ipsi amatorio affectu flagrent, Theitæ delphini de amore erga eleganti forma puerum prædicant. Leonida autem Bisantius in urbe Plerοselino nuncupata, se cum Aeolida nauigando præteueheretur, delphinum in illius portu urbis habitantem, ciuibusq; huius tanquã hospitibus suis utentẽ uidisse confirmat. Idemq; affert hunc delphinum de manu aniculæ cuiuspiam, eiusq; mariti educari solitũ fuisse, plenosq; inuitamentis cibos illi ab eisdem suppeditatos fuisse: neq; tamen, puer cum eis esset infans pariter alendus, illum alere destitisse, sed ambos educasse: ex quo conuictu delphinus puerq; mutuum inter se amorem conciliarunt. Delphinus urbem, quam dixi, ueluti patriam suam flagranti studio amplexabatur, portumq; tanquã domum suam amanter incolebat, & suis nutricijs gratiã educationis sic persoluebat, ut cum ætate grandis factus esset, deq; manu educantiũ cibum capere non haberet necesse, iam longius progrediens, & ex prædis quas capiebat partim sibi ad prandiũ haberet, partim suis educatoribus adferret: unde fiebat hi uehementissime lætarentur, ab eoq; illud

lud uectigal acerrime sibi & puero expectarent, nomenq́; similiter delphino ut puero imposuerāt. Puer ex illa uiuendi cum delphino consuetudine hanc collegerat fiduciam, ut ex crepidine, locisq́; è mari eminentibus illum auderet appellare, facileq́; ad se leni appellatione euocaret, ac siue ille remigationē quandam contenderet, siue cum alijs gregatim errantibus lusione aliqua delectaretur, totū gregem præ studio festinandi uenire ad puerum desultaret, siue multa fame pressus uenaretur, illum tamen puer tanta celeritate reuocabat ut uehementi impetu more nauis plenissimis uelis impulsæ ferretur, atq; ad puerulum appropinquans, ad illum luderet, & adsiliret, nunc circum illum adnans, nunc illum ipsum uelut prouocans, ut ad certamen secum amasium suum alliceret. Hæc cum delphino qui uectulis & puero uectigalis esset prædicata, tum alia pleraq; quæ urbs illa habebat, spectaculum prætereuntibus dare solebant.

De Piscatorum Euboicorum communione prædæ cum Delphinis. CAP. XXI.

EVboicorū hominum sermone huc narratio quędam perlata est: illorum piscatores pariter æqualiterq́; cum delphinis pisceis quos cæperint communicare audio, ad huiusmodi piscatum tempestatum quietem opus esse, id quod si acciderit, tum de prora laternas quasdam piscatores suspendunt, quæ etsi intra se ignem habeant, sic tamen lucem transmittūt,

ut ignis quidem obtegatur, lumen uero transluceat, piscibus splendor timorem facit, & molestiam affert, quare insidiarum ignoratione obstupescentes quid sibi uelit quod uident appropinquare aggrediuntur, causam tanti sui timoris cognoscere studentes. Cuius rei consideratione perterriti, aut ad saxum quoddam stant frequentes cum tremore & metu, aut ad littus impulsi exiliunt, sic obstupefacti, ut de coelo tacti esse uideantur, facileq́ iam sit tridente percutere. Delphini cum ignem à piscatoribus incendi animaduertunt, seipsos statim ad subsidium ijs ferendum comparant, & illi quidem sensim & pedetentim remigant, ij uero formidine exterrentes impellunt pisces, eorumq́ effugia reprimunt, ne elabi queant: ij igitur & ex delphinorum natatu, & piscatorum remigatione undique in angustias compulsi, quòd sentiunt sibi nullum ex tantis angustijs exitum patere, idcirco stant & manent: unde efficitur, ut eorum magnus numerus capiatur. At tum delphini uelut repetentes communis laboris remunerationem, sibi debitam ex illa piscatione, eo procedunt, quibus predæ auxiliatoribus si cum fide & grato animo piscatoris æquabilitatem distribuant, persuasum his habetur, qui in re maritima uersantur, rursus ad piscandum, etiam si minus inuitentur, adiutores fore: sin autem piscatores prædam cum his communicare omiserint, hosteis experientur, quos antè amicos habuerant.

GIL

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum ad Puteolos puerum Delphinus amauit. CAP. XXII.

Atque ut magis ætatis nostræ permulti homines ab omni ingenuitate disciplinarum auersi, ad animalium notionem mansuescant, qui nullum alium animalium sensum agnoscunt, nisi quem palatus sapit, adiungam quæ Appion Aegyptiacorum libro quinto scribit, se ad Puteolos uidisse Delphinum, cum à puero quem uehemẽter amabat, Simon appellaretur, ad eum ipsum accedere, & pinnarum aculeis quasi uagina inclusis, ne amans læderetur, ascendenti dorsum præbuisse, & insedentem sæpe triginta passuum millia peruexisse: ad quod spectaculum Roma atque ex tota Italia concursum factum fuisse: ac nimirum postea quàm puer ex morbo periisset, Delphinum sæpe ad consuetum littus adnare solitum fuisse, cumq; tandem puerum in primo uado se expectare solitum nusquam uidisset, eius desideratione extabescentem uitam amisisse, in puerique sepulchro sepultura affectum fuisse.

De natatione Delphinorum. CAP. XXIII.

Delphinus fœmina similiter atque mulier mammas habet, simul & uberrimo lacte catulos suos lactat: ex ætatum ratione dispositi, gregatim natant, etenim perparuuli etiam nunc ex ætate infirmi in primo ordine locantur, hos natatione proximi sequũtur qui sunt confirmata ætate: nam Delphinus cum ca-

tulorum ſuorum amantiſsimum animal eſt, tum de ijs uehementer metuens, diligenti cuſtodia eos conſeruat: ac nimirum ſic natant, ut tanquam in militari cuneo alij in prima acie, alij ſecunda, alij tertia conſtituãtur: natu minimi ante prænatant, poſt uero hos fœminæ ſequũtur, deinde mares extremum agmen ducentes, filiorum & uxorum nationem inſpiciunt, atq; obſeruãt. Quid ad hos Neſtor bone Homere? quem ais ad inſtruendas acies principũ ſuæ ætatis præſtantiſsimum fuiſſe.

De eorum intellectu & prudentia.
CAP. XXIIII.

QVàm uehemẽti Delphini muſicæ amore tenecãtur, quamq; admirabili ad uocis cantum ſtudio concitẽtur, ſermone & literis multorum longe lateq; peruagatum eſt: quàm item hominum amantes ſint, cum alij pleriq; ſcripſerunt, tum nos, ante explicauimus: nunc iam de intelligendi prudentia dicere, non alienum eſt. Simul enim ut in retia Delphinus incidit, ſtatim primo quidem quiete & libere manet, neq; omnino fugere meminit: ſed & epulatur, & alios ſecum captos depaſcitur, & tanquam huic condictum eſſet conuiuium, ex ijs exſaturatur. Deinde cum ſe extrahi atque ad littus appropinquare intelligit, dentibus lacerato reti, è ſeruitute liberatur. Iam ſiquando piſcatores poſteaquàm captiui Delphini nares hoſcceno iunco traiecerint, quodam obſequio atq; indulgentia eum ex poteſtate idcirco dimittant ſeruituteq;

tutéq; liberent, ut hac notionis nota inusta, si iterum capiatur, apertiora det indicia, se aliàs captum & seruatum fuisse. Is uelut indicium & notam pristinæ captiuitatis ucritus, non amplius ad saginam appropinquat. Cum Delphinus quispiam comprehensus in piscatoriam subtractus esset, alij tum permulti nauiculam hanc circũnatantes, tandiu se ibi crebris saltibus uersarunt, & tanquàm piscatoribus pro huius salute supplicantes, prouolucrunt, dum piscatores ad captiui misericordiam inducti fuissent, eisq; ita suppliciter quasi petentibus cessissent, atque irretitum ex uinculis in libertatem expediuissent.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Delphini lugent suam mortem.

CAP. XXV.

A Delphinis captis tanti fletus gemitusq; fiunt, ut cum in naui, ubi permulti Delphini tenebantur, pernoctarem, mihi acerbissimum dolorẽm inussẽrint: adeo eos animaduerti humano gemitu, & lamẽtatione, & magna lachrymarum ui suam conditionẽ deplorare, ut ego huiusmodi piscium misericordia lachrymas tenere non potuerim: ut proximum, quem magis gemere sentiebam, dormiente piscatore in mare abiecerim: malui enim lædere piscatorem, quàm mihi ad pedes stratum, quasi supplicantem nõ subleuare: sed nihil promoui hoc abiecto, reliqui alij magis magisq; gemitũ auxerunt: ut non obscuris signis mihi uiderentur petere similem liberationem. Itaque

O 4 totam

totam noctem in acerbissimo luctu uersatus sum.

GYLLII ACCESSIO.

De coitu Delphinorum. CAP. XXVI.

DElphini similiter atque homines complexu uenerco iunguntur, atque horum penis perinde quasi hominum arrigitur: non enim semper patet, sed occultatur. Cum autem ad coitionem inflammãtur, extra eminentem proferunt: horum fœtus uel à partu recentes circum matrem natantes saliunt, modò in maternũ os intrant, modò circum oculos erratica natatione uersantur. Hæc uero eos incredibili gaudio perfusa circumplectitur, & mammas in singulos dispertit, eisdemq́ iam admodum adolescentibus ad natandum dux existit, & docet quemadmodum pisces comprehendere oporteat; neque prius quàm confirmatiori ætate sint, à parentibus discedunt: neq; hominum quisquam tam auersus est ab omni humanitate, quin ex natatione ipsorum summam uoluptatem capiat, cum mari tranquillo, uentisq́ leniter flantibus, Delphinorum gregem uideat natos antegredientes, uarium & multiplicem pinnarum gyrum agere, atque à tergo parentes uenientes obseruare catulos suos, néue in beluas incidant, néue etiam piscatorum insidijs attententur.

GYLLII ACCESSIO.

De præstantia Delphini. CAP. XXVII.

IS in omne propemodum piscium genus dominatur; neque modo robore præstat, sed & formæ pulchritu

pulchritudine & celeritate excellit: nam tanquam sagitta neruo expulsa, sic ad natandum uelox est. Et similiter atque uolucribus aquila, terrenis leo imperat, & serpentibus draco, in piscium natione hic dominatur: neque enim ad eum pisces appropinquare, neque intueri audent: quòd sanè eum regem suum timeant. Is cum cibum inquirit, multos piscium greges turbat, eorūdemque longā & latam fugam facit, omnesque maris meatus timore implet: nimirum optimum quenque diripit & prædatur.

De mansuetudine & diuinatione Crocodilorum. CAP. XXVIII.

DE Crocodilis hanc etiam auditionem ex Aegyptijs accepi, sacros esse, & mansuescere, & à ministris se facile contrectari sustinere, & sibi frusta esculenta in dentes insita, extrahētibus patulum os præbere, atque antiquiores & præstantiores diuinatione pollere, Aegyptij ferunt: idque Ptolemæi testimonio comprobant: eum sane cum ex crocodilis antiquissimum & præstantissimū appellaret, non exauditum fuisse: cum cibaria ei comedenda obiecisset, reiecisse: inde sacerdotes collegisse, ex Ptolemæo idcirco crocodilum, quòd eum uicinum ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse.

De Crocodilo & Trochilo. CAP. XXIX.

CVm his qui sibi adiumētum importare queunt, etiam acerrime fera animalia pacem gerunt, & fœdere deuinciuntur, ingenitoque sibi malo se exsoluunt.

uunt. Cuiusmodi Crocodilus censendus est, quē inter natandum hiantem hirudines in illius os innatantes referciunt, cum molestiam illi exhibent: id ille sentiens, Trochilo ad medicinam dolori suo faciendam eget. Itaque hirudinibus ubi confertus est, ad littus progressus, & solis radios intuens aduersos maxime hiat: tumq́ trochilus in illius fauces rostrum inserēs, hirudines extrahit: quod facilime patitur Crocodilus, sentiens auxilium: ita fit, is hirudinibus ut prandeat, ille adiuuetur, proq́ præmio Trochilo computat, quòd nihil eum ledat. Ad hanc rationem de Nilo aquam haurientibus crocodili abstrusas insidias instruunt: nam per uirgulta, quibus sunt tecti: & intuentur, & subter ea ipsa natantes, & sic operti, se ad littus magnis saltibus incitant, confestimq́ ex uirgultorum latebris erumpentes, aquatores dum aquam hauriunt uiolento raptu interceptos deuorant: quod quidem ipsum Crocodilorum malitiam & fraudem facile ostendit. Duo Crocodilorum genera Ganges fluuius generat. Horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atq́ immisericordi in quidlibet uoragine carniuori sunt. In eorum summo rostro, quiddam tanquam cornu eminet: Iis ipsis administris ad ulciscendos maleficos, turpissimis iudicijs conuictos, Indi utuntur: nam eosdem rerum capitalium dānatos eis obijciunt: neq́ ad percutiendos eos securi, laqueóue ad frangendam ipsorum ceruicem carnifice egent. In tam ualde magnā sæpe magnitudinem

tudinem excrescit Crocodilus, ut Psamnitichi Aegyptiorum regis tempore Philarchus uiginti quinque cubitorum dicat uisum fuisse: regnante Amaside, sex & uiginti cubita excessisse. Amometus in quadam Libyca urbe dicit Sacerdotes ex lacu quodam cantionum illecebris præstrictos Crocodilos decem & septem cubitorum educere. Ad comprehendendos homines, aliásue bestias, Crocodilo hæc est malitia & ueteratoria, ut quâ nouerit eos in flumen descendere, uel ad aquationem, uel ad conscensionem in naues, uiam ore, quod quidem ipsum multa compleuerit aqua, de nocte madefaciat, præcipitem efficere studens, quo faciliorem sibi captu prædam reddat: ij sane quoniã lubricum gradum sustinere non queant, præcipites aguntur, & crocodili impetu corripiuntur, & deuorantur. Iam tametsi non pauca sint Trochilorum genera, & nomina, quæ sanè quidem quoniam dura sunt, & ab aure religiosa & terete auersa, prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, sed cũ solo nuncupato Cladorincho societatem, atque amicitiam facit. Enimuero nulla hic offensione hirudines ei legere potest.

De Crocodilis & Accipitribus. CAP. XXX.

CRocodilus natura timidus, improbus, malitiosus, fallax cum ad rapinas faciendas, tum ad comparandas insidias acerrimus, & promptissimus existit,

ſtit,omnem ſtrepitum perhorreſcit,humanam uocem contentiorẽ extimeſcit: eos à quibus paulo confidentius inuaditur,reformidat. Teteryntæ, ſic nuncupati Aegyptij,qua ex parte comprehenſibilis, atq; expugnabilis ſit,præclare intelligunt. Etenim eius oculos, quòd ſint hebetes,planè ſciũt peropportunos eſſe ad uulnus accipiendum:atq; etiam eiuſdem uentrẽ,quia molli & tenui ſit cute, idcirco commode feriri poſſe. Contra uero tergum, & caudã ab omni ictu inuicta ideo exiſtere,quòd tecta ſint,& quaſi armata ſquamorum robore, teſtis, cruſtiſue haud diſsimilium. Ii igitur quos modo dixi populi,eos comprehendere ſoliti,tam ualde ijs ipſis inimico infenſoq́; animo ſunt, ut illic fluuius à crocodilis tantopere conquieſcat & liber ſit, ut fidenter ibidem natatio exerceri poſsit. Non item in Ombitis,uel Coptitis,uel Arſinoitis tutum eſt aut pedes lauare,aut aquam haurire: ſed neq; in ripis inambulare,niſi ſumma cautione,liberum eſt. Iam accipitrem Teteryntæ ſanctiſsime colunt. Contra eos Coptitæ ut crocodilorum hoſtes odio adducti ſæpe in crucem agunt. Porrò hi ob ſimilitudinem quam cum aqua crocodilis eſſe affirmant, hos diuino honore afficiunt. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparationem quam cum igne ijs eſſe affirmant: atque huius rei teſtimonium afferunt, quòd ſimiliter atq; ignis hi ueloces & uiolenti ſint, tum etiam aquam ſimul cum igne exiſtere non poſſe afferunt.

Quemad

Quemadmodum erga Crocodilos Aegyptij sunt affecti. CAP. XXXI.

CRocodilorum colentes Ombitæ Aegyptij populi, sic hos dierum celebratione dignātur, quemadmodum magnificentissima celebramus Olympiæ certamina. A crocodilis suos liberos rapi mirifice gaudēt, & matres ex eo magnam lętitiam uoluptatemq́ capiunt: & simul magnificè, & amplè de se sentiunt, quæ nimirum deo cibaria pepererint. Contrà Apollonopolitæ comprehensos ex alto suspendunt, atque eos primum flebiliter gementes, permulta uerberatione affligunt: deinde ijs concisis uescuntur. Sexaginta dies uentrem ferunt, sexaginta oua totidem diebus ex sese pariunt, totidemq́ dies hæc fouent. Sexaginta uertebras in spina habent, quam totidem neruis alligatam esse ferunt. Curatio partus ab eisdem sexaginta diebus peragitur: annos uiuunt sexaginta: totidem dentes possident: totidem quotannis dies sine ullo cibo in latibulis quiescunt. Iam Crocodili qui in paludibus, manu Ombitarum factis, nutriuntur, eis domestici & uernaculi sunt, & se appellantes intelligunt. Capita idcirco hostiarum eis edenda obijciunt, quòd ea ipsi non comedunt. Apollonopolitæ eiusmodi bestiam oderunt, quòd dicant, Typhonem eius formam induisse. Alij non ob eam causam, sed quòd Psamniti regis iustissimi uiri filiam Crocodilus rapuerit, eius cladis recordatione suos posteros uniuersam eorum nationem odisse. Cum ex sese

pepererunt, hoc experimēto legitimum ab ſpurio internoſcunt, ut ſi quid ſimul atque excluſus eſt, rapuerit, in reliquum tempus in Crocodilini generis numero locoq́ à parentibus ducatur: ſin ignauia eū ipſum tardauerit, ad comprehendendam alicunde aut muſcam aut lacertulas, eum parens tanquàm à ſe degenerantem, nihilq́ ad ſe pertinentem lacerat, atque tanquàm ad ſolis radios aquilæ ſuorum ingenuitatē experiuntur, ſic celeri alacritate prædam capiēdi ij ſuos probant.

GYLLII ACCESSIO.

De Crocodilorum paſtu. CAP. XXXII.

AD Arſinoen, ante Crocodilorum oppidū nuncupatum, Crocodili magnam religionem habent, ut eximie certo quodam lacu panis uſu & carnium alantur, tum uini potione, quæ omnia à peregrinis, qui ad horum ſpectaculum ueniunt, afferuntur. Strabo dicit hoſpitem ſuum, honoratum uirum, ſecum placentas, & aſſas carnes, & plenum mulſi uaſculum Crocodilo apportantem, ad lacum profectum fuiſſe, & beluam in ripa offendiſſe, eiuſq́ os partim ex ſacerdotibus aperuiſſe, partim primum placentas in oris hiatum immiſiſſe: pòſt carnem, poſtremò mulſum inieciſſe: Huncq́ deinde in lacum inſiluiſſe, & in contrariam ripam perueniſſe. Atque etiam cum alius hoſpes dona eidem afferret, cum ſacerdotibus lacùm circumiſſe, inuentoq́ crocodilo ſimiliter obtuliſſe. Plutarchus commemorat quendam nomine Philinum

num,qui Aegyptum obiuerat,sibi narrasse, se in oppido Antæo nuncupato, aniculam inspexisse, simul cum Crocodilo in lectulo dormire, eidemq; hūc porrectum adiacere. Si quando à petita præda oberrarit,sibi ipse irascitur: animalia quæ cæperit,multa caudæ suæ uerberatione debilitat: nam in hac parte Crocodili præcipua uis est. Testudines & Crocodilos dicunt cum in terra partum ediderint, obruere oua, deinde discedere,ita & per se nascūtur, & educantur.

Est etiam admiratio in bestijs aquatilibus his quæ gignuntur in terra ueluti Crocodili,aquatilesq; testudines ortæ extra aquam, simulac primum niti possunt, aquam persequuntur.

FINIS LIBRI X.

LIBER VNDECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM

De Thynnis. CAP. I.

TEMPORVM commutationē Thynni sentiunt, Solstitia præclare noscut, nihilq́; ijs ad hanc rem cœlestium rerum peritis opus est: ubi eos hyemis initium deprehenderit, ibi libenter cōmorantur,& ex eo loco ad uernum æquinoctium nō se commouent. Eosdem Aristoteles ait altero oculo acutius,altero hebetius uidere. In quem hoc idem cōsentit Aeschylus,cum inquit,Sinistrum oculū Thynni more intorquens, eoq́; limi & obscuro aspiciens. Pontum ingredientes, ad dextrum latus unde acrius uident,terram constituunt, egredientes ad contrariū littus se accommodant,& terram secundum eum oculum quo clarius uident, statuentes nauigant.

Cur uota nuncupent Neptuno Thynnorum piscatores. CAP. II.

CVm Thynni circumretiti tenētur, Neptuno malorum depulsori piscatores uota faciunt,ne Gladius piscis, neue Delphinus in captiuorum numero sit.Nam sæpe Gladius,qui iam sit ætate confirmata, lacerato reti Thynnorum gregi irretito,ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit. Delphinus etiam

ad

ad moliẽdas retibus insidias acerrimus, ijs perniciem affert. Quemadmodum in Propontidem Thynni innatant & enatant, supra scripsi: iam porrò qui Hiracliam, Tion, Amasiam, ponticas urbes incolunt, planè sciunt quo anni tempore eiusmodi pisces eò accedant: Quare permulta contra eos instrumenta comparant, naues, retia, speculam in excelsum excitatam, quam in littoris eminenti loco, & circunspectum facilem habenti, desigunt: cuius conficiendi rationem molestum mihi non erit explicare: Tigna bina excitant, intercepta & iuncta inter se, trabibus latis & crebris immissis, & facilem ascensum speculatori præstantibus, Singulæ naues utrinq; sex iuuenes expedite remigantes habent, retia bene longa sunt, itaq; uerno sole illucente, uentis placide & tranquillè flantibus, cœlo læto & quasi ridente, conquiescente à tempestatibus mari, frequentes Thynnorũ piscium greges in Pontum innatant: quod quidem ipsum simul ex specula prudenter & acute speculator prospexit, piscatoribus unde ueniant, denunciat. Hi ad uocis significationem retia tendunt, ac si intra retia ingrediantur, sicut dux exercitus, hoc ipsum signo dato edocet. Cum Thynnorũ cohortes in altum sese incitauerint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones obseruat, contenta uoce exclamat, rectà ad altum remigationem contendendam, illucq; insequendos esse: hi porrò alligato ad alterum tignũ, quod speculum sustinet, perlongo retium fune, na-

ues ordine remis propellunt. Postquam enim singulis manibus rete distentum est, prima nauis, ubi suam retis partem eiecit, discedit: hoc idem facit deinceps secunda, & tertia, & quarta: qui quintam remis impellunt, adhuc idcirco cunctantur, quòd hi nunquã laxare debẽt: Deinde alij aliò remigãt, & pro se quisq; retis partem trahit, postea quiescunt: Thynni circum uallati non se loco mouent, itaq; comprehenduntur.

De Thynnis Bubonicis. CAP. III.

AD promontoriũ Bubonicum innumeræ Thynnorum gentes uersantur, eorũ maximi similiter ut sues soli, & separatim natant, alij more luporum bini proficiscuntur, alij quemadmodũ capræ, quæ in lactis pastionibus gregatim pascuntur. Exoriente Canicula & ingrauescente æstiuo calore, in Euxinum natare contendunt, & marinis fluctibus ab feruidè radiato sole calescentibus, inter se uelut conferti contextiq; confertis turmis natant, & corporũ coniunctione ad perfruendam opacationem colligantur.

Quemadmodum Thynnorum piscationem Itali & Siculi nuncupant. CAP. IIII.

THynnorum piscationem Itali & Siculi Cetiam appellare solent, tum loca quo hi abdi soliti sunt, tum magna retia, cæterumq; instrumentum quo captari assueuerunt Cetotheria ideo nominant, quòd magnos Thynnos in numerũ reliquorum cetaceorũ referre uelint. Celtas audio, & Massilienses, atque omnem Africã maximis & firmissimis hamis ex ferro

confe

confectis Thynnos comprehendere solere.

GYLLII ACCESSIO.

De Thynnorum mathematica ratione.

CAP. V.

AEquinoctia & solstitia tam præclare Thynnus intelligit, ut ea etiam hominem doceat, neq; ad corũ notionẽ Astrologicis canonibus eget: ubi enim cunq; terrarũ hunc bruma cõprehenderit, ibi tandiu cõmoratur, quoad æquinoctij tempus uenerit. Nam quod ad coeundã societatẽ, & mutuũ inter se amorẽ tuẽdũ Thynnis arithmetice rationes opus sunt: idcirco, mathematicã disciplinã exacte tenent, ut gregatim natantes, semper figurã quadratam efficiant, atq; sex latcribus comprehensi, soliditatẽ ex semetipsis omnibus constituant, & quadratũ ordinem ex omnibus lateribus in natando seruent, ut si speculator eminẽtes Thunnos probe numerare sciat, statim totius gregis numerũ ineat, quòd sanè præclare teneat, altitudinẽ latitudini, & longitudini, æquali ordine respondere debere. Thynna nullum iniquiorẽ piscem censeo neq; scelerationẽ in mari uiuere. Primum enim ut ex sese peperit, statim suam procreationẽ, quantãcunq; capere potest, immisericors deuorat.

De Siluris piscibus. CAP. VI.

IN Bubasto Aegyptia stagnum est, ubi cicures permulti Siluri aluntur, & exultantes alij in alios saliunt, & obiecto ad se nutriendos pane pascuntur: ijdem etiam in fluminibus procreantur, ut in Cydno

Ciliciæ fluuio: sed ij quidem idcirco minuti proueniũt, quòd eius confluens nitidus & frigidus sit, quo non ipsi delectantur, sed turbido potius, ac planè limoso, eoq; pinguescunt: & Pyramus quidem, atque Sarus Cilices fluuij, eos longe pleniores ferunt, tum Orontes Syrorum fluuius eos progignit. Ptolemæus item fluuius, & Apamiense stagnum maximos generant. Permultis deniq; locis mansuefacti pisces, & se appellantibus obtemperãtes aluntur: ut in Epiroticæ, olim nuncupatæ Stephanepoleos, templo, atq; in Peloro Siculo olim Syracusiorũ propugnaculo: tum in templo Iouis Labradei fons nitidus mansuetos pisces habet, monilibus, & aureolis inauribus ornatos, quod quidem templum septuaginta stadia ab urbe Milasa distat. Ex huius Iouis statua gladius, nomine Carius, appensus, ideo uenerationẽ habet, quòd Cares primi officinas belli instituerũt, pecunia militarunt, loris clypeos appenderunt, cristas galeis accõmodarunt. Cares sunt appellati à Care Ioue Cretẽsi: Iupiter Labradeus nominatus, quòd permultum pluisset. In Chio ad portum, nuncupatum γέροντων, cicurum magnus est piscium numerus, quos Chij ad solatiũ senectutis exacta ætate affectis alunt. Inter Euphratẽ & Tigridẽ fons interesse prędicatur, cuius aqua usq; ad imã sedẽ perlucida est, & fluuius nomine Bura aquã albã emittit, ubi piscium mansuetorũ greges exultantes errant.

Quemadmodum Istrianus Silurus capitur.
CAP. VII.

Mysi,

MYsi, non ij qui Telephi Pergamum incolunt, sed inferiores, qui ad Pontũ prope Heracleam, & Tomin accedunt, quicq; munitis natura locis Scytharum incursiones propulsant, talem piscandi rationem tenent, ut Istrianus piscator ad Istri ripam boum par impellat, non ad arandum, nam quemadmodum (ut in sermonem hominum uenit,) nulla boui communitas cum Delphino intercedit, sic piscatoris manibus unde amicitia cum aratro? Sed ad piscandum potius iugatos boues, aut equos in ea loca primum impellit, ubi commodam piscationem arbitratur, atq; ad ripam iumentis pabulum apponit, unde interea hæc complentur, postea funis bene robusti alterum caput ad medium iugum alligat, ex altero capite hamum appẽdit, quem asso tauri pulmone instructum, ad illiciendum Silurum deijcit, ex linea ad quam hamus alligatus est, quantum satis est plumbi ad moderandum tractum appendit: ubi Silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim escam appetens, hamum incaute deuorat, & transfixus ex eo euadere cupiens, omnibus uiribus funem exagitat, quod quidẽ ipsum animaduertens piscator, cum summo gaudio quàm mox à sessione exurgit, & boues equósue admotis stimulis incitat, ac iumentis cum cetaceo bene robusto luctatio est: Nam hic Istri alumnus omni uirium contentione in altitudinẽ deprimit, illa contrà retrahunt: sed piscis uincitur ex amborum tractu, atq; in ripam boum iugo expellitur.

De Caniculis marinis. CAP. VIII.

CAnicularum marinarum tria ſunt genera, quarum maxime quædam inter cete robuſtiſsima numerantur, ex reliquis duobus generibus, aliud Galeos, aliud Centrina appellari ſolet: quod colore uarium eſt, Galeos nominatur, reliquum genus, qui Centrinas appellarit, non errabit. Eis innati ſunt aculei duri, & aduerſus omnia reſiſtentes: quorum alter in capitis ſummo uertice, alter in cauda atque uenenatum quiddam habent. Poſtrema duo genera paruarum canicularum in cœno capiuntur. Piſcandarum ratio hæc eſt, album piſcem illecebram ad eas captandas demittunt, ex his ſi qua capiatur, cæteræ omnes hoc uidentes in captam inſiliunt, ac eam, niſi repellãtur, hamo ex profundo extractam ad nauem uſq; inſequuntur: inuidia quadam hoc eas facere exiſtimares, quaſi illa quæ capta eſt, ſibi uni eſcam aliquam prædata alicunde eſſet, atque ex ipſis nonnullæ in nauem inſilientes, ſæpe ſua ſponte capiuntur.

De Canicula marina. CAP. IX.

CAnicula marina ſimul atque peperit, nulla mora interpoſita, ſuos paruulos ſimul cum ea natãtes habet. Si quis uero eorum timeat, ingreditur rurſus per genitalia in uentrem matris; ubi timor abierit, is prodit, tanquam rurſus editus.

De Caniculis fluuiatilibus. CAP. X.

MVlta ante de Canibus marinis diximus; fluuiatiles caniculæ terreſtrium canum paruulorum ſpeciem

speciem similitudinemq́ʒ gerunt. Pilosa sunt caudarum sanguis aqua & aceto mistus, intumescẽtes hominum neruos lenire existimatur: atque ex pelle ipsorum calcei conficiuntur, qui neruis salutares esse dicuntur.

GYLLII ACCESSIO.

De Canicularum amore erga suum genus.
CAP. XI.

EX studio & amore quo inter se mutuo ardent Caniculæ, & Centrinæ & Galei pereũt. Nam primũ ut piscem ad hamum alligatum piscator eò ubi domesticam sedem habent, deiecerit, statim horum aliquis ore hiante atque imminenti escam appetit, & simul subtrahitur: quem captum cæteri omnes tam auide subsequuntur, ut simul uolentes perire, non ante fugiant, quàm socium extractum uiderint: Quare maxima horum magnitudo tridente, uel hamo, uel alijs machinis facile comprehenditur.

Quemadmodum Canicula ex Fuci herbæ succo perit. CAP. XII.

SVmma æstate Caniculæ & cæteræ maris bestiæ, quibus innata audacia est, ad prærupta maris littora accedunt, & in summos fluctus, atque in angustos & altos sinus innatant, pelagias sedes & commorationes fugiunt: & pelagiam pabulationem contẽnunt, in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus fucus herba nascitur, cuius magnitudo instar Miricæ est, similem fert papaueri fructum, alio anni tempore

conclusa manet, post solstitium panditur ex inuolucro, quod quidem ipsum & tam durum, quàm testæ ostreorum, & aspectu flauum est, id uero quod intus est cæruleum est. Ex hac perniciosum pharmacum manans, noctu igneum splẽdorem, & scintillas quasdam iaculatur. Sub caniculæ exortum huius pharmaci malitia magis magisq; ingrauescit: ad eius floris speciem flammeam marinæ caniculæ incurrẽtes, partim huius pharmaco epoto, partim in brãchias influẽti moriuntur, ac quàm mox in summa aqua fluitant: qui bene periti sunt, in hoc inuestigando pharmaco ex ijs cataceis aliud ex reliquis membris, aliud ex ore piscis colligunt, quod quidem ipsum cynosphastum appellant.

De Scolopendra & urtica. CAP. XIII.

SColopendra marina, terrestri per quam similis est, quam primum ut homo contigerit, statim pruritu mordetur, & simili atque is qui ab urtica terrestri pungitur, doloris sensu afficitur: pisces item Vrticæ pruritum mouent, & uredinem concitant, sed non tam acrem quàm centipeda. Post æquinoctium Vrticarũ genus esculentius est: Scolopendram terrestrem saliua disrumpi ferunt.

De Scolopendra cetacea. CAP. XIIII.

SColopendræ uim & naturam quanto equidem maximo potui studio, cum multũ ac diu perscrutatus essem: sic mihi persuasi, quoddam etiam maximum cetum marinum Scolopendram esse, quam de mari

mari tempestatibus in littus expulsam, nemo est tam male sanus & audax, quin aspicere horreat: ij qui res maritimas percallent, eas inquiunt spectari eminentes è mari, & narium pilos magna excelsitate apparere, & eius caudam similiter atq; locustæ latam perspici, reliquumq; corpus conferri posse cum triremi iustæ magnitudinis: non enim intra aquam abditū, sed per summum mare innatans perspicuum esse, atq; permultis pedibus utrinq; ordine tanquàm ex scalmis appensis natare.

GYLLII ACCESSIO.

De Scolopendra. CAP. XV.

SColopendræ marinæ tactio piscatoribus infestissima est: postea enim quàm hamum hæc contigerit, nullus piscis ad hamatam escam accedit, quod huius tetro odore procul pellatur.

De Scari libidine. CAP. XVI.

SCarus cum alijs herbis, tum alga uescitur: omniū piscium ad uenerem inflammatissimus est. Causa cur capiatur, est cupiditas inexplebilis in fœminam, ea non ignorantes rei piscatoriæ peritissimi, hoc modo ei insidias ponunt, ut comprehensæ fœminæ summum os ad tenuem funiculum ex sparto confectum alligent, eamq; uiuam per mare trahant, ubi eorum cubilia esse & in quem locum congregētur, norunt. Conficiūt etiam graue plumbum figura rotundum, longitudine trium digitorum, quo ex chordis ap-

penso, trahitur Scarus fœmina captiua: aliquis eorũ nassæ in piscatorio nauigio accommodatæ os late diducit, datq; operam ut nassa in Scarum captum conuertatur, ea enim sensim demittitur, lapide ad certam mensuram facto: mares uero non aliter quàm homines ad cõspectam amatã libidinis furore ferũtur, circumq; eam concursantes, alius aliũ præuertere, eiq; appropinquare & cõtingere studet, ut solent iuuenes ueheméter amantes, aut osculum, aut uellicationem, aut aliud quodpiam furtum amatorium uenantes, qui deducit fœminam sensim & pedetentim, insidijs collocatis, rectà ad nassam, cum amata diceres ducere amantes. Cum proxime ad nassam hi accesserunt, plumbum in interiorem partem à piscatore traductum, & linea decidens, fœminam in nassam detrahit, quo simul influentes mares capiũtur: ac pœnam dant Scari eiusmodi furentis libidinis.

Quemadmodum Scari suos gregales captos liberant. CAP. XVII.

SCari gregales suos optime uindicant, ac adeuntes funem dentibus conficere conantur, ut ex hostibus seruent captum, & sæpe funem cõcidentes, eum liberauerũt, neq; ob id petunt redemptionis præmia: sæpe non assequuntur socij liberationem, tametsi id quod suum erat, promptißime præstiterũt. Iam uero in nassam cum inciderit Scarus, dicunt eum posteriorem partem suam de nassa eijcere, reliquos uero, qui non

qui non ſunt capti, circumnatantes eum morſu corripere, & foras ſocium proferre. Si uero in caput exierit ipſorum quiſpiam: qui foris eſt, caudam ei porrigit, ille comprehenſa cauda ſequitur. Hæc illi quidem faciunt, more hominum, qui tametſi libros de amicitia non didicerunt, tamen à natura hauſerunt leges amicitiæ.

De Scarorum cibo. CAP. XVIII.

DE marinis piſcibus ſolum Scarum ſimiliter ut ouillum pecus & bubulum ruminare audio. Rei maritimæ periti, ut ait Leonides, Corianum eſcam Scaris obijciunt, ad cuius illecebram allecti expeditè capiuntur.

De Sargis. CAP. XIX.

SArgis piſcibus idonea domicilia ſaxa & cauernæ ſunt, quæ non latis luminibus illuminantur, ſed tanquam feneſtellas paruulas, habent tanto interuallo diſtantes, quo pertinere & permeare ſolis ſplendor earumq; diſtantiā lumen ſolis complere poſsit. Cum enim omni luce Sargi delectantur, tum uero ſolis maxime radios ſitienter expetunt: in loco multi eodem habitant, apud paludes & breuia uitam agunt, uicinam proximam continentem ſe habere gaudent. Capras uehementiſsime amant, nanq; cum caprarum proxime & ſecundum littus paſcentium unius aut alterius umbra in mari apparuerit, protinus gaudio exſilientes, ſummo ſtudio adnatant, ac ſaltu non ad-

modum ad ſaltandum idonei capras contingere af-
fectant, ſenſum caprini odoris percipiunt, etſi ſub flu
ctibus natant, itaque uoluptate geſtientes ad eas ac-
cedere ſtudent. Quòd autem tanta amoris inſania in
capras exiſtunt ex his idcirco capiuntur quæ tanto-
pere deſiderant. Nam piſcator caprinam pellem ex-
tractam cum cornibus induens, inſidias parat ſole à
tergo relicto, atq; farinam caprino iure madefactam
in eam maris partem ſpargit, ac abijcit, ubi habitare
ſolent Sargi, quibus tanquam filtro quodam odo-
ris ſupradicti allectati accedunt, farina ueſcuntur,
pellis aſsimulatæ capræ conſpectu permulcentur: ex
his autem multos piſcator hamo robuſto capit: cu-
ius linea alba non ex arundine appenſa eſt, ſed uirga
cornea ſimulac ad hamum adhæſerit, ſubtrahere ex-
peditiſsime cõuenit, ne alios conturbet. Manu etiam
capiuntur, ſi quis ſpinas, quas ad tuitionem ſui exci-
tant, à capite ad partem inferiorem reuocando & fle-
ctendo declinet, premendoq; ex lapidibus, in quos
ad latendum ſe compellunt, extrahat.

De Sargorum piſcatu. CAP. XX.

SArgos hoc modo Cares capiunt: Cum enim mol
les & remiſſas auras auſter afflat, & ad harenas
moderate & leniter fluctus reſonant, tum ad piſca-
tum arundine piſcator nihil eget, ſed ſpinę regię bene
robuſta uirga, ex qua ſumma lineam appendit, atq;
ad hamum eſcam muris piſcis conditi accommodat:
deinde

deinde in piscatorij nauigij puppe sedens, insidias tendit, easq; in mare demissas leuiter mouet, simul & ei puer probe tenens ut sensim pedetentimq; nauis impellenda sit, ad terram uersus remigat: tum Sargi permulti exultantes & gestientes, escam assequi sese ex suis latibulis incitant, & prosiliunt, atque escæ illecebra allectati, in hamum congregantur, cumq; propius à terra sunt, cibi auiditate capti, facile comprehenduntur.

De Ellope. CAP. XXI.

ELlopem sacrum piscem à poëta uocari existimãt, rarus inuentu creditur, in profundo Pamphilio capitur: Sed neque tamen etiam inde, nisi uix & ad modum raro: quòd si capiatur, coronis ob secũdam piscationem sese non modò piscatores ornant, sed & piscatoria nauigia sertis redimiri curant, & plausu, & tibiarum sono prædam testantes, ad terram nauem applicant. Alij propterea non hunc, sed Anthiam sacrum existimant, quia locus quem Anthias incolit, & beluarum expers, & urinatoribus tutus est, & cum piscibus pacem seruat. Cuius fiducia pisces confirmati, ibidem pariunt. Naturæ causam penitus retrusam & abditam non meũ est explicare: non magis quàm exponere causas cur Gallinaceum Leo & Basiliscus timeant: cur Suillum pecus Elephantus horret: in quibus exquirendis, etsi qui permulto abundant otio, plurimum temporis consumant, nõ tamen optatum assequuntur.

De pisce Aulopio. CAP. XXII.

QVi circum insulas Tyrrhenicas nuncupatas in maritimis rebus uersantur, cetaceum quempiam piscem Aulopion appellant, cuius uim, & naturam explicare non alienum est: magnitudine maximum. Aulopion maximi Thynni superant, & robore Aulopios cum illis collatus, primas fert. Quãuis Thynnorum natio fortissima est, & aduersarij Aulopij prompte repugnantis primum impetum ui sanguinis consistẽtis sustinet, quo celeriter dispulso, uincitur. Aulopios uero perdiu pugnam tolerat, ac nimirum contra piscatores decertat, & sepissime uictoriam reportat, sese urgens, & caput in profundum deprimens, sua enim natura ore ac tanquam ceruice est robusta. Cum est captus, eximia forma spectatur: oculis est patulis, rotundis, magnis, cuiusmodi Homerus bubulos canit: Dorso est ceruleo, & uentre candido, à capite ad caudam pertinens aurea quædam linea in orbem desinit. Iam quàm insidiosis captionibus comprehendatur, mihi sicut auditione accepi, exponendum est. Homines ad piscatum prudentes, loca ubi domesticas sedes, & commorationes arbitrantur Aulopios tenere, ex speculatione præcipiunt & præsumunt: deinde postquam permagnũ piscium Coracinorum numerum cæperunt, & nauem suam anchorarijs inhibitionibus in stationem compulerunt, strepitũ quendam more uesparum faciunt, & Coracinos ad illiciendos eos prætendunt: ubi uero ij strepitum exaudierunt

runt, & esculentam illecebram animaduerterunt, alij aliunde eò ire pergunt, & gregatim circum piscatoriam errant, atque catenus & plausu & cibo ad piscatores mansuescunt, siue meo iudicio escæ cupiditate capti, siue quemadmodum piscatores inquiunt, suo permulto robore nitentes ut non ab hominum contactu refugiant, nonnulli ex eis cicures sunt, quos sane piscatores ut beneficos ab alijs internoscunt, fœdereq; cum ijs deuinciuntur, pacemq; seruant, eos tanquam duces sectantur; alij feri Aulopij, quos ut piscatores & capiunt & occidunt, ita à mansuetiorum captura se abstinent quasi, fœdus quoddam cum ijs sancitum habentes. Nec uero piscator bene peritus, quantalibet inopia prematur, mansuetum Aulopon prudens & sciens comprehendit, quinimo si eum ipsum imprudens cæperit non mediocri dolore afficitur. Capitur aut hamo transfixus, aut mortifero uulnere ictus.

De Acu. CAP. XXIII.

MArinæ Acus quòd sunt pertenues, & minime tortuosam & sinuosam uterū fœtuumq; capacem habent, Ideirco catulorum suorum non sustinentes incrementum dirumpuntur. Non igitur pariunt catulos sed expellunt atque eijciunt.

De pisce Adonide Exocœto appellato.
CAP. XXIIII.

PIscis aspectu flauus, è genere mugilum, saxa incolere, & simul in ijs uictitare solet; eius sanè duo in

uulgus nomina minime ignota sunt: alij enim Adonin nominant, alij Exocœton, quod extra mare in arido cubet. Cum enim est tranquilla tempestas, is tum in siccum undarũ impetu peruectus, ad saxa sese exponit, ibidemq́; libenter & quiete altum somnum capit. Cum autem alijs omnibus animalibus tanquam fœdere deuinctus est, pacemq́; habet, non similiter cũ incolis maris auibus pace coniungitur, sed & eas perhorret, ac si earum quæpiam comparuerit, sese uersat, & tandiu saltatorio quodam facto tripudio saltat, dum de saxo in undam desiliens, salutem adeptus fuerit. Cum autem mare & terrã amicam habeat, ipsum idcirco Adonin, quemadmodum mea fert opinio, ij appellarunt, qui huiuscemodi nomen ei imposuerũt, quòd Adonidis, qui Cynaræ regis filius fuit, uitam inspexerunt: eum sanè duabus in amore deabus fuisse, alteri marinæ, alteri terrestri.

De castitate Aethnei piscis. CAP. XXV.

SVnt igitur & castitate pręstantes pisces Aethneus, ita appellatus, posteaquàm cũ pari suo tanquam cum uxore quadam coniunctus eam sortitus sit, aliã non attingit: neque ad fidem tuendam sponsalium tabulis illi opus est, neque malæ tractationis pœnam timet. Neque Solonem ueretur, ex quo leges nobiles & urbes graues profectæ sunt, quibus libidinosi homines non parere nihil uerentur.

GYLLII ACCESSIO.

De Amiarum pugna cũ Delphinis. CAP. XXVI.

Cum

CVm Delphinis magnum & hostile certamen ineunt solæ Amiæ, corporis magnitudine Thynnis inferiores, quibus etsi carnes infirmæ & molles, dentes acutissimi sunt, ijs maxime cõfidentes potentẽ piscium regem, tam præclare contemnũt, ut cum solum quempiam ab alijs segregatum obseruauerint, undiq; tanquam signo dato, frequẽtes in eum ipsum inuadant. Delphinus suo robore nitens, primum hostium impetum negligit: pòst uero longe lateq; insequens, partim earum laccrat, partim exedit & conficit. Postremò harum magna multitudine circũsessus, dolet, quòd se unum solum contra tantam multitudinem uideat. Itaq; reuocatis omnibus uiribus, ab his ingreditur se fortissime defendere. Hæ contrà Delphini membris circunfusæ, atq; ad eadem pertinaciter inhærescentes, dentes defigunt, simul & partim ex his illius latera conuellunt, partim rostrum & pinnas, partim uentrem acerbis morsibus affligunt, partim summam caudam comprehendunt, partim dorsum exedunt: tum aliæ ex uertice, aliæ ex collo pendent. Is autem uario & multiplici dolore refertus, instar turbinis mare concitat, & permulto furore agitatus in omneis partes sese uersat, & saltanti similis, nunc tanquam procella fluctus summos concursat, nunc in profundum defertur, sæpe magna maris interualla desaltans, reijcere conatur examen audacium piscium. Hæ uero nihil de uiolentia remittentes, magis magisq; in eum incumbunt, & cum demergitur,

eandem uiam ipsæ conficiunt: cum rursus extra aquã eminet, eædem quoq; tractę unà cum ipso in sublime feruntur. Diceres Neptunũ nouũ quoppiã monstrũ ex Delphinis & Amijs finxisse: adeo enim sanè dentium pertinacia colligantur, ut ex illius corpore nunquam dentes tollant, nisi partẽ apprehensam abstrahant. Cum autem aliquod spatium ei dant respirandi à certamine, tum uideas rabiem ducis irati, tum mortifera Amijs pernicies infertur. Hæ quidem in fugam se impellunt, ille uero fulmini similis, has acriter insequitur, & discerpit, & lacerat, simul & effuso multo sanguine, purpurescit mare. Itemq; Amiæ hamo captæ, lineam exedunt, & consumunt.

Quemadmodũ Anguillæ capiũtur. CAP. XXVII.

HOmo piscandarum anguillarum usu peritus ad sinuosum locũ ubi latius confluens dilatatur uel in saxis ex aqua eminentibus uel in arbore radicitus uentorũ turbinibus extirpata & iam putrescẽti sedẽs, per pinguis intestini ouilli tria aut quatuor cubita patentis alterũ caput in aquam deijcit, quod aquę uorticibus agitatũ uolutatur, idemq; illius alterũ extremũ manibus tenet, in quod quidem ipsum arundinis frustum perinde longũ atq; gladij capulum insertũ est. Neq; uero diu anguillas esca latet, quin cõtinuo earũ prima quęq; fame stimulata hiante ore atq; imminẽti hamatos ac unciatos dentes suos in idipsum intestinum defigit, atq; hoc idem crebra insultatione detrahere conatur. At enim piscator anguillã intelligẽs, ad fluctuans

fluctuans intestinum inhærescere, arundinē ad quam alligatum est intestinū ori suo admouet, & quoad potest intestinū inflat, quod quidē ipsum defluēte hominis aspiratione & impletur, & penitus intumescit, & uentus in anguillam illapsus, illius fauces opplet, atq; anhelitum eatenus obstruit, ut ea non queat neq; respirare, neq; infixos dentes detrahere: quare suffocatur, & captiua subtrahitur. Ab alijs separatim piscibus uiuit, neq; cum ijs temere inuenitur.

De Anthias amore in suam nationem.
CAP. XXVIII.

VT homines fidi & commilitones ueri, perinde pisces inter se ulciscuntur, quos Anthias ucnationis maritimæ periti nominare solēt, ex his quilibet cū nouerit conuictorē sociū captū esse, celerrime adnare festinat, ac dorsi sui nixu ad eum inhærescit, incursu impulsuq; pro uiribus prohibent captiuū abduci.

Quid capti Anthiæ faciant. CAP. XXIX.

ANthiæ cum sunt capti, miserabile præbent spectaculū, mortē suam lugere & quodāmodo supplicare uidentur. Ac nimirū quemadmodū homines qui in latrones immisericordes, & cædis auidos incurrerunt aufugere conātur, sic sane ij retibus insultātes, insidias transilire conātur. Qui hoc genus mortis euadunt, in terram pisciū hostem exiliūt, atq; hic ibidem mortem obire malunt, quàm gladio perire.

GYLLII ACCESSIO.

De Anthiæ prudentia. CAP. XXX.

ANthiæ Plutarchi teſtimonio cũ gregalẽ quempiam ſuum captum ſentiunt, ſtatim ei adiumẽto ſunt ad ſe eripiendũ ex ferro atq; ſpinis inhorreſcunt easq; erectas ad lineam admouẽt, ut earum firmitate hanc diſcerpant & lacerent.

De procuratione Apuarum. CAP. XXXI.

APuæ piſces ex ſeſe neč procreãt nec procreãtur, ſed è limo enaſcũtur, cum enim cœnum in mari concreuerit, ualde & limoſum & atrũ efficitur, atq; ex ſua quadam uoluptate, mirabili natura & uitali tepeſcit: Atq; in permulta animalia nimirũ Apuas immutatur, eæ autem ſic in putrido luto & ſordibus tanq; lumbrici generati ad natandũ maxime ualẽt. Tumq; mirabili cauſa quadã ad ſalutaria impelluntur, eò nimirum ubi ad tegendã uitam perfugia, & ad tuendã propugnacula habeãt. Hæc autem perfugia ſunt ſcopuloſa ſaxa è terra eminentia, ac in multiplices ſinus tremebundorũ fluctuũ, & ſaxifragarũ undarũ uerbe ratione multo tempore excauata. Hæc ideo abdita eis perfugia natura indicauit, ne fluctibus cõuellerentur ac labefactarenť; debiles enim ſunt ad reſiſtẽdum & infirmę cõtra fluctuũ incurſiones. Nullo cibo ad ſeſe alẽdas egẽt, nanq; ad uitã eis ſatis eſt mutuo linctu ſe lamberc, uerriculis tenui filo cõtextis cõprehendunť.

De Aſello marino. CAP. XXXII.

COr in uentre marinum aſellum habere harum rerum periti aſſeueranter nos docent: Atq; in ſermonem hominum uenit huius partum nunquã deprehen

prehenſum fuiſſe. Vt cæteris quidē partibus interioribus non cum alijs differt, ſic certe ſuo proprio quodam more nihil non ſolitarium amat, necꝗ ſe cum alijs ſociari gaudet. In cerebro lapillos molari figura poſsidet, alij quidem piſces tempeſtatibus perfrigidis occultantur, hic autem exortu caniculæ latet.

De Aſpargis piſcibus. CAP. XXXII.

ASpargi piſces marini ſapientes ſunt ad diligenter penituſq́ꝫ cognoſcendam temporum mutationem, nam ineunte hyeme ad uitandam frigorum uim ex natatione conquieſcunt, & conſiſtentes ipſa commoratione & quiete æquabiliter & fraterne ſeſe tepefaciunt. Poſtea uerno tempore ingrediuntur longiora itinera facere, neque modo obuijs, ſed ijs etiā quos inquiſierint & inueſtigarint, cibis paſcuntur.

De Aurata piſce. CAP. XXXIII.

AVrata omnium piſcium timidiſsimus eſt, nam ſub arcturi tempus, cum maris acceſſus & receſſus maxime fiunt, & eo altius exaggerata arena, ad littus relinquitur, ut naues ſæpe ex omnibus aquis nudæ in terra iaceant. Tum piſcatores poſtquàm arborum ramos frondibus cōueſtitos paxillorum modo in mucronē acutos in arenam defixere, diſcedunt: poſt autem rurſus accedēs mare ſecum imbellem Auratarum multitudinem attrahit. Quæ ubi æſtus reciprocauit & receſsit, in exigua aqua concauis locis retenta relinquuntur, & uero ramorum metu quieſcūt. Adeo nimirum ramos uento agitatos exhorrent, ut

ne loco quidem ſe commouere audeāt. Quamobrem primo cuiq; magnum meticuloſorum piſcium numerum capere & ferire licet. Neque modo ab uſu piſcandi inſtructi, ſed etiam totius piſcationis rudes, atque adeo pueri & fœminæ capere poſsunt.

De Callionymo piſce. CAP. XXXIIII.

DE rei piſcatoriæ bene peritis audire potes ex piſcibus quendam eſſe nomine Callionymum. Huic Ariſtoteles ait in iecore fel ſitū eſſe, pro portione corporis maxime omnium copioſum: Iecur autem ad dextrum latus collocatum eſſe. Cui quidem rei teſtimonio eſt Menāder in Meſenia: Facio, inquit, te habere fel Callionymo copioſius. Anaxippus item in Epidicazomeno, Niſi moueas & ſic ut Callionymi feruere efficias omne fel. Sunt qui eum dicant eſculentum, alij pleriq; negant.

De Capitonis piſcis cōtinentia. CAP. XXXV.

CApito e piſcium genere eſt, qui in paludibus degunt continentiſsimus, ac in uictu temperatiſsimus eſſe creditur. Etenim nullam animantem inuadit, ſed cum omnibus pacem ſeruare ſolet. Si uero in quempiam iacentē inciderit, hunc in ſuum prandium conuertit, non prius tamen eum attingit, quàm caudam mouerit, ſi immobilis ſit, hunc prædam ſibi facit, ſi uero moueatur, eo intacto diſcedit.

De Capitonis amore. CAP. XXXVI.

VIm & numen multa genera piſcium nouerunt cupidinis, ne hos quidem qui in ſumma maris altitu

altitudine degunt, contemnentis. Etenim Capito diui num huius numen colit atque ueneratur. Non tamẽ omnis Capito, sed ille quẽ à faciei acumine nominãt, qui piscium genera & differentias nouerunt. In sinu Achaico multi quantum audio, capiuntur. Quare capiantur, libido in causa est, maxime uero eorũ in res uenereas libidinis furorem captura testatur. Cum ex Capitonibus fœminam piscator uenatus fuerit, alligauerítq; aut longa arundine, aut sparto etiam longo, in littore pedetentim ingrediens ad natantem piscem & salientem pertrahit. Per eius uestigia quidam subsequens retia fert, obseruans ubi & quando diligenter accurrendum sit. Itaque agitur fœmina, mares uero qui hoc uiderint: ueluti adolescẽtes libidinosi formosæ puellæ prætereunti cupiditatis oculos adijcientes in eam feruntur, libidinis furore agitati. Ille autem retia deijcit & in ea quidem sæpe piscium ueneris appetitione accedentium magna copia incidit. Tum uenator oportet curet, ut fœmina captiua formosa sit & bene pinguis, ut plures ad eã accedãt pulchritudinis illecebra, tanquam esca illecti. Sin macilenta sit & sine corpore, multi ea spreta discedunt, quicũq; uero horum est uehemẽti amore ductus, non discedit, mehercle non formæ, sed coitus desiderio detentus.

De Capitonibus maris Ionij. CAP. XXXVII.

IN mari Ionio ad Leucadium & Actium Epirotica loca, Capitones uelut confertis turmis frequẽtes natant, ipsorum captura quæ ad hanc rationẽ fit, mirifica

fica eſt. Piſcatores bini obſeruato tempore cum luna ſilet nauem cœnati conſcendunt, & à terra ſoluentes, modo mare à tempeſtate conquieſcat, ſilentio & moderate remigant, ſimul & eorum alteruter ſenſim ac leniter remo nauem impellit, alter recubans, ſuam nauis partem uſque eo deprimit, quoad eius labrū proxime ad aquam acceſſerit. Capitones horumq́ʒ speciem ſimilitudinemq́ʒ gerentes mugiles ſiue quod ex nocte lætitiam & uoluptatem percipiunt, ſiue etiam quia à tranquillitate maris delectantur, latebras relinquentes, ſic ad ſummam aquam efferūtur, ut ex aqua ſummo roſtro emineant, & natare uſque eo pergant, donec ad littus propius acceſſerint. Quod quidem ipſum piſcatores poſtquam perſpexerunt, ſedata remigatione & pedetentim acceſſu ad piſces facto, naui gant, ubi uero ex piſcatoriæ motione fluctus cieri ac agitari cœpti ſunt, à terra ſtatim piſces refugiūt, & fre quentes in partem nauis inclinantem & præcipitantem ſine retibus innatant, & uero ſub poteſtatem piſcantium cadunt.

De marinis Cicadis. CAP. XXXVIII.

EST etiam Cicadarum genus marinum, quarū maxima parui Carabi ſimilitudinē ſpeciemq́ʒ gerit. Veruntamen cornua non ſimiliter atque ille magna, nec aculeos habet, pinnæ ipſius exiguæ terrenarum alis ſimiles ſunt. Hominum pleriq́ʒ ab ea idcirco ſe abſtinent, quòd ſacram exiſtiment. Seriphij in retia uel fortuito delapſam non ſane retinent, ſed mari reddunt

dunt, atq; etiam mortuam flentes & sordidati huma-tione afficiũt, quod eam dicant Perseo Iouis filio, quẽ ipsi summa religione colunt, consecratam esse.

De Citharo pisce maris rubri. CAP. XXXIX.

IN mari rubro piscis procreatur cuius corpus ita figuratum est, ut similitudinẽ Lingulacæ eius latitudo gerere feratur. Squammæ non magnam tangenti asperitatem habent, Cum sub aureo est colore, tum lineis à summo capitis uertice ad extremam caudam sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is Citharus appellat. Os ei pessum it & subsidet, idemq; nigerrimum est, ciguloq; croceo circumligatur: uertex uarietate distinguitur, fulgore aureo & nigris quibusdam lineis, pinnas aureas habet, ruffo colore multipliciter uariatur: Cauda est nigra præter extrema, ea enim candidissimo colore asperguntur: alij item picti nasci dicuntur, toto corpore purpurei, certis interuallis aureolas lineas possidentes, eorum uero caput cingulis uiolaceis illustratur, uno (quod est ante oculos) ad branchias pertinente, altero secũdum oculos usq; ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante.

De Denticibus piscibus. CAP. XL.

DEntices tam congregatiles sunt, ut nec sibi esse à gregalibus suis æqualibus solitudinem & segregationem ferant. Ac nimirum peradolescentes sepa-

ratim à reliquis natant, ij uero qui sunt confirmatiori ætate etiam inter se uitæ communitate illo prouerbio coniunguntur, Aequalis æqualem delectat, & præsentes præsentibus tanquam ijs quibus cum societas aut amicitiæ coniunctio ex consuetudine usuq́ frequenti delectantur. Aduersus piscatores sic machinantur, ut cum piscator in eos cibum demiserit, congregati & in orbem consistentes inter se conspiciant, & quasi signo dato inter se, admoneant ne prope ad cibum accedant, néue demissum cibum attingant, atq́ in hunc ordinem instructi permanent. Sin autem soliuagus ex alio grege accesserit, hamumq́ deuorauerit, ac suæ solitudinis premio accepto subtractus fuerit, confidentiores efficiuntur, quòd non sint capti, sicq́ ex fiducia se tuendi negligentiores facti, capiuntur.

De marino Dracone. CAP. XLI.

MArinus Draco alijs piscibus reliquo corpore assimilis est, eius caput & oculorum magnitudo terreni Draconis speciem similitudinemq́ gerūt, magni enim sunt & uenusti, maxillæ etiam similitudinem quandam habent cum terrestribus, & eius pellis non procul abesse à terrena palpanti uidetur, simul & infestis & uenenatis armatus est aculeis.

De Engraulis siue Engrasicholis. CAP. XLII.

ENgrauli pisces, quos alij engrasicholos, alij Lycostomos appellant, paruuli pisciculi natura fœcundi albi perspiciuntur. Et quod ab alijs piscium gregibus

bus exedi & confici ualde metuãt, idcirco ad insidias quibus sunt opportuni uitandas eatenus cõfertis turmis densi natant, ut eorum quisque ad uicinum proximum adhærescat, ut ne scaphæ quidem incurrentes, eos dissocient, nec si quis remis dispergere conetur, eorum societatem dirimere possit. Ita inter se restricte & pertinaciter, tanquã contexti contrahuntur, ut tanquam ex aceruo frumẽtorum aut fabarum si quis in eos immiserit manum, accipere queat, non tamẽ sine ui abstrahuntur, quin per sæpe distrahãtur, ut & eorum alteram partem abruptam capias, & alterã relinquas, & in plerisque caudam retineas, in aliis non assequaris, ex aliis caput reportes, & alteram partem in mari reliquam facias. Eorum conferta & continens natatio à rei maritimæ peritis bolos appellatur, qui permultas piscatorias naueis interdum implet.

De fluuiatilibus Equis. CAP. XLIII.

Fluuiatiles equi Nili alumni, segetũ ut maturitas uenit, & flauent spicæ, non eas continuo depasci ingrediuntur, sed extrinsecus coniecturis assequuntur quantum ad se explendos satis sit. Post talem considerationem pascere aggrediuntur, ac postquã sunt pabulo cõferti, auersis uestigiis retroque uersus ad Nilum cedere properant. Hoc enim ipsum eo pacto machinãtur, ut agricolas sese inuadẽtes aduerso corpore non à tergo excipiant. Summe impius est, parentem enim suum exest & conficit.

De Equo fluuiatili. CAP. XLIIII.

CVm ad confirmatã ætatem peruenit, statim periclitatur an uiribus superior parente suo euaserit, ac si pater cedit, eum uiuere permittit, ipse uero cũ matre coit. Sin quo minus cũ matre libere uenereo complexu implicari possit, pater obsistit, eũ ipsum interficit. Ad quinq; cubitorũ excelsitatẽ accedit, belua est quadrupes, eius ungulæ bubularũ speciem similitudinemq; gerunt, utrinq; ternos dentes maxime omnium animaliũ extra eminentes habet, auris & cauda & uox equo similis, reliquũ corpus non elephãto dissimile: Tergoris robore omnes beluas superat: In utraq; sede uiuit, interdiu quidem in mari, noctu uero in aridum egressus, segetes depascitur. Ea est fœcunditate ut quotannis pariat. Hac arte ei insidias moliuntur, ut tela ad funem alligata tandiu contentissime in eum iaculentur, quoad eorum crebra missione exanguis factus comprehẽditur: carne est durissima, & ad concoquendum difficilima.

De Glani. CAP. XLV.

GLanis piscis, incola Meandri & Lyci Asianorũ fluminum, & Europei Strymonis, speciem siluri similitudinemq; gerit. Ex piscibus suorum fœtuum amantissimus est, nam simul ut fœmina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exsoluitur. At uero asiduũ se præstans mas custodem ad conseruationẽ eorũ, quæ

procrea

procreauerit, aduigilat, & eos ab omnibus insidijs prohibet: atque sicut Aristoteles inquit, hamum deuorare potest.

De Glauco pisce. CAP. XLVI.

GLaucus piscis pater factus, quos sustulit ex coniuge diligentissime cauet, ne insidijs impetantur, néue pernicies ulla eis inferatur, & quoad grandes sint & robusti ac sine periculo natare possint, tandiu ille custodire non intermittit. Nunc à tergo cum eis natans, nunc uero non à tergo, sed adnatat modo ad unum eorum latus, modo ad alterum. Si quis uero ex paruulis timere cœperit, ille timore cognito, ore hianti paruulum excipit, deinde timore præterito, quem deuorauerat, reuomit qualem acceperat, ille rursus natat.

De marino Grue. CAP. XLVII.

MArinus Grus Corinthiaci maris alumnus ad quindecim pedum iusta mensura dimetitorum magnitudinem procedit. Eius & caput & os alitis Gruis speciem similitudinemq́ gerit: squammæ pennis gentilis auis ei similes sunt. Tanto robore saliendi est, ut tanquam emissum à contento neruo telum feratur. In sermonem Epidaurorum uenit, hoc animal ex nullo pisce generari, sed cum uolucres grues Thracium frigus fugientes, tum fœminæ ad coitum exardescentes, tum mares ueneris libidine conflagrantes, inter se complexu uenereo iungi cupiunt, fœminas suspensum coitum sustinere non posse, idcirco'q́ se-

men emittere quòd uoti compotes fieri non posśint. Ac si supra terram uolent, id ipsum ad nihilum recidere, sin supra mare, id delapsum tanquam thesaurum per manus traditū, sic à mari hunc fœtum asseruari, animantemq́ꝫ effici, neque uelut in aluum sterilem illapsum perire. Demostratus, cuius ante mentionem feci, Hunc, inquit, piscē uidi, & magnopere consideraui, cumq́ꝫ ut alijs ostendere possem, sale cōdire uellem, atque coquis ipsum secantibus uiscera intuerer, tum ex utroq́ꝫ latere spinas similiter atque tabulas legum triangulas esse, tum eius iecur in longitudinem procedere aspexi, tum iecori subiectum fel longum, follem tanquam scorteum habere, ut faba recēs uideretur. Vbi uero primum iecur & fel exempta fuissent, ambo statim intumuisse, ut iecur instar epatis maximi piscis uideretur, fel uero lapidem, super quem forte positum fuerat, consumpsisse.

GYLLII ACCESSIO.

De pisce Hamerocita, siue Callyonimo nuncupato. CAP. XLVIII.

PIscium partim prudentes, partim etiam (ut nobis hominibus non omnibus inest prudentia) incauti. Nam Hamerocita insigni ad tuitionē sui est temeritate & singulari segnicie, tum suam insaturabilem rabiem nunquam explere potest, imo uero usque eò procedit huius inexhausta cibi helluatio, quoad cibo onustus, in terram se abiecerit, & quispiam alius piscis hunc humi stratum occiderit. Eum autem esse insatiabili

bili abdomine hoc ipsum declarat: Nam si edendum cibum huic capto obieceris, suam satietatem tandiu superare conatur, dum cibus exaggeratus ad ipsum os redundat. Supra caput habet oculos, interdiu in arenis semper iacet, noctu tantum excitatur, & errat, ex quo nomen traxit, ut Vespertilio uocetur. Ergo laboris inertiam procul omnes homines arceant, fruẽdæ uoluptati modum statuant, neque uarij & multiplicis cibi refertis mensis delectentur. Nam partim ex hominibus omneis edacitatis habenas remittunt, & uentris cupiditatibus omnem licentiam permittũt: partim prudentes sibi moderantur & finem fugiunt Hamerocitæ.

De maris rubri Hygrophœnice pisce, de Lacerto & Charace & Sagittario. CAP. XLIX.

PIscem in mari Rubro nasci ferunt, cui nomen Hygros Phœnix: is nigris lineis quas ceruleæ intersecant maculæ distinguitur. Eiusdem maris Lacertus est, cuius magnitudo ei qui nascitur apud nos, æqualis est, uirgatus spectatur, lineis nimirum aureolis circundatur à branchijs ad caudam pertinẽtibus, quas media argentea distinguit. Ore est hianti, maxilla inferior eminet in superiorẽ, uirides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Eius item maris fœtura est Charax nũcupatus piscis, pinnas habet, & utrinq; & à tergo auri similitudinem speciemq; gerit. Inferiores partes purpureis cingulis illustrantur, similiter eiusdem cauda auri colorem gerit. Purpureus

color oculis pulchre adumbrat. Sagittarius in eo mari procreatur, & quoniam herinacei speciem & similitudinẽ habet, firmis & bene longis armatur aculeis.

De Hyena, Trachuro, Thunno, Torpedine & Pulmone piscibus. CAP. L.

SI piscis marini Hyenæ nuncupati pinnam dextrã ad hominem somno consopitum admoueas, sane quàm eum ipsum perturbabis. Etenim formidolosa secũdum quietem spectra uidebit, acerbaq; insomnia perpetietur. Item si postea quàm Trachuri caudam absciderls ipsumq; in mare liberum remiseris, eam equæ uentrem ferenti appendas, nõ multo certe post abortum pariet. Iam uero si quis qui nondum excesserit ex extrema pueritia Thunni sanguine illinat, nõ pubescet: hoc idem Torpedo & marinus Pulmo efficiunt, nam in aceto putrefactæ eorum carnes & mento aspersæ fugam pilorum facere dicuntur.

De Hippocampo. CAP. LI.

REi piscatorię bene periti homines dicunt Hippocampi uentrem in uino decoctum si quis dederit cuipiam bibere, eum primo ex ea potione acerrimo singultu affici, deinde tussire, & sicca quidem tussi uehementer torqueri. At enim nihil excreare, sed & superiorem ei uentrẽ intumescere, & calidas fluxiones in summum caput efferri, & uero per nares minutatim defluere, ac pusculentum odorem reddere, simul & oculos eius sanguine suffusos ignei coloris flagrantia laborare, & eorundem oculorum genas inflari, &

uomendi

uomendi quidem cupiditate ardere ferunt: uerum nihil emittere. Quod si natura euicerit, hunc tamen periclitata prius morte in obliuionem & dementiam incurrere: sin in uentrem inferiorem delapsum fuerit, ipsum omnibus iam membris captum è uita excedere. Ex morte porro qui euadunt, mente capti aquam summo studio persequuntur. Hanc enim ipsam idcirco expetūt aspicere, tum stillantem audire, quòd sanè eis ægritudinis leuationem afferat, & somnum concilict. Itaq; ad perennes fluuios, aut ad littora, aut iuges fontes, aut lacus commorationes eis gratæ sunt & iucundæ, cum tamen non magnopere desiderent bibere, sed & ipsum natare, & pedes aqua alluere eis plurimum iucūditatis affert. Sunt qui non hæc mala dicant huius bestiæ uentrē creare, sed Hippocampū algam acerbissimam ex qua ita afficiatur, depasci. Veruntamen solertia ueterani piscatoris & ad res maritimas bene prudentis salutaris etiam repertus est Hippocampus, is & Cretensis erat, & filios admodum adolescentes piscatores etiam habebat. Accidit etiam ut hic piscator Hippocampos simul cū alijs piscibus caperet, & peradolescentes à rabida canicula morderentur. Cum eorū in Methyna Cretensi ad littus iacentium uicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, & illius iecur medicamentum ad rabiem edendum iuuenibus dandum esse: alij consulerent à Diana salutem petendam esse, senex piscator eos de consilijs quæ afferrent, laudatos dimisit, &

V Hippo

Hippocamporum exenteratorum alios assos eis comedendos dedit, alios in acetum & mel cõtriuit, iisq; morsus ulcera obligauit, atq; hominum adolescentiũ rabiem uicit, eosq; ad incolumitatẽ tandem restituit.

De Iulidibus piscibus. CAP. LII.

IVlides pisces saxatiles sunt, quibus os sceleratissimi ueneni refertum est, quemcunq; piscem degustarunt, inhabilem ad edendum, perniciosumq; ei qui postea gustauerit, efficiunt. Piscatores cum Squillam quam media ex parte Iulides exedissent & confecissent, sine ullo prætio parabilem offendissent, cumq; inopia pressi gustare ingressi essent, illorum aluos uehementes cruciatus exceperunt. In piscatu urinatores & natatores infestissime persequuntur, ac ut terrenæ muscæ mordicus premunt, similiter Iulides frequentes in eos quos dixi incurrentes, morsu affligũt, quas repellere necesse habent, aut ab his demorsi, cruciabuntur, in quibus repulsandis totus urinandi & natandi labor perit.

De Lepore marino. CAP. LIII.

LEpus marinus mortẽ sæpe infert, atq; uentrẽ acerrimis doloribus torquet, partum abigit, stomachum dissoluit, in cœno gignitur, & sæpe unà cum Apuis capitur specie Cochleæ tegmine nudatæ cernitur. Magni maris Lepus (nam alterum qui in alio mari nascitur ante dixi) ex omni parte ad terreni similitudinem accedit, præter pilos: nam terrestris pili &

molles

molles ſunt,& ad tactum haudquaquam reſiſtentes. Contrà,illius ſpinoſi & erecti,hunc qui contigerit,lædítur. Cum quidem ipſum in ſumma aqua maris natare,non in altitudinem demergi dicunt, celeri autem & concitata natatione uti, ex animalibus eò difficilimum ad capiendum eſſe, quòd neque in rete incidit, necq; ad lineæ eſcam accedit. Cum ægritudine afficitur,natare non quit,ſimul & funditus expellitur atq; ejcitur. Quiſquis tum manum ad eum admouet,niſi medicina adhibetur,perit, ac ſi hunc bacillo tetigerit, hoc idem periculũ ei procreatur, quod Baſiliſcus baculo tactus affert. Radicem ad idem mare naſci ferũt, haudquaquam in uulgus ignotam, quæ animi defectionibus illius qui ſic affectus fuerit medetur: Ea enim animo deficienti naribus admota,facit ut is reuiuiſcat, & recreetur: Sin negligitur,tam ſane robuſta pernicie hic preditus eſt,ut ad mortẽ uſq; homini morbus procedat.

FINIS LIBRI XI.

LIBER DVODECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Lolliginibus & Sepijs. CAP. I.

LOLLIGINES & Sepiæ duabus sunt tanquã promuscidibus præditæ, quibus ad saxa cum est in mari tempestas, adhærescũt, & tanquam anchoris iactis firmatę, fluctuum incursionibus resistunt: post cum est tranquillitas, solutis promuscidibus rursus natant. Non contemnendam scientiam tenentes uitandi sane tempestates, atq; ex periculis salutem conseruandi.

GYLLII ACCESSIO.

Cur Lolligo significat tempestatem.
CAP. II.

LOlligines in summam aquam maris elatæ ideo tempestatem præsignificant, quòd ab omni tegumento nudæ tempestatis impatientes sunt, neq; enim testa neq; squammis obductæ sunt, sed molli pellicula tectæ, intus osseum quiddam habent. Quare temporum iniurijs opportunæ celeriter præsentiũt mare inhorrescere. Polypus quòd sit è genere mollium, tum etiam in aridum exit, & cum uenti impẽdent, flagellis ad saxa se alligat. Lolligo exsilit, marini profundi commotionem fugiens.

De Po

De Polypi edacitate. CAP. III.

POlypus cum alijs cibis pascitur, est enim edacissimus, ad fraudemq; & insidias callidissimus, tum uero suorum membrorum, cõficientissimus est, quorum argumentum est: Nam si uenatio eum deficiat, brachia sua deuorat, ac uentrem morsu uellicat, inopiamq; uenationis leuat, deinde renascitur quod deest, hoc tanquam promptum prandium ad famẽ restinguendam comparante natura.

GYLLII ACCESSIO.

De Polypi edacitate. CAP. IIII.

POlypi acerrima edacitate sunt, persæpeq; inter se non abstinent, sed à maiore minor editur: atq; in hunc modum insidias piscibus moliuntur, sub saxa subiecti desident, & in horum colorem se conuertũt, ut saxa sane esse uideantur. Atque pisces ad eos tanquam ad saxa adnatant, & incauti sic ab eorum brachijs tanquam retibus comprehenduntur.

De inimicitijs Polypi, Murenæ, & Locustæ.
CAP. V.

MAlum ingens & morbus agrestis & inhumanus inimicitiæ atque odium inhærẽs, penitusq; insitum, quod etiam ratione carentibus natura ingenuit inexpiabile, atque implacabile. Murena cum Polypo capitali odio dissidet. Polypus cum Locusta graues gerit inimicitias. Murenæ etiam teterrima hostis est Locusta, atque infestissima. Murena Polypo brachia abscindit, dentium firmitate: post autem in eius

uentrem subiens his malis eum quibus uerisimile est, afficit. Hæc enim è genere nantium est, ille uero serpentium more graditur. Si Polypus in saxorum colorem se uertat, nihil ei astutiæ hæ fallaces prosunt, Murena eius ueteratoriam plane tenet. Cum uero Polypus Locustas à se comprehensas occiderit, exprimit carnes, atque earum succum exhaurit, ac nimirum Locusta cornibus erectis iracũdia furens, in eum modum Murenam lacessit. Hæc igitur aculeos quibus hostis præmunita est, mordicus tenet, illa uero pedes acutos tanquam manus prætendens, utrinque cuti inhærere fortissime non intermittit, hæc discrutiatur seseque huc & illuc uersat, & acutas testas amplectitur, quibus confixa remollescit & succumbit: denique remissa iacet, locusta ex hoste instituit prandium.

GYLLII ACCESSIO.

De pugna Polypi, & Murenæ, & Locustæ.

CAP. VI.

ODio inimicitiarum capitaliter inter se dissident Polypus, Murena, & Locusta, & mutuis inter se cædibus pereunt. Cum Murena ex saxo ad inquirẽdum cibum prodiens, Polypum inspexit, in summa aqua paulatim erraticis flagellis natantem, statim incredibili gaudio elata, hanc iucundam appetit prædam, is sentiens se in proximum discrimẽ adductum, sese in fugam impellit. At nulla machinatione tardus in natando effugere potest Murenam, expeditissimo lapsu natantem. Itaque mordicus eum premens, inui-

tum

tum pugnare cogit. Hic igitur coactus magnum & difficile inire certamen, primum uarium & multiplicem gyrum agens, brachia huc illuc uersat, conans horum iactatione ipsam à sese depellere, at enim nulla arte euadere potest. Contrà Murena Polypi lubricis membris circumplicata, facile ex his tanquam aqua effluens elabitur. Is uero modo dorsum illius, modo collum, modo caudam circumplectitur, modo in os eiusdem incurrit, ac nimirum quemadmodum ad luctationem imperiti homines inanes ostentãt uires, sic Polypi acetabula non palęstricę iacta, Murena acutis dentibus discerpit & lacerat, & partim ex his mandit, partim semicomesta & palpitantia, huc illuc distrahit. Iam rursus magna fiducia Locusta Murenam ad pugnam lacessit. Hæc irritata, in certamen descendit, at etsi animo infesto hanc contra uenit, tamen ipsam duro tegmento circummunitam parum lædit, & frustra ideo dentes defigit, quòd tanquã à silice repulsi, sic eius durissimo tegmine retusi, hebescunt & debilitantur. Veruntamen Murena magis magisq; tantisper animo incitatur, dum suum collum tantopere stricte longis illius brachijs quam ferreis forcipibus teneri sentit, nihilq; remitti quantumlibet uiolenter sese in fugã impellere conetur, & summo doloris sensu affecta, quoquouersum corpus suum intorqueat. Cum enim aculeatum locustæ dorsum circumplectitur, interea aculeis transfigitur, tandemq; multis uulneribus acceptis, sua imprudentia conficitur. Iam porro

locustam siliceis forcipibus & robustis aculeis armatam & uelocem, tardus Polypus & mollissima pelle obductus expugnat. Hic enim cum eam in cauerna iacentem deprehenderit, in eius dorsum latenter inuadit, & uincula circunijcit, & fortibus acetabulis fauces intercludit, ne spirare possit. Locusta uero illius circumplicatione uicina ad moriendum, nunc quiescit, nunc mouetur, nunc ad saxa allidit, is uero non intermittit tandiu oppugnare, quoad exederit & confecerit.

De Polypi pugna cum Aquila. CAP. VII.

CVm in saxum non admodū è mari eminens Polypus aliquando correpens ascendisset, ibiq; explicatis alis summa cum uoluptate, quòd frigida tempestas esset, à tepore solis calesceret, neque sane se in saxi colorem uertisset, quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet, Aquila acris & acuta in uidēdo, praedam, si non sibi futuram bonam, attamen paratam & promptam sibi & suis pullis perspicue cernens, quāto potuit maximo alarum impetu in Polypum insiluit: Sed & piscis hic circumplicantibus Aquilam & pertinaciter adhaerescentibus cirris, in profundum detraxit, hostem capitalissimam, simul & interfecit, quae quidem Lupus hians (ut est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Sed homines plura eiuscemodi perpetiuntur, ut Cambyses Cyri filius apud Massagetas, ab Herodoto decātatos, &

Policrates

Polycrates ad diripiendum aurum magno ſtudio & diligentia in Oroetem profectus, decepti fuerunt. At beſtiæ ea pericula ignorãt, homines uero nõ cauent, quin etiam ſcictcs & prudẽtes in hæc ipſa incurrunt.

De Polypi libidine. CAP. VIII.

EX piſcibus libidinoſiſsimum Polypum, eatenus flagranti ueneris cupiditate incendi ferunt, dum & omnibus corporis uiribus exhauſtis debilitatus, & ad natandum & cibaria inquirenda tantopere infirmus factus fuerit, ut poſtea alijs præda efficiatur. Cum enim paruuli piſciculi tum cancelli & cancri ipſum exedunt & conficiunt, quamobrem eum non amplius anno uiuerc dicunt, fœminamq́ꝫ etiam propter crebros partus ocyus conſumi.

Quemadmodum Polypi & Oſmyli adrepunt ad arborum fructus. CAP. IX.

POlypos & Oſmylos in ſiccũ egreſſos æſtiuo tempore, ex maritimis arboribus frugiferis fructus ſubripientes, ſæpe agricolæ & deprehendunt, & pro direptis fructibus pœnas ex comprehenſis ſumunt.

Quemadmodum Polypi fiunt maximi & expugnatu difficiles. CAP. X.

TEmporis longinquitate Polypi adeo magni euadunt, ut ad ceti magnitudinẽ accedant, cetateiq́ꝫ generis numerum obtineant. Puteolis oppido Italiæ auditum eſt, Polypũ cum inuſitata ad corporis molẽ facta progreſsione, ad maximã magnitudinem perueniſſct, egregie ſpreto & neglecto maritimo uictu,

in continētem processisse & terrena pleraq; uastasse, & per subterraneam specum, Puteolanas sordes in mare transmittentem, in maritimam domum ascendisse, ubi mercatorum res, salsamentaq; in magnis uasis essent, brachiorum circumplexione uasa primo stricte comprimentē corrupisse, deinde salsamenta depopulatum fuisse. Mercatores uero ingressos, ubi dolia disrupta inspexissent, & permagnū earum rerum, quas naui aduexissent, numerum exhaustum deprehendissent, stupuisse: Ac nimirum cum ab insidijs fores integras, tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfossos intuerentur, quis nam populator fuisset, nulla cōiectura assequi potuisse: At enim cum reliquias conditorum piscium animaduerterent, eos constituisse, ex domesticis audacissimum armatum intus in insidijs ponendum esse: Polypum uero noctu ad assuetas tanquam epulas adrepentem reuertisse, & tanquam athleta aduersariū strictissime correptum suffocat, sic flagellis uasa circumplicantē perfregisse: eum porrò qui insidias moliretur, etiam si lunæ fulgore domus illustraretur, omniaq; conspicua essent, non tamen, quoniam solus esset, bestiæ metu perterritum, hanc aggressum fuisse, sed mane mercatoribus totam rem explicasse: quod quidem ipsum ij audientes, ei fidem enarratarum rerum non habebāt. Deinde tum negociatores ob tantum acceptum detrimentum, periculi memoria deposita, consenserunt simul ingredi, & congredi cum hoste: tum alij insitati

& incre

& incredibilis spectaculi studio sua sponte sese auxiliatores unà in domo illa concluserunt. Postea uero quàm sub uesperam in solita dolia fur inuasisset, ex eis partim cloacam obstruebant, partim armis tecti in hostem irruentes, gladijs eius brachia abscindebant. Cumq; quemadmodum frondatores arborum robustissimos ramos secant, sic ij ipsius membra circuncidissent, tandem uix non pauci eum ipsum confecerũt, atq; oppresserunt: & quod quidẽ admirationẽ habet, in terra piscem mercatores fuerunt expiscati, huiusq; beluæ propriam ueteratoriam nobis ostenderunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Polybi libidine. CAP. XI.

POlypus in uenereo complexu extremũ spiritum effundit: non enim desistit coire, priusquàm membrorum robore defectum humi stratum, quiuis qui ad eum appropinquat, siue sit is cancellus, siue cancer, siue alij pisces, quos antè deuorabat, ipsum tãdiu membratim decerpunt, & lacerant, dum uitam amiserit. Fœmina item ex pariẽdi dolore perire solet: non enim discreta oua, sed continentia inter se, & coherentia ex angusto foramine pariũtur: quamobrem non biennium amplius uiuit.

De Sepia. CAP. XII.

CVm se à peritis piscatoribus captari cognoscit Sepia, suum atramentum emittit, quo circunfusa, ab oculis piscantium remouetur, eorumq; per-

ſtringit oculos: piſcatores uero cum ſit in corum oculis, nihil tale uident. Et Aenæa tenebris circumſepto ſefellit Achillem Neptunus, ut ait Homerus.

GYLLII ACCESSIO.

De Sepiæ aſtu. CAP. XIII.

ASTute piſces Sepia capit, nam brachijs quæ à ſuo capite exoriuntur, tanquam lineis eos in arenam occultata imprudentes comprehendit. Iam ad eam capiendam neq; naſſæ, neq; retium inſidiæ opus ſunt: ſed amoris illecebris eam ad hanc rationem piſcantur, ut Sepiam fœminam trahant, quam ut uel longiſsime mas uiderit, ſtatim cupide in eam fertur, & amicam flexibilibus nodis etiam atque etiam diligenter circumplectitur: atq; interea cum ſunt in hac implicatione, ambo piſcatorum inſidijs in piſcatoriã ſubtrahuntur. Ego Maſsiliæ uidi in hunc modum capi: Specula nimirum in lignum inciſa ex chorda appenſa in aquam piſcatores demittunt, & ſenſim fluitantia trahunt: Sepia ad ſui ſimulachrum ſeſe iaculatur, ac ſuis flagellis lignum circumplicans, dum ſe apparentem in ſpeculo amatorie intuetur, interea reticulo circumuenta ſubducitur.

De piſce nuncupato Luna. CAP. XIIII.

DEmoſtratus uir à piſcandi ſcientia eatenus inſtructus, ut probe rem piſcatoriam interpretetur, piſcem formæ pulchritudine eximium dicit

appellari

appellari Lunam, exigua magnitudine, lata figura. Idemq; affert, cyanei coloris speciem similitudinemq; gerere, in dorso pinnas habere molles & lenes, eas demq; in natando explicare, & ad similitudinem lunæ semicirculum efficere, simul & eum ipsum cum est plena luna, tum impleri, tum implere. Nempe arbores si ex his illum appenderis decrescente luna, exsiccari, atque interire: ac si ad plantas admoueris, eas marcescere, & euanescere: si iam plena luna in id aquæ, quod in perfossis puteis reperitur, quis hunc piscem iniecerit, aquam iugem & perennem fore: sin extrema luna, aquam exarescere. Quod si hunc eundem in fontem scaturientem conieceris, quomodo dixi de puteo, is ad rationem lunæ modò euanescet, modò implebitur.

De Lupo marino. CAP. XV.

LVpus piscis à Squillis superatur, quanquam piscium maxima uorago est. Cum autem se ipsas ulcisci Squillæ non queunt, pro ultione extremum spiritum in uictoria effundere non dubitant. Equidem earum astutias & fraudes non grauabor narrare: Cum se interceptas sentiunt, fastigium quod eminet à capite, quodq; simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo serrulæ uncinatæ. Hæ itaque non humili spiritu, sed plane regio, cum sese hoc mucrone instruxerunt, summa leuitate saliunt, & tanquam saltatorium uersant orbē. Lupus ore maxime hiante atque imminenti cum sit,

pelle tenera & molli Squillam ex lassitudine uiribus defectam comprehendit, atque prandium fore arbitratur. Squilla primum in gutturis laxitate saltat, post aculeos in miserum uenatorem defigit: huic interiora exulcerantur, tum e scentiaq; plurimum sanguinis mittunt: deniq; suffocatione Lupum interficiens, interficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Lupus & Mormylus ex retibus euadunt. CAP. XVI.

LVpus & Mormylus, cum piscatorum insidijs se irretitos sentiunt, scrobe facta sub arenam aut cœnum subeuntes, sese occultant, ut ne cum piscatores euerricula in littus expellunt, atque eijciunt, ipsi quoq; euerrantur, & abripiantur: atque etiam Lupus hamo captus sese in excelsum iaculatur, & huc illucq; tandiu lincam uersat, dum luculentiore facto uulnere ex hamo elabitur: quamobrem ab Aristophane omnium piscium sapientissimus appellatur.

De Melanuro. CAP. XVII.

TImidissimi piscium Melanuri, suæ timiditatis testes habent piscatores: neque enim capiuntur nassa, neque ad eam accedunt. Siquando eis saginam circundederis, imprudentes comprehendũtur. Cum autem placidum & quietum est mare, ij ad imam maris sedem in petris aut algis quiescunt, tegumentoq; proteguntur, quocũq; corpus occultari potest. Cum in alto aduersa tempestas est, piscesq; alios uident in altitu

altitudinem ex fluctuum impetu descendere, hi tum fiducia implentur, simul & ad littus appropinquant, atque spumam super se fluctuantem, seipsosq; cooperientem, satis esse ad se tuendum arbitrantur. Vix dici potest quàm pernoscunt, eo die, noctéue cum feritas maris & immanitas efferuescit, tum à piscatoribus nō adiri mare. Ac cum maris tempestates sunt, ex his uiuunt cibis, quos è saxis partim eruunt, partim è terra euellunt: nec tamen nisi sordidis pascuntur, & abiectis quibus non facile alius piscis, nisi fame oppressus, uesceretur. Cum maris tranquillitas uiget, in solo sabulo pabulum inquirunt, hincq; pascuntur.

De Merula marina. CAP. XVIII.

MErula marina domiciliorum & sedicularum loco in petris & cauernis stabulatur. Eorū quisq; cum multis complexu uenereo iungitur: etsi hoc genus matrimonij contemnendum, multarumq; esse studiosum, delicatorum ad res uenereas dicerem esse Barbarorum. Et tu qui Xenophontiæ Cyri pædiæ studuisti, diceres esse Medorum, & Persarū. Omniū autem piscium est maxime Zelotypus, cum semper aliàs, tum maxime cum eius uxores pariunt. Cum enim parturiendi doloribus eæ tenentur, domi quiescunt: mas autem, nempe maritus, foribus incubans, cauet ne extrinsecus insidiæ inferantur, metu paruulorum: uidetur nondum genitos amare, metuq; paterno motus, his timere: & totos dies in eorum custodia permanet, nihil gustans. Cura ipsum alit. Sub cre-

pusculum uespertinum intermittit hanc custodiendi necessitatem, cibumq́ exquirit, singulisq́ coniugibus, quæ sunt intus, siue sint in partus doloribus, siue iam enixæ cubent, algas multas in cauernis, & circum petras ad uictus comparationem affert. Experiens piscator cum insidias Merulæ molitur, hamũ Squilla implicatum deijcit, atque is idem submouet lineam, excitans & exacuens piscem ad cibum. Squilla uero mota speciem quandam sui præbet ingressuræ in cauernas Merulæ, hoc enim ipsum capitaliter odit. Quamobrem cum id fieri sentit, inuadit, existimans eam hostem esse: non enim tum cibus curæ illi est: cumq́ Squillam dentibus lacerauerit, discedit, cibo præstabiliorem & antiquiorem curam uigilandi ducens. Cum porrò quiddam ex obuijs comesurus est, primo perfringit, deinde iacere sinit, uidensq́ hoc idem non palpitare, & iam mortuum esse, comedit. Fœminæ uero quandiu marem uident propugnantem, domi manent, formamq́ tuendæ familiæ seruant. Cum uero perijt, eæ præ mœrore acquiescere nequeuntes, errant, eas enim tristitia foras educit, tumq́ capiuntur. Quid ad hæc poëtæ dicunt, Euadnem, & Alcestin dudum nobis gloriose lugentes.

GYLLII ACCESSIO.

De Mugilis iustitia. CAP. XIX.

EX omnibus piscibus Mugiles mitissimi & iustissimi sunt, nullius enim neque sui generis, neq; alterius piscem lædunt; sine damno cuiusquã pascũtur; à sanguinis

ſanguinis & carnis uſu ſe abſtinent, algis & cœno ui-
uunt: mutuo inter ſe linctu corpora permulcent: neq;
horum quiſquam ſuos fœtus excdit. Alij piſces ho-
ſtilem in modum inter ſe infeſti ſunt: itaq; aſsidui ui-
gilant, qui ſemper à maioribus periculum ſibi creari
timent. Neq; enim modò ad moliendas alijs piſcibus
inſidias prudens eſt piſcium natio, uerum etiam piſca
torum artibus illudit, & naturæ ſolertia humanum
ingenium uincit. Mugiles irretiti, non ſe inſidijs cir-
cumuallatos eſſe ignorantes, in ſublime efferuntur, &
nituntur retia tranſilire, neq; à prudenti conſilio ab-
errant: nam ſæpe retium excelſitatem traijcientes, ex
mortifero periculo euadunt, ac ſi primi ſaltus aberra-
tione in rete rurſus dilabuntur, non poſtea amplius
tentant tranſilire, ſed anxij quieſcunt, & proſtrati à
prædone cædem expectant.

GYLLII ACCESSIO.

De piſcium ingenio & Mugilis aſtutia.

CAP. XX.

RErum expetẽdarum fugiendarumq; prudentes
uniuerſos piſces eſſe, cum ex alijs eorum actioni-
bus patet, tum quòd non tam paruo negotio capiũ-
tur quàm à Lupis, Aſini: & Meropibus, Apes: & Hi
rundinibus, Cicadæ. Omnium enim piſcium pru-
dentiſsima periculorum præſentio, & incommodo-
rum ſumma cautio atque prouiſio eſt. Quamobrem
uariorum & multiplicium inſtrumentorum inſidijs
piſcatorijs attentantur: quod quidem liquet, è re

haudquaquã in piſcatorum uulgus ignota. Etenim piſcatores, etſi ad captorum piſcium tractum robore opus eſt, tamen omni ſpreta craſsitudine, tenuem calamum deligunt, ut ne huius ampla umbra piſcibus inſidiarum ſuſpicionem injiciat: neque item lineam multis funiculis contexunt, neque horridam atque aſperam efficiunt, ne fraudes prænoſcant, atq; etiam ut ſetę quæ ad hamum pertinent, ex albeſcant, ijdem piſcatores machinantur: ſic enim marini coloris ſpeciem ſimilitudinemq; gerentes albæ ſetæ piſcium aſtutiam fallunt. Atque idcirco anguſtis hamis contra Mugiles, & Amias utuntur, quòd huiuſcemodi piſces cum paruum os habeant, latos hamos fugiant. Quare Mugilum genus ſuſpectum habens hamum latum, circum ipſum erratica natatione uerſatur, & cauda hamatam eſcam conuellit, ac ſi eam excutere non queat, os primo contrahit, deinde ſummis labris de hamo eſcam detrahit. Iam quod ſingulare quiddam iactatur de Gruibus, eas porrò uolatum obuertere contra uentos, idipſum omneis piſces præclare intelligunt: ſemper enim contra fluctum natant, & cauent néue retro ſpirante uento ſquammæ explicentur, néue his denudatum corpus affligatur. Itaque contra uentum ueniunt, ut & branchiæ contrahantur, & undæ undiq; corpus, ne ſquammis inhorreſcat leniter premant.

De Mullo piſce. CAP. XXI.

Mullus

MVllus piſcis edaciſsimus eſt, omnia ſibi obuia promiſcue immodeſta quadam intemperantia helluari cupit. Horum nonnulli ſaxatiles appellantur, à locis quæ incolunt nomen trahentes, quæ quidem loca habent minuta & rara ſaxa, crebrasq́ algas inter hæc interiectas, ac intermedias, ubi ſubſidet limus uel arena. Hominum & piſcium cadaueribus ueſcitur, & ſordidiſsimis maleq́ olētibus delectatur.

Eleuſinæ ſacris initiati, idcirco Mullo piſci honores habent, uel quòd is ter anno parit, uel quia mortiferum homini leporem exeſt, planeq́ conficit.

Cur non edunt ſacerdotes Muſtellum & Mullum piſces. CAP. XXII.

MVſtellum piſcem aiunt nunquam ſacerdotes edere: non enim, quoniam ore parit, mundum cibum eſſe. Quidam non ipſum ore parere ferunt, ſed inſidiarum timore perculſum, ut occultet catulos ſuos deuorare. Deinde cum nihil ab inſidiarum comparatione timet, uiuos euomere. Itemq́ Mullum nunquam attingunt, nec ſacerdotes, nec fœmina Argolicę Iunonis ſacerdos. Cauſas cur ab eo abſtineant, quodam loco antè me dixiſſe memini. Ab ijs qui artem culinæ callent auditione accepi, Mullorum uentres non rumpi, ſed integros permanere, ſi prius eorum os coci oſculentur.

Quemadmodum Murena coït cum Vipera. CAP. XXIII.

CVm libidinis impetus plena est Murena, in aridum progreditur, sponsi iniquissimi desiderio permota, latibulum Viperæ intrat, ibiq; ambo inter se colligãtur, atq; coitu implicãtur. Vulgo hominum opinio ait, Viperã stimulis libidinis cõcitatã, ad mare accedere, & ut adolescẽs in amoribus dissolutus, cum lyra fores pulsat amatæ: sic Vipera sibilo edito amatam euocat, ea è mari exit, natura diuersorũ locorum incolas in cupiditatem unam, & cubile idem cogente.

De piscium mansuetudine & de Murena.
CAP. XXIIII.

PIsces ad hominum mansuetudinẽ mansuescunt, & cum appellantur, egregie intelligunt, & è manu largientium cibos capiunt, ut Anguillæ in sacra Arethusa. Murena Crassi Romani omnium prædicatione celebrata, sic inauribus & gemmis distincto monili tanquam sane eximia formæ pulchritudine puella ornabatur, & appellantis uocem Crassi agnoscebat, atq; ad eum adnatabat: cumq; quippiã ei porrigebat, gaudio exiliens, prõpto & parato animo accipiebat. Hanc ille mortuã fleuit uberius, atq; honore sepulturæ affecit. At enim cum aliquando aspere & acerbe Domitius in hunc dixisset, Stulte Crasse, Murenam fleuisti mortuã. Ad hæc respondens Crassus: Equidem, inquit, de bestiæ morte fleui: Tu uero nullos ne ex trium quidem uxorum interitu, quas ad sepulturam dedisti, luctus percepisti.

De Viperæ & Murenæ coitu. CAP. XXV.

Cum

CVm proximum est ut Vipera complexu uenereo iungatur cum Murena, uenenum uomitione eijcit, atque expellit, ut suauis decorusq; sponsus uideatur. Postea edito sibilo, tanquam Hymenæo quodam ante nuptias misso, sponsam appellat: atq; ubi mutuam ueneris libidinem inter se expleuerunt, hæc quidem ad mare regreditur, illa uero exsorpto ueneno & recollecto, ad domesticam sedem reuertitur.

De Muribus marinis. CAP. XXVI.

INcolæ domorum Mures cum ad cætera omnia timidi & perimbecilli habentur, tum maxime strepitus timore afficiuntur, sed nihil peius quàm Felis uocem perhorrent. Timidi etiam agrestes, sed domesticis audaciores: non item marini. At enim etsi nō magno sunt corpore, inexpugnabili tamen septi sunt robore atque muniti: quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armaturæ, prædurae nimirum pelli, & dentium robori: cum enim ualentibus piscibus, & rei piscatoriæ peritissimis hominib us pugnant.

De Mustello & Mustella, terrestri & marina.
CAP. XXVII.

TErrestris Mustella fera bestia atque insidiosissima, in defunctos homines inuadit, & nisi arceatur, eorum oculos diripit & exsorbet. Mustella breuis piscis, nullam cum Mustello communitatem habet: Nam hic quidem chartilagineus est, & pelagius, & magnitudine præstans, simul & canis speciem similitudinemq; gerit. Mustellam uero diceres esse Leco

rinum. Pupillæ oculorum ad Cyaneum colorem accedunt, eius mentum quàm Iecorini maius est, & minus quàm Chremytis, Algas depascitur, & saxatilis est, atque similiter ut terrena omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest, & conficit.

De Myrone pisce. CAP. XXVIII.

PIscem esse accepi nomine Myronem, unde nomen duxerit, haud equidem scio, eum ipsum esse dicũt marinum serpentem: ac si illius utercunque oculus eru tus tanquam amuletum gestetur, oculum improbe affectum, ad uidendum curabit, & simul huic alterũ renasci loco eruti aiunt: ac oportet uiuum dimittere, uel frustra illius oculum geris amuletum.

De Orcyno. CAP. XXIX.

ORcynus cetaceus piscis, rerum suarum prouidẽs est. Hamum quo transfixus fuerit, in maris altitudinem sua impulsi one deprimens, ad solum allidit, eumque oris pulsatione expellere cupit: quòd si id minus fieri queat, ab hamo exceptum uulnus luculentius infert, dilatatque, atque exsiliendo id quod sibi molestiam exhibet, expuit abijcitque: sæpe id non assecutus, inuitus ad piscatoris prædam subtrahitur.

De Orpho. CAP. XXX.

ORphum piscem marinum si postquàm cæperis, disseces, statim non moritur, sed motum non parum diu retinet. Hyberno tempore cum in speluncis se tenet, tum uero ad continentem libenter commoratur, quòd magis littoralis sit, quàm pelagius.

De

De Orphis sacris piscibus Myrensium.
CAP. XXXI.

IN Myrensi Lyciæ sinu Apollinis templum est, ad cuius sacerdotem uitulinas carunculas distrahentem Orphi adnatant, & tanquam sanè conuiuæ ad epulas inuitati, carnes comedunt: & uero immolantes ex eo magna uoluptate afficiuntur, quòd pisces sua sacrificatione pascantur. Quod quidem ipsum res suas bene & feliciter sibi casuras esse significare persuadent, idcircoq́ propitiũ esse sibi Deum dicunt, quòd suis cibis pisces expleantur. Quòd si caudis carnes in terram eijciant tanquam sordidas à se detestantes, inde sibi iram Dei protendi arbitrãtur. Itemq́ huiusce modi piscium genus sacerdotis uocẽ & agnoscit, & si ad eos à quibus appellatur, accesserit, sic incredibilem ipsis lætitiam affert, ut si contrà fecerit, magnum dolorem eisdem inurit.

De Oue & Epatho piscibus marinis.
CAP. XXXII.

IN specubus abditæ latent maris incolæ Oues & Epathi, & à piscatoribus Præpontes nominari soliti. Ii quidem quanquam natura maximi uideantur, tamen ad natandum segnes sunt: non enim à suis latibulis longe aberrant, imo uero circum ea ipsa semper uolutantur. Infirmioribus piscibus adnantibus insidias faciunt. Asellus inter eos numerari potest, hic exortum caniculæ extimescit.

De Oxyryncho maris rubri. CAP. XXXIII.

OXyrynchus, quem mare rubrum profert, ore est prælongo, oculis ad similitudinem auri fulgentibus, eius dorso signa pallore insignita sunt, pinnæ priores ei nigræ existunt, eæ uero quæ sunt in dorso albæ: cauda prolixa & uiridis, quam mediam aureola linea intersecat.

De Oxyryncho Nili pisce. CAP. XXXIIII.

OXyrynchus Nili alumnus, ex acumine rostri nomen trahens, illic uenerationem & religionem habet, ut piscatores ualde timeant, nequando is piscis apud eos sacer, & magna religione præditus hamo traijciatur: quem si forte hamo ceperint, nunquam tamen edere audent, atque cum pisces retibus comprehenduntur, diligenter etiam atque etiam perscrutantur, nunquid horum piscium imprudentes unà cum alijs cæperunt: Malunt enim nihil piscium excipere, quàm hoc retento maximum piscium numerum assequi.

De Oxyrynchis Caspijs. CAP. XXXV.

IN maximo Caspiæ lacu Oxyrynchi ab acumine rostri nuncupati, magnitudine octo cubitorũ procreantur. Eos Caspij captos distrahunt, & muria conditos atque exsiccatos Camelis Ecbatana uehunt, simul & adipe detracto, farinas ex ijs conficiunt, & huiusmodi salsamenta quidem uendunt. Oleo uero pinguissimo & suaueolenti unguntur, atq; etiam exempta ex ijs uiscera excoquunt. Vnde ad permultos usus accommodatum fit glutinum: nam non modo ad

ad quæcunq; applicatum fuerit, adhęrescit, sed & firmissime retinet, ut & decem diebus madefactum nunquam postea dissoluatur: & eo ad Elephantos comprehendendos uenatores utantur, & pulchra facinora edant.

De Pagris & Meotis piscibus Nili.
CAP. XXXVI.

AEgyptij Syenitæ sacros pisces Pagros ducunt: atq; Elephantinem sic nuncupatam incolentes, eadem existimatione Meotas pisces ornant. Causa uero cur huiusmodi piscium genus hanc apud eos populos uenerationem habet, & magnam religionem possideat, ex eo profecta est, quòd aduentantem Nilum hi præcurrentes, futuram aquam prænunciant, & mirifica quadam ui eius accessionem præsentientes ex sua antecessione suspensas Aegyptiorum mentes optima spe recreant. Idcirco etiam eo honore afficiunt, quia in eo permanent nullum ut sui generis comedant.

De Pardali pisce. CAP. XXXVII.

PArdalis piscis, ut ij qui ipsum uiderunt, dicunt, in mari rubro nascitur, colore & maculis orbicularis, similis est terrenæ Pardali.

De captura Pelamidum. CAP. XXXVIII.

RAtionem piscandi Pelamides haud sanè peruulgatam non à seria consideratione alienum est explicare. Decem iuuenes ad summum ætatis uigorem florescentes expeditã nauem & celerem conscẽdunt;

& simulatq; se cibo expleuerint, pariter continuo æqualiterq; in utrunq; nauis latus distributi remigare contendunt, atq; huc illuc errant: eorum unus aliquis ad puppim sedens, armatas hamis lineas ad utranq; nauis partem demittit, tum ad singulos hamos escam ex Purpura pisce confectam stricte religat, tum Lari marinæ auis pennam ad hamũ quenq; alligat, ut ab occurrente aqua sensim & leuiter agitetur. Pelamides autem escæ sic instructæ illecebra delinitæ in hamos innatant. Cum autem ex ijs aliqua liguritione apprime stimulata, os in escam impegerit, tum reliquæ consequentes hamis configuntur, ut hami ob multitudinem uno eodemq; tempore transfixorum piscium uexentur. Iuuenes uero remigare desistentes, de transtris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas, quos posteaquam in nauem subduxerũt, secundissima piscatio ex permagno piscium numero aperte ostenditur.

GYLLII ACCESSIO.

De captura Pelamidum. CAP. XXXIX.

Pelamides ubi Cyaneas transierunt saxum quoddam ex littore Chalcedonio eminens sic ex albescit, ut his ipsis immanem inijciat terrorẽ, & euestigio in ulteriora littora se conuertant. Deinde fluctuum impulsu præcipites actæ Byzantium deferantur, ubi earum permagna uis comprehẽditur. At Chalcedonij, quòd saxi metu ad Chalcedonis littus omnino non

non accedant, nullas capere possunt.

De Persæo pisce maris rubri. CAP. XL.

IN mari rubro piscis nascitur quem Persæum Arabes nominant. Græci quoq; eodem nomine appellant: nam utriq; Iouis filium Persæum uocant, ex cuius uocabulo nomen traxisse piscem hunc prædicãt. Is pari magnitudine est cum Anthia maximo. Aspectus similitudo illi etiam est cum Lupo: naso est leuiter adunco, cingulis aureis distinguitur, quæ à capite exorientia oblique feruntur, & ad uentrem usq; pertinent, frequentibus & permagnis dentibus munitus est. Ex omnibus piscibus qui in eo mari uersantur robore & audacia maxime excellere dicitur.

De Physa pisce. CAP. XLI.

PHysa Aegyptius piscis admirabili natura præditus est, nam eum notionẽ habere ferunt, quando luna augeatur & diminuatur, eiusq; iecur cum luna pariter decrescere pariterq; recrescere, corporisq; habitu modò esse opimo, modò gracili & tenui.

De Physsalo pisce maris rubri. CAP. XLII.

IN mari rubro, sinu Arabico, piscem Leonides Bizantius gigni ait, Gobio ætatis perfectæ non magnitudine inferiorem: nullos oculos, nullumq; os habentem, more tamen piscium branchias his innatas esse: capitis figuram etsi minus expressam coniectari posse: infra imum uentrem formam quandam leuiter contractam in sinum apparere, quæ smaragdi colo-

rem reddit, hanc ei oculorum loco & oris esse idem ait. Quisquis hunc gustauerit, sentiet se magno malo suo expiscatum illũ fuisse: nam statim ut gustauerit, acerrimis doloribus premitur: deinde illius uenter cum extrema uitæ pernicie disrumpitur: ueruntamen & is tanti mali si semel capiatur, pœnas pendit. Cum primum est extra aquam, inflatur: & si eum tetigeris, magis magisq́ intumens exardescit. Tumq́ si quis eum assidue moueat, præ siti totus perlucet, & tanquam morbo inter cutem denicq́ disrũpitur. Si quis hunc etiam nunc uiuentem in mare uelit reijcere, is supernatat more inflatæ uento uesicæ, quocirca ex affectu Leonides ait Physsalum appellatum esse.

De Pompylis piscibus. CAP. XLIII.

POmpyli pisces pelagij in ima sede maris uersari soliti, uel omnium piscium quos auditione accepimus, maximopere cognoscendi sunt. Ii siue terram male oderunt, siue hæc ipsa illorum odio tenetur. Hi autem sic circum naueis altum secantes, tanquam amicas concursant, easq́ stipant saltantes. Et nautæ quidem quantum absint à terra ignorare solent, at Pompyli, tanquam canes magna sagacitate propinquam prædam præsentientes, sic terram non longe abesse ante multo sentiũt: idcirco non tanto amplius studio nauium tenentur, longius eos ut persequi comitando uelint, sed quasi signo ad abeundum sublato, frequentes in altum redeunt. Vnde nautæ continentem,

nentem, tametsi fascibus non eam assecuti, sed à Pampylis eruditi, propinquam esse sentiunt.

De Pompylis piscibus. CAP. XLIIII.

POmpylum piscem dicunt non modo Neptuno, sed etiam incolis Samothraciæ Dijs sacrum & charum esse. Ob eamq; causam piscatorem nomine, sicut dicitur, Epopeum, ex Icaro insula profectũ ętate iam affectum, quòd aliquando cum nihil aliud pisciũ præter Pompylos cepisset, eosdemq; cum filio comedisset, protinus huic pisci meritas poenas persoluisse. Etenim cetacea belua facto in eius piscatoriã impetu, ipsum deuorauit. Pompylum hostili odio Delphini persequuntur: neq; hoc ipsum tamẽ impune faciunt: Cum enim hunc gustauerunt, inefficaces, stupidíq; continuo redduntur, & quod furore inflammati consistere non queunt, idcirco in littora expelluntur, atq; fluctu eiecti, à Coruis, Gauijs cæterisq; maritimis auibus exeduntur, & conficiũtur. Apollonius Rhodius siue Naucratites, dicit, hunc aliquando hominẽ fuisse portitorem, qui cum puellæ Apollo amore teneretur, quacum etiam complexu uenereo iungi conaretur, hæc autem effugiens Miletum uenisset, & Pompylum precibus obsecrasset, ut se traijceret, is quidem paruit: at uero Apollo sese ostendens, hanc quidem rapuit, nauem autem in lapidem, Pompylum uero in piscem conuertit.

De Remora. CAP. XLV.

Echencis pelagius piſcis, aſpectu niger, longitudine cũ mediocri, Angulæ æquandus. Nomen à rebus quas agit habet, ab inhibendis nauibus, Echeneida Græcè ſcientes appellarunt. Nauis ſecundo uento, & plenis uelis propulſæ extremam puppim mordicus premens, tanquam indomitum atque effrenatum equum freno robuſto inhibens, uiolentiſsime ab impetu reprimit, & constrictam tenet: fruſtraq; uentis uela dãtur, fruſtra uenti afflant: quæ res uectores angit, & ſollicitos uehementer habet.

De Scombris piſcibus. CAP. XLVI.

IN mari Ionio prope Epidamnũ inſula eſt, quę Athenas appellatur, eam piſcatores incolunt, & lacus eſt, ubi Scombrorum, qui ad piſcatorum conſuetudinem aſſueuerunt, & manſuefacti ſunt, greges alũtur. Iis ſane cibaria edenda piſcatores idcirco obijciunt, quòd cum iiſdem fœdus quoddam ſanctum habent, atque adeo firma pace deuinciuntur. Nam hoc piſciũ genus ab omni captura tum liberum eſt, atque ad errandum ſine ulla exceptione ſolutum: tum uero eatenus ætate procedit, ut uiuat ibidem ad ſummam ſenectutem. Nec tamen ætatis tempus ignauiter traducit, neque in ſuos altores ingratum eſt: at enim de piſcatoribus paſtum cum mane acceperit, piſcationẽ capeſcit, ut ſe nutricantibus præmium pro nutrimento perſoluat. Quare ex portu ſoluens, ad feros Scombros gentiles ſuos natare cõtendit, ac ſimul ut ad eos peruenit, cum ipſis ita continuo tanquam cum aliqua phalange

phalange suorum popularium errat: & nimirũ cum eiusdem generis sint, non inter se fugiunt, sed simul natant: post autem cicures circum feros concursantes in orbem consistunt, & suorum corporum obstructione eos fuga exituq́ intercludentes, suorum nutritiorum (ut pro ijs quibus expleti cibis fuerint, illos remunerentur) aduentum acerrime tandiu expectãt, dum piscatores eò profecti, captorum permultas cædes effecerint. Deinde cicures properãtes ad portum regrediuntur, atque ibidem intra cauernas abditi, à piscatoribus cibaria expectant, quæ quidem ipsa eis cotidie largiuntur, si ipsos ad piscatum adiutores atque amicos fidos habere uelint. Quòd si hominibus ex iecore laborantibus, atque ex arcuato morbo ægrotantibus Scombrum edendum dederis, quemadmodum rei piscatoriæ bene periti docent, ad sanitatem redibunt.

De Simia maris rubri. CAP. XLVII.

Est etiam in mari rubro Simia, non piscis quidem hæc, sed bestia cartilaginea, & uelut squammarũ expers, eaq́ ipsa non magna. Colore est terrestri similis, tum aspectu speciem similitudinemq́ eiusdem terrenæ Simiæ gerit. Non pisceo tegmine reliquum corpus, sed illiusmodi circumuestitur, cuiusmodi testudinis inuolucrum est. Eadem similiter atque terrestris resima est, eius reliquum corpus instar torpedinis latum est, ut dicas auem esse alas explicantem. Cum natat, uolare uidetur: cum igitur terrestri partim differt,

partim conuenit: maculis distinguitur.

De Thrissis Aegyptijs. CAP. XLVIII.

QVi Maræotim lacum accolunt, Thrissas illinc cantu & pulsibus testarum concrepantium consonantibus piscantur. Etenim eæ tanquam saltatrices saltantes in piscatoria, ad se comprehendendas explicata, instrumenta incidunt, atque cum saltatione & lusione Aegyptij splendidam prædam consequuntur.

De Thymo pisce. CAP. XLIX.

PIscem Thymalum, sic nuncupatum, Ticinus fluuius Italiæ procreat: Is ad cubiti magnitudinem accedit, & Lupi & Mugilis communem & mediam speciem similitudinemq́ gerit. Eius capti odor non indignam admirationem habet: non enim ut cæteri pisces pisculentum quẽdam mittit odorem, imo uero existimes te eius gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta odoris suauitate fragrat, ut qui eum ipsum non uidet, gratissimam Apibus herbam, unde nomẽ duxit, intus esse putet. Non quidem hamatis escarum aliarum illecebris, sed solo culice, bestia noctes & dies homini infesta, quòd hac sola delectetur, comprehenditur.

De Torpedine. CAP. L.

VT Remora, quòd naues remoratur, ex eo nominatur, sic id quod à torpedinis piscis tactione obtorpuisset, ei nomẽ dedit. Ex matre mea, cum essem puer, audiui, si quis eam contigerit, manum obtorpescere. Itemq́ de sapientibus uiris hanc auditionem accepi

accepi. Quòd si quis rete in quo fuerit capta attigerit, torpere: sin autẽ quis eam uiuam in uas imposuerit, & marinam aquam infuderit, eamq́ aquam quis ex uase in hominis aut manũ aut pedem infuderit, membra hæc non dubitãter obtorpescere. Theophrastus in eo opere quod inscripsit de Latentibus, dicit, propter frigus in terram se abdere.

GYLLII ACCESSIO.

De Torpedine. CAP. LI.

Piscibus non est iustitiæ pudor quisquã, neq; amicitiæ, imo odia atq; inimicitias inter se omnes crudeliter gerunt. Robore enim firmior debiliorẽ exedit, & conficit: alius qui dentibus præstat, infirmioribus uim infert: alius aculeo uehemens, atq; pestiferũ uulnus infligit: alij quibus neq; uires neq; aculei natura tributi sunt, ingenij armis teguntur: astutia nimirum & fraude, qua sæpe piscem & robustiorẽ & maiorem perdunt: Torpedini uirium experti, & pelle molli obductæ, hanc uim ingenuit natura, ut tametsi corporis debilitate in natando tam tardos motus habet, ut cum natat, ad iudicandum difficile sit moueatur necne: tamen eius tactus dolosum robur habet. Primum enim ut quispiam ipsius membra contigit, continuo obtorpescit, cuius quidem muneris præclarè intelligens Torpedo, sese supinam in terram abijcit, & humi strata iacet immobilis tanquã mortua: Ac si quis ex piscibus ad eam appropinquat, hic primũ tanquã uinculis constrictus tenetur, & tanquam arctissimo

somno opprimitur. Post uero hæc quanuis non leuis sit, tamen celeriter ex latebris erumpens, piscem mortuo similem edit: Et sæpe ita in natantes pisces incurrens, eorum celeritatem tardat, & uel properantes suis uinculis astringit, & debilitati, fugere obliuiscuntur. Illa uero eos à fugiendo retardatos torpore, exedit & consumit.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum Torpedo hamo capta se liberat. CAP. LII.

TOrpedo cum se piscatorum insidijs captam sentit, sese ad lineam admouet, statimq́ per lineam & calamum huius torpor ad manum piscatoris permanat. Qua quidem machinatione sæpe ex piscatoris manu obtorpescēte calamus defluit, & ipsa elabitur.

De Trocta pisce. CAP. LIII.

PIscis Trocta, cuius naturam nomen & os declarant, dentes habet frequentes & continentes, quibus quicquid inciderit, perfringere potest. Hamo captus solus ex piscibus non se ab hamo retrahit, sed impellit sese in ferrum, chordam consumere cupiens. Piscatores contrà machinãtur longas ansas: ille uero quoniam quodammodo ualet saltu, ansas sæpe transilit, ac linea qua agitur concisa, ad piscium domicilia reuertitur. Hic etiã sui generis grege coacto, Delphinos inuadit, & ij quidem si quem segregatū circumuenire possint, fortiter inuadunt: plane enim sciunt Delphinum suis morsibus uerberari aspere solere.

Itaq;

Itaq; Troctæ ei acerrime instant. Delphinus contra resilit,subsilit,atque indicat ut ex dolore torqueatur, idcirco tenaciter urgent, simulq; ad saltum Delphini tolluntur. Hic eos repellere conatur,illi uero nihil remittentes, uiuum lacerant: postea uero quàm pro se quisq; aliquam eius partem uulnerauit,discedit.Delphinus uero libenter enatat cum conuiuas (ut ita dicam) minus inuitatos cum suo dolore excepit.

Vbi Vituli marini pariant. CAP. LIIII.

Vituli marini primum in arido fœtus suos pariunt, deinde in lucem editos paulatim cum in humidiora loca subducunt,atq; ad degustandũ mare eos introducunt,tum in aridum natalem locum reducunt, inde rursum in mare deducunt, & quàm mox educunt. Sæpeq; numero cum id fecerunt, aptissimos ad natandum efficiunt, partim doctrina institutos,partim natura ad mores & sedes maternas amandas impulsos.

GYLLII ACCESSIO.

De Vituli marini studio in suam prolem.

CAP. LV.

Eorum quæ procreauit Vitulum marinum maxima cura attingit. Non in mari, sed in arido parit. Totos duodecim dies in sicco commoratur: decimotertio die catulos tanquam ulnis complexa, in mare demergitur. Neque enim modo homines suam procreationem charam omniq; luce dulciorẽ habent,

sed & uolucres, & crudelissimæ feræ fœtuum suorũ charitate tenentur. Neq; pro ijs quicquam supplicij sustinere, atq; uitam ipsam amittere recusant. Iam pastor sæpe in pastionibus Leonem aspicit pro catulis acerrime propugnantem, & præclarè contemnentem factam saxorum lapidationem, & crebram missionem telorum, neq; uel infinitis uulneribus confectus, inuicto robore animi prius omittit eos tueri, quàm omnino moriatur: neq; enim sanè tantopere sua morte mouetur, quàm ut ne ab antro sui catuli abripiantur. Neq; item pastor ad canis à partu recentis cubile appropinquare audet, & tametsi antea cum ea quasi societatem tuendi gregis coiuerat, tamen illius iracundia, qua de suis catulis ea permouetur, is deterritus, abscedere cogitur: neq; quenquam agnoscit, at difficiles omnibus aditus habet. Arreptam uitulam grauiter mater luget, & longe lateq; magno gemitu uagatur, ut pastoribus ipsis acerbum dolorẽ moueat. Vituli marini exeunt quidem de nocte magis, sed & interdiu & extra mare dormiunt: quod quidem ipsum narrantem Menelaum Telemacho, & Pisistrato Homerus facit in Odyssea, cum de Protæo & eius diuinatione, qua is uteretur, ipsis narratorem inducit.

De Vituli marini amore. CAP. LVI.

VItulum marinum, Eudemius ait, in hominem Spongias piscari solitum, amore flagrasse, eoq; ubi

ubi ſubterranea petra eſſet, extra mare progreſſum cum ſpongiatore uerſatum fuiſſe. Quòd autem, cum is deformiſsimus eſſet, uitulo formoſiſsimus uideretur, nihil forſitan mirum uideri debet: cum ſæpenumero homines in mulieres turpiſsimas amore inflammentur, contrà ab elegantibus ualde abhorreant.

GYLLII ACCESSIO.

Vitulus marinus quemadmodum capitur.

CAP. LVII.

Vitulus marinus robuſto corio obductus, neque hamo, neque fuſcina comprehenditur: At primum ut irretitus tenetur, piſcatores ſtatim magno ſtudio rete in littus expellunt, atque eijciunt. Nam etſi uarijs & multiplicibus retibus illaqueatus eſt, ea tamen unguibus facile laceraret, & piſcibus ſimul captis adiumento ad exitum eſſet. Quamobrem magna celeritate ad terram ſubtrahunt, ubi & tridente & fortibus haſtis ſecundum tempora eius caput percutiunt, ſic enim celeriter necatur.

GYLLII ACCESSIO.

De piſcibus Vitulorum ſimilibus. CAP. LVIII.

Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gambra nuncupato, teſtantur piſcem procreari Vituli marini ſpeciem ſimilitudinemq́ue gerentem, præter caput, quod equinum exiſtit. Nam quemadmodum uitulus partim aquatilis, partim terrenus habetur, ſic is in utraq; ſede uiuit, eademq́ue eſt qua bos corporis uaſtitate, præterquam quòd cruribus eſt longe

graciliorибus : Itemq́ bisulcis pedibus, cum duobus dentibus extra eminentibus, atque adeo magnitudine ad duos dodrãtes accedentibus, sicut Aper armat.

Quemadmodum ex piscibus Hirundines & Accipitres uolant. CAP. LIX.

ACcipitres marini, Hirundo pelagia, cũ quippiam metuunt, ex mari exsilire dicuntur, ac Hirundines quidem pinnarum longissimo & sublimi tractu gregatim more auium efferri, Accipitres uero paulo supra summam aquam maris tolli solent, ut ad iudicandum sit difficile, natent ne an uolitent.

De marina Vulpe. CAP. LX.

QVemadmodum Vulpes terrena animal fraudulentum existimatur, ita etiam marinæ Vulpi machinatio quædam atq; solertia ad declinãdas insidias attributa est. Principio enim ad hamũ nõ accedit, aut simul ut hunc deuorarit, statim tanquam uestẽ inuertens, & interiora sua euomit, & ad hunc modum ferrum expellit.

GYLLII ACCESSIO.

De eiusdem insidijs. CAP. LXI.

NOn modo terrena Vulpes dolosa, sed & marina astuta est. Ea igitur non escam ob auiditatem uitat, imo uero & hamum egregie cõtemnit, & antequã piscator lineam subtraxerit hæc subito exsiliens abscindit lineam, & rursus libera natat, ac sæpe duos tresue hamos deuorat.

De Mustello pisce. CAP. LXII

Mustellus

MVstellus marinus cum timet de suis, eos recipit intra seipsum, ac rursus eadem uia eosdem reuomens, iterum uiuos & incolumes parit.

Quemadmodum nouerunt animalia in quo habent fortitudinem ut Xiphias, Pastinaca, Murena. CAP. LXIII.

IN qua parte insitā uim habeat, præclare nouit unū quodq; animal, cuius cum insidias facit, fiducia nititur: Vt Gladius piscis, ea parte unde nomen traxit, tanquam gladio utitur: Pastinaca aculeo se tuetur: Murena dentibus eo commodius se defendit, quòd eorum prædita sit duplici ordine.

De Xiphia, & alijs piscibus Danubij. CAP. LXIIII.

INitium Europeorum fluminum maximi Danubij ad Septentriones uentos sub alpium radices subiectum contra solis exortum à non magno fonte nascitur: deinde simul permulti, tanquam stipantes indigenarum fluminum regem exoriuntur, & eorum cōfluens continuatus & perennis est: quorum nomina qui huiusmodi fluuios accolunt, planè sciunt, ij postquam in Danubium influxerunt, primogenio nomine appellari desistentes, Europæ fluuiorum regi de suo nomine decedunt, atque ex eo nominati, simul in Euxinum defluunt. In hoc flumine permulti & diuersi pisces nascuntur, Coracini, Autacei, id est, ingentia cete, & nigri Cyprini porci, Percæ, & Gladij, qui conuenientissimum nomen habent, cum enim omni

tempore teneri sunt, & tactu suaues, & grati, tum omnino nec obliqui dentes, neque immanes spectantur, nec sic horret spina in dorso, quemadmodum Delphinorum, nec in cauda: sed quod magnam uel audientium uel legentium admirationem moueat, in mucronem rostrum procedit, & rectum porrigitur, sensimq́ & leniter in longitudinem & crassitudinem augetur: & cum ad cetaceam magnitudinem peruenit, illius mucro triremis rostro similis est: neque modò cum sibi inopia urgetur mucronati rostri incursu pisces interficit atque exest, sed etiam maxima cete propellit & ulciscitur, non quidem armis ex ferro cõfectis, sed natura comparatis, ut ij qui magnitudine processerunt, contra nauem mucronem in eam defigentes, uenire audeant. Quidam gloriantur se spectauisse nauem Bithyniæ in littus expulsam atque eiectam uetustate aut uacuitate oneris, atque in eam Gladij caput inspexisse, cuius, cum in nauem mucronem suum defixisset, & nullis uiribus ipsum retrahere quiuisset, corpus colli neruis retentum fuit, & rostrum infixum, ut à principio inciderat, remansit. Capitur in mari & Danubio, quòd & salsa, & dulci aqua delectetur.

GYLLII ACCESSIO.

De Xiphiæ Gladio. CAP. LXV.

Xiphiæ Gladium Oppianus ait acutiorem ferro existere, cuius horribilem mucronem haudquaquam durus lapis ferre posit, neque priusquam spiculo

culo transfixerit,quidquam comedit. Idemq́ scribit, extincto pisce, simul etiam corrumpi gladium, armaq́ unà cum domino extingui,& deinde os manere inefficax, neq; cum eo quidquam effici posse. Ego tamen cum ad portum Moneci Herculis, à pisce huius Gladij iam abscisi robur tentarem, dura saxa mucrone excauabam.

De marinis Cantharis. CAP. LXVI.

PVgnant de fœminis iuxtà ac uiri de pulchris mulieribus, hirci contra hircos, tauri contra tauros, de ouibus arietes depugnant cum procis. Intuentur etiã fœminas Canthari maritimi. Quod uero in amatores suarum coniugũ odium acerbum habent, acerrimas pugnas edi uideres, nec tamen illis more Sargorũ piscium de multis certamen instituitur, at non aliter quàm Menelaus cũ Paride pro una uxore decertant.

FINIS LIBRI XII.

LIBER TREDECIMVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Rana Piſcatrice. CAP. I.

In GENERE Ranarum quædam Piſcatrix appellatur, nomen ex ijs actionibus rerum quas molitur trahens: hæc ante oculos, has ſanè piſciculorũ capiendorum illecebras habet, longulos nimirum pilos eos ſibi conſcia à natura comparatos eſſe, dandæ anſæ ad illiciendos in eſcam piſces, ſeſe in turbidiſsima et referta limo loca abdit, atq; illic ibidem ſilentio deliteſcens, porrigit pilos & prætendit: paruuli igitur piſciculi ad eos adnatant, & extremum quod propilatum eſt eſcam eſſe putant: ea uero in abſtruſis inſidijs manens, ubi illos propius acceſſiſſe perceperit, pilos ad ſe ſubducit, ſubducuntur enim occultis quibuſdam uijs: piſciculi autem qui helluatione & liguritione allecti proxime acceſſerint, comprehenduntur, & ei eſca fiunt.

De Ranæ marinæ partu. CAP. II.

NOn animatos partus edit, ſed ſimiliter ut aues ex ſeſe Rana marina ouum parit: cuius quidem fœtus, uel à partu recentes capite præditi ſunt, tum magno tum aſpero, eamq; ob rem cum quippiã metuunt, ipſa intra ſe recipere non quit, nam illam etiã rurſus

rurſus ſubeuntes,exulcerant non modò cum in aſpe-ctum lucemq́ꝫ proferuntur in exeundo lædunt: non ergo faciles partus habet,nec fœtibus bona perfugia præſtat. Huius ouum non naturæ ouatæ ſpeciem ſimilitudinemq́ꝫ proprie gerit,cum ſit ſquamoſum, aſperum,& ad tactum reſiſtens, & durum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem. CAP. III.

RAnæ marinæ, inquit Cicero, dicuntur obruere ſeſe arena ſolere,& moueri prope aquã, ad quas quaſi ad eſcam piſces cum acceſſerint, conficiuntur à Ranis, atqꝫ conſumuntur.

De Raia & Squilla Indicis. CAP. IIII.

NOn maiores Argolico clypeo Raiæ gignuntur in India,itemq́ꝫ Squillę Locuſtis maiores Indicę ſunt: quæ autem ex mari ueniunt, in Gangem forcipes maximas & tangentibus aſperos habent: quæ uero ex mari rubro in Indum excidunt, leues audio habere ſpinas,& forcipibus carere.

De aculeo Paſtinacæ. CAP. V.

EX omnibus beſtijs infeſtiſsimo ac periculoſiſsimo aculeo Paſtinaca prædita eſt:cuius rei teſtimonio eſt,ſi eum quis in arborem uirentem & florentem infixerit,nõ longo interuallo emarceſcere differt, ſed potius eueſtigio exſiccatur : idipſum facit in animalibus,nam ſi quod contigerit, necat. Ab omni medicina inuictus exiſtit aculeus, etenim primũ ut pupugit, ſtatim interficit: quę quidẽ ipſius arma uel rei maritimæ peritiſsimi perhorrent;necꝫ enim alius quiſqꝫ,

bb 2 necꝫ

neqꝫ uulneratrix ipsa medicinam facere potest.

De eiusdem natatione, siue uolatu. CAP. VI.

PAstinaca marina cum natandi est cupiditate affecta, natare potest: cum rursus uolandi studio tenetur, sursum uersus sublimis uolat. Aculeum, cuius antè mentionem feci, mortiferum habet, ut uel celeriter non modò homines, sed etiam animalia alia perdere queat. Quod quidem ipsum ut non admirabilitatem facit, certe id stupendam admirationem habet, quòd si ad maximã arborem, & uegetam, & summe uirentem, aculeum admoueas, & defigas, non multo pòst amittit folia, quæ postquam defluxerunt, totus truncus similis est arboribus, solis ardoribus exsiccatis, æstate cum est maxima siccitas.

De piscibus uenenatis. CAP. VII.

GObio, Draco, pisces marini pungendo uenenum emittunt, minime tamen mortiferum: Pastinaca sæpe aculeo mortem infert. Leonides Bysantius hominem piscium naturam & discrimina ignorantem, è reti ait pastinacam arripuisse, putabat infelix ille Rhombũ esse, simulqꝫ ut ille rapuisset, in sinũ suum abdidisse, clamqꝫ se subduxisse, tanquã quiddã lautũ & pretiosum nactus fuisset; ubi Pastinaca ex cõpressione dolere cœpisset, aculeo eum, qui se diripuisset, confixisse, atqꝫ infelicis furis uiscera perdidisse, furem autem prope Pastinacam proiectum iacuisse, quod maximo argumento fuit illum naturæ imprudentem fuisse

fuisse piscis, quem contigisset. In mari rubro Gobij duorum & sæpe trium cubitorum nascuntur.

Quemadmodum Pastinaca saltatione & Musica capitur. CAP. VIII.

CVm Pastinacam subnatantem piscator intuitus fuerit, ridiculum quiddam in piscatoria saltat: & ad tibiam, quam tanquam illecebram fert, canere incipit: hæc ex ea re magnam lætitiam, uoluptatemq; cepit. Etenim, sicut ferunt, aures habet, tum musicæ, tum saltationis oculos intelligentes, atque hac permulsione illecta sensim ad summam aquam effertur. Interea cum is qui cantu & saltatione illecebras egregie machinatur, alter quispiam piscatorio captu imprudentem subducit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. IX.

NEque uulnere, quod Pastinaca infligit, quicquã pestilentius, neque bellica tela quæ fabri machinantur infestiora existunt: neque iacula, quæ ueneno Persæ imbuunt, tantopere pernitiosa sunt, quàm uiuentis Pastinacæ aculeus. Iam quod dicam, quis audire non horreat? Extincta Pastinaca, non tamen aculeus extinguitur: imo uero inuictum seruans robur, non modo animatis nocet, sed & inanimatis, perniciem affert, & saxa corrumpit. Quòd autem Aelianus eam posse uolare ait, falsum existimo.

Quemadmodum suorum conuictorum Astacus memor est. CAP. X.

SI quem Aſtacum comprehendiſti, eum longiſsime exportes, relicto ibi ſigno, unde ipſum cæpiſti, eo dem eum ipſum unde comprehenſus fuerit, arrepſiſſe reperies: ſi inquam modò ita ex mari exportaueris, ut deinde ſic prope depoſueris, ut in mare adrepere queat.

GYLLII ACCESSIO.

De Squatina. CAP. XI.

ET ſi ſumma cura eorum quæ procreauerit, Squatinam attingit, non tamen ſimiliter atq; Caniculа in uentrem ea recondit, ſed in hiatum ſub pinnas ſubiectum eos metuentes occultat.

De Locuſtæ & Polypi inimicitijs. CAP. XII.

LOcuſta ideo inimicitias cum Polypo graueis habet, quòd hic cum illius brachia circumplexus fuerit, aculeis, quos in dorſo inſitos habet, præclare contemptis, & pro nihilo habitis, illam ipſam circumplicans, ſuffocat. Cuius ſanè rei haud inſcia Locuſta, à Polypo ſumme refugit, cũ nullius rei metu afficitur, tum ante uerſus progreditur non prætenſis quidem, ſed obliquis & demiſsis in latera cornibus, partim ut ne aqua contra natationem ueniẽs reprimat cornua, partim uero ne ultrà progredi prohibeatur: ſin fugit & retrocedit, tum longe lateq; ſua cornua & porrigit, & tanquam remis ſcapham propellens, ſic ſeſe cõmouens, multum conficit itineris. Quòd ſi Locuſtæ inter ſe pugnant alij contra alios, ita erectis cornibus

ueniunt

ueniunt,ut incurrentes arietes allidunt, & conferunt frontes.

De Polypo & Locusta. CAP. XIII.

TAm uehementer Polypum Locusta extimescit,ut si quando uno & eodem reti ambo comprehendantur,hæc continuò moriatur. In Thurijs fluuius Lusias appellatur,tametsi perlucidos liquores habet, nigerrimos pisces tamen procreat.

De marino Leone. CAP. XIIII.

MArinus Leo, cum Locusta similitudinẽ habet, præterquam quòd maiori habitus tenuitate & gracilitate est. Cæruleo colore est,& subnigris maculis distinguitur,forcipes illius maximæ & cancrorum speciem similitudinemq; gerunt: à piscatoribus bene peritis,membranas quasdam habere dicitur appẽsas ex testis & colligatas, sub quas subiectæ sunt molles carunculæ & teneræ, quæ Leonis adeps appellãtur. Is ad hoc ipsum homines adiuuat, ut squalidam atq; horridam faciem ad nitorem adducat. Rosaceo delibutus,& in unguentum confirmatus, formæ pulchritudinem conciliat,& candorem enitere facit. Id etiam auditione accepi, terrenum Leonem summè timere marini aspectum formidabilem,neque eiusdem odorem ferre: itemq; illum ipsum dicunt marini extritarum crustarum puluerem in aquam infusum bibentem à uentris morbo liberatum iri.

De Cancris cursoribus. CAP. XV.

INter Cancrorum diuersa & multa genera, quidam appellantur Cursores, quòd longe lateq; uagẽtur, modo circum littora errant, modo longius proficiscuntur. Causa sæpe erroris ut uel in loca saxosa, uel cœnosa perueniant: uel argumentum tantæ errationis, quòd plus quiddam assequi cupiant, in Thracio Bosphoro, ubi fluctus rapidi ex Ponto deferũtur, & angustijs diffringuntur, ut Cancros contrà uenientes facile euertere posint: quod ipsum Cancri præscientes, postquam eò peruenerũt, singuli in sinuoso quodam loco se tenent, simul & reliquos expectant. Deinde in eundem locũ congregati adrepentes, per præcipites crepidines in siccum ascendunt, & fluctuum uim euadunt, iter pedibus conficientes. Cum autem hanc uiolentiam pedibus prætergresi sunt, rursus per crepidines in mare recurrunt.

De metropoleos Ephesiæ Cancris hostibus serpentium. CAP. XVI.

AD paludem, quæ iuxta Ephesiam metropolim existit, aiunt cauernam esse maxima magnitudine, serpentium plenam: ut magnum acerbitatis uirus habent in mordendo, ita tametsi ex cauerna prodeuntes usque ad circumiectam paludem serpunt, tamen natare conantes, ad primam aquam consistunt, Cancrorum, qui eas extensis forcipibus comprehensas interficiunt, metu deterritæ: itaque conquiescunt, atq; à transmittendo se sustinent, cancrorum custodias formidantes, & pœnarum metum exhorrescẽtes: ac nisi mirabili

mirabili naturæ dono paludis fauces Cancri incole-
rent,& tuta illic omnia præstarent, dudum pestiferis
serpentium morsibus incolæ periissent.

De Cancris. CAP. XVII.

Cancrorum genus Lutarium colore aliis albius
spectatur: hi in luto nascuntur: cum incessit eis
timor, humo se excitant ad uolatum, & perparuis
alis subleuantur, quibus quidem gradientes uti mi-
nime necesse habent. Cum autem iniectus eis est me-
tus, nonnihil in his subsidii, non tamen admodū fir-
mi habēt, enimuero comprehendūtur quòd sursum
subleuare non queunt. Quidam eos comedunt, & ex
coxarum uertebris laborātibus remedio esse ferunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Cancrorum astutia. CAP. XVIII.

Quicunqꝫ perspexerit qua machinatione cancer
Ostrea capiat, illius laudabit & diliget solertiā.
Ostreum interea suas conchas cum patefacit, is suis
brachiis sublatum calculum in concharum hiatum
inijcit: quo interposito, Ostreum testas claudere non
potest, quare à Cancro exeditur & conficitur.

De Cancellis & Turbinibus. CAP. XIX.

A Conchis quidem inopes & nudi primum Can-
celli nascūtur, deinde eas tanquam domicilia ad
habitandum deligunt. Cum enim uacuas & inanes
offenderunt conchulas Purpuræ aut Turbinis, pri-
mò intra eas ingrediuntur, deinde cum in ampliorē

magnitudinē excreuerunt, quàm ijs ut capi queant, in testam laxiorē tanquā domum alteram demigrāt, neq; modo in supradictorum conchas immigrāt, sed & in permultas alias capaciores transeūt, & ampliorem nacti, ea tanquam maiore domicilio gaudent, ac sæpe de spolijs multo certamine inter se contendunt, uiribusq; inferiore repulso, uictor exuuias assequitur. Turbines regem habent, cui se faciles ad obtemperandum præbent. Rex non modo magnitudine præstat, sed longe etiam & multum pulchritudine cæteris omnibus antecellit. Quòd si commodum ei uideatur demergi, hoc quidem ipsum primus facit: sin emergere, idem incipit: itemq; si commigrandum sit, ipse primus tentat, cæteri subsequuntur. Quicunque hunc regem habet, bene rem geret, omniaq; ei commode cadent. In urbe Byzātio drachma Attica ei qui hunc comprehenderit, præmium proponitur.

Quemadmodum musica Paguri capiuntur.
CAP. XX.

PAguros musicæ illecebræ machinatione piscatores capiunt: ij enim in latibula abditi, primum ut ad instrumentum quoddam musicum piscatores suauiter canere ingressos audiuerint, statim tanquā amatorio quodam ad exeundum non modò inducuntur è latebra, uerum etiam uoluptate allecti, extra mare egrediuntur: hi quidem retro, ad tibiam canentes, cedunt: illi autem sequentes, in arido comprehendūtur.

Crusta ipsis rumpitur, & senectutē quemadmodū serpens

ſerpens, ſic integumẽto ſe ipſi exuunt. Cuius circumplicatione ſuum corpus cum obductum eſſe ſentiunt, tum huc & illuc tanquam furijs incitati feruntur, pleniorem uictum inquirentes, ut tumoris acceſsione & corporis mole inflati, inuolucrũ ſuum rumpere poſsint, ex quo ubi elapſæ ſunt, atq; ſe explicauerunt, in ſabulo iacent, mortuorum ſimilitudinẽ ſpeciemq; gerentes. De naſcente porrò pelle, etiam nunc molli & tenera, maximo afficiũtur timore. Vt autem ex diſſolutione & diuulſione ſe paulatim collegerũt, & quodammodo reuixerunt, primum ſanè guſtant ſabulũ. Tandiu timidi ſunt, & uiribus ſuis diffidẽtes, quoad tegumento circũueſtiantur: id ſimul ut cœptum fuerit conglutinari atq; ad naturam teſtæ traduci, tum continuò tegmini tanquam armaturæ confidentes, adſunt animis, & omittunt timorem.

De Chamis. CAP. XXI.

CHamæ marinę & uariæ & multiplices ſunt, nam aliæ aſperæ, aliæ leues: & hæ quidem digitorum compreſſu confringũtur, illæ uero uel ægerrimę ſaxo conteruntur. Quædam ipſarũ nigerrimæ ſunt, nonnullæ argentei coloris ſimilitudinẽ gerere uidẽtur, ac quemadmodũ earum eſt uarium & multiplex genus, ſic multas & diuerſas ſedes habent. Quædam enim in littoribus diſperſæ, iacent in arena, nonnullæ ſub algam ſubijciuntur, aliæ in limo commorantur, aliæ in ſaxis & ſtabulantur, & præfulciuntur. Aeſtiuo tempore cum ſit meſsis, in Iſtrico mari gregatim natant.

Euri & Austri idcirco fugiẽtes sunt, quòd eos uentos ferre non possint. Contrà ex tranquillo mari mirifica uoluptate afficiuntur, & Fauonij mollibus auris afflari gaudent, eamq; ob rem in latebras abditæ, cum à tempestatibus mare sentiunt conquiescere, & Fauonium flare, tum relictis sedibus, ad summam maris aquam natant, & explicatis brachijs, sic tanquam uel sponsæ prodeunt, uel rosæ ad solis radios exporrectæ, ex inuolucris erumpunt, alteram concham substernentes, alteram erigentes: simul & altera pro uelo, altera pro naui ad nauigandum utuntur, ut si eas procul uideas, classem nauium existimes. Quòd si nauem ad se accedere sentiunt, aut beluæ impetum, aut ualentioris piscis natationem, metu perculsæ, contractis testis, frequentes delabuntur, & occultantur.

De Cochleis Ponticis. CAP. XXII.

PErsarum regem Cochleæ Ponticæ imitatur, æstiuos dies Susis agentẽ, hybernis uero Ecbatanis: etenim ad nuncupatã Propõtidem calidam hyemãt, æstiuum autem tempus ad Aegialum agitant, propter molles auras quas hoc mare eis afflat.

De Nerite. CAP. XXIII.

COchlea marina magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur: eò maris, ubi sordium uacuitas est, & tranquillitas uiget, & in saxis ad imam maris sedem adhærescentibus, nascitur: hæc Nerite appellatur.

De Con

De Conchis maris rubri. CAP. XXIIII.

IN mari rubro quædam Conchæ naſcuntur, quæ tum teſtas ſcabras, cõcauas, & ſecturis plenas, tum extremas partes acutas habent, tum coëuntes inter ſe ſic alterno incurſu coniunguntur, ut tanquam duarum ſerrarum coëuntium dentes uideantur inter ſe conuenire: unde fit, ut ſi piſcatoris natantis quãcunq; partem, etiam ſi ſub eam os ſubeſt, mordicus apprehenderint, amputent.

De Polypo piſce Nauta nuncupato. CAP. XXV.

NAutilus è genere Polyporum Concha una prędiuus eſt, cum ex ima maris ſede ad ſummam aquam effertur, inuertit & mutat Concham deorſum uerſus, ut ne hauſta aqua rurſus demergatur: ubi ad ſummam æquoris peruenit, & mare ab aduerſa tempeſtate conquieſcit, ſupinam Concham uertit: hac enim tanquam Scapha nauigatione fertur. Is autem duo brachia in utrumq; latus demiſſa, ſenſim, atque moderate mouens remigat, domeſticamq; & natiuam nauem propellit: ac ſi uentus flat, brachia quæ tanquam remos prius longe lateq; porrigebat, gubernacula conſtituit, atque cæterorum brachiorum longe lateq; paſſorum remigatione utitur, inter quæ media eſt membranula pertenuis, ea paſſa, & intenta pro uelo utitur, ſicq; cum eſt ſine metu nauigat, ſin quippiam à ualentioribus beluis metuit, ſe demergẽs Concham aqua complet, & ſimul ex pondere in pro-

fundum delabens, sese occultat, atque ita hostem effugit. Pòst ubi mare est tempestate uacuum, & à beluis quietum, de imo maris gurgite se extollēs, rursus per summum mare nauigat, unde nomen habet.

De Margaritis & Conchis. CAP. XXVI.

INsano hominum uel pretio uel sermone celebris est atque illustris Margarita, & simul mulierum admirationem habet. Maris fœtura est, hunc ad partum deduci aiunt, cum in apertas Conchas fulgura affulserint. Bona tempestate, & tranquillo mari Conchæ, huius genitrices, capiuntur: eas posteaquam piscatores comprehenderunt, ab illis Margaritam animorum libidinosorum illecebram eximunt. In maxima Concha, paruam inuenire est: contrà in parua, magnam. Alia inanis est, alia non plus quam unam habet, pleræque adeo multos uniones possident, ut sint qui dicāt, in una Concha uiginti procreatos fuisse. Quòd si quis ante legitimum pariendi tempus Cōchas aperuerit, carnem quidem reperiet, huius autem palmam piscationis non assequetur. Humoris ne minimum quidem in se continet. Iam uero qui uendūt, aut emunt, earum pulchritudinem & precium ex candore & magnitudine estimant: & quidem hāc artem factitantes, plerique ex eis locupletati fuerunt. Non etiam illud me fugit, auulsis his lapidibus, quasi redemptionis præmio persoluto, Conchas liberas dimitti, iterumque uniones renasci. Quòd si priusquam lapis eximitur, huius altrix bestia moriatur, unà cum

carne

carne putrescere, & perire dicitur. Suapte natura rotundus & leuis est, probeq́ circumscriptus. Si quem ex eis uelis affabre aliter quàm natus est expolire, is artificium prodit: non enim cedit, sed asper fit, & se fraudibus atque insidijs ad speciem indicat attentari.

De Indica Margarita. CAP. XXVII.

INdica urbs est nomine Perimuda, cui eo tempore cum in Bactris Eucratides regnaret, Soras ex generis regij stirpe profectus imperauit, hanc quidē ipsam Ichthyophagi incolentes, Margaritas retibus comprehendunt. Margaritiferæ Conchæ magnorū turbinum similitudinem gerentes, gregatim natant, & quemadmodum Apium examina duces, sic eæ reges habent, tum formæ pulchritudine, tum magnitudine præstantes. Summa autem contentione urinatores ideo certant ad capiendum gregis ducem, quòd eo capto, cunctum gregem rectione orbatum, non loco se mouentem, assequuntur: quàm diu rex fugiendo elapi potest, sapienter eas regit & conseruat. Iam porrò captas in paruulis dolijs sale condiunt, cum erosa caro fuerit, & defluxerit, unio solus relinquitur. Optimus Indicus, & in mari rubro procreatus existimatur. Itemq́ in occiduo Oceano, ubi existit Britānia, nascitur. Indicus terrenus dicitur naturam habere nō propriam, sed fœturam esse crystalli, non gelu concrescentis, sed fossitij.

Inaniora sunt testacea & crustacea, & infirmiora iumenta, luna decrescente. CAP. XXVIII.

TEsta crustáue intectorum hoc etiã proprium est, ut ad decrescentem lunam ex inanitate & exilitate corporis laborent: quod quidem ipsum, declarant testacei generis Purpuræ, Buccinæ, & his affines: itémq; crustacei generis Paguri, Locustæ, Astaci, Cancri, & id genus. Itémq; imbecilliora, infirmioráq; decrescente luna, iumenta fieri dicuntur: eámq; ob causam harum rerum prudentes, in hac mensis parte genita, quòd minus laboriosa sint, consulunt non alenda esse.

De Patellis. CAP. XXIX.

PAtellas non sanè à saxis auellas, ne Milonis quidem digitis, qui Punicum malum cum apprehendisset, arctè adeo comprimebat, ut non aduersariorum quisquam posset extorquere è manu. Eas autem quicunq; de saxo, ad quod adhæserint, abstrahere aggreditur, magna quidem uoluptate ex earum comprehẽsione afficitur, quòd eas uersans, sperat se præda potiturum esse, ueruntamen illarum compos quarum fieri studet, nequit: tandem aliquando ferro abrasæ abscinduntur à saxo.

GYLLII ACCESSIO.

De Ostreis. CAP. XXX.

OStrea neque coitu, neque parente procreantur, ac nimirum omnia ex cœno nascuntur; illorum neque fœmina, neque mas distinctus est, sed eiusdem naturæ sunt, atque adeo inter se similia, ut non marem à fœmina internoscere possis.

De

De Pinna. CAP. XXXI.

PInna belua marina, è genere concharum eſt, pandit ſeſe hiatu teſtarum, & carunculam extra conchas eminentem, ex ſeſe prætendit, tanquam eſcam circũnatantibus piſcibus. Cum Cancro comparandi cibi ſocietatẽ facit, eamq́ꝫ ob rem Cancer cum piſcem quempiam adnatare uidet, illam leuiter morſu admonet, tum Pinna magis ac magis ſuas conchas patefacit, ac piſceis innatantes conchis compreſsis edit, partemq́ꝫ ſocio tribuit.

GYLLII ACCESSIO.

De Pinna. CAP. XXXII.

PInna, inquit Cicero (ſic enim græcè dicitur) duabus grandibus patula conchis, cum parua Squilla quaſi ſocietatem coit comparandi cibi. Itaque cum piſciculi parui in concham hiantẽ innatauerint, tum admonita Squillę Pinna morſu comprimit conchas: ſic diſsimilimis beſtiolis communiter cibus quæritur. In quo admirandum eſt, congreſsúne aliquo inter ſe, an iam inde ab ortu naturæ ipſæ congregatæ ſunt.

De Purpura. CAP. XXXIII.

PVrpura uehementer edax eſt, longam linguam habet, ea attrahit quæ comedit, eadem etiam capitur. Capiendi modus eiuſmodi eſt. Paruam naſſam denſo contextu, exiguis maculis purpurarij piſcatores contexunt, intus in media naſſa Strombus piſcis illecebra appenditur, ad eam alliciendam: Purpura

maiorem in modum linguam distendere contendens eò pertinere,& Strombum ipsum assequi conatur:& ne ab esca quam ligurit,aberret, omnem eam necesse habet exerere: itaque ipsam eatenus exprimit,quoad intumescentem retrahere non quit: unde fit, ut eam piscator liguritione irretitam comprehendat.

De Purpura. CAP. XXXIIII.

PVrpurarius infector, si postquã purpurã non in hominum cibum,sed ad tingendas lanas comprehenderit,inexhaustum uelit fieri colorem,& perfecte tinctum,uno saxi ictu purpurã intcrimit. Quòd si leuior plaga inferatur,& etiam nunc spirans relinquatur,atq; iterũ lapide percutiatur,ad tincturã fit inutilis,nam ex eo dolore tincturam amittit. Quod quidẽ ipsum præclare Homerum intellexisse dicunt. Idcircoq; uno ictu celeriter morientes purpurea morte affici ait,peruulgatum suis uersibus illud canens,Cepit hunc purpurea mors,& fortis Parca.

GYLLII ACCESSIO.

De Purpuris. CAP. XXXV.

PVrpuræ congregatiles,sicut apes, quasi communitatem coëunt fingendorũ fauorum, in quibus fœtus suos procreant, & cõmuniter uiuunt. Tyrij hæc de purpuræ inuẽtione dicunt:Cum canis Herculis in saxo adrepentẽ purpuram uidisset, eminentem extra cõchas,carnem exedisse, & illius sanie sua labra Phœniceo colore tinxisse: ut autem uenisset heros ad puellam nomine Tyrum, quam in amore habebat, ipsaq;

ipsaq; canis labra insolito colore purpurascere animaduertisset, dixit se non fore amplius in Herculis amore, nisi sibi uestem ex eadē tinctura, qua canis os efflorescebat, cōficeret. Quamobrē Hercules ex bestia studiose cōquisita tabem collectā puellæ attulit. Iam porrò Phœnices Purpurarū captarum testas cōfringunt, & carnes ad tincturā condiunt, & aqua dilutas, & sordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquunt: earum sanguis ut ab igne incalescit, fluit, & efflorescit, partimq; flauescit, partim Cyaneo colore fit, partim in alium colorem conuertitur: ac iam quicquid imposueris, in illius colorem commutatur. Purpuræ tinctura in sole uersari gaudet, ipsa enim sole radiata illuminatur, & magis illustratur.

De Testudinis prudentia. CAP. XXXVI.

TEstudinum amor circa curam fœtuum suorum ex eo perspicitur, cum parturiunt, ex aqua egrediuntur, atq; in arido ex sese secundum mare oua pariunt, quæ cum uel ad incubāda infirmæ sint, uel diu in terra uersari non possint, ea primum leui & molli arenarum cumulo obruunt, deinde, notam pedibus imprimunt, qua post reuersionem locum recognoscunt. Alij uero dicunt fœminam triginta dies oua perseuerare custodire, eademq; interea à mare nutriri: posteaq; libenter & promptè sic suos fœtus, tanquam aurum defossum homines, refodere. Caput marinæ testudini abscissum, non continuo moritur, sed & uidet, si ante oculos ei manus obuersetur, illos

claudit:& paulo etiam propius ſi manum admoueas mordet: longe lateq; fulgorem eius oculi iaculantur, quorũ pupillæ candidiſsimæ ac ſplendidiſsimæ cum exiſtant, eruuntur, ut uel auro includantur, uel monilibus imponantur: quamobrem mulierum admiratione plurimi æſtimantur.

De Indica & fluuiatili & terrena Teſtudine.
CAP. XXXVII.

TEſtudinis Indicæ & fluuiatilis teſta non minor eſt quàm ſcapha iuſtæ magnitudinis: decem enim leguminũ modios capit. Ac illic quoq; terrenæ Teſtudines gignuntur, magnitudine maximarum glebarum, quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitantur, bene penitus intrante aratro, & ſulcum facilime proſcindente, & glebas in excelſum excitante. Eiuſmodi Teſtudinum genus aiunt teſtas exuere, ac ſanè eaſdẽ ab agricolis ſic ligonibus abſtrahi, quemadmodum uermes ex uerminoſis locis: eædemq; nõ amaræ, ut marinæ ſunt, ſed & ſuaues, & pingues habentur earum carnes.

De Teſtudinibus maris magni.
CAP. XXXVIII.

IN nuncupato mari magno Inſulam eſſe nomine Taprobanem peruagatum eſt, longitudine ſeptem mil. ſtadiorum: latitudine uero quinq; mil. Vrbes autem non habere, ſed quinquaginta & ſeptingentos uicos: tecta ex ligno facta non eſſe, ſed ex integumentis maximarũ Teſtudinũ, quę in eo mari procreãtur:

Vniuſcu

Vniuſcuiuſq; ſuperficies integrum tectum præſtare poteſt, nam ſingulæ teſtæ ad quindecim cubitorum magnitudinem procedunt, ut ſub eis non pauci habitare queant, ac nimirum uehementiſsimos ſolis ardores defendant, & prolixam umbram efficiant, ſicq; ad perferendos imbres reſiſtũt, ut melius quã omnes tegulæ pluuiarum uim repellant. Neque enim ſic eas habitatores, quemadmodum tegulas fractas ſarcire habent neceſſe, nam totum tectum ex ſolida teſta conſtat, ut ſuffoſſo ſaxo & cauernoſo & natiuum tectum efficienti, ſimilis eſſe uidetur. In Gange Indiæ fluuio, Teſtudines naſcuntur, quarum teſta non minori magnitudine eſt, quàm dolium capax uiginti amphorarum.

De Teſtudinibus Trogloditycis. CAP. XXXIX.

NYmphes librorũ quos conſcripſit de Ptolemæis nono, Trogloditydis dicit Teſtudinum tegmẽta ea eſſe magnitudine, ut ſex modios Atticos ſingula capiant.

GYLLII ACCESSIO. CAP. XL.

TEſtudines ideo incredibiliter timent, & oderunt maritos ſuos, quòd haudquaquam eis ſimiliter ut cæteris beſtijs iucundus coitus ſit, imo maximum dolorem eis affert: nam maris os & durum, & aculeatum, & inflexibile fœminam intolerabili doloris ſenſu afficit. Quamobrem dentibus inter ſe pugnant, quod hæc infeſtum coitum effugere contendat, ille inuitam tandiu cõuellit, quoad robore uictã ſubegerit

rit,& tanquam longi belli præmium ecceperit,& pulchram rapuerit in bello puellam: eorum coitus terrenorum Canum,& Vitulorum marinorũ similis est.

De Echinis piscibus. CAP. XLI.

TVrbo & tempestas ad terram Echinos allidens è mari funditus in aridum expellit: hi eius periculi metuentes, cum sentiunt mare inhorrescere, & uentorum acerbitate procellas cieri, suis spinis lapillos ad gestandum faciles tollunt, ut libramentum ac firmamentum habeant, ut ne procellarũ incursui, ad euertendum opportune periculum, à quo sibi timent, uehementer subeant. Eos obductos testa, atque aculeis communitos, si quis contriuerit, & alia separatim ab alijs frusta in mare abiecerit, hæc tamen cohærentiam & coitionem inter se faciunt, & affinem partem recognoscunt,& applicata cohærescunt, uelut conseruntur, simul & naturali rursus quadam cõciliatione integrantur.

Quibus rebus commodus sit Echinus marinus & terrestris. CAP. XLII.

AD stomachum hebetantem non parum proficit Echinus marinus, etenim uel omnium ciborum fastidio laborantem, in pristinæ ualetudinis statum restituit, atque uesicam (quemadmodum harum rerũ bene periti affirmant) uacuam facit: etsi corpus scabie infectum eo perungatur, ad sanitatem redit: uulnerum sordes cum testis crematus extergit: Cinis terreni herinacei cremati ad picem admistus, & locis à pilo

pilo nudis illitus, pilum (ut sic dicam) à suis sedibus fugitiuum reducit: in uini autem potione sumptus remedium ad dolores renum adhibetur: ad aquam intercutem datus, medicinam efficit: ex eiusdem iecore ad assum solem exsiccato Elephantiasis morbi sanatio efficitur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum prudenter à tempestatibus sibi cauet Echinus. CAP. XLIII.

ECHini haudquaquam à consilio inopes, etenim uentorum turbines & procellas cum sentiũt exoriri, dorso quisqꝫ lapidem quem suis spinis possit ferre accommodat, ut contra tempestatum incursiones, ne ad littora expellatur, firmamẽtũ ac robur habeat.

De Stellis marinis. CAP. XLIIII.

STellæ marinæ crusta intectæ, Ostreis tam crudeliter inimicæ sunt, ut hæc ipsa exedant, & conficiãt. Ratio insidiarum quas eis moliuntur, eiusmodi est: Cum testacea suas patefaciunt Conchas, ut & refrigerentur, & si quid quod pertineat ad uictum inciderit, compressis Conchis exceptent: eæ suo pede intra testas insito, eos claudi prohibentes, Ostreis explẽtur.

De Spongia. CAP. XLV.

SPongiam dirigit pusilla bestia, non specie quidem Cancro, sed magis Araneo similis, neque enim inanima hæc est, nec sanguinis expers, sed partus maris animans saxis innascitur: & quemadmodũ cætera animalia motu prædita sunt, sic hæc ipsa suum quen-

dam motum habet: ueruntamen animalculo ad se sensu afficiendam, atque illud admonendam quod sit animata, eget. Nam propter quandam raritatem ingenitam & mollitudinem pertusani non se commouet, sed cum quippiam in sua foramina inciderit, ab ea bestiola quam dixi Araneo similem excitata, id cõprehendit & exedit: cum autem ad euellendam eam è saxis hamo accedit, ipsa ab eo animali cõuictore suo stimulata inhorrescit, & contorquens se arctissime contrahit, quæ causa hercule est, cur piscatori plurimum negotij facessatur.

GYLLII ACCESSIO.

De Spongijs. CAP. XLVI.

Certamen ineunt magnum & difficile piscatores cum spongias ad scopulos adhærescentes inter se iunctas tanquam messores uibrata falce à saxo abscindunt, atque abiecta omni cunctatione fune socios admouent, ut ex ima maris sede celeriter subtrahantur. Nam ab spongijs cæsis sanies ad piscatorum nares manans, non modo tetrum odorem redolet, sed ad nares adhærescens, sæpe eos suffocat.

De Castore. CAP. XLVII.

Fiber in utraq; sede uiuit, nam die quidem in fluuios abditus ætatem agit: nocte in terra uagatur, casu & fortuito obiectis uescitur. Quòd autem causam ab insequentibus uenatoribus cur tam cupide petatur non ignorat, idcirco mordicus premens usque incumbit ad elidendos testes, quoad ab se absciderit,

& sic

& sic eos abiecerit, tanquã homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcũq; portat ad se redimendum exponit. Quòd si postea quàm exsectus & ex periculo seruatus fuerit insectantibus iterum urgeatur, hic sese alleuans, atq; quamobrẽ insequi ulterius pergere non debeant, causam ostendens, ad reuertendum quod iam ea parte quam expetunt careat, uenatores inducit. Persæpe etiam nunc testiculis præditus cum à uenatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita astute comprimit, & occultat, ut insectatores fallat.

De Verme Indico. CAP. XLVIII.

INdus fluuius bestiarum ferarum expers est, solum in eo nasci uermem aiunt, speciemq; eorum qui ex ligno gignuntur, & aluntur, gerere, ad septem cubitorum longitudinem & eo amplius procedere, eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus uix complecti queat. Iis in superiori oris sede unus dens inest, in inferiori alter, ambo quadranguli cubitalem longitudinem habent: quod enim cunq; siue animal, siue lapidem comprehenderit, facilime conterit. Interdiu ima in sede fluminis uersatur, cœno gaudens: noctu ad terram procedit, & in quodcunq; inciderit uel Equum, uel Bouem, uel Asinum, conficit, atq; in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto uentre, exedit: ac si de die fame premitur, & siue camelus siue bos in ripa bibit, uiolentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit,

& robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pellis duorum digitorum crassitudine est, eiusmodi autem machinatione capitur: Hamum robustum ad ferream catenam alligatum deijciunt, & ne ferrum deuoret, agnum aut hœdum ad illecebram in hamum implicant: deinde in fluuium demittunt. Triginta uiri hasta & ense accincti, & corneis sudibus bene robustis, si percutere sit necesse, adsunt: deinde hamo captum trahunt, & abstractum, interficiunt: Triginta dies appensum tenent, atque ex eo in fictilia uasa crassum oleum stillat: singuli uermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant. Huius ea est uis olei, ut sine ullo igne eius infusa hemina quencunque lignorum aceruum comburat. Ac si uel hominem uelis uel aliud animal exurere, primum ut hoc infuderis, funditus statim deflagrauerit. Eodem ipso Persarum regem aiunt capere hostium urbeis: neque arietes, testudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse: nam cum fictilia uasa unius heminæ capacia eo impleta & obstructa in portas iaculatur, uasa quidem ad portas allisa rumpuntur, at oleum delapsum ignem circunfundit, ut restingui non possit, & flamma insaturabilis comburit homines pugnantes. Hæc Ctesias Cnidius.

DIVISIO PISCIVM. CAP. XLIX.

Cartilaginea uocantur, quæ squammis carent, ut Murena, Conger, Torpedo, Pastinaca, Bos, Mustellus,

ſtellus, Delphinus, Balena: hæc enim ſola ſunt de aquatilibus uiuipara. Mollia appellantur, ex aquatilibus oſsium expertia: ut, Polypus, Sepia, Loligo, Vrtica: quæ etiam ſanguine, & uiſceribus carent. Cruſtis tenuibus tecta: Aſtaci, Squillæ, Cancri, Paguri, hæc ſenectutem exuunt. Siliceis teſtis concluſæ, Conchæ, Murices, Buccine, Turbines, Echini, Locuſtæ. Iam dentibus ſerratis prædita eſſe dicuntur, quæ dentes teretes & acutos habent: ut, Lupus, Canis, Leo, Panthera, hæc eadē ſunt carniuora. Vtrinq; dentati, Homo, Equus, Aſinus, & ſanè adipem habent. Dentes continuos poſsidet, Bos, Ouis. Dentes exertos habent, quæ extra dentes eminentes oſtendunt, Aper: nam Elephanti potius quàm dentes cornua appellanda ſunt. Inſecta: ut Veſpæ, Apes: hæc enim ſpiratione carere dicuntur. Ambigentia: Equus fluuiatilis, Natrix, Caſtor, Crocodilus. Latibulis teguntur, Lacertus, Salamandra, Teſtudo, Crocodilus, Serpens: hæc etiam ſenectutem exuunt, præter Crocodilū, & Teſtudinem. Biſulca: Equus, Aſinus, Bos, Elephantus, Capra, Ouis, Sus. Multifida: ut, Homo, Canis. Planipeda: Cygnus, Anſer. Cuteis alis prædita, Veſpertilio. Vncinatis unguibus ſunt, quibus incuruum eſt roſtrum: ut Accipitres, Aquilæ.

De Piſcibus Nili. CAP. L.

MAximis æſtatis caloribus cum in Aegyptiorum agros Nilus redūdat, & dilabitur, atq; explica-

tus marini æquoris speciem similitudinēq; gerit, tum Aegyptij ibi piscātur, ubi antea arationes essent, & nauibus ad fluuij accessionem accōmodatis nauigant: Postea uero quàm Nilus redit ad se, atq; ad pristinā modi rationem à natura sibi attributā, pisces à parētis fluuij decessu deserti, ad breuia limosa adhærescunt, atq; agricolis ad prædā relinquunt. Quamobrē huiusœmodi alluuio Aegyptijs pisciū messis dici potest.

De Piscibus Hieropolitanis. CAP. LI.

AD Bambicem, olim sic appellatam, nunc uero Hierapolim à Seleuco nuncupatā, pisces & sacri habentur, & confertis turmis natant. Duces item habent, & cibos quos eis uorandos obijciunt, exedunt, & conficiunt, maximeq; ex omnibus piscibus amicitiam inter se seruant, perpetuaq; pace deuinciuntur, siue quòd deus hunc animorū consensum eis afflat, siue etiam quia obiectis escis cum abunde expleātur, necesse non habent aliorum attingere escas.

De Piscium coitu. De Lupo & Mullo. CAP. LII.

NOn uno eodemq; tempore pisces habent libidinem procreādi: uerum alij uerno tempore se ad uenerem rumpunt, alij æstiuo ad coitum impelluntur, alij autumno amoris flamma conflagrant, complures hyeme uenereum complexum expetunt: plurimi, ut semel peperere, deinde toto anno à pariendo conquiescunt. Lupum unius anni spatio binos partus edere audio: Mullum ter singulis annis uentrem ferre, eius nomen significare aiunt.

De coitu

De Coitu animalium. CAP. LIII.

VIgente uerno tempore, & efflorescente terra, libidinis ardore bestiæ terrenæ, aquatiles, & uolatiles flagrant. Ex piscibus alij frequentia oua, atq; alia ex alijs nexa, arenis atterunt: alij interea cum natant, infinitatem quandam ouorum expellunt, atq; eijciũt, quorum non pauca à tergo nantes exsorbent. Enimuero mares antecedunt, & semen spargunt: fœminæ uero sequentes insaturabiliter hiantes atque eminentes explentur. Iam quòd piscium quidam sic cum fœminis uersantur, tanquam cum uxoribus, easq; custodiunt: quòd etiam ex piscium genere aliqui riualitate laborant, atque obtrectatione, antea dixi. Ex eis plurimi in uenerem magis uerno tempore exardescunt, & magis in Pontum secedunt, quòd illic cubilia naturæ munere piscibus sint à feris bestijs, quas mare alit, libera: soli Delphini minuti illic errant. Polypis, Paguris, Astacis caret, qui sanè paruulis pisciculis perniciosi existunt.

GYLLII ACCESSIO.

De partu piscium. CAP. LIIII.

QVid dicam, inquit Cicero, quantus amor bestiarum sit in educandis, custodiendisq; ijs, quæ procreauerint, usque ad eum finem, dum possint se ipsa defendere: etsi pisces, ut aiunt, oua cum genuerunt relinquunt, facile enim illa aqua & sustinentur, & fœtum fundunt.

Non omnes pisces muti. CAP. LV.

QVi omnes pisces silentij condemnant, eos mutos affirmantes, ij in eorum natura indocti sunt & rudes: nam ex ijs nonnulli editis sibilis strident, & grunniunt: Lacerta enim, Chromis, Aper, grũniunt: Chalcis sibilat: Coccyx similiter atque auis sua gentilis, unde nomen traxit, uocem emittit.

Quemadmodum ad pariendum pisces enatant in uicina flumina. CAP. LVI.

PIsces cum uicini sunt ad pariendum, ex salsilagine ad flumina lacusúe mari suo propinquos sese incitant, aquam à tempestatibus conquiescentem cupide amplexantes: tranquillitas probe affecta est, ad excipiendos piscium partus, & conseruandos ex damni contractione, atque insidiarum comparatione, propter beluarum quietem & paucitatem: cuiuscemodi libertatem & immunitatem flumina & lacus habere solent: atque ideo Euxinus pontus plurimis piscibus abundat, quòd non solitus sit beluas procreare: & sicubi autem Vitulos marinos profert, minime ij quidem grandes euadunt: à cæteris autem omnibus beluis maleficis pisces ibidem tuti sunt.

Quemadmodum pisces diuersas sedes & cibos habent. CAP. LVII.

PErmultas sedes commorationum pisces habent: alij enim in saxis uersantur, alij ad harenas adhærescunt, nonnulli ad herbas commorantur: Nam permultæ herbæ marinæ & uariæ habentur. Earum quædam musci, quædam algæ appellantur, quędam ampeli,

ampeli,quædam ſtaphyline: ſunt etiam quæ fuci uocentur: eſt quædam nomine braſsica, quarum aliæ alijs paſtus miniſtrant, nec piſcium quiſquam aliam atque eam quam aſſueuerit depaſci attingit.

Dulci aqua in mari piſces aluntur. CAP. LVIII.

ARiſtoteles, & ante hunc Democritus, ex hiſq; Theophraſtus dicit,non aqua ſalſa,ſed dulci piſces qui mare incolunt ali: idemq;, quod propemodum incredibile uidetur, ex ipſis operibus confirmare uolens,quandam potabilem in omni mari aquam eſſe,id experimento docet: nam ſi quis concauum è cera uas tenui opere finxerit, atque in mare demiſerit inane, alicunde appenſum, ut aquam tranſmittere queat,die ac nocte una dulciculo & potabili humore completur. Empedocles Agrigētinus aliquam etiam ait dulcem non omnibus notam in mari aquam eſſe, qua piſces nutriantur: cauſamq; affert, cur in ſalſo dulcis ſit,quam ex eius ſcriptis cognoſces.

GYLLII ACCESSIO.

De foſsili & uario piſcium genere. CAP. LIX.

THeophraſtus piſceis ait foſsiles in Heraclia & ad Tium Ponticum Mileſiorum coloniam naſci. Idemq; piſceis hyberno frigore conglaciantes narrat, non ſenſu prius affici,quàm in patinam coniecti ſuccenſis ignibus coquuntur. Simul & in Paphlagonia piſces nuncupatos foſsiles, mirifica natura eſſe, nam bene penitus effodiuntur ex locis neque fluuiorum influxiones,neque calidas aquas habentibus,ex

eisq; uiui exciduntur. Mnaseas Patrensis in Clitore fluuio tradit pisceis loqui. Philostephanus Cyreneus, Callimachi familiaris, in eo opere quod inscripsit, De mirabilibus fluuijs, dicit pisces quosdam in Aorno flumine similiter atque Turdos loqui. Nymphodorus Syracusanus mugileis & anguillas tantopere inquit cicures esse, ut de largientium manu cibum sumant. In Arethusa Chalcidensi mugiles etiam mansueti & anguillę inauribus tum argenteis, tum aureis ornati accipiunt à largientibus cibos, à sacerdotibus uiscera, & caseos. Polybius quarto & tricesimo libro historiarum, inter Pyreneos & Narbonem dicit agrũ esse, per quem Illiberis, & Ruscyno fluuij præterfluẽtes, urbeis gentiles suas ferũtur à Gallis habitatas, esse autem agrum illum capanum, tum tenui & rara terra, tum multo gramine uestitum, in eo pisceis fossiles esse. Cum enim sub gramine terra ad duo tria ue cubita arenosa sit, & subterlabatur errans aqua, pisces etiã simul cum aqua sub terram cibi gratia subeunt. Nam quod graminis radice delectantur, ideo agrum subterraneis fossionibus implent: eiusmodi autem pisces refossi capiuntur. Theophrastus item commemorat pisces, qui sic ex fluminibus in terrã tanquam Ranæ exeant, & rursus in aquam redeant. Postea autem quam (sicut ait Nicolaus Damascenus, quarto & centesimo libro) ad Apameam Phrygiæ urbem, Mithridatici belli temporibus è motu terra discessisset, lacus qui antè ibi nulli comparuissent, repente extitisse, fluuiosq;

uiosq; & fontes nouos ex eisdem locis terræmotu excitatos fuisse, ucteresq; exaruisse, ac nimirum plurimam aquam tum dulcem, tum salsam, tametsi ab eis locis mare longe abesset, ex uisceribus terræ sic emanasse, ut tractum uniuersum illum tum Ostreis, tum alijs piscibus marinis referserint. Multis etiam locis constat piscibus pluisse. Phanias treis dies scribit in Cheronesso piscibus pluisse. Philarchus libro quarto, testatur se uidisse sæpe pluere piscibus. Heraclides altero & uicesimo historiarum in Pæonia scribit & Dardania Ranis pluisse, tantamq; multitudinem delapsam fuisse, ut & uiæ earum plenæ essent, ac nimirum primos dies partim neeantes, partim domos occludentes, tolerasse: ueruntamen nihil profecisse, nam non modo uasa ijs replebantur, sed & cum cibis simul uel elixæ uel assæ reperiebãtur. Itaq; cum ex aggeratis Ranis impediti, nõ possent neque aqua uti, neque in terra pedem ponere, neque mortuorum tetrum odorem ferre, ex ea regione excesserunt. Scio etiam Posidonium Stoicum, cum loquitur de piscium multitudine, hæc scripsisse, eo tempore cum Sarpedon ad Ptolemaidem deuictus, in mediterraneam regionem, cum reliquis copijs cederet, & Tryphon uictor cum exercitu secundum mare iter confi ceret, subito marinos in sublime elatos horribili murmure ad terram accessisse, & eos omneis alluuione oppressisse, pisciumq; ingentes aceruos cum mortuis simul maris recessu relictos fuisse. Quod ipsum

postea quàm Sarpedon audiisset, eò profectum, & hostium clade delectatum fuisse, & piscium copiam Neptuno uictori sacrificatione facta asportasse. Neq; præterea silentio prætereundi, qui piscibus in Lycia diuinant, de quibus Epicharmus secundo libro Lysiacharum historiarum ita scribit: Cum ad mare accesserunt, ubi Apollini lucus consecratus est, cuius in medio excauatus sicca in harena locus δῖνος appellatur, qui oraculum petunt, gemina uerua ex ligno facta, decem assarum carnium frustis implicata portantes, eò accedunt, & sacerdote quidem in luco sessitante silentio uerua in δῖνον conijciunt, & quid inde eventurum sit, expectant. Post obeliscorum iactum, locus ille maximis impletur aquis, ac nimirum ea piscium multitudo accedit, ut rei spectaculũ stupidum spectatorem detineat. Cum autem consultor piscium quos uiderit genera uati denunciauerit, ab eo eorum quæ postulauerit, responsum fert. Apparent autem Orphi, Balenæ, Pristes, & multi alij ad aspectum nostrum insoliti.

De uaria & multiplici Piscium natatione.

CAP. LX.

Vagantur pisces atq; errant, alij quidem frequentes, similiter atq; uel greges porcorum, uel ordines militum turmatim euntium, uel acies longior quàm altior, à fronte nimirum ad tergum porrecta: alij ordinibus à fronte ad tergum sigillatim explicatis, cum ornatu proficiscuntur, alij cohortum similitudinem

tudinem speciem'q; gerunt: nonnulli uelut decuriati natant, tum quidam instructis ab uno cornu ad alterum ordinibus natant: sunt qui in cauernis se tenent, ibidem'q; æuum agitant.

Quemadmodum in summa hyeme se pisces tepefaciunt. CAP. LXI.

HYeme summa & teterrima, cum mare maximis turbinibus & acerrima tempestate furit, tum ad imam maris sedem pisces adhærescunt, horrentes perfrigidam maris tempestatem. Itaque ex ipsis sunt qui arenas pennis exaggerent, & his tecti seipsi tepefaciant, alij in saxorum angustias compulsi atq; compressi, ibi in protectione à frigore libenter quiescant, alij in pelagi cauernas abditi atque abstrusi summam maris inhorrentem uitant, neque enim in mari imo tam aiunt furentes & inflatas, quàm in summo tempestates cieri & agitari. Ineunte uere, cum cœlum serenum est, & dies læti illucent, & herba prata conuestiunt, plantæ uirere incipiunt, tum pisces maris tranquillitatem sentientes, ad extimum & summum mare efferuntur, uagos & saltatorios agunt motus, & tanquam peregre redeuntes, propè à continenti natant.

Quemadmodum in finibus uadosis pisces capiuntur. CAP. LXII.

SIne nassis, hamis, ac euerriculis hoc pacto pisces comprehenduntur, ut homines in piscatorio artificio callidi, ad maris sinus uadosos & minime inaccessos

ceſſos eo tempore cum iĳ à procellis & tempeſtatibus conquieſcunt multos mortales adducant, eosq́ iubeant arenã eatenus proterere,& conculcare, quoad ex uehementi pedum impreſsione, bene alta ueſtigia faciant,ne ipſa tamen ueſtigia concidens arena cõfundat, néue uentorum perturbatione aqua concitetur: non longo interuallo eò ingreſsi in ueſtigĳs impreſſis amplos piſces conſopitos, Paſſeres, Rhombos, Torpedines,& pleroſq; alios eiuſmodi capiunt.

De acrimonia piſcium in audiendo Lupi,Salpæ, Mugilum,& reliquorum. CAP. LXIII.

SEnſu audiendi acerrimo eſſe Lupum, Chromin, Salpam, Mugilem, ex Ariſtotelica præceptione patet. Lupum præterea præclare intelligere ſe in capite poſsidere lapidem hyberno tempore perfrigidum,ſibiq; infeſtiſsimum. Itaque illo ipſo anni tempore eum lapidem calefacere haudquaquam inſcium cõtra lapidis frigus remedium eſſe ipſum tepefacere. Similem etiam lapidem Chromin, Pagrum, Vmbrã habere,eandemq; uitãdi frigoris, quã Lupum ſequi rationem. Itemq; eſſe in piſcium genere paraſitos,cuiuſmodi Peduunculum appellatum,quæ Delphinus ceperit deuorantem, itaque ex eius præda tanquam ex locupleti menſa refertum pingueſcere,eo nimirum Delphinum tantopere delectari, ut cum ipſo libenter quæ comprehenderit,communicet.

De piſcibus qui uiuunt in feruenti aqua. CAP. LXIIII.

In Africa

IN Africa feruentis aquæ lacus esse existimatur, in quo pisces & uiuere, & natare dicuntur, & ad obiectum cibum assilire: ac si quis in frigidam eos iniecerit, auditione accepi ipsos interire.

De piscibus paludis Pæonidis. CAP. LXV.

ZEnothenus scribit in Pæonide palude quosdam pisces procreari, quibus adhuc palpantibus si eos bubulo pecori edendos obijcias, expletur libentius, quàm cæteri boues fœno. Contrà ab eorundem mortuorum usu, sicut idem ait, tantopere abhorret, ut non attingat.

De Ranis Seriphijs. CAP. LXVI.

IN Seripho Ranæ prorsus mutæ sunt, si uero has aliò importes, acre quiddam & tragicum sonant. In Pierium lacum qui non perennis est, sed hyeme tantum existit, ex aquis in eum confluentibus Ranas si quis inijciat, silent: alibi tamen uocales. Seriphij de his Ranis gloriantur, hoc uidelicet fieri munere quodam Perseo diuinitus dato: qui cum rediret cum capite Medusæ, & terram lustrasset permultam, cumq; ut par erat fessus prope lacum illum somnum capere uoluisset, Ranas strepentes interpellasse: itaq; Perseum molestia affectum, à patre Ioue deprecatũ fuisse, ut Ranas clamare prohiberet: Patrem uero eius precationem exaudisse, ac Ranas illius loci perpetui silentij condemnasse. Theophrastus tamen hanc explodens fabulam, & Seriphiorum uanam gloriationem redarguens, aquæ frigiditatem affert causam esse, cur

hæ mutæ ſint. Lacus in Pheneo eſt qui nullos piſceis affert. Cicadas propter frigidam corporis conſtitutionem non canere idem ait, quoad ſol iam procedente die incaluerit. Cum ex Italia Neapoli Puteolos iter facerem, Ranas perſpexi, quarum pars quæ ad caput pertinet, repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata concretioni limoſi humoris ſimilis trahebatur.

Quemadmodum ex Ranis ad coitum mares alliciant fœminas. CAP. LXVII.

VT hominum illecebræ quædam amoris eſſe dicuntur, ſic Ranæ amatorium quiddam in uoce uſurpant. Etenim quemadmodum ad captãdos amores ſuos, homo amans laſciuam cantiunculam cantitare ſolet, ſic ſuæ cuiuſdam emiſsione uocis quam ololyginem uocant, coitus ſignificationem mas fœminæ dat, atque ut eam allexerit, ambo noctem, quòd in aqua non queant coire, expectant. Interdiu uenereo complexu implicari horrent, at noctu in magna ſecuritate ueneri dant operam. Cum uocalius quiddam quàm ſint ſolitæ, ſonant, pluuiæ aduentum denunciant. Quod Natricem Rana male oderit, atque incredibiliter pertimeſcat, ipſum ideo contra ſumma uocis contentione exterrere conatur. ¶Ranæ ſine pedibus naſcuntur, deinde ætatis progreſſu ſubcreſcunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Ranis Aegyptijs. CAP. LXVIII.

Aegyptia

Aegyptiarum genus Ranarum sapientia excellit. Nam si in Natricem inciderit, arundinis frutum obliquum mordicus tenet, & nihil de robore remittens, firmissime retinet. Is igitur eam non potest deuorare, propter arundinem: non enim ore arundinem complecti potest: ex quo fit ut Rana Natricum uim prudentia superet.

De piscibus Armeniæ. CAP. LXIX.

IN Armenia excelsum saxum auditione accepi permultam aquam emittere, atque sub ipsum subijci fontem quadrangulum treis passus altum, singulaque eius latera stadij dimidium occupare, & simul cum aqua pisceis frequentes excidere, cubiti magnitudine, tum maiores, tum non multo minores: & ex ijs partim delabi semimortuos, partim adhuc palpitantes ad mortem præcipitare. Et peruagatum est eos colore esse nigerrimos, & non aspectu insuaueis. Veruntamen si quid eorum uel homo uel fera bestia gustarit, statim mori. Propterea Armenios quod ferarum multitudine redundent, primum eos collectos ad solis radios exsiccare. Deinde ne hausta piscium aspiratione graui & pestilenti pereant, ore & naribus obturatis hoc piscium genus dissecare, quod quidẽ ipsum in farinas redigunt, & ad ficus admistas in ea loca, quæ maxime abundant feris, disseminant. Bestiæ primum ut eas attigerunt, statim moriuntur, atque ea fraude Apri, feræ Capræ, Cerui, Vrsi, Asini syluestres necantur, nam eiusmodi animalia ficuum & fari-

narum auidissima sunt. Iam uero alio modo tollunt Leones, Pardales, Lupos. Nam in domesticarum Ouium & Caprarum discissum latus farinas ex ijs piscibus temperatas abdunt. Post uero hanc escam ad eos alliciẽdos obijciunt, ac cum eiusmodi quippiã Pardalis, Leo, Lupus gustarint, continuo moriũtur.

Quemadmodum Lycij per pisces diuinant.

CAP. LXX.

AVspicijs quidam diuinant uolatus auium & sedes considerantes. Et in hac sapientia clari habentur Tiresias, Polidamas, & pleriq; alij, qui uiscerum situs & naturas præclarè tenent: alij farinis, & cribris, & caseis futura præmonstrant. Audio item Lyciæ uicum nomine Syrrhum esse, inter Myram & Phellum, ubi sunt qui ad pisceis sessitando, sciant quid sibi uelit appellatorum piscium accessus, & recessus: quid item ostendunt, cum non parent: quid cum frequenteis ueniunt portendant facile intelligũt. Atque eius diuinationis periti sciunt, quid cum salit piscis, demonstrat, quid cum mortuus fluitat, quid cibum sumens, quid etiam recusans præsignificet.

De uarijs piscibus Taprobanæ insulæ.

CAP. LXXI.

TAprobanæ Insulæ mediterranei mare incognitum habent: Maritimi uero Elephantorum uenationem, nisi auditione & fama, haudquaquam acceperunt: omne studium atque operam ad piscationem conferunt. Id mare magnum eam insulam ambiens

biens, infinitos pisceis procreare ferunt, habentes capita Leonum, Pantherarum, & Arietum, aliorumq́ꝫ animalium: & quod magnam admirationem habet, Satyrorum speciem similitudinemq́ꝫ pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisq́ꝫ pro crinibus spinas esse, quorum genera tam monstrosa, exacte explicari non queunt. Ac in eodem mari beluas in utraqꝫ sede uiuentes audio, & noctu segetes & herbas depasci: quodq́ꝫ palmarum fructu iam maturescenti gaudeant, idcirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos uiolento impetu exedere, & conficere, easdemq́ꝫ, cum iam incipit dilucescere, in mare abdi. Tum etiam permultas Balenas Delphinis insidiantes ibidem esse aiunt. Tum duo Delphinorũ genera illic nasci, alterum ferum & inexpiabili immanitate, piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum, circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atqꝫ obiectum cibum libenter sumere.

Quemadmodum in Eridano & Tenaro pisces capiuntur. CAP. LXXII.

VBi insignis Eridanus, & ignobilis Tenarus coitionem faciunt, ibi hoc piscandi genus accolæ exercent, ut hyberno quidem tempore arationibus operam dent: deinde ineunte uere, nondum cõfluente frigoribus conglaciare desinente, qui antea agricolæ essent, nunc piscatores facti, sinosum locum deligunt, quem peracutis securibus circũcidunt, & quid-

dam lacui simile efficiant: non tamen glaciem prope ripam secant, sed in suo statu consistere sinunt, atque locum à glacie nudatum circundant amplo uerriculo. Quod quidem ipsum piscatores in ripa consistentes trahunt, ac nimirum permulti etiam piscatoriæ artis imperiti piscium captionẽ animi causa spectant. Cum autem ij qui adducunt prope ripam uenerunt, tum piscatores extrinsecus glaciem ripæ continentẽ frangunt, atq; in prædam incumbentes in rete pisceis extrinsecus, retrudunt. Ex quo fit, ut ij duplicem fructum percipientes, alterum ex terra, alterum ex flumine, & nautæ & agricolæ censendi sint.

Quemadmodũ ex Istro conglaciante pisces capiuntur: & de natura Antaceorũ. CAP. LXXIII.

ESt etiam Istro sinus adeo profundus & latus, ut mare esse uideatur, in quem onerariæ naues mare transmittẽtes ad usum accolentium insinuantur, atq; appelluntur. Itaque tempestatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorrescit. Sunt etiam in eo insulæ & recessus quidam, in quos refugere licet, & crepidines riparum bene eminentes, quibus cũ æstus reciprocatur, fluctus refringuntur, atque eodem uelut in angustias compulsi, in mare retunduntur. Hoc ipsum ineunte hyeme fieri solet, tum enim hunc augescentem Boreas impellit & concitat. Hic adeo duram glaciem defert, ut hæc uecturas omneis sustineat. Contra acerrimus Boreas flans huic resistit, & sic in altitudinem deprimit, ut bene penitus conglaciet, & eius

eius confluens uijs occultis infra delabatur, glacies campi patentis æquor esse uideatur. Ac nimirum homines uel equis insidentes, uel iugata iumenta agentes, iter faciunt. Nauem onerariam in confluente uersantem tantopere aqua frigoribus concrescens circũligat, ut nec passa uela, nec gubernatores opus sint, quòd ea glaciei uinculo constricta tenentur: nec sanè nauis esse uidetur, non enim amplius fluctibus uerberatur, sed in magna planicie tumuli, aut cuiusdam speculæ similitudinem speciemq́ gerit. Vbi nautæ exsiliunt, in flumine excurrentes, plaustrisq́ onera transuehunt, tum glaciem in orbem perfodientes, puteum excauant, ut uel putei uel maximi dolij os esse uideatur. Permulti pisces lucis desiderio ex glacie tanquã ex tecto effugere cupientes, in apertum os innatant, eodemq́ frequentes congregantur, ut inter se trudant. Vbi ut in stricto scrobe cum permulti alij pisces facile capiuntur, tum plurimi Cyprini, & Coracini, & Percæ, & Xiphiæ, qui nec dum confirmata ætate, nec mucronato rostro existunt, & Antacei, & ij quidem teneri: nam qui ætate processerũt, ad maximi Thunni magnitudinẽ accedunt: ij sane pinguissimo abdomine sunt, ut eius uentrem lactantis Scrophæ suos fœtus ubera dicas: sicq́ aspero corio tegũtur, ut eo perpoliãtur hastæ. Ab illius capitis uertice ad caudam mollis & stricta membrana pertinet, quam ad assum solem exsiccatam, flagellum ad concitanda iumenta efficere posis, Cum est iusta magnitudine, sub

glaciem ſubiens, nunquam ad caueam peruenit, ſed aut ſub ſaxa ſubijcitur, aut in imam harenam ad uitandum frigus abditur. Nam id temporis cum gelidum eſt flumẽ,& perfrigida tempeſtas,nullis nec herbis nec piſcibus ueſci neceſſe habet:tantum inertia laboris gaudet,& alitur ex pingui ſuo ſucco. Et quẽadmodum Polypi,cum præda deſtituũtur, brachia ſua circũrodunt,ſic is ſuam pinguetudinẽ exedens uiuit. Ineunte uere,iam libere fluente Iſtro, odit ignauiam: itaq; ſeſe ex latibulis ad ſummã aquam incitãs, aquæ ſpuma expletur: Vbi magno murmure rapidus fertur, ibi frequens uerſatur, & à piſcatoribus ad hunc modũ inſidias ei moliẽtibus facile capitur, ut hamus cum linea in ſpumã demiſſus, ſub alborẽ occultetur, & ferri ſplendor minime perſpicuus ſit: is tum ore hiante atq; imminẽte, liguriens inſidioſam eſcam deuorat,ex eoq; perit,unde prius alebatur.

Quemadmodum in Macedonia non admodum uſitate piſces capiuntur. CAP. LXXIIII.

HViuſcemodi Macedonicam piſcandi rationem auditione comprehenſam habeo: in fluuio nomine Aſtræo, qui inter Beroeam & Theſſalonicen medius fluit,diſtincti uarijs coloribus piſces gignuntur,qui indigenis muſcis in fluuio uolitantibus paſtũ ſibi comparant. Eæ nec ſimile de ſpecie quicquã aliarum muſcarũ habent, quæ ubiq; ſunt, nec ad Apum ſimilitudinem accedũt, nec Veſparũ ſpeciem gerunt: harum tamen aliquam cuiuſq; propriam particulam

referunt,

referunt,tum in audacia quiddam ſimile cæterarum muſcarum habent,tum magnitudine Apibus ſimiles ſunt,tum Veſparum colorem reddunt, & ſimiliter quidem atque Apes bombitatione ſtrepũt, eas Equiſeles appellant indigenæ,eæ ad ſummam aquam uerſantes,Piſcium nationem non latent. Nam ut ex his quiſpiam earum aliquam per ſumma apparentem cõſpexit ſilentio ſub aquas ſubiens, ne prædam aquæ agitatione loco moueat, proxime ad illius umbram accedit, & quemadmodum uel de grege ouem Lupus,uel anſerem ex cohorte Aquila rapit, ſic is ore hianti atque imminenti eam deuorat. Quod quidem ipſum etſi piſcatores haudquaquam ignorant, non ijs tamen muſcis ad ineſcandos piſceis utuntur,ſimul enim ac hominis manu continguntur,& natiuum colorem perdunt, & pennæ euaneſcunt, & inepti ad eſcam piſcium omnino redduntur. Quæ cauſa eſt, cur earum odio incenſi, ipſas à ſe deteſtentur. Veruntamẽ qui piſcandi ſcientiam cognitionemq́; præclarè tenent,captioſa quadam machinatione atque ſolertia eiuſmodi piſceis circumueniunt: Purpuraſcente enim lana hamum circũueſtiunt,& ad eandem lanam gallinacei pennas duas cerei coloris ſpeciem ſimilitudinemq́; gerentes, accommodant, & conglutinant, quaternum cubitorum eſt arundo, ad quam alligatum eſt ferrum,totidem eſt linea,atque has abſtruſas inſidias in flumen deijciunt: piſces colore illecti,cupide pergunt contra uenire,ac nimirum lautum cibum

ſe habituros ex pulchro aſpectu arbitrantes, hamatis eſcis configuntur, iiſdemq́ acerbis captiui fruuntur.

GYLLII ACCESSIO.

Quemadmodum piſcantur in inſula Ecuba.

CAP. LXXV.

NEque uero in ſuperiore piſcatione cuiuſquã admiratio exiſtet, qui uel de bonis autoribus noui orbis auditionem acceperit, uel ipſe inſulam Ecubam peragrauerit, ubi ad cymbam, quæ ex concaua arbore tota conſtat, piſcem fune alligatum uectores poſt ſe trahunt, cuius formam qui inſpexerunt, dicũt Anguillæ ſpeciem ſimilitudinemq́ gerere, excepto capite, quod tum grandius eſt, tum pelliculam habet crumenæ non diſsimilem, qua primũ ut Teſtudines aut alios piſces extra aquam eminent, ſtatim exſolutus, telo infeſtior, omniq́ aue uolucrior in eos fertur, & proiecta pellicula inuolutos comprehendit, neque ſane ante mittit prædam, quàm in ſummam aquam ad piſcatores peruenerit; ii poſtquam captiuos piſceis legerũt, hunc rurſum ad nauiculam religant.

FINIS LIBRI XIII.

LIBER DECIMVS QVARTVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

DE VOLVCRIBVS.

De Aquila. CAP. I.

AQVILA uiolentum animal & tyrannicum, neque modò in aſſequendis ad uiuendum neceſſarijs rapinas facit, ſed etiam uſu carnium delectatur, nam ad ſe explēdam Lepores, Hinnulos, Anſeres ex cohorte, & alia pleraqꝫ rapit. Vna tantum ex Aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes nõ attingit, ſed & ad uictum ei herba ſatis eſt: etſi Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit. Ex auibus maxime acres & acutos oculos habet, in quam Homerus hoc conſentit & teſtimonio eſt, in morte Patrocli ſimilem huic aui inducens Menelaum, cum requireret, quem ad Achillem mitteret nuntium, triſtem quidem, ſed tamen neceſſarium de morte eius amici. Aquila non ſolum ſibi, ſed hominum oculis utilis habetur. In melle Attico eius felle ſumpto ſi cui hebeſcunt oculi inungantur, plane uidebit, habebitq́ꝫ oculos acutiſsimos. Non modo præſentem & uiuentem reginam auium Aquilam cæteræ

omnes uolucres extimescunt, atque eius conspectum exhorrent, sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atque integræ manent, aliæ cum illis communitatem non ferentes, putrescunt. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas uolutationes quærit, sed & contra sitim superior est, & laboris alleuationem extrinsecus obiectam non expectat: uerum & aquas & requietem præclarè contemnens, sublime fertur, sursumq; in cœlestem locum uolans, maxime procul ex alto æthere acutissimè inferiora uidet. Cuius alarum crepitum ubi primum Draco auribus perceperit, in latebras statim abditur. Hoc autem indice suorum pullorum ingenuitatem legitimã Aquila experitur, eos adhuc implumeis ac ex ætate infirmos solem intueri aduersum cogit, ac si quis illorum solis radios ægre intuens, nictatione oculos obnubat, nido expellit, & uelut adulterinum abdicat. Sin autem solẽ sine nictatione respiciat, extra suspitionem est, atque idcirco inter legitimos adscribitur, quòd cœlestis ignis est generis incorruptus index.

De Aquila quæ Gordio regnum præsignificauit, & de Lupo qui Gelonem Syracusanum seruauit. CAP. II.

EX Aquilæ significatione filiũ suum nomine Midam, Gordias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo uolasset, deinde totũ diem in iugo sessitare nõ prius destitisset, quàm is ad uesperam

ram arationem dimisisset. Lupus item maxima magnitudine cum in ludum inuasisset, & de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellas rapuisset, Gelon de sella surrexit, & sane quidem feram non timore perterrens, sed tamen acerrime tabellarũ suarum retinens, eum insequebatur. Postea autẽ quàm hic extra tabernam ludi literarij fuisset, hæc quidem labem fecit, & repentina ruina concidens, pueros unà cũ præceptore confecit, & oppresit: solus Gelon diuinæ prouidentiæ munere sodalibus suis superfuit. Quod ipsum non eum à Lupo occisum, sed potius seruatũ fuisse, magnam profecto admirationem habet. Non igitur rationis expertia Deus negligit, imo uero chara habet, cum diuino instinctu partim ex his regnum præsignificarit, partim ex impẽdente periculo seruauerit. Ergo bestiarum etiam hæc est uis, in amore ut sint diuino numini.

De contentione Aquilæ & Cornicis. CAP. III.

ET si Aquilas conflictationibus Cornices eludere studẽt, has tamẽ illæ præclarè contẽnunt, & deorsum ferri sinunt: ipsæ uero sursum subuolantes, æthereum locũ secant, quod quidẽ ipsum non Cornicũ timore agunt. Quisnã hoc dicat, qui plane sciat Aquilarum uim: sed potius propria quadã animi magnitudine earum infra se uolantiũ lapsus facile patiuntur.

De Aquila Chrysaëto nuncupata. CAP. IIII.

AQuilarum genus quod alij Chrysaëton, alij Stellarem appellant, non sæpe apparet: eius ge-

neris Aquilam Aristoteles uenari ait Hinnulos, Lepores, Grues, Anseres ex cohorte. Aquilarum maxima hæc existimatur. In Creta ui tauros inuadi ab ea solere in hunc modum narrant. Interea Taurus se cum abijcit ad pastum, ex insidijs Aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit: Ille tanquam asilo excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde quà potest se in fugam confert. Quandiu in plano & stabili loco fertur, ab Aquilæ molestia requiescit, ea nimirum quoad in planiciem excurrit, nihil ei negotij exhibet, at quieta uolans illum acerrime obseruat, quacunque ingreditur. Cum illum proxime ad præcipitem locum ac decliuem accessisse uidet, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magna ui præcipitem agit, laniatuq́ue uentrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet, nihil enim tale etsi humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atque à communicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta atque exsaturata est, sua aspiratione graui & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs iam ad usum ineptas. Aliæ ab alijs longissime nidificant, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant.

De Aquilæ amore erga suos nutritios & suos pullos. CAP. V.

Vnum

VNum genus Aquilarum est, quod in nutritios suos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum est Aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinentem, mortuo domino suo immortuã fuisse ferunt. Quod idem alumna uiri priuati fecisse dicitur, sese nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immisisse: sunt qui dicãt non uiri, sed mulieris alumnam fuisse. Ex omnibus animalibus maximo studio in fœtus suos existit: quare acerrimo odio eum persequitur, quem in nidum inuasisse conspexerit, non inultum, impunitum'q; dimittit, nec ad repetendam pœnarum moderationem quandam rostro utitur, sed illum alis uerberat, & unguibus lacerat.

Quemadmodum ab Aquilis terrestres Testudines occiduntur. CAP. VI.

TErrenas Testudines à se cõprehensas ex alto deijcientes Aquilæ ad saxa allidunt, & ex cõtrita Testudinũ testa extractã carnem exedunt, conficiunt'q;. Itaq; Eleusinius Aeschylus tragicus poëta de uita migrasse dicitur. Cum enim is in saxo sedens, ex consuetudine instituto'q; suo & philosopharet, & scriberet, eius caput à pilis nudũ, Aquila saxum esse arbitrata, Testudinẽ, quam in sublime extulerat, in idipsum deiecit, & sine aberratione ictum dirigẽs, uirũ interfecit.

Quemadmodum Lepores uenantur Aquilis. CAP. VII.

LEpores & Vulpes ad hunc modũ Indi uenantur, neque enim ad capturam eorum canibus egent:

Aquilarum & Coruorũ & Miluorũ pullos educũt, ad uenationemq; instituunt. Instituẽdi ratio hæc est: Primum ut ad Leporẽ & Vulpem mansuefactos carnem appenderũt, eos de manibus dimittũt, ad quos à tergo insequẽdos auibus emissis fruendæ carnis ad eos ipsos alligatæ potestatem uenatores concedunt. Aues autem acriter insequũtur, & simul ut uel hanc, uel illam cæperint, præmium pro captura carnẽ consequuntur. Hæc nimirũ apud eos prosequẽdi has bestias maxime illecebra est. Postea uero quàm eas exacte ad uenandi scientiã erudierunt, in montanos Lepores, ac feras uulpes emittunt: aues consueti prandij spe quæ ex obiecta præda eis ostenditur, & insequũtur, & celeriter comprehendunt, atque, ut Ctesias ait, quod cæperunt, dominis reportãt, non plane inscíæ pro carne illa prædæ domesticæ antea appensa, se ex fera præda nunc uiscera habituras esse.

De Aquila redamante puerum. CAP. VIII.

Verum auium studiosissimum, Philarchus memoriæ prodidit, Aquilæ pullum quem dono acepisset, uario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse. Nam cum ipsum nõ tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam uel amores suos & delitias, uel natu minorem germanum fratrem, sic sane is Aquilam magna cum cura & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam uehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei Aquila asiduitate officij assidebat.

alsidebat. Cum enim is quietem caperet, ipsa quoq; quieti se dabat: cum uigilaret, eadem assistebat: cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea uero quàm è uita excessisset, atq; efferretur ad monumentum sepulchri, eum prosecuta est: postq; ubi cremaretur, in medios rogos se immisit.

Quemadmodum Aquila ab homine auxilium assecuta, statim sibi benefacta retribuerit.

CAP. IX.

DEcem & sex uiri frumentum in area baculis excutientes, uastissimis solis ardoribus cum ardentissime sitirent, unum ex suis ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: ubi uero ad fontem uenit, Aquilam extrictissime offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam ut strãgularetur: in eam, ut sæpe solet, inuolauerat: uerumtamen non suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat, at enim spiris illius circumuenta, uicina erat ad pereundum. Agricola uel quòd nõ ignoraret, uel quòd auditione accepisset Aquilam Iouis nuntiam & ministram esse, & item quòd egregie teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab Aquila abscidit, & uinculis eam, unde effugere non poterat, exsoluit. Cumq; his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua uinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem auidissime bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat (nam

tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cum admouiſſet, ſeruata Aquila circum locum illum etiam nunc uerſans, ſic in poculum inuolauit, ut potio effunderetur. Ille quòd grauiter ſitiret indignatus ait: Hanc ne gratiam, cum ſis illa (nam auem recognoſcebat) tuo conſeruatori refers? itá ne Iouem gratiarum inſpectorem & præfectum uereris? Cum hæc elocutus ſe ad alios conuerteret, uidet ex uenenata potione palpitãtes, extremum ſpiritum efflari. Serpens, ut conijcere licebat, ſuo ueneno fontem imbuerat. Itaque redemptionis præmium ei qui ſe conſeruaſſet, Aquila cum pari ſalute compenſauit. Hæc dicit Crates Pergamenus, & Steſichorus in quodam poëmate graui & antiquo, & in uulgus haudquaquam peruulgato.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. X.

Aliæ aues uolandi idcirco diuerticulis flexionibusq́; in cœlum, quòd rectà non poſsint, efferuntur: ſola Aquila directo uolatu in ſublime fertur. Aliæ item rectam uiam flectunt, cum ad terram delabuntur: Aquila deorſum uerſus rectà defertur: eam Aegyptij non aquam, ſed ſanguinem teſtantur bibere. Quòd ſi in pugna uicinam ſe ad ſuccumbendum ſentit, ſeſe ſupinam ad terram abijcit, & in hoſtem ungues dirigit, quod ipſum cum hoſtis præſtare non poſsit, in fugam facile impellitur. Aliorum animalium non ſemper maribus fœminæ ad coitum obediunt,

Aquilæ coitum nunquam recusant: nam ter & decies, quamuis initæ sint, si tamen mares prætereà eas appetant, parent. Vnguibus lapidem in suum nidum supportant, ut eo depressus nidus, firmiter constet.

De Gryphibus. CAP. XI.

GRyphem Indicum animal audio similiter quadrupedem ut Leonem esse, robustissimis item existere unguibus, Leonum similibus: tum esse posticis partibus nigrum, anticis uero rubrum: alas autem ipsas nō item eiusmodi, sed albicantes ferunt. Ctesias eos ait Aquilino ore esse, & capite cuiusmodi pictores fingunt: oculis autem igneis, nidosq; in montibus facere, utq; ætatis processu grandes non capi, ita earum pulli comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumq; effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod uero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod ueri quidem simile uidetur, custodes esse negant: neque enim Gryphes auri egere: at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines accesserūt, hos de pullis suis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus concertare, eaq; funditus uincere. Contra autem Leones & Elephantos non stare: idcirco indigenæ, quòd ab huiusmodi animalium robore timeāt, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficisci, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi Gryphes uersantur, ac ubi aurū effoditur, desertissi-

mus est. Quocirca aurum uenari studentes, mille, aut bis mille armati eò perueniunt, simulq́ue saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quòd si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quòd & eorum uita ab illorum atrocitate seruatur, & quòd etiam aurum Indi domum auertunt. Sin in furto deprehendãtur, perierunt. Cum semel eò profecti sunt, domum non nisi triennij, aut quadriennij interuallo reuertuntur. Aristeas Proconesius in suis uersibus dicit eiusmodi aues cum Arismaspis de auro pugnare.

De Vulturibus. CAP. XII.

IN hominum cadauera Vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadũt, ac hominem uicinum ad moriendum quando supremum uitæ diem agat, diligẽter obseruant. Expeditos in bellum exercitus præsentione quadam cõsequuntur, plane scientes & quòd ad bellum proficiscuntur, & quòd omnis pugna strages edere solet. Vulturem non nasci marem aiunt, sed fœminas omnes generari: quam rem non ignorantes hæ bestiæ, pullorumq́ue solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur. Aduersæ Austro uolant, uel si Auster non spirat, ad Eurum uentum oris hiatu se pandunt: spiritus uenti influens, ipsas implet. Dicunt Vultures non nidificare: Vultures uero, qui sunt medij inter Vulturum genus, & Aquilarum, esse tum mares, tum nigros colore, quorum quidem nidos reperiri audio, attamen oua eos excludere non

existimo

existimo, sed pullos potius parere, eosq́ statim à partu uolatiles esse intellexi. Vulturibus unguentum perniciem infert. Barcei gens Hesperia ex aliquo morbo mortuos, ut muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremãt: Eos uero qui in bello morte occubuerint, ut summa uirtute ornatos, Vulturibus deuorandos obijciunt: quòd eas aues sacras existiment. Romulus in Palatino colle ex duodecim Vulturibus optima auguria egit: Nam ex auium numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos, quot aues perspexisset, uirgis antecedere iussit. Eiusmodi uolucres Iunoni sacras Aegyptij ducunt, atque earum pennis Isidis caput, & uestibulorum fastigia ornant.

GYLLII ACCESSIO. De eisdẽ. CAP. XIII.

VVlturum genus cum sit acribus oculis atq; acutis, longo interuallo quod edendum sit, despicit, ac futuro bello septem ante dies, quàm pugna committitur, locum præuidet, in eamq́; partem in qua alterutra pars succumbet, respectat. Quamobrem reges olim speculatores solebant præmittere, qui renunciarent ad quam nam partem oculos uultures referrent. Iam porro trecentos & sexaginta quinque dies quibus annus conficitur ad hanc rationem eiusmodi auis partitur: centum & uiginti in terra commoratur, nusquamq́; humo tollitur, quòd sane totus & animo & corpore in alendos pullos sit: ducentos

ii &qua

& quadraginta neq; concipit quicquam, neque alit, sed sibi tantum uiuit. Quinq; reliquos dies in conceptionē consumit. Quòd autem nihil in amore ardentius quàm pullos habeat, ex eo satis liquet, quòd totidem dies quot modò commemoraui, sic in alendā prolem incumbat, ut non se ex pullorum loco cōmoueat, ac se quando nutrimenti facultas desit, ne fame pulli pereant femori suo uulnus infligit, & manantē sanguinem eis ipsis exsorbendum dat.

GYLLII ACCESSIO.

De Accipitre. CAP. XIIII.

VArium & multiplex genus accipitrum: Thynnunculus, Buteo, Aquila Vulturi similis, quæ Cymindis appellatur. Perdicotheros Apollinis minister esse dicitur: Ossifragam, & Harpam Mineruæ attribuunt: Columbarium Mercurio dicunt sacrum esse: Iunoni Tanysipteron: Buteonem Dianæ: Matri deorum Morphnon: item alios alijs Dijs consecratos esse. Accipitres non minus quàm Aquilæ ad aucupandum habiles, neque magnitudine Aquilis inferiores, de auibus longe hominum studiosissimi habētur. Eos in Thracia auditione accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coire: homines explicatis retibus quiescere, accipitres autem superuolantes exterrere aueis, ac intra retia compellere. Thraces si quas cæperint aues, cum accipitribus partiri, eosq; tum ad aucupij societatem fidos habere: Sin cum his earum partem quas

cæperint

cæperint auium, non communicauerint, dissociari atque distrahi. Iustæ magnitudinis accipitres & integræ ætatis cum Vulpibus pugnaciter certare, & sæpenumero contra Aquilas & Vultures pugnare: à cordibus tanquam sacro quodam initiatis se sustinere. Nunquam enim auium corda ueluti religione quadam cõstrictos edere. Hominem mortuum si inhumatum perspexerint, iniecta gleba humare dicuntur: etsi illos hoc ipsum Solon, sicut Athenienseis, non facere instituerit. Quòd si corpus attigerit, ieiunus manet, neq; si unus tantũ aquam in sulcum deriuet, aquam gustat: quòd sanè existimet illi unico homini incommodare, sua nimirum potione aquam ex illius usu auferens. Sin plures homines irrigant, uidens affluentis aquæ copiam, uelut ab eis inuitatus, libenter bibit.

De Accipitribus tinnunculis. CAP. XV.

ACcipitrum genus quod nominatur Cenchris, nulla eget potione. Ardenti in fœminas amore inflammatur, moreq; hominum amatoria leuitate flagrantium, semper sectando eas in oculis fert. Si quò clàm fœmina abscesserit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens uastum exclamat: utique homines uehementer amantes ex amore uexantur, perinde amatorijs molestijs affligitur. Cum ex oculis laborat, syluaticam lactucam euellit, eiusq; acerrimum succum expressum suis oculis imponens, ad sanitatem restituitur. Hoc uti medicamento ad sanan-

dos oculorum dolores medici dicuntur, unde oculorum medicina Hieracia, quasi Accipitraria appellatur. Vnde uidere licet homines se auium discipulos profiteri, atque etiam præ se ferre non uereri. Sacrilegum medicum Delphis, cum in eum incurrisset Accipiter, eius caput conuellens, indicauit. Itemque nothi Accipitres esse creduntur qui censentur in genere Aquilarum. Ineunte uere delecti ex omnibus duo in Aegyptum allegantur, ad speculandas insulas quasdam desertas quæ Libyæ adiacent. Ii autem ubi reuerterint, præeuntes eò alios deducunt: quibus duobus cæteri peregre illius profectionis festum agunt. Cum ad eas insulas peruenerunt, quas illi duo speculati commodiores sibi indicarũt: hic in multa quiete, & tranquillitate pariunt, & excludunt, passeresque & columbas uenantur: pullos cum magna redundantia alunt, deindeque firmos ad uolandum in Aegyptum abducunt, tanquam ad paternas sedes.

Vt meminerunt beneficij accepti etiam fere bestiæ, & de Accipitre. CAP. XVI.

NOn tam immanes beluæ existunt, quin liberaliter acceptæ, beneficiorum acceptorum memoriam studiose diligenterque seruent. Nam eas in eos ipsos à quibus beneficium acceperint, uehemẽter gratas esse, testimonio sunt uel Aegypti admodum fera animalia, Feles, Ichneumones, Crocodili: & Accipitrum genus est quod escæ illecebris capitur, iisdemque mansue

mansuefactum, postea nũquam abscedit ab eo quem experitur in se benignum. Homo autem & rationis particeps & munere prudentiæ ornatus: tum etiam, quod uel rubor ipse facilime indicat, uerecundia præditus, qui modò amicus erat, nunc repente hostis, uel leuissimis de causis, grauissimus fit: & quæ illi credita sunt, uel tenuissima suspicione iniecta, euomit.

Interea accipiter quoad uiuit, cum apud Aegyptios egregie charus deo esse existimatur, tum post excessum è uita futura ostendere, ab eodemq́ꝫ somniorum significationes proficisci, atque apud eosdem populos tripoda accipitris aliquando fuisse, unde oracula consulentibus diuino instinctu afflata funderentur. Perdices Paphlagones duplici corde Theophrastus confirmat. In Bisaltia duplex iecur lepores Theopompus ait habere: Apion uero nisi nugatur, Ceruos locis quibusdam quatuor renes habere. Idemq́ꝫ affert, Oeneo in Menide regnante, bicipitem Gruem apparuisse, tumq́ꝫ Aegyptum feracem extitisse: atqꝫ sub alio rege quadricipitem auem uisam fuisse, & quanta antea nunquam Nilum alluuione redundasse, frugumq́ꝫ ubertatem mirificam fuisse. Quadricornem Ceruum Nicocreon Cyprius habuit, quem Pythio consecrauit. Ego Bouem quinqꝫ præditum pedibus uidi, sacrum & dedicatum deo, qui colitur ad Alexandriam in luco ubi Perseæ arbores consitæ, perpulchra umbra opacant: pedem is in armis appensum habebat cum ad ingrediendum adiuuãtem, tum

absolute factum.

Quemadmodum Aegyptij Accipitrem colunt.
CAP. XVII.

ACcipitrem Apollini consecrant Aegyptij, & uenerantur. Oron sua lingua Deum hunc appellant. Auem autem eiusmodi Thaustum nominant. Cum Apolline idcirco conuenientiam habere aiunt, quòd de auibus soli Accipitres semper nullo negotio aduersos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum uersus iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur: ijdem ipsi serpentibus & uenenatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpens, nec Scorpius, nullâue alia mala bestia latere potest: nullas fruges exedunt & conficiunt, sed & carnes uorant, & sanguinem exsorbent, ijsdemq; suos alunt pullos: ad libidinem sunt inflammatissimi: os tibiæ illorum si ad aurum admoueatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodum Heracleotem lapidem sua ui prædicant quasi præstigijs & captionibus ferrum ad se attrahere.

GYLLII ACCESSIO.

De eodem. CAP. XVIII.

ACcipiter cum ex sese tria oua peperit, unum solum selectum alit, alia duo frangit, quod ipsum eo tempore facit, cum ungues amisit, quòd tres pullos tum alere nequeat. Accipitris natura tota sanguine & spiritu constat; hominis misericordia mouetur, eidemq;

eidemq́ iacenti mortuo ingemiſcit, illiusq́ oculos terra obtegit.

De magna Struthione, quam Sextus Pompeius & Auſonius Paſſerem marinum appellant.
CAP. XIX.

TAmetſi alis penna frequentibus magna Struthio prædita eſt, à terra tamen nec tollitur, nec in ſublime fertur, at celerrime duabus alis explicatis graditur, quas uentus tanquam uela implens propellit: uolare autem neſcit. Et ſi permulta oua parit, non tamẽ omnia ad frugem perducit: ad fœcunda ab infœcundis ſecernit, tantumq́ frugiferis incubat, ſimul & ex iis pullos excludit, & ſterilitate affecta, eis ipſis editis pupillis alimenta præbet. Quòd ſi quis eam inſectetur, propter corporis grauitatem uolando effugere nequit, ſed duntaxat explicatis alis, greſſu ipſo effugere aggreditur: ſin propior facta eſt, ut capiatur, obuios lapides ſic pedibus retro ad hoſteis uerſus tanquam funda iaculatur.

Ex minima origine in maximam creſcunt magnitudinem Crocodilus, Struthio magna Elephantus. CAP. XX.

HAec tria ex minimis euadunt maxima animalia, ex aquatilibus, Crocodilus: ex uolucribus, magna Struthio: ex quadrupedibus, Elephantus. Iuba rex Elephantum ſcribit patri ſuo fuiſſe, qui multa ſecula uixiſſet, nempe qui emanaſſet, & per manus traditus fuiſſet, uſque ab huius alta ſtirpe. Et Ptolemæo

Philadelpho Aethiopem Elephantum fuisse, qui uel multas ætates uixisset, uel ex hominum consuetudine, uel institutione mansuetissimum: atque idem ipse ait, se uidisse Elephantum Seleuci, cognomine Nicanoris, qui usque ad Antiochorum postremam expugnationem uixisset.

De eiusdem natura. CAP. XXI.

IN Struthionis uentre, cum is à sordibus expiatur, lapides inueniuntur, quos hæc postea quàm deuorauit, in omaso prope reticulum diu asseruatos concoquit: ij sane ad efficiendam oculorum medicinam salutares sunt: atque illius adeps & nerui auxilium & salutem neruis hominum afferunt. Eademq́ in cursu deficiens lassitudine, comprehenditur ab equitibus, etenim in orbem currit: uerum equites ei orbem præcidentes, currendo defessam assequuntur. Ad hunc etiam modum capitur, pedibus sanè nidum ex sabulo architectans, in solo humilem nidum fingit, & construit, cuius medium concauum efficit, labra ambientia alte exaggerat, ac tanquam muro circummunit, ut munitio eminens pluuiam in nidum influere, & pullos etiamnum teneros alluere prohibeat. Amplius octaginta oua ex sese parit: non tamen uno eodemq́ tempore ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in lucem proferuntur, partim intra oua informantur, & conglutinantur, partim etiam fouentur. Cum autem ipsam sic incubantem uir eius uenationis bene peritus animaduerterit, peracutas ex ferro cuspides

cuſpides ſpiculorum more rectas circum nidum defi git, & alicubi prope in occulto latens, ex inſidijs rei euentum acerrime expectat. Struthio uero quoniam amore, quem erga fœtus ſuos acerrimum habet, fla‑ grans ſitienter cum eis uerſari cupiat, ex inquiſitione paſtus reuertitur, ac nimirum priuſquam in nidum introeat, huc illuc uerſans oculos, circũſpectat, quòd metuat ne quis ſeſe ſpeculetur. Deinde ardentiſsimo pullorum ſtudio uicta, etſi ferrum ſplendeſcit, ita ta‑ men alis paſsis, tanquam uelis contento fune explica tis, intra nidum mirabiliter ingreditur: nam cuſpida‑ to ferro transfixa, acerba morte afficitur: Venator uero repentinus eò accedit, ſimul cum matre pullos capit.

GYLLII ACCESSIO. De eadẽ. CAP. XXII.

ETſi Struthiocamelus quandam ſimilitudinem Cameli gerit, tamen inter uolucres numeratur. Non tamen ijſdem inſidijs quibus aliæ aues atten‑ tatur, ſed Equis, & Canibus, & uinculis comprehen‑ ditur. Ea magnitudine eſt, ut in lato dorſo infantem puerum ferre poſsit. Illius tibiæ proceriſsimæ, & Ca melorũ ſimiles frequentibus compactæ ſunt ſquam‑ mis: excelſum item caput, & paruum: longum etiam collum, & Cyanei coloris: oculi magni: roſtrum bre‑ ue, acutumq; : molles plumæ: ungula fiſſa. Cum effugere non quit, intra arbuſta aut umbroſa loca caput abſcondit, quòd ea corporis pars cæteris debi‑ lior ſit.

kk De

De Cycno. CAP. XXIII.

HOminibus Cycnus præstat, non modò enim nouit quando ipse appropinquat ut moriatur, sed ut placatissime & lenissime mortem ferat, à natura est præclarissimum donum consecutus: in morte enim nullum acerbi doloris sensum inesse se in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo uitæ spiritu, ut sibi tanquam næniam canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorē capit, bilem ducit cantu: Neq; modò ad mortem, uerum etiā ad pugnam fortis est. Iniuria item non lacessit, tanquam sanè moderatus & uir prudens, sic lacessenti & insidianti de animi robore nihil cōcedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, & quasi fœdere deuinciuntur: ab Aquila uero sæpe hostiliter appetitur, nunquam tamen uincitur, sed eam prouocantē animi non solum robore, sed iure etiam optimo uincit.

In mari Aphrico, Aristoteles ait Olorum gregem sæpe apparere, & cantum tanquā ex choro quodam consonāti, suauem quidem, at lugubrem, & uelut ad misericordiam inclinantem à prætern auigātibus exaudiri. Fontes, lacus, paludes, aliáue loca aquis redundantia incolere solent, ubi earum rerum periti dicunt eos musicas rationes exercere. Cycnis sedes & com

mora

morationes sunt in lacubus, paludibus, stagnis, & perennibus fluuijs, quorum confluens moderate & sedate fertur. Suapte natura pacati sunt, ad senectutemq; perueniunt non sibi grauem. Robori quo magno præditi sunt, confidentiores existunt: non tamen ut inique in cæteras aues dominentur, sed ut lacessiti iniurias propulsent: facile Aquilas prouocati uincūt.

De Ansere. CAP. XXIIII.

IN Aegio Achaiæ urbe præstantem forma puerū, nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegiensi custodia is puer cum perfugis ab Olenio teneretur, ei Anser dona afferebat. Nihil igitur mirū in Chio Glaucē citharœdam homines, cū ea esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidē ab Ariete, & Ansere etiam eandē audio amatam fuisse. Anseres Taurum montē transmittētes Aquilarū metu singuli mordicus lapidem tenent, ut ne clangorē fundant: tanquā enim silentij frenos sibi inijcientes, montem transuolant, atq; sic suppressa omni clangoris significatione, persæpe Aquilas fallūt. Quòd autē natura calidissimi sunt, idcirco lauationū cupidissimi existunt, etenim natare gaudēt. Et quemadmodū cibarijs summe humidis, quibus interius refrigerētur, delectantur: sic nec lauri folia, ne siquidē fame opprimātur, attingūt: nec rosam laurinā sua sponte, nec adhibita ui, edunt. Praeclare enim intelligunt, siquid tale comederint, se uita priuatum iri. Contrà homines nō modò in cibo & potione, sed per somnū

insidijs attentantur: sexcentiq; partim uenenata potione perierunt, ut Alexander: partim cibo, ut Claudius, & Britannicus eius filius, ac ueneni ui sopiti, de lecto non surrexerunt.

De beneuolentia Anseris erga altorem suum.
CAP. XXV.

CVm Lycadem peripateticum altorem suum Anser tantopere amaret, ut & cum ipso simul ambularet, & cum ille sederet, hic quoq; ab ambulãdo quiesceret, & ipsum nunquã relinqueret, eum ipsum Lycades mortuum non minus ambitiose, quàm aut fratrem aut filium sepulturæ honore affecit. Anseres acrius quàm canes ad custodiam aduigilare, Romani planè & explorate perceperunt. Cum enim acerrimum bellum Galli eis intulissent, simul & ui atq; impresione intra urbem irrupissent, Romamq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, cepissent: quam etiam fidei suæ permissam custodiebat M. Manlius consul, qui filium suum, etsi rebus præclare gestis, & pugna strennuè pugnata, tamen quòd iniussu imperatoris pugnasset, morte mulctauit: Eam Galli undiq; sibi inaccessam uidentes, & noctem intempestã ad inuadendos ex insidijs arctissime dormientes, accommodatã rati, qua non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi anseres interfuissent. Nam Canes obiectum cibum silentio edebant. At enim

Anseres

Anſeres,cum ex eorum natura ſit ad obiecta cibaria clamores tollere,& minime ab ſtrepitu conquieſcere, editis clangoribus, M. Manlium,& circunfuſas cuſtodias è ſomno excitarunt.Ex quo factum eſt,ut nũc iam quotannis Canes ſuæ fraudis pœnas Romanis dent,cum ad memoriam ueteris eorum proditionis. Anſer certis diebus in honore eſt apud Romanos, & magna pompa in foro incedit.

Quemadmodum libertatem in uolando amant Attagenes. CAP. XXVI.

ATtagenes aues ferunt ex Lydia in Aegyptum deportatas,& in ſyluam demiſſas,primo Coturnicis uocem miſiſſe: pòſt cum fluminis alluuione cœlum peſtilens factum eſſet,quo multi paſsim mortales perierunt,eiuſmodi aues non intermiſiſſe maiori oris expreſsione,quàm quemuis explanatiſsime linguæ puerum loqui, & dicere, τρὶς τοῖς κακοῖς τὰ κακὰ, id eſt, Ter mala malis.Itemq́; aiunt eas captas neque manſueſcere, neque idcirco amplius priſtinas uoces edere, quòd ſeruitute conticeſcunt, & obmuteſcunt. Quòd ſi ex poteſtate in libertatem uolandi dimittantur,& in ſuas ſedes perueniant, rurſum loqui, paritérq́; cum libertate uocem recipere. Huius Ariſtophanes meminit in comœdia inſcripta auibus: ſuum proprium nomen loquitur & canit.

GYLLII ACCESSIO.

De eadem. CAP. XXVII.

ALexander Myndius dicit Perdice paulo maiorem esse Attagenem, eius uersicoloribus pictum maculis dorsum, figulinæ testæ coloris speciem similitudinem'q; gerere: præterquam quòd magis russum est. Quòd autem graui corpore sit, & breuibus alis, ideo facile comprehenditur: pulueratione gaudet, tum fœcūda est, & sicut Gallinacei grano utitur.

De Gallinaceo. CAP. XXVIII.

GAllinaceum exoriente luna quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem sol ipsum nunquam fallit, tum uehementissime uocem contendens, semet magis magisq; cantando uincere conatur. Latonæ in amore esse aiunt, & quòd ei affuerit parienti, & quòd etiam nūc parietibus adsit, & faciles partus efficiant. Matrice Gallina extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouis excludit, ac tum silentio utitur, quòd sane sibi conscius sit se muliebre munus obire, & parum uiriliter facere. Ac si cum altero pugnans uincatur, idcirco nō canit, quòd ex illa mala pugna spiritus fracti illi uocem supprimant. Cuius offensionis uerecundia confusus, in primam quanq; latebram sese occultat: Is autem qui ex certamine uictoriam reportarit, tum oculorum eminentia, tum ceruice erecta simul & cantus contentione insolenter effertur, & triumphanti similis est. Illud item in eo mirificum, cum limen intrat, tametsi superum altissimum existit, is tamen sese inclinat: quod quidem ipsum superbia inductus facere

cere uidetur, ne uidelicet crista uspiam offendatur. In locis ubi cœli status uuidus est, Gallos non cantare Theophrastus inquit. Si fœminarum facultas non sit, omnes subigunt in cohortem suam recentem uenientem. Leo ab eo magno timore afficitur: eodem timore est Basiliscus, cum enim eum uidet, tremit animo: cumq; eundem audit canentem, terrore concussus, propemodum emoritur. Quam rem non ignorantes qui per Africam iter faciunt, Gallum itineris comitem sibi adiungunt, qui eos à tam pestilenti malo Basilisci prohibeat.

De Gallo qui uini ministrum amauit: itemq; de Graculo & Apibus. CAP. XXIX.

PHilon dicit, eum qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula administraret, à Gallinaceo adamatũ fuisse: tum Graculo formosum puerum in amore fuisse: tum etiam Apes amatorio affectu flagrare: ob eamq; causam à pungendis hominibus quos amant, aculeos sustinere.

De Gallinaceis Indicis. CAP. XXX.

IN In dia Gallinacei nascuntur maximi: nõ rubram habẽt cristam ut nostri, sed ita uariam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, ut Pauones trahunt: eorum pennæ smaragdi colorem gerunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallinaceorum certamine. CAP. XXXI.

Athenienses post uictoriam eius belli, quod cum Persis gesserunt, legem constituerunt, quotannis ut certo die Galli in theatro publice certarẽt: unde uero initium lex duxerit, dicam. Contra Barbaros cum Themistocles exercitum duceret, & Gallos non ignauiter pugnantes animaduertisset, exercitum confirmauit, his uerbis ad milites usus: At hi neque pro patria, neque pro penatibus, neque pro sepulchris maiorum, atque libertate, neque pro pueris mala sustinent: sed ut ne uincantur, neuter cedit alteri. Quæ cum dixisset, Atheniensibus animum auxit. Itaque id factum, quod eis fuisset significatio ad uirtutem, ad similium factorum monumentum seruari uoluerunt.

Theophrastus scribit, ex Gallinaceis libidinosiores domesticis agresteis esse, itemq́ mares statim à cubili uelle coire, fœminas autem magis procedẽte die.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallo peregrino. CAP. XXXII.

IS quem ex nouo orbe deportatum uidi, eadem est qua Pauo colli proceritate, quod ipsum simul cum capite à plumis omnino nudum est: tantum purpurascente pelle obducitur, & tam ualde crassum est, ut pellem quæ antea laxa & uacua spectabatur, cum uocem mittit, sic contendat & inflet, ut ad brachij crassitudinem accedat. Vox cum fragore per collum longe lateq́ uagans redditur, ut liquorem in dolium infusum

fusum diceres strepere: in sua tamen uoce quiddam gallinaceum recinit. Eius capitis uertex colore partim albo, partim cæruleo, partim purpureo distinctus: crista caret: quædam rubra appendicula carnea ex eius summo rostro per superiorem rostri accliuitatem, tantopere eminet, ut digiti longitudine inferius dependeat, quàm rostrum ipsum, quod quidem ipsum ea superintegitur, ut hoc nisi è transuerso uideri non queat. Hanc quidem appendiculam cum pastum capessit contrahit, ut quæ antea digito longior, quàm rostrum propendebat, modò contracta ad rostri longitudinem non accedat. Huius plumæ tum Accipitris speciem similitudinemq; gerunt, tum extremæ albæ uisuntur: cruribus est procerissimis, eiusdemq; ungues similiter ut nostratium aduncitatem habent, & distinctionem. Illius quem uidi corpus & rotundum erat, & Pauonis excelsitatem superabat: oculorum ambitus cæruleo & purpureo colore efflorescebat, & perinde ut Accipitres acri atque acuto uisendi sensu uigebat. Cum quispiam ad gallinam appropinquat, totus inhorrescit, plumis & gradu superbo exterrere accedentes conatur: gallina illius alba erat, & Pauonem cum plumas caudæ amisit, referebat.

GYLLII ACCESSIO.

De Gallina. CAP. XXXIII.

Gallina ardet studio & amore pullorum: primum enim ut Circũ auem rapacẽ supra tectum gyros

agere cognoscit, statim uehementer uociferatur, & circumquaque uicem iactans, atque in gyrum contorquens, caput in altum tollit, ac omnibus plumis inhorrescit, tum explicatis alis timidos pullos, & sub alato tegmine pipientes protegit, auemque procacem retrocedere cogit: Deinde eos ex latibulo plumeo prodeuntes studiose pascit. Tantum nimirũ erga filios amorem, non modò in hominũ, uerum etiam in serpentiũ, atque immanium ferarũ corda inseruit deus, ut uipera uisa fuerit, quos peperisset, lingua lambere, & tanquam expolire: ut prudẽter dictum sit, procreationẽ suam tam charã omnibus animalibus quàm animam esse. Gallinæ item, auesque reliquæ, sicut Cicero ait, & quietũ requirunt ad pariendũ locum, & cubilia sibi nidosque construũt, eosque quàm possunt mollißime substernũt, ut quàm facilime oua seruẽtur: è quibus pullos cũ excluserũt, ita tuentur, ut & pennis foueãt, ne frigore lædantur, & si est calor à sole, se opponãt. Cum autem pulli pennulis uti possunt, tum uolatus eorũ matres prosequũtur. Contra homines sæpe non modò alũt, sed etiã cũ plurimos liberos susceperunt, ut ne multiplicentur, eos de medio tollunt, ac nimirũ cũ matribus etiã uenereo complexu iungũtur. Quod sanè ut uel ipsis beluis scelestum ac nefariũ facinus putatur: ita Cyro & Parysatidi Persæ pulchrũ & legitimũ uidebatur: nam Cyrus matrem nefariè & turpiter amauit, & uicißim ab ea impie redamabatur.

De Pauone. CAP. XXXIIII.

NOn modò Pauo se non ignorat ex auibus formosissimum esse, uerum etiam ubi formæ sita sit pulchritudo, præclare tenet, atq; ea elatus & ceruiculam iactat, & ex pennis, quæ ei non mediocre ornamentū afferunt, maximos spiritus sumit: his enim spectatoribus metū inijcit, & æstiuo tempore natiuū & non accersitū habet tegmentū. Quòd si quem uelit exterrere, pennas primū explicat, deinde ad inijciendum terrorem his concrepat, capitisq; elatione, ac superbo supercilio uelut triplicem cristam iactat. Cum refrigeratio ei necessaria est, tum passis pennis & in anteriorē partem reflexis, ex sese corpus suum opacans, caloris uim frangit, & propulsat. Si retro atq; à tergo uentus flat, alas paulatim pandit, atq; uentus interspirans auras & molles & suaues ei afflat, unde is refrigeratur. Quòd si laudatur tanquam formosus puer aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle ostentat, sic is ipse pennas ornatè & ordine erigit, ut uel florido prato, uel uariæ picturæ similis esse uideatur. Ac uero ante pictorum oculos se ad imitandum exponens, abunde sui pingendi potestatē facit, & spectatorem conspectu suo expleri facile patitur: Et quaquauersus conchatam caudam intorquens, & gemmatiorem & uariam magis quàm sint Medorum Persarúmue uestes, suam stolam ambitiose admodum & clate ostentat. Ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur. Primum autem longo temporis interuallo rarus, deinde studiosis elegantiæ & pul

chritudinis pretio ſpectatus fuit Athenis, & uiros & mulieres admittentes ad huiuſmodi ſpectaculũ, ex eo quæſtum fecerunt: atq;, ut in oratione contra Eraſiſtratum Antiphon inquit, marem & fœminam mille drachmis æſtimarunt. Hortenſius homo Romanus cœnam primus Romæ ſacerdotij adijcialem cum Pauone dedit. Alexander Macedo eiuſmodi aues apud Indos uidens, earum admiratione commotus, in eos qui has occiderent, grauem pœnam conſtituit. Id Pauonis proprium, etiam notione dignum eſt: quòd treis annos incipit ex ſeſe parere, & uarios colores fundere: non continenter quidem, ſed duorum dierum interuallo ouis incubat, & ſimul ſic irrita & uana quemadmodum cætere aues oua parit. In India omnium maximi qui ubiq; ſunt, Pauones naſcũtur.

De Porphyrione aue. CAP. XXXV.

PORphyrio animalibus excellit, & formæ pulchritudine, & nominis cõuenientia: ex puluerulentis uolationibus inſatiabili gaudio cõpletur: in locis ubi columbarũ lauatio eſſe ſolet, lauatur, nec prius tamẽ ſe uel in puluerem uel lauationem dat, quàm in ambulationem ueniens, certa ſpatia confecerit: cum paſcitur, ſe teſtes ſui prandij habere dolet: itaq; ſecedit, & latens in occulto, comedit: acerrima riualitate ardet, & mulieres quæ ſunt ſine uiro obſeruat: ſi cum matrefamiliãs ſtuprum fieri cognouerit, ſe ſtrangulat. Volans non ſublime fertur. Quòd autem ex

eo ipſo

eo ipso homines magnam lætitiam, uoluptatemq; capiunt, ideo circa ipsius curam cibariorum perspiciunt, diligenterq; illum alunt. In magnificis splendidisq; domibus Porphyrio ludicra delectatio est, quarum intra claustra sacer & solutus errat. Pauonem, ut formosus sit, luxuriosè tamen uiuentes homines comedunt: cuius pennæ magnum quidem ornamentum habent, sed is sine corpore existit. Porphyrionem cibi gratia in cœnis apposuisse hominem scio neminem, nec Calliam, nec Ctesippum uiros Athenienses, nec Hortensium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemorasse satis fuerit.

De amore Porphyrionis erga suos contubernales.
CAP. XXXVI.

PORphyrio præterquam quòd & riualis est, & obtrectator, ea sanè etiam naturæ indole præditus est, ut eorum, quibuscum usu coniunctus est, amantissimus esse dicatur: eum ipsum & Gallum in eodem uersari domicilio percepi, easdemq; ambulationes & æqualia spacia conficere solere, eisdem uesci cibis, cõmuniter puluerulentis uti uolutionibus, mirificumq; ex his rebus amorem inter se mutuum contraxisse. At enim cum utriusq; dominus festo quodam die cum sodalibus, ut epulare sacrificium faceret, Gallum occidisset, Porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, sibi ut inedia mortem conscisceret.

De libidine Perdicum. CAP. XXXVII.

EX auibus Perdices, quòd ad libidinem ueneris inflammatissimi sunt, idcirco cum fœminis assidue uersantur. Homines autem qui Perdices ad certamen alunt, cum eos ad pugnam inter se incitare uolunt, suam cuiq; uxorem præsentem esse curant: hac enim machinationis commentatione Perdicum timiditas repellitur, & mala pugna uitatur: nam male pugnando uictus nunquam in conspectum, nec ad amatam, nec ad coniugem audet uenire, ac potius morte occumbit, quàm commissam pugnam non summa contentione pugnatam amica uideat: quocirca ne quid à se turpe commissum illa uideat, atq; ut amicæ suæ probetur, omnes neruos contendit. Tale quiddam Cretenses de duobus amantibus prædicant: Sic enim audio amatorem Cretensem cum alijs rebus præstantem, tum bellicis strennuum, habuisse amatorium hominem peradolescentem summa indole uirtutis, liberali forma, uirili animo, quod clarissime eius illud pulcherrimum factum ostendit: eum ipsum aliquando in pugna uersantem, hostium frequenti cohorte toto impetu in eum irruente, ad humi strati cadaueris offensionem allapsum fuisse, quod illi egregie ad nobilitandam eius uirtutem cecidisse, Cretenses aiunt: nam cum hostium proximus quispiam gladio stricto plagam ei auersam illaturus esset, retro ad hostem uersus intuens, nequaquam inquit turpe, & imbelle uulnus posticæ parti imponas, at aduerso potius pectori infligas, cum ut ne timiditatis me meus amator

amator condemnet, tum ne me turpitudinis notis inustum aspiciat. At uero hominem rationis participem in se turpe facinus admittere uereri, non admodum mirabile uideri debet: at Perdicem rationis expertem turpitudinis uerecundiam retinere pergraue donum naturæ uidetur. Eudemus cum sese in fugam dedisset, & Cleonymus cum clypeum abiecisset, timoreq; lapsus esset Pysander, non ueriti sunt neque patrias, nec uxores, nec filios se habere testes timiditatis suæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum libidine. CAP. XXXVIII.

CLearchus scribit Perdices, & Passeres Caturnices non modò cum uidēt fœminas, semen emittere, sed etiam cum earum uocem audiunt: causam esse in animo impreſsionem, quod ipsum coitus tempore cognosces, si contra eos speculum posueris: Nam ad imaginem suam, quæ inaniter in speculo repræsentatur accurrentes, semen emittunt: eos uocat Caccabas Alcmenes, qui genus cantiunculæ composuit Caccabidum, profitens se id à Perdicibus cantare didicisse. Itaq; Chamæleon Ponticus dicit antiquos musicam excogitasse ex auibus in solitudine cantantibus. Non omnes tamen Perdices caccabant. Theophrastus in eo opere quod conscripsit de uaria uoce eiusdem generis, Athenis inquit eos caccabare, ulterius autem πιτυβίζειν. Menecles primo libro dicit, Pygmeos cum Perdicibus & Gruibus belligerari. In Italia Perdicum

genus infirmo uolatu utitur,& tenui habitu est. Cirrhei Perdices carnem minime esculentam habent. Bœotiæ Perdices propter pastiones aut nõ transeunt in Atticam, aut si transmittunt, uocem mutant, & caccabant. Pariunt ex sese sæpe quindecim aut sexdecim oua.

De Perdicum partu. CAP. XXXIX.

PErdicum fœtus intra ouum etiam nunc circumplicatione testarum comprehensi, à parentibus sui exclusionem ex ouis minime expectant, sed per se ipsi tanquam fores pulsantes, oua elidunt, & iam foras eminentes seipsos impulsu suo impellunt, ouiq; etiam nunc tegumento circumuestiti, currunt, atque ex dimidia testæ parte, si adhuc tergo adhærescat, semet expellentes, uelocissime ad cibi inquisitionem prosiliunt, ac postquam pedes extra oui testam posuerunt, statim cursu maxime ualent, ut Anaticularum pulli, primum ut lucem aspiciunt, continuo à partu natant.

De astutia Perdicum. CAP. XL.

EX Perdicibus qui uocis contentione & cantu ualent, & linguæ facultati confidunt, quiq; pugnaces & ad certamen habiles sunt, se minime dignos credunt, qui ad extruendas mensas capiantur: unde fit, quia minus contra uenatores de sua libertate depugnent, ut comprehendãtur, sibi præfidentes, quod à cæde studiose ad cantus & certamina seruabuntur. Reliqui autem Perdices, & potissimum qui nuncupantur

pantur Cirrhei, sibi conscij, quòd nec ad certamina ualent, neque pulchre cantare sciunt, qui si capiantur, erunt his prandium qui cœperint: itaque naturali quadam machinationis commentatione seipsos macie conficiunt: nimirum cum ab omni alia esca, quæ ad pinguitudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinent, tum ut ne idonei sint ad hominum mensas, cupide alijs uescantur: cuius rei experientes, his præteritis, aliò uenationem conuertunt. Qui uero hoc ipsum ignorant, eos uel si facultas sit non capiunt, quicunque autem ipsos captos decoxerit, eorumq; insuaues carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit in his uenandis perdidisse.

De Perdice uenatore. CAP. XLI.

PErdices recenti aduentu nouum & nondum cicurem eodem modo ineunt, ijdemq; suos altores remunerantur, feros enim & non captos comprehendunt. Producitur & Perdix uenator in capturam, ad illiciendos feros, ante retia propositus, cantum edit eos lacessentem ad pugnam, eosdemq; ut ex insidijs in laqueos inferat incitantem, contrà cantans: syluestrium dux suum gregem præcurrens, obuiam procedit, cum hoc luctaturus: cicur autem per malitiam semper insidias instruens, pedem refert, se timere simulans: alter uero spe atque animo inflatus, simul & sibi iam uictoriam despondens, impetum facit, sed mox captiuus compage tenetur.

Quòd si uenator Perdix, qui ad illecebras uenatorio instrumento assidet, mas sit, cæteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur: sin qui positus est in insidijs fœmina est, captiuum ipsum omnes feriunt, ut qui libidine incensus, in seruitutem ceciderit. Nec uero illud prætereundum, quando etiam auditu dignum est, si pugnans sit fœmina ne mas incidat fœminæ quæ sunt extrà illum ex casu in compagem propinquo seruant suo cantu tanquam amatorio quodam retractum.

Quemadmodum suos fœtus tuentur Perdices. CAP. XLII.

PErdices cum sunt uicinæ ad pariendum, aream molliter puluere substernunt, atque fruticibus & surculis circumsepiunt. Contextus areæ cauus est, & ad incubandum accommodatus, cum enim puluerem infixerunt, & molle quiddam uelut cubile effecerunt, in idipsum ingrediuntur, post sese desuper fruticum inuolucris occultantes, contra auium rapacitatem, hominumq; insidias in multa pace incubãt: non uni loco oua committunt, sed quasi migrantes ea in alium locum important, in magno enim timore sunt, nequando deprehendantur si in eodem loco diu commorentur. Itaque alio loco nidificantes, rursus pullos etiam nunc teneros inuehunt, fouentq; & suis alis tepefaciunt, pennisq; tanquam fasciolis quibusdam inuoluunt: non eos quidem lauant, sed puluere

puluere respergentes nitidos efficiunt. Si quem Perdix ingredientem sibiq; insidias & suis molientem conspexerit, ad illius pedes se prouoluens, spem ostendit, sic abiectum se capi posse, tum quidem auceps inclinat se, atque in prædam, quam se putat habere in manibus, incumbit: ille uero sese conuoluens, pedetentim elabitur, cumq; illum à nido auertit, ac abduxit, seq; uanum illius laborem elusisse sentit, magna iam fiducia uenatorem oscitabundũ relinquens, euolat, atque ab insidijs tuta, pullos appellat: hi maternam uocem agnoscentes, eò aduolant. Cum ex sese oua pariturus est, occulte latens uspiam maritum fallere conatur, ne eius oua frangat, qui eo ille usque libidinis insania flagrat, ut matrem alendis liberis operam nauare non permittat, adeo Perdicum genus libidine furit, ut cum fœminæ incubaturæ ipsos reliquerint, mares animo inflammato concupiscentes res uenereas, uehementer inter se ira incendantur, mutuaq; uerberatione acerbissime affligantur, uictusq; fœminarum uice uenerem patiatur, turpiq; libidine usque quasi pædicetur, quoad ipse quoque uictor alterius eandem flagitiosam libidinem in uictum exerceat. Perdices aiunt, & Ciconias, & Palumbos uulneri accepto origanum imponentes, ad sanitatem redire, neque hominum ulla medicina uti habere necesse. Septem diebus nidum contexunt, septem consumunt in pariendo, septem pullos nutricantur.

De Perdicum uaria uoce. CAP. XLIII.

PErdicum alij caccabant, alij ſtrident, nec eadem ubique uox eſt, ſed uaria, & multiplex: alia Athenis, alia alibi: harum uariarum uocum quæ ſint nomina, Theophraſtus explicat. In Bœotia & Eubœa idem ſonant, ac (ut ſic dicam) eiuſdem ſunt linguæ.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum & Damarum amicitia.
CAP. XLIIII.

CVm Damis Perdices amicitia coniunguntur, & conſuetudine deuinciuntur, & tanquam contubernales ſunt. Etenim utrīq; prope alteros cubant, & ſimul paſcuntur, quorum coitio etſi amore inſtituta, utriſq; tamen perniciem affert, & breui ſocietate triſtiq; amicitia fruuntur. Nam ad uenationem *callidi* homines Perdices Damis ad fraudem ponunt, ac rurſus eodem modo Damas Perdicibus.

GYLLII ACCESSIO.

De Perdicum magnitudine. CAP. XLV.

ONeſicritus Perdices conſcripſit in India Anſerum magnitudine eſſe. Nicolaus Damaſcenus ſe Antiochiæ Indorum legatos, qui ad Cæſarem Auguſtum ueniſſent, ait uidiſſe, ab ijſq; munera donata fuiſſe Viperas inuſitata magnitudine, fluuiatilẽ trium cubitorum Teſtudinem, Perdicem uulture maiorem.

Gillij

GYLLII ACCESSIO.

De alia Perdicum astutia, & de amore erga pullos. CAP. XLVI.

PErdices docent pullos cum nondum fugere possunt, ut insectantibus pressi se supinos in terram abijciant, ut etiam gleba pedibus apprehensa aut festucis suum corpus ad uenatorem insidias tegant, ipsi autem eos qui se insequuntur, aliò seducunt, & detrahunt: tum uenatoribus ob oculos uersantes, tandiu sui capiendi spem ostendunt, quoad à nidis longe eos abduxerunt.

FINIS LIBRI XIIII.

LIBER DECIMVS QVINTVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Syroperdice Phrygio. CAP. I.

SYROPERDIX in Antiochia Pisidiæ lapides exest, & conficit: Perdice minor est, niger item est, excepto rostro, quod ruffum spectatur: non mansuescit, sed semper perseuerat ferus esse: eius carnes & densiores sunt quàm cæterorum, & suauiorem cibi usum præstant.

GYLLII ACCESSIO.

De Coturnice. CAP. II.

ALexander Myndius, secundo libro de animalibus, Coturnicem inquit fœminam graciliore collo quàm marem esse, necp nigras parteis sub mentum subiectas possidere, ingluuiem non magnam spectari, cor & magnum & tricuspidatum habere. De eorum procreatione Phanodemus secundo Atthidos scribit insulam Delum ab Achæis idcirco Ortygiam nuncupatam, quòd eiusmodi uolucres gregatim ex mari proficiscuntur in hanc insulam portuosam. Eudoxus Cnidius, primo libro de circuitu terre, Phœnices dicit Herculi Coturnices propterea sacrificare solitos fuisse, quòd Hercules ex Asteria & Ioue

natus, in Libyam profectus, à Typhone interfectus reuixit, cum olfecisset Coturnicem quem Iolaus attulisset: nam eo animali cum uiuebat delectabatur. Coturnicum matricem Alexander Myndius ait esse magnitudine Turturis, cruribus longis, tum eandem timidam esse. Clearchus Soleus, in eo opere quod inscripsit de dictis mathematicis in Rep. Platonis, Coturnices dicit si coitus tempore speculum ipsis aduersum, & ante hoc ipsum tenticularum insidias posuerint, accurrentes ad Coturnicem in speculo apparentem, in laqueos inseruntur.

De Ciconiis. CAP. III.

Ciconiæ ouis suis perniciem molientes, Vespertiliones sapientissime uindicant. Cum hæ itaque solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio utuntur Ciconiæ: Platani folia in nidos suos inferunt, ad quæ accedentes Vespertiliones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Hirundinibus hoc idem natura largita est, nam cum blattæ earum ouis pernitiosæ sint, matres apij folia ante pullos projciunt, ob idque ab illis ad pullos accessus fieri nequit. In Polypos si quis rutam injciat, immobiles manere in sermonem hominum uenit. Serpentem si arundine contingas, à prima plaga nō se commouet, torporeque constricta quiescit: sin iterum ac tertio plagam inflixeris, colligit ac confirmat sese. Murena quę plagam unam accepit, torpescens perstat: sin plures inferas, funditus ira incēditur. Piscatores dicunt Po-

lypum in terram progredi ad oliuæ germen in littore positum.

De Ciconijs, & Herodijs, & Pelecanis, CAP. IIII.

Magna cura Ciconiæ exacta ętate parentes alūt, etsi humanis hoc facere legibus nullis iubentur, sed sola bonitate naturæ ad id impellantur: ijdem parentes amanter suos fœtus curare dicuntur. Cuius rei hoc testimonium est, quòd pullos qui per ætatem è nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos alendos cibum comparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant, euomunt, atque in educandos fœtus conuertunt, & ad uolandum pullis imperitis duces sunt. Herodios & Pelecanos similiter facere audio, pariterq; Ciconias cum Gruibus iniurias frigoris fugientes, mutatione cœli solum uertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedem remigrantes, cum illas, tum has, sicut homines domum, probe nidos suos recognoscere. Alexander Myndius Ciconias scribit exacta ætate decursaq; circum Oceanitidas insulas uolantes, hoc pręmium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi, ut ex auibus conuertantur in homines: quod existimo confictum, ob pietatem, & sanctitatem hominum illarū insularum.

De Ciconia quæ beneficij accepti Tarentinæ mulieri gratiam retulit. CAP. V.

Gratiam accepti beneficij memoriam ipsæ etiam bestiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis

cleis,& cæteris in rebus ex maxime raro fœminarum genere fuit,& uero ab omni stupro integrã castamq́ꝫ se marito conseruauit: quippe quæ ut uiuentem eum studiose & diligenter coluisset, sic posteaquam è uita excessisset, se fidissimã & ab omni libidine continentem humato cõiugi præstans, urbanas commorationes, & domum, in qua mortuum uidisset maritum, adeo male odit, ut præ merore ad sepulchri monumentum, ubi sepultura affectus ille esset, miserrime commoraretur. Hæc igitur fœmina cum æstiuo anni tempore Ciconijs pullorum suorum uolatum experientibus, unus & infirmissima ætate, & alarum debilitate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordem pullo præbuit, nam & uulnus obligauit, & medicamentis & cibo potioneq́ꝫ adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit, atq; iam ad uolatum confirmatum, è manibus dimisit. Hic admirabili quadã naturæ intelligentia non ignorans se conseruatæ uitæ præmium mulieri debere, anno pòst cum ad uernum solem fortè apricantẽ eam, quæ sibi benigne fecerat, perspexisset, demisso atq; humili uolatu proxime ad ipsam profecta, in eius sinum lapidẽ euomuit, deinde in tecto subsedit. Cuius facti admiratione cõmota Heracleis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidẽ intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta, eum fulgere, & radiatã domum tanq́ꝫ immissis facibus ex eo splendere perspexit: ubi uero Ciconiam

comprehēdiſſet,& uulneris cicatricē percepiſſet,hanc agnouit eam eſſe quā miſeratione cōmota curauiſſet.

Quemadmodum Ciconia obtrectatrix eſt.

CAP. VI.

DE Porphyrionis & Canis riualitate,& obtrectatione ſuprà mentionem feci: nunc de Ciconia agam,ea enim etiā riuali inuidia laborare fertur:Nam cum in Crannone Theſſaliæ eximia forma mulier, cui nomen eſſet Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, ſtupri conſuetudinē cum ſeruo quodā feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, ſeruiles iniurias in dominū nō ſuſtinuit, quominus quàm mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam ulciſceretur.

De Cuculo. CAP. VII.

COccix ſapiens eſt,nam cum ei pullos excludēdi facultas non ſit, tamen machinatio quædā data eſt,atq; ſolertia ad hanc rem utendi aliena opera. Etenim cum ſibi conſcius ſit ſe neq; incubare, neque ex ouis pullos excludere poſſe,ob frigidā corporis conſtitutionem,nec nidum ad pariendum conſtruit, nec paruulos fœtus alit,ſed ubi animaduerterit, quando aues ex nido ſuo abſint,eò profectus, in alieno domicilio parit: non tamen in cuiuslibet auis nido, ſed Alaudæ & Luteolæ, quòd non ignoret, ab ĳs oua ſuis perſimilia pari ſolere:ſi autem illarū nidos ouorum inanes & uacuos repererit, non eò diuertit, ſed in eos ubi intus oua ſint,atq; ad ea ipſa admiſcet ſua, ſi autem

ſi autem illarũ oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum ſua ſupponit, quæ non ab illarum ouis internoſci poſſunt, ob ſimilitudinem. Iam uero aues quas dixi aliena oua excludũt, pulli uero Cuculi cum ætate procedenti ad uolatum firmi paululum exiſtunt, ſibi conſcij ſe eſſe illegitimos fœtus, ad parentẽ ſuum euolant, iam ſuccreſcentibus pennis alieni deprehendũtur, atq; acerrime uerberantur. Ab ineunte uere ad caniculæ ortum apparent, pòſt rariſsime cernuntur.

De Gruibus. CAP. VIII.

CVm Thraciam Grues relinquunt, defugiendo iniurias frigoris, frequentes congregantur in Ebrum fluuium, lapidemq; pro ſe quęq; deuorat, ut & unde prandere poſsit habeat, & aduerſus incurſiones uentorum firmamentũ aſſequatur. In Nilum hyberni illic uíctus deſiderio incenſæ, cum proximum eſt, è Thracia ut ſemigrari ingrediãtur, ultraq; progrediãtur. Grus quæ eſt extremo tempore ætatis affecta, ter circum uniuerſum gregem uolans, diſcedit, ſupremumq; uitæ diem conficit, quam primo ſepultura reliquæ afficiunt, rectà deinde in Aegyptum iter faciunt: neq; immenſa pelagi ſpatia alarum robore tranſmittẽtes uſquam interquieſcunt. Aegyptios ſementem facientes offendunt, & menſæ (ut ita dicam) in armis ciborũ redundantia extructæ interueniunt, ac tametſi minus inuitatæ, hoſpitalis tamen menſæ iure fruuntur.

De Gruibus Thraciæ. CAP. IX.

GRues in Thracia nascuntur, ubi hyems solet esse atrox, & tẽpestas perfrigida, idcircoq́; eã, quòd ibi ortæ sint, amore prosequutur, in qua æstiuo tempore patriæ sedis studio captę, ætatem ducũt: medio autumno salutis ergò, frigoris uim non sustinentes, tanquam terræ ambitum, cœli mutationem temporumq́; uarietatem scientia & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum, Libyam, ac Aethiopiam proficiscuntur. Cum illic hybernum tempus traduxerint, lætissimiq́; dies ac tranquilli illucescere cœperint, retro ad Thraciam uersus gradiuntur. Itineris iam experientes duces ad uolatum constituũt, eas natu grandiores uero proximum est ad regendum extremum agmen deligunt, minores natu mediæ sunt. Secundos uentos & retro flantes obseruari norunt: trianguli figuram efficiunt, ut hac forma facilius aëra aduersum secent: ex triquetra figura sexangulam aliquando edunt, atque more regis Persarum æstiua ac hyberna conficiunt, cuius homines admirabilem sapientiam ad deprehendendam cœli commoditatem existimant, illiusq́; ultro citroq́; Susis migrationes ad Batana peruagatas prędicãt. Cum sese ab Aquila impeti perspiciũt, in orbem cõsistunt, & cõtractæ in sinum, falcatæq́; existunt, atq; ordinatim tanq; in aciem structæ, speciẽ pugnæ ostendunt: quare Aquila regreditur, eæ autẽ ad tergum peruolantiũ collis & capitibus adnitẽtes, nonnullã requietẽ labo

laboriosi uolatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. In longissimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant: et ne somno opprimantur, cum operoso labore ac molesto stant, nēpe lapillum summa cautione sublimi pede continent, ut si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu, expergiscuntur. Lapis quem deuorant, ut eo tanquam saburra firmentur uolantes, auri index est: quem postquam eò ubi habitant se applicauerunt reuomūt. Eas nauta cum uidet gyros agere, subindeq; reuolutare in medio maris intelligit, contrarijs uentis impellentibus illas, ab itinere instituto absistere, auium discipulus factus, ad portum renauigat, et nauem incolumem seruat. Earum gubernandi rationem hominibus regendi Resp. doctrinam dedisse ferunt. Earum clangores pluuias accersere fama est, earundemq; cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam, si modò bene animaduerterunt, qui hæc primi obseruarunt.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. X.

CVm uehementi uento cœlum infestum est, non quemadmodum cum sunt bonæ tempestates falcatæ, sed triquetræ uolant, neue circunflante uento, ordo conturbetur, neue etiam funditus de suscepto itinere depellantur. Grues, sicut Cicero ait, cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli,

formam efficere: eius autem summo angulo aër ab ijs aduersus pellitur. Deinde sensim ab utroq; latere tanquam remis, ita pennis cursus auium leuatur: basis autem triãguli quam efficiunt Grues, ea tanquam à puppi uentis adiuuatur, eæq; in tergo præuolantium colla & capita reponunt: quod quia ipse dux facere non potest, quia non habet ubi nitatur, reuolat, ut ipse quoq; quiescat: in eius locum succedit ex consequentibus: eaq; uicissitudo in omni cursu conseruatur.

GYLLII ACCESSIO. De eadem. CAP. XI.

ARistophanes Byzantius Grues scribit deuorare lapides, ut cum bene sublimes uolantes, & rectà ad conficiendum iter attendentes, aspectum ad inferiora impeditum habent, de uia fessæ eos deijciant, & ex lapidum casu percipiant, supra maréne an terram subuolent: nam si ad mare lapides deferantur, iter susceptum facere pergunt, sin ad terram decidant, à uolando requiescunt.

De Asteria. CAP. XII.

AVis nomine Asterias mansuescit in Aegypto, atque adeo præclare humanam uocem intelligit, ut si quis huic conuicium faciens uel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascitur: uel eandem ipsam uocauerit pigram, ea sic dolenter tanquam ignobilitatis & segniciæ arguta indignatur.

De Caprimulgo. CAP. XIII.

Capri

CAprimulgus inter animalia audax est, paruas enim aues aspernatur, fortiterq́; audet capras impetere, atque earum uberibus aduolans, lac suggit nec pœnas à pastore timet: quin etiam pro saturitate Capris sceleratissimum præmium reddit, eis cæcitatē afferēs, uberisq́; lacteos fontes funditus exsiccans.

De coitu, & uisus recuperatione Hirundinum.

CAP. XIIII.

AVersæ Hirundines coëunt, contrà atque cæteræ aues: cur id faciant causa retrusa est, atque abdita: aliquorum tamen sermone in uulgus peruagatum est, eas sic coire, quòd Tereum regem horreant, nequando latenter irrepens, nouam tragœdiam efficiat. Hirūdinibus à natura donum meo iudicio summum tributum est, si acu eorum oculi puncti excæcentur, uisum recipiunt. Quid igitur Tiresiam amplius admiramur (tametsi hic & apud inferos) Homeri testimonio sapientissimum Hirundo significatione sua pulcherrimi temporis ostendit aduentum: ea hominis studiosa est, cuius contubernalem se esse gaudet: cum ei rursus bonum uidetur, discedit. Homines Homeri lege, hospitalitatis eam tecto recipiūt: qui præcipit, hospitem præsentem esse diligendum, discedere uero uolentem dimittendum.

De iustitia Hirundinis. CAP. XV.

IVstitiam mater Hirundo aduersus filios suos seruat, in distributione cibariorum suam cuiq; tribuēs dignitatem: non enim unica tantum cibi uectione

omnes pascit,neque enim posset, cum ea quæ affert pusilla,& pauxillula sint: primum in lucem editum primò pascit: deinde ab illo secundum: tertium, tertio loco partum alit: sicq; deinceps usque ad quintum progreditur. Neque uero amplius quinq; ferre in utero atque parere solet. Huius pulli, similiter atq; Canum catuli,tardum uisum accipiunt. Veruntamē eadem mater admota herba quadā uisum eis affert: ac adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos,parumq; ad uolandum habiles, è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbæ homines quamuis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est. Si luti facultas sit, id Hirundo unguibus fert, nidumq; ex eo fingit: sin minus luti facultas ei detur, aqua se conspergit, atque in puluerem se abijciens, alas luto mergit, idq; post alis agglutinatum rostro excutiens, nidificat. Pulchrè etiam intelligit quòd si teneros,ex pennisq; nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur: quamobrem in ouium tergo considens, floccos lanarum euellit, indeq; suis pullis nidum quàm mollissime substernit.

De Hirundine alba. CAP. XVI.

ARistoteles in Samo ait albam nasci Hirūdinem, cuius oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur,pòst uero uisum recipit: &, sicut ille dicit, sic acute quemadmodum à principio uidet. Apparēt aliquando

aliquando, ſicut dicit Alexander Myndius, albæ Hirundines. Nam in Pyrrhi pueri tabernaculo nidificās Hirundo, rerum actiones quas ſuſciperet, non bene & feliciter euenturas eſſe ſignificauit. Et item Cyro altera nidum in huius tectis conſtruens, quæ ei male caſura eſſent prænunciauit. Contra enim Medos profectus, non reuertit ad ſuos: ſed rebus male geſtis, de loco quopiam ſe præcipitem deiecit. Dionyſio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditum præmonſtrarunt. Hirundinum genus Dijs penatibus, & Veneri, quæ ipſa quoq; è numero penatium eſt, charum eſſe dicitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Hirundinum mundicia. CAP. XVII.

Lynces ex domeſticis ſedibus egrediūtur, ut urinā bene penitus occultent. Hirundines docent, paruulos pullos excrementa extra nidos emittere, uicinę ad moriendū, ſe in lutum abijcientes, pullis latebram parant. Hirundinū antequā ex ſeſe pariunt apparatum uidemus, ut ad fundamentorū ſtabilitatem primū robuſtiores feſtucas ſubijciūt, deinde debiliores ſuperimponūt: neq; angulatū nidum conſtruunt, ſed rotundum, quòd eiuſmodi figura non maiorē modò firmitatem & conſtantiā habeat, ſed & capaciorem laxitatem, & minus inſidijs patentem. In quodam Mauritaniæ flumine Hirundines ſeptenum cubitorum ſunt, & gulam ad reſpirandum perforatam habent. Ex animalibus duo, quæ hominum hoſpitio

utuntur, Musca & Hirundo, nulla arte ad hominum tractationem mansuescere possunt: neq; nobis quicquam officij cum quapiam animi grati uel minima significatione compensant. Nam Musca, quòd sibi timeat negotium exhiberi, prehensari perhorret: Hirũdo uero sic homini diffidit, ut neq; mãsuefieri possit, neq; quicquam non periculi plenum ab homine expectare. Carnem depasci solita, sacras illas Musis canoras Cicadas uenatur, & tandiu hominum hospitio abutitur, dum pullos ex sese pepererit, ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet: quamobrem Pythagoras minime tecto recipiendam censebat.

De Carulo & Halcedine. CAP. XVIII.

CArulos senectute affectos Alcedines uxores suæ in dorso gestantes circunferunt: mulieres contrà maritos ætate prouectos & præclare contemnunt, & peradolescentibus adijciunt oculos: tum etiam mariti in fœminas admodum adolescentes Veneris insania feruntur, & uetulas aspernantur, à ratione remotius bestijs ipsis uiuentes.

De Halcionibus. CAP. XIX.

HAlciones suam grauiditatem sentientes, nidum ad excipiendos pullos machinantur, ex Belonæ spinis, quas partim rectas, partim ut mulieres ad textrinam eruditæ obliquas intertexunt uinculo quodam mirifico, & rotundum efficiunt, deinde in mare deferunt, ubi fluitans ab incursantibus undis earum

opus

opus probatur, & partes quas aqua incidens ostēdit nō firmas esse, ita sarciūt, ut neq; si percutiatur saxo, rumpatur, neq; ferro discindatur: os nidi non plane conspicuum & inaccessum, solam illam suscipere potest, neq; per idipsum quicquam ex mari intro influere potest: ibidemq; undis circumlata, pullos nutrit. Pariente Alcione mare subsistit, pacem & amicitiam inter se habent uenti. Parit uero media hyeme, & tamen cœli temperatio Alcedinibus largitur, eo tempore dies esse tranquillos.

De Ibe. CAP. XX.

AEgyptij non ex humano inuento Clysteres se didicisse, sed Ibim horum ad deijciendas aluos usum sibi, & medicinam docuisse prædicāt: eam cum luna decrescit atq; recrescit cognoscere audio: accretione uiuendi rationem augere, ex decesione diminuere. Lunæ sacra est, ad lunæ rationem oua fingit, extra Aegyptum nunquam progreditur. Cur ex Aegypto nunquam se commoueat causa Aegyptus est, ubi cœli status uuidus est, & luna omnium maxime stellarum inerrantium humida. Si quis ui atq; impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus ultionem capit, uel cum magna sua pernicie: mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum uanum esse ostendit. Graditur autē magna tarditate: nec eam ocius quispiam ingredi uideat, quàm molli gradu, & tardo, more lautarū mulierum. Ibes nigræ anguium

uolucrium cateruas pestilẽtes intra Aegyptios fineis & ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propugnantes, illud uniuersum agmen interficiũt, atq; consumunt. Aliæ uero Ibes ex Aethiopia Nili alluuionibus serpentes Aegyptum appetẽtes conficiunt, eorũ conatibus obuiam euntes: quæ causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentiũ perire. In Aegypto sacerdotes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat, ex qua Ibim bibisse credũt: nam planè sciũt hanc nunq; sordidã aquam bibere solitã esse. Illam Ibidis etiam uim de Aegyptiorũ libris accepi: ea nimirũ cũ in pennas, quæ sub pectus existunt, collũ & caput abdiderit, cordis figurã exprimere. Eandem Aegyptij ferunt ore coire, & parere: ueruntamẽ ea de re mihi nõ facile persuadent. Qui Tarichea bestijs præsunt, Ibidis intestinũ sex & nonaginta cubitorũ esse affirmãt. Quod idem in Lunę defectione cõprimitur: Iccircoq; orationis parẽti Mercurio eiusmodi auẽ aiunt in amore esse, quia orationis speciem similitudinemq; gerat: nanq; eius nigrę pennæ cũ tacito, & nondũ emisso sermone cõparari queũt: nec dum uero prolatæ orationi; intimorum sensuũ enũciatrici, candidæ possunt cõferri. Apion eam ait longissimæ uitæ esse. Atq; in eam rem Hermopolis sacerdotes citat sibi sanè immortalem Ibim ostẽdisse, quod quidẽ ipsum huic nõ minus procul à uero abesse uidet, q; ab omni ratione abhorrere existimo. Quòd autẽ calidissima sit natura, propterea uel pessimarũ rerũ conficiẽtissima uorago est: siquidẽ

Serpentes

Serpentes & Scorpios exest, & conficit, atque ex his partim facile & calore, quo permulto abundat, extexrit, & concoquit: partim nullo negotio excrementa excernit, atque expellit: ægritudine perraro afficitur. In quidlibet uel sordidißimum, quamuis immittit rostrum, ut quippiam illic inquirat, ex inquisitione tāmen cibi, cum se quieti tradit, cubile lauat, & purgat. In palmis, ad euitandos Feles, nidificat: non enim facile in palma ob eminentem & cutellatum trunci corticem ij sæpe repulsi & reiecti, sursum correpere possunt. Iam porrò si pennis Ibidis Crocodilus contingatur, immobilis redditur.

De pullis Luciniæ. CAP. XXI.

LVcinia uisa est, quæ pullos suos cantiunculas doceret, & uersiculos quos imitarentur, traderet: quòd si capiatur iam confirmata ętate, & inclusa asseruetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute uenatorem silētio ulciscitur, quia omniū uehementißime auium libertatis retinens est: quarum rerum experientes uiri, iam ætate grandes capere omittunt, & pullos comprehendere student.

Quanta gloriæ cupiditate Luscinia laborat. CAP. XXII.

CHarmidem Maßiliensem audio dicentem, non modò musicæ perstudiosam esse Lusciniam, uerum gloriæ etiam cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantum canit, tum simplicem cantum & illaboratum edit: cum autem captiua tenetur, & non

caret auditoribus, cantum uariat, contendit, remittit, exprimit, obſcurat.

GYLLII ACCESSIO. De eadẽ. CAP. XXIII.

LVciniæ pullos docent canere, ac ſi qui capiantur adhuc cantandi rudes, interq́ homines alantur, ideo peius canunt, quòd ante legitimum tempus à magiſtris parentibus ſubducti fuerint: cum igitur aluntur cum parentibus, erudiuntur & diſcunt, non ob quæſtum, ſed quòd ex cantu mirificam uoluptatem capiant.

De Lutea & Vireone. CAP. XXIIII.

LVtea nulla alia re quàm herba, Symphito nuncupata, quæ magna difficultate & reperitur, & effoditur, nidos conſtruit, eosq́ uillo & lana ſubſternit. Vireo autem in Luteæ genere mas, uitæ munerum ſciens eſt, ſimul & aptus ad quiduis diſcẽdum, ideoq́ & laboris in diſcẽdo patiens. Hyeme, niſi eſt captiuus, non apparet: Aeſtiuo autem ſolſtitio in lucem noſtram prodit, exoriente Arcturo ſydere, eò unde huc uenerat, reuertitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Cincidela. CAP. XXV.

CIncidela perparuula beſtiola, tantum noctu uolans ſplendeſcit, & ſcintillæ ſpeciem ſimilitudinemq́ gerit, & tanquam nouus fulgor ad puerorum oculos fulgens infirmas mentes perſtringit, & quaſi igneſcentem perſonam ſuſtinens, eos in fugam compellit, quocunq́ uolatu procedit, ſibi & circumſtantibus

tibus uel in densissimis tenebris illucescit. Enimuero intempesta nocte, uel luna ipsa silente, lucis usura frui tur: & tametsi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur. Qua in re mihi lupo præstantior uidetur, qui etiam si id temporis quod appellat Homerus Lycophos lucem naturæ munere oculis perceptam habet, tamen sibi soli, non uicinis, lucet.

De Charadrio, siue Galgulo. CAP. XXVI

CHaradrius auis eximio naturæ beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contrà sine nictatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obtutu ad sanitatem reducit.

De aue Cyano. CAP. XXVII.

AVis, cui Cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commorationes odio persequitur, locorum agrestium ubi homines uersari soleant insolens est: eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur.

De Cinclo, quam Motacillam appellare possemus. CAP. XXVIII.

CInclus uolatilis bestia quòd posteriore sui parte debilis sit, ideo suapte natura, & per se dicunt nõ posse nidum fingere, & construere, sed in alienis parere: eamq; ob rem bonorum inopes in rusticorum

prouerbio Cinclos appellari solere. Hæc semper caudam mouet.

De Cinamomo aue. CAP. XXIX.

Cinamomum auem auditione accepi ex plantæ gentilis suæ surculis nidos construere, ac nimirum qui eiusmodi ramulos ambiunt, iacula grauia robusto & contentissimo neruo expulsa, magno impetu contra ramos quibus nititur nidus mittere, itaq; rumpuntur, & festucæ decidunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Dacnadibus auibus. CAP. XXX.

Aves Dacnades nuncupatas Aegyptij ideo ad potantium coronas alligare soliti sunt, ut uellicando, morsitando (sicut Sextus Pompeius ait) & assidue cantitando potantes à dormiendo sustineāt.

De Columbis. CAP. XXXI.

IN urbibus Columbæ cum hominibus frequentes habitant, seq; ad pedes horum huc & illuc magna mansuetudine & facilitate uersant. In locis autem, ubi ab hominum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectātes, aufugiunt. In multitudine hominum confidentiores sunt, seq; nihil ibi graue passuras planè sciunt: ubi auceps uenatoriaq; instrumenta uersari uident, non amplius sine summa ibi formidine habitant. Columbas ex auibus maxima esse pudicitia, ab omniq; adulterio castissimas esse percepi: nunquam enim ex societate inter se instituta, neque mas nisi morte ipsa uxoris distrahitur, neque

neque fœmina dissociatur, nisi uidua fuerit. Aristoteles inquit, testis locuples, fœminæ parturienti marẽ adesse & cultu omniq; officio fungi; sæpe etiam fœminam errantem, & uagantem compellere ad nidum: & cum pepererint oua, eas cogere ut incubẽt: eundemq; pariter cum fœmina pullos fouere, pariterq; alere: & primum nutrimentum, ne à cibis abhorreãt, exclusis iam pullis, terram salsuginosam in os indere: quam ut gustauerint, deinde facilime reliquis cibis uesci queãt. Cum rapacibus cæteris auibus fœdere deuinciũtur, pacemq; gerunt. Aquilas marinas, & Circos horrẽt. Contra Accipitres quo astu utantur, audire conuenit. Cum eas Accipiter, qui natura sua in sublime ferri potest, persquitur, eæ deorsum uersus elabuntur: cum ille in inferiori sede aëris uolat, illæ contra sublime feruntur & supra Accipitrem, in sublime impetum facere non ualentem, uolantes, bene sperare incipiunt, fiduciaq; implentur.

De Liuijs Columbis. CAP. XXXII.

IN India Liuiæ Columbæ uirides pennas habẽt: ut is primo aspectu, qui sit rudis in scientia auium, Psitacum, non Columbã dicat: earum labra & crura colore Græciæ Perdicibus sunt similia.

De Erycinis Columbis. CAP. XXXIII.

IN Eryce Siciliæ festi dies aguntur, quos Erycini & Siculi omnes profectorios appellant. Cur autem sic appellentur, causam afferunt, quòd id temporis

Venerem Indi in Libyam proficisci dicunt: idcirco nullas eo tractu Columbas uideri, nimirum quæ abeuntem uenerantes deam, cum illa peregre profectæ sint: nam Veneri sacrum esse genus Columbarum omnes existimant. Nouem diebus lapsis unam formaínsignem ex pelago Libyco spectari reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliquæ gregales Liuię Columbæ, sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem, quum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc cæterarum columbarũ greges sequuntur, & rursus ex earum reditu Erycini reuersionis dies celebrant.

GYLLII ACCESSIO.

De Columbis. CAP. XXXIIII.

VIcissim aiunt incubare Columbatiũ genus, atq; omni anni tempore parere. Liuia diuersa est à Columba: hæc maior, illa minor est: hæc mansuescit, altera non item. Non prius coëunt, quàm fœminam masculus fuerit osculatus, neq; enim sine osculo coitũ ferre consueuit: ac fœminæ inter se ineunt, cum maribus carent: etsi nihil emittunt, pariunt tamen oua, ex quibus pulli non nascuntur. In sermonem hominum uenit, apud Indos esse Columbas giluo colore. Charon Lampsacenus dicit circa Athonem montem Columbas apparuisse, cum ibi Persarum triremes perierũt. Fascinantiũ oculos, & rationis expertes bestiæ natura quadam mirabili cauent: Columbæ fascinationis amuletum propulsationemq; laurinos ramulos

mulos tenues primum colligūt, deinde ad custodiam pullorum in nidos imponūt: Milui autem, rhamnū: Circi, amaraginē: Turtures, gladiolum: Corui, amerinam: Vpupæ, capillum Veneris: Harpæ, hæderā: Ardeolæ, cancrū: Perdices, harūdinis gramen legūt: Aquilæ, gentilem suum lapidē Aëtitem: hic mulieribus cōmodus, abortibus aduersatur. Cum ad ætatem confirmatam columbus peruenit, ut cum matre Veneris societatem coëat, patrem expellit.

De castitate Palumbium. CAP. XXXV.

EX auibus castissimi ab omni stupro palumbes: ut enim mas & fœmina tanquā nuptijs alligati sunt, mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per summā castimoniā adhærescunt, ut neuter alienum cubile attingat: si autē impudico amore capti ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circūsedentes marem quidē mares discerpunt, fœminas uero fœminæ disperdūt. Huiusce etiā modi lex castitatis ad Turtures pertinet, sanctaq; & syncera permanet, tum etiam ad columbas albas manat, præterquā quòd non utranq; occidunt: nam marem duntaxat perimunt, fœminam uero illius misericordia permoti impunitam atq; inultam in uiduitate reliquam ætatem ducere permittunt.

De amore Cornicis, & eius repugnantia cum Noctua. CAP. XXXVI.

AManter mutuā inter se fidem seruant Cornices, cum semel societatē inter se coierunt, quam non

temere ac licenter inter se instituunt: quòd si alterutra moriatur, alterã quæ ei superest usq; ad extremũ uitæ diem uiduam permanere, harum rerũ absolute periti dicunt. In nuptijs olim ueteres, audio, post hymenęũ Cornicem inuocare solitos fuisse, hocq; concordiæ signum dare ijs, qui liberûm quærendorũ gratia conuenissent. Qui uero sedes auium & uolatus obseruare solent, eas inauspicatas aues, captantibus auguria portendere res tristeis dicunt. Quibus Noctuæ infestissimæ, noctu illarum ouis insidias moliuntur: Cornices contrà interdiu eodem modo Noctuarum ouis insidias faciunt, non ignorantes earum oculos ad uidendum de die hebetes esse.

De sepulchro Cornicis apud Aegyptios.
CAP. XXXVII.

AD nuncupatum lacum Mirida in Aegypto, ubi Crocodilon oppidum est, Cornicis sepulchrum ostenditur, cuius causam Aegyptij eam afferũt, quòd cum eorum rex, cui Marres nomen esset, Cornicem ualde cicurẽ haberet, quæ postquã audisset quò uolatus dirigendus, & quænam regio transeunda, & ubi terrarum requiescendum esset, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuncius perferret, eam mortuã & sepulchri honore affecit, & cippo ornauit.

GYLLII ACCESSIO.

De eisdem. CAP. XXXVIII.

PEnelopes castitatem mille Cornices docent præclare contemnendam esse, quarum singulę extincto con

cto coniuge, non parum diu, imo potius nouem ætates in summa castimonia uiduæ perseuerant uiuere. Quare mihi quælibet Cornix pulchram Penelopem continentiæ gloria longe multumq; superare uidetur. Cornix cum pullos pascit, assidue cursitat.

De Coruis. CAP. XXXIX.

AEgyptij Corui, Nilum accolentes, nauigantibus quasi supplices esse uidentur, sibi quippiam largiri efflagitantes, quòd eis si quid dono detur, petere cessantes, nihil molesti amplius sunt: sin autem horum quæ postularint nihil impetrauerint, in nauis rostro insidentes, insequuntur nautas, funes arrodunt, ac uincula conscindunt. Corui Libyci sese inclinantes rostrorum aduncitatem quo ad possunt in uasa intrudunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ compleuerant, ac (ne rumperentur) supra tecta ad seruandum aëris beneficio aquam posuerant, itaque potione fruuntur. Cum aquam deficere uident, calculos ore & unguibus apportantes, in uasa inferunt, atque calculi quidem in fundum detruduntur, ac desident, aqua uero de uasis fundo ex subsidentium occupatione calculorum alleuata, superiorem uasis uacuitatem replet: qua solerti machinatione Corui aquã contingentes, potione referciuntur; non ignorantes, quæ sunt penitus in media philosophia recõdita atq; abdita, unum & eundem locum duo corpora capere non posse. Quantum cum sterili ferax ager differat, planè noscunt; in uberrimo enim gregatim feruntur,

per sterilem agrum & infructuosum bini uolare assolent. Foetus suos nutritos, & ætate procedente firmos, acriter insectantur nidóq; expellunt. Quamobrem filij Corniculi deinde ea quæ sunt ad uiuendum necessaria inquirunt, genitorésq; suos minime alunt.

De Corui audacia. CAP. XL.

Coruus Aquilæ nihil de animo concedit, quominus quàm hæc audax sit, non enim contra pusilla animalia uenire audet, sed & contra Asinos & Boues pugnat, quorum in ceruicibus considens, eos percutit, ac multorum effodit oculos. Cum etiam robusto Aesalone decertat. Si quod animal contra Vulpem pugnare animaduerterit, subsidio ei uenit, amicitia adductus quæ illi cum Vulpe intercedit, atque ulciscitur. Maxime omnium auium multos clangores & uarias uoces fundit, nam institutus cum humanam uocem mittit, tum eius locutio alia quædam est ludentis, alia longe serio agentis. Si enim quod pertineat ad Deum agit, hic tibi sacrum quippiam & diuinationis plenum loquitur. Et quòd æstiuo tempore alui relaxatione se laborare plane sciat, idcirco ab humidis cibis se continet.

De sene Coruo. CAP. XLI.

Coruus iam ætate affecta cum non pullos alere potest, seipsum eis cibum præstat, hi autem comedunt patrem, unde prouerbium esse natum ferunt, Mali Corui malum ouum.

De

De Coruo. CAP. XLII.

PEr æstatem Coruus exarescit siti confectus, eum clamore ultionem testari fama est, cuius causam afferunt, quòd cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille magna segete inueta adhuc uiridi, inuestigare uolens granum frumenti, expectãs ut maturuisset, mandatum domini neglexit: quam ob rem siccisimo anni tempore siti affectus, suæ moræ dat penas. Hoc fabulæ simile uidetur. Aliud tamẽ dicetur de Coruo, ob Apollinis reuerentiam, hunc sacrum & Appollinis pedissequum esse dicunt, idcirco diuinationibus præditum fatentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & uolatus ipsarum à dextra ac sinistra cognoscunt. Corui oua audio nigros efficere pilos. Qui capillitium suum adulterat, oportet oleum in ore compressum habeat, nam nisi id fiat, simul cum pilis ei dentes nigri redduntur, uixq; elui possunt.

GYLLII ACCESSIO. De eodẽ. CAP. XLIII.

MIluo quia est quoddam bellum, sicut Cicero ait, quasi naturale cum Coruo, ideo alter alterius, ubicunq; nactus fuerit, oua frangit.

De Passeribus. CAP. XLIIII.

COnscientia uel suæ infirmitatis, uel sui corpusculi exiguitatis, Passeres in ramorum cacuminibus, modò ab ijs sustineri queant, nidos cõtexunt, sæpeq; numero ea machinatione sibi factas à uenatoribus

insidias declinant: eò sanè ij propter rami tenuitatem ascendere non queunt.

GYLLII ACCESSIO. De eisdē. CAP. XLV.

PAsseres quòd lasciui sint, idcirco Terpsicles eos, qui Passeribus utuntur, ad res uenereas ait procliuiores fieri. Alexander Myndius duo Passerum genera esse dicit, alterum mansuetum, alterum ferum: eorum fœminas cum cæteris in rebus infirmiores, tum ore esse neq; ualde albo neq; ualde nigro.

De Plateis. CAP. XLVI.

PElecanes, quæ alio nomine Plateæ, siue Plataleæ appellantur, fluuiatilibus Conchis se complent, easq; cum stomachi calore concoxerint, euomunt, atque testis iam alui calore diductis, eligūt ex his quæ sunt esculenta. Lari aues, ut Eudemus scribit, sublimeis cochleas surripiunt, ac ex alto deijcientes, magna ui ad saxa allidunt, itaq; esculenta testis seiunctis eligunt.

GYLLII ACCESSIO.

De Pelicane, siue Platea. CAP. XLVII.

CVm ut aliæ aues in locis à terra altis Pelecanes nidum construere posit, ea tamen quadam imprudentia in scrobe, quem in terra facit, oua ex sese parit, quod ipsum non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumlinunt, ignemq; succendunt, ea uero fumum aspiciens, aggreditur ignem alis restinguere; ueruntamē ei tantum abest ad extinguendum astutia, ut magis magisq; sua tanquam uentilatione

tione incendat, idcircoq; alis exustis capiatur. Iam Aegyptiorum sacerdotes ideo eius carnibus, quòd filiorum causa in uitæ periculum se proijciat, uesci nephas ducunt. Cicero dicit se scriptum legisse, esse auem quandam, quæ Platalea nominaretur, eam sibi cibum quærere aduolantem ad eas aues, quæ se in mari mergerent: quæ cum immersissent, piscemq; cæpissent, usq; eò premere eorũ capita mordicus, dum captum illæ amitterent, id quod ipsa inuaderet. Eademq; hæc auis scribitur Cõchis se solere complere, easq; quũ stomachi calore concoxerit euomere, atq; ita eligere ex ijs quæ sunt esculenta.

De Venatrice aue. CAP. XLVIII.

MErulis affine genus quoddam est uenaticum & captiosum, colore atrum, splendide canorum, recte ex eo uenaticum appellatum, quòd ex auibus multas sui cantus permulsione ad se allicit, & capit: cuius ingenitæ sibi præstantiæ hæc auis non ignara, eo naturæ munere ad se uoluptate & cibo explendam uti uidetur: nam ex sui cantus auditione & bellissimas oblectationes habet, & aucupio & uenatione proxime ad se accedentium auicularum exsaturatur. Quòd si quando quisquam hanc captam concluserit in caueam, non modo canere omittit, uerum etiam pro seruitute sua à uenatore pœnas silentio sumens, muta permanet, atque elinguis.

De Turturibus. CAP. XLIX.

AD hanc rationem aucupātur Turtures, qui absolute perfecteq; earum aucupium tenent, nec longissime ab experimento aberrant, ut saltent, ualdeq; suauiter præclareq; canant, quorum auditu hæ delectantur, saltationisq; conspectu permulcentur, accedūtq; propius, aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, ubi retium explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiūtur, captæ primum saltatione & cantiunculis.

De loquacitate Turturis. CAP. L.

TVrturem loquaciorem dicunt, quòd nō modò oris inexhausta assiduitate uocalis sit, uerum etiam ex posterioribus sui partibus quàm plurimū, ut ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionē facit in comœdia quæ inscribitur Plotius: atq; eandem etiam Demetrius in Dramatico opere, quod Siciliā inscripsit, meminit postica corporis parte clamare. Qui accurate tenent uim & naturā Turturū, auditum est, albas sæpe apparere, easdemq; cū Veneri & Cereri, tum uero Parcis & Furijs sacras esse.

De Vulpansere. CAP. LI.

REcte Vulpanseri nomen inductum est, quod ex ingenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim Anseris speciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari potest: atque etiam si corpore quàm Anser inferior sit, animi tamen robore superior, & ad inuadendum præstantior habetur: ab Aquilæ & Felis & cæterorum hostium suorum iniurijs se

rijs se defendit, & propulsat. Pullos suos uehementer amat, eandemq; operam quàm Perdix in eis tuendis ponit: nam ante suos fœtus sese prouoluens, aucupi spem sui capiendi ostendit: hi uero interea cum uenator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapsis, is sese alis alleuans discedit, ac sæpe ut pulli facilius elabantur, capiendum se uenatoribus præbet.

De Spino. CAP. LII.

AD notionem auium periti Spinum auem dicūt ex spinis, ubi uiuit, nomen traxisse. Hæc cum non sit à musis auersa, splendide canora est. Quòd si, sicut Aristoteles ait, Spini & Sali sanguinem in eodem uase permisceas, & simul temperes, non coire nec commisceri: hunc sacrum esse aiunt genijs, qui præsunt hominibus itinera ingredientibus. Spini aues in posterum longissime prouidentes, hominibus ad rerum futurarum coniecturam sapientiores sunt. Etenim hyemem futuram præsentiunt, & niuem prænoscunt, & multa cautione obseruant, ne ijs opprimantur: itaque earum acerbitates metuentes, tanquam ad perfugia, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt.

De Pico martio. CAP. LIII.

INcuruato rostro & adunco est Picus martius, quo quercus percutit, unde à Græcis Dryacolaptes appellatur, hoc est quercus percussor. In ea locum ex-

cauat, in quem tanquam nidum pullos suos imponit: ad nidi instructionem non ferulis inter se connexis eget, neque ædificatiunculis. Si quis lapide immisso ei foramen obstruxerit, ille ex his coniectura assecutus insidias sibi oppositas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamque contra lapidem ponit: lapis uelut offensus, & non facile ferens uim herbæ, exsilit, atque rursus foramen Pico aperitur.

GYLLII ACCESSIO.

De Pica. CAP. LIIII.

ANte nuncupatum Forum Græcorum tonsor quispiam Romæ in officina, sicut Plutarchus inquit, Picam alebat, quæ uaria & multiplici uoce cum hominum uerba, tum & bestiarum, & organorum sonos nullo coactu reddebat, sed sua sponte sese exercens, nihil relinquebat quod non imitaretur, & pronunciaret. Post uerò elinguis & muta fuit, quàm accidisset illâc multis buccinis circumsonantibus diuitem efferri magna frequẽtia. Quod quidem ipsum non modò magnam nonnullis, qui antea eius uocem libenter audirent, admirationem excitauit, uerumetiam ijsdem ipsis suspicionem attulit, ne qui similiter tondendi artem factitarent, auem ueneno sustulissent. Plurimi etiam idcirco huius aures obsurduisse, simulque cum auditu uocem amisisse arbitrabantur, quòd buccinatorum sono diu multumque obstrepitæ fuissent. At neutrũ fuit, sed quia animi in seipsum secessione facta, secum meditaretur, & tanquam organum

organum, sic uocem instrueret, atque appararet, ideo miro silentio utebatur: quod ipsum facile declarauit cum postea repente in uocum explanatione sic enituit, ut non amplius ex solitis & pristinis imitationibus, quicquam imitaretur, sed eisdem periodis buccinatorum cantum eloqueretur, & uariorum interuallorum percussiones sonorumq; numeros exprimeret, ut eius per se conatus ad discendum præstantior, quàm docilitas esset.

De Miluo, & Harpa. CAP. LV.

MIluus in rapinas faciendas eminentissimus si superior extiterit, carnes è macello rapacissime aufert, ex Olympiæ tamen aris eas nunquam attingit. Harpa auis montana impetens oculos effodit.

De Monedulis. CAP. LVI.

MOnedularum se beneficiarios existimant Thessali, Illyrij, Lemnij, ob eamq; rem his uictum urbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges uastantium oua perderent, earumq; sobolem perimerent, unde magna ex parte locustarum multitudo ueluti in nubem coacta minuebatur, frugesq; incolumes ad tempestiuitatem perueniebant.

De amore Monedularum in suas gregales, & earum captura. CAP. LVII.

SVæ nationis aues uehementer Monedulæ amãt, quæ quidem res eas sæpe in perniciem inducit: quemadmodum id accidat explicandum. Cum enim

quis Monedulas uenaturus est, talia machinatur, ut cas ubi nouerit cibaria inquirere, & in quem locum congregentur perspexerit, ibi pelues olei plenas disponat, curiosa belle auicula eò profecta, in uasis labro considet, & simul sese inclinans, suam ipsius umbram despicit, & quòd existimet aliam se Monedulam uidere, ad eam ipsam festinat descendere, eoq; ut est delapsa, olei crassitudine circumfusa, sine laqueis, sine retibus constricta tenetur. Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes cum sementes faciũt, Monedulis farinas oleo temperatas muneri idcirco mittere, ut eos permulceant, & cum ipsis tanquam fœdus sanciant, ne sementes refodiant, & grana sparsa legant. Lupus cum hæc uera esse fatetur, tum eosdem addit loros rubros eis proponere, & Monedularum greges extra fines manere, ac nimirum duos aut treis ex urbibus tanquam legatos ad eos mitti solere, exploraturos hospitum multitudinem, qui ut eam perspexerunt, inuitant & reuertuntur, cæ autem inuitatæ gregatim proficiscuntur, ac si offas obiectas comederint, se pacem & fœdus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam uilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent, illorum contemptum famem ostendere, & tanquam muneribus incorrupti, nec ex obiectis escis quippiam gustantes, in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes, semina prædantur.

De

De Anate. CAP. LVIII.

PRimum ut Anas peperit, parit enim in terra extra aquam, prope aut stagnum, aut paludem, aliumúe aquosum locum, statim eius fœtus recondita quadam natura & propria aquam prosequitur. Quinetiam Anatum oua Gallinis sæpe supponimus, ex quibus pulli orti, primũ aluntur ab ijs ut à matribus, à quibus exclusi fotiq; sunt, deinde eas relinquunt, & effugiunt, sequentes quàm primum aquam quasi naturalem domum: præclare enim intelligunt, se cum naturæ non sint ad uolandum aptæ, participes cœli incolas non esse posse: neque terrenæ, cum non sint bestiæ, in terra uersari oportere: quocirca à partu statim natatiles ad aquam assiliunt, neq; tamen natare discere necesse habent: at tanquam temporis longinquitate eruditas, & sapienter emergunt, & merguntur. Nam cum Aquila in eos ipsos rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abdunt, atque infra aquam natando, ex alio loco extra aquam eminent. Quòd si Aquila illuc quoq; incumbat, & instet, ij iterum demerguntur, atq; tandiu sursum deorsum commeant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam: tum enim hi deposito hostis suæ metu, ad summam aquam elata rursus natant. Anatum, sicut ait Alexander Myndius, mas tum maior tum uersicolorior, id quod est cæsium in oculis, paulo minus quàm fœminæ existit.

De Noctua. CAP. LIX.

MVlieribus ueneficia & cantiones exercentibus similis est Noctua, captiosum animal. Hęc enim capta, suos in primis aucupes sic captionibus suis in se elicit, ut eam uelut ludicrum quoddam in humeris circumgestent. Noctu quidem uigilat, & uoce quasi quibusdam præstigijs ac illecebris aues allicit, easq́ sibi assidere facit. Interdiu uero alia aucupij inductione utitur, auibus illudit, nimirum in aliam atque aliam speciem uultum conuertens: quibus aues peradolescentes in admirationem raptæ, manere apud eam perseuerant, maximo eorum in quæ se format timore perculsæ. Accedenti ad seriam actionem homini occurrentem Noctuam inauspicatam significationem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit Pyrrhus Epirotarum rex: cum in illius Argos proficiscentis hasta quam erectam ferebat, hæc auis sedisset, ei malum auspicium dedit: nam Argos ingressus, ualde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare mihi Homerus præclare intellexisse uidetur, auem hanc mali auspicij esse, cum Diomedi, ad castra Troianorum exploranda proficiscenti, Mineruam facit auspicato mittentem Erodium, non Noctuam. In Creta noctuam aiunt omnino non nasci, ac si extrinsecus importetur, mori: in eademq́ nullam maleficam bestiam neque gigni, neque aliunde deportatam uiuere, quod quidem ipsum si quis uult experiri, uenenatum animal quodpiam foris assumit, quod primum ut hanc terram attigit, statim perit. Itaq́ circulatores

latores qui uenantur in Africa ſerpentes, talia machinantur, ad mouendam hominum admirationem eas manſuefactas circũgeſtant, & ſimul ipſis terræ Africæ quantum ſatis ſit ad earum uſum comportant, quod ipſum prouident, ne ſerpẽtes pereãt, ob eamq; cauſam cum ad hanc inſulam peruenerũt, non prius feras beſtias exponunt, quàm terram peregrinam, quam ſecum portãt, ſubſtrauerint: ex quo fit, ut multitudinem imperitam congregent, atq; ſtupidam detineant, & tametſi eæ quidem ſeſe incitant, non loco tamen ſe mouent, neq; ex domeſtico & uernaculo puluere excedunt. Sin in externum & hoſticum ſolum egrediantur, è uita quoq; exeunt.

De Otide ſiue Tarda. CAP. LX.

OTis ex omnibus auis equorũ ſtudioſiſsima cenſetur, cuius rei hoc teſtimonio eſt, quòd cætera animalia uel in pratis, uel in collibus paſcentia aſpernatur: equum uero ut aſpexerit, magno ſtatim cum gaudio ad ipſum aduolans, appropinquare pergit, more hominũ equini generis amantiſsimorum.

GYLLII ACCESSIO. De eadem CAP. LXI.

XEnophõ Otides dicit breui uolatu uti, ut ſi quis celeriter inſtet, eas capere poſsit: nam uolãt exiguo tractu, & celeriter fatigantur, ac nimirũ ad hanc rationem comprehenduntur: Cum huiuſmodi uolucres omniũ quæ homo agit imitari conentur, uenatores contra ipſas ſtantes, certa quadã re oculos ſibi ungunt, præparatis alijs unguentis oculos & cilia conglutina

glutinantibus, quæ quidem ipsa non ab eis procul in paruis peluibus ponunt: Otides ubi uiderunt uenatores se ungere, hoc idem effingũt, ex pelui uiscum sumentes, quare cito capiuntur. Equo delectantur: Si quis equinam pellem induerit, quotquot uolet uenabitur, nam equorum studio captæ eò accedunt.

De Oto. CAP. LXII.

OTus uolucris similis est Noctuæ, præterquam quòd nocturnus non est: secundum aures duas pennulas habet: imitator hominum est, quos saltantes cum imitari conatur, capitur. Quare qui facile decipiuntur, Comici Otos appellant. Qui maxime idoneus est ad eos comprehendendos, saltat, & simul ipsos contra aspicientes ad saltationem inducit, alios à tergo latens uoluptate æmulandi captos comprehendit.

De Vpupa. CAP. LXIII.

VPupa auiũ inimicissima est, & mihi uidetur odio hominum nidum in desertis locis construere, & ne homines ad pullos suos aspirent, luti loco hominis stercore circumlinire, ut intolerabili odoris fœditate homines à nido depellat. Cum autem in parietis diruti & deserti rima uetustate acta huiuscemodi auis peperisset, idipsumq; parietis curator animaduertisset, luto rimam expleuit, & obstruxit: ubi Vpupa rediens uidet recessum, & latebram suam clausam, herbam affert, qua ad lutum admota, dissoluitur lutum, & defluit, illa intra caueam ad pullos suos ingreditur, ac

tur: ac si interea ad inquirenda cibaria rursus profecta fuerit, homo ille iterum parietis cauernam oblinens obstruxerit, eadem ipsa herba rimam aperit, quod ipsum tertio ac sæpius facit. Cuius factum parietis curator intelligens, herbam illam è luto aufert, non quidem ad eos usus ad quos Vpupa utebatur, sed ad resignãdos thesauros ad eum nihil pertinẽtes.

Indicam Vpupam duplo maiorẽ nostra & formosiorem Indorum rex amores & delicias suas circũgestat, & eius uenustatẽ summa admiratione frequenter intuens, magnam lætitiam uoluptatemq́ capit.

De auibus Diomedeis. CAP. LXIIII.

INsula quædã nomine Diomedea, auibus Diomedeis abũdat, hæ hominibus natione barbaris neq́ quippiã nocent, neq́ eos adeunt: Sin Græcus aduena eò diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquã manibus, ad prensationem & complexũ, Græcos se pertrectantes non refugientes, intrepide se palpari sustinent: in accumbentiũ sinus aduolant, uelut ad mensas hospitales inuitatæ. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui unà cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium speciẽ immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græcorum studiosos perseuerare. Herodius Ostreorũ uoracissimus est, & quemadmodũ Cõchas Pelecanes exsorbent, sic is Ostrea: testis obducta uorat, & in ea sede, quæ ingluuies appellatur, concalefaciens, tandiu custodit, quoad calore stomachi discludũtur.

duntur. Post ubi is ipse diductas senserit testas, eas euomit,& carnem ad sustentandum se retinet.

De Merope. CAP. LXV.

MErops auis contrà uolat atq; cæteræ: aliæ enim omnes quasi sursum ad oculos uersus: illa uero retro ad caudam uersus uolat. Et profecto naturam uolatus, admiratione & insolentia pleni, quem facit hoc animal, summopere miror.

De Meropis pietate aduersus parentes suos. CAP. LXVI.

MErops eo iustior Ciconijs existimãda est, quòd non in senectutẽ parẽtes alere differt, sed statim ut per ætatẽ uolare potest, hoc ipsum exequitur. Iustitia enim & pietate omnibus auibus præstat.

Scopes, quos Theodorus uertit Asionos, saltatione capiuntur. CAP. LXVII.

SCopes aues, quarum Homerus in Odyssea mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrũ uersari scribit, uiri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse, quæ si adhibenda ijs fides sit. Scops appellatur: nam quòd ijs auibus iucundissimũ sit quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est uerbum σκώπτειν, id est, effingere, & non aberrare ab eis imitãdis, quos ludicra assimulatione imitãtur: omneis aues oris expressione, & articulata uoce longe superat: & quemadmodum Psitacus & Pica, sic hominum & aliarum auiũ uoces exprimit. Minor est quàm Noctua, plumbei co

bei coloris ſpeciem ſimilitudinemq́ eius pennæ gerunt,& albis maculis diſtinguuntur: à ſupercilijs ſecundum utraq; tempora duę plumæ exiſtunt. Callimachus duo genera ponit, Scopas, & Aiſcopas, id eſt, ſemper Aſiones: quorum alterum uocale ſit, alterum mutum. Alexander Myndius dicit, apud Homerum non Scopas per ſigma, ſed Copas legi oportere. Aiſcopes omnibus anni temporibus patent: eæ ſane eſculentæ non ſunt, propter carnis uitium. Scopes aliquando apparent, neque tamen uno aut altero plus die commorantur, quæ eſui accommodatæ ſunt, & ualde probantur, & differunt à perennibus illis uelocitate, & Turturis & Palumbis ſimiles ſunt.

De Horione aue Indica. CAP. LXVIII.

Clitarchus in India ſcribit uolucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Horionem, naſci, magnitudine Herodio ſimilem, rubris cruribus, oculis cæruleis, ſic à muſica inſtructam, ut naturæ munere tam ſuauiter canat, ut ipſas Sirenes laceſſere poſſit.

FINIS LIBRI XV.

LIBER DECIMVS SEXTVS DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

De Psittacis Indicis, & reliquis auibus. CAP. I.

IN regijs ædibus Indiæ, ubi regum maximus illic regna tenentium ætatem degit, cum alia permulta & magnam hominum admirationem, & nullam comparationem habent, quibus cum sanè nec Memnonia Susa, necq; tota eorum Reip. administratio est conferenda, neque Ecbatanorum magnificentia cum his in comparatione coniungenda est. Etenim illa Persici fastus uanitas, si cum ijs comparentur, uideri possint: tum porrò in hortis Indiæ Pauones & Fasiani mansueti aluntur, & plantæ quidem summa regiorum procuratorum cura elaboratæ sunt. Enimuero umbrosa sunt nemora, & pastiones arboribus consitæ, & rami sapienti quadam frondatorum colligatione conserti, & contexti: alij enim ex alijs nexi sunt, alij in alios implicati, arbores semper uirentes nulla senectute folia amittunt, ex eisq; partim sunt indigenæ, partim ex alijs locis Indiæ magno studio importatæ, quæ & regionem ornant. Oliuam terra India non gignit, neque aliunde importatam fert. Sunt item aliæ aues ab nexu liberę, nullaq;

nullaq́ꝫ seruitutis conditione astrictæ, quæ sua sponte eò uentitantes, nidos fingunt, & construunt, ubi etiam Psittaci aluntur, & sursum deorsum, ultro citroq́ꝫ circum regem uersantur. Nec Psittacum idcirco Indorum quisquam, & si eorum magna illic multitudo sit, edit: quòd eos sacros putent, & Brachmane quidem ex auibus plurimi hunc existiment. Quod quidem ipsum non abs re se facere profitentur, quòd solus Psittacus humanam uerborum appellationem explanata oris expreſsione, & uocis conformatione imitando consequatur. Atque etiam in ijs hortis perbella stagna sunt manu facta, ubi maxima magnitudine pisces cicures æuum agitant: nec eos quisquam alius piscatur, quàm regis liberi, qui nondum ex pueris excessere: ij enim in aqua tranquilla, & non periculosa, ludentes, & captant pisces, & uero natare discunt.

De Psittacis Indicis. CAP. II.

QVemadmodum pueri erudiuntur, sic ex tribus Indiæ generibus omnes humanæ uocis usum addiscunt. In syluis inconditã uocem cuiusmodi aues indoctæ edere solent, mittunt: non autem expressum os & explanatum habent.

GYLLII ACCESSIO.

De Psittacis. CAP. III.

QVi memoria nostra terras antiquis ignotas peragrarunt, mirifica animi solertia in construendo nido Psittacos esse affirmant. Etenim proceriſsimam

inuestigant arborem, tenuibus ramis, & intolerabilibus ad quiduis graue sustinendum, ad quarum cacumina pensilem sarculum alligant, ex quo nidum affabre & callidissimo artificio factum suspendunt, pilæ modo rotundum, sanequàm exiguo ad aditum & exitum relicto foramine. Quod quidem ipsum eos moliri afferunt, ut serpentium insidijs uiam obstruant: non enim ex tam subtilibus ramis pensilem nidum serpentiũ natio corpore grauis inuadere audet. Gracchana insula eiusmodi uolucres procreat, Fasianis multo maiores, eam habentes à cæteris dissimilitudinem, ut uersicoloribus alis sint, & reliquo corpore rubro: ibidemq́ tanta est eorum multitudo, quanta apud nos cicadarum: ac tanquam nos Cappos, sic eos sagina curatos ad pinguitudinem perducunt, eisdem suauissime uescuntur.

De auibus quæ nascuntur in insulis Caspij maris.

CAP. IIII.

IN maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maxime unam ea ui & natura affectam, ut magnitudine quidem uel egregium Anserem superet: pedes autem habeat grui persimiles, dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quàm duo cubita longo, capite itẽ tenui & longo, rostro nigro, uocem ramis similem mittit.

GYLLII ACCESSIO.

De auibus Ceruorum magnitudine. CAP. V.

In

IN Struthiophagis aues Ceruorum magnitudine esse dicũtur,quæ ut uolare nõ possint, certe quàm Struthiocameli ueلociter currũt,ex uenatoribus partim arcu eas capiunt, partim dextram manum colli pelle Struthionis tectam, similiter ut huiusmodi uolucres collum mouent,sinistra uero semen ex suspensa pera spargentes, alliciunt, atq; in conualles detrudunt, ibi circumuallatæ comprehenduntur.

Mansueta animalia,quibus animalibus non confidant. CAP. VI.

HAnc etiam uim naturamq; animalium non ignorare oportet, aues cicures & domesticas audacter contemnere Equos, Asinos, Boues: ac si cum mansuefactis Elephantis aluntur, non modò eos non timere, uerum per eos etiam ipsos gradi. Iam enim Gallinacei, ut in eorum dorsis considere audẽt: Sic magnum eis metum Mustella uel præteriens inijcit, & qui uocem uel mugientium, uel rudentium præclare contemnunt, eius illius clamorem uehementer horrent. Anseres item, & Canes, & magnas Struthiones nihili faciunt. Contra Accipitrem uel multo minimum formidant. Gallorum cantus Leones exterret, metu Basiliscos exanimat, Miluos extimescit. Clangorem quidem aut Aquilarum aut Vulturum facile Columbæ spernunt,non item Circi & marinæ Aquilæ.

De Auium pugna. CAP. VII.

SI eius belli quod cum mare committit fœmina, uictoriam reportet, eius collum uoluptate effertur, atque inflatur, tum maximis spiritibus impletur, & longo tibiarum tractu graditur.

De Castoridibus. CAP. VIII.

CAstorides marinæ ad littora & saxa eminentia ululatum diritatis plenum edunt, & grauissime rugiunt: earum sonitum quicunq; audierit, non effugiet, quin paulo post excedat è uita.

De Caspia uolucre. CAP. IX.

FAma quædam uenit in sermonem hominū apud Caspios auem procreari magnitudine maximi Gallinacei, uersicolore uarietate florentem: atq; audi tione accepi eam supinam uolare, & sub collum extensis cruribus subleuare, tum catelli uocem mittere, neque in sublime, sed circum terram idcirco uolare, quòd in altum non queat sese attollere.

De Catreo aue. CAP. X.

CAtreum auem, ita nuncupatam, cum eximia formæ pulchritudine Clitarchus ait, tum Pauonis magnitudine esse, tum pennarum eius extremitates smaragdi similitudinem gerere: ac si alios intuetur: eius oculi nescias quo colore sint: sin te aspiciat, purpureos dices. Quod in aliorum oculis album, in illius pallidum est: acri atque acuto uidendi sensu prædita est: Capitis plumæ partim candidulis ocellis, partim guttis quibusdam alijs in alias implicatis distinctæ

ſtinctæ ſunt: Eius pedes Sandaricini, & uox canora, & ſicut Luſciniæ ſic eadē acuta & conciſa eſt. Eam in delicijs maxime omnium auium Indi habent, ut aſpectu illius expleri non poſſunt. Ex oculis facula ſplendet, lucidiſsimæ ut flammæ ſimilis ſit: tantoq́ꝫ opere gregatim uolant, ut nubes eſſe uideantur. Cantandi ſuauitas & oris expreſsio tanta eſt, ut comparationē nullam habeat, ut craſſum ſit, Sirenes quaſdam alatas eas dicere.

De aue Caſpia, uel potius Indica. CAP. XI.

AVis Caſpia, uel potius Indica (nam in India etiā naſcitur) Anſeris magnitudine, & lato quidem, ſed tenui capite, cruribus paruis eſt: uario colore diſtinguitur, nam eius dorſum purpureum eſt, uenter maxime coccineus, caput & cutis exalbeſcunt, uocem caprinam mittit.

De aue quam Indi Celam uocant. CAP. XII.

AVem in India naſci accepi, magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, & longis cruribus, abſonum quiddam ſonare, eiuſq́ꝫ ſummas alas pallidas, cæteras uero pennas cinericias eſſe.

De aue quam Indi uocant Cercionem, eam Latini Motacillam appellare poſſent. CAP. XIII.

IN India auis ad Sturni magnitudinem accedens, uarijs coloribus picta, naſcitur, quæ & humanam uocem effingit, & Pſittacis uocalior, & maiore eſt docilitate & ingenio, non tamen humanum uictum

æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potius quàm ſeruitutem cibis refertam amplectitur. Vrbes quas Alexander in India excitauit, ideo Cercionem appellant, quòd ſimiliter caudam atque Cinclus mouet.

De Indicis auibus Sandaricino colore.

CAP. XIIII.

PAruularum quarundam auium Indicarum natio in excelſis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perdicum, Sardaricino colore eſt: Indi ſua lingua Dicærum ſolent nominare: Græci, ſicut audio, Dicæum: eius ſtercus ſi quis milij magnitudine ſumpſerit in potionem diſſolutum, ad ueſperam morietur: mors ſuaui ſomno ſimilis eſt, & nullum omnino ſenſum doloris habet. Quamobrem ſummopere Indi id aſſequi ſtudent, ipſum enim malorum obliuionem exiſtimant inducere. Quod quidem ex India muneri miſſum rex Perſarum omnibus rebus antefert, & aſſeruat, inſanabilium malorũ remedium, ſi ſumere ſit neceſſe: neque apud Perſas quiſquam alius quàm rex id habet.

De Meleagridibus. CAP. XV.

HIſtrus in Olero ait, Meleagridas à nullis auibus quæ unguibus ſint uncinatis, uiolari. Clytus Mileſius, Ariſtotelis diſcipulus, primo libro ſcribit, Meleagrides ad templum æreum locum paluſtrem commorantes, ſuos pullos uel à partu recentes negligere, itaque ſacerdotes habere neceſſe illos curare.

Idemq;

Idemq́ affert, tum generoſarum auium magnitudine eſſe, tum paruo & tenui capite, eisq́ apicem carneum durum turbinatum ex capite tanquam clauum ligneum eminere, tum auium barbula carere, roſtro acuto & maiore quàm pro aue, & collo nigro & craſſiore & breuiore quàm auium, præditas eſſe.

De auibus Memnonis. CAP. XVI.

TErram Mariandyneam aues aſpectu nigras incolere ferunt, quæ figura corporis & forma Accipitribus ſimiles eſſe uidentur: eæ uſu carnium cum ſe abſtinent, tum in omni uictus ratione ſe continent, eis enim ad cibum ſemina ſatis ſunt. Cum autumnus eſſe cœpit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco Memnonias uocant, quòd rectà ad Memnonis ſepulchrum proficiſcantur: id enim uel etiã nunc à Troadis incolis ad ornamentum Memnonis conditum ibi fuiſſe dicitur, atq; Memnonis cadauer ex cæde à matre in Suſa tantopere decantata exportatum fuiſſe, ut humatione afficeretur, éq; dignitate illius exequiarum iuſta ei perſoluerentur. Aues igitur Memnonis gentiles quotannis eò proficiſci, ibiq́ primum in contrarias partes diſtrahi, deinde pugnam committere, eamq́ ſumma cõtentione tandiu pugnare, dum ex his media pars pereat, altera uictrix diſcedat. Iam de cauſis cur hæc accidant philoſophari, nec mihi libet, neq; etiam uacuus ſum ad ſcrutanda naturæ abſtruſa atque abdita.

De Parnopibus Galatarum. CAP. XVII.

EVdoxus ait Galatas,qui ad orientem solem pertinent,eiusmodi facere,quæ si cui credibilia uidentur,fidem adhibeat: sin minus,reijciat. Cum maximi Parnopum greges, ut nubes esse uideantur, in Galatiæ agros inuolantes, frugibus incommodant, tum Galatæ quibusdam precationibus & obsecrationibus utuntur,simul & sacra conficiunt, quibus aues implorant: eæ autem illorum precibus obsequẽtes, frequentes ueniunt,& Parnopes perdunt. Ac si quis è Galatis eas ipsas comprehenderit, hoc supplicium in eum ex legibus illius gentis cõstitutum est,ut morte mulctetur. Ac si huic qui eas cæperit ignotum fuerit,aues tantopere offenduntur, ut iterum inuocatæ, propter impunitatem illius, non ipsorum precationibus obtemperent.

De Phattage Indica. CAP. XVIII.

IN Indis nascitur bestia,quæ Crocodili terreni speciem similitudinemq́ue gerit,magnitudine est Melitensis canis: eius pellis adeo asperis squammis quibusdam scatet, ut more serræ æs dissecet, & ferrum exedat & conficiat,eam Indi Phattagen uocant.

GYLLII ACCESSIO.

De Stymphalidibus. CAP. XIX.

DEsertam Arabum regionem Pausanias aues scribit procreare,nuncupatas Stymphalidas, quæ hominibus non minus immanes, quàm aut Leones sint,aut Pantheræ: nam in eos, qui insidias sibi moliuntur,inuolantes,rostris uulnerant, atque adeo interficiunt

terficiunt, simul & quod homines gestāt ferrum, perforant: & ad corticeam uestem, quam crassam sibi uenatores accommodant, eiusmodi auium rostra sic adhærescunt, tanquam ad uiscum paruularum auicularum alæ. Iam uero ad Gruum magnitudinem accedunt, atque Ibidum similitudinem gerunt, præter rostrum, quod & robustius, & haudquaquam incuruum est.

GYLLII ACCESSIO.

De Tetrace aue. CAP. XX.

Apud Athenæum libro nono Dipnosophistarum, hæc de Tetrace legi: Quum quidam, inquit, auis genus esse dixisset, more grammaticorum, qui de omnibus dubijs dicere solent, genus herbæ, genus auis, genus lapidis. Tum Larensius, uir Romanus inquit, uirorum optime, scio Aristophanem, in Auibus, mentionem fecisse Porphyrionis, Pelecanis, & Tetracis. Tum Alexandrum Myndium secundo de auibus, non magnam auem, sed inter paruas commemorasse Tetracem, magnitudine auis frugilegæ, colore figulinæ testæ distinctam, fruges comedere: cum oua pepererit, uoce πιπράζειν. Epicharmus in Nuptijs Hæbæ: Capientem, ait, Coturnices, Passeres, Galeritas, Purpureas, Tetragas frugilegas. Postquam, inquit, nihil habetis, ut ex silentio intelligo, uobis auem demonstrabo. Ab Imperatore enim præfectus eram Misiæ, hanc auem ubi uidi, & sic appellari à Misijs & Pæonibus didici. At Tetracem esse ex di-

ctis Aristophanis recordatus sum. Cum autem existi marem dignam auem esse, de qua mentionem Aristoteles faceret, tractatum illum eius tot talentis æstimatum (nam ipsum octingenta talenta ab Alexandro ex historia animalium accepisse peruagatum est) legens, non de eiusmodi aue quicquam inueni. Itaq; gaudebam me habere Aristophanem, qui recens ab illius ætate fuit. Ac nimirum cum hæc dixisset, ingressus quispiam est, qui in calatho Tetracem ferret: hæc maximum Gallinaceum magnitudine superabat, & Porphyrionis speciẽ similitudinemq; gerebat, ac quemadmodum Galli barbulas propendentes, habebat, eius uox grauis erat. Cum autem floridam & pulchram auem admirati fuissemus, cocta nobis non multo post allata fuit, cuius carnes magnarum Struthionum non dissimiles sæpe comedimus.

De ætate Apium. CAP. XXI.

APium quisquam ætatem ad hũc modum internoscere poterit: quæ anno non excesserunt, nitescunt, oleiq; similitudinem & speciem gerunt: uetulæ uero & aspectu & tactu horridulæ euadunt, atq; ex ætate affecta rugis plenæ uidentur: eæ tamen fingendorum fauorum experientia & industria præcellentiores sunt, ex longitudine nimirum temporis ad mellis scientiam eruditæ. Eædemq; tanta diuinitate præstãt, ut & pluuias, & frigora futura præsentiãt: & quando horum alterum, uel utrumq; impendere cõiecturis assequuntur, non longissime ab alueo uolatu procedunt

procedunt, sed circum operaria uolantes, ueluti foribus incubant. Ex his rebus alueorum custodes futura augurati, agricolis turbulentæ tempestatis aduentum prædicunt. Longe autem magis frigoris, quàm pluuiæ, aut niuis intuẽtes sunt. Sæpe uero uento aduersæ uolant, paruulum lapillum pedibus portãtes, quantulus inter uolandum commode gestari posit: itaq; in hunc modum contra uentorũ incursiones, & afflatus auræ, ne ex itinere deducantur, eiusmodi firmamentum ac robur sibi machinantur.

De Apibus inertibus. CAP. XXII.

EX Apibus quædam sunt inertes, non tamen moribus fuci sunt, neq; enim fauos corrũpunt, neq; melli insidiantur, sed ex floribus aluntur, ac cum alijs compascentibus ad pastiones uolant: tametsi mellis conficiendi & condendi industria carent, non tamen prorsus otiosæ sunt: earum enim quædã aquã Regi, & Apibus uetulis apportant, nam seniores apud Regem ad eius stipationẽ selectæ permanent: aliæ uero hoc munere funguntur, ut mortuas ex alueo efferãt, mundos enim & puros fauos eis esse oportet: mortuã apem intra alueum fauorum non esse patiuntur: aliæ uero ex his nocte excubãt, substructiones, non secus ac paruam urbem uigilijs asseruantes.

De ratione ædificandi Apium. CAP. XXIII.

SEniorem Cyrum de regia quam in urbe Persarum ipse ædificasset magnam gloriã adeptum fuisse fama celebratũ est. Darius lautæ ædificationis substru-

ctione, quam Susis omnium sermone decantatã struxerat, efferebatur. Cyrus minor ex hortis, quos purpuræ nitore, & gemmarũ fulgore ornatus in Lydia sua manu conseuisset, gloria magna, cũ apud omneis Græcos, tum apud Lysandrũ Lacedæmoniũ, cum is in Lydiã ad eum uenisset, fuit. Sed hæc plusquã satis historici prædicarũt. Apium non item domos, solertiori ratione ædificatas, scripserunt: cum illi tamen in regijs ædificandis permultos uexarunt: apibus uero, ut nihil minus molestũ, sic solertius nihil esse potest. Primum regum cellas eminentiore loco, magna laxitate amplas ædificant, easq; sepimento tanquã muro quodã, ad maiestatẽ regiam tuendã, circumuallant: ac ut ætate & conditione triplices sunt, sic tripartito suas cellas diuidũt. Quædam enim summa senectute affectæ, regiæ aulæ uicinæ, proximæ tanquam satellites sunt: post quas habitant natu minimæ, & quæ annum non excesserũt. adolescentiores uero, & ætate cõfirmatiori, extimæ manent, ut illæ exacta ætate, satellites lictoresq; regum sint. Eæ autẽ quæ ætatis firmitate robustiores existunt, tanq; murus quispiã illarum natu minimas sepiãt. Opinio una est, Apium reges non aculeatos esse: est rursus altera, eos robore aculeorum peracutorũ armatos esse: nunq; tamen eo neq; contra hominẽ, neq; contra Apes uti, quoniam non fas sit tantæ nationis imperatorẽ malum admittere. Reliquas autem Apes, harum rerum prudentissimi testantur, in conspectu suorum imperatorũ aculeos sum

leos summittere, quasi fasceis, ueluti imperio, potestateq; his cedentes. Iam uero hoc utrūq; in illis regibus quispiam admirari posit, siue aculeo careant, ad inferendam iniuriam, siue quia habentes, ab iniuria aculeos abstinere queant.

De Apium insidiatoribus. CAP. XXIIII.

HOstilem in modum Apibus insidias moliuntur pari auiculæ Vespæ, Hirundines, Serpentes, Aranei, à quibus omnibus Apes de uita sua incredibiliter timent. Apiarij pulicariæ suffimento, aut uiridi papauere, locum ante alueos sternendo cum eiusmodi animalia ab eis depellunt, tum Vespas hoc modo comprehēdunt: ante earum nidos nassam, in quam prius paruulam Mænam aut Membradē, cum Chalcide imponi conuenit, appendunt: eæ uero sua natura edaci esca allectæ, frequētes in nassam incidūt, quibus nassa comprehensis, non amplius retro regredi licet, simul & eas aqua cōspersas facilius interimūt, aut igni cremant. Lacertæ item insidias in Apeis faciunt, ac terreni Crocodili pestē perniciemq; illis instruunt, farina ad ueratrum admista, aut maluæ succo suffusa, ante alueos dispersa, gustantibus illis omnibus modo commoratis perniciem affert. Aranei ante alueos ad lumen accensæ lucernæ, cui uas aqua plenum subiectum sit, uolitātes, in oleum decidunt, ac sic pereunt, alia ratione non facile tolli queunt. Soboles Ranarū lutariarum, si quis in earum lacum uerbasci nucisue folia inijciat necatur, pari aues gustatu farinæ uino

tt 2 dilutæ

dilutæ, primum ebriæ factæ capite grauantur, denique cadunt, & abiectæ uolare non queunt, & facile tolluntur. Hirundo musicæ reuerentia permotis non ab apiarijs occiditur, alioqui ad necandum facilis, satis enim est eas prope alueos nidificare prohibere. Tetro odore non modò Apes offenduntur, sed unguento odorato, tanquam enim puellæ urbanæ & modestæ teterrimũ odorem præclare contemnunt, & unguẽti suauitatem à se detestantur.

Quod ex Bubus Apes nascuntur. CAP. XXV.

GEnus Bubulum plurimas commoditates habet, homines enim ex eo infinitis commodis afficiuntur. Primum cum hominibus Boum societas rei rusticæ, & uectionis uariorũ onerum cõmunitas intercedit: deinde lactis ex hoc magna utilitas percipitur, atque exornãtur, ac hominũ conuentibus epulum copiosissimum præbetur. Bos mortuus generosa quædã res, & dignitatis plena existimanda est, quòd Apes ex illius reliquijs enascuntur, animalis operosissima, fructumque utilissimũ & suauissimũ homini comparãtia.

De Apibus. CAP. XXVI.

QVædam ex apibus duces appellantur, quædam sirenes, aliæ operariæ, aliæ figulæ. Nicander ait Cephenas fructum afferre, atque in Capadocia mel sine fauis Apes conficere ferunt, idque ut oleum perinde pingue esse. In Trapezunte Pontica ex buxo mel nasci accepi, hocque cum esse odoratu graue, tum eos qui deducti sunt de mente, ad sanitatem restituere,

atque co

atque comitiali morbo laborantes sanare. Itemq́ in Media mel ex arboribus stillare, ut ait Euripides in Bacchis: in Cithærone dulceis ex ramis guttas manare: in Thracia ex plantis mel nasci dicitur: in Mycono non gignit Apis, quinetiã importata moritur.

De studio Apum erga regem suum.
CAP. XXVII.

Regem suum Apes lenitudine imperij dulcem, & mansuetudine morum suauem, nulloq́ spiculo armatum, cum is defugiẽdo ipsas reliquit, accersunt, & fugitiuum à regno insequuntur: ipsum autem sagacissime odorantur, ac nimirum ex eius odore deprehensum, sua sponte moderationis amantes, de fuga in regnum reducunt. Athenienses de ciuitate Pisistratum expulerunt, atque principatu exuerunt. Dionysium Syracusani regno eiecerunt: Alij alios tyrannos iniquos, & regnandi artem, quæ humanitas & subditorum moderatio est, factitare nescientes, ex tyrannide deiecerunt, & omnibus fortunis funditus euerterunt.

De earum rege. CAP. XXVIII.

Apum Regi curæ est, modũ alijs statuere, ordinẽ afferre: alias enim aquari iubet, alias intus mella fingere, extruere, expolire, suggerere: alias uero ad pastiones proficisci, mutationem operarum & uicissitudinem munerum faciunt: prouecta ætate probe ad id delectæ sunt, ut domo se teneant: Rex ipse satis habet illa curare quæ ante dixi, leges nimirum, perinde

ut summi principes, dicere: quos philosophi uel politicos, uel ad moderanda regna aptos esse scribunt. Cæterum munerum operosorum immunitatem habens, ab laborando quiescit. Quòd si migratio potius ad usum sit, quàm mansio, tum Rex pergit emigrare, ac si ab ætate firmus sit, antecedit examen, dux ad proficiscendum, reliquæ eius ductu sequuntur. Sin ætate affectus sit, cæteris Apibus uehitur. Signo dato somnum capiunt, cum tempus est ad quietem proficisci, una quæpiam à rege iubetur somni significationem dare, quæ simul ut ad dormiēdum signum sustulit, statim eæ somnum accipere pergunt. Quoad Rex uiuit, tandiu examen pace fruitur, omniq́; ordinum perturbatione caret: Fuci suis cellis libenter se continent, seniores suum locum habent, natu minores item suum. Et Rex separatim à reliquis habitat, soboles Apum post manet. Excrementa in locum separatum congeruntur. Rege extincto, omnia perturbantur, & funditus peruertuntur. Fuci in Apum cellis pariunt atq; miscent, omnia deniq; regis defectione ac inopia pereunt. Tum etiam purè & mundè uiuunt, nullius animalis carnes edunt: neque tamen ad hanc cautionem Pythagore symbolum ijs opus est: satis habent floribus uesci, quòd maxima temperantia sint: libidinem & delicias odio persequuntur, cuius rei testimonio est, quòd unguento delibutum insectantur, & tanquam hostem qui nefarium quippiam admiserit, exagitant: à complexu uenereo recentem

centem cognoſcunt, atque illum ſicut hoſtem inſequuntur: fortibus nihil concedunt, neque ab animalium ullo refugiunt. Cum iis qui ſibi moleſti non interueniunt, quiꝗ nec malitioſe, nec doloſe alueos adeunt, pacem ſeruant, fœdereꝗ deuinciuntur. Contra inexpiabile bellum cum interpellantibus & uexātibus gerunt: mellis populator in hoſtium numero locoꝗ ducitur. Veſpas acerrime uerberant, eas aliquando equum Ariſtoteles affirmat, non modo fortiſsime inuaſiſſe, ſed etiam interimiſſe. Atque inter ſe contendunt, & potentiores uincunt debiliores. Eis nocent Rubetæ, & Ranæ lutariæ, Meropes, Hirundines, & Veſpæ, quas quicūꝗ uicerit, Cadmeam reportat uictoriam: nam ualde afflictus, aculeis diſcedit uictor, non enim animi robore minus quàm aculeis armatæ ſunt.

Quemadmodum Apes hyeme ex alueis non ſe mouent. CAP. XXIX.

HOc quidem ipſum Apum ſedulitati & operoſo labori teſtimonio eſt, ab occaſu Vergiliarum ad uernum æquinoctium in locis hyberno frigore infeſtiſsimis non ſe ab alueis commouent, ſed temporis deſiderio, & frigoris fuga intus manent: reliquo anni tempore ſegniciam & otium odio habentes, diligentiſsime & laborioſiſsime operantur: nec quiſpiam extra hyemale tempus, ac morbum, uideat Apē otiari.

De Geometria Apum. CAP. XXX.

GEometriam, figurarum pulchritudinem, fingendi elegantiam, sine arte, sine regulis, sine circino, simul & figuras sexangulas, & sex laterum, & æqualium Apes conficiunt. Cum autem ex sobole alueus Apibus redundat, tanquam maxime urbes hominum multitudine redundantes, sic illæ colonias deducunt. Ingruentis pluuiæ aduētum præsentiunt. Cum in fugam se erumpunt, & ab alueo aberrare cœperūt, tum apiarij crepitaculis sonoris concrepant: eæ uero tanquam Sirenibus retrahuntur, atq; adeo in consueta domicilia reuoluant.

GYLLII ACCESSIO.

De Apibus. CAP. XXXI.

APes solitudine gaudent, hominum autem accessu offenduntur, consuetas pastiones amant, nec libenter loco se monent, ut ad alienas proficiscantur. Cum omnibus ad se appropinquātibus infestæ sint, tum maxime uinum, aut unguentum olentibus, & ueneris libidine flagrantibus.

De Fuco. CAP. XXXII.

FVcus, qui inter Apes nascitur, de die in mellarias cellas abditus manet, nocte uero cum Apes dormire obseruauerit, eorum opera inuadit, uastatq; alueos. Hoc illæ cum intellexerunt, plurimæ enim Apium dormiunt, nempe defesse, paucæ uero excubant. Cum uiderint furem, uerberant eum, modice & leniter, expelluntq; alis, & in exilium proijciunt. Iste uero non ob id corrigitur, sua natura piger, &

uorax

uorax est, duobus malis præditus intra fauos se abdit. Vt uero ad pastionem Apes profectæ sunt, ille rursus opus inuadens, quod suum est, facit, conficit se melle, & depopulatur thesauros dulceis Apum: eæ ex pastione redeuntes, cum ei occurrerint, non amplius leniter eum uerberant, neq; tanquam essent in exilium eum eiecturæ, sed aspere aculeis inuadentes, percutiũt latronẽ: nec amplius mulctatur increpationibus, sed uoracitatis & gulæ nimiæ pœnas uita persoluit. Apiarij hæc dicunt, ac mihi persuadent.

De Musca. CAP. XXXIII.

MVsca, etsi ad omnia audax existit, si tamen in aquam decidat, nec natare scit, nec ex submersione se seruare quit, si eam humore exanimatam extrahas atque in cinere condas, ad pristinam uitam reuiuiscit.

De Asilo & Tabano. CAP. XXXIIII.

ASilum maxime similem Muscæ esse ferũt, robustum, & bene compactum, habere quoq; aculeũ durum & ualidũ ex ore appensum, sonumq; tumultuosum edere. Tabanum autem similem uideri Muscæ caninæ, sonum ut Asilo maiorem edere, sic aculeum minorem possidere.

De Locustis. CAP. XXXV.

AD Arridophagos desertæ regionis confiniũ accolẽtes maxima macie ac nigrore infuscatos homines uerno tempore Zephyrus & Libycus uenti ex deserto maximam Locustarũ uim conferunt, Aethio-

uu pes

pes ad fruendas eas assueti in conuallem longe lateq; patentem ex proximis locis materiæ plurimum comportant, ac cum Locustarũ tanquã nubes uentis supra uallem feruntur, congestam materiã & concisam antea loci herbã funditus incendunt, Locustæ ingẽti fumo suffocatæ, paulo ultra uallem ad terrã tanta copia decidunt, omni illi nationi ut abunde suauẽ uictũ sufficiant: eas enim sale conditas, ad uescendum seruant: non enim in omni uita quicquam aliud, neque pecorum carnes quibus carent, comedunt, neque pisces, à mari longe remoti.

De Vespa. CAP. XXXVI.

EQui cadauer proiectum Vespas gignit: ex huius putrescentis medulla euolant Vespæ, nimirũ uolucris progenies ex equo animali uelocissimo.

Vespæ regno, non tyrannide reguntur.
CAP. XXXVII.

SVb regnum & potestatẽ Vespæ etiam subijciuntur: non tamen sicut homines tyrannide tenẽtur, cuius rei testimonio est, & quòd sine spiculo sunt, & quòd earum principes, quanquã duplo maiore corpore sunt, & mansueti tamen sunt, & qui neq; uolentes, neq; inuiti molestiam exhibere possint. Quis igitur non oderit in Sicilia Dionysios, in Heraclea Clearchum, Apollodorum, Cassandrinorum prædonem. Siquidem hi gladiorum confidentia regnarunt: Reges uero Vesparum, sine aculeo mansuetudine nituntur.

De acũ

De Aculeatarum Vesparum malitia.
CAP. XXXVIII.

ACuleatæ Vespæ illud facere dicuntur, in Viperam quam mortuã perspexerint inuolãtes, ueneno aculeũ imbuũt: unde mihi homines, disciplinã nõ eam quidẽ bonã, ueneno inficiendi sagittas hausisse uidentur: quod quidẽ ipsum Homerus in Odyssea testatur, cum ait, Venenũ quærens, ut iacula ærea oblineret. Ac sanè Hercules ut hydræ ueneno iacula tinxit, sic Vespæ uiperina acerbitate aculeos afficiunt.

De Cicadis. CAP. XXXIX.

CAeteræ aues Indiæ os expressum habent, ac ore ualent ad cantũ, moreq́ hominũ lingua loquuntur. Cicadæ non ita, sed mẽbranulæ uerberatione loquũtur: Rore uescũtur. A prima luce, donec impleantur hominũ cõuentu fora, silent: uigore solis progrediẽte, cantare aggrediunt: & tanq́ laboriosi cantores supra caput messorum stantes, aures ipsorum, & pastorum, uiatorumq́ demulcere student. Hoc autem cantandi studium, solis maribus à natura tributũ est: Cicada fœmina muta est, ac more sponsæ, uerecũdæ silentium sibi conuenire existimat.

De Cicadis Rheginensibus & Locrensibus.
CAP. XL.

RHegini & locri pacem inter se habẽt, atq́ utrisq́ ad alterorũ agros accedere & agricultionẽ exercere liberum est. Cicadæ tamen cum ijs non sentiunt: nam Locrenses in Rhegino agro silent: Rheginæ ui-

cisim Locris mutæ sunt. Huiusce silentij nec ipse causam, neq; quisquã alius, nisi ad disserendũ sit temere audax, intelligit: sola natura nouit. Fluuij igitur etsi inter Rheginos & Locros medij ripæ non iugeris spatio distant, tamen neutræ transuolant Cicadæ. In Cephalenia fluuius est, qui inter Cicadarum sterilitatem & copiam medius interfluit. In Macedonia etiam Cicadarum genus mutum habetur.

Cicadarum nomina. CAP. XLI.

Cicadarum genus multiplex à peritis harum rerũ & collectum & nominatũ est. Vnum appellatur ex colore Cinereũ, alterum Membrax, quod quidẽ nomen nescio cur huic generi impositum sit: aliud argutum, aliud Cercopam, aliud Achatiam nuncupãt: tot Cicadarum genera me audisse memini, cui plura ueniunt in mentem, explicet.

De animalibus unũ diem uiuẽtibus. CAP. XLII.

Animalia Ephemera idcirco sunt appellata, quòd id ætatis uiuũt, ut uno die cursum uitę conficiãt, ex fece uini acescenti originem trahunt, aperto dolio ut in lucem suscepta sunt, è uita excedunt, ea facilitate prædita, ut ingredi quidem in uitam natura illis det, malis quidem quibus uita referta est, celerrime liberet, ne nimirum quam partem suarum calumnitatum sentiant. Aristoteles ait bestiolam apud Hypaniũ fluuium, unum diem uiuentem, sub lucem matutinã nasci, post autem ad solis occasum extingui.

De Pyrausta. CAP. XLIII.

EX ignis fulgore Pyrausta, quod uehementi afficitur uoluptate, idcirco cum flamma uel maxime uiget, ad lucernas aduolat, atque nonnihil apprehendere uidetur, at enim delapsus uiuus comburitur.

De Pyrigonis. CAP. XLIIII.

TErra mariq; nasci animalia nihil mirum: nam materia nutrimentum, & natura horum causa est. Ex igni uero generatas bestias uolucres existere, nuncupatas Pyrigonas, & in eo ipso igni uiuere, & alí, hucq; & illuc uolare, hoc admirabilitatem facit. Illud item admirationem excitat, cum extra ignem nutricium egrediuntur, & frigidum cœlum attingunt, statim exeunt è uita. Quæ autem causa sit, exigui ut nascantur, contraq; aëre temperato elemento extinguãtur, aliis dicendum relinquo.

De Musicis auibus. CAP. XLV.

CAntu ualent Hirundines, Merulæ, & Cicadarum genus. Scimus etiam Picas loquaces esse, & bombis strepere locustarum nationem, & musicas esse Halcedines, Psittacos. Item auium alias flebili & muliebri, alias acri & contenta uocalitate uti, alias se migrantes de ramo in ramum, tanquam ex priore domo in aliam, occinere: alias in pratis cantantes, tanquam festos dies agere, & uitam (ut ita dicam) floridam & mollem degentes, ueris aduentum canoris omnibus, & lætis acclamationibus excipere. Pica cum alias uoces, tum maxime humanam imitatur:

Florus, equi hinnitum: Salpinx, tubæ sonitum: & Torquilla, obliquam tibiam imitatur. Imbrium guttas Coruus effingere conatur.

De auibus cantum mutantibus, itemq́ de marino Lupo & Ceruario terrestri. CAP. XLVI.

LVscinia colorem & uocem per æstatem in aliam speciem immutat, neque enim sic cantum uariat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum uerno tempore. Merula æstate quidẽ canit, at enim hyeme strepit, & quasi uestis mutatione facta, ex nigro colore in ruffum conuertitur. Turdus uere inspicitur murino colore, æstate uarietate circa collum coloris distinguitur: Et uero pisces ex alio colore in alium mutabiles sunt, ut Turdi, Merulæ, Fucæ, Mænæ. Lupi item ceruarij æstiuo tempore à pilis nudi, hyberno contra hirti efficiuntur.

Quemadmodum plantæ ramus alienæ arbori inseritur opera auium. CAP. XLVII.

VNius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat Theophastus, abstrusas rerum naturas perscrutatus, affert: Aues enim arborum fructum comedentes, posteaq́ in arboribus considentes, excrementa gerere, semenq́ in cauernas delapsum pluuia irrigatum enasci & pullulare, itaq́ in oliua ficum, in alijsq́ alias ingenerari.

De Arabiorum animalium uarijs coloribus & de rubri maris Ostreis. CAP. XLVIII.

Arabiorum

ARabiorum animaliū uarius color & multiplex, omnem picturam longe multumq́; superat, neque modò magna animalia & generosa hac permulta colorum uarietate picta, atque ornata sunt, sed etiã ignobilia: etenim Locustæ & Serpentes aurei coloris similitudinem speciemq́; gerunt, tum maris rubri ad Arabiam pertinentis Ostrea huius splendoris expertia haudquaquam sunt: imo uero flammeis illustratus zonis, ea ut diceres uarij coloris temperatione ad Iridis similitudinem accedere: adeo lineis perpetuo ductu æque inter se distantibus distinguuntur, atque describuntur.

Animalium diuersi soni. CAP. XLIX.

QVemadmodum homines uarijs linguis loquūtur, sic animalibus rationis expertibus natura comparauit ut diuersum quiddam & uarium sonent. Ex hominibus aliter Scytha, aliter Indus loquitur, aliter Græcus. Animalium alia fremunt, alia mugiunt, alia hinniunt, quædam rudunt, quædam latrant, alia rugiunt, nonnulla clangunt, aut strident, alia suauiter cantant: sunt etiam quæ balbutiant: & sexcenta naturæ dona alia alijs animantibus propria existunt.

Quemadmodum aliena hortatione non egent bestiæ ad fortitudinem, sicut homines.
CAP. L.

HOmines ut boni uiri sint, hortatione egent, & suasionis oratione plena, quæ & metum tollat, & addat animos. Athletæ quidem ad stadia hor-

tandi sunt,milites ad arma. Robore non item extrinsecus assumpto bestiæ egent, at ex sese potius uires incitant, & semet confirmant, Aper quidem pugnaturus, lapidibus (Homero teste) dentes exacuit. Leo ne quid ignaue faciat, flagellans semetipsum cauda excitat. Elephanti autem ad certamen ut incendantur,promuscide sese uerberant: neque tamen ad hoc ipsum cuiusquam egent præceptis. Taurus gregis dux,cum ab altero fuerit duce superatus, se in quendam locum ab alijs segregat, & semetipsum non alieno impulsu,sed sua sponte exercet, atque omni contentione cornibus, calcibus, unguibus certat: Cornua quidem in arbores infligit, pedibus puluerem spargit,cæterisq; exercitationibus sese accommodat: à uaccis se continet,sicq; à uenere abstinet, & libidini suæ moderatur: Quemadmodum Ictus palestrita Tarentinus,quem Plato toto certaminū tempore omnis coitus expertem permansisse affirmat. At enim Ictum ratione præditum,atque Olympiorum cupidum, simul & gloriæ sensu affectum,nihil admodum mirum uideri debet,emendatè, & summa corporis castimonia uixisse. Nam ei præmia proposita uidebãtur illustria,Pinnus Isthmica,Laurus Pythica,Oleaster olympicus: tum uero sperabat se quoad uiueret circumspiciẽdum esse,& cum è uita excessisset, magnam laudem ex ea re adepturum. Amœbæum citharœdum accepi uxorem duxisse, omni tamen tempore cum in certaminibus uersaretur, ab ea se abstinuisse. Diogenes,tragœdiarum

gœdiarū actor, uniuersum omnino ueneris usum abiecit. Clitomachus Pancratiastes Canes siquādo complexu uenereo iunctos perspiceret, oculos ab eorum conspectu remouēs, & totum se auertebat: & si quod in conuiuio uerbum lasciuum, libidinosum audisset, à consessu exurgens, discedebat. Atqui homines ratione ualentes, hæc uel ad quęstum, uel ad gloriā fecisse, non magnam admirationē habet: At tauro suum aduersarium uincenti, quæ præconia ô Plato laborum deferuntur? aut quæ decernuntur præmia?

De animalibus quæ in Plutonis hiatum deijciuntur. CAP. LI.

APud Arianos Indos hiatus Plutonis est, in cuius profundo occultæ cauernæ, & recessus immensi, & hominibus incogniti. Quemadmodū autem sit in tantam altitudinem depressus, neq; Indi explicant, neq; id cognoscere admodum laboro: Amplius tria millia diuersorū animalium Ouium, Caprarum, Boum, eò agunt Indi, ac nimirum secundū quietem quicūq; perniciosæ rei metu perculsus fuerit, malíue auspicij auem inspexerit, pro facultatibus suis se redimens, deijciēda curat animalia, quæ quidem ipsa nec constricta uinculis, sed sua sponte uiam conficiūt, tanquam illecebris quibusdā allecta: postea uero quàm ad barathri fauces accesserūt, non inuita desiliūt: neq; sanè postquā in hiatum immensum & cæcum inciderunt, amplius hominibus comparent: Boum tamen mugitus, & Ouium balatus, Caprarū uox, Equorū

hinnitus exaudiuntur: ac si quis aures illius faucibus admouerit, diutissimæ eiusmodi audiet, neque enim sane promiscuus sonus cessat resonare, quòd eò quotidie præcipites bestiæ aguntur. An ne uero solæ recentes deiectæ exaudiuntur, an etiam ne ex primis quædam, haud equidem scio.

Quemadmodum pinguescunt animalia.

CAP. LII.

REi pastoritiæ peritos audio, cum ad pinguitudinem uolunt animalia perducere, cornua eis amputare: ad coitum uero procliuiores Hircos cum efficere student, horum nares & mentum odorato unguento perungere, contráq; eosdem medijs caudis limo alligatis, à uehementi coitus appetitione reprimere. Abortum Equa facit, si paulo uehementius fumãtis funiculi odorem extinctæ lucernæ senserit. Itémq; ut ne Canes aufugiant, audio hac machinatione ac solertia retineri: Eorum caudam primum arundine, quæ butyro sit oblita, dimetiuntur: deinde hanc eis ad lambendum concedunt: eo fit, ut postea tanquam ligati permaneant. Vis etiã hæc est Canis, ut eum non latret, qui Mustellæ caudã secum habeat, modò abscissa cauda uiuam dimittat. Aiunt etiã Asinum, si ex eius cauda lapidem appendas, non rudere.

Vbi crebrius abortus fiant. CAP. LIII.

IN Austrinis uel regionibus uel tempestatibus partus magis relaxari, atq; adeo excidere, Democritus ait, quàm Septentrionibus. Quod quidem ipsum cur fiat,

fiat, causam affert: Quia uentrem ferentibus corpora Austro laxentur, & dissoluantur; idcirco receptaculo dilatato, & longe lateq; diffuso, & male compacto partus errare, & uagari; eosdemq; calefactos huc & illuc dilabi & diffluere, ac iam locis disclusis & remissis facilius excidere. Contrà si tempestas sit frigida, & Septentriones uenti sint, locorum astrictione foetus contrahi, & comprimi, ut de locis dimoueri ac depelli non queant: nec sane dissolutione & laxitate quasi tempestate quati, præsertim cum ab perturbatione conquiescant & firmissima sede distringantur, & ut facile ad pariendi tempus durare possint.

Quænam facile capiantur à quibusdam. CAP. LIIII.

NVllo negotio Lupi Asinos comprehunt, & facile è uita tollunt. Meropibus, Apes: Hirundinibus, Cicadæ sunt faciles captu: à Ceruis serpētes expedite capiuntur, & interficiuntur: Pardalis cursus celeritate cum alia pleraq; assequitur, tum uero maxime Simias assequitur.

Quemadmodum diuersæ nationes uario modo bestijs utuntur. CAP. LV.

HAec etiam non à cognitione, scientiaq; animaliū abhorrent: Scytæ ligni inopia quæ Dijs immolant, eorundem ossibus succensis coquunt. Apud Phryges, si quis aratorem Bouem occiderit, morte mulctatur. Sagarenses quotannis summa aduersus

Mineruam obseruantia ei celebrant Camelorum cer tamen: enimuero uelocissimi apud eos procreantur. Saracori Asinis ad ferenda onera nec utuntur: neq; tamen otiosos, sed bellatores habent: & quemadmodum in Equis Græci sedentes, sic Asinis hi bellica pericula excipiunt. Clearchus peripateticus dicit solos de Peloponnẽsibus Argiuos certis quibusdã diebus, quos illi sacros agunt, serpentem non interimere. Sin Canis in forum ingreditur, eum interficere. In Thessalia uero is qui uxorem ducturus est, pro nuptijs sacrificans, Equum bellatorem inducit frenatum, & omnibus armis instructum: Deinde sacrificatione facta, Equum uxori habenis ducendum tradit. Iam porrò id quam significationem habet, Thessalis explicandum relinquo. Tenedij olim præstantissimam grauidam uaccam alunt, & cum peperit, tanquam sanè puerperæ inseruiunt: Pullum recentem natum coturnis induti immolant: qui eum securi percusserit, lapidatione facta appetitur, atque ad expiandam occisionem in mare fugit.

De inuidis bestijs. CAP. LVI.

TRiste esse nomen inuidiæ, omniq; dedecore infame, Euripedes inquit: quod etiam in nonnullis animalibus rationis expertibus habitat, penitusq; inhæret. Stellio enim, ut Theophrastus ait, simul atque senectutem membranã hybernam exuit, eam uorans consumit, ob inuidiam, ex qua laborat aduersus hominem, quòd suam tuniculam planè scit cõtra comitiales

tiales morbos plurimum ualere. Ceruus item non inscius dextrum suum cornu usui magno hominibus esse, hoc ipsum inuidia flagrans ne tanto bono homines fruantur, in terram occultat. Equa pariter non ignorat se unà cum pullo amoris ueneficia parere. Idcirco simulatque editus pullus est, id agit, ut carunculam in pulli fronte innatam magnitudine caricæ, colore nigro, nuncupatam hippomanes, uoret. Hi autem qui per præstigias & captiones mulieribus illudere solent, uim aiunt quandam alliciendi ad libidinem, atque amatoriam flammam excitandi habere: eamque ob rem Equa furens inuidia, non homini has præstigias permittit assequi. Vitulus marinus suum coagulum mortalibus inuidēs, ne eo comitiales morbi sanari possint, deuorat.

Quemadmodum bestiæ quædam sine morsu mortem inferunt. CAP. LVII.

MEgasthenem audio dicentem, in mari Indico quendam pisciculum nasci, eumque quoad uiuit, in profundo quidem natantem non apparere, mortuum uero ad summam aquam existere, & fluitare: qui eum contigerit, animi defectionibus primum tentari, deinde obire mortē. In libro de Theriaca Apollodorus ait, eum qui Chersydrum cōculcauerit, etiam si morsus non fuerit, mortem cum uita commutare: quod eius tactus quiddam omnino tabificum habere dicatur: tum ei qui curare & quoquo modo remedium afferre moriēti tentauerit, ex sola eius, qui con-

culcauit, tactione pustulas ipsi exoriri. Aristoxenus quodam loco dicit, uirum qui Serpentem quandam interfecisset, nullo morsu ab ea affectum, ex solo tactu uitam amisisse: illiusq; ueste, quam eo tempore cum Serpentem interimebat, gestaret, non ita multo pòst putruisse. Nicander Amphisbenæ pellem inquit, bacillo circuniectam omnes serpentes pellere.

Quædam bestiæ postquam attigerunt uenenatum quippiam, acerbiores sunt ad plagas.
CAP. LVIII.

NOn eam uim ad plagas & morsus semper habēt animalia, sed sæpe propter causas quasdam morsus acerbitas intenditur. nam gustata Serpente Vespa, longe morsu infestior est. Musca item, cum eiusdi quippiam attigerit, acriores morsus habet, & dolorem maiorem facit. Aspidis morsus si Ranam comederit, insanabilis omnino fit. Canis si incolumis momorderit, uulnus quidem infert & dolorem, non tamen pestiferum inurit: sin rabiosus plagam inflixerit, perniciem molitur. Primo enim aquę metū iniicit, deinde ingrauescente rabie in dolorem exardescit, & latrat, denique moritur. Cum autem uestem quam rabidus Canis lacerasset sarcinatrix mordicus, ut eam sarciret, tenuisset, in rabiem acta perit. Ieiuni hominis morsus acerbior est, atque ad sanandum difficilior. Scythæ dicuntur ad toxicum, quo sagittas obliniunt, humanum sanguinem admiscere.

Quem

Quemadmodum apud Indos lac dulcescit.

CAP. LIX.

IN India,& maxime in Prasiorum regione, liquido melle pluit: quod in herbas, ac palustrium arundinum comas decidens,mirificas pastiones ouillo & bubulo pecori præstat: quod quidem ipsum à pastoribus eò, ubi dulcis plus roris de cœlo delapsum est, agitur: & sic illis pastionibus tanquam epulis iucunde accipitur,pastoresq́ uicissim prolixo epulo compensat: nam ex pecore suauissimũ lac exprimit, neq; sicut Græci faciunt,mel miscere & temperare habent necesse.

Quænam animalia apud quosdam uenerationem habent. CAP. LX.

LVpum Delphi colunt: Samij Ouem uenerantur: Leænam Ampraciotæ adorant. Causas autem quamobrem huiusmodi bestias diuini cultus honore prosequantur,non alienum est, explicare. Delphis aurum sacrum furto lectum, direptumq́, & in Parnasso defossum,sicut dicit Polæmon,inuestigauit Lupus Samijs: item aurum furto sublatum Ouis inuenit: Quare Mandrobulus Samius Iunoni Ouem consecrauit. Ampraciotæ Leænam, quòd tyrannum suum laceraßet,& distraxißet, idcirco ut suæ libertatis uindicem,summa religione colunt. Miltiades treis Equas Olympiæ occisas, sepulturæ honore in Seramico affecit. Euagoras Lacon,idemq́ Olympionices Equos ad sepulturam magnifice dedit.

Quæ animalia quibus locis non sint. CAP. LXI.

BOeotiæ terræ solum Talpis caret: ijsdem Lebadia non foditur, ac si importentur aliunde, moriuntur: ad eius uicinam Orchomenem permultæ procreantur, & arua subruunt. In Africa nulli sunt neque Apri, neque Cerui. In Ponto neque mollia neque testacea, nisi raro & perpauca gignuntur. Vnicornes aues in Aethiopia, & Sues tricornes: itemq; ouillum pecus à lana quidem inops, ueruntamen pilis Camelorum hirsutum est.

Quemadmodum fœminis mares præstant.
CAP. LXII.

IN rationis expertibus mari prærogatiuum honorem atque præstantiam quandam natura largita est: mas enim Serpens cristam habet: Gallus item formæ excellentia illustratur: Ceruus cornibus præstat: Iuba leo antecellit: Cicadarum mas uoce anteit.

De animalibus mutuo inter se odio flagrantibus.
CAP. LXIII.

GAllinaceum ac ignem Leo: Pardalim, Hyena: Stellionem, Scorpius hostiliter odit. Scorpioni Torpedo admota, eum comprimit. Draconem Elephantus perhorrescit. Omne iumentum Mustellam reformidat. Astacus Polypum extimescit. Attagenes & Gallinacei inter se inimici grauiter sunt. Inimicitiæ intercedunt Cornici cum Circo. Mutuo uterq; in alterum odio pelagius Accipiter & Coruus flagrant. Cum Turture Coruus & Circus insitas inimicitias gerunt

gerunt: & Turtur uicißim hoſtili odio ab utroque diſsidet. Ciconia non modò magno Veſpertilionis odio tenetur, ſed hæc etiã illius. Pelecanes de Coturnicis exitio acerbe & crudeliter cogitat: rurſus Coturnix ab ea uehementer diſſentit. Inimica inter ſe Teſtudo & Perdix, Ciconia, crex. Harpa, Herodius, Galerita: cum Lygurino diſsidet Turtur: cum Ignaria, Miluus & Coruus hoſtes ſunt. Sirenes Apes diſsident cum Circa. Itemq; Circa & Circus non ſolum genere, ſed & natura inter ſe diuerſi ſunt.

De amicitia & inimicitia diuerſorum animalium.
CAP. LXIIII.

ID ſummam mihi turpitudinem habere uidetur, quòd non inter ſe homines amant, cum expertia rationis animalia amicitiam inter ſe faciant, & retineãt: neq; modò ea quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, uerum etiam inter ſe nihil genere attingentia. Cum enim Capris Oues amicitia coniunctæ ſunt: Cum Turture amicitia Columbæ intercedit: Palumbes item & Perdices bene inter ſe ſentiũt: Alcedo & Carulus mutuo inter ſe amore tenẽtur: Cornix & Ardeola mutuam inter ſe amicitiã colunt: Gauia cum Monedula amoris coniunctionem habet: Cum Harpa Miluus amicitiam ſeruat. Contrà, Cornices & Noctuæ inexpiabili bello diſsident: hoſtes ſunt Miluus & Coruus: itemq; Ignaria &. Turtur: ac rurſus Luteus cum Turture diſsidet: Vultures & Aquilæ, Cygni & Dracones hoſtes inter ſe ſunt.

Diuerſorũ animaliũ repugnantia. CAP. LXV.

HIenæ umbra Canes obmuteſcere facit. Odorũ, & unguentorum ſuauitas Vulturibus mortem affert. Olori autem cicuta perniciem infert. Quãtum uero Camelum Equus reformidet, Cyrum & Crœſum cognouiſſe aiunt. Theophraſtum audio dicentem, Cretam Lupis & Serpentibus infeſtiſsimã eſſe. Macedonicum uero Olympum à Lupis non adiri ſolere. Capras item Cephalenidas ſex menſibus non bibere. Abidenas autem Oues nullas uideri albas, ſed nigras omnes ferunt.

Quæ gentes à minutis animalibus deletæ. CAP. LXVI.

MVſcarum multitudo Megarenſes ſedibus pepulit. Phaſelitas Veſpæ fugarunt. Scolopendræ exegerunt Rhœtienſes. Antenor in tractatione Creticarum rerum in Rocciorum urbem ait diuino quodã impulſu Apium, quæ uocarentur Chalcocides, examen acceſsiſſe, & defixis aculeis moleſtiam eis exhibuiſſe: Illos earum impetum non ſuſtinentes ſolum mutaſſe.

Quæ animalia ſedibus homines expulerunt. CAP. LXVII.

DE patrijs ſedibus quoſdam Italiæ populos incurſio murium agreſtium expulit, atq; in fugã compulit. Quòd ſanè ſic ſegetes & plantas, tanquam ſumma ſiccitas, aut teterrimum frigus, aliáue tempeſtas uaſtarent, radices ſuccidentes. Autoritates Indi

Ranis

Ranis inchoatis & imperfectis, de cœlo lapsis, in aliũ lacum demigrare coacti sunt, & quandam nationem Libycam Nomadum, cum aliis rebus felicem, tum lacte abundantem, maximorũ Leonum magna multitudo de suis locis depulit.

Ex diuersis animalibus serenitatis pronostica & tempestatum. CAP. LXVIII.

GRues ex mari in mediterranea uolantes, tempestatis atroces minas intelligenti significãt: eædem silentio & quiete uolantes, serenitatem promittunt. Quòd si turbulentè clamant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans triste Ardea præsignificare existimatur: eademq́; ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit. Si noctua pluuio tempore sit garrula, serenitatem & lætissimos dies prænũciat. Contrà sereno canens tempestatem ostendit. Coruus excitato & uolubili sono crocitans, & alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus si Coruus, Cornix, Graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt. Monedulæ uolantes modò in sublime, modò deorsum uersus, frigus & pluuiam monstrãt. Cum autem aues albæ frequentes conueniunt, multam tempestatem demonstrant. Anates alarum gestu exultantes uehementem uentum prædicunt. Aues ex mari in mediterranea cum impetu uolantes, pluuiam testantur. Rubecula auis stabula circumiens, & habitata loca

lustrans, ex aduentu tempestatis se fugere declarat. Gallinacei, cæteræq; domesticæ aues, alarum percussione concrepantes, gestientes, exultantes, strepentes, tempestatem nunciant. Aues lauatione utentes, uenti procellas & turbines significant. Quòd si cum est tempestas aliæ in alias uolent, & ultro citroq; inter se commeent, serenum tempus pollicentur. In stagna & fluuiorum ripas congregantes, tempestatem impendere non ignorant. Contrà marinæ & palustres in terram proficiscētes, plurimam tempestatem prænunciant. Terrestres uero si modò silentes sint, ad humidiora loca contendentes, serenitatem denunciant. Aegyptij dicunt Orygem caniculæ exortum cognoscere. Libyci confidenter & fortiter asserunt, suum caprinum pecus similiter eiusdem stellæ exortū præscire: itemq; pluuias præsentire. Nam ut extra caprile processerūt, concitato cursu ad pastionem accedunt: deinde pabulo expletum se in stabula domestica conuertit, coq; intuens pascitur, pastorem, ut se festinet cogere expectans. Hipparchus tempore Neronis in theatro sedens, ex caprina pelle quam ferebat, quòd futuram tempestatem prænuntiasset, tantam Neronis admirationem mouit, ut ille Bithyniæ in censibus gratulatus fuerit, quòd Hipparchum suum ciuem haberent. Iam si proximum est ut pluat, ad dextram Bos coxæ uertebram inclinatur: sin serenum tempus propè futurum est, ad sinistram incuruatur. Præterea si mugit, & terram olfacit, pluuia im

uia impendet: si supra quàm consueuit pabulo complentur, tempestatem futuram ostendit. Oues fodientes terram pedibus, uidētur tempestatem significare. Capræ dormientes, frequētes eadem monstrāt. Muscæ in aromatis apparētes, pluuiā præsignificāt. Agni & Hœdi lasciuiētes, & inter se saltātes, lætos dies promittūt. Mustellæ & Mures stridētes, uehementē præsagiūt tempestatē. A desertis locis ad habitata refugiētes Lupi, tēpestatis acerbitatē se horrere ostēdūt. Leonis ad frugifera & fructuosa loca profectio siccitatem prænuntiat. Iumenta supra consuetudinem exultantia, humidiorem tempestatem præsciunt: hanc eandem si ungulis spargūt, denuntiant. Democritus ait, Sues iactatis manipulis insanientes uentum aut imbrem imminere significare.

Quænam sint quibusdam animalibus mortifera.
CAP. LXIX.

VT symphyto interimitur Aquila, sic Ibis felle Hienæ: allij semine, Sturnus: Charadrius, sulfure: Herinaccus, potamogitone. Iam Circus, Larus, Turtur, Merula, & Vulturū natio, & Scopes, malipunici grano pereunt. Amerinæ flore Atricapilla: Coruus, erucæ semine: unguento Scarabeus occiditur: feræ Capræ adeps, Vpupam interficit: ac si Cornix inciderit in comesæ à Lupo reliquias carnis, moritur: Alaudam, synapis semen, & Gruem hausta uitis lachryma conficit.

Quæ bestiæ belli causa fuerint. CAP. LXX.

GRæcis & Troianis belli causam Helena dedit. Darij uxor, quòd ancillas Atticas, & Ionicas habere desideraret, Persis ad bellū Græcis inferēdū argumētū dedit, & Tabella causam attulit Græcis longissimi belli gerēdi cū Megarēsibus. Magnesios atq; Ephesios Locusta ad bellū excitauit, atq; inflāmauit. Colūba Carnos & Illyricos in bellum cōmisit. Thebani in Aegypto de Cane cōtra Romanos pugnasse dicūtur.

De Libycis bestijs scientibus numerare.
CAP. LXXI.

RAtionis expertia animalia numerorū rationē tenere Eudemus affirmat: quod quidem ipsum Libycorum animalium testimonio, quorum nomen nō explicauit, comprobat. Quæ autem dicit hæc sunt, quòd cœperint in undecim partes diuidere, & decem quidem edere, undecimam autem relinquere: cur eam tanquam decumam relinquant, consideratione dignum est, suo ingenio unum & duo & deinceps reliquos numeros scire. Mirum igitur uideri debet bruta animalia sua sponte nullo docente numerandi sciētiam percipere, hominem autem rationis participem, nisi uehementi cura, assiduo studio, ac nonnunquam ne multa quidem uerberatione numerorum uim, cognitionemq; comprehendere posse.

FINIS LIBRI XVI. ET VLTIMI DE VI ET NATVRA ANIMALIVM.

LITERARVM AC HVMANI OFFICII PERITISSIMO Domino Iacobo Colino Diui Ambrosij Abbati Petrus Gyllius S.

CVM è tota Gallia atque Italia Massiliam concursus fieri intelligerem, ut consilia capiant in ea urbe, quæ sic olim optimatum consilijs regebatur, ut omnes eius instituta laudare facilius posent, quàm æmulari: Cumq; toto animo & studio omneis audirem magis in ornandos istius parietes incumbere, quàm in eam curam & cogitationem, ut nobilisimæ urbis instauretur uetus disciplina, quam non solum Græciæ, sed cunctis gentibus antiquorum elogia iure antepofuerunt. Tum profecto arbitratus sum me recte facere, si (postea quàm historiam de Vi & natura animalium à me tuo hortatu susceptam, in lucem retulissem) hoc libello, quem confecissem, ex ijs quæ de nominibus piscium obseruassem, partim in Gallico littore, partim Ligustico, ubi tuum nomen non minus præclarum, quàm mihi aliquando periclitanti salutare inueni, ipsum te currentem incitarem, ut quemadmodum optimam principis mentem ad tuenda Parisiensis Gymnasij recta studia, sua sponte inclinantem, primo impulisti,

deinde aluisti: Sic nunc longo interuallo desertæ Massiliensium disciplinæ patrocinium susciperes. Regem ad optima quæque natum admoneres, ut pro dignitate urbis ueterem sedem studiorum reponat, antiquum Musarum domicilium restituat. Quòd si fortè huic meo consilio magis studioso, quàm sapienti, iure respondere possis, iam istic inter tot nautas, tot piscatores, quibus nihil à musis auersius, non modò literarum studiosos nullum curriculum, sed ne sedem quidem ullam habere posse: non deerit mihi rursus in quo preces apud te exhauriam: nimirum mihi ut saltem uelis ad renouanda piscium Massiliensium nomina adiumento esse: eris autem maxime, si interea cum istic uerseris, unumquenque ex meis piscibus otiose & considerate animaduertere, atque non solum trutina eorum qui de his scripserunt, quorum egregium conatum semper laudaui, uerum etiam tui grauissimi iudicij æquis ponderibus examinare non graueris, nunquid à piscium Latina germanitate interpretandi nomina aberrarim ut me inscitiæ cum huc reuerteris admonere possis. Quod quidē ipsum nisi à te acerrime expectarem, nisi metuerem priusquam hunc tibi redditum coràm cum re præsenti conferre posses, non ipsum tantopere properassem ad te præcipitare, ac potius diutius compressissem, quoad Oceani Gallica littora, & Hispanica perscrutatus, huic & reliquæ tractationi de bestiarum nominibus terrenarum, & uolatilium, maturitatem quandam afferre

afferre possem ac nimirum iam ut & tecum & cum alijs plerisq; doctis, qui erunt in isto conuentu, hanc totam rem conferrem, istuc reuertissem, si modo suspicari possem pisces tam pontificis studiosos, quàm Gallos esse: eosdemq́; tanta frequentia istuc undique concurrere. O si id usu eueniret me auidum spectatorem, qui nimirum possem tanto compendio intueri Tritones, Nereidas, Echneidas, cæterosq; pisces, quos omnes ut uiderem, facile omnia littora obirem. At enim dubito suspitiosam piscium nationem à tot obuallatis hominum gulis publico consilio in altum bene penitus recessuram esse. Bene Vale.

PETRI GYLLII

LIBER SVMMARIVS DE GALLICIS ET LATINIS NOMINIBVS PISCIVM MASSILIENSIVM.

De Serris beluis. CAP. I.

SERRAS, beluas marinas, cute aſpera tectas, uidi ex eo nomen trahentes, quòd ſerræ ſpeciem ſimilitudinemq; quandam gerant. Nam ex fronte os unum eminet, longum, planum, rectum tanquam enſis, in modum ſerræ dentatum.

De Cucumere piſce. CAP. II.

CVcumis piſcis à Plinio dicitur, colore & odore Cucumeri ſimilis. Sed is magis ſimilis eſt ei, quē uulgo Peponem uocamus: niſi arbitremur Plinium peruulgatū Melonem Cucumerem appellare: quod ipſum ſimile uero uidetur legenti ea quæ idem ſcribit de Cucumeribus.

De Equis beluis. CAP. III.

NAuta rei piſcatorię bene peritus, & cætera quàm bonus, & à mendacijs alienus, mihi religioſe affirmauit, ſe beluam uidiſſe marinā, cuius non modò caput, ſicut Plinius ait, ſed etiam pedes Equi ſpeciem ſimilitudinemq; gererent.

De Phyſitere. CAP. IIII.

Phyſi

PHysiterem existimo esse, quem uulgo uocant Calderonē, quod hunc ex omnibus beluis maximā diluuiem aquarū eructare dicunt. Hunc quidem arbitrantur esse quem Massilienses uocant Mulassum. Equidem ipse cum hunc Mulassum non uiderim, iudicare non audeo Physiterem esse.

De Rota. CAP. V.

ROta cetaceus piscis, à similitudine rotarum appellatus, quem Massilienses Molam ex eo uocant, quòd Molæ similis sit. Nec tamen, ut Plinius putat, quaternis distinguitur radijs.

De Balena. CAP. VI.

EGo Capitoleum arbitror Balenam ex eo potius quàm Orcā esse, quòd Græci etiam nunc uocant φαλάινιν, quam uulgo appellamus Capitoleū: & quòd etiā in Capitoleo, & non in ea, quæ nunc alicubi Balena uocatur, fistula in fronte spectetur. Itaque cum Orca in nullis scriptis (quod iam mihi ueniat in mentem) tradatur habere fistulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullas regiones Italiæ peruulgata Balena uidebitur, quoad totam rem melius inquisiero.

De Delphinis. CAP. VII.

CVm Delphini Simones appellātur, nomen agnoscunt, & sic appellari mirifice gaudent. Quod quidem ipsum non esse fabulam expertus sum, cum ad Antipolim urbem Prouinciæ Narbonensis nauigarem, & Delphinum uel longinquo interuallo con-

tenta uoce Simonem appellarem, confestim ad me propè accesit, ut manibus attingere potuissem. Non parum miror Aristotelem, & Plinium, scribentes infrà parte supina Delphinos ora habere. Equidē Delphinum cum in manibus haberem, sole clarius uidi non infrà parte supina, sed in rostro Thunni modo scissa ora habere.

De Hippocampis. CAP. VIII.

HIppocampos Ligures & Masilienses uocāt Caballos marinos, capite & collo equino & rostro oblongo sunt, & sic ab eorum fronte tanquam equorum coma propendet, & eo loco quo equi iubam habent pilis diffluunt, horum cauda draconis speciem similitudinemq́ꝫ gerit.

De Phoca. CAP. IX.

PHocam Latini Vitulum marinum, Masilienses uulgo Bouem marinum appellant.

De Attilo Padi. CAP. X.

ATtilum, qui Padum accolunt, uocant Attinā, siue Adenam, siue Ladamim. Plinius hunc ait ad octingentas & mille aliquando libras peruenire; is quem uidi ad sexcentas libras accedebat.

De Thrissa. CAP. XI.

NOstræ ætatis Græci hanc uocitāt Phrissam, corruptè: Romani, Lacciam: Masilienses, Halachiam: quidam ex eo Clupeam esse opinantur, quòd Veneti etiam nunc Chiepam appellant.

De Ma

De Marione pisce. CAP. XII.

IN Danubio non modo extrahitur Mario, sed in alijs plerisque fluuijs, quem nunc parua immutatione Moronem uulgò appellant.

De Thunnis & Pelamidibus. CAP. XIII.

PIscatores Ligures, & Massilienses, aperte mihi ostenderunt, ex Pelamidibus nunquã fieri Thunnos, sicut Aristoteles, & Plinius opinantur. Quarum rationes reijcio in aliud tempus, cum mihi maius otium erit.

De Scombris. CAP. XIIII.

SCombrum arbitror esse ex genere Lacertorum. Ligures & Neapolitani uocant Lacertum: Massilienses Auriolum: Parisienses Macareum.

De Colia. CAP. XV.

COlias, siue Parianus, siue Saxitanus ex Plinio Lacertorum minimus est: etiam hac ætate à Græcis Colios corruptè uocatur: ab ijs qui Niceam incolũt, Coguiol corruptè, quasi Colias appellatur.

De Pompilo. CAP. XVI.

MAssilienses piscatores non hunc ignorantes corrupte Pampalum uocant.

De Turdis & Merulis. CAP. XVII.

TVrdum & Merulam Massilienses promiscuè Roquaudos uocitant: Hispani & Sardi adhuc utriusque nomen latinum retinent.

De Sardinis. CAP. XVIII.

SArdinæ,quas Trichidas arbitror à Græcis nuncupatas,à minutis ofsiculis pili subtilitatem æquantibus, antiquum nomen retinent in Prouincia Narbonensi. Leonides dicit rei marinæ peritos betarum folijs facile capere, huiusmodi enim olere & mirifice delectantur,& facile comprehenduntur.

De Asilo. CAP. XIX.

ASilus uexator piscium Scorpij speciem similitudinemq; gerit,is quem uidi albus erat, & ad piscem Pagrum inhærescebat. Piscatores affirmant maximos pisceis cōficere posse. Ligures uocāt Prusam.

De Rubellione & Pagro. CAP. XX.

INter Rubellionem & Pagrum tanta est similitudo, ut eadem magnitudine inter se collati,non ab imperitis internoscātur,ut Ligures Rubelliones etiam Pagros imperitè uocent: & tota prouincia Narbonensis atque Hispania Pagellos,quòd Pagri longe maiores euadunt. Sed à piscatoribus facile distinguuntur, nam Pagrus capite est rotondiori, Rubellio longiori: tum hic tenuiori est habitu, & cauda longiore: ille crasſiori & cauda breuiore. Huius extrema pars magis attenuatur, illius multum larga & crassa: Pagri pinnæ in imam uentris partem inflexæ, Rubellionis uero magis in dorsum eminent. Rubelliones Græci memoriæ nostræ uocant Lethrinos corruptè, quasi Erythrinos. Masſilienſes rectè Pagrū, & Græci Phagrum adhuc uulgò nominant.

De Chana. CAP. XXI.

Chana

CHana, Fuca, Perca ſimiles ſunt: Græci etiam hac ætate, & Veneti uocant Chanen: piſcis pelagius eſt, ſpinas in dorſo robuſtas & acutas habet, eius labrum inferius & rubet & eminet, exiguis eſt dentibus & acutis, itemq; aculeatis branchijs. Ad ſtagnum uulgò Martegam nuncupatum, quoſdam piſces etiã nunc Chanadelas nominari auditione accepi. Quod quidem ipſum commemoro, ut harum rerum ſtudioſos admoneam, ſiquando iter illâc faciant animaduertant, an ne recte uulgò appellentur.

De Chromi. CAP. XXII.

CHromis, Pagrus, Rubellio, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, ſimiles ſunt, is lapides in capite habet. Ligures, etſi corrupte, tamen non longe à nominis gentilitate Chro etiam nunc uocãt, falſò Veneti Coruum.

De Coracino, ſiue Cornulo. CAP. XXIII.

CVm piſcem, quem Maſsilienſes uocant Caſtaneum, à colore caſtaneæ, piſcatori cuipiam oſtendiſſem, dixit in Corſica, unde ille ortus eſſet, uocari Cornulum. Cum Neapolitano etiam piſcatori demonſtraſſem, ſtatim reſpondit, Coracinum Neapoli uulgò nominari, à quorum probando tandiu iudicio me ſuſtinebo, quoad uidero magis ſimilem Coracinum, quem Speuſippus, in libro Similium, Melanuri dicit ſimilitudinem gerere.

De Melanuro. CAP. XXIIII.

MElanurum, qui etiam Ophtalmia appellatur, Masilienses Olhadam, hoc est oculatam corruptè: Niceani corruptius Ibladam uocant: Siculi Ochiadam. Plinius unum eundemq́ꝫ piscem, tanquam diuersos commemorat: sed hoc idem sepius facit, quòd infinitæ lectionis studiosior, quàm cupidior experiendarum rerum fuerit: ex quo factum est, ut sæpe cõfusam nobis de piscibus reliquerit historiam.

De Vmbra. CAP. XXV.

VMbra nondum apud multas nationes nomen amisit, Græci etiam nunc Scion nuncupant.

De Orpho. CAP. XXVI.

ORphum Theodorus ausus est conuertere Cernuam, Siculos secutus, Cernham uulgò appellantes. Masilienses Ernham corruptè: Græci etiam nunc Orphum appellant.

De Congro. CAP. XXVII

COngrus nomen retinet: soli Masilienses non Masilice, sed planè barbarè Phialassum appellant.

De Perca. CAP. XXVIII.

PErca & marina est, & fluuiatilis: marina inter saxatiles numeratur: Latinum nomen etiam nunc retinet: est branchijs quaternis, duplici ordine, ultima excepta.

De Aurata. CAP. XXIX.

AVrata suo antiquo nomine adhuc appellatur, ac si amisisset, facile tamen ex aureis supercilijs recogno

recognoſceretur, quam Græci Chryſophrin in hanc ætatem appellant.

De Mugilibus & Capitonibus. CAP. XXX.

MVgiles etiam nunc à Gallis appellantur: Veneti omne Mugilum genus Cephalos uocant: Capitones Maſsilienſes Calugos: in ſinu Adriatico Capitellos, ſiue Capiſtellos à capitis magnitudine. Myzones, ſiue Myxones Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant; qui Niceam accolunt Maſſonos nuncupant.

De Sphyrena. CAP. XXXI.

SPhyrenam Pollux Ceſtram, Plinius Sudem appellat: Theodorus audax in nouandis nominibus, rem ipſam magis quàm Latini ſermonis conſuetudinem ſecutus, Malleum conuertit. Hac etiam ætate Græci uocant Sphyrenam: Maſsilienſes idcirco piſcem Iudæum, quòd capitis tempora tanquam cornicula emineant, more Iudæorum, qui ſic olim Maſsiliæ induebantur.

De Trutta. CAP. XXXII.

PIſcis quem uulgò Truttam appellamus, ſine dubitatione is eſt, qui ab Auſonio in Moſella Salar his uerſibus uocatur:

Purpureisq; Salar ſtellatus tergora guttis.

Et infra:

Qui necdum Salmo, nec iam Salar ambiguusq;.

Truttarum duplex eſt genus, alterū guttis nigris, alterum purpureis maculoſum. Truttæ quæ macu-

lis purpurescunt, meliores existimantur. Iam porrò quas Aelianus & Ambrosius Truttas appellant, marinæ sunt, & Amiæ ab aliis scriptoribus nuncupantur, ut ei planè liquebit, qui apud Aelianum pugnam Truttarum cum Delphino eandem esse animaduertet, quam Oppianus Amiarum cum Delphino pulcherrime uersibus explicat.

De Cyprino siue Carpone. CAP. XXXIII.

CYprinus, etsi Plinius & Oppianus eum marinum facere uidentur, tamen Aristoteles, quem sequor, fluuiatilem facit, quarto de historia, cum ait: Aquatilium tamen generi, quos pisces uocamus, data quidem est lingua, sed imperfecta, incertaque: ossea enim, nec absoluta: sed palatum nonnullis carnosum pro lingua est, ut inter fluuiatiles Cyprino, nisi diligenter inspexeris, lingua id esse uideatur. Similiter Dorion lacustrem & fluuiatilem facit, cum Cyprianum nominans: etiam Græci nonnulli hac ætate Cyprinum appellant: utraque Gallia & Germania corruptè Carponem nuncupant.

De Accipensere. CAP. XXXIIII.

OVidius dicit Elopem esse Italicis littoribus incognitum, ex quo Plinio uidentur falli ii, qui eundem Accipenserem existimauerunt. Columella & Aelianus Elopen dicunt non nisi Pamphilio profundo capi. Theodorus secutus Appionem, & Plutarchum, Elopen conuertit Accipenserem: quod ipsum si recte

si recte fecit, miror Aristotelem (qui Elopen uidisse conijcitur ex secundo libro de historia, cum scribit, branchias quaternas utrinque eum simplices, atque etiam fel propinquum iecori habere) omisisse scribere, squammas huic ad os uersas, rem commemoratione dignam, inesse. Archestratus autem inquit, non Elopen, sed Galeon à Græcis Accipenserem appellari.

De Lupo. CAP. XXXV.

LVporum duo genera ex Collumella, alterum sine macula, alterum uarium: ex quo etiam hac ætate Veneti Vairolum quasi uarium corruptè appellant: littus Ligusticũ & Gallicum uocat Lupum. Græci nondum cessant recte appellare Labraca.

De Asello. CAP. XXXVI.

ASellus piscis etiam nunc ab Italis Asinus, à Gallis Merlus appellatur: duos in capite lapillos molari figura, & cor in uentre habet. Varro ab Asino colore sic nuncupari ait. Eius duplex est genus, alterum Callarias minor, quod & Gallarias, & Galleridas uocatur: alterum Bacchus maior, is non nisi in alto capitur. Dorion maiorem uocat Onon, & Gadum, minorem uero Oniscon. Græcus quispiã nauta Massiliæ mihi dixit, etiam nunc Gallariam in Græcia appellari: sed mihi non potuit piscem, cum tamen summè ab eo contenderem, repræsentare.

De Melandrinis. CAP. XXXVII.

PIsces Sargis aut Melanuris similes, excepto rostro, quod acutius est, paruis dentibus non ferratis, sed hominis similibus, optimi cibi, ex Istria Venetias afferuntur, Picij uulgò nuncupati: eos esse arbitror, quos Speusippus Melanderinos appellat, & Melanuro similes esse dicit.

De Mullo. CAP. XXXVIII.

MVllus à colore mulleorum calceorum, quibus purpurei coloris primo reges Albani, post Patricij usi sunt: is marinus piscis, cum ab alijs, tum maxime à Cicerone Barbatulus uocitatus, nobilitatem habet: Gemina enim barba eius inferius labrum ornatur. Græci etiam nunc rectè, seruato nomine antiquo, Triglam: Ligures, & Massilienses corruptè Trigam, quasi Triglam, corruptius: qui Niceam à Massiliensibus conditam incolunt, Strilham appellantes.

De Sargis. CAP. XXXIX.

ICesius Melanuro Sargum dicit esse similem, nondum suum nomen neq; apud Græcos, neq; Massilienses amisit.

De Garo. CAP. XL.

GArum ex intestinis piscium, præcipuè Scombrorum, sale exesis fiebat: ex Garo pisce, ex quo primum conficiebatur, sic nuncupatū. Nostræ ætatis Græci pisciculos salsos uulgò Garos uocant.

De Oataricho. CAP. XLI.

Oataricha

OAtaricha ex ouis piſcium ſalſis conficiuntur: Vulgò Itali Cauiaria uocant. Græci noſtræ ætatis corruptè Botaricha nominant: quæ quidem ipſa inter lautiſsimos cibos numerantur.

De Fabro. CAP. XLII.

ZEus, ſiue Faber figura orbiculata, quem Chalcea olim Græci uocabāt, nunc in templis ſuſpendunt & Chriſtopſaron ideo arbitror appellant, quia olim Zeus Iuppiter nuncuparetur. Romani uocant piſcem ſancti Petri, ſiue Situlam. Dalmatæ etiam hac ætate Fabrum: qui, cum ex eis percunctarer, cur ſic nominarent, mihi pulchre reſponderunt, ſe ideo ita nuncupare, quòd omnia inſtrumenta fabrilia in ipſo reperiantur: quod quidē ipſum ſtatim uerū eſſe periclitatus ſum. Ligures Rotam, Maſsilienſes Trueiam, hoc eſt porcam, quòd dum capitur eum grunnire teſtentur. Hiſpani nuncupant Gallum: & quemadmodum olim inter lautiſsimos piſces, ſic nūc apud eos numeratur. Quod autem quibuſdam modo uideatur Chalcis, modò Galeos, modò Columbus, modò Citharus & Situlus, poſſem ampliſsime confutare, niſi amarem eos, qui primi conati ſunt huic parti lucem aliquam afferre.

De Salpa. CAP. XLIII.

SAlpa ubiq; gentium nomen ſuum retinet, ad pedis magnitudinem accedit, luteis quibuſdam lineis à capite ad caudam pertinentibus uariatur. Epicharmus dicit dentata parere.

De Apro. CAP. XLIIII.

APer pelle est aspera & dura: hunc piscem uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere. Cum Thraei cuipiam ostendissem, Capriscum dixit à suis nuncupari solere: cumque huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, porcum esse affirmarunt.

De Rhombo, & Passere, & Solea, & Vitta. CAP. LXV.

PAsser & Rhombus corporum duntaxat situ differunt: Si enim Rhombum sie in latus componas ut oculi cœlum suspiciant, & mentum deorsum uersus spectet, pars supina erit dextra: sed si similiter passerem constituas, supina pars erit leua. Rhombus igitur est Passeri similis, sed amplior. Massilienses, & Ligures Rhombum uocant, Galli ulteriores Turbotum: nostræ ætatis Græci nondum antiquum nomen ψῆτταν commutarunt. In multis littoribus Italiæ Passer etiam nunc uulgò appellatur. In Gallia non distinguitur à Solea, quam Plautus & Varro Lingulaeam nominant. Græci à bubulæ linguæ similitudine Buglossum appellant, quam hac ætate Romani Soleam uocant: Hispani Lingulacam. Iam porrò affines sunt Psetta, Buglossus, Tenia. Ab auis gentilis suæ colore nomen duxit Passer: quemadmodum enim uolucris Passer, sic parte supina candidus, prona terreus est. Tenia quæ nunc ab Hispanis Azedia nuncupatur, Soleæ similis, sed minor ac strictior est.

De

De Myro & Murena. CAP. XLVI.

MYrus non idem eſt qui Murena, nam hæc quidem uaria & infirmior eſt: Myrus uero ſine maculis, & robuſtus habetur, colore Laricis arboris. Sexu etiam differunt: hic mas, illa & fœmina eſt, & piſcis longus, haud longe anguillæ diſsimilis. Murenarum alia colore eſt ſubnigro, luteis maculis diſtincto: alia albo, nigris maculis diſtincto, oris rictu non aliter quàm Anſeres largiſsimo: ijs foraminibus, quibus Lampetra prædita eſt, caret: nullasq́ habet neque branchias, neque pinnas: integra flexuoſo corporis impulſu natat: in arido ſimiliter etiam atq; Serpentes ſerpit: dentibus maleficam non modò legi, ſed etiam expertus ſum, cum Maſsiliæ illius naturam perſcrutans, temere lubricum roſtrum excipiſſem, non ſine magno dolore uulnus accepi: ubiq́ gentium in hunc diem Murena nuncupatur.

De Raia & Leuiraia & Aſteria. CAP. XLVII.

RAiam piſcem planum & cartilagineum, etiam noſtræ ætatis Græci Batin, & Baton ex eo appellant, quòd huius cauda aculeis quibuſdam rubi ſimilibus horreſcat. Leuiraia à Græcis Liobatos nũcupata, à leui cute: maior eſt quàm Raia: piſcatores uocant Buboſam, ſiue Mucoſam, à luto & mucore, quo eius pellis ſordida ſpectatur. Batis Aſterias à maculis quas habet in dorſo minor eſt quàm Raia, cute leui. Maſsilienſes à ſtellis, hoc eſt maculis, uocant Miraletum, id eſt, Speculum paruum: eam uero quæ ſpi-

Aa 4 nas

nas habet, Cauelatam duro nomine appellant.

De Pastinaca. CAP. XLVIII.

PAstinaca piscis planus cartilagineus, radium digiti, interdum semipedis longitudine, ad similitudinem serræ dentatum, dentibus reflexis, in cauda habet: quo nihil usquam pestilentius mare generat. Ligures uocant Ferrasam: Massilienses Glorinum: Siculi Bastonacam corruptè, quasi Pastinacam, detracto radio in littore Ligustico ac Gallico comeditur.

De Squatina, & Squatraia. CAP. XLIX.

SQuatina piscis planus & cartilagineus, non tanta amplitudine quanta Raia dilatatur, sed & contractior est, & ut Ranæ palustri eius os ex rostro eminet: non autem infrà parte supina, ut maxima pars cartilagineorum, habet: itemq́ue eiusdem fel in iecore situm est, perindeq́ue ut Ranam marinam pinnas in lateribus possidet: cute tantopere aspera & dura est, ut ea ligna & ebora poliantur: cauda item longa in mucronem procedit: simul & similiter ut Polypus colorem mutat: nostræ ætatis Græci & Rhinam & Rhinobaton uocant. Rhinam ut Latini utrumque Squainam, siue Squadram, hoc est, Squatinam: Massilienses piscem Angelum appellant, quòd tanquam alas picti Angeli, sic hæc pinnas habet.

De Torpedine. CAP. L.

TOrpedinis piscis plani & cartilaginei torporem meæ manus tactione periclitatus sum: sed haudquaquam mihi manus tantopere obtorpuit, quàm

scriptores

ſcriptores decantant. Torpor non modò letalis non eſt, ſed non ita multo poſt euaneſcit. Venetijs, Ianuæ, Maſsiliæ, ac ubique puto gentium comeditur. Maſsilienſes Turpilliam corrupte uocant: Ligures, Tremorizam.

De Boue. CAP. LI.

BOs, quem Plinius inter planos & Cartilagineos commemorat, ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam noſtra ætate Bouem uocant. Alius Bos eſt, inter cetarios numeratus ab Ariſtotele, quem, etſi nullis eſt uiribus, tamen eum terroribus homines in periculum adducere, Aelianus, & Oppianus tradunt.

De Aquila. CAP. LII.

AQuilam piſcem planum & Cartilagineum Neapolitani etiam hac ætate uocant Aquilam, ſimilemq́ꝫ Paſtinacæ eſſe dicunt, ſtrictiori tamen corpore eſſe, & pinnis longioribus, & acutioribus: capite prominentiore, atqꝫ ad trecentas ſæpe libras accedere: ſed nihil affirmo cum ſolam ex piſcatore Neapolitano auditionem acceperim.

De Rana marina. CAP. LIII.

RAna marina, piſcis planus, & cartilagineus eſt: is, quem uidi ad portum Sabatiorum, duos pilos in uertice habebat, longitudine duorum pedum: & hi quidem, tanquam frumentorum ſummi calami ſpicam, ſic caudam gerebant: ex his pilis Propilatis id nomen duxit, ut Piſcatrix appelletur: nam in lu-

tum abiecta, ſicut lineam piſcator, ſic hos ante ora ſua prætendit, eoſdemq́; cum piſceis comprehendere uult, ſenſim ad os adducit oris rictu tum immenſo eſt, tum capite ingenti ut mediam corporis partem huius magnitudo occupet: os in roſtro eſt, non infra in parte ſupina: inferius tamen labrum adeo eminet, & ſuperius contrahitur, ut os in cœlum ſpectare uideatur. Neque modò dentium ſeries ſolitis locis, uerum in medio etiam palato permultas habet. Eius oculi ſimiliter ſupra caput ut Squatinarum ſiti ſunt, magni & glauci: dorſo eſt duro, & oſſeo, & nigro: & capite aſpero, & duriſsimo: tota corporis facies Ranæ ſpeciem ſimilitudinemq́; gerit: & item pinnę duæ in ima parte, & in lateribus aliæ duæ: tum aliquot pili in dorſo inſunt, ſed minores quàm ij qui eminent ex capite. Siculi uocant Lamiam: Maſsilienſes Bodroyum, hoc 'eſt, Batrachum corruptè: Ligures, Piſcem piſcatorem: Neapolitani, Piſcatricem.

De Squalo. CAP. LIIII.

SOlus Plinius ex latinis Squalum commemorat: ſquammoſus eſt, & Barbi piſcis ſpeciem ſimilitudinemq́; gerit, exceptis pilis, quibus barbis ornatur. Lacuſtris & fluuiatilis eſt: qui accolunt Adriaticum ſinum, etiam hac ætate Squalum. Lugdunenſes uero Munium uocant.

De Muſtellis ſpinacibus. CAP. LV.

ACanthiæ Muſtelli à ſpinis, quibus duobus albis eorum dorſum inhorreſcit, nuncupati: cor

habent

habent pentagonum : ſquammis carent : aſpera ſunt cute : à Maſsilienſibus Agullati nuncupantur, quaſi aculeati.

De Centrinis. CAP. LVI.

CEntrinæ Muſtellorum ſpinacium ſpeciem ſimilitudinemq; gerētes, ſquāmis carent, & cute ſunt aſpera, aculeos habent nigros, alterum in capitis uertice, alterum ad caudam.

De Muſtellis leuibus & ſtellatis. CAP. LVII.

MVſtelli leues & ſtellares idcirco uocātur, quòd tanquam ſtellis quibuſdam, ſic maculis uariantur : à Maſsilienſibus Gatti algarij appellantur.

De Echeneide, ſiue Remora. CAP. LVIII.

ECheneis, à Latinis Remora nuncupata, piſciculus ſemipedali longitudine, & quinque digitorum Craſsitudine, anguillæ ſpeciem ſimilitudinemq; gerit : nigro colore, acuto ore : hunc non uidi, neq; ex quantumlibet infinitis percunctatus ſim, quenquam piſcatorem reperire potui, qui hunc ipſum hac ætate uiderit.

De Mæna, Smaride, & Boope. CAP. LIX.

MAena piſciculus, hyberno tempore candidus, æſtiuo cærulea uarietate pictus. Ligures Mænulam, Maſsilienſes Medolam uocant : neq; modo ſpeciei uerum etiam generis nomē eſſe ex eo conijcio, quòd uarium & multiplex eſt earum genus : aliæ in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quas ij qui Adriaticum ſinum accolunt, uulgò

Mænas Sclanas appellant: aliæ Leucomenides, hoc est albæ Mænæ, à Græcis Smarides nũcupatæ, quas nostræ ætatis Siculi etiam Smaridas uocant: Massilienses, Gerres: Neapolitani Cerres, per c. quos Theodorus secutus Smarides Cerros uidetur conuertisse, non Gerres: de quibus Martialis, ueluti uilibus piscibus, ita ait: Fuisse Gerres, aut inutiles Mænas. Theodorus Mænidas, in Aristotele Mænas & Aleces, & Mænidia, id est, Mænas paruulas Aleculas appellat: ut Alecula nomen generis sit, hoc idem latinè significans, quod Græcè: ut Hermolaus putat, Anthracides, hoc est, pisceis qui succensis carbonibus cõmode coqui posint, cuiusmodi sunt Smarides & Mænæ. Equidem ipse generatim pisciculos ignobiles significari ex Columella arbitror, q̃ Aleculas riuales pisciculos, ignobiles uocauit: atq; alios pisceis sale exesos, Areneos nuncupatos, Thrissis similes: itemq; sunt Mænæ Boopes appellatæ, quas Græci adhuc recte Boopas uocant. Ligures, & Massilienses Bogas corruptè nominant.

De Phycide, siue Fuca. CAP. LX.

SOlus Phycis ex marinis piscibus nidum construere, atque in eo sub strato parere dicitur: colorem mutat, alio anni tempore candida est, uerno uariatur: idcircoq; Phycis nuncupatur, quòd ex alga nidificat, quam Græci phycon uocãt. Diocles & Speusippus Percam, Chanam, Phycida, similes esse dicũt. Memoriæ nostræ Græci recte Phycida uocant. Falsò Veneti

Veneti quendam piſcem Phycum uocant: is enim ſquammis caret, & paruulæ Palamidis ſimilitudinē gerit: Phycis ſquammoſus eſt, & ſaxatilis, trientalis longitudinis. Iam uero Phycida Maſsilienſi piſcatori, ex oppido Neapoli oriundo, cum demonſtrarem, dixit Neapoli Leprem uocari: ab Hiſychio Phycis dicitur etiam appellari Lelepris.

De Hirundine. CAP. LXI.

Hirundo, Coccix, ſimiles ſunt. Maſsilienſes nominis Græci extremas ſyllabas adhuc ex antiquitate ſua retinentes, Lendolas appellant, quaſi Chelidonas. Quatuor cubitis extra ſummam aquam hunc eminentem in Gallico littore maris interni uidi ad iactum lapidis uolare.

De Coccyge, ſiue Cuculo. CAP. LXII.

Coccygem Numenius rubrum eſſe dicit: Maſsilienſes eum Gallinam appellant: Neapolitani etiam nunc antiquitatis retinentes, Cocchum: Siculi Cochum corruptè quaſi Coccygem. Hunc piſcem cum à uoce, quam Coccygis uolucris ſimilem mittit, nomen traxiſſe non ignorarem, ex piſcatoribus percontatus ſum, nunquānam uocem mitteret: Reſponderunt hunc cum ſe irretitum ſentit, quiddam uocale ſtrepere, nihil præterea ſe obſeruaſſe. Quod quidem ipſum facile credidi. Quicquid enim habent aurium, in quæſtum piſcium conferentes, ad piſcium uoces obſurdeucrunt.

De Lucerna. CAP. LXIII.

MIluus, siue Lucerna piscis rufus, sine squammis, aspera cuticula, pinnis longis, & tam bene latis, ut multum accedant ad Hirundinis piscis pinnas: & Græci hodie ob eam similitudinem falsò Chelidonem uocent. Accolæ Adriatici sinus, etiam nostra ætate antiqui nominis retinentes, Lucernam appellant: Massilienses Belugam: Romani Caponem. Hunc Plinius Lucernam nuncupari ait, quòd huius lingua per os exerta tranquillis noctibus luceat: sed id omnes piscatores negant, & non uero proximum uidetur, ex Aristotelis libro secundo de partibus animalium, atque ex eiusdem Plinij libro nono, cum de Delphinis loquitur, itemq; ex undecimo, ubi ait, pisces linguam explanatam & mobilem non habere. Itaq; si immobilis sit, atque minus explanata, quomodo exerta esse poterit. Fortè potius lucerna appellata fuit, uel quod pinnæ uersicolores noctu fulgorem quẽdam mittunt, uel quia antiquæ lucernæ speciem similitudinemq; gerit.

De Cornuta. CAP. LXIIII.

PIscatores Massilienses mihi narrarunt, se aliquando piscem cæpisse, cuius cauda accederet ad duorum cubitorum longitudinem, largo ore, & duobus cornibus cubiti longitudine fuisse, & ad ducentas libras accessisse, eiusq; nomen ignorasse: equidem ipse ex Plinio arbitrabar Cornutam esse: is enim hunc inter maiores pisces numerat, & cornua ait sesquipedalia habere.

De Dracone, & Serpente pisce. CAP. LXV.

QVod Plinius Draconi, Aristoteles Ophi, hoc est Serpenti marinæ attribuit, cum ait libro nono: Serpens marina colore & corpore Congro proxima est, sed obscurior, atque acrior: hæc si capta dimittatur, foris in harenam rostro quàm primum adacto terebrat subitò tota: acutiore ore est, quàm terrestris. Plinius libro xxxij, Draconem à Dracunculo distinguit, huncque dicit Gracculo similem esse, atque in branchijs ad caudam spectantes aculeos habere, eiusque ictum uenenatum esse. Hunc Dracunculum Aristoteles & Oppianus uocant Draconem, & similiter Plinius ipse, cum inquit libro xxxij: Draco marinus ad spinæ suæ, qua ferit uenenum, impositus prodest. Ab Ephippo uocatur Dracænis: ipsum arbitror esse, quem Ligures, & Massilienses, & Plinius ipse alio loco Araneum uocat. Hac ætate Græci Dracænam: Siculi, & Neapolitani, Traginam appellant, corruptè, quasi Dracenam. Secundum Pastinacam nihil in mari uenenatius: acutissimos in dorso habet aculeos, quos piscatores ab hoc capto statim abscindunt. Magnam admirationem habet, quod multi piscatores mihi testati sunt, eo tempore cum piscium genus amore tenetur se uidisse in uulnere, quod huiusmodi piscis inflixisset, pisciculos illius similes generatos esse. Aculeos in branchijs habet ad caudam spectantes. Iam porrò cum qui ab Aristotele Araneus uocatur, nulli Græci autores uenenatum esse tradũt:

hunc uero omnes ſcriptores, atque ætatis noſtræ piſcatores cum à Paſtinaca diſceſſerunt, omnium marinorum uenenatiſsimum eſſe aſſeuerant. Serpentes marinas uidi, quarum color ad Congrum accederet, roſtrum longum & tenue eſſet, Anterior corporis pars ſexangula, à uentre ad caudam quadrangula pertineret: ab hac longe diuerſus eſt marinus Draco, quem Aelianus alijs piſcibus ait reliquo corpore aſsimilem eſſe, eius caput, & oculorum magnitudinem terreni Draconis ſpeciem ſimilitudinemq́ gerere, magnos enim eſſe & uenuſtos: maxillas ſimilitudinem etiam nonnullam cum terreſtribus habere: pellem non procul à terrena tactu abeſſe: ſimul & uenenatis aculeis eſſe, quæ omnia piſci Araneo conuenire uidentur. Sed cum Græci incoluerint Italiam, fieri potuit, ut alicubi Plinij temporibus uocaretur Araneus, alicubi Draco.

De Lolligine, & Lollio, & Sepia. CAP. LXVI.

LOlliginem Ligures, atque pleriq; alij Itali ex eo Calamarium appellant, uel quòd eius corpus calamarij, quo utimur ad ſcribendum, ſpeciem ſimilitudinemq́ gerit: uel quia atramentum habet. A Maſsilienſibus etiam nunc antiquitatis ſuæ retinentibus Taute appellatur, quaſi Græcè τευθὶς. Lollium, qui maior eſt Lolligine, & pinnas propius accedentes ad extremam caudam habet, Maſsilienſes quaſi Latinè nuncupãt Lollium: ad Sepiæ quidem ſimilitudinem accedit, ſed & longior & ſtrictior eſt; octo pedibus,

ijsq́

ijsq; quàm Polypi minoribus nititur. Sepia, Loliigini similis, quemadmodum Polypus mutat colorem. Cum atramentum mittit, Massilienses exiguæ cuiusdam uetustatis retinentes uulgò dicunt eam atramentare.

De Polypo & Osmylo. CAP. LXVII.

EX molliũ genere Polypus octo pedes habet, simplicibus singulos acetabulorum ordinibus plenos, quibus attrahit id ad quod adhæserit, & tam firmiter retinet, ut comprehensum hominem ad terram abijciat: à Loliigine & Sepia hoc differt, quòd eius alueus & paruus, & crura longa sunt: ubiq; ferè gentium uulgo Polypus nominatur. Quis non miretur Polyporum uarietatem? nam horum alius tetram odoris fœditatẽ habet, alius nomine Osmylus bene olet, & nihil muscosius sensi: quem hac ætate Græci Moschitem appellant: Massilienses Muscum, ex ea odoris suauitate, quòd muscum non leuiter non modò uiuus, uerum mortuus etiam oleat. Is qui eum uel occultissimum fert, circumstantes suauissime permulceat; in arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur: gracilioribus est brachijs, quàm cæterorum genus Polyporum. Helidonam genus etiam Polypi nostræ ætatis Græci Halidonã corruptè nominant.

De Barbo fluuiatili pisce. CAP. LXVIII.

BArbus ex eo nomẽ duxit, quòd similiter ut Mullorum natio barbatulus est; huius enim inferius

labrum geminis pilis utrinq; ornatur. Is etsi piscis est haudquaquam in uulgus ignotus, tamen in sermone Latino ignotius esset nihil, nisi Ausonius suo carmine, quod Mosellam inscripsit, illustrasset:

Tuq; per obliqui fauces uexate Sarauí,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis:
Cum defluxisti famæ maioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus.
Tu melior peiore æuo: tibi contigit omni
Spirantum ex numero non illaudata senectus.

De Alburnis piscibus fluuiatilibus. CAP. LXIX.

ALburnos arbitror esse, quos uulgò Ablos nominamus. Hos ignobiles Ausonius suis uersibus de Mosella inscriptis nobilitauit, cum ait:

Quis non & uirides uolgi solatia Tincas
Norit? & Alburnos prædam puerilibus hamis.

De Orcyno. CAP. LXX.

MAssilienses cetaceum quendam piscem uocant Organam, quem cum uiderim, iudicare non audeo esse Orcynum. Nam Aelianus etiam Orcynum dicit cetaceum esse. Hoc duntaxat dictum uelim, ut diligentiores incitem ad exactiorem inquisitionem.

De Lucio pisce fluuiatili. CAP. LXXI.

LVcius stagna, paludes, fluuios incolit. Galli qui accolunt Lygerim & Sequanam, Brochetum appellant: prouincia Narbonensis Lucium: neq; enim sanè

ſanè quampiam dubitationem debet afferre, quòd cum ex Auſonio olim nullo in precio eſſet, nunc inter lautos fluuiatiles cenſeatur: non enim modo mores, uerum etiam palatum mutauimus. Cui nunc tam parum palatus ſapit, ut principem locum inter aues Turdo adiudicet? Quis ex noſtris non tantum lautus atq; urbanus, ſed etiã agreſtis, qui poſt Accipenſerem, ex omnibus piſcibus præcipuam autoritatem Aſellis, ſicut Plinius, daret? Ego potius Pagris, alijsq; non paucis ſapientius attribuerem. Quis modò octo millibus nummûm Mullum piſcem emat? Equidem niſi inſipiens palati inſulſitas me fallit, huic non paucos longe anteponerem.

De Locuſta. CAP. LXXII.

LOcuſta, Carabos Græcè appellata, Aſtaci ſpeciẽ ſimilitudinemq; gerit: ex pedibus quos utrinque quinq; dentatos habet, poſtremi forcipibus armantur. Valde miror quoſdam etiam doctos ſcripſiſſe ex Ariſtotele Locuſtis forcipes deeſſe, cum non ſemel Ariſtoteles aliter doceat: eius dorſum quod ad caput pertinet, aculeis horret, quorum duo ferrea duritate tanquam cornua ſupra oculos eminent, nec minus duri: alij duo infra oculos ad horum tuitionem eriguntur: ſimul & inter aculeos, tanquam uuæ ex racemo longa radice nitentes, oculi foras eminent: os habet in parte ſupina, duobus dentibus buccam implentibus, munitum; in roſtro bina flagella bene

longa prætendit, quorum rostro uicina pars spinis horrida est, cætera caret aculeis: huius cauda crustaceis obducitur uertebris uiolaceis, supinæ partes molli pelle uestiuntur. Locustam memoria nostra nominant Massilienses, & Ligures. Plinius tradit Elephantum locustarum nigrum genus, pedibus quaternis, bisulcis, brachijs duobus, duplici articulo, & forcipibus dentatis. Neapolitani genus quoddã crustatorum etiam nunc Elephantum uulgò nominant: sed hunc ne, an alium appellent, iudicare non possum, cum piscem non uiderim.

De Astaco. CAP. LXXIII.

Astacus brachia dentata forcipibus habet, nigris maculis distinguitur, dentes huic similiter ut Locustæ, cornua breuiora, tenuioraq́ quàm Locustæ: Græci & qui accolunt Adriaticum sinum etiam hac ætate Astacum uocant. Theodorus in nouandis nominibus audax (secutus non paruam nationẽ, Cammarum adhuc uulgò nominantem) Cammarũ conuertit: Massilienses & Leonem & Astacum, ex Plinio diuersos pisces uno eodemq́ nomine Ligombaudos nominant: forcipibus firmiter Astaci & Leones retinent, quicquid comprehenderunt. Cum enim Massilia permultas Boopes, Mænarum genus, & Leones, & Astacos cepissent, nauiculamq́, ubi huiusmodi pisces captiui tenebantur, in littus expulsam reliquissent, & Vulpes in eam ipsam ad exedendas Boopes inuasisset, accidit ut hæc in horum forcipes pedem

pedem poneret, ex quo totam noctem retenta, mane à piscatoribus capta fuit.

De Leone marino. CAP. LXXIIII.

LEonem marinum Aelianus scribit locustæ speciem similitudinemq́ gerere, sed corporis tenuitate, & gracilitate habitus maiori esse, brachiaq́ habere, tum maxima, tum Cancris similia: cæruleo colore esse, & subnigris maculis distingui. Pleriq́ dum nationes nonnullas etiam nunc Leonem Astacum nominantes sequuntur, arbitrãtur Leonem esse Astacum. Plinius tamen separatim ab Astaco Leonem tractat: & Athenæus separatius utrunq́ ab altero distinguit, cum inquit, Astaco Leonem maiorem esse: Massilienses Ligombaudum appellant. Oppianus inter marinas beluas Leonem quendam numerat.

De Cicadis marinis. CAP. LXXV.

EST etiam Cicadarum, sicut Aelianus ait, genus marinum, quarum maxima Locustæ paruæ speciem similitudinemq́ gerit: ueruntamen cornua non similiter atque illa magna, nec aculeos habet: huius pinnæ terrenarum cicadarum alis similes sunt. Massilienses tenuis suæ cuiusdam uetustatis retinentes etiam nunc Cicadas nominant.

De Maijs Cancris. CAP. LXXVI.

MAijs ex Cancrorum genere maximis cauda deest, atque ex utroq́ latere quinq́ pedes tenues ualde eminent, forcipibus carentes, exceptis duobus anterioribus ultimis, qui subtilibus forcipibus dẽtati

ſunt; earundemq́ os ſimiliter duobus grandibus ut Locuſtarum dentibus impletur, & tanquam brachiolis quibuſdam circummunitur, eiusq́ color rubet: corporis figura poſterior rotundior, anterior pyramidatior; extremæ partes aculeorum ſeriæ circumuallantur, quorum duo ex fronte tanquam cornua eminent: crura quibuſdam ſpinulis horrent. Maſsilienſes Squinadas nominant: ijdemq́ quorum induſtria in piſcatione uerſatur, mihi narrarunt, ſe perraro piſcari ſolere aliud Cancrorum genus, quorum corpus ut longe minus ſit, quàm Maiarum, multo tamẽ longiores pedes exiſtere: ſint ne heracleotici an equites Cancri, dijudicare non queo, cum ſolam rudem auditionem acceperim: quod ipſum idcirco adſcripſi, ut alios, quibus maius otium eſt, ad horum inquiſitionem incitarem.

De Squillis. CAP. LXXVII.

SQuillas, Caridas Græci nominant, & niſi forcipe carerent, Locuſtarum ſpeciem ſimilitudinemq́ gerunt. Harum triplex eſt genus, Gibbæ, Crangines, & paruæ, quæ ad maiorem magnitudinem nũquam accedunt. Veneti Squillas quaſdam uocant paruis Gammaris ſimiles: ſed recte nec ne, alijs iudicandum relinquo. Eaſdem noſtræ ætatis Græci etiam nũc Caridas uocant. Athenæus ait, Cammarum quoddam Caridum genus à Romanis nuncupari, idemq́ Caridas inquit reliqua corporis parte maius caput habere. Libellus falſò quidem Apicio inſcriptus, exiguæ

tamen

tamen uetustatis retinens, Squillas & Cammaros testa obductos dicit: cum ex Aristotele sint crustacei generis: secutus Diphilum, & Athenæum, qui non tam religiose crustacea à testaceis distinguunt: quin, nisi mendum sit, aliquando Squillas, Astacos, Locustas, Cancros, Leones Ostracodermos uocent, id est, testa circunclusos: cum tamen ex Aristotele sint Malacostraci, hoc est, crustra obtecti. Plinius aliâs Herinaceorum tegmentum uocat crustam, aliâs testam: cum tamen Aristoteles religiose semper Herinaceos inter testaceos numeret.

De Paguris. CAP. LXXVIII.

E Genere Cancrorum Pagurus leui dorso est, in utraque sede uiuit, & in aridum sæpe procedit: huius pedes breuiores quàm Maiarum: quicquid comprehendunt, strictissime constringunt, idemq; oculos modò recondit, modò profert, ut interdum tanquam cornua extra emineant, interdum intra in testam abditi recedant: neque modò in mari, sed in terram eiectus, uel captiuus contra facessentes sibi negotium pugnant: quod quidem ipsum usu percepi. Cum enim Lazarus Baysius, post præclare obitam antemeridiano tempore legationem, aliquoties me ad littus Adriatici sinus duceret, ut piscium naturas exploraremus, cum alia pleraq; periclitabamur, tum puerorum ludicram pugnam cum Paguris forte in sicco repentibus spectabamus: pueros quidem in eorum forcipes festucam inserere: hos uero magno ro-

bore animi hominum multitudinem, qua circuncludebantur, præclare contemnentes, pertinaciter quicquid arripuissent, retinere: neque uel sæpissime uictos tandiu obsistendi finem facere, quoad omnibus uiribus defecti, tanquam homines pugillatione & luctatione certantes, strennue decumbebant. Illic ibidem hos Cancros Porros uocant, quasi Paguros: Massilienses Carabassos.

De Pinnotere, & Cancello, & Squilla.
CAP. LXXIX.

MInorum Cancrorum duplex est genus, utrunque cognitum habemus: alterum rotūdum, in Conchis quibusdam uiuus inuenitur, ut in pinnis Concharū maximis, idque Pinnother, siue Carcinion nuncupatur: alterum longum, quod etiam Carcinion, id est cancellus, aut Squilla uocatur, neque in Conchis uiuentibus stabulatur, sed principio ex terra ac limo nascitur: pòst uero Conchulas uacuas subit. Cancellus Aranei speciem similitudinemque gerit, nisi partem ad pectus subiectam Araneis ampliorem habet, & cornicula duo rubra tenuia, sub hæc oculi subditi nunquam ut Cancrorum intro recedunt, sed semper eminent: eius os tanquam capillis quibusdam circummunitur: præterea in cubilibus Spongiarum Aranei similem bestiolam nasci scio, & degere in eodem cubili, modoque aperiendo, modò claudendo pisciculos comprehēdere aperit, cum ingredi habet necesse; postea autē quàm est ingressa, claudit & contrahit.

De

De Echinis. CAP. LXXX.

Echinus orbiculatus è genere testa obductorum est: undiq; aculeis armatur, quibus pro pedibus ad ingreßionem utitur: purpureo colore, & cæruleo, aliaq; colorum uarietate distinguitur, ut si colores durarent, nullam cum gemmis comparationem haberent: at enim pisce extincto, colores euanescunt: eius oua stellæ speciem similitudinemq; gerentia, etsi amaro, non ingrato tamen sapore sunt. Huius triplex genus est, aliud Spatagus, & Brissus appellatur aliud, quod esculentum est: tertium Echinometra quasi Echinorum matrix. Aristoteles dicit Echinometras cæteros magnitudine calicis superare. Plinius Echinometras spinis longißimis, & calcibus minimis descripsit, quod ipsum mihi uero similius uidetur, cum ab aculeis nomen omnes Echini traxerint, rectius nominantur Echinometræ, qui aculeorum proceritate præstant, quam ob magnitudinẽ calicis, ex hoc genere maximi ut uidimus, minimis aculeis sunt: hos Maßilienses uocant Rascassos. Huiuscemodi uidi, qui quoquouersus palmos dirigeres, plusquã duorum essent palmorum craßitudine: alium etiã inspexi calice exiguo, & aculeis digiti longitudinem superantibus, longitudine aculeorũ præstantes: à Siculis Masculi appellantur. Maßilienses uulgò omnes nominant Ericios. Aristoteles semper Herinaceorũ tegmentũ appellat testam. Plinius aliàs crustam, aliàs testam. Qui Aristotelicam disciplinam

Dd profi

profitentur, non modò Georgio Merulæ, qui inter crustacea Echinum numerauit errati ueniam non dabunt, sed qua sunt obseruandi Aristotelis summa religione, Plinium ipsum de neglientia damnabunt.

De Aquatilibus Cochleis. CAP. LXXXI.

AQuatiles Cochleas Græci etiam Strõbos appellant. Theodorus ausus est alio nomine Turbines nominare. Vidi cochleam marinam quæ ad eam magnitudinẽ accederet, ut tantũ uini caperet, quantũ piscator exsiccare uno prandio posset: Limaces marinas uulgò Massilienses nuncupãt: itemq́ Cochlon Aristoteles animal testaceum aliud à Limace tradit, quod Theodorus Vmbilicum conuertit.

De Pectinibus. CAP. LXXXII.

PEctinum genus sanguinis expers, striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis, siue imbricaturis ita nuncupatũ: huius generis quidam arbitrãtur eas esse, quas uulgò appellant Conchas sancti Iacobi: sed aliæ oceani littoribus Gallicis cognitæ habent. Theodorus Ctenas in Aristotele cum nunc Pectines, nunc Pectunculos cõuertit, eosdem facere uidetur: uerunta men Plinius à Pectũculis Pectines seiunxit, perparuuli Cancri in Pectinibus nascũtur, quos piscatores simul cum eis, quorũ testas incolũt, nasci asseuerant.

De Vnguibus, siue Digitis. CAP. LXXXIII.

VNgues seu Digiti è genere testa obductorũ, nostræ ætatis Græci, antiquo nomine seruato, etiã nunc Solenas appellant. Qui accolunt Adriaticum sinum,

ſinum, Cappas longas nominant. Ex eo digiti appellantur, quòd ſpeciem ſimilitudinemq́ humani digiti gerant. Vngues item uocãtur, quòd eorum teſta unguibus ſimilis ſit. Hic piſcis binis concluſa ualuulis utroq́ lateri connexis, manubrĳ, quod ex cornu apponitur gladĳs, ſpeciem & ſimilitudinẽ habet. Apuli ideo uulgò Imbrices appellant, quia quodãmodo imbricibus horum teſtæ ſimiles uidentur. Græce etiam Auli, & Donaces nominantur.

De Mytulis, & Muſculis. CAP. LXXXIIII.

MYes à Theodoro uertuntur Mytuli, ſed quàm rectè, iudicare nondum audeo. Plautus tamen Myes in Rudẽte Muſculos uidetur appellare: & Cornelius Celſus inter ea quæ aluũ mouẽt, falſamẽta ponit Oſtrea, Pelorides, Echinos, Muſculos, & omnes ferè Conchulas. Equidẽ cum Græcis hominibus eos quos uulgò Veneti uocant Muſculos, & Cuniculos oſtenderem, dixerunt eſſe Mydia, hoc eſt, Muſculos. Athenæus tradit ſua ætate Tellinas à Romanis Mytulos nominatos fuiſſe.

De Nerite. CAP. LXXXV.

AElianus dicit Cochleam marinam magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia, eò maris ubi ſordium uacuitas ſit, & tranquillitas uigeat, in ſaxis ad imam maris ſedem adhæreſcẽtibus, naſci, quæ Nerite nominetur. Theodorus Natricem cõuertit, Turbinati generis eſt, leui teſta, ampla, & rotunda. Qui accolunt ſinum Adriaticum etiam nunc Neri-

tem appellant. Hispani uocant Caragolum.

De Balanis. CAP. LXXXVI.

GEnus Concharũ est quod Græci nostræ ætatis, adhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nominãt. Plautus & Columella etiam Balanos à glandiũ similitudine, sunt enim leues, ut uidimus: in cauernis saxorũ stabulãtur. Veneti non rectè Dactylos appellant. Huiuscemodi Conchã, cũ piscatoribus Massilięsibus nulla descriptione repręsentare potuerim, ipsius nomen Massilicum non potui adscribere.

De Tellinis. CAP. LXXXVII.

ATheneus dicit Romanos sua ætate Tellinam nominasse Mytulum. Marcellus, Dioscoridis interpres, Tellinas opinatur conchulas esse, quas memoria nostra Tellinas Romani uocant. Sed Aristophanes grammaticus Tellinas dicit patellis similes esse, eisdemq́ue pueros pro cornibus uti solitos fuisse: à quibus longe diuersæ sole clarius uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupantur.

De Patellis. CAP. LXXXVIII.

PAtellæ, quas Græci Lepadas, etiam hac ætate nominant, Ligures & Massilienses Patellas uocãt: una Concha clauduntur, earumq́ue altera pars à testa inops, ad saxa sic adhærescit, ut alieno tegumento se circuncludentes, biualuæ esse uideantur, aliæ ex alijs nexæ sæpe capiuntur, easq́ue permultas inter se nexas tanquam examen Apium uidi.

De Purpura. CAP. LXXXIX.

Purpu

PVrpuram Græci hac ætate etiam Porphyram appellant: Concha est è genere Turbinatorũ,clauiculatim intorta, aculeos certis ordinibus dispositos,corpus gradatim Cochleæ in modum ambientes habet. Purpuram diu multumq; consideraui, cum aliam Concham tandiu mordicus premeret, quoad suffocata hisceret. Conficiendi purpurei coloris ratio nem nostri homines ignorare putantur. Olim purpurarum testas confringebant, & carnes ad tincturam condiebant,& aqua dilutas, & sordibus expurgatas, succensis ignibus in lebete coquebãt, harum sanguis ab igne incalescens,fluebat,& efflorescebat, partimq; flauescebat, partim Cyaneo colore fiebat, partim in alium colorem conuertebatur, ac nimirum quicquid imponebatur,commutabatur in illius colorem. Purpuræ tinctura in sole uersari gaudet, à sole enim radiata illuminatur & magis enitescit. Massilienses hãc, & Murices,& Buccinos uocant Bios.

De Murice,& Buccino. CAP. XC.

CEryx à Plinio Latine Murex, & Buccinum appellatur: Concha est clauiculatim intorta,& turbinata,scabra,sine aculeis, magnitudine purpuris inferior, Buccino turbinato, quo sonus editur, similis, excepto ore rotundo in margine inciso. Ergo eadem erit Buccini descriptio: nam est è genere turbinatorum Concha,sine aculeis,Buccino Concharum generi quo sonus editur similis, nisi rotundo ore differret, in margine inciso: Buccinum enim quo sonus editur,

non est incisum. Ligures Buccinos nunc uulgò Cornetos nominãt: Massilienses Bios Cornetos: Græci quidam hac ætate Strophilidas: Speusippus dicit similes esse κηρύκας, καὶ πορφύρας καὶ στραβηλοὺς, siue ἀστροβιλοὺς: Dercilus dicit commodos esse ad reddendũ sonum.

De Pinna. CAP. XCI.

PInna Conchæ genus, in limosis locis uiuit, excelsa sedem nunquam mutat, radice enim nititur, ac si ex eo loco quo nititur & erecta manet reuellatur, amplius uiuere non potest: nostræ memoriæ Græci etiam nunc Pinnam nominant: Massilienses Naceram: Siculi Lanam Pinnulam: Neapolitani Pernam appellant: Plinius Pinnis haud dissimiles Pernas Concharum generis circa Pontias insulas frequẽtissime ait stare, uelut suillo crure longo in harena defixas hiantesq;. Cicero Pinnam lib. ij. de natura deorum nobilitauit, cum ait: Pinna duabus grandibus patula Conchis, cum parua Squilla quasi societatem coit comparandi cibi: itaque quum pisciculi parui in Concham hiantem innatauerint, tum admonitu Squillæ Pinna morsu comprimit Conchas: sic dissimilimis bestiolis cõmuniter cibus quæritur.

De Scolopendra. CAP. XCII.

SColopendra, quam Theodorus uertit Centipedam à pedum multitudine, quos utrinq; permultos habet, terrenæ Scolopendræ speciem similitudinemq; gerit: sed huius color magis rubet, pedes numerosiores habet, & graciliores, & magnitudine inferior

rior est, quàm terrestris: hæc quam uidi ad digiti longitudinem & crassitudinem accedebat, Græci Scolipetras corruptè nominant.

De Vrtica & Spongia. CAP. XCIII.

PLinius Vrticam & Spongiam numerat inter ζωόφυτα, hoc est, si quid Theodoro dignum conari audes, Plantanimalia, quæ nec animalium, nec fruticum, sed temperatam ex utroq; naturam habent. Vrtica tota ex carne constat, nulla clauditur testa: cam Græci hac ætate uulgò uocāt Colizanam, quòd pedunculis suis firmiter Polyporum more adhærescit: ac similiter ut terrenæ urticæ eius tactio dolorem inurit. Ligures, & Massilienses nondum cessant rectè Vrticam appellare. Si Plinius Vrticam cognitam habuisset, eius pediculos potius Cirros, quàm frondes dixisset.

De Scyllio canicula. CAP. XCIIII.

SCyllion chartilagineum è genere Galeorum, non in rostro os, sed infra in supina parte dentatum habet. Scyllion ab Aristotele nominatur: iam nunc Græci Scyllopsaron nominant: Massiliēses, Palum: nonnullæ regiones, Caniculam.

De Ostreis. CAP. XCV.

OStreum, penultima quidem breui, Concharum species: longa uero, genus omnium testaceorum est. De uiris non paucis spectatæ fidei accepi Byzantinos Ostrea ferere, & eorū quasi lac seminare, idipsum enim in aquam abiectum, ad saxa ima adhærescere, &

Ostrea fieri.

De Tuberibus,& Callis. CAP. XCVI.

HOlothuria, quæ & Tethia uocãtur, Theodorus uertit Tubera, & Callos, & Vertibula: & Tubera quidem, quòd sic nullis fibris, quemadmodum tubera terrena nitantur: ac Callos, quòd callosa materia tegantur. Iam nunc Græci non græco nomine, sed plusquam barbaro Spherdoclos nuncupant. Ineptius ij, qui accolunt Adriaticum sinum, ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Hoc genus piscium Massiliæ in uulgus ignotum à paucis cognoscitur: quidam senes, cum huius descriptionem sub eorum oculos subiecissem, & multum inculcassem, nominarunt Vichonos: ueruntamen propter tempestates hos mihi ostendere non potuerunt.

De Pulmonibus marinis. CAP. XCVII.

PVlmones marini sua sponte nascuntur, cum natant Cirros ex imo, more Polypi, emittunt: quòd autem speciem quandam mulieris uuluæ repręsentãt, tota idcirco Italia eos turpibus nominibus appellat, ut nulla ratione scriptis honestè mandari queant. Ligures nominant, Capellos marinos: Massilienses, Carneos pileos: cum iacent, omaso similes sunt: cum eriguntur, Pulmones uidentur: tanquam uitrum translucent: cum suspensi tenentur, quandam imaginem Polypi gerunt, nisi brachia breuissima & crassa habent: Cum autem eos secuissem, nihil in ea parte

quæ

quæ Polypi uentri reſpondet reperi: ubi uero membratim diſſecuiſſem, in ijs partibus unde pedes exoriuntur, quoſdam meatus harenarum plenos uidi. Adeo omnino lucidi, & tanquam uitrei ſunt, ut ſine ſectione interiora omnia uidere poſsis: ac quanuis fluctibus in littus expulſi, nullo negotio capiuntur, tamen cum non ſint eſculenti, à prætereuntibus præclare contemnuntur.

De Stellis marinis. CAP. XCVIII.

MArina Stella, non quod ſimiliter ut Stellatus galeos maculis quibuſdam tanquam ſtellis uarietur: ſed ſtellæ pictæ quia ſpeciem ſimilitudinemq́ gerat, ex eo nomen duxit: ut enim ſtellam pictores radiatam pingunt, ſic hæc quinque pedes, tanquam radios habet. Huius durum callum cum gladij mucrone experiri ſtuderem, uix tandem multa ui molliorem mediam ſuperficiem potui perfringere: nam radiorum anguli ad ſilicum duriciem accedunt, & non minus ab ictibus inuictos, quàm ferrum ipſum ſe præſtant. Maſsilienſes etiam nunc Stellam nominant. Græcia quemadmodum totius linguæ ſuæ negligens eſt, ſic piſcium nominum antiquorum nihil obſeruans hunc Scauron appellat.

De Carcharia piſce. CAP. XCIX.

CArchariam marinum piſcem omnium caniculorum robuſtiſsimum & maleficentiſsimum uidi

E e Niccæ

Niceæ, & Maſsiliæ: os in roſtro non parte ſupina habet, multis dentium ordinibus dentatum. Maſsilienſes ſuæ antiquitatis retinentes, propric Lamiam uulgò nominant. Nam Nicander Colophonius, in Linguis, ſcribit, Carchariam etiam Lamiam appellari. Magnam admirationem habet id quod mihi Nicenſes teſtati ſunt, ſe cum huiuſcemodi piſcem ad quatuor millia librarum accedentem cæpiſſent, in eiuſdem uentre ſolidum hominem reperiſſe. Simile quiddam Maſsilienſes mihi narrarunt, ſe aliquando Lamiam comprehendiſſe, in eademq́ loricatum hominem inueniſſe. Huius dentes ab aliorum canum dentibus diuerſi ſunt: nam aliorum incurui in partem oris interiorem ſpectant, & teretes ſunt: Lamiæ uero lati & pyramidati, mucronem enſium, quibus hac ætate utimur, referunt: pretioſi exiſtimantur, & in argento includuntur. Cum unum ad huius naturam diligentius conſiderandam licitarer, alius quiſpiam ad delicias hunc maiore propoſito præmio mihi præripuit.

De Myllo. CAP. C.

Nicea non procul à Varo amne in Liguſtico littore ſita, piſcem uocat Figon, quem noſtræ ætatis Græci Myllocopion appellãt, Oppianus, & Plinius inter piſces numerant Myllon, quem Oppiani commentaria eum interprætantur, quem uulgò nominant Græci Myllocopion. Hunc Maſsiliæ uidere

dere non potui, an sit Iecorinus, an Myllus, an alius, certi nihil habeo. Hoc duntaxat dixi, ut ex mea inscitia alios exacuam ad diligentiorem inquisitionem.

De Mormylo. CAP. CI.

MOrmylus marinus piscis in dorso peracutos habet aculeos. Oppianus σιόλον esse scribit: interpres Pictum ore non satis explicatè conuertit. Ouidius rectè Pictum appellauit; non enim in ore, sed per eius utrunque latus lineæ nigræ transuersæ à dorso ad uentrem decurrunt; Masilienses, & Ligures Mormurum; alij non modò literati, sed etiam rudes appellant Mormylum.

De Sphondylis. CAP. CII.

SPhondylos inter Concharum genera Columella annumerat. Apuli & Siculi uocant Spondylos. Græci Gaidarupoda, hoc est, pedem asini, quòd asinini pedis speciem similitudinemque gerat. Huius extimæ partes scabræ sunt, intimæ uero leues & candidæ. Duabus Conchis constat, atque ex posteriori parte uertebris quibusdam continetur, unde nomen traxisse opinor. Masilienses Hostia appellant.

De Testudinibus. CAP. CIII.

TEstudinum genus est multiplex, aliud marinum, aliud Lutarium, quod etiam Mus aquatilis appellatur, in dulci aqua uersantes; Aristoteles Omy-

das, siue Emidas appellat marinæ testudines Conchulas petunt, os enim omnium robustissimum habent: oris robore nullum non frãgere siue lapidem, siue quiduis aliud possunt.

De Mustella. CAP. CIIII.

MVstellam aliam ab ea esse quam Perotus primus Lampetram existimauit, Aelianus describit, cum inquit, Mustellã breuis piscis, nullam cum Mustello communitatẽ habet: nam hic quidem cartilagineus est, & pelagius, & magnitudine præstans, simul & Canis speciẽ similitudinemq; gerit: Mustellam uero diceres esse lecorinum. Pupillæ oculorum ad cæruleum colorem accedunt, illius quasi mentũ quàm lecorini maius est, & minus quàm Chremytis: Algas depascitur, & saxatilis est. Massilienses & Ligures Mustellam appellant piscem marinum non è genere longorum, qui sane pinnam in dorso ex pelle molli habet, ad caudam pertinentem: atque alteram in ima corporis parte, similiter cuticula perpetua ad caudam usque constantem. Vidi fluuiatilem piscem, huic omnino similem, quem Lugdunenses uulgò uocant Lotam. Huiusmodi uterq; piscis iuxta brãchias utrinq; pinnas habet cuteas, & in labro inferiori unicum filum: uterq; etiam in gutture pinnas quasdam habet, similiter & in utroq; opimus uenter est, & terrenæ Mustellæ ambo similitudinem quandam habent. In utriusq; capite lapillos inueni. Plinius cum inquit, Proxima est his mensa generis duntaxat Mustellarum

ſtellarum quas mirum dictu inter alpes lacusq́ Rhetiæ Brigantinus æmulas marinis generat, hoc eſt, cum ſint marinæ,& fluuiatiles, & paluſtres Muſtellæ: ſolæ illius generis quas lacus Brigantinus gerat, dignitatem habent: nam fluuiatilis lauti cibi eſt: marinam uero nō boni cibi eſſe percepi. Muſtella quam Auſonius deſcribit huic magis quàm lampetræ ſimilis eſt, cum ait:

Quæq́ per Illyricum per ſtagna binominis Iſtri,
Spumarum indicijs caperis Muſtella natantum:
In noſtrum ſubuecta fretum: ne lata Moſellæ,
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
Quis te naturæ pinxit color? atra ſuperne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit iris,
Lubrica cæruleus perducit tergora fucus.
Corporis ad medium fartim pingueſcis: at illinc
Vſque ſub extremam ſquallet cutis arida caudam.

Hæc quam dixi Lotam ſquammis caret, & corporis ad medium fartim pingueſcit, lutea iris huius corpus diſtinguit, atra puncta ſuperne notant tergum.

De Sargis. CAP. CV.

SArgus Canthari piſcis ſpeciem ſimilitudinemq́ gerit, neque modò Maſſilienſes, & Ligures, ſed omnes quas obiui regiones, Sargū uulgò nominãt.

De Sparo. CAP. CVI.

SParus piſciculus marinus Auratæ paruæ ſpeciem ſimilitudinemq́ gerit, aurea ſupercilia excipio: Maſſilienſes corruptè Sparlum appellant.

De Cantharo. CAP. CVII.

Cantharus piſcis marinus Sargo ſimilis: Maſsilienſes etiam nunc Cantharum uulgò, Ligures Tamidum, Græci corruptè Scatarum nominant.

De Acu. CAP. CVIII.

Belona, ſiue ſicut Dorion ait, Raphis, quam Latini Acum conuertunt, longus piſcis, & tenuis: roſtro longo, & acuto: dorſo cæruleo, & uiridi: uentre argenteo, ubiq; gentium nomen retinet.

De Aphya. CAP. CIX.

Aphyæ multiplex eſt genus, alia Encraulos generat. Cum Græco cuipiam eas, quas Anchoias, ſiue Amploias littus Liguſticum & Gallicum nominat, oſtendiſſem: ſumma aſſeueratione appellabat Lycoſtomos. Aelianus eoſdem eſſe ait Encraulos & Lycoſtomos. Aliud genus Aphyæ eſt, quod ex Mænis, & Mugilibus procreatur. Phalerica Membradas gignit. Item alia ſpecies quã Ariſtoteles Aphron, Athenæus & Oppianus Aphritin, quòd ex ſpuma maris, non ſemine naſcatur: Nam Aphyæ ortus ſpuma appellata ex terra ſabuloſa cõſtat: quod quidem genus nullam accretionem habet, nec quicquam gignit. Aphyam Plinius Apuam, Theodorus Apluam uertit, adeo puſilla eſt, ut ij, qui Niceam incolunt, Nonnatam appellent, quaſi nõdum natam, id quod Græcum nomen ſignificat. Ligures teſtantur piſciculos perparuulos, quos Ianquetos nominant, effici Sardinas.

De

De Atherina. CAP. CX.

ATherina congregatilis pisciculus. Nullus fuit ex Græcis quotquot ostendi (infinitis enim Ianuæ & Masſiliæ ostendi) quin statim Atherinam appellaret. Masſilienſes Sancletos uocant: Theodorus Ariſtam conuertit. Eſt aliud Atherinæ genus quod trãſuerſum in uentre habet aculeum, unde arbitror Atherinæ nomen traxiſſe.

De Dentice. CAP. CXI.

SYnodontes, & Synagrides, Latine Dentices dicuntur: tam ſimiles ſunt, ut Ligures, & Masſilienſes utroſq; Dentices, contrà Græci, eoſdem utroſq; Synagrides nominent. Hicceſius dicit Pagrum, Chromin, Anthiam, Synodontem, & Synagridem ſimiles eſſe.

De Thymo piſce. CAP. CXII.

AElianus piſcem Thymum, ſic nuncupatum, ſcribit in Ticino flumine Galliæ tranſalpinæ procreari, eumq; ad cubiti magnitudinem accedere, & Lupi, & Mugilis communem & mediam ſpeciem ſimilitudinemq; gerere, eiuſdemq; capti odorem magnam admirationem habere: Non enim ut cæteros piſces piſculentum quendam odorem mittere, imo uero, ſicut idem ait, exiſtimares te gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Equidem ipſe huiuſcemodi uerbis Aeliani admonitus, cum ad Ticinum perueniſſem, ab accolis diligenter etiam atque etiam inquiſiui, num quempiam piſ

ſcem haberent,quem Thymum nominarent. Reſponderunt, in hoc fluuio ſæpe capi ſolere piſcem, quem uulgò Temerum, ſiue Temelum, hoc eſt, Latine Thymum nuncuparent: cuius adipem auribus ſalutarem multi piſcatores conditum ſeruarent, quem ſuaue quiddam olere teſtabantur. Ego cum piſcatorem ad hunc ipſum capiendũ miſiſſem, diemq́ unum expectaſſem, isq́ ad ueſperam, quoniam ad piſcandum tempeſtas idonea non eſſet, nihil attuliſſet, poſtridie diſceſsi.

De Gladio. CAP. CXIII.

Gladius à noſtræ ætatis Græcis etiam rectè Xiphias appellatur: Maſsilienſes piſcem imperatorem nominant, quod gladium ueluti imperatores pi ẽti gerant. Iidemq́ alium piſcem Spatam ex eo appellant, quòd eius cauda gladij ſpeciem ſimilitudinemq́ gerat. Itaq́ cum audies in prouincia Narbonenſi nominare Spatam, non exiſtimes eſſe, quem Itali Spatam piſcem appellant, ſed alium hunc, quem modò dixi: eius roſtrum leuiter in enſem procedit, non minus durus hic quàm ferrum exiſtit: Dentibus & ſquammis caret, aſpero corio ut natio canum obducitur: quadruplicibus eſt branchijs: pinnam, ex membrana conſtantem, in dorſo habet: adeo hebetibus aculeis, ut oſsicula diceres intertexta. Hunc piſcem Galeotem Strabo appellat, quem etiam & Canem marinum, & Thurionem, & Tomum thurianum quidam opinantur.

De

De Cinædo. CAP. CXIIII.

PLinius dicit Cinædũ solum piscem luteum esse. Is quem Massilienses Cenudum appellant, quiddã luteum habet, sed & alij pisces, quare nihil iudico.

De Aulopio. CAP. CXV.

CVm suprà in eo opere, quod uerti ex Aeliano, Nicandro, Oppiano, & alijs Græcis nondũ conuersis, satis dilucide docuerim, quis sit Aulopios, non hic ibidẽ rursus repetã. Græci etiam nunc Aulopion uocant. A Neapolitanis de piscatore probo uiro accepi piscem quendam uocari Aulopenã: sed cum hunc non uiderim, neque ille mihi quantislibet propositis præmijs uno toto mense piscem capere potuerit, certi nihil tibi repræsentare possum: hoc tantum adscripsi, ut qui Neapoli uersantur docti, aduertant num recte Aulopenam uulgò nominent.

De Siluro, & Glanio diuersis piscibus.
CAP. CXVI.

AElianus scribit, in Bubasto Aegyptia stagnũ esse, ubi cicures permulti Siluri alantur, & exultãtes alij in alios saliant, & obiecto ad se nutriẽdos pane pascantur: eosdemq; ait etiam in fluminibus procreari, ut in Cydno Ciliciæ fluuio: sed eos quidem minutos prouenire, quòd eius cõfluens nitidus & frigidus sit, quo ipsi non delectãtur, sed turbido potius, ac planè limoso gaudent, & pinguescũt: & Pyramus quidem,

atq; Sarus Cilices fluuij eos longe pleniores ferunt: tum Orontes Syrorum amnis: itemq; Ptolemęus fluuius,& Apamiēse stagnū maximos generant. Idemq; Aelianus cum docet quemadmodū Istrianus Silurus capitur, uidetur dentatum significare, cum ait, Hamū asso tauri pulmone instructum ad illiciendū Silurum deijcit, & linea ad quam alligatus est hamus, quantū satis est, plumbi ad moderandum tractum appendit, ubi Silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim escā appetens, hamum incaute deuorat: quo transfixus, ex eo euadere cupiens, omnibus uiribus funem bene robustum exagitat, & uexat, & omni uirium contentione in altitudinem deprimit. Aelianus non eosdem esse dicit Silurum & Glanium, cum inquit, Glanis piscis incola Meandri, & Lyci Asiorum fluminum, & Europei Strimonis, speciem Siluri similitudinemq; gerit: ex piscibus suorum fœtuum amantissimus est, nam simul ac fœmina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exoluitur. At uero mas se assiduum prestans custodem, ad conseruationem eorum quæ procreauerit aduigilat, & eos ex omnibus insidijs prohibet: atque, sicut Aristoteles inquit, hamum exedere & conficere potest. Itemq; Pausanias non hos esse eosdem designare uidetur, cum dicit, Feras in perniciem hominum non ferunt Græcorum amnes, quemadmodum Indus, & Nilus: præterea Rhenus, & Istrus, Euphrates, & Phasis. Hi enim feras, similes Glanijs,

hominum

hominum deuoratoribus, in Hermo, & Meandro uersantibus, procreant: excepto colore nigriore, & robore: nam his Glanij inferiores sunt. Athenæus inter pisces Nili Porcos, & Siluros numerat. Non igitur solus Theodorus errat, dum semper Glanium conuertit Silurum: uerum etiam Plinius, cum ait, Silurum marem solum omnium piscium edita custodire oua, sæpe quinquagenis diebus ne absumantur, aperte Siluro attribuit, quæ Aristoteles Glanio propria esse dicit. Cum tamen Plinius sæpe aliâs in commemoratione medicinarum Glanis & Siluri, tanquã diuersos ponat: atque etiam uno eodemq; capite primo medicinas Siluri, deinde Glanis commemorat. Idemq; libro nono dicit, Glanium auersum mordentem hamum non deuorare, sed esca spoliare: Aristoteles contra hunc deuorare. Quamobrem cum in hoc pisce non satis sibi constare Plinium uideam, malo sequi Pausaniam, & Aelianum. Iam si Plinius uerum dicit, cum Silurum hominum & equorum deuoratorem facit, apertè liquet Sturionem neque Glanium, neq; Silurum esse, cum horum uterq; dentatus & hamifragus: Sturio uero dentibus careat.

De Chalcide. CAP. CXVII.

CHalcidis, quam Ericam mihi uideri Theodorum non recte conuertisse ostenderem, si uel iam mihi otium esset, uel multũ ad rei notionem interesset. Aristoteles

ſtoteles quidem inter fluuiatiles mentionē facit: Oppianus uero marinā facere uidetur: Athenæus Chalcides & Thriſſas & Sardinas ſimiles eſſe dicit: Oppianus ſemper in Thriſſæ commemoratione etiā Chalcidis meminit: & ſimiliter Columella, cum inquit, piſcibus in piſcinis præberi cōuenit, Tabentes, Halecu-las, & ſalibus exeſam Chalcidē putremq́ Sardinam. Ego nō audeo eas appellare neq́ Anchoas, neq́ Meletas, neq́ aliā ex iis quas uulgò uocamus Sardinas: ſed tandiu meum iudiciū ſuſtinebo, quoad rem melius inquiſiero: neq́ ob aliam cauſam Chalcidis notionem meā implicatam hic ibidē profiteor, niſi ut ſi mihi maior facultas inquirēdi non permittatur, harū rerum ſtudioſos ex mea ignoratione admoneā, & incitem ad exploratiorē notitiā. Cum ex Græculis piſcatoribus percunctarer, quaſnam putarent Chalcidas, & tandem quiſpiā dixiſſet, à ſuis ciuibus accolis Acheloi fluuij hac ætate Nungrias nuncupari, etiam atq́ etiā diligenter rogaui, ut mecum ad piſcariā profiſciſceretur: ſed cū ibi nullas inueniſſemus, in aliū diem rem diſtulimus: hic interea paucis poſt diebus, me nihil tale cogitante, cum in Græciam reuertiſſet, in priſtinam dubitationem reuolutus ſum. Veruntamen cum ſit Thriſsis, & Sardinis ſimilis, non eſſe poteſt, ut falſò Merula putat, è genere Rhomborum.

De Scorpione, & Scorpena.
CAP. CXVIII.

Cum

CVm Scorpio, & Scorpena eiusdem generis sint, multũ tamen & colore & bonitate differũt. Nam Scorpio ruffus & pelagius est, Scorpena nigra & littoralis, & cibi suauitate longè Scorpione inferior: quod ipsum non modò ex antiquorũ conscriptione accepi, sed certa palati sapientia expertus sum. Iam porrò nonnullæ regiones Italiæ utrumq; Scorpenã appellant: & Græci à uero nomine aberrarũt: nam utrũq; Scorpium appellãt: Massilienses ut nondum cessant rectè Scorpenam appellare, ita parũ Massilicè Scorpium uulgò Rascassam nominant. Secundum Pastinacam & Draconem nihil in mari uenenatius: etenim in dorso & branchijs bene acutos & robustos habet aculeos, quos si Sypontinus uidisset, nõ à similitudine terrestriũ nomẽ duxisse scripsisset, sed eo potius quòd quemadmodum terrenorum aculei, sic horum perniciosi sint, nuncupatos esse.

De Gobionibus. CAP. CXIX.

GObiorum multiplex est genus, alij palustres, alij saxatiles, uulgò Goatæ uocati, quos Cothonas, sicut Nicander inquit, Siculi appellant: quosdam alios Gobioni saxatili propemodum similes: Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coracinos nuncupant.

De Citharo. CAP. CXX.

MAssilienses cuiusdam piscis, quem unum aut alterum in omni uita tantum cæpissent, cuiusq; nomen ignorarent, mihi formam adumbrate desi= gnarunt, qualem ex Aeliano suprà Cithari pi= scis descripsimus: eundemq; similiter Rhombo similem testati sunt, ut Galenus dicit, & Aelianus etiam addit Lingu lacæ similitu dinem ge rere.

FINIS.

Priuilegij tenor.

Cauit regia Maiestas, ne quis in hoc amplissimo Francorum regno hanc de animalium ui & natura historiam intra triennium ab hac æditione, præter nos, imprimat, siue alibi impressas uenundet, sub pœna confiscationis omnium librorum contra hoc edictum & mandatum impressorum, & insuper arbitraria: in cuius rei testificationem datum est nobis diploma authenticum, sigillo regio munitum, sicque subsignatum,

Barrillon.

INDEX ANIMALIVM, quorum historia in hoc opere describitur.

TERRESTRIA.

AQVATILIA.

Aetneus

VOLVCRES.

Aues

REPONENDA IN HISTORIA animalium, quæ typographos fefellerant.

In epistola ad regem Francorum pagina 4. uersu 7. lege, ad nouam commentationem. In eadem epistola pagina 5. uersu 14. lege, quam tantam sen. Item pagina 8. uer. 26. lege, eruditis collocutionibus mensarum. In ipso opere pag. 23. uer. 18. lege, sua stirps. Pagina 91. uer. 22. lege, carent pilis in palpebris infer. Pag. ea. uersu 24. Quia pili equi in gena. Pag. 33. uersu 17. lege, afferre studebat. Pagina 36. uersu 15. lege, ille tamen. Pag. ea. uersu 16. lege, sua remittens. Pag. 38. uersu 1. lege, palmeta. Pag. ea. uersu penult. lege, eque deformarit. Pag. 56. uersu 20. lege, modo appropinquat. Pag. 60. uersu 5. partim. Pag. ea. uer. 6. partim. Pag. 64. uersu 4. capite leui. Pag. 81. uersu 2. salutem dicentes, lingua huic med. Pag. 108. uer. 23. Herodotus atq; Aristagoras. Pag. 126. uersu 18. paulatim in cõformationem. Pag. 134. uersu 13. lege, non enim eis quæ procr. Pagina 153. uer. 8. priusquàm obducantur. Pag. 158. uer. 22. lege, oculis rauis. Pag. 177. uersu 25. absonam uocem. Pag. 182. uersu 25. Maius ui Neadum. Pag. 198. uer. 3. æstate uero altioris sedis. Pag. 218. ucr. 15. ait se non auditione accepisse. Pag. 226. uer. penult. suis flagellis. Pag. 233. uer. 13. pro rata longitudinis. Pagina 239. uer. 23. corpus circumplicans. Pag. 248. uersu 5. Libycã aspidem dicunt sua &c. Pag. 253. uersu 24. Heus mi Tragœdi. Pag. 259. uersu 11. adhuc tolerabiliter dolentem. Pag. 270. uersu 11. nõ branchijs, sed fistulis. Pag. 279. uer. 16. procliuis. Pagina 291. uer. 9. desaltaret. Pag. 294. uer. 7. uxorum natationem. Pag.

ERRATA.

Pag.303.uerſu 4.præda aberrarit.Pag.305. uerſu 19. ſimul ut ex ſpecula,Pag.ead.uerſu ult.quod ſpeculam,Pag.324.uerſu 6,De procreatione A puarũ,Pag.375.uer.26. Antacei,per,n. Pag.400.uer.4.homo accedit.Pag.409.uerſu25. ſubito marinos fluctus in ſublime.Pag. 452.uerſu 11.treis annos natus. Pag.457.uer.8.cupide allijs ueſcuntur.Pag.458.uer.16.pulũerem inſuderunt.Pag.468.uer.24.natu grandiores,ut uero. Pag.480.uer.14.morſicando,Pag.488. uer.20. De pele cane. Pag.495.uerſu 5.aquam perſequitur.Et uerſu 16. eruditæ, & ſapienter.Pag.504.uer.3.ſurculum alligant.Pag.512.uerſu 18. Apium quiſpiam ætatem. Pag.513.uer.1. circum apiaria uolantes.Pag.520.uer.11.domicilia reuolant.Pag.519.uer. 22. ſed teporis deſiderio.Pag.521.uer.25.Ad Acridophagos.Pagina 524.uer.26.apud Hypanin.Pag.526.uer.23. excrementa egerere.Pag.540.uerſu23.Bithyniæ incenſibus.Pag.548.uer.20. lege,ſiue Ladanum,Pag.560.uer. 1.lege, Clauelatã duro no. Pag.ea.uerſu 7.lege,Gloriuum,Pag.563.uerſu 24.lege, Mendolam.Pag.564.uer.1.lege,Sclauas,Pag.ea.uer.17.lege,Arẽcos,Pag.569.uerſu 19.lege,ut is qui eum uel &c. Pag. 572.uerſu 24.lege,Maſsilienſes permultas.Pag. 585.uer. 23.lege,Scauron appellat. Pagina 591. uerſu 4. lege, Tanudum , Græci &c.